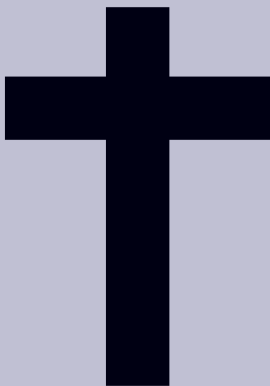

Luda yã takada kũ

Bisã yãõ

Portions of the Holy Bible in the Busa language of Nigeria

Luda yá takada kú Bisá yáo

Portions of the Holy Bible in the Busa language of Nigeria

copyright © 2005 SIM International

Language: Bisá (Busa)

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

8631d380-7d17-5581-abf9-174814e8ccc3

Contents

MATIU	1
MAAKU	48
LUKU	77
YUHANA	128
ZĪRINĶ	163
ROMUDENĶ	207
1 KĶRINTIDENĶ	228
2 KĶRINTIDENĶ	246
GALATIĀNĶ	258
ĒFESUDENĶ	265
FILIPIDENĶ	272
KĶLĶSEDENĶ	277
1 TĒSALONIKADENĶ	282
2 TĒSALONIKADENĶ	286
1 TIMĶTI	289
2 TIMĶTI	295
TITU	299
FILIMĶ	302
EBERUNĶ	304
YAMISI	319
1 PITA	324
2 PITA	330
1 YUHANA	334
2 YUHANA	339
3 YUHANA	340
Yudu	341
ZIA YĀ	343

Eliakimu Azɔ̀ ì,
¹⁴ Azɔ̀ Zadɔ̀ki ì,
 Zadɔ̀ki Akimu ì,
 Akimu Eliudu ì,
¹⁵ Eliudu Eleaza ì,
 Eleaza Matā ì,
 Matā Yakubu ì,
¹⁶ Yakubu Mariama zā Yusufu ì,
 akū Mariama Yesu kū òdi pinε Arumasihu ì.

¹⁷ Zaa Ibrahimī gɔ̀ɔa ari à gèε pé Daudaa, de kū a néo kun gēro donsarimε. Zaa Dauda gɔ̀ɔa ari gɔ̀ɔ kū ò tà kū gbēnɔ̀ Babilɔ̀nu, de kū a néo kun gēro donsarimε. Zaa tana kū gbēnɔ̀ Babilɔ̀nu ari à gèε pé Arumasihua, de kū a néo kun gēro donsarimε.

Yesu Kirisi inaa
(Luk 2:1-7)

¹⁸ Deran ò Yesu Kirisi ì nà̀n dí: A da Mariama kun Yusufu nɔ̀kpamma ũmε. Ari àgɔ̀ gé zā ke, à nò sì kū Luda Nini gbānao. ¹⁹ A gɔ̀kpamma Yusufu bi gbē manamε, à ye à wé'i daaro, akū à zèo kū áni bo a yān asiri gūn. ²⁰ Gɔ̀ɔ kū àtɛn laasun lé yā piia, Dikiri malaika bò à sùà nana gūn à pìnε: Dauda buri Yusufu, òsun bìdi ke n nɔ̀kpamma Mariama sɛna yā musuro, zaakū nò kū à sinaa bò Luda Nini kīnaamε. ²¹ Ani né i gɔ̀gbē ũ, òni tó kpáne Yesu, zaakū ani a gbēnɔ̀ bo ò durunnanɔ̀ gūn. ²² Abirekū kè pínki, de yā kū Dikiri dà annabii gāi ke, à pì:

²³ Nɔ̀kpare lési mé ani nò sí
 à né i gɔ̀gbē ũ,
 oni tó kpáne Imanueli.
 Tó pìi pì, Luda kú kūoo.

²⁴ Kū Yusufu vù, à kè lākū Dikiri malaika dītɛnε nà, à a nɔ̀ pìi sè. ²⁵ Ama adi a dɔ̀ nɔ̀gbē ũro ari à gèε à négɔ̀gbē pìi ì. Akū à tó kpáne Yesu.

2

Susuneyādɔ̀rinɔ̀ suna Yesu gwa

¹ Ò Yesu ì Betilihamu Yudea b̀sun kína Herɔ̀du gɔ̀ɔa. Akū susuneyādɔ̀rinɔ̀ bò ifāboki kpa, ò sù Yurusalemu, ² ò gbēnɔ̀ là ò pì: Né kū ò ì Yudanɔ̀ kína ũ kú máa? O a susunε è ifāboki kpa, akū o su kútɛnε. ³ Kū kína Herɔ̀du yā pìi mà, à bìdi kè kū Yurusalemudenɔ̀ ò pínki. ⁴ À Yuda sa'orikino kū ludayādannerinɔ̀ kākara ò pínki, akū à ò lá gu kū oni Arumasihu in. ⁵ Ò wèa ò pì: Betilihamumε zaa Yudea b̀sun. Zaakū lākū annabii kè nà̀n dí:
⁶ Betilihamu kū à kú Yudanɔ̀ b̀sun,
 ò kīana Yuda wētɛnɔ̀iro fá.

Zaakū n gūnn kína ni bon,
kū ani do ma gbē Isarailanɔne are.

⁷ Akū Herɔdu susuneyādōrinɔ sisi asiri gūn, à susunε pì bogɔɔ sãnsãn gbèkarĩma. ⁸ Akū à n̄ gbarε Betilihamu à pì: À gé à né pì baaru gbekagbeka kū laakariio. Tó a a è, à su à omene, makū se, mani gé kútene.

⁹ Kū ò kína yā mà, akū ò dà zén. Akū susunε kū ò è ifáboki kpa yā pìi dònne are dɔ ari à gèè à zè né pì kúkila. ¹⁰ Kū ò susunε pìi è, n̄ pɔ kè nna manamana. ¹¹ Ò gèè kpén, ò né pìi è kū a da Mariamao, akū ò kùte ò donyĩ kènε. Akū ò n̄ aruzeke àkpatino wèwè, ò a gbà wura kū turaretitio kū lí'ɔ gbĩ nnannaο. ¹² Luda ònne nana gūn kū òsun bɔte Herɔdu kĩnaaro, akū ò tà n̄ b̀sun kū zé pãndeο.

Gena kū Yesuo Misila

¹³ N̄ tanaa gbera Dikiri malaikaa bò à s̀ Yusufua nana gūn à pì: N̄ fute n̄ né pì sé kū a dao, n̄ bàà lé n̄ gé kũwo Misila, ìnigɔ kú gwe ari mà su mà yā onne dɔ, zaakū Herɔdu ni né pì wete à demε.

¹⁴ Akū Yusufu fùte gwāani, à né pìi sè kū a dao, à gèε kũwo Misila. ¹⁵ À kú gwe ari Herɔdu gèε à gào. Abirekū kè, de yā kū Dikirii ò annabii gāi ke yāime, à pì: Ma a né gbèε Misila.

Négɔgbēnɔ dedena

¹⁶ Kū Herɔdu è susuneyādōrinɔ òndɔ kèare, akū a pɔ fè manamana. À susunε bogɔɔ taka dɔ yā kū à gbèka susuneyādōrii pìnɔa yāi, akū à gbēnɔ zĩ ò négɔgbē kū ò kà wè pla ke kū ò klainɔ dède Betilihamu kū a buranɔ pĩnki. ¹⁷ Yā kū annabi Ilimia òò kè sà, à pì:

¹⁸ Ò wiki gbāna mà Rama,
òten ɔɔ dɔ, òten wiki pé.
Rahila teni a néno ɔɔ dɔ,
à g̀ ò a nèε kpátei,
zaakū ò kun doro.

Suna kū Misilao

¹⁹ Kū Herɔdu gā, akū Dikiri malaika bò à s̀ Yusufua Misila nana gūn ²⁰ à pì: N̄ fute n̄ né pì sé kū a dao, n̄ tá kũwo Isarailanɔ b̀sun, zaakū gbē kū òten wete ò né pì denɔ gāga.

²¹ Akū à fùte à né pìi sè kū a dao, à tà kũwo Isarailanɔ b̀sun. ²² Kū à mà Akelau mé àten kí ble Yudea a de Herɔdu gēne ũ, vutena gwe vĩna a kù. Luda yā òne nana gūn, akū à tà Galili b̀sun, ²³ à gèε à vùte wète kū òdi pì Nazera gūn. Len yā kū annabinɔ òò pãpa, kū ò pì: Oni a sísi Nazera gbē.

3

Yahaya Da'itekeri waazikɛnaa

(Maa 1:1-8, Luk 3:1-18, Yuh 1:19-28)

¹ Abire gbera Yahaya Da'itekerii sù Yudea gbárannan, àten waazi ke ² à pì: À nèse lite, kpata kù à bò Luda kīnaa kà kāni.

³ A yān annabi Isaya ò yā à pì:

À baarukparii kòto ma dɔ gbárannan,

àten pì à zé kɛkɛ Dikirine,

à zé térereno porone súsu.

⁴ Yahaya diḡḡ pókasa kù ò tà kù lakumi káono dana, àdi bára asa dɔ a pì. Kwa kù zó'iome a pòble ũ. ⁵ Òdigḡ bote Yurusalemu kù Yudea bùsu gu sīnda pínki kù Yoda dɔrɔɔio òḡḡ su a kīnaa.

⁶ Òdi n durunnano o gupuraa, akù àdi n da'ite ke Yodan.

⁷ Kù Yahaya è Farisino kù Sadusino ten su a kīnaa dasi ò da'ite ke, akù à pīnne: Bisāsiri pitikonɔ! Dí mé à lé dàáwa à bàa sí pɔfɛ kù Luda ni kipańmanɛ? ⁸ À nèselitena yā ke, onigḡ dḡ kù a lite.

⁹ Kù Ibrahī de á dizi ũ, àsungḡ da kù abirekù mé ani á boro. Maten oáre, Luda ni fḡ à gbè dínɔ ke Ibrahī burinɔ ũ. ¹⁰ Kpása ditena línɔi kò. Luda ni lí kù àdi né mana iro zḡ à zu té gūn.

¹¹ Mateni á da'ite ke á nèselitena sèeda ũme, ama gbēke ni su ma gbera a gbāna demala, mádi ká mà a kyate sétenero. Àkù mé ani á da'ite ke kù Luda Ninio kù téo. ¹² À gbaka kūna a cī ésegbēkia. Tó à fā, ani a pòblewe ká a dḡn, ani a sàko ká té kù àdi garo gūn.

Yesu da'itekenaa

(Maa 1:9-11, Luk 3:21-22)

¹³ Akù Yesu bò Galili bùsun, à sù Yahaya kīnaa Yodai de à a da'ite ke. ¹⁴ Yahaya ye à gí à pì: Makù kù má de n ma da'ite ken n su ma kīnaa yá? ¹⁵ Akù Yesu wèa à pì: Àḡḡ de le gīa, zaakù à kḡ sì kúoo le yā sīnda pínki kɛna a zéa yāi. Akù à wè. ¹⁶ Kù Yesu da'ite kè, à bikù ḡnɔ. Zī birea ludambe wèkḡa, akù à è Luda Nini ten su lán potēne bà à dīawa. ¹⁷ Akù ò kòtoo mà bona ludambe à pì: Ma né mèn do légelege yenyīden dí, kù ma pɔ nnaa manamana.

4

Yesu yḡogwanaa

(Maa 1:12-13, Luk 4:1-13)

¹ Akù Luda Nini ḡɛ kù Yesuo gbárannan de Ibilisi a yḡ à gwa.

² Yesu lé yī fānantɛ kù gwāanio ari ḡɔɔ bupla. Kù nà teni a de,

³ akù gbēkɛkerii pìi nài à pì: Tó Luda Nème n ũ, n pì gbè dínɔ li burodi ũ. ⁴ Yesu wèa à pì: À kù Luda yān ò pì:

Póblen bisāsiri nigḡ kúo adoro,

sé yā kù Luda ten o pínki.

⁵ Akū Ibilisi a sè à gèe Luda wēten, à a zè Luda kpé mìsōntea
⁶ à pì: Tó Luda Nème n ũ, ñ ɔ gbarɛ n zīdai la, zaakū à kēna Luda
 yān ò pì:

Ani n yā o a malaikanɔɛ.

Oni n sé n ɔ de ñsun gè sí gbèero yāi.

⁷ Yesu wèa à pì: Ò kè dɔ ò pì,

ñsun Dikiri n Luda lé ñ gwaro.

⁸ Akū Ibilisi a sè à gèe dɔ kpi lei manamana musu, à
 andunia kpatanɔ m̀ne pínki kú n aruzekenɔ ⁹ à pì: Mani n
 gba adinɔ pínki, tó n kute n donyī kemene. ¹⁰ Akū Yesu pìne:
 Ñ gomala Setan! Zaakū ò kè Luda yān ò pì:

Ñ donyī ke Dikiri n Ludane

ngõ doi ado.

¹¹ Akū Ibilisi a tò gwe sà, akū malaikanɔ sù ò kpai.

*Yesu nana a zīa zaa Galili
 (Maa 1:14-15, Luk 4:14-15)*

¹² Kū Yesu mà ò Yahaya kù ò dà kpésiran, akū à tà Galili.

¹³ Adi vute Nazera doro, à gèe à vute sèbeɛ sare Kapenamɔ,
 Zebuluni burinɔ kú Nafatali burinɔ b̀sun, ¹⁴ de yā kú annabi
 Isaya ò ke yāi à pì:

¹⁵ Zebuluni burinɔ kú Nafatali burinɔ b̀su,

zaa ísira kpa ari Yoda bara,

Galili b̀su kú buri pāndenɔ kun pìi,

¹⁶ n gbè kú ò kú gusira gūnnɔ gupura zōkō è,

gu dɔ b̀su kú à kú ga léi pì denɔne sà.

¹⁷ Zaa gɔɔ kua Yesu nà waazikenaaa à pì: À nèse lite, kpata
 kú à bò Luda kīnaa kà kani.

*Yesu iba káakunɔ sisinaa
 (Maa 1:16-20, Luk 5:1-11)*

¹⁸ Kū Yesu ten do Galili sèbeɛi, à gbēnɔn planɔ è, v̀ni kú
 dakūnao, Simɔ kú òdi pi Pita kú a dakūna Anduruo. Òten táaru

kpá sèbeɛ pìn, zaakū sɔɔkɔnɔme. ¹⁹ Akū Yesu pìr̀ne: À mó à

témai, mani á ke gbēweterinɔ ũ. ²⁰ Zaa gwe g̀nɔ ò n táarunɔ

tòn, ò bò ò tèi. ²¹ Kú à gèe are, à gbēnɔn pla pāndenɔ è, v̀ni
 kú dakūnao dɔ, Zebedi né Yamisi kú a dakūna Yuhanao. Ò kú

gó'ite gūn kú n de Zebedio, òteni n táarunɔ keke. Yesu n sísi,

²² akū ò n de tò gó gūn gwe g̀nɔ, ò bò ò tèi.

*Yesu yadannena
 (Luk 6:17-19)*

²³ Yesu digõ kure Galili b̀sun, àdi yā dañne n aduakεkpenɔ
 gūn, àdi kpata kú à bò Luda kīnaa baaru kpá, àdi gbēnɔ kēkōa

kú gyā buri sīnda pínki. ²⁴ A tó dà Siria b̀sula pínki, akū òdigõ
 sunɛ kú gbè kú òten gyā buri sīnda pínki kú wāwāo kenɔ kú

tānadeno kũ lételētegyādeno kũ ereno, akũ àdi n̄ werekōa. ²⁵ Ò bò Galili kũ Wētēmenkuri bùsuuo kũ Yurusalemuo kũ Yudeao kũ Yoda barao dasidasi ò t̄i.

5

Arubarikadenome Yesu ibanõ ù
(Luk 6:20-23)

¹ Kũ Yesu pari p̄no è, à didi s̄is̄ia. Kũ à vùte, a ibanõ sù a k̄inaa,

² akũ à nà yādannenaana à p̄i:

³ Arubarikadenome gb̄e kũ ò n̄ k̄iana d̄no ù, zaakũ kpata kũ à bò Luda k̄inaa de n̄ p̄o ù.

⁴ Arubarikadenome p̄osiradenõ ù, zaakũ Luda ni n̄ laakari kp̄atēn̄e.

⁵ Arubarikadenome z̄idabusarinõ ù, zaakũ m̄ok̄no mé oniḡo andunia v̄i.

⁶ Arubarikadenome yāzede niderinõ ù, zaakũ m̄ok̄no mé oni k̄a.

⁷ Arubarikadenome w̄endad̄nnerinõ ù, zaakũ Luda ni n̄ w̄enda d̄s̄.

⁸ Arubarikadenome n̄esepuradenõ ù, zaakũ m̄ok̄no mé oni w̄é si Ludale.

⁹ Arubarikadenome ib̄eremiderinõ ù, zaakũ oni n̄ s̄isi Luda n̄no.

¹⁰ Arubarikadenome gb̄e kũ òdi wari d̄m̄ma n̄ yāmanakena yāinõ ù,

zaakũ kpata kũ à bò Luda k̄inaa de n̄ p̄o ù.

¹¹ Arubarikadenome á ù,

tó ò á s̄s̄s̄, tó ò wari d̄áwa,

tó ò yā v̄ani s̄inda p̄inki diáwa ma yāi.

¹² À p̄onna ke à yāa d̄o, zaakũ á láada z̄k̄o ludambe. Len ò wari d̄ò annabi kũ ò kú á ānoa le.

Yesu ibanõme wisi ù kũ gupurao
(Maa 9:50, Luk 14:34-35)

¹³ Ák̄no mé á wisi ù anduniane. Tó wisi i nna tà, deran oni ke nà à ḡo wisi ù d̄o? À àre ke v̄i doro, séde ò k̄ote gb̄eno t̄aa oa.

¹⁴ Ák̄no mé á gupura ù anduniane. W̄ete kũ ò k̄ate s̄is̄i musu d̄i f̄o àḡo utenaro. ¹⁵ Òdi fitila na ò gbaka kútearo. Òdi a di a dib̄o musume, de à gu pu gb̄e kũ ò kú on̄no. ¹⁶ À gu pu gb̄eno le, de ò á yāmanakenanõ e ò á De kũ à kú musu t̄o kp̄a.

Musa doka b̄ok̄tenaa

¹⁷ Àsunḡo da ma su Musa doka kũ annabinõ yāno gboronlo. Mádi su gbororo, ma su de mà papame. ¹⁸ Yāpuran maten oáre, ludambe kũ z̄it̄e ni ḡete, ama doka p̄i wānzān f̄itinle ke a p̄o kete ke ni ḡetero, yā s̄inda p̄inki ni ke. ¹⁹ Abire yāi tó gb̄e ḡi yā kũ ò d̄ite p̄ino dokei, bee a kũ à k̄iányi, tó àdi da gb̄eno ò ke

le, ade nigõ kĩañyĩ kpata kũ à bò Luda kĩnaa gbẽno téme. Tó gbẽ kũna, tó àdi dañne le sõ, ade nigõ zõkõ kpata kũ à bò Luda kĩnaa gbẽno té. ²⁰ Maten oáre, tó á yámanakena de ludayádannerinõ kũ Farisinõ pólaro, áni gẽ kpata kũ à bò Luda kĩnaa gũnlo.

Pɔfɛnaa

²¹ A mà ò pì yádenõne òsun gbẽ dero. Gbẽ kũ à gbẽ dèe, oni yákpate ke káao. ²² Makũ sõ, maten oáre, gbẽ kũ à pɔ fẽ a gbẽdakeii kà ò yákpate ke káao. Gbẽ kũ à a gbẽdake sõsõ kà ò gé káao gbánadenõ kĩnaa. Gbẽ kũ à pì a gbẽdakene misaride sõ kà à gẽ tén gyāwānn. ²³ Tó n su ò Luda gba pɔ a gbagbakia, tó n dɔn gwe kũ n gbẽdake n yā kũna, ²⁴ ò n gba tó sa'oki are gwe, ò gé ò kúte ke n adene gĩa, gbasá ò su ò sa o sà. ²⁵ Tó n ibere ten gé kũnwo yákpatekeria, ò ke likalika ò ke káao nna zaa zén, de àsun n kpá yákpatekeriario yāi. Tó òndi ke lero, yákpatekeri pì ni n kpá dogariia, dogari ni n da kpésiran. ²⁶ Yápuran maten onne, òni bo gwero ari ò gé fĩna boo pínki. Bee kɔbɔ ni gõ ténnyĩro.

Zinakenaa

²⁷ A mà ò pì, àsun zina kero. ²⁸ Makũ sõ, maten oáre, tó gbẽ nɔgbẽ gwà kũ laasun pādeo, ade zina kè káaon gwe kò. ²⁹ Tó n ɔpla wé dì tó ò fu, ò a bo ò zukũna. N kurana n mēgu kei mana de ò n mēgu sīnda pínki zu ténla. ³⁰ Tó n ɔpla dì tó ò fu, ò zõ ò zukũna. N kurana n mēgu kei mana de n mēgu sīnda pínki tana ténla.

Yigidenaa

(Mat 19:9, Maa 10:11-12, Luk 16:18)

³¹ Ò pì dɔ, tó gbẽ ten gí a nanɔi, à yìgidetakada kpáa. ³² Makũ sõ, maten oáre, gbẽ kũ à gí a nanɔi, tó adi ke à gõpose kènlo, a zã pì mé àdi tó à gõ zinakeri ũ. Gbẽ kũ à nɔ kũ ò giĩ sè sõ, à zina kèn gwe.

Ladanaa

³³ A mà ò pì yádenõne dɔ, ò yā kũ ò sì kũ Dikirio papa, òsun fuaro. ³⁴ Makũ sõ, maten oáre, àsun la da sero. Àsun la da kũ ludambero, zaakũ Luda kíblegbaame, ³⁵ ke andunia, zaakũ Luda tintimme, ke Yurusalemu, zaakũ Kína zõkõ wēteme. ³⁶ Ñsun la da kũ n mĩoro, zaakũ òni fõ ò n mĩkã mèn do pura kũ ke ò a sira kũro. ³⁷ Àgõ pi ee ke oi. Yā kũ à de abirekũla bò yā vāni gũmme.

Fĩnabonaa

(Luk 6:29-30)

³⁸ A mà ò pì, ò wé fĩna bo kũ wéo, saka kũ sakaao. ³⁹ Makũ sõ, maten oáre, àsun fĩna bo gbẽ kũ à vāni kèárearo. Tó gbẽ n sán kè n ɔpla gasuua, ò a do dɔne dɔ. ⁴⁰ Tó gbẽ ye à n uta lokomma yákpate ke kũnwo, ò n uta zõkõ tóne dɔ. ⁴¹ Tó gbẽ gā namma ò

aso séare kiloo do, ò géone kiloo pla. ⁴² Tó gbě pọ wé kèmma, ò kpáa. Ñsun gbě kù à ye à pọ sākamma tēro.

Yena ibereei
(Luk 6:27-28, 32-36)

⁴³ A mà ò pì, àgō ye á gbēdakei, à zā á iberegu. ⁴⁴ Makū sō, maten oáre, àgō ye á ibereni, à adua ke gbě kù òdi wé tǎáwanone, ⁴⁵ de à gō á De kù à kú musu nénō ū yápura. Zaakū àdi ifántē bo gbě vāninone kù gbě manano ñ pínki, àdi legū ma taarisaridenone kù taaridenō ñ pínki. ⁴⁶ Tó gbě kù ò yeáinon á yeñyī, áni láada ke le Luda kīnaa yá? Bee be'ogōsirino di ke leroo? ⁴⁷ Tó á gbēnon adì fọ kpákpañma ntēne, bó á deo gbě pāndenlaa? Bee kifirino di ke leroo? ⁴⁸ Abire yāi àgō kun papana, lán á De kù à kú musu kun papana nà.

6

Gbadanaa

¹ À laakari ke á donyīyākēna gupuraa. Àsun ke bisāsiri wé yāiro. Tó áten ke le, áni láada le á De kù à kú musu kīnaaro. ² Tó nten gba da takasidenone, ñsun a kpákpa ke lán manafikidenō bàro. Òdi ke aduakēkpēnō gūn kù gānuleano de gbēnō ñ tó nna sí yāime. Yāpuran maten oáre, ò ñ láada lèn gwe kò! ³ Mókōn, tó nten gba da takasidenone, ñsun tó n ɔze dō lán n ɔpla ten ke nàro. ⁴ Ñ tó n gbadana ke asiriyā ū, n De kù à asiriyā dō ni a fīna bonne.

Aduakēnaa
(Luk 11:2-4)

⁵ Tó áten adua ke, àsungō de lán manafikidenō bàro. Òdigō ye ò adua ke zena aduakēkpēn kù zérankpakōano de gbēnō ñ e yāi. Yāpuran maten oáre, ò ñ láada lèn gwe kò! ⁶ Mókōn, tó nten adua ke, ñ gē n kpé gūn, ñ gbà tata, ñ wé ke n De kù à kú gwe asiri gūnwa, n De kù à asiriyā dō ni sí kúnwo. ⁷ Tó áten adua ke, àsun yā bote dasi lán kifirino bàro. Òdigō da ñ yābōtena dasi gūn Luda ni sí kúnwo. ⁸ Àsungō de lán ñ bàro, zaakū á De pọ kù á a ni vī dō ari àgō gé gbekaa. ⁹ Àgō adua ke lán dí bà:

Ó De kù à kú musu,
ñ tó ògō dō kù n tó adona,

¹⁰ Ñ tó kpata kù à bò n kīnaa bo gupuraa,
ò n poyenyīna ke andunia gūn,
lákū òdi ke zaa musu nà.

¹¹ Ñ ó gba ú kù óni ble gbāra.

¹² Ñ ó taarino kēwá,
lákū odì kē gbě kù ò taari kèwerenone nà.

¹³ Ñsun tó ò fu yōogwanaaaro,

h̄ ó sí a v̄ania.

¹⁴ Tó a gb̄en̄o taari k̄éñne, á De k̄ū à kú musu ni á p̄ó k̄éáre se.

¹⁵ Tó adi gb̄en̄o taarin̄o k̄éñne s̄oro, á De ni á taarin̄o k̄éáero.

Léyĩnaa

¹⁶ Tó á léyĩna s̄o, àsun ān sisi lán manafikiden̄o bàro. Òdi n̄ ān yākat̄e de gb̄en̄o ḡō d̄ō k̄ū ò léyĩna yāi. Yāpurañ mat̄en oáre, ò n̄ láada lèn gwe k̄ò! ¹⁷ M̄ok̄ōn, tó n̄ léyĩna, n̄ ān p̄ípi, n̄ nísi m̄amamma, ¹⁸ de gb̄en̄o sún d̄ō n̄ léyĩnaro, sé n De k̄ū à kú asiri ḡūn baasiro. N De k̄ū à asiriyā d̄ō ni a f̄ina bonne.

Aruzek̄eyā

(Luk 11:33-36, 12:33-34, 16:13)

¹⁹ Àsun aruzek̄e kakaraáí andunia ḡūn laro, gu k̄ū k̄òk̄on̄o d̄i p̄ó yakan, p̄on̄o d̄i d̄āa kp̄án ak̄ūs̄ō kp̄ānin̄o d̄i gu f̄ō ò p̄on̄o s̄éten. ²⁰ À á aruzek̄e kakara ludamb̄e, gu k̄ū k̄òk̄on̄o d̄i p̄ó yakanlo, p̄on̄o d̄i d̄āa kp̄ánlo ak̄ūs̄ō kp̄ānin̄o d̄i gu f̄ō ò p̄on̄o s̄étenlo. ²¹ Zaak̄ū gu k̄ū n aruzek̄e kún, gwen n laakarii d̄iḡō kún se.

²² W̄éme m̄è fitila ū. Tó n w̄é aafia, n m̄è p̄ínki niḡō gupura ū. ²³ Tó n w̄é manaro s̄o, n m̄è p̄ínki niḡō gusira ū. Tó gupura k̄ū n̄ k̄ūna de gusira ū, gusira p̄i z̄ōk̄ō. ²⁴ Gb̄ēke d̄i f̄ō à z̄ò ble dikiri m̄èn planero, zaak̄ū ani z̄ā gb̄ē don àḡō ye gb̄ē doi, kes̄ō ani na gb̄ē doa à gb̄ē do gya bo. Áni f̄ō àḡō z̄ò ble Ludan̄e k̄ū ɔḡo l̄ēl̄ero.

Ludanaanik̄enaa

(Luk 12:22-31)

²⁵ Abire yāi mat̄en oáre, àsun á w̄èndi damu ke à pi b̄ón óni ble ke b̄ón óni miro. Àsun m̄è damu ke à pi b̄ón óni daro. W̄èndi de p̄óblelaroo? M̄è de p̄ókasalaroo? ²⁶ À gwa b̄ān̄o. Òdi p̄ó t̄ōro, òdi p̄ó k̄ēro, òdi p̄ó ká d̄ō̄ ḡūnlo, ama á De k̄ū à kú musu d̄i p̄óble kp̄ám̄ma. Á b̄ēere v̄i manamana de b̄ān̄olaroo? ²⁷ Á té, dí mé ani f̄ō à a w̄èndi gb̄āna kara, bee ḡoro do, a damuk̄enaa ḡūnn?

²⁸ B̄óyāin adi p̄ókasa damu k̄eē? À lāvun̄o gwa s̄èn lākū ò de nà. Òdi z̄i k̄ero, òdi buu t̄āro, ²⁹ ama mat̄en oáre, bee Sulemanu k̄ū a aruzek̄eo, adi uta da a mana kà n̄ ke ūro. ³⁰ S̄èla k̄ū à kun gb̄āra ani té k̄ū zia, lākū Luda d̄i p̄ó nai l̄e nà, ák̄ōn̄o ludanaanik̄īanaden̄o, oni á p̄ó o d̄ō yá? ³¹ Abire yāi àsun p̄óke damu ke à pi b̄ón óni ble ke b̄ón óni mi ke b̄ón óni daro. ³² Kifirin̄on p̄ó p̄in̄o p̄ínki yā d̄i doñne are. Zaak̄ū á De k̄ū à kú musu d̄ō k̄ū p̄ó p̄in̄o k̄ō s̄i k̄āáo, ³³ à tó kpata k̄ū à b̄ò a k̄īnaa k̄ū a yāzedeo doáre are ḡīa, ani á p̄ó p̄in̄o karaáre p̄ínki. ³⁴ Abire yāi àsun zia damu k̄ero, zaak̄ū zia a z̄īda yā d̄ō. Ḡoro s̄īnda p̄ínki yā'ūmmanaa m̄à.

7

Kɔ taari'ena
(Luk 6:37-38, 41-42)

¹ Àsun gbɛ taari ero, Luda ni á taari e sero. ² Zaakū lákū ndi gbɛ taari e nà, len Luda ni n taari e le. Zaka kū n yɔ́ońne ani yɔ́onne. ³ Bóyái nten sɛ́buru kū à da n gbɛ́dake wén ei, akúsɔ nten límukutu kū à da n wén yá daroo? ⁴ Kū límukutu da n wén, à kè dera ĩni pi n gbɛ́dakenɛ à tó ñ sɛ́buru kū à da a wén bonɛɛ? ⁵ Manafikide! Ñ límukutu kū à da n wén bo gĩa, gbasá ñ gu e swáswa de ñ le ñ sɛ́buru kū à da n gbɛ́dake wén bonɛ.

⁶ Àsun Luda pó kpá kifirinɔ́aro, de òsun era ò á kari kero yái. Àsun á gbè bèɛɛdenɔ́ zu alɛdenɔ́ero, de òsun táa o'oaro yái.

Wékena
(Luk 11:9-13)

⁷ À wé ke, Luda ni kpááwa. À wete, áni le. À gbà lé, Luda ni wéáre. ⁸ Zaakū gbɛ kū à wé kèen òdi kpáa, gbɛ kū à wete sɔ́ àdi le, gbɛ kū à gbàa lèen oni wène. ⁹ Á té, dí mé ani gbè kpá a néa, tó à burodi wé kèaa? ¹⁰ Tó à kpò wé kèa sɔ́, ani mlè sé à kpáa yá? ¹¹ Bee kū á vānikɛo, á pó mana kpána á nénɔ́a dɔ́. Oni á De kū à kú musu pó mana kpána gbɛ kū ò wé kèanɔ́a pó o dɔ́ yá?

¹² À ke gbèenɛ lákū á ye ò kéáre nà. Musa doka kū annabinɔ́ yānɔ́ mìn gwe.

Zéle kpakoto
(Luk 13:24)

¹³ À zéle kpakoto sé. Zé kū a lé yàasa akū à mèporoki vī dì gé kúnwo kakatɛnaa gūmme. Abirekūn pari ten sé. ¹⁴ Zé kū àdi gé kúnwo wèndii gūn lé kpakoto à nakɔ́ana, akúsɔ gbɛ kū ò lè ò sénɔ́n dasiro.

Gbè dɔ́na a yákena
(Luk 6:43-44, 13:25-27)

¹⁵ À laakari ke annabi ékenɔ́i. Òdi su á kīnaa kū sá bárao dana, ama lɛwanna nàderinɔ́me ní ũ. ¹⁶ Áni ní dɔ́ ní yákena. Òdi geepi bo lè líaro. Òdi kaka e babare láaro. ¹⁷ Lí mana dì né nna i, lí vāni dì né gina i. ¹⁸ Lí mana dì fɔ́ à né ginaa ìro, lí vāni dì fɔ́ à né nna ìro. ¹⁹ Òdi lí kū àdi né mana ìro zɔ́ ò zu té gūmme. ²⁰ Lɛme áni ní dɔ́ ní yákena le.

²¹ Adi ke gbɛ kū àdigɔ́ ma sísi Dikiri, Dikiri, mé ani gɛ kpata kū à bò Luda kīnaa gūnlo, sé gbɛ kū àdi ma De kū à kú musu pɔ́yenyina keɛ. ²² Yákpatekɛgɔ́ zī pari ni pimɛne: Dikiri, Dikiri, o Luda yá òńne kū n tóo bi! O tãnanɔ́ gòmma kū n tóo

bi! O daboyānɔ kè dasi kũ n tɔo bi! ²³ Mani piñne súsu: Má á dɔ zikiro. À gomala yāvānikerinɔ!

Kpébori gbēnɔn planɔ

(Luk 6:47-49)

²⁴ Abire yāi gbē kũ à ma yā dínɔ mà, akũ à zĩ kèa de lán gbē laakaride kũ à a kpé bò gbèea bàme. ²⁵ Kũ legũ mà, í dàgula, ïa kàka à sù kpé pìia, akũ adi létero, kũ ò a ɛ pète gbèea yāi. ²⁶ Gbē kũ à ma yā dínɔ mà, akũ adi zĩ kearo de lán mìsaride kũ à a kpé bò bùsu'atēa bàme. ²⁷ Kũ legũ mà, í dàgula, ïa kàka à sù kpé pìia, akũ à gbòro à lète gbìrim.

Yesu ikoo

²⁸ Kũ Yesu yā birenɔ ò à làka, a yādannena a bò pari sare, ²⁹ zaakũ adi yā dañne lán ludayādannerinɔ bàro, à dàñne kũ ikoome.

8

Kusu werekōanaa

(Maa 1:40-45, Luk 5:12-16)

¹ Kũ Yesu kipa sīsīia, pari téi. ² Akũ kusu ke sù à kùte a are à pì: Dikiri, tó ñ yei, ïni fĩ ñ ma werekōa swáswa. ³ Yesu ɔ bò à nàa à pì: Má yei. Ñ gō swáswa. Zaa gwe gōnɔ a kusu làka. ⁴ Akũ Yesu pìne: Ñsun o gbēke maro. Ñ gé ñ n zĩda mɔ sa'oriine, ñ sa'opo kũ Musa dìte kpá n werekōana sèeda ũ gbēnɔne.

Sozanɔ gbē zōkō zĩkeri werekōanaa

(Luk 7:1-10)

⁵ Kũ Yesu ten gē Kapenam, akũ Romu sozanɔ gbē zōkō sù a kīnaa, a wé kèa ⁶ à pì: Dikiri, ma zĩkeri wútēna be, à kōnɔ kù, mē ten ũa manamana. ⁷ Akũ Yesu pìne: Mani gé mà a werekōa. ⁸ Akũ gbē zōkō pìi pìne: Dikiri, mádi ká ñ gé ma bearo. Ñ yā o dé, ma zĩkeri ni werekōa. ⁹ Zaakũ makũ se, ò iko vī ma musume, akũ má iko vī sozanɔa. Madì o ñ gbē done à gé, àdi gé. Madì o a pāndene à mós, àdi su. Madì o ma zĩkeriine à adikũ ke, akũ àdi ke.

¹⁰ Kũ Yesu yā pìi mà, à bò a sare, akũ à pì gbē kũ ò téinɔne: Yāpuran maten oáre, mádi le gbēke ma náani kè le Isarailanɔ téro. ¹¹ Maten oáre, gbēnɔ ni bo ifáboki kpa kũ ifálete kpao dasidasi oni su pó ble kũ Ibrahĩo kũ Isaakuo kũ Yakubuo kpata kũ à bò Luda kīnaa gūn. ¹² Gbē kũ ò de yā ògō kũ kpataa pìi gūnnɔ sō, oni ñ zu bàai gusira gūmmē. Gwen oni sɔ dɔn ò ɔ di ñ mīia. ¹³ Akũ Yesu pì sozanɔ gbē zōkō pìine: Ñ tá be. À kenne làkũ n ma náani kè nà. Akũ a zĩkeri pì gbāna kù gɔrɔ kù gōnɔ.

Yesu gyārenɔ werekōana dasidasi

(Maa 1:29-34, Luk 4:38-41)

¹⁴ Yesu gèe Pita bea, akū à è a nanɔ da wútɛna, àten mèwāna ke. ¹⁵ Kū à ɔ nà a ɔa, akū a mè yīda kù, akū à fùte à pòble kène.

¹⁶ Kū ɔkɔsi kè, akū ò sùnɛ kù tãnadɛnɔ dasidasi, akū à tãna pìnɔ gòmɩma kù yã'onaao, à gyãrenɔ wèrekɔa n̄ pínki. ¹⁷ Len yã kù annabi Isaya òo kè le à pì:

À ó gbãnasarike sè,
à ó gyãnɔ kèwá.

Gbē kū ò ye ò té Yesuino
(Luk 9:57-62)

¹⁸ Kū Yesu è pari kàkaraai, akū à pì a ìbanɔne: Ò bikū sèbeɛ bara. ¹⁹ Akū ludayādanneri ke sù à pì Yesune: Danneri, gu kù nten gén sīnda pínki manigɔ ténýĩ. ²⁰ Yesu pìne: Gbēgbonnɔ n̄ tò vī, bānɔn n̄ sà vī, Bisāsiri Né sɔ à ãampaki vīro.

²¹ Akū ìba pãnde pìne: Dikiri, n̄ tó ari ma de kpágui gĩa. ²² Akū Yesu pìne: N̄ témai. N̄ tó gènɔ n̄ gènɔ vī.

Yesu zàga'ĩa zɛnaa
(Maa 4:35-41, Luk 8:22-25)

²³ Yesu gè gó'ite gūn, akū a ìbanɔ tèi ò dà zén. ²⁴ Kãnto zàga'ĩa gbãna kàka sèbela, í ten vīvī àten kàka n̄ gón. Yesu ten i o, ²⁵ akū a ìbanɔ nài, ò a vù ò pì: Dikiri, n̄ ó sura ba, óten kakateme. ²⁶ Akū à pìnnɛ: Ludanaanikīanadenɔ! À kè dera á vīna vī leɛ? Akū à fùte à gĩ ãane kù ío, akū gu kè kítikiti. ²⁷ Yã pìi bò gbē pìnɔ sare ò pì: Gbē kpate taka burin dí? Bee ãa kù ío dì a yã mame.

Tãnanɔ gbarɛna alɛdenɔa
(Maa 5:1-20, Luk 8:26-39)

²⁸ Kū Yesu bikù bara dire Gadara bùsun, tãnade gbènnɔn pla kenɔ bò miranɔ té, ò sù ò dàale. Ò pãsi manamana, gbēke dì fɔ à bɔte gwero. ²⁹ Ò wiki lè ò pì: Bón ó vī kɔ ɔĩ, Luda Né? N su wé tãwá la ari a gɔɔ gɔ kán yá? ³⁰ Alɛde kpàsa zɔkɔ kú kúnwo zà dire, òten pò ble. ³¹ Akū tãna pìnɔ kúte kè Yesune ò pì: Tó n pèwá, n̄ ó gbare alɛde kpàsa dire gūn. ³² Akū Yesu pìnnɛ: À gé. Akū ò gòmɩma ò gè alɛdenɔ gūn. Akū alɛde kpàsaa pìi wì kù bàao pínki, ò sòro sīsīgororooa, ò sì sèben, akū ò gàga í gūn gwe. ³³ Akū alɛdɛdãrinɔ bàa lè ò gè wète gūn, ò yã pìnɔ bàbañne kù yã kù à tãnadɛnɔ lèeo pínki. ³⁴ Akū wètedenɔ bòte ò gèe da Yesule n̄ pínki. Kū ò a è, ò kúte kène kù à boñne n̄ bùsun.

9

Kñnɔde werekɔanaa
(Maa 2:1-12, Luk 5:17-26)

¹ Yesu gè gó gūn, à èra à sèbe bikù à kà a be wètea. ² Akū gbēkenɔ m̀nɛ kù kñnɔdeo wútɛna gyãresɛbɔn. Kū Yesu è ò a

náani vī, akū à pì kòndode pìine: Ma gbě, ò laakari kpáte! N durunnano kemma. ³ Ludayadanneri kenò kú gwe, akū ò ò ò nèsese gūn ò pì: Gbě bire ten dọke kú Ludaoome. ⁴ Yesu ò laasun dō, akū à ò lá à pì: Bóyáí átẹn laasun vāni lé á nèsese gūnn? ⁵ Tó ma pì, a durunnano kẹa, ke tó ma pì à fute à táa o, a kpate mé à aragaa? ⁶ Ma ò le de àgō dō kú Bisāsiri Né durunnano kemmana iko vī zīte lame. Akū à pì kòndode pìine: Ò fute ò n wútebo sé ò tá be. ⁷ Akū à fute à tà be. ⁸ Kū pari è le, vīna ò kú, ò Luda kú à iko bire taka kpà bisāsirinọa tó bò.

Matiu sisinaa

(Maa 2:13-17, Luk 5:27-32)

⁹ Yesu bò gwe, átẹn gēte, akū à gbě kú òdi pì Matiu è vutena a be'ogōsikpen. À pìine: Ò mós ò tēmai. Akū à fute à tēi. ¹⁰ Kū Yesu ten pò ble a bea, be'ogōsirinọ kú kifirinọn kú gwe dasi, òten pò ble káo kú a ibanọ lele. ¹¹ Kū Farisinọ è le, akū ò a ibanọ là ò pì: Bóyáí á dikiri ten pò ble kú be'ogōsirinọ kú kifirinọo? ¹² Kū Yesu yā pìi mà à pì: Gbě kú à aafia vī bàka kú kú likita yāoro, sé gyāre. ¹³ À gé à laasun lé yā kú à kēna Luda yān bire mīia ò pì: Kō wēndagwanaan má yei, adi ke sa'onaaño. Mádi su gbě manano sísiro, sé kifirinọ.

Léyīnaa

(Maa 2:18-22, Luk 5:33-39)

¹⁴ Akū Yahaya Da'itekari ibanọ sù ò Yesu là ò pì: À kè dera ókōnọ kú Farisinọ òdi lé yī, akū n ibanọ di yī sōroo? ¹⁵ Akū Yesu yā lèkōańne à pì: Nọseri gbēnọ ni pọsira ke goro kú à kú kúńwo nọse gūn yá? Oi, ama a goro ni su kú oni nọserii pì bo ò té, gbaso ò lé yī sà. ¹⁶ Gběke di uta zī nambata na kú póle dufuoro, zaakū a dufu ni sōkūn à kēkōre, uta zī fōna ni kara. ¹⁷ Òdi sèwē dufu ká tūru zī gūnlo. Tó ò kè le, tūru ni pūtāme, wē pì ni kóte, tūru ni wíwi. Oi, òdi sèwē dufu ká tūru dufu gūmmē, onigō mana ò pínki.

Nénokpare vuna kú nọgbě kú à ò nà Yesu utaaao

(Maa 5:21-43, Luk 8:40-56)

¹⁸ Goro kú Yesu ten yā birenọ onne, gbānade ke sù à kùte a are à pì: Ma nēnọgbě gà tera dí. Ò mós ò ò naa, anigō kú wēndiio. ¹⁹ Akū Yesu fute à tēi kú a ibanọ.

²⁰ Nọgbě ke kú gwe, aru di botea à kà wē kuri awēepla. À sù à ò nà Yesu uta léa a kpe kpa. ²¹ Zaakū à pì: Bee tó ma ò nà a utaa dé, mani werekōa. ²² Yesu lite à a è, akū à pì: Ò n laakari kpáte, nọgbě! Ma náani kú n kè mé à n werekōa. Gwe gōnọ nọgbě pì wērekōa.

²³ Kū Yesu kà gbānade pì bea, à è òten kute pé, pari kīni do.

²⁴ Akū Yesu pì: À á zīda gá. Né pì dí garo, átẹn i omē. Akū òten a

lalandi ke. ²⁵ Kū ò pè gbēnɔa ò bòte bàai, akū Yesu gē kpén, à né pìi kù a ɔa, akū à fùte. ²⁶ Akū yā pì baaruu dà būsuu pìla pínki.

Vɪnanɔ werekɔanaa

²⁷ Kū Yesu bò gwe, vɪna gbēnɔn planɔn téi kū wikio òten pi: N ó wēnda gwa, Dauda buri! ²⁸ Kū Yesu kà be, vɪna pìnɔ nài, akū à n lá à pi: Á ma náani vī kū mani fɔ mà yā pì keáre yá? Ó wèa ò pì: Leme, Dikiri. ²⁹ Akū à ɔ nà n wéa à pi: Àgɔ deáre lákū a ma náani kè nà. ³⁰ Akū n wé gu è. Yesu kpàkényī à pi: Àsun o gbēke maro. ³¹ Bee kū abireo ò gèe ò a baaruu dàgula būsuu pìn pínki.

Nénenatenade werekɔanaa

³² Gɔɔ kū vɪnanɔ ten botɛ, ò sù Yesune kū tãnade kū a néne natenaao. ³³ Kū Yesu tãna pìi gòa, akū à yā ò. Yā pìi bò pari sare ò pì: Ódi yā bire taka e Isarailanɔ būsun yāro. ³⁴ Akū Farisinɔ pì: Ádi tãna goǔma kū tãnanɔ kína gbãnaome.

Yesu wēndadɔna gbēnɔne

³⁵ Yesu gèe wētenɔa kū lakutunɔ pínki, à yā dàíne n ad-uakεkpenɔ gūn, à kpata kū à bò Luda kīnaa baaru nna kpáíne, à gyārenɔ wèrekɔa n pínki kū gbãnasaridenɔ n pínki. ³⁶ Kū à pari è, akū ò kène wēnda, zaakū ò kú bídin, ò líkara lán sã kū ò dàri vīronɔ bà. ³⁷ Akū Yesu pì a ibanɔne: Pókēna zɔkɔ, ama zīkerinɔn dasiro. ³⁸ Á wé ke Buradea de à zīkerinɔ gbare ò a pónɔ kē.

10

Yesu zìri gbēnɔn kuri awεεplanɔ ditena

(Maa 3:13-19, Luk 6:12-16)

¹ Yesu a ìba gbēnɔn kuri awεεplanɔ sìsi, akū à n gba iko ò tãnanɔ goǔma, ò gyārenɔ werekɔa kū gbãnasaridenɔ n pínki. ² Zìri gbēnɔn kuri awεεpla pìnɔ tónɔn dí: Gbē káaku Simɔ kū òdi pine Pita kū a dakūna Anduruo, Zebedi né Yamisi kū a dakūna Yuhanao, ³ Filipi, Batɔɔmiu, Tomasi, be'ɔgɔsiri Matiu, Alafeu né Yamisi, Tadeu, ⁴ Simɔ Kokaride kū Yudasi Isikariɔti kū à bò a kpεo.

Yesu zìrinɔ zīnaa

(Maa 6:7-13, Luk 9:1-6)

⁵ Kū Yesu ten gbēnɔn kuri awεεpla pìnɔ zī, à pìíne: Àsun gé buri pãndenɔ kīnaaro. Àsun gé Samaria wētenɔ gūnlo. ⁶ Á gé Isaraila kū ò sàte lán sã bànɔ kīnaa. ⁷ Á gé àgɔ waazi ke àgɔ géo à pi: Kpata kū à bò Luda kīnaa kà kani! ⁸ Á gyārenɔ werekɔa, à gènɔ vu bona gan, à kusunɔ werekɔa swáswa, à tãnanɔ goǔma.

Lákū a lè pókèkpanaa sari nà, à kéíñe pókésinaa sari. ⁹ Àsun ɔɔ da á b̀̀k̀nlo. ¹⁰ Àsun b̀̀k̀lokona séro ke uta plade ke kyate ke g̀̀o, zaakū zíkərii kà à a p̀̀ble le. ¹¹ Wēte kū áni kán sīnda pínki ke lakutu, à gbē mana wete à kipaa, àg̃ kú gwe ari à gé g̃eo zéla. ¹² Tó a g̃e ɔnn, à f̀̀o nna kpámma. ¹³ Tó ɔndenɔ kà, á f̀̀o nna ni g̃óñne. Tó odi ká s̃oro, á f̀̀o nna ni era à sukpaáwa. ¹⁴ Gu kū odi gbánake kpáái ke odi s̃a kpá á yáiro, à bo ɔn ke lakutu p̃i g̃un à lukutē warawara á gbánɔa. ¹⁵ Yāpuran maten oáre, yákpatekeg̃oro zī wétāmma kū s̃oɔmu kū G̃om̃radenɔ ni le nig̃o s̃ana de wēte p̃i denɔ p̀̀la.

Ya kū ani Yesu ibanɔ le onnena
(Maa 13:9-13, Luk 21:12-17)

¹⁶ Mateni á zī lán s̃anɔ bà lewannanɔ téme. Àg̃o laakari vī lán ml̃enɔ bà, àg̃o de yákekerisaridenɔ ū lán potēnenɔ bà. ¹⁷ À laakari ke bisāsirinɔi, zaakū oni á k̀k̀k̀ ō á na yákpatekerinɔne ní ōi, oni á gbēgbē ní aduakekpenɔ g̃un. ¹⁸ Oni gé k̃áo b̀̀su gbē z̃k̃onɔ kū k̃inanɔ k̃inaa ma yāi. Ánig̃o deñne ma s̃edadenɔ ū kū buri p̃andenɔ. ¹⁹ Tó ò á kpámma, àsun yā kū áni o damu kero ke yā kū áni límma. Zī k̃ua Luda mé ani yā kū áni o da á lén. ²⁰ Adi ke ák̃onɔ mé áni yā oro, á De Nini mé ani yā da á lén.

²¹ Ṽini kū dakūnanɔ ni k̃o kpámma ò de. Denɔ ni bo ní ñenɔ kpe. Ñenɔ ni bo ní denɔ kū ní danɔ kpe ò ní de. ²² Gbē s̃inda pínki ni z̃áagu ma yāi, ama gbē kū à zena gbāna ari a g̃oro léa ni surabana le. ²³ Tó òten wé t̃áawa wēte ken, à bàà lé à tá a p̃anden. Yāpuran maten oáre, áni gé Isarailanɔ b̀̀su wētēnɔ g̃un à láka p̃inkiro, Bisāsiri Né ni g̃inake à su. ²⁴ Ibaa dig̃o de a danñerilaro. Z̃irii dig̃o de a dikirilaro. ²⁵ Tó ìba a yādanneri lenaa lè ke tó z̃iri a dikiri lenaa lè, abirekū mò le. Tó ò t̃o kpà ɔn bedeñe Belezebubu, t̃o kū a ṽani de abirekulan oni kpá a ɔndenɔne.

Zena kū Yesuo gbēnɔ are
(Luk 12:2-9)

²⁶ Àsun ṽina kéíñero. Pókè kun utena kū ani bo gupuraaro. Asiriyā ke kun kū oni g̃i d̃airo. ²⁷ À yā kū maten oáre gusiran o gupuraa. À yā kū áten ma á s̃a g̃un kpàkpa ke g̃anulea. ²⁸ Gbē kū òdi m̃e kakate, ama òdi f̃o ò nini d̃eronɔ, àsun ṽina kéíñero. À ṽina ke Ludane, kū ani f̃o à nini kū m̃eero kakate té g̃un pínki. ²⁹ Òdi b̃antor̃o m̃en pla yía k̃ob̃o donloo? Ama ní ke di léte z̃ite á De yād̃onaa sariro. ³⁰ Bee á mik̃anɔ, à a lé d̃o. ³¹ Abire yāi àsun ṽina kero. Á bèere de b̃antor̃o dasinola.

³² Gbē kū à z̃e k̃umao gbēnɔ are, mani ze k̃áo ma De kū à kú musu are. ³³ Gbē kū à ledi kp̃amai gbēnɔ are s̃o, mani ledi kp̃ai ma De kū à kú musu are.

Kēkēkōana Yesu yāi
(Luk 12:51-53, 14:26-27)

³⁴ Ásungō da ma su de gbēno gō nna kū kōo andunia gūnnlo. Mádi su de gbēno gō nna kū kōo yāinlo, sé futena kū kōo. ³⁵ Ma sume, de gōgbē bo a de kpe, nōgbē bo a da kpe, nōzāre bo a zā da kpe. ³⁶ Gbē bedenō ni gō a iberenō ũ. ³⁷ Gbē kū à ye a de ke a dai demala dí ká àgō de ma ìba ũro. Gbē kū à ye a négōgbē ke a nōgbēi demala dí ká àgō de ma ìba ũro. ³⁸ Gbē kū adi a lígbāndurukpana sé àgō téomairo, ade dí ká àgō de ma ìba ũro. ³⁹ Gbē kū à a wèndi kūna, ade ni kurai. Gbē kū à gì a wèndiii ma yāi sō, ade nigō wèndi vī.

Láada yā

⁴⁰ Gbē kū à á sí ma simē. Gbē kū à ma si sō, ade gbē kū à ma zī simē. ⁴¹ Gbē kū à annabii sī a annabike yāi ni annabi láada le. Gbē kū à gbē mana sī a manake yāi ni gbē mana láada le. ⁴² Bee í yīdan, gbē kū à né dínō doke gbà ma ìbake yāi, yāpuran maten oáre, ade ni kura a láadairo.

11

Yahaya Da'itekəri zīrinō
(Luk 7:18-35)

¹ Kū Yesu yā birenō dà a ìba gbēnōn kuri awēplanōne à làka, à bò gwe, à gēe waazi ke n wētenō gūn, àten yā dañne.

² Zaa kpēsiran Yahaya Kirisi yākenanō mà, akū à a ìba kenō zī ³ ò a la, àkū mé à gbē kū ani su ũ yá, ke ògō wé dō gbē pāndeime?

⁴ Akū Yesu wēm̄ma à pì: À gé yā kū áten ma áten e gbā Yahayane à pì, ⁵ vīnanō ten gu e, erenō ten taa o, kusunō ten werekōa, sātonō ten yā ma, gēnō ten vu, takasidenō ten baaru nna waazi ma. ⁶ Arubarikademe gbē kū àdi fu ma yāaro ũ.

⁷ Kū Yaaya zīrinō tà, Yesu Yahaya yā ò parine à pì: Bón a ge gwa gbárannan? Kàpa kū ìa ten yīgān yá? ⁸ Bón a ge gwa sàa? Gbē kū à pókasa zāne danan yá? Pókasamanadarinō digō kú kīnabeame. ⁹ Bón a ge gwa sàa? Annabiin yá? Lemē! Maten oáre, à de annabila se. ¹⁰ Zaakū Yahayan ò a yā kē Luda yān ò pì: Mani ma zīri gbare n ā de à zé kekenne.

¹¹ Yāpuran maten oáre, nōgbē né'inaa gūn gbēke dí bo à kà Yahaya Da'itekəri ũro. Bee kū abireo gbē kū à de gbē kpēde ũ kpata kū à bò Luda kīnaa gūn deala. ¹² Zaa gōrō kū Yahaya Da'itekērii nà waazikenāaa ari suna gbāa, òten kōde ke ò gē kpataa pìn, akū kùgbānadenō ten gēn. ¹³ Musa kū annabinō pínki gīnake ò a yā ò ari à gēe pé Yahayaa. ¹⁴ Tó áni fō à sí, Yahaya pì mé à Iliasu kū ò pì ani su ũ. ¹⁵ Gbē kū à sā vī à yā pì ma.

16 Bón mani gbāragbēno lekṣaoo? Ò de lán né kù ò kú ete gūnno bà òten lé zukōi 17 òten pi:

O kutε pèáre, ádi ũ wāro,
o wēnda lē siáre, ádi óo dōro.

18 Zaakū Yahaya sù, adi burodi sóro, adi wē miro, akū ò pì tānademe. 19 Kū Bisāsiri Né sù, àdi pó ble, àdi í mi, akū ò pì: Guturu wēmiriime, be'ogōsirino kù kifirino gbēnname! Ama òdi òndō dō a yākenaaame.

Yesu zukakana wēte kenō denōi
(Luk 10:13-15)

20 Akū Yesu fùte à zuka kà wēte kù à a daboyā paride kēnno gbēno, kù odi n nēse litero yāi à pì: 21 Waiyoo Korazīdeno! Waiyoo Betesaidadeno! Tó ma daboyā kù ma kè á tēno kè Taya kù Sidō yā, de wētepideno pókasanō dàdañla, ò vùte tuburaa à giì kè nēselitena sēda ũ. 22 Maten oáre, yākpatekegōro zī á wētāmmāna nigō de Tayadenō kù Sidōdenō póla. 23 Ákōno Kapenamudeno sō áni gbā à zō Ludaan yá? Oni o zōái ari gyāwānn. Zaakū tó ò daboyā kù ma kēárenō kè Sōdōmu yā, de à kun ari kù a gbārao. 24 Maten oáre, yākpatekegōro zī á wētāmmāna nigō de Sōdōmudeno póla.

Kámmabona Yesu kīnaa
(Luk 10:21-22)

25 Zī kùā Yesu pì: Baa, musu kù zīteo Dikiri, ma n sáabu kè, kù n yā bireno ùte yādōrinone kù òndōrinō, akū n boo kyódōrisarinone. 26 Leme, Baa, zaakū n poyenyīnaame. 27 Ma De pó sīnda pínki nāmene ma oī. Gbēke Luda Né dōro, tó adi ke De Luda baasiro. Gbēke De Luda dōro, tó adi ke a Né kù gbē kù Né pì ye à a mōñnenō baasiro.

28 À mó ma kīnaa ákōno kù á aso sena a kpsano pínki, mani á gba zé à kámma bo. 29 À ma gbāngo sé à yā dada ma kīnaa, á laakari ni kpáte, zaakū má buse akūsō ma nēse yīda. 30 Ma gbāngo sena zī'uro, ma aso tikisiro.

12

Kámmabogōro yā
(Maa 2:23-3:6, Luk 6:1-11)

1 Gōro birea Yesu ten pā buranōla kámmabogōro zī. Nà teni a ibanō de, akū ò póblewe wōro, òten só. 2 Kù Farisino è le, akū ò pìne: Ñ n ibanō gwa, òten yā kù òdi ke kámmabogōro zīro ke. 3 Akū Yesu pìne: Adi kyó ke a è lākū Dauda kè nà kù a gbēno gōro kù nà teni n deroo? 4 À gè Luda onn, àpii kù a gbēno burodi kù ò kàte Ludanēe sō, burodi kù ò a sona zé víro, sé sa'orino. 5 Kù sa'ori kù ò kú Luda onn kámmabogōro zīno di gōro pì yā daro, akūsō adi keñne taari ũro, ádi a kyó ke a è Luda

yānloo? ⁶ Maten oáre: Pó kũ à zókõ de Luda ònla kú la. ⁷ Tó á yā díkĩna mì dõ, kũ kõwēndagwanaan má yei, adi ke sa'onaanlo, de ádi taarisaridenõ taari lero. ⁸ Zaakũ Bisāsiri Né mé à iko vī kámmabogɔɔa.

⁹ Kũ Yesu bò gwe, akũ à gè ní aduakεkpen. ¹⁰ Gõgbē ke kú gwe, a ɔ do íbana. Gbēkenõ ten zé wete ò yā dí Yesua, akũ ò a là ò pì: Gbē werekõana kámmabogɔɔ zĩ zé vī yá? ¹¹ Akũ à wèrĩma à pì: Tó á gbēke sã vī à zu wèen kámmabogɔɔ zĩ, à gí gé à boii? ¹² Bisāsiri de sãla zã. Abire yã yãmanakena kámmabogɔɔ zĩ zé vī. ¹³ Akũ Yesu pì gõgbē pìine: Ñ n ɔ pìi poro. Kũ à pòro, akũ à kè a gbèn swáswa lán a do bà. ¹⁴ Akũ Farisinõ bòte ò gèe ò yā gõgõ deran ò ke nà ò Yesu de.

Zĩkeri kũ Luda sèe

¹⁵ Yesu dõ, akũ à gò gwe. Pari bò ò tèi, akũ à ní gyãrenõ wèrekõa ní pínki, ¹⁶ à giñne ò o gbē kũ á de a ũ. ¹⁷ Len Luda yã kũ annabi Isaya òo kè le, à pì:

¹⁸ Ma zĩkeri kũ ma sèen dí,
ma yenyĩde kũ a yã dì kámagu.

Mani ma Nini di a musu,
ani yãzede da burinõne.

¹⁹ Ani lékpakõa kero, ani patam̃maro,
gbēke ni a zuka ma do batunlo.

²⁰ Ani kãpa kũ à kpana zén éro,
ani fitila wé'ipakena dero,
ari à tó yãzede zĩ ble.

²¹ Buri sĩnda pínki tãmaa nigõ dõa.

Tãnagona gbēnõa

(Maa 3:20-30, Luk 11:14-23)

²² Akũ ò sù Yesune kũ tãnade vĩna kũ a néné natenaao. Yesu a wèrekõa, àten yã o sã, àten gu e. ²³ Akũ yã pìi bò gbēnõ sare ní pínki ò pì: Dauda buri pìin díroo? ²⁴ Kũ Farisinõ mà, akũ ò pì: Gbē díkĩna ni fõ à tãna goĩmaro sé kũ tãnanõ kina Belezebubu gbãnao. ²⁵ Yesu ní laasun dõ, akũ à pì: Kpata kũ a gbēnõ ibereε sè kũ kõo ni kakate. Wète ke ɔn kũ a gbēnõ ibereε sè kũ kõo ni gõ bezĩ ũme. ²⁶ Tó Setan teni a zĩda go gbēnõa, à ibereε sè kũ a zĩdaon gwe. A kpata ni gí ke derameε? ²⁷ Tó Belezebubu gbãnan madigõ tãnanõ goom̃ma sõ, á gbēnõ di ní go kũ dí gbãnaomeε? Len á zĩda gbēnõ á éke bò le. ²⁸ Tó Luda Nini gbãnan maten tãna goom̃ma, àgõ dõ kũ kina kũ Luda kãa sù à á lén gwe.

²⁹ Deran gbē ni ke nà à gē gõsa gbãna kpén à a pónõ sétεε? Séto à a yĩ gĩa, gbasà à a kpé wara. ³⁰ Gbē kũ à de ma gbē ũro bi ma ibereεme. Gbē kũ àten pò kakara kũmaoro ten fãkõame. ³¹ Abire yã maten oáre, Luda ni gbēnõ durunnãõ kēĩma kũ a tó vãni kũ òdi sísinõ pínki, ama ani gbē kũ à a Nini tó vãni sí

kēro. ³² Tó gbē Bisāsiri Né tó vāni bò, Luda ni kēa, ama tó gbē Luda Nini tó vāni bò, ani ade kē andunia tera dīkīna gūnlo ke a kù àten su.

Gbē dōna ayakenaaa
(Luk 6:43-45)

³³ Tó lí mana, a né nigō maname. Tó lí vāni sō, a né nigō vānime. Zaakū līnen òdi lí dōa. ³⁴ Bisāsiri pitikonō! Kù á vāni, à kè dera áni fō à yā mana oo? Zaakū yā kù à swèè pàn lé di o. ³⁵ Gbē mana di a mana bo a mana kù à katena a gūmmme. Gbē vāni sō àdi a vāni bo a vāni kù à katena a gūmmme. ³⁶ Maten oáre, yākpatekegōrō zī gbēnō ni n fayasariyā kù ò ò baba Ludane pínki. ³⁷ Zaakū yā kù n ò mé ani yā nna kpámma kesō à yā danla.

Sèedagbekana Yesua
(Maa 8:11-12, Luk 11:29-32)

³⁸ Akū ludayādannerinō kù Farisi kenō pì Yesune: Danneri, ó ye ñ sèeda ke ke ò e. ³⁹ Akū Yesu wèrīma à pì: Gbāragbē vāni ludanaanikerisarinō mé òdi sèeda gbekama, ama mani sèeda ke kēñero, sé annabi Inusa pō. ⁴⁰ Lākū Inusa kè kpò gbèntē gberē gūn nà fānantē kù gwāanio ari gōrō aakō, len Bisāsiri Né ni ke le zīten fānantē aakō gwāani aakō. ⁴¹ Yākpatekegōrō zī Ninēvadenō ni fute ò yā da gbāragbēnōla, zaakū kù ò Inusa waazi mà, ò n nēsēē lite, akū gbē kù à zōkō de Inusala kù la. ⁴² Yākpatekegōrō zī gēnōmidōki kpa saraunia ni fute à yā da gbāragbēnōla, zaakū à bò zaa andunia léa à sù Sulemanu òndōyā ma, akū gbē kù à de Sulemanula kù la sà.

Tāna erana a bē zīa
(Luk 11:24-26)

⁴³ Tó ò tāna gò gbēa, àdigō likara zō gukorin àgō vuteki wete. Tó adi lero, ⁴⁴ akū àdi pì: Mani era mà tá ma bē zīame. Tó à kà gwe, àdi le à da pā, à warana swáswa zéazea. ⁴⁵ Akū àdi gé à à tāna kù n pāsī dealanō sète mèn suppla à su kūñwo òdi gē ò vuten. Leme ade gwena kpede vāni dīgō de a káakupōla. Gó dokōnō pì mé ani gbāragbē vāninō bikū sō.

Yesu danenō
(Maa 3:31-35, Luk 8:19-21)

⁴⁶ Kù Yesu ten yā o gbēnōne, akū a da kù a dakūnanō kà, ò zè bàai, ò ye ò yā o kāao. ⁴⁷ Akū ò pìne: N da kù n dakūnanō zena bàai, ò ye ò yā o kūnwo. ⁴⁸ Akū à wèa à pì: Dín ma da ūu? Dín ma dakūnanō ūu? ⁴⁹ Akū à ò dō a ìbanōa à pì: Ma da kù ma dakūnanōn dí. ⁵⁰ Zaakū gbē kù àdi ma De kù à kù musu pōyenyīna ken ma dakūna kù ma dāreo kù ma dao ū.

13

Yalékšana kú pówefariio
(Maa 4:1-20, Luk 8:4-15)

¹ Gɔɔ dokɔnɔ pì zĩ Yesu bò be à gèe à vùte sèbe léa. ² Ò kàkarai dasidasi, akū à gè à vùte gó'iten, gbɛnɔ gò s̄s̄sia n̄ pínki. ³ Akū à yā lèkšanaɛ dasi à pì: Búbari ke mé à bò à gèe pówé fā. ⁴ Lákū àten fā nà, akū a kenɔ lète zé gūn, bānɔ sù ò blè. ⁵ A kenɔ lète gbè sàraa musu, gu kū à bùsu vī zōkōro, akū ò bòte gōnɔ, kū bùsuu gègete gwero yāi. ⁶ Kū ifántē fùte, akū ò té kū ò gāga, kū ò zīni vīro yāi. ⁷ A kenɔ lète lèe gūn, akū lèe fùte à nàkaramma. ⁸ A kenɔ s̄ ò lète zīte mana gūn, ò fùte ò né ì, a kenɔ wé basɔɔɔro, a kenɔ baaakōkō, a kenɔ baraakurikuri. ⁹ Gbē kū à s̄ vī, à yā pì ma.

¹⁰ Akū Yesu ìbanɔ nài, ò a là ò pì: Bóyāi nten yā oñne kū yalékšanaao? ¹¹ Akū à wémma à pì: Luda á gbá zé à kpata kū à bò a kīnaa asirinɔ d̄s̄, ama adi n̄ gba zéro. ¹² Zaakū gbē kū à pówē vīn Luda ni karanɛ ari àgō dasi. Gbē kū à póke vīro s̄, bee a fīti kū à vīn Luda ni síame. ¹³ Abire yāin maten yā oñne kū yalékšanaao, de ò gu gwa póke'ena sari, òdi s̄ kpá yāmana sari, a d̄rɔ d̄s̄naa sari.

¹⁴ Luda yā kū annabi Isaya òo kèmma à pì:

onigō s̄ kpá yākemanaa sari,
onigō gu gwa póke'ena sari.

¹⁵ Ò nèse vīro de òsun òndō kūro yāi,
n̄ s̄ gbāna de òsun yā maro yāi,
n̄ wé kukurena de òsun gu ero yāi,
zaakū ò ye ò are d̄ma mà n̄ gba aafiaro.

¹⁶ Arubarikadenɔme á ū kū á wé ten gu e akūs̄ á s̄ ten yā ma.

¹⁷ Yāpuran maten oáre, annabinɔ kū gbē mananɔn kun yā dasi,
ò ye ò pówē kū áten enɔ e, odi ero, ò ye ò yā kū áten manɔ ma, odi maro.

¹⁸ À pówefari yā mì d̄s̄ sà. ¹⁹ Tó gbē kpata kū à bò Luda kīnaa yā mà akū adi d̄ro, Setan di su à pówē kū ò t̄s̄ a swèe gūn pì síame. Pówē kū à lète zé gūn m̄in gwe. ²⁰ Pówē kū à lète gbè sàraa s̄, abirekūme gbē kū à yā mà à s̄i gōnɔ kū p̄nnao ū. ²¹ Zaakū à zīni vīro, àdi ke gɔɔ plaro. Tó yā'ummana a lè ke tó ò wé t̄aa yā pì yāi, àdi fume gōnɔ. ²² Pówē kū à lète lèe gūn de lán gbē kū à yā mà à s̄i bà, ama andunia yā damukena kū yena aruzekēiio di nakaraa, akū àdi gō àree sari. ²³ Pówē kū à lète zīte mana gūn de lán gbē kū à yā p̄i mà à a d̄rɔ d̄s̄ bà. Àdi ke karana pówē ū, n̄ kenɔ basɔɔɔro, kenɔ baaakōkō, kenɔ baraakurikuri.

Yalékšana kú f̄nɔ

²⁴ Yesu yā pānde lèkšanaɛ à pì: Lákū kpata kū à bò Luda kīnaa de n̄n dí: Gbēke ése mana t̄s̄ a bura. ²⁵ Gɔɔ kū òten i o, akū a

iberεε sù à f̄ñᵛ wé f̄à ése p̄in, akū à ḡè zéla. ²⁶ Kū ése nòᵛ s̄i, àten pia, akū f̄ñᵛ p̄i bò gupuraa. ²⁷ Akū burade z̄ikerinᵛ sù ò p̄ine: Dikiri, p̄ówe manan n t̄ᵛ n buranloo? F̄ñᵛ ḡè à bò máa? ²⁸ Akū à p̄ínne: Iberε mé à abirekū kè. Akū z̄ikerinᵛ p̄ine: N̄ ye ò gé wotowoton yá? ²⁹ Akū à p̄i: Oi! Tó àten wotowoto, áni woto kū éseome. ³⁰ À tó ò fute lele ari p̄ókēgᵛᵛ. Mani o p̄ókērinᵛne ò f̄ñᵛ p̄i kē ḡiā, ò a bàka ȳi té p̄ó ū, gbasā ò ése kē ò ká ma d̄ñ.

Yalekōana kū musadi wéō
(Maa 4:30-32, Luk 13:18-19)

³¹ Yesu yā pānde lēkōāñne à p̄i: Kpata kū à bò Luda k̄inaa de lán musadi wé kū gbē sè à t̄ᵛ a buraa bàme. ³² A wé kete de p̄ówenᵛla p̄ínki, ama tó à f̄ute, àdi ke z̄ókᵛ de d̄ò p̄ónᵛla p̄ínki. Àdi lí ke ari b̄ānᵛ d̄i su ò didi a ḡānᵛa.

Yalekōana kū lùbeneεo
(Luk 13:20-21)

³³ Yesu yā pānde lēkōāñne à p̄i: Kpata kū à bò Luda k̄inaa de lán lùbene kū nᵛgbē sè à kà flawa zaka lé aakᵛ ḡūn à yākate p̄ínki bà.

Pó kū à tò Yesu yā lēkōāñne
(Maa 4:33-34)

³⁴ Yesu yā bireᵛ ò gbēnᵛne kū yālekōanaao. Adi yāke oñne yālekōanaa sariri, ³⁵ de yā kū annabii ò ke yāi, zaakū à p̄i: Mani lé wē mà yālekōana oñne, mani yā kū à utena zaa anduniakatena gᵛᵛ oñne.

F̄ñᵛ yā b̄ókᵛtenaa

³⁶ Akū Yesu gbēnᵛ tò gwe à tà be. A ibanᵛ nài ò p̄i: N̄ bura f̄ñᵛ yā b̄ókᵛte kewεε. ³⁷ Akū à p̄ínne: P̄ówemanat̄ōri bi Bisāsiri Néme. ³⁸ Bura bi anduniamε. P̄ówe mana bi kpata kū à bò Luda k̄inaa gbēnᵛme. F̄ñᵛ bi Setan gbēnᵛme. ³⁹ Iberε kū à n̄ t̄ᵛ bi Ibilisime. P̄ókēna bi andunialakagᵛᵛme. P̄ókērinᵛ bi malaikanᵛme. ⁴⁰ Lákū òdi f̄ñᵛ kē ò ká tén nà, len ani ke le andunialakagᵛᵛa. ⁴¹ Bisāsiri Né ni a malaikanᵛ gbarε ò gbēkekerinᵛ kū yāvānikerinᵛ b̄ote a kpata gbēnᵛ té n̄ p̄ínki, ⁴² ò n̄ ká té p̄āsī ḡūn. Gwen oni ᵛᵛ d̄ñ ò ᵛᵛ d̄i n̄ miia. ⁴³ Akū gbē mananᵛ nigᵛ té ke lán ifāntē bà kpata kū à bò n̄ De k̄inaa ḡūn. Gbē kū à s̄ā v̄i à yā p̄i ma.

Yalekōana kū aruzεkeo

⁴⁴ Kpata kū à bò Luda k̄inaa de lán aruzεke kū à utena z̄ite ḡūn bàme. Kū gbēke b̄oa, à kèke à ute, akū p̄onna ḡūnn à tà à p̄ó kū à v̄iᵛ yia p̄ínki, akū à z̄ite p̄i lù.

Yalekōana kū gbē bèεεdeo

⁴⁵ Lákū kpata kū à bò Luda kīnaa de nàndí dɔ. Lagatari mé àtɛn òso mananɔ wɛtɛ. ⁴⁶ Kū à òso ɔgɔde lè, akū à tà à pò kū à vīnɔ yīa pínki, akū à òsoo pīi lùo.

Yalékɔana kū táaru

⁴⁷ Lákū kpata kū à bò Luda kīnaa de nàndí dɔ. Ò táaru kpà sɛbɛn, à kpò buri sīnda pínki kù. ⁴⁸ Kū à pà, ò gātɛ ò bikùo bara, akū ò vùtɛ ò a mananɔ plèplɛ ò kà tǎnkɔn, ò a vānīnɔ kòtɛ. ⁴⁹ Lɛn anīgɔ de lɛ andunialakagɔɔ. Malaikanɔ ni su gbɛ vānīnɔ sɛtɛ ò ní bo gbɛ mananɔ tɛ, ⁵⁰ oni ní ká tɛ pāsī gūn. Gwen oni ɔɔ dɔn ò ɔ di ní mīa. ⁵¹ Akū Yesu ní lá à pī: A yā birenɔ mīi dɔ sà pínki yá? Ò wèa ò pī: Ee! ⁵² Akū à pīnɛ: Tó yādanneri kpata kū à bò Luda kīnaa yā dàda, anīgɔ de lán bedɛ kū àdi pò dufu kū a zīo bo a laasii gūn bàmɛ.

Nazeradenɔ gina Yesui

(Maa 6:1-6, Luk 4:16-30)

⁵³ Kū Yesu yā birenɔ lèkɔañɛ à làka, à bò gwe, ⁵⁴ à gèɛ a bɛ wɛtɛn, akū èe yā daañɛ ní aduakekpɛn. A yā bò ní sare ò pī: Mákpan gɔgbɛ pī ɔndɔ kù daboyā birenɔ lènn? ⁵⁵ Lí'ari nén díroo? A da tón Mariamaroo? A dakūnanɔn Yamisi kù Yusufuo kù Simɔo kù Yudaο ūroo? ⁵⁶ A dārenɔ kú kùoo laroo? A yā birenɔ lè máme pínkii? ⁵⁷ Akū ò gīi. Yesu pīnɛ: Annabii dīgɔ bèrɛɛ sarīro, sé a bɛ wɛtɛn kù a ɔnnwo. ⁵⁸ Adi daboyā kɛ gwe dasīro, kù òtɛni a náani kero yāi.

14

Yahaya Da'itekeri ganaa

(Maa 6:14-29, Luk 9:7-9)

¹ Gɔɔ kùa bùsuu pī kína Herɔdu Yesu baaruu mà. ² Akū à pī a ìbanɔnɛ: Gbɛ pī bi Yahaya Da'itekeriimɛ. À vù bona gan. Abire yāin à gbāna lè àtɛn daboyānɔ kɛ. ³ Zaakū Herɔdu Yahaya kù yā, à m̀ɔ̀ kàa, à a dà kpésiran a vīni Filipi nanɔ Herɔdia yāi. ⁴ Zaakū Yahaya dīgɔ pinɛ: N Herɔdia kùna nɔ ū zé vīro. ⁵ Herɔdu ye à a dɛ, ama àtɛn vīna kɛ gbɛnɔnɛ, zaakū ò a annabike sì.

⁶ Herɔdu igɔɔ làa kòkò zī Herɔdia nénɔkpare ū wà gbɛ kù ò sù gwenɔnɛ, akū à kè Herɔdunɛ nna manamana. ⁷ Akū à lé sè à pī: Ma la dà kù mani n gba pò kù n a wé kèma pínki. ⁸ Akū a da yā kàkanɛ à pī: N ma gba Yahaya Da'itekerii mī dana tiree gūn la tera. ⁹ Akū kína pɔ yàka, ama kù à la dà nibɔnɔ wára yāin à pī ò kpáa. ¹⁰ Akū à gbɛ zī ò Yahaya mīi zò kpésiran. ¹¹ Kù ò sù kù a mīo dana tiree gūn, ò kpà né pīa, akū à gèɛo a danɛ. ¹² Akū Yahaya ìbanɔ sù ò a gèɛ sè ò vī, akū ò gèɛ ò ò Yesunɛ.

Yesu poblekpana gōgbē gbēnɔn dūbu sɔɔronɔa
(Maa 6:30-44, Luk 9:10-17, Yuh 6:1-15)

¹³ Kū Yesu yā pìi mà, akū a gè gó'ite gūn, àten gé gusare de àgō kú ado. Kū gbēnɔ mà, ò bò wēte kū wēteo dasi ò pètei gèse. ¹⁴ Kū Yesu bò gó gūn, à gbēnɔ è dasidasi, akū ò kènè wēnda, akū à n gyārenɔ gbà aafia. ¹⁵ Kū ɔkɔsi kè, a ìbanɔ nài ò pì: Gu díkīna bi sèntepɔɔtume, akūsō gu ten si. N gbēnɔ gbare ò tá lakutunɔ gūn, ò poble wete ò lú. ¹⁶ Akū Yesu wémma à pì: Adi ke tilasi ò táro. À pó kpámma ò ble. ¹⁷ Akū ò pìne: Burodi mèn sɔɔro kū kpò mèn plaon ó vī la. ¹⁸ Yesu pìinne: À mómene la. ¹⁹ À ò gbē pìnɔne ò vute sèea, akū à burodi mèn sɔɔro kū kpò mèn pla pìio sè, à a wé sè musu, à arubarikaa dàn. Akū à burodii pìi lìlikōre à kpà a ìbanɔa, ò kpàatete gbēnɔne. ²⁰ Ò pó blè ò kà n pínki. Akū ò a kpara kú ò gōnɔ sète tánko mèn kuri awεεpla pà. ²¹ Gōgbē kú ò pó blènɔ kà gbēnɔn dūbu sɔɔro taka, nɔgbēnɔ kú nénɔ baasi.

Yesu táa'ona sèbela
(Maa 6:45-56, Yuh 6:16-25)

²² Yesu gā nà a ìbanɔa gōnɔ ò gē gó'iten, ò done are gena sèbēe bara dire ari àgō pari gbare. ²³ N gbarenaa gbera, à dīdi sīsīi musu à adua ke ado. Gu ten si, à kú gwe ado. ²⁴ Gó'ite pìi kà zà kú í léao, akū í teni góro pì yīpayīpa kú zàgá'īa kàkányī yāi. ²⁵ Gudɔ Yesu gèe n kīnaa, àten táa o íla. ²⁶ Kū ò a è àten táa o íla, akū swèe kēngu ò pì: Gyāwāndeme! Ò wiki lè kú vīnao, ²⁷ akū Yesu pìinne gōnɔ: À á laakari kpáte, makūme! Àsun tó vīna á kuro. ²⁸ Akū Pita pìne: Dikiri, tó mɔkōmme, n tó mà táa o íla mà su n kīnaa. ²⁹ Akū Yesu pì: N mó! Akū Pita bò gó gūn, àten táa o íla, àten gé a kīnaa. ³⁰ Kū à è ĩa ten káka, akū vīna a kù. Àten vlē, akū à wiki lè à pì: Dikiri, n ma sura ba. ³¹ Gwe gōnɔ Yesu ɔ bò à a kù, akū à pìne: Ludanaanikīanade! Bóyāi n sikaa kèe? ³² Kū ò gè gó gūn, ĩa zè. ³³ Akū gbē kú ò kú gó gūnnɔ donyī kènè ò pì: Luda Néme n ũ yápura.

Yesu gyārenɔ werekōana zaa Genesareti

³⁴ Kū ò bikù bara, ò kà Genesareti būsun. ³⁵ Gwedenɔ Yesu dō, akū ò a baaruu dàgula būsuu pìn gu sīnda pínki, akū ò mōne kú gyārenɔ n pínki. ³⁶ Ò wé kèa de ò ɔ na bee a uta léa. Akū gbē kú ò ɔ nàanɔ werekōa n pínki.

15

Futeokaraya
(Maa 7:1-13)

¹ Farisinɔ kú ludayādanneri kenɔ bò Yurusalemu ò sù Yesu kīnaa, akū ò a là ò pì: ² Bóyāi n ìbanɔ dīgō ó dizinɔ futeokaraya

kūnaroo? Òdi ɔ pípi gbasa ò pɔ́ blero. ³ Akū Yesu wèrma à pì: Bóyáin adi pā kpá Luda yāditenanɔa de àgɔ a futɛokarayā kūnaa? ⁴ Zaakū Luda pì, à á de kū á dao bèere dɔ. À pì dɔ, gbɛ kū à a de ke a da kpe bò, ò ade de. ⁵ Ákɔnɔ sɔ́ adi pì, tó gbɛ pì a de ke a danɛ, pɔ́ kū á ví à n kpe tao gɔ́ Luda pɔ́ ũ, ⁶ àton a de kpe taoro. Lemɛ adi Luda yā ke pā le, de àgɔ á futɛokarayā kūna yāi. ⁷ Á manafikidenɔ! Isaya annabikɛyā ò á yā musu swáswa à pì:

⁸ Buri bire di bèere limene kū léome,
 n swè dɔmaro.

⁹ Òdigɔ donyī kemene pāme,
 bisāsiri yāzɛkpaten òdi dañne.

*Yā kū àdi tó ò gɔ́ gbāsī
 (Maa 7:14-23)*

¹⁰ Akū Yesu pari sisiai à pì: À sá kpá à yā ma. ¹¹ Adi ke pɔ́ kū àdi gɛ lén mé àdi tó gbɛ gɔ́ gbāsīro. Yā kū àdi bo lén mé àdi tó gbɛ gɔ́ gbāsī. ¹² Akū a ìbanɔ nài ò pì: N dɔ́ kū Farisinɔ yā pìi mà à n zɔ́ n swèaroo? ¹³ Yesu wèrma à pì: Pɔ́ kū ma De kū à kú musu dí tɔ́ro oni wuteme. ¹⁴ À n tó gwe. Vīna don'aredenɔme! Tó vīnaa gò kūna vīnaane, n pla n pínki ni zu wèemme. ¹⁵ Pita pìne: N yā pì bokɔtewere. ¹⁶ Akū Yesu pì: Á laasun kpé yīda se yá? ¹⁷ Á dɔ́ kū pɔ́ kū à gɛ lén di tá gberen gbasa a bo mè gūnloo? ¹⁸ Yā kū àdi bo lén sɔ́ àdi bo swèe gūmme. Akū mé àdi tó gbɛ gɔ́ gbāsī. ¹⁹ Zaakū zaa swèe gūnn laasun vāni di bon: Gbēdenaa, zinakenaa, pāpākenaa, kpāni'onaa, éketona kū gbēsɔ́sɔ́naao. ²⁰ Yā birenɔ mé àdi tó gbɛ gɔ́ gbāsī. Póblena ɔpipisari di tó gbɛ gɔ́ gbāsīro.

*Nɔ́gbɛ zītɔ wékenaa
 (Maa 7:24-30)*

²¹ Akū Yesu bò gwe, à gèe Taya kū Sidɔo būsun. ²² Kanaa nɔ́gbɛ ke kú būsuu pìn, à sù à wiki lèa à pì: Dikiri, Dauda Buri, n ma wēnda gwa. Tāna ten wé tā ma nénɔkparea manamana. ²³ Akū Yesu dí wearo. A ìbanɔ nài, ò wé kèa ò pì: N pé nɔ́gbɛ pìia, zaakū àdigɔ téwái kū wikiome. ²⁴ Yesu wèrma à pì: Isarailanɔ sātɛna lán sānɔ bàme. N kīnaan Luda ma zīn ado. ²⁵ Akū nɔ́gbɛ pìi sù à donyī kènɛ à pì: Dikiri, n kpámai. ²⁶ Yesu pìne: À mana ò nénɔ póble sé ò zu gbēdanɔnero. ²⁷ Akū nɔ́gbɛ pìi pì: Yāpurame Dikiri! Ama bee gbēdanɔ di póble bùru kū ò lète n dikiri teburuu zītɛnɔ sésɛ. ²⁸ Akū Yesu wèa à pì: Nɔ́gbɛ, n ma náani ví zɔ́kɔ. À kenne lākū n yei nà. Akū a nénɔkpare pìi aafiaa lè gɔ́ro birea gɔ́nɔ.

Yesu gyārenɔ werekšanaa

²⁹ Yesu bò gwe à gèe àten do Galili sèbɛɛi, akū à bikū à vùte sīšīia. ³⁰ Ò sùnɛ kū ɛrenɔ kū vīnanɔ kū kònɔdenɔ kū sāto kpáturukunɔ kū gyāre pāndenɔ dasidasi. Ò n káte a arɛ, akū à n wérékōa. ³¹ Kū gbēnɔ è sāto kpáturukunɔ ten yā o, kònɔdenɔ ten gō swáswa, ɛrenɔ ten taa o, vīnanɔ ten gu e, yā pīi bò n sare, akū ò Isarailanɔ Luda sáabu kpà.

Yesu póblekpana gbēnɔn dúbu siikōna
(Maa 8:1-10)

³² Yesu a ìbanɔ sisiai à pīnne: Gbē dínɔ kèmenɛ wēnda, zaakū ò gīnake ò kú kūmao gɔɔ aakō, akū ò póke vī ò blero. Má ye mà n gbare kú nàaoro, de gu sún límma zénlo yāi. ³³ Akū a ìbanɔ a là ò pī: Mákpan óni póble len sēntɛpɔɔtu la, à pari dí taka kaa? ³⁴ Akū Yesu n lá à pī: Burodi mèn ūgban á vīi? Ò pī: Mèn supplame kú kpò kete kenɔ. ³⁵ Akū à pī pari vute zīte. ³⁶ Akū à burodi mèn suppla pìnɔ sè kú kpònɔ, à sáabu kè, akū à lilikōre à kpà a ìbanɔa, ò kpà gbēnɔa. ³⁷ Gbē sīnda pínki pó blè ò kã. Ò a kpàra kú à gònɔ sète ari tãnko mèn suppla pà. ³⁸ Gōgbē kú ò pó blènɔ kà gbēnɔn dúbu siikō, nɔgbēnɔ kú nénɔ baasi. ³⁹ Kū Yesu gbēnɔ gbare, akū à gèe gó'ite gūn, à gèe Magadã būsun.

16

Farisinɔ manafiki
(Maa 8:11-21, Luk 12:54-56)

¹ Farisinɔ kú Sadusinɔ sù Yesu kīnaa de ò a yō ò gwa, akū ò a gbèka à sèeda ke keínɛ kú Luda gbānao ò e. ² Akū Yesu wèrīma à pī: Tó ifāntē gè kpén adì pi, ludambe ni kēkōa, zaakū à tēra kū. ³ Tó kónkɔmɛ adì pi, legū ni ma gbāra, zaakū ludambe de tēe gènegēne. Á ludambe wé dōkōne, ama ádi fō à gɔɔ díkīna sèeda dōro. ⁴ Gbāragbē vāni ludanaanikerisarinɔ mé òdi sèedaa gbekama, ama mani sèeda ke keínɛro, sé Inusa pó. Akū à n tó gwe à tà.

⁵ Kū a ìbanɔ bikū bara gwe, burodi zàna yā sàngu. ⁶ Akū Yesu pīnne: Àgō á zīda kūna dō! À laakari ke Farisinɔ kú Sadusinɔ lūbenɛi. ⁷ Akū òten pikōne: Kū òdi burodi séro yāin à ò le. ⁸ Yesu dōrīma, akū à n lá à pī: Ludanaanikīanadenɔ, bōyāin áten pikōne kú á burodi vīro yāimɛɛ? ⁹ Ari tera adi dōroo? Burodi mèn sɔɔro kú ma kpà gbēnɔn dúbu sɔɔronɔa yā dí dɔáguroo? Á sète tãnko mèn ūgbamɛɛ? ¹⁰ Burodi mèn suppla kú ma kpà gbēnɔn dúbu siikōna sō, a sète tãnko mèn ūgbamɛɛ? ¹¹ Bōyāin adi dō kú burodi yān mádi oáreroroo? À laakari ke Farisinɔ kú

Sadusinɔ lùbɛnɛɛi! ¹² Akū ò dɔ̀ sà adi ke lùbɛnɛɛn àtɛn ońne ò laakari keiro, Farisinɔ kù Sadusinɔ yádannɛnaame.

Pita Yesu Arumasihukɛna onaa
(Maa 8:27-33, Luk 9:18-22)

¹³ Kù Yesu kà Sizaria Filipi bùsun, akū à a ìbanɔ là à pì: Dín gbɛnɔ tɛn pì Bisāsiri Né de a ũu? ¹⁴ Ò wèa ò pì: Gbɛkenɔ dì pi Yahaya Da'itekəriime, gbɛkenɔ dì pi Iliasu, gbɛkenɔ dì pi dɔ Ilimia ke annabi yānɔ dokemɛ n ũ. ¹⁵ Yesu pì: Akɔnɔ sɔ, dín adi pì má de a ũu? ¹⁶ Simɔ Pita wèa à pì: Arumasihumɛ n ũ, Luda Wèndide Né. ¹⁷ Akū Yesu pìne: Arubarikademɛ n ũ, Inusa né Simɔ! Zaakū adi ke bisāsiri mé à yā bire dànnɛro, ma De kù à kù musumɛ. ¹⁸ Matɛn onne: Pitamɛ n ũ, gbɛsi pìn mani ma sɔsi kátea, gyāwān gbāna ni zì blearo. ¹⁹ Mani kpata kù à bò Luda kīnaa m̀nɛnɔ kpámma. Pó kù n yì zīte yīna musu. Pó kù n pòro zīte porona musu. ²⁰ Akū Yesu a ìbanɔ sã fīńne de òsun o gbɛkenɛ kù Arumasihun a ũro.

Yesu a ga kù a vunaao yá'onaa
(Maa 8:31-38, Luk 9:22-26)

²¹ Zaa gɔrɔ kù a Yesu tɛni a Yurusalemu gena bokɔte a ìbanɔne à pì, séde à wétāmma le manamana gbɛ zɔkɔnɔ kù sa'orikino kù ludayādannerinɔ ɔĩ, oni a de, a gɔrɔ aakɔde zī áni vu. ²² Akū Pita gèe káao kpado, àtɛn gíne à pì: Kai Dikiri! Abirekū ni n lero! ²³ Akū Yesu lítɛ à pì Pitane: N gomenɛ gwe Setan! N ye ò zé zɔmɛnɛmɛ. N laasun bi Luda pónlo, bisāsiri pómɛ.

²⁴ Akū Yesu pì a ìbanɔne: Tó gbɛ ye à ke ma ìba ũ, séde à gí a zīda wèndiii, à a lígbāndurukpana sé à téomai. ²⁵ Gbɛ kù à ye àgɔ a wèndi kūna ni kurai. Gbɛ kù à gí a wèndiii ma yāi sɔ, ade mé anigɔ wèndi vī. ²⁶ Tó gbɛ gò à andunia vī pínki, tó à kùra a wèndiii, bó àreen ani lee? Bón gbɛ ni le à a wèndi lilin keoo? ²⁷ Zaakū Bisāsiri Né ni era à su a De gakuri gūn kù a malaikanɔ, ani fīna bo baadine a yākenaaa.

²⁸ Yāpuran matɛn oáre, gbɛkenɔ kù gu dín oni garo ari ò Bisāsiri Né e, àtɛn su kína ũ.

17

Yesu linaa
(Maa 8:34-9:13, Luk 9:23-36)

¹ Gɔrɔ suddo gbera Yesu Pita kù Yamisio kù a dakūna Yuhanao sète à gèe kūńwo kpi leia n̄tɛne. ² Akū à lì n̄ wára. A ān tɛn té ke lán ifántɛ bà, a pókasanɔ gò pú táitai lán legūpinaa bà. ³ Akū Musa kù Iliasuo bò ò sùrímma, òtɛn yā o kù Yesuo. ⁴ Akū Pita pì Yesunɛ: Dikiri, à mana kù ó kù la. Tó n̄ yei, mani kuta dɔ m̀nɛn aakɔ, n pó m̀nɛn do, Musa pó m̀nɛn do, Iliasu pó m̀nɛn do.

⁵ Gɔɔ kũ àtɛn yã o, ludambe luku tɛkɛnaa dànlá, akũ ò kòtoo mà a gũn à pì: Àkũmɛ ma Né mèn do légelege yenyĩde ù, a yã dì kámagu. À a yã ma. ⁶ Kũ a ìbaa pìnɔ kòtoo pìi mà, vĩna ñ kũ manamana, ò wùtɛ ñ gbɛɛa. ⁷ Akũ Yesu nànyĩ, à ɔ nàmma à pì: À futɛ, àsun vĩna kɛro. ⁸ Kũ ò wé sè musu, odi gbɛke ero, sé Yesu ado.

⁹ Kũ òtɛn kipa kpi pìia, Yesu dìtɛñnɛ à pì: Àsun wégupu kũ a è yã o gbɛke maro ari Bisāsiri Né vu bona gan. ¹⁰ Akũ a ìbanɔ a là ò pì: Bóyáin ludayādannerinɔ dì pi Iliasu mé ani su káakuu? ¹¹ Akũ à wèmma à pì: Iliasu ni su yápuramɛ, ani yã sĩnda pínki kɛkɛ a gbèn. ¹² Ama matɛn oáɛ, Iliasu sù kò, akũ odi a dšro, akũ ò ñ pɔyeinaa kènɛ. Len ò wé tã Bisāsiri Néa le do. ¹³ Akũ a ìbanɔ dš kũ Yahaya Da'itekɛri à téa.

Yesu négɔgbɛ tãnade werekšanaa
(Maa 9:14-29, Luk 9:37-42)

¹⁴ Kũ ò kà pari gũn, gɔgbɛ ke sù à kùtɛ Yesunɛ ¹⁵ à pì: Dikiri, ñ ma né wènda gwa, zaakũ gasindademɛ. Àdi wari kɛ manamana, àdigɔ léte tén ke ín baala'i. ¹⁶ Ma su kãao n ìbanɔnɛ, odi fš ò a wèrekšaro. ¹⁷ Akũ Yesu pì: Gbãragbɛ yakana ludanaanikɛrisarinɔ! Manigɔ kú kãáo ari bɔɛmɛɛ? Manigɔ mena kãáo ari bɔɛmɛɛ? À mɔmɛnɛ kũ né pìio la. ¹⁸ Yesu gì tãnanɛ, akũ à gò né pìia, à wèrekša gwe gšnɔ.

¹⁹ Abire gbɛra Yesu ìbanɔ nài ñtɛnɛ, ò a là ò pì: À kè dera ódi fš ò pé tãna pìia à bòroo? ²⁰ À wèmma à pì: Kũ á Luda náani vĩ zškšro yáime. Yápuran matɛn oáɛ: Tó á Luda náani vĩ fítì lán efɔ wé bà, áni o kpi dīkīnane à go la à gé zãa, ani kɛ lɛ. Yáke ni á furo. ²¹ Tãna dí taka dì sí boro, sé kũ aduakɛnaao kũ léyĩnaao.

Yesu era à a ga kũ a vunaao yá'onaa
(Maa 9:30-32, Luk 9:43-45)

²² Gɔɔ kũ à kú kũ a ìbanɔ lɛɛɛ Galili, à pìñnɛ: Oni Bisāsiri Né nañnɛ ñ ɔĩ, ²³ oni a de, a gɔɔ aakòde zĩ ani vu. Akũ ñ pɔ yàka manamana.

Luda ɔn ɔgɔ fñabonaa

²⁴ Kũ ò kà Kapenamu, Luda ɔn ɔgɔsirinɔ sù ò Pita là ò pì: Á dannerii dì Luda ɔn ɔgɔ kpároo? ²⁵ Pita wèmma à pì: Àdi kpá. Kũ Pita tɛn gɛ bɛ, Yesu gĩnake à pìnɛ gšnɔ: Simɔ, dínɔn andunia dí kínanɔ dì be'ɔgɔ ke ɛtɛ'ɔgɔ símmaa? Ñ nénɔn yá ke gbɛ pāndenɔmɛ? N yã pìi è deraa? ²⁶ Pita pì: Gbɛ pāndenɔmɛ. Yesu pìnɛ: Tó lɛmɛ, ñ nénɔ bàka kunlo. ²⁷ Ama de ó yã sún úrmmaro yáĩ, ñ gé ñ daburu da sèbɛɛ gũn. Kpò kũ ñni kũ káaku, ñ a lé wɛ, ñni ɔgɔ le a gũn. Ñ abirekũ sé ñ kpámma, makũ kũ mɔkšnwo pò ù.

18

Tena Yesui lán né bà

(Maa 9:33-48, Luk 9:46-48, 15:3-7)

¹ Zĩ kũa Yesu ibanɔ sù ò a là ò pì: Dí mé à deńla kpata kũ à bò Luda kĩnaa gbẽɔ tée? ² Akũ Yesu né fíti ke sisi à a zè n arɛ ³ à pì: Yāpuran maten oáɛ, tó ádi nèse lite a gō lán né fíti bàro, áni gē kpata kũ à bò Luda kĩnaa gūnlo. ⁴ Gbē kũ à a zĩda bũsa à gō lán né fíti díkĩna bà, ade mé à deńla kpata kũ à bò Luda kĩnaa gbẽɔ gūn. ⁵ Gbē kũ à né bire taka sì ma ìbake yāi, makũme à ma si.

Ya kũ àdi tó ò sàte

⁶ Tó gbē tò né kũ à ma náani vī díkĩnanɔ do sàte, anigō sàna adene ò wísilɔgbɛ gbèntē dɔ a wakale ò a zu sèbe lòkoton. ⁷ Waiyoo andunia, kũ yā kũ àdi tó ò sàte kú a gūn yāi. Séde yā kũ àdi tó ò sàte gō kun, ama waiyoo gbē kũ sàtena yā pìi bò a kĩnaa. ⁸ Tó n ɔ ke n gbá mé àdi tó ò sàte, ò zō ò zukūna. À sànanne ò gē wèndii gūn kũ ɔ kusuo ke ɛɛ ũ de n gō ɔ mèn pla ke gbá mèn pla vīla ò n zu té kũ àdi garo gūn. ⁹ Tó n wé mé àdi tó ò sàte, ò bo ò zukūna. À sànanne ò gē wèndii gūn kũ wé doo de n gō wé mèn pla vīla ò n zu té gūn gyāwānn.

Yalekōana kũ sã sãtenaao

¹⁰⁻¹¹ À laakari ke dɔkena kũ né díkĩnanɔ dooi, zaakũ maten oáɛ, ñ malaikanɔn kú musu, ò kú kō wén kũ ma De kũ à kú gweo baala'i. ¹² Áten da derameɛ? Tó gbē sã vī mèn basɔɔro, tó a do sàte, ani a mèn basɔɔro donsari tó sīsigerɛɛi gwe, à gé à a sã kũ à sàte pìi weteroo? ¹³ Yāpuran maten oáɛ, tó à bòa, a pɔ nigō nnaa de a mèn basɔɔro donsari kũ odi sãteronɔla. ¹⁴ Len á De kũ à kú musu ye né dínɔ doke sãte sōro le.

Sùrukena kũ kōo

¹⁵ Tó n gbēdake taari kè, ò gé ò a le ndo, ò yā pìi bone gupuraa. Tó à n yā mà, n n gbē pìi mile blè. ¹⁶ Tó adi n yā ma sōro, ò gbē mèn doke gbēnɔn pla sé ò namma, de à yā pìi sí sèedade gbēnɔn pla ke aakō musu. ¹⁷ Tó à gì ñ yā mai, ò yā pìi o sɔsi gbēnɔne. Tó à gì à sɔsi gbē pìnɔ yā mai dɔ, ò a dite kifiri ke gbē zĩtɔ ũ.

¹⁸ Yāpuran maten oáɛ, pó kũ a yì zĩte yĩna musu, pó kũ a pòro zĩte porona musu. ¹⁹ Maten oáɛ dɔ, tó á gbēnɔn planɔ lé kè dokɔnɔ zĩte la, yā kũ a a wé kè ma De kũ à kú musua pínki, ani kéáɛ. ²⁰ Zaakũ gu kũ gbēnɔn pla ke gbēnɔn aakɔnɔ kō kàkaran kũ ma tóo, má kú ñ té.

²¹ Abire gbera Pita sù à Yesu là à pì: Dikiri, gèn ũgban mà sùru ke kũ ma gbē kũ àdigō taari kemeneoo? Gèn supplan yá? ²² Yesu wèa à pì: Maten onne, adi ke gèn supplanlo, gèn suppla leu baaakō akurime.

²³ Abire yāi kpata kũ à bò Luda kīnaa de lán dí bà. Kína ke mé à ye à a ɔɔ yā gōgō kũ a ìbanɔ. ²⁴ Kũ à nà ɔɔ pì yāa, akũ ò sùnè kũ gbē kũ à a fīna sēna miliš wàa kuriio. ²⁵ Kũ à ɔɔ vī à fīnaa pì boro, akũ a dikiri pì ò a yía kũ a nanɔ kũ a nénɔ kũ pó kũ à vīnɔ pínki gbasa ò a kē. ²⁶ Akũ ìbaa pì wùte a dikiri arɛ, à kùte kènɛ à pì: Ì mena ke kũmao, mani n fīna bonnɛ pínki. ²⁷ Akũ a dikiri a wēnda gwà a a gbàrɛ, à fīnaa pì tònɛ. ²⁸ Kũ ìbaa pì bò dé, à dàkarɛ kũ a ìba dake kũ a fīna dɔa andurufu ɔɔ mèn basɔroo. Akũ à a kũ, àten ɔ tō a kòtooa à pì: Ì ma fīna bomɛnɛ. ²⁹ A gbēdake pì wùte a arɛ, à kùte kènɛ à pì: Ì menamɛnɛ, mani n fīna bonnɛ. ³⁰ Ama adi wero. À tò ò a dà kpésiran ari à a fīna bonɛ. ³¹ Kũ a ìba kparanɔ è lɛ, n pɔ yàka manamana, akũ ò gèè ò yā kũ à kèè pì gbà n dikiriinɛ pínki. ³² Akũ dikiri pì a sīsì à pì: Ìba pásì! Ma n fīnaa tònne pínki, kũ n kùte kèmenɛ yāi. ³³ Lákũ ma sùruu kè kúnwo nà, de n sùru kè kũ n gbēdakeo lɛ se. ³⁴ A dikirii pì pɔ fē, à tò ò a dà kpésiran, ògō wé taa ari à gé à fīnaa pì boo pínki. ³⁵ Akũ Yesu èra à pì: Tó á baadi dì sùru ke kũ a gbēdakeo kũ nèèèè mèn doro, lɛn ma De kũ à kú musu ni keárɛ lɛ se.

19

Yìgidɛna yá

(Maa 10:1-12)

¹ Kũ Yesu yā birenɔ ò à làka, à bò Galili, à gèè Yudea bùsu kpado Yoda bara. ² Pari téi, akũ à n gyānɔ wèrèkšaríma gwe. ³ Farisi kenɔ sù ò a yō ò gwa, akũ ò a là ò pì: Gōgbē zé vī à yìgi de yā sīnda pínki yāin yá? ⁴ À wèmma à pì: Kũ Luda n ké gōgbē kũ nɔgbēo ũ zaa káaku, ádi a kyó ke a mārɔo? ⁵ Luda pì, abire yāin gōgbē ni a de kũ a dao tó, ò nakša kũ a nanɔ, n gbēnɔn pla ni gō mè do ũ. ⁶ Ò kun pla doro, sé do. Abire yāi gbē kũ Luda n nákšanɔ, bisāsiri sún n kēkšaro. ⁷ Akũ Farisinɔ a là ò pì: Bóyāi Musa dìte gōgbē yìgidetakada kpá a nanɔa à a gbarɛoo? ⁸ Yesu wèmma à pì: Á sāgbāna yāin Musa á gbá zé à á nɔnɔ gbarɛ, ama à de lɛ zaa káakuro. ⁹ Matɛn oárɛ, gbē kũ à yìgii dè kũ a nanɔ, tó adi ke à gōpose kènlo, tó à nɔ pānde sè, ade zina kèn gwe.

¹⁰ Akũ a ìbanɔ pìnɛ: Tó lɛn gōgbē yā de lɛ kũ a nanɔ, à mana ò nɔ séro. ¹¹ Akũ Yesu pínne: Adi ke gōgbē sīnda pínki mé ani yā pì fšro, sé gbē kũ Luda n gbá a zénɔ. ¹² Zaakũ gbēkenɔ dì nɔ séro, kũ ò n í lɛ yāi, gbēkenɔ dìgō kun lɛ kũ ò n fèrɛ kè yāi, gbēkenɔ n zīda kũ lɛ kpata kũ à bò Luda kīnaa yāi. Gbē kũ ani yā pì fš à fš.

Arubarikadana nénɔgu

(Maa 10:13-16, Luk 18:15-17)

¹³ Òdi su Yesune kũ nénɔ de à ɔ nam̃ma à adua keíne, akũ a ìbanɔ gínne. ¹⁴ Akũ Yesu pì: À tó nénɔ mós ma kĩnaa. Àsun gínnero, zaakũ ñ takanɔ póm̃e kpata kũ à bò Luda kĩnaa ũ. ¹⁵ Kũ à ɔ nànam̃ma, akũ à bò gwe.

Aruzekede

(Maa 10:17-31, Luk 18:18-30)

¹⁶ Akũ gōgbē ke sù Yesu kĩnaa, à a là à pì: Danneri, bó manan mani ke mà wèndi kũ àdi láraro lee? ¹⁷ À wèa à pì: À kè dera nteni ma la manakena yāii? Luda ado mé à mana. Tó ñ ye ñ gē wèndii pìi gūn, ñgō a yāditenanɔ kũna. ¹⁸ Akũ à a là à pì: A kpatemee? Akũ Yesu pì: Ñsun gbē dero, ñsun zina kero, ñsun kpāni oro, ñsun yā di n gbēdakearo, ¹⁹ ñgō bèere lí n de kũ n daone, ñgō ye n gbēdakei lán n zīda wèndii bà. ²⁰ Kefenna pìi pìne: Má yā bireno kũna pínki. A kpaté mé à gōmene dɔɔ? ²¹ Yesu pìne: Tó ñ ye ñgō papana, ñ gé ñ n pónɔ yía pínki, ñ a ɔgɔ kpá takasidenɔa, ñ mós ñ témai, ñigō aruzeke vī ludambe. ²² Kũ kefenna pìi yā pìi mà, à tà kũ pɔsiraɔ, kũ à aruzekenɔ vī dasi yāi.

²³ Akũ Yesu pì a ìbanɔne: Yāpuran maten oáre, à zī'ũ aruzekedenɔ à gē kpata kũ à bò Luda kĩnaa gūn. ²⁴ Maten oáre dɔ, lakumi gēna pɔɔwɛen araga de aruzekede gēna kpata kũ à bò Luda kĩnaa gūnla. ²⁵ Kũ a ìbanɔ yā pìi mà, akũ à bò ñ sare manamana ò pì: Tó leme, dí mé ani f̃s à surabana lee? ²⁶ Akũ Yesu ñ gwá tíii, à pìinne: Bisāsiri ni f̃ro. Luda kĩnaa bee pó sīnda pínki di sí ke.

²⁷ Akũ Pita wèa à pì: O pó sīnda pínki tò o tenyī. Bó mé ani gōwɛɛ sàa? ²⁸ Yesu pìinne: Yāpuran maten oáre: Tó Bisāsiri Né vùte a kiblegba gakuridea andunia dufu gūn, ákɔnɔ kũ á témainɔ áni vute kiblegba mèn kuri awɛɛplanɔa, àgō yā gōgō Isaraila buri mèn kuri awɛɛplanɔne. ²⁹ Gbē kũ à a be ke a vīnino tò ke a dakūnanɔ ke a de ke a da ke a nénɔ ke a buranɔ ma yāi, ade ni era à abire taka le leu basɔɔro, akūs̃ ani wèndi kũ àdi láraro lee. ³⁰ Ama gbē káakunɔ nigō gbē kpedenɔ ũ dasi, gbē kpedenɔ nigō gbē káakunɔ ũ dasi.

20

Yalekōana kũ zamalingakerinɔ

¹ Lákũ kpata kũ à bò Luda kĩnaa de nán dí: Ɔmbede ke mé à bò kɔnkɔkɔnkɔ, à gēe zamalingakerinɔ wete ò zī keare a bura. ² Ñ yā kō sè à fīna boíne andurufu ɔgɔ mèn dodo. Akũ à ñ gbáre a bura. ³ À bò dɔ mò kēndo, akũ à gbē pāndenɔ lè ete gūn katena pā. ⁴ À pìinne: Ákɔnɔ s̃s, à gé à zī ke ma bura, mani fīna boáre a zéa. ⁵ Akũ ò gēe. À era à bò dɔ ifāntē mīdangura, akũ à era à bò ifāntē ura kipana, à ò gbē pāndenɔne le dɔ. ⁶ Kũ à bò

ɔkɔsi, à gbě pāndenɔ lè katena, akū à n lá à pì: Bóyái á katena la pā zaa kɔnkɔ? ⁷ Ò wèa ò pì: Kū òdi zī dawerero yāime. À pìnnè: À gé à zī ke ma bura se. ⁸ Ifāntē gēna kpénn burade pìi pì a zamalingakerinɔ gbě zɔkɔnɛ: Ñ zamalingakerinɔ sísi ñ fīna boñne. Ñ naa gbě kpedenɔa ari à gé mì de gbě káakunɔa. ⁹ Akū ɔkɔsidenɔ sù, ò andurufu ɔɔ lè mèn dodo. ¹⁰ Kū gbě káakunɔ sù, òten da n ɔɔ nigɔ de gbě kpedenɔ pólame, akū andurufu ɔɔ mèn don ò lè n pínki. ¹¹ Kū ò n ɔɔ sù, akū ò léfɔtɔ kà bedepii ¹² ò pì: Awa don gbě kpedenɔ zī kè, akū n n kè sára kū ókɔnɔ kū o zī zɔkɔ kè ifāntē gbāna gūnwoo yá? ¹³ Akū à wè n gbě do pìia à pì: Ma gbě, mádi n blero. O kō yā mà andurufu ɔɔ mèn do musunloo? ¹⁴ Ñ n pò sí ñ tá. Má ye mà kpá gbě kpede díkīnaa lán n pò bàme. ¹⁵ Má zé vī mà ke kū ma ɔɔo lákū má yei nàroo? Nten wé boboi kū má gběke vī yāin yá? ¹⁶ Len gbě kpedenɔ nigɔ gbě káakunɔ ũ le, gbě káakunɔ nigɔ gbě kpedenɔ ũ.

*Yesu era à a ga kū a vunaao yá'onaa
(Maa 10:32-34, Luk 18:31-34)*

¹⁷ Gɔɔ kū Yesu ten gé Yurusalemu, à a iba gbēnɔn kuri awɛɛplanɔ sète ndona, à yā òñne zén à pì: ¹⁸ Óten gé Yurusalemume. Gwen oni Bisāsiri Né kpá sa'orikinɔa kū lundayādannerinɔ, oni yā daala à ga, ¹⁹ oni a kpá buri pānde gbēnɔa. Oni a fobo, oni a gbě kū flāao, oni a pá lía ò a de, a gɔɔ aakɔde zī ani vu.

*Yamisi kū Yuhanao wékenaa
(Maa 10:35-45)*

²⁰ Akū Zebedi néno da sù Yesu kīnaa kū a néno. À ye à wé kea, akū à kùtene. ²¹ Akū à a là à pì: Bón n yeii? À wèa à pì: Ñ tó ma né gbēnɔn pla dínɔ vute kūnwo n kpatan, gbě do n ɔplai, gbě do ɔzei. ²² Akū Yesu pì né pìnɔne: Á yā kū áteni a wé kema dōro. Toko'i kū mani mi, áni fɔ à mi yá? Ò wèa ò pì: Óni fɔ. ²³ Yesu pìnnè: Toko'i kū mani mi, áni mi fá, ama vutena ma ɔplai ke ma ɔzei bi ma yānlo. Gbě kū ma De kèkèñnenɔ pómè. ²⁴ Kū a iba gbēnɔn kuri kparanɔ yā pìi mà, n pɔ fè vīni kū dakūnaoo pìi. ²⁵ Akū Yesu n kákara à pìnnè: Á dɔ kū buri pānde kīnanɔ di gbāna ble n gbēnɔa, gbānadeno sɔ òdi iko mōñne, ²⁶ ama à de le á kīnaaro. Á té gbě kū à ye à gɔ gbě zɔkɔ ũ, sé ade ke á zìri ũ. ²⁷ Lemè dɔ gbě kū à ye à gɔ gbě káaku ũ, sé ade ke á zò ũ. ²⁸ Zaakū Bisāsiri Né dí su de ò zī kenero, à sù de à zī keñneme, à a zīda wēndi kpá de à gbēnɔ bo dasi yāi.

*Vīna barakerinɔ werekɔanaa
(Maa 10:46-52, Luk 18:35-43)*

²⁹ Goro kũ òten bo Yeriko, pari té Yesui. ³⁰ Vĩna gbẽnɔn plano vutena zé léa, ò mà Yesu mé àten gēte, akũ òten lé gbāna zu ò pì: Dikiri, Dauda Buri, ò ó wēnda gwa! ³¹ Ò gĩne ò pì ò yĩte, akũ ò lé gbāna zunaa kàra òten pì: Dikiri, Dauda Buri, ò ó wēnda gwa! ³² Akũ Yesu zè à n sísì, à n lá à pì: Bón á ye mà kéáree? ³³ Ò wèa ò pì: Dikiri, ó ye ó wé gu eme. ³⁴ Yesu n wēnda gwà, à ɔ nà n wéa. Gwe gònɔ n wé gu è, akũ ò tèi.

21

Gbānakekpana Yesui Yurusalemu

(Maa 11:1-26, Luk 19:28-48, Yuh 12:12-22)

¹ Kũ ò kà kãni kũ Yurusalemuo, ò kà Betefage lakutu kũ à kũ Kùkpe sísigerēei, akũ Yesu a ìba zĩ gbẽnɔn pla ² à pĩne: À gē lakutu kũ à káte á are dire gũn. Tó a gē gònɔ, áni zaaki e kũ a néo bàɔna gwe. À poro à suomenē. ³ Tó ò á lá ò pì, à kè deraa, à pì Dikiri mé à yei, ani era à suo tera. ⁴ À kè le de yã kũ annabii ò ke yãime à pì:

⁵ À o Zaiɔdenɔne
n kina mé àten su n kinaa.

À buse à di zaakine boro kpe.

⁶ Ibaa pino gēe ò kè lán Yesu ònne nà. ⁷ Ò sù kũ zaaki pìo kũ a néo, ò n utano kpaterĩmma, akũ Yesu dia. ⁸ Gbēno teni n utano kpáte zén dasidasi, gbēkenɔ ten lá zõ, òten kpáte zén do. ⁹ Gbē kũ ò té arenɔ kũ gbē kũ ò té kpenɔ ten wiki lé òten pì:

N gbāna ke, Dauda buri!

Arubarikaden gbē kũ àten su kũ Dikiri tóo ũ!

Ò gbānake kpái ari ludambe.

¹⁰ Kũ Yesu gē Yurusalemu, wēte lòko, gbē sinda pínki ten pì: Dín gbē bire ũu? ¹¹ Pari pì: Annabi Yesume. À bò Nazera, Galili busun.

Yesu kunna Luda ɔnn

(Maa 11:15-19, Luk 19:45-48, Yuh 2:13-22)

¹² Yesu gē Luda ɔnn, à pè lagayarinɔ kũ lagalurinɔ à n bóte n pínki. A ɔgɔlilinkerinɔ teburunɔ kũ potēnyarinɔ gbàno yĩpa à kòteĩne. ¹³ À pĩne: Ò kè Luda yán, ma kpé nigõ de aduakēkpe ũ, akũ a kè gbēblerinɔ tò ũ.

¹⁴ Vĩnanɔ kũ erenɔ sù a kinaa Luda ɔnn gwe, akũ à n wérékõa. ¹⁵ Kũ sa'orikinɔ kũ ludayádannerinɔ yābonsare kũ àten kenɔ è, akũsõ ò mà nēnɔ ten wiki do a Luda ɔnn òten pì, n gbāna ke, Dauda Buri, akũ n pɔ fē. ¹⁶ Ò pĩne: N mà lākũ òten o nà yá? Yesu wérĩmma à pì: Lemē! Kũ Luda dà né fĩtinɔne kũ nékpántēnɔ ò a sáabu kpá, ádi a kyó ke a m̄aroo? ¹⁷ Akũ à bò wēte pìn à n tón, à gēe à ì Betani.

Yesu kaka lí kanaa
(Maa 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Kū gu dō kōnkōkōnkō, à èra àtēn su wētēn, akū nà tēni a dē.
¹⁹ À kaka lí è zé léa, akū à nài adi pòke learo, sé a lánō. Akū à pì lí pìine: Īni né í ziki doro. Gwe gōñō lí pìi kori kè à gà. ²⁰ Kū a ìbanō è, akū à bò ní sare ò pì: À kè dera kaka lí pìi kori kè le gōñōgōñō? ²¹ Yesu wèníma à pì: Yāpuran matēn oáre, tó á Luda náani vī sikaa sari, adi ke kaka lí pì yān áni ke adoro. Tó a ò kpi díne à fute à a zīda sé à zu sèben, ani ke le. ²² Tó á Luda náani vī, yā kū a a wé kèa aduakēnaa gūn pínki, áni le.

Yesu gbekana a ikooi
(Maa 11:27-33, Luk 20:1-8)

²³ Yesu gè Luda ònn, àtēn yā dañne. Akū sa'orikino kū gbē zōkōñō sù ò a là ò pì: Iko kpaten nten yā dínō keoo? Dí mé à n gba ikoo pìi? ²⁴ Akū Yesu wèníma à pì: Makū sō, yā mèn don mani gbekaáwa. Tó a òmenē, mani iko kū matēn yā dínō keo oáre. ²⁵ Dí ikoon Yahaya gbēñō da'ite kèoo? À bò Luda kīnaan yáa, ke bisāsiri kīnaame? Akū ò yā gōgō ò pì: Tó o pì Luda kīnaame, ani ó la, bōyāin ódi Yahaya yā síroo. ²⁶ Tó o pì bisāsiri kīnaame sō, ó gbēñō vīna vī, zaakū gbē sīnda pínki Yahaya annabike si. ²⁷ Akū ò wè Yesua ò pì: Ó dōro. Akū Yesu pìine: Èhē makū se, mani iko kū matēn yā dínō keo oáero.

Négōgbē gbēñōn planō

²⁸ Akū Yesu pì: Gbēke négōgbēñō vī gbēñōn pla. Akū à pì Worunē: Ñ gé ñ zī ke bura gbāra. ²⁹ Woru pì: Mani géro. Akū à a nèse lite zā à gèe. ³⁰ Mare pìi gèe à pì Sabine le dō. Sabi pì: Tò. Akū adi géro. ³¹ A è deraa? Gbēñōn pla pìno gūn, ní dí mé à a de poyeinaa kèe? Ò pì: Worumē. Akū Yesu pìine: Yāpuran matēn oáre, be'ogōsirino kū karuanō ni gē kpata kū à bò Luda kīnaa gūn á á. ³² Zaakū Yahaya sù, à zé sūsu mōáre, ádi a yā síro. Be'ogōsirino kū karuanō mé ò a yā si. Bee kū abirekū enaao ádi á nèse lite zā a a yā síro.

Geepi líkpe arukerino
(Maa 12:1-12, Luk 20:9-18)

³³ À yā pānde ma dō. Burade ke mé à kun, à geepi líkpe bà à karaa likai, à wèe yò a gūn geepi'ifēki ū à búdákpāgbaa dō. Akū à bú pìi nà arukerinoñe ní ōī, akū à fute kū táo. ³⁴ Kū geepizōgōrō kà, akū à a zīrinō zī arukerii pìnoa, de ò a geepi né sí. ³⁵ Akū arukerii pìno a zīrinō kùkù, ò ní gbē do gbè, ò ní gbē do dè, ò ní gbē do pàpa kū gbèeò ò a dè. ³⁶ Akū à èra à zīri pāndenō zīnīma, ní dasi de gbē káakunōla, akū ò kèñne le dō. ³⁷ Kpekpe à a né zīnīma à pì: Oni ma né yā da. ³⁸ Kū arukerii pìno né pìi è, ò pikōne:

Túbibleriin dí. À tó ò a de, a túbi ni g̃s ó p̃s ũ. ³⁹ Akū ò a kù ò bò k̃āo bura g̃n, ò a d̃. ⁴⁰ T̃! Tó burade p̃i sù, b̃n ani ke arukerii p̃iññe? ⁴¹ Ò w̃a ò p̃i: Ani gb̃e p̃āsī p̃iñ d̃ede p̃āsīp̃āsī, ani bura p̃i na arukeri p̃ānde k̃ū oni a baka kp̃āa a g̃oaññe ñ ō. ⁴² Akū Yesu p̃iññe: Ádi Luda yā dí kyó k̃eroo?

Gb̃e k̃ū kp̃éboriñ p̃ā kp̃ai
mé à g̃s kp̃é kusuru gb̃e m̃ide ũ.

Dikiri mé à abirek̃ū k̃e
akū à k̃ew̃e yābonsar̃e ũ.

⁴³⁻⁴⁴ Abire yāi maten õare: Luda ni á bo kpata k̃ū à bò a k̃īnaa g̃n, ani gb̃e k̃ū oni a baka kp̃āañ k̃án.

⁴⁵ K̃ū sa'orikiñ k̃ū Farisiñ Yesu yālek̃ōanaa p̃iñ m̃a, ò d̃s k̃ū ñ yān àten o. ⁴⁶ Akū ò z̃é w̃ete ò a k̃ū, ama ò ṽīna k̃e parine, k̃ū ò a d̃ite annabi ũ yāi.

22

Ñse p̃ōnnak̃ēnaa
(Luk 14:15-24)

¹ Yesu era à yā l̃ek̃ōāñe à p̃i: ² Lákū kpata k̃ū à bò Luda k̃īnaa de ñan dí d̃o. K̃īna ke mé àten ñse p̃ōnna ke a ñene, ³ akū à a z̃iriñ z̃ī ò o gb̃e k̃ū à ñ s̃isi ò m̃ó p̃ó bleññe ò m̃ó, ama ò ye ò suro. ⁴ Akū à era à z̃iri p̃āndeñ z̃ī à p̃iññe: À gé à o gb̃e k̃ū ma ñ s̃isiññe ma sorumii m̃a, ma z̃usañ k̃ū p̃ók̃āde m̃ek̃panañ d̃e ma k̃eke k̃ò. Ò m̃ó ñse p̃oblekia. ⁵ Akū odi laakari d̃o yā p̃iario, ñ baadi g̃e a b̃ok̃te k̃e. Gb̃ekeñ g̃e ñ bura, gb̃ekeñ g̃e laga tá. ⁶ Gb̃e k̃parañ z̃ir̃ii p̃iñ k̃ūk̃ū, ò w̃é'i d̃ārm̃a, ò ñ d̃ede. ⁷ Akū k̃īna p̃i p̃o f̃e, à a sozañ gb̃are, ò g̃e ò gb̃eder̃ii p̃iñ d̃ede, akū ò té s̃ò ñ w̃etea. ⁸ Akū k̃īna p̃i p̃i a z̃iriññe: Ñse p̃oble m̃a, ama gb̃e k̃ū ma ñ s̃isiñ dí k̃s̃ síoro. ⁹ À gé z̃erank̃p̃āsañ g̃n, à gb̃e k̃ū a l̃e s̃inda p̃inki s̃isi ñse p̃oblea. ¹⁰ Akū z̃ir̃ii p̃iñ f̃ute ò g̃e z̃eñ g̃n, ò gb̃e k̃ū ò ñ l̃eñ k̃ākara, gb̃e ṽāniñ k̃ū gb̃e manañ ñ p̃inki. Leñ ñse p̃ōnnaker̃iñ gu p̃a l̃e.

¹¹ K̃ū k̃īna p̃i g̃e à p̃ōnnaker̃ii p̃iñ g̃wa, à g̃s gb̃e ke è g̃we, à ñse p̃ōnna uta danaro, ¹² akū à p̃ine: Ma gb̃e, à k̃e dera ñ g̃e la ñse p̃ōnna uta danaa sarii? Akū à ỹit̃ena k̃it̃ikiti. ¹³ Akū k̃īna p̃i a dogariññe: À a ōñ ỹi k̃ū a gb̃áñ, à a zu bàai gusiran. Gwen oni ò d̃on ò ò di ñ m̃iia. ¹⁴ Zaakū gb̃e k̃ū Luda ñ s̃isiññe dasi, ama gb̃e k̃ū à ñ s̃eññe dasiro.

Be'og̃k̃pana Siza yā
(Maa 12:13-17, Luk 20:20-26)

¹⁵ Abire gberan Farisiñ bò ò g̃e ò yā g̃s g̃s l̃ákū oni ke ña ò Yesu k̃ū a yā'ona g̃n. ¹⁶ Akū ò ñ ibañ z̃īa k̃ū Her̃odu gb̃eñ ò p̃i: Danneri, ó d̃s k̃ū gb̃e yāpurademe ñ ũ. Nd̃i Luda z̃é dañne

súsu, ndì gbē wé gwaro, ndì gbē gwena gwaro. ¹⁷ Lákū n è nà ñ owere. À zé vī ò be'ogò kpá Sizaá yá, ke à zé vīro? ¹⁸ Yesu ñ nèse vāni dǎm̄ma, akū à pì: Manafikidenò! Bóyāi átēni ma yò à gwaa? ¹⁹ À ogò kū òdi be'ogò kpáo m̄m̄ene. Akū ò ogò pì do kpàa. ²⁰ Akū à ñ lá à pì: Dí mì wānzān dí kū a tóoo? ²¹ Ó wèa ò pì: Siza póm̄e. Akū à pìñe: Ehē à pò kū à de Siza pò ū kpá Sizaá, á pò kū à de Luda pò ū kpá Ludaá. ²² Kū ò yā pìi mà, à bò ñ sare, akū ò tà ò a tò gwe.

Gènò vuna yá

(Maa 12:18-27, Luk 20:27-40)

²³ Ḡr̄ò dok̄on̄ò pì zī Sadusi kū òdi pì gènò dì ga à vuron̄ò sù Yesu kīnaa., akū ò a gbèka ò pì: ²⁴ Danneri, Musa òw̄ere tó ḡgbē gà n'isari, a dakūna a v̄ini gyaan̄ò sé de à né buri dato a v̄inine. ²⁵ T̄ò. Dedok̄on̄oden̄on̄ kú ó té yā gbēn̄on̄ suppla. Woru n̄ò sè, akū à gà à n̄ò pìi tò n'isari, akū gyaan̄ò ḡò Sabine. ²⁶ À kè Sabine l̄e do kū Bibo ari à gèe pé ñ suppladea. ²⁷ N̄ pínki gberan n̄ò pìi gà se. ²⁸ T̄ò! Gènò vuna ḡr̄ò zī ñ gbēn̄on̄ suppla pìn̄ò té dí mé aniḡò n̄ò pì vīi? Zaakū ñ pínki ò a d̄ò n̄ò ū. ²⁹ Akū Yesu w̄em̄ma à pì: A s̄ate á Luda takada kū a gbānao d̄ōnaa sari yāi. ³⁰ Tó gènò vù, ò n̄ò séro, ò zā kero, oniḡò kun lán malaikan̄on̄ kun nà ludambem̄e. ³¹ Gènò vuna yā musu ádi yā kū Luda òáre kyó keroo? À pì ³² akāame Ibrahim̄ kū Isaakuo kū Yakubuo Luda ū. Luda dì ke gènò Luda ūro, gbē bēnen̄ò Ludame. ³³ Kū gbēn̄ò yā pìi mà, a yādann̄enaà bò ñ sare.

Dokayā kū à deñla

(Maa 12:28-34, Luk 10:25-28)

³⁴ Kū Farisin̄ò mà Yesu Sadusin̄ò fù, ò k̄ò kàkara. ³⁵ Akū ñ dokad̄orin̄ò do a ȳò à gwa, à a là à pì: ³⁶ Danneri, dokayā kpate mé à de a kparan̄olaa? ³⁷ Yesu wèa à pì: Nḡò ye Dikiri n Ludai kū nèse m̄en̄ doo kū n ninio pínki kū n laasunnwo pínki. ³⁸ Dokayā kū à bèere vī de a kparan̄olan gwe. ³⁹ A plade kū à bòk̄ōaon̄ dí: Nḡò ye n gbēdakei lán n zīda w̄endii bà. ⁴⁰ Musa doka pínki kū annabin̄ò yāoo lokona dokayā m̄en̄ pla d̄in̄ōame.

Arumasihu buri yá

(Maa 12:35-37, Luk 20:41-44)

⁴¹ Lákū Farisin̄ò kakarana nà, Yesu ñ lá à pì: ⁴² A è dera Arumasihu yā musuu? Dí burin a ūu? Ó wèa ò pì: Dauda burime. ⁴³ Akū Yesu pìñe: À kè dera Luda Nini d̄idi Dadaa, akū Dauda Arumasihu s̄isi Dikirii? À pì, ⁴⁴ Dikiri pì ma dikirine à vute a ɔplai ari àḡò a iber̄en̄ò k̄atene a gbá gbáru.

45 Kū Dauda pìne Dikiri, à kè dera anigõ de a buri ũ doo?
 46 Gbêke dí fõ à wèaro. Zaa gɔɔ birea gbêke dí sù à yâke laa dororo.

23

Ludayadannerinɔ kū Farisinɔ manafiki

(Maa 12:38-39, Luk 11:43, 46, 20:45-46)

1 Abire gbera Yesu yā ò gbēnɔne kū a ibanɔ 2 à pì: Ludayadannerinɔ kū Farisinɔ mé ò gõ Musa gēne ũ. 3 Abire yāi à yā kū òdi oárenɔ ke pínki àgõ kūna. Ama àsun n̄ yākena kero, zaakū òdi yā kū òdi o kero. 4 Òdi aso tikisi yīyī ò di gbēnɔne n̄ gān akūsõ bee ɔne do òdigõ ye ò káiro. 5 Òdi n̄ yā sīnda pínki ke de gbēnɔ n̄ e yāime. Len òdi Luda yā ezeba gbēntē da le, òdi būsibusu gbāna da n̄ pókasanɔi. 6 Òdigõ ye ò vute pɔnna pòble vuteki mananɔn kū aduakεkpe vuteki mananɔ. 7 Òdigõ ye ògõ fɔ kpákpańma etenɔa, ògõ n̄ sísi Rabi. 8 Àsun tó ò á sísi Rabio, zaakū á pínki v̄ninɔ kū dakūnanɔme á ũ, á Danneri mèn dome. 9 Àsun gbêke sísi á de zīte laro, zaakū á De mèn dome, àkū mé à kú musu. 10 Àsun tó ò á sísi Arɛdero, zaakū á Arɛde mèn dome, àkū mé à Arumasihu ũ. 11 Á z̄irin gbē z̄õkõ ũ á té. 12 Gbē kū àdi a zīda kara, Luda ni a busa. Gbē kū àdi a zīda busa, Luda ni a kara.

Yesu kpakēna ludayadannerinɔ kū Farisinɔi

(Luk 11:37-42, 44, 52)

13 Waiyoo ákõnɔ yādannerinɔ kū Farisinɔ! Manafikidenɔ! Adì kpata kū à bò Luda kīnaa zé tata gbēnɔne. Adì gē a gūnlo, akūsõ adì we gbē kū ò ye ò gē a gūnnɔ gēn sero.

14 Waiyoo ákõnɔ yādannerinɔ kū Farisinɔ! Manafikidenɔ! Adì adua gbāna ke de gbēnɔ á e yāi, akū adì gyaanɔnɔ kpé símma. Abire yāi á wétamma nigõ pāsī de gbē sīnda pínki pòla.

15 Waiyoo ákõnɔ yādannerinɔ kū Farisinɔ! Manafikidenɔ! Adì kure zīte kū ísirao iba mèn do lena yāi. Tó a a lè s̄s̄, adì a ke té pó ũ deála leu pla.

16 Waiyoo ákõnɔ v̄ina don'arɛdenɔ! Adì pi, tó ò pì ò s̄i kū Luda kpéó, à yāke v̄iro, ama tó ò pì ò s̄i kū Luda kpé wuraa, abirekū mé à yā v̄i. 17 V̄ina yõnkɔnɔ! A kpate mé à z̄õkõ? Wuraan yá, ke Luda kpé kū àdi tó wura ḡs̄ a pó ũ? 18 Adì pi do, tó ò la dà kū sa'okio, a yāke v̄iro, ama tó ò la dà kū sa'obɔ kū à kú gweo, abirekū mé à yā v̄i. 19 V̄inanɔ! A kpate mé à z̄õkõ? Sa'obɔɔn yá, ke sa'oki kū àdi tó sa'obɔ ḡs̄ Luda pó ũ? 20 Gbē kū à la dà kū sa'okio la dà kū pó kū à kú gwenɔ pínkime do. 21 Gbē kū à la dà kū Luda kpéó la dà kū Luda kū à kú a gūnwome do. 22 Gbē

kū à la dà kū ludambɛo la dà kū Luda kíblegbaao kū Luda kū à vutɛnaaaomɛ.

²³ Waiyoo ákõnɔ yádannerinɔ kū Farisinɔ! Manafikidenɔ! Adì tofenɔ tɔkɔtedo kū kpè'akāo kū dà láo kuride kpá Luda, akū adì dokayā tikisinɔ tón, yāzede kū sùruuo kū náanio. Yā birenɔ mé à de ògɔ kūna a kpara tonaa sari. ²⁴ Vɛna don'arɛdenɔ! Adì mósɔ né bo á pómīnan, akū adì lakumi mós.

²⁵ Waiyoo ákõnɔ yádannerinɔ kū Farisinɔ! Manafikidenɔ! Adì tokonɔ kpe gbāsī bo kū tanɔ, ama wākū kū zīdakūnadōnasario mé à á nèseɛ pà. ²⁶ Mɔkõn Farisi vɛna! N gbāsī bo toko gūnne gīa, a kpe ni gɔ gbāsī sari.

²⁷ Waiyoo ákõnɔ yádannerinɔ kū Farisinɔ! Manafikidenɔ! Á de lán mira kū ò gbè pura lèanɔ bàme. N kpe mana wéne, ama gèwanɔ kū gbāsī pínkio mé à n gūn pà. ²⁸ Leme ákõnɔ se dɔ, á kunna mana gbèɔ wéne, ama manafiki kū yā vānio mé à á gūn pà.

²⁹ Waiyoo ákõnɔ yádannerinɔ kū Farisinɔ! Manafikidenɔ! Adì pó bo annabinɔ miranɔa, adì zā ble Luda gbèɔ póa ³⁰ adì pi: Tó ó kun yā ó dizinɔ gɔrɔa, ó bàka nigɔ kú kúnwo annabinɔ dɛdenaa gūnlo. ³¹ Leme a sì kū gbè kū ò annabinɔ dèdenɔ burinɔn á ũ. ³² À ania ke, à á dizinɔ tàragaa ba à a mì de sà! ³³ Mlènɔ! Bisāsiri pitikonɔ! Áni ke dera à bo té yā kū à danaála gūnn? ³⁴ Abire yāi mani annabinɔ kū òndōrinɔ kū yádannerinɔ zīawa. Áni n gbèkenɔ dɛde, áni n gbèkenɔ pá lía, áni n gbèkenɔ gbè kū flāao á aduakekpenɔ gūn, áni pémma wète kū wèteo. ³⁵ Leme Luda gbè kū ò n dɛdenɔ yā ni wí á musu le, sena zaa gbè mana Habila denaaa ari à gè pé Berekia né Zakari kū a a dè Luda kpé kū sa'okio daguraa. ³⁶ Yāpuran maten oáre, yā birenɔ pínki ni wí gbāragbèɔ musumɛ.

Yurusalemu ya

(Luk 13:34-35)

³⁷ Yurusalemudenɔ, Yurusalemudenɔ! Adì annabinɔ dɛde, adì gbè kū Luda n zīawanɔ papa kū gbèeò à n dɛde. Madìgɔ ye mà á kakaramai gèn baaakō, lán ko dì a dèmbere kú a nénola nà, ama ádi weiro. ³⁸ Luda ni á kpé tóáre bezī ũme sà. ³⁹ Maten oáre, áni ma e doró ari à pi, arubarikaden gbè kū àten su kū Dikiri tóo ũ.

24

Yurusalemu yakana kū andunia lákagɔrɔ sèedanɔ

(Maa 13:1-20, Luk 21:5-24)

¹ Yesu bò Luda ɔnn àten tá, akū a ìbanɔ nàì ò lézuki kène a kpénɔa. ² Akū Yesu pínne: A abirekū è pínki yá? Yāpuran maten oáre, oni gbè ke tó dikōaro, oni gboro pínkime.

³² À yā dada kaka lía. Tó a gǎnɔ́ í kpàkpa, àtɛn lá b̀̀̀̀ kú, á d̄́ guwānagɔ́ɔ́ kà kǎni. ³³ Lɛmɛ s̄́, tó a yā p̄̀nɔ́ è p̄̀nki lɛ, àḡ́ d̄́ kú a sunaa kà kǎni, à kú kpéleleá. ³⁴ Yāpuran matɛn oáɛ, gɔ́ɔ́ dí gb̄̀nɔ́ ni ḡ̀tɛro ari yā p̄̀nɔ́ gé keo p̄̀nki. ³⁵ Musu kú z̄̀tɛo ni ḡ̀tɛ, ama ma yānɔ́n ḡ̀tɛna víro.

³⁶ Gb̄̀ke a gɔ́ɔ́ ke a gɔ́ɔ́ zaka d̄́ro, bee malaika kú ò kú musunɔ́ ke Luda Né, sé De Luda. ³⁷ Lákū à de nà Nuhu gɔ́ɔ́, lɛn aniḡ́ de lɛ se Bisāsiri Né sugɔ́ɔ́a. ³⁸ Gɔ́ɔ́ kú í dí da andunialaro, òtɛn p̄́ ble òtɛn í mi, òtɛn nɔ́ sé òtɛn zā ke ari Nuhu ḡ̀ɛ à ḡ̀ gó'ite gūn. ³⁹ Odi d̄́ro, akū í sù à ń s̄̀tɛ ń p̄̀nki. Lɛn aniḡ́ de lɛ se Bisāsiri Né sugɔ́ɔ́a. ⁴⁰ Gɔ́ɔ́ birea gb̄̀nɔ́n planɔ́ niḡ́ kú bura, oni gb̄̀ do sé ò gb̄̀ do tón. ⁴¹ Nɔ́gb̄̀ gb̄̀nɔ́n planɔ́ niḡ́ p̄́ l̄́l̄́ gb̄̀n, oni gb̄̀ do sé ò gb̄̀ do tón. ⁴² Abire yāi á wé ḡ́ d̄́, zaakū á d̄́ gɔ́ɔ́ kú á Dikiri ni suro. ⁴³ Àḡ́ adikīna d̄́. Tó bede gɔ́ɔ́ zaka kú kpāni ni suawa d̄́ yā, de á wé ḡ́ d̄́, ani tó à a kpé f̄́ro. ⁴⁴ Abire yāi ák̄̀nɔ́ s̄́, àḡ́ kú kú soruo, zaakū Bisāsiri Né ni su gɔ́ɔ́ zaka kú á wé d̄́iroame.

Zīkeri náanide laakaride
(Luk 12:41-48)

⁴⁵ Díme zīkeri náanide laakaride kú a dikiri a zīkerinɔ́ nàne a ɔ́i de à p̄́ble kpámma a gɔ́ɔ́a ũu? ⁴⁶ Arubarikaden zīkeri kú a dikiri a lè àtɛn ke lɛ a sugɔ́ɔ́a ũ. ⁴⁷ Yāpuran matɛn oáɛ, ani a aruzekɛ s̄̀inda p̄̀nki nanɛ a ɔ́ime. ⁴⁸ Ama tó zīkerii p̄́ pásī, akū à p̄́ a n̄̀sɛɛ gūn a dikiri tɛn ḡ́ ke, ⁴⁹ akū à nà a zīkeri dakenɔ́ gb̄̀gb̄̀naaa, àtɛn p̄́ ble àtɛn í mi kú w̄̀d̄̀erinɔ́, ⁵⁰ a dikiri ni su gɔ́ɔ́ kú a wé d̄́iroame, gɔ́ɔ́ zaka kú à d̄́roa, ⁵¹ ani a z̄́z̄́k̄́rɛ, à a baka da kú manafikidenɔ́. Gwen oni ɔ́ɔ́ d̄́n ò ɔ́ dí n̄̀ m̄̀ia.

25

Nɔ́kpare gb̄̀nɔ́n kurinɔ́

¹ Gɔ́ɔ́ birea kpata kú à b̀̀̀ Luda kīnaa niḡ́ de lán nɔ́kpare gb̄̀nɔ́n kuri kú ò ń fitilanɔ́ s̄̀ ò b̀̀̀, òtɛn gé da nɔ́serile bàme. ² ń gb̄̀nɔ́n s̄̀ɔ́ronɔ́ bi ȳ̀nk̄̀nɔ́me. ń gb̄̀nɔ́n s̄̀ɔ́ronɔ́ s̄́ laakaridenɔ́me. ³ A ȳ̀nk̄̀nɔ́ ń fitilanɔ́ s̄̀ nísi zànaa sari, ⁴ a laakaridenɔ́ s̄́ ò ń fitilanɔ́ s̄̀ kú nísi zànaao. ⁵ Nɔ́seri dí su likalikaro, akū i ń sé ń p̄̀nki, òtɛn i o. ⁶ Lizāndo ò wiki lè: Nɔ́seri tɛn su! À fute à gé daale. ⁷ Akū nɔ́kpare p̄̀nɔ́ vù ń p̄̀nki, ò ń fitilanɔ́ k̄̀ke. ⁸ Akū ȳ̀nk̄̀nɔ́ p̄́ laakaridenɔ́ne: À ó gba nísi f̄́ti s̄̀ee! Ó fitila tɛn ga bi! ⁹ Akū laakaride p̄̀nɔ́ w̄̀m̄̀ma ò p̄́: Ani m̄́wá k̄́áo p̄̀nkiro. À gé à á p̄́ lú a ȳ̀arinɔ́ kīnaa. ¹⁰ Kú ò ḡ̀ɛ lú, akū nɔ́serii kà. Gb̄̀ kú ń soru k̄̀nɔ́ ḡ̀ k̄́áo nɔ́sɛ gūn, akū ò gb̄̀a tàta. ¹¹ Kú à k̄̀ saa nɔ́kpare kpara p̄̀nɔ́ sù, òtɛn lé zu: Dikiri, Dikiri! ń ze w̄̀w̄̀ere! ¹² Akū à w̄̀m̄̀ma à p̄́: Yāpuran matɛn oáɛ, má á d̄́ro. ¹³ Abire yāi á wé ḡ́ d̄́, zaakū á a gɔ́ɔ́ ke a gɔ́ɔ́ zaka d̄́ro.

Ɔgɔdakɛna zĩkerinɔnɛ
(Luk 19:11-27)

14 Kpata kũ à bò Luda kĩnaa de lán gbɛ̃ kũ àtɛn gé wɛ̃tɛaa bà, akũ à a zĩkerinɔ sɔsi, à a aruzekɛ nàrĩnɛ n̄ ɔĩ. 15 À ɔgɔda kè n̄ gbɛ̃ donɛ s̄̀nɔ s̄̀ɔɔro, gbɛ̃ plade s̄̀nɔ pla, gbɛ̃ aakɔde s̄̀nɔ do, n̄ baadi gbāna lén, akũ à g̃ɛɛ wɛ̃tɛa. 16 S̄̀nɔs̄̀ɔɔrode g̃ɛɛ à laga tà kũ ɔgɔ piio ḡ̀nɔ, akũ à àree lè s̄̀nɔ s̄̀ɔɔro. 17 S̄̀nɔplade kè lɛ dɔ, akũ à àree lè s̄̀nɔ pla. 18 S̄̀nɔdode s̄̀ à g̃ɛɛ à w̃ɛɛ ȳ̀, akũ à a dikiri ɔgɔ p̄̀i ùtɛn. 19 Gɔrɔ pla gbera zĩkerii p̄̀nɔ dikirii s̄̀, akũ àtɛni a ɔgɔ yā g̃ɔg̃ɔ kũn̄wo. 20 S̄̀nɔs̄̀ɔɔrode s̄̀ kũ s̄̀nɔ s̄̀ɔɔro pānde kũ à lèeo à p̄̀i: Dikiri, n̄ s̄̀nɔ s̄̀ɔɔro kũ n̄ kpàma gwa, à àree kàramɛnɛ s̄̀nɔ s̄̀ɔɔro dɔ. 21 Akũ a dikirii p̄̀nɛ: N kè zĩkeri mana náanide! Lákũ n̄ náani v̄̀i kũ a fítio nà, mani a z̄̀k̄ɔ nannɛ n̄ ɔĩ sà. N̄ g̃ɛ̃ ma p̄̀nnakɛnaa ḡ̀n. 22 S̄̀nɔplade s̄̀ dɔ à p̄̀i: Dikiri, n̄ s̄̀nɔ pla kũ n̄ kpàma gwa, à àree kàramɛnɛ s̄̀nɔ pla dɔ. 23 Akũ a dikirii p̄̀nɛ: N kè zĩkeri mana náanide! Lákũ n̄ náani v̄̀i kũ a fítio nà, mani a z̄̀k̄ɔ nannɛ n̄ ɔĩ sà. N̄ g̃ɛ̃ ma p̄̀nnakɛnaa ḡ̀n. 24 Akũ s̄̀nɔdode s̄̀ sà à p̄̀i: Dikiri, má d̄̀s̄̀ kũ n̄ yān̄ɔn z̄̀i'ũ. Ndì p̄̀ k̄ɛ gu kũ nídi t̄̀nlo. Ndì p̄̀ kakara gu kũ nídi gb̄̀nlo. 25 Akũ v̄̀ina ma kũ, ma gɛ ma n̄ ɔgɔ ùtɛ w̃ɛɛn. N p̄̀n̄ dí. 26 Akũ a dikirii p̄̀nɛ: Zĩkeri vāni ma'ade! N̄ d̄̀s̄̀ kũ madì p̄̀ k̄ɛ gu kũ mádi t̄̀nlo, madì p̄̀ kakara gu kũ mádi gb̄̀nloo? 27 À mana yā n̄ ɔgɔda k̄̀eo gb̄̀kɛnɛ, de tó ma su, mà a p̄̀ sí kũ a ío. 28 À s̄̀nɔ do p̄̀ sía à kpá s̄̀nɔs̄̀ɔɔrodea. 29 Zaakũ gb̄̀ kũ à p̄̀ v̄̀in Luda ni karane ari ag̃ɔ din. Gb̄̀ kũ à v̄̀iro s̄̀, bee p̄̀ kũ à v̄̀i Luda ni síame. 30 Zĩkeri pā dí s̄̀, à a zu bàai gusiran. Gwen oni ɔɔ d̄̀ɔn ò ɔ di n̄ m̄̀ia.

Ziakpɛ zĩyákpatɛkenaa

31 Tó Bisāsiri Né s̄̀ à gakuri ḡ̀n kũ a malaikanɔ n̄ p̄̀nki, ani vute a k̄̀iblegba gakuridea. 32 Andunia burinɔ ni kakara a are n̄ p̄̀nki, ani n̄ k̄̀ɛk̄̀ɔa, lákũ p̄̀d̄̀arii d̄̀i s̄̀nɔ k̄̀ɛk̄̀ɔa kũ bl̄̀nɔ nà. 33 Ani s̄̀nɔ kpá a ɔplai, bl̄̀nɔ s̄̀ ɔzɛi. 34 Abire gbera Kína p̄̀i ni p̄̀i gb̄̀ kũ ò kũ a ɔplainɔnɛ: Ák̄̀nɔ kũ ma De arubarikaa dàágunɔ, à m̄̀ à kpata kũ à a soru k̄̀àrɛ zaa anduniakatɛna gɔrɔ ble. 35 Zaakũ kũ nà tɛni ma dɛ, a p̄̀ble kpàma. Kũ ími tɛni ma dɛ, a í kpàma. Kũ má kun nibɔ ũ, a ma si. 36 Kũ má kun punsi, a asiri t̄̀amɛnɛ. Kũ matɛn gyā kɛ, a ma gwa. Kũ ò ma da kp̄̀siran, a su wé kp̄̀tɛmai.

37 Gb̄̀ mananɔ ni pinɛ: Dikiri, b̄̀rɛn o è nà tɛni n̄ dɛ o p̄̀ble kp̄̀amma ke ími tɛni n̄ dɛ, o í kp̄̀ammaa? 38 B̄̀rɛn o n̄ e nibɔ ũ o n̄ si, ke n̄ kun punsi o asiri t̄̀annɛɛ? 39 B̄̀rɛn o n̄ e n̄tɛn gyā kɛ, ke ò n̄ da kp̄̀siran o gɛ wé kp̄̀tɛnyĩi? 40 Kína p̄̀i ni wer̄̀ma à

pi: Yāpuran maten oáre, yā kū a kè gbě kīanaane ma gbě dínó té, makūme a kèmenε.

⁴¹ Abire gbera ani pi gbě kū ò kú a ɔzeinɔne: À gomene gwe ákɔnɔ kú Luda lé kèárenɔ! À tá té kú àdi garo kú Luda kèke Ibilisine kú a ibanɔ gūn. ⁴² Zaakū nà teni ma de, ádi pɔble kpámaro. Ími teni ma de, ádi í kpámaro. ⁴³ Má de nibɔɔ ũ, ádi ma síro. Má kun punsi, ádi asiri támenero. Maten gyā ke ke ò ma da kpésiran, ádi su à wé kpátémairo. ⁴⁴ Oni gbasa ò a la ò pi: Dikiri, boren o n e kú nàao ke ímio ke nibɔ ũ ke punsi ke gyāre ke purusuna ũ, akū ódi kpányĩroo? ⁴⁵ Kína ni werúma à pi: Yāpuran maten oáre, lákū ádi ke gbě kú à kīanaane gbě dínó téro nà, makūme ádi kemenero. ⁴⁶ Gbě bireno ni tá wétamma kú àdi lákaro gūmme, gbě manano sɔ wèndi kú àdi lákaro gūn.

26

Lékpakūsuna Yesuii

(Maa 14:1-2, Luk 22:1-2, Yuh 11:45-53)

¹ Kū Yesu yā bireno ò pínki à làka, akū à pi a ibanɔne: ² Á dɔ kú Vīnla dikpe gò gɔɔ pla, oni Bisāsiri Né kpáríma ò a pá lía.

³ Abire gbera sa'orikinɔ kú Yuda gbě zɔkɔnɔ kɔ kàkara sa'oriki zɔkɔ kú òdi pi Kayafa bea. ⁴ Ó yā gògò ɔndɔo lákū oni Yesu kú ò a de nà ⁵ ò pi: Òsun ke dikpe zĩro, de gbēno sún zuka káro yāi.

Nísi gbī nna kuna Yesu mīia

(Maa 14:3-9, Yuh 12:1-8)

⁶⁻⁷ Kū Yesu kú Betani, Simɔ Kusu bea, àten pɔ ble gengesekena, akū nɔgbě ke nài, à lo fitinna kú nísi gbī nna ɔgɔde kú a gūn kūna, akū à kú Yesu mīia. ⁸ Kū a ibanɔ è le, akū n pɔ fùte ò pi: Bón pɔ lalasekena dí ũu? ⁹ De ò nísi pì yia yā kú ɔgɔ zɔkɔɔ ò kpà takasidenɔa. ¹⁰ Yesu dǎrúma, akū à pìñne: Bóyāi àten wari dɔ nɔgbě pīiaa? À zĩ mana kèmeneme. ¹¹ Takasidenɔn kú kǎáo gɔɔ sīnda pínki, makū sɔ manigɔ kú kǎáo gɔɔ sīnda pínkiro. ¹² Kū à nísi pìi kú ma mēea, à kè le de à ma gè keome. ¹³ Yāpuran maten oáre, gu kú òteni ma baaru nna waazi ken andunia gūn pínki, onigɔ yā kú nɔgbě pìi kè o a dɔngu yāi.

Yudasi bona Yesu kpe

(Maa 14:10-11, Luk 22:3-6)

¹⁴ Abire gbera gbēnɔn kuri awεεplanɔ do kú òdi pine Yudasi Isikarioti gèe sa'orikinɔ kīnaa ¹⁵ à pi: Tó ma Yesu kpàáwa, bón á ye à kpámaa? Akū ò andurufu ɔgɔ mèn baraakurii nàro ò kpàa. ¹⁶ Zaa gɔɔ birean àten zé wete à Yesu kpáríma.

Vīnla pɔblenaa

(Maa 14:12-21, Luk 22:7-14, Yuh 13:21-38)

17 Burodi Futenasari dikpe ɔɔɔ káaku zĩ Yesu ibanɔ sù ò a là ò pì: Mán ní ye ò gé kekennε ò Vĩnla pò blenn? 18 À wèrĩma à pì: À gé wèten ɔɔgbē ke kĩnaa à pine, Danneri pì a ɔɔɔ kà kãni. A bean áni Vĩnla pò blen kũ a ibanɔ. 19 Yesu ibanɔ kè lákũ à dànnε nà, ò Vĩnla pòbleyã kèkε. 20 Kũ ɔkɔsi kè, Yesu gengεsekεna teburuui kũ a gbēnɔn kuri awεεpla pìno. 21 ɔɔɔ kũ òten pò ble à pì: Yāpuran maten oáre, á gbē mèn do ni ma kpámma. 22 N nεεε yàka manamana, akũ òteni a la dodo: Asa makũmεroo, Dikiri? 23 Yesu wèrĩma à pì: Gbē kũ òten ɔ kakara ta gũn lεεε mé ani ma kpámma. 24 Bisāsiri Né ni kpágui lákũ à kēna a yā musu nà, ama waiyoo gbē kũ ani Bisāsiri Né kpámma pìi. Ani ke sàna adene tó odi a i yāro. 25 Akũ Yudasi kũ ani a kpámma pì pì: Asa makũmεroo, Rabi? Yesu pine: Mɔkɔmmε n ò gwe.

Dikiri pòble

(Maa 14:22-26, Luk 22:14-20, 1Kɔ 11:23-25)

26 Kũ òten pò ble, Yesu burodii sè, à arubarikaa dàn, akũ à likɔre à kpà a ibanɔa à pì: À sí à só, ma mēen dí. 27 Akũ à toko sè dɔ à arubarikaa dàn, à kpámma à pì: À mi á pínki. 28 Ma arun dí, Luda bàka kunna kũ gbē dasinɔ aru ũ, kũ ani bɔtema ní durunnano kēmmana yāi. 29 Maten oáre, zaa gbāra mani geepi'i dí mi doro ari kpata kũ à bò ma De kĩnaa gé boo gupuraa, gbasà mà a dufu mi kãáo sà. 30 Kũ ò lèe sì, akũ ò bôte ò gèε Kùkpe s̄s̄igerεei.

Yesu ɔĩnake à d̄s̄ yā kũ Pita ni ke

(Maa 14:27-31, Luk 22:31-34, Yuh 13:36-38)

31 Akũ Yesu pìnnε: Á pínki áni fuma gwāaniala, zaakũ ò kè Luda yān ò pì: Mani sādāri lé, sāno ni fākɔa. 32 Ama ma vunaa gbera mani doáre are gena Galili. 33 Akũ Pita pine: Bee tó ò fũmma ní pínki, mani fumma zikiro. 34 Akũ Yesu pine: Yāpuran maten onne, gwāaniala ari ko ɔɔ gé lé zu, ĩni ledi kpámai gèn aakɔ. 35 Pita pine: Bee tó mani sù mà ga kũnwo, mani ledi kpányĩ zikiro. Akũ a ibanɔ ò le se ní pínki.

Yesu aduakεna zaa Getεsemani

(Maa 14:32-42, Luk 22:39-46)

36 Akũ Yesu kũ a ibanɔ kà gu kũ òdi pì Getεsemani, akũ à pìnnε: À vute la ari mà gé adua ke zà dire. 37 À Pita kũ Zebedi né gbēnɔn planɔ sè à gèε kũnwo. A pɔ sira kũ à nēseyɔkɔ sì. 38 Akũ à pìnnε: Ma pɔ sira kũ manamana ari ga léi. À ze la à itē ke kũmao. 39 Kũ à gèε are fĩti, akũ à kùte zĩte à adua kè à pì: Baa, tó ani sí ke, ò tó toko'i díkĩna gētεmala. Ama adi ke lákũ má yei nàro, séde lákũ ní yei nà. 40 Akũ a èra à sù à a ibanɔ lè, òten i o. Akũ à pì Pitane: Len yá? Ádi f̄s̄ a itē kè kũmao bee awa doroo?

41 À itē ke àgō adua ke de àsun fu yōgwanaaaro yāi. Nini yei, ama mēe buse. 42 À kēm̄ma a gēn plade, à adua kē à pì: Baa, tó toko dīkīna ni gētēmala a í minaa sariro, ñ tó n poyenyīna ke. 43 Kū à èra à sù à ní lé, òten i o dō, zaakū òten idekū dede. 44 Akū à ní tón dō, à gēe à wé kē a gēn aakōde, à yā dokōnō pìi ò dō. 45 Akū à èra à sù a ìbanō kīnaa à pìñne: Áten i o, áten kámma bo ari teran yá? À gwa! Gōrō kà káni. Ò Bisāsiri Né kpà durunnakerinōa. 46 À futē ò tá. Gbē kū à ma nañne ní òĩ ten su.

Yesu kūnaa

(Maa 14:43-50, Luk 22:47-53, Yuh 18:3-12)

47 Kū à kpé àten yā pì o, akū Yudasi, a ìba gbēnōn kuri awēplanō doke sù kū pario, ò fēnedanō kūna kū gōnō, ò bō sa'orikinō kū Yuda gbē zōkōnō kīnaa. 48 Bonkpēde pì sō, à sèedaa òñne à pì: Gbē kū mani lé péa, àkūmē gwe. À a kū. 49 Akū à mìi dō Yesua gōnō à pì: Fōō, Rabi! Akū à lé péa. 50 Yesu pìne: Ma gbē, ñ n kēna ke! Akū ò sù ò pètē Yesua ò a kù. 51 Akū Yesu gbēnō do a fēneda wòto, à sa'oriki zōkō zìrii lèo à a sã gò. 52 Akū Yesu pìne: Ñ n fēneda soto a plēn. Zaakū gbē kū à zè kū fēnedao, fēneda mé ani a de. 53 Tó má ye ma De malaika zìkarinō gbaremenē gōnō de gā kuri awēplanōla, ní dō mani fua mà a wé kean yá? 54 Tó ma kē le sō, deran yā kū ò kē Luda yān ò pì ani ke le ni kee? 55 Akū Yesu pì parine: Kpāni wédewen ma ū kū a su à ma kū kù fēnedanō kū gōnō yá? Madigō vutē Luda ònn lākū gu digō dō nà madigō yā daáre, ádi ma kūro. 56 Ama yā pìi kē pínki, de yā kū annabinō kē Luda yān ke yāi. Akū a ìbanō bàa lè ní pínki ò a tòn.

Yuda gbānadenō yākpatekena kū Yesuo

(Maa 14:53-65, Luk 22:54-55, 63-71, Yuh 18:13-14, 19-24)

57 Gbē kū ò Yesu kùnō gēe kāao sa'oriki zōkō Kayafa bea. Ludayādannerinō kū gbē zōkōnō kakarana gwe. 58 Pita té a kpē zà dire ari sa'oriki zōkō pìi bea. À gē ònn, à vutē kū dogarinō de à yā pìi mīdena e. 59 Sa'orikinō kū Yuda yākpatekerinō ní pínki ten sēeda wētē Yesua ò a de. 60 Bee kū gbēnō sù ò ékeyānō didia dasi, adi kero. Kpēkpē gbēnōn pla kenō sù 61 ò pì: Gbē pìi pì, áni fō à Luda kpé wí, áni era à bo gōrō aakō dagura sé! 62 Akū sa'oriki zōkō futē à zè à pì Yesune: Ní yāke vī ñ weñmaroo? Yā kū òten didimma dí de deraa? 63 Yesu yīte kpēn, akū sa'oriki zōkō pìi pìne: Ma nanne Luda Wēndidei, ñ owere tó Luda Né Arumasihumē n ū. 64 Yesu wèa à pì: Len n ò le. Makū sō, maten oáre, zaa gbāra áni Bisāsiri Né e vutena Gbānasīndapinkide òplai, akūsō áni a suna e ludambe lukun. 65 Akū sa'oriki zōkō pì a utano gā à kē à pì: A dōkē kū Luda! À

kè dera óten sèedade pãnde kenɔ wete dɔɔ? A mà lákū à dɔkè kū Ludao nà. ⁶⁶ Yā kpaten a zεo teraa? Akū ò wèa ò pì: A taari kà ò a de. ⁶⁷ Akū ò lé'i sù a ànnwa, ò a lèlè kū okūo. Gbēkenɔ a sãn kèkè ⁶⁸ ò pì: Arumasihu, ò annabikeyā ò ò gbē kū à n le owere.

Pita ledikpana Yesui

(Maa 14:66-72, Luk 22:56-62, Yuh 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Pita vutena onn, akū zònkɔpare ke sù à pìnɛ: Mɔkɔn sɔ ndigɔ kú lɛlɛ kú Galili gbē Yesu pìiomɛ. ⁷⁰ Akū à ledi kpà ò pínki wára à pì: Mádi yā kú nten ò dɔrɔ dɔro. ⁷¹ Akū à fùtɛ à gè gānun. Nɔgbē pãnde a è, akū à pì gbē kū ò kú gwenɔnɛ: Gbē díkīna lɛlɛ kú Yesu Nazeraomɛ. ⁷² Pita èra à ledi kpà à la dà à pì: Má gbē pì dɔro. ⁷³ Kū à kè saa fíti, gbē kū ò zena gwenɔ nà Pitai ò pì: Yāpuramɛ, ò gbē dome n ũ, zaakū ó n dɔ n yā'onaaamɛ. ⁷⁴ Akū à fùtɛ à a zīda kà à la dà à pì: Má gbē pì dɔro. Zaa gwe gɔnɔn ko lé zù. ⁷⁵ Akū yā kú Yesu òo dò Pitagu kú à pì, ari ko gɔ gé lé zu, ani ledi kpáai gèn aakɔ. Akū Pita bò bàai à pɔsira óò dò.

27

Yudasi ganaa

(Zír 1:18-19)

¹ Kū gu dò kɔnkɔkɔnkɔ sa'orikinɔ kú Yuda gbē zɔkɔnɔ ò pínki yā gɔgɔ Yesui de ò a de. ² ò a yī, akū ò gèè ò a nà bùsu gbē zɔkɔ Pilatinɛ a ɔi.

³ Kū Yudasi kú à bò a kpe è yā dàala, à gɔ dínɔmɛnɛ gūn, akū à gèè andurufu ɔɔ mèn baraakurii pì era sa'orikinɔnɛ kú gbē zɔkɔnɔ ⁴ à pìnɛ: Ma durunna kè, ma taarisaride kpà gai. Akū ò pìnɛ: Ó bàka ũgbaa? N yān gwe. ⁵ Akū Yudasi ɔɔ pìi zù Luda kpén, akū à tà à gèè à a zīda lòko. ⁶ Akū sa'orikinɔ ɔɔ pìi sètɛ ò pì: ɔɔ pì kana Luda kpé ɔɔdaki gūn zé vīro, zaakū gbēde'ɔɔmɛ. ⁷ Kū ò yā gɔgɔ, akū ò orobori gbìdāki lù kú ɔɔ pìio nibɔnɔ vīki ũ. ⁸ Abire yāi ari kú a gbārao òdi pì zīte pìnɛ Zīte Arude. ⁹ Akū yā kú annabi Ilimia òo kè à pì: Ò andurufu ɔɔ mèn baraakurii pìi sètɛ, ɔɔ kú Isarailanɔ zèò ò kpà a yā musu pìi, ¹⁰ akū ò orobori gbìdāki lùò, lákū Dikiri dìtemɛnɛ nà.

Pilati yákpatekena kú Yesuo

(Maa 15:2-5, Luk 23:3-5, Yuh 18:33-38)

¹¹ Yesu zena bùsu gbē zɔkɔ arɛ. Akū gbē zɔkɔ pì a là à pì: Mɔkɔn Yudanɔ kína ũ yá? Yesu wèa à pì: Len n ò le. ¹² Gɔrɔ kú sa'orikinɔ kú gbē zɔkɔnɔ ten yā didia, adi yāke weńmaro. ¹³ Akū Pilati pìnɛ: Ndi yā dasi kú òten didimma maroo? ¹⁴ Ama Yesu dí yāke ò yā pìnɔ doke musuro, akū yā pìi bò bùsu gbē zɔkɔ pìi sarɛ manamana.

*Yadana Yesula**(Maa 15:6-15, Luk 23:13-25, Yuh 18:39-19:16)*

¹⁵ Vĩnla dikpe zĩ pĩnki bũsu gbẽ zõkõõ pìi dì purusunanõ do kũ gbẽnon yei gbareĩne. ¹⁶ Gõõ kũa sõ purusuna tóde kũ gwe òdi pì Baraba. ¹⁷ Kũ pari kàkara, akũ Pilati ñ lá à pì: Dín á ye mà gbareáree? Baraban yá, ke Yesu kũ òdi pì Arumasihu? ¹⁸ Zaakũ à dõ kũ nẽsegõba vĩna kũ Yesuo yáin ò a kpàawa.

¹⁹ Gõõ kũ Pilati vutena a gbìgbaaa, a nanõ gbẽ zĩa à pì: Ñsun yáke ke gbẽ mana pìnero, zaakũ nana kũ ma ò a yã musu gĩa gwãani wari dõma manamana.

²⁰ Sa'orikinõ kũ gbẽ zõkõõnõ nàkara gbẽna ò Baraba gbeka, ò pì ò Yesu de. ²¹ Akũ bũsu gbẽ zõkõõ pìi ñ lá à pì: Gbẽnon pla pìno gũn, dín á ye mà gbareáree? Akũ ò pì, Barabame. ²² Akũ Pilati ñ lá à pì: Bón mani ke kũ Yesu kũ òdi pì Arumasihuoo? Gbẽ sĩnda pĩnki pì: Ñ a pá lía. ²³ Akũ à ñ lá à pì: Bó dàan à kèe? Akũ ò wiki lè ò kàra ò pì: Ñ a pá lía. ²⁴ Kũ Pilati è áni fõ à yáke kero, zuka ten kara, akũ à í dà, à a õ pìpi gbẽno wára à pì: Ma õ bõte gbẽ pì gana yã. Á yãme. ²⁵ Akũ gbẽ pìno pì: A dena yã wí ó musu kũ ó nẽno. ²⁶ Akũ à Baraba gbareĩne, à pì ò Yesu gbẽ kũ flãao ò a pá lía.

*Sozanõ Yesu fobonaa**(Maa 15:16-20, Yuh 19:2-3)*

²⁷ Akũ Pilati sozanõ gẽ kũ Yesuo bũsu gbẽ zõkõõ pì bea, akũ ò ñ gã kàkara pĩnki ò likai. ²⁸ Ò a pónõ bõtea ò arukĩmba tẽra dәне, ²⁹ akũ ò lè fũraa tà ò kũne, ò leba nàne a òplan gò ũ. Akũ òten kúte kutene, òteni a fobo òten pì: Fõõ, Yudanõ kina! ³⁰ Ò lé'i sù, ò leba pìi sè ò a lèo a mĩa. ³¹ Kũ ò a fobò ò làka, akũ ò arukĩmba pìi gòala ò a zĩda pókasanõ dәне, akũ òten gé a pá lía.

*Yesu pana lía**(Maa 15:21-32, Luk 23:26-43, Yuh 19:17-27)*

³² Kũ ò bõte òten gé, ò dàkare kũ Sireni gbẽ kũ òdi pì Simõ, akũ ò gã nàa à Yesu lígbãndurukpana sé. ³³ Akũ ò kà gu kũ òdi pì Gõgõta kũ à pì mìtokoki. ³⁴ Akũ ò sèwẽ kũ ò yàkate kũ ezee dõne à mi. Kũ à í kè, akũ à gí mii. ³⁵ Kũ ò a pà lía, akũ ò kàpaa kpà ò a pókasanõ kpàatekõne. ³⁶ Akũ ò vùte òteni a dàkpã gwe. ³⁷ Ò yã kũ ò diaa kè ò nà a mìla ò pì:

Yudanõ kina Yesun dí.

³⁸ Akũ ò kpãni wédewenõ pà lía a sare gbẽnon pla, gbẽ do a òplai, gbẽ do a òzei. ³⁹ Gbẽ kũ òten gẽ zéla gweno teni ñ mì ke dékũdekũ, òteni a sõsõ ⁴⁰ ò pì: Mòkõn kũ n pì ñni Luda kpé wí ñ era ñ bo gõõ aakõ daguran gweroo? Tó mòkõmmẽ Luda Né ũ, ñ n zĩda sura ba ñ kipa lía. ⁴¹ Lemẽ do sa'orikinõ kũ

ludayādannērino kū gbē zōkōno teni a fobo ɛ ò pì: ⁴² À gbē pāndenɔ sura bà, ama ani fō à a zīda sura baro. Isarailano kīnanloo? À kipa lía tera, óni a náani ke. ⁴³ À Luda náani vī. Tó Luda yei, à a bo sà, zaakū à pì akāame Luda Né ũ. ⁴⁴ Bee kpāni kū ò n pá lía lēlenɔ teni a sōsō le dɔ.

Yesu ganaa

(Maa 15:33-41, Luk 23:44-49, Yuh 19:28-30)

⁴⁵ Kū ifāntē kà mīdangura, akū gusira dà būsuu pila pínki ari fānantē mò aakō. ⁴⁶ Fānantē mò aakōn Yesu wiki lè gbānagbāna à pì: Eloi, Eloi, lēma sabatani! Abirekū pì, ma Luda, ma Luda, à kè dera n ma tonn? ⁴⁷ Kū gbē kū ò zena gwe kenɔ yā pì mà, akū ò pì: Dake ten Iliasu sísi. ⁴⁸ Zaa gwe gōno n gbē do bàa lè à gēè à sako sè à dà sèwē kpàkpāa gūn, à fīfī lebaa, akū à dò Yesu ɛ à mi. ⁴⁹ Akū gbē kparanɔ pì: À ze gīa ò gwa tó Iliasu ni su à a sura ba. ⁵⁰ Yesu èra à wiki gbāna lè dɔ, akū à a wèndii gbàre.

⁵¹ Akū Luda kpé lábure kèkōa pla bona musu suna zīte. Zīte yīgāyīgā, gbēno pàrapara, ⁵² miranɔ wèwē, akū Luda gbēno fūte bona gan dasi. ⁵³ Yesu vuna gan gbera ò bòte miran, ò gē Luda wēten, gbēno n é dasi. ⁵⁴ Kū sozanɔ gbē zōkō kū a gbē kū òten Yesu dākpāno zīte yīgāyīgānaa pì è kū yā kū ò kēno pínki, vīna n kū manamana ò pì: Yāpurame Luda Né n gbē dí ũ. ⁵⁵ Nɔgbēno n kú gwe dasi, òten gu gwa zà dire. Ò té Yesui bona Galilime, òdigō pòble kene. ⁵⁶ N tén Mariama Magadaleni kun kú Mariamao Yamisi kú Yusufuo da kú Zebedi néno dao.

Yesu vīnaa

(Maa 15:42-47, Luk 23:50-56, Yuh 19:38-42)

⁵⁷ Kū ɔkosi kè, Arimatea gbē ɔgode kú òdi pine Yusufu sù. Yesu ibaame dɔ. ⁵⁸ À gēè à Yesu gēè gbēka Pilatia, akū Pilati pì ò kpáa. ⁵⁹ Kū Yusufu gēè pì sè, a táaru biza dufu fīfīa, ⁶⁰ à a dà a zīda gbèwēe kú ò sò mira ũ gūn. Akū à gbè gbèntēe gbigiri kè à tà wēe pìle à tà. ⁶¹ Mariama Magadaleni kú Mariama pānde pìo vutena gwe, ò areɔna miraa.

⁶² Kū gɔro lite, kámmabogɔro zī kà, akū sa'orikinɔ kú Farisinɔ gēè Pilati kīnaa lēle ⁶³ ò pì: Yā kú gbēkēkerii pì ò a bēne zī dɔógu à pì, gɔro aakō gbera áni vu. ⁶⁴ N tó ògō mira pì dākpā ari a gɔro aakōde zī. Tó lenlo, a ibanɔ ni su ò a gè sé kpāni, oni o gbēno n è fūte bona gan. Èke kpe bire nigō de a káakupola. ⁶⁵ Akū Pilati pìne: À sozanɔ sí à gé à mira pì dākpā lākū áni fō nà. ⁶⁶ Akū ò gēè ò sèdaa kè miragbēe, ò sozanɔ tò gwe ògō dākpā.

28

*Yesu vunaa**(Maa 16:1-8, Luk 24:1-12, Yuh 20:1-10)*

¹ Kámmabogɔɔ gɔɔra azumanɛnna zĩ kɔnkɔkɔnkɔ Mariama Magadaleni kũ Mariama pãnde piio bô ò gɛɛ mira gwa. ² Akũ zĩte yĩgãiyĩgã gbãnagbãna, zaakũ Dikiri malaika ke bô musu, à sù à gbèè pì gbigiri kè à gò mira léa, akũ à vùtea. ³ A ãn de lán legũpinaa bà, a uta de pú táitai lán buu bà. ⁴ Vĩna gudákpãrinɔ kũ, òten lukaluka, akũ ò gò sãii. ⁵ Akũ malaika pìi pì nɔgbè pìnɔne: Àsun tó vĩna á kũro. Má dõ kũ Yesu kũ ò pà líaan áten wete. ⁶ À kú laro, à fùte lákũ à ò nà. À mó à gu kũ ò a wùten gwa, ⁷ á gé à o a ìbanɔne likalika à fùte bona gan. Ani doñne are gena Galili. Gwen áni a en. Ma óáren gwe.

⁸ Akũ ò bô miran likalika kũ vĩnao, ama ní pɔ nna zõkõ. Ò bàa lè òten gé a baaru kpá a ìbanɔne. ⁹ Akũ Yesu dàñle gòñɔ, à fɔ kpáñma. Kũ ò nài, ò donyĩ kènɛ, akũ ò ɔ nà a gèsekpea. ¹⁰ Akũ Yesu pìñne: Àsun tó vĩna á kũro. À gé à o ma gbèñɔne ò gé Galili. Gwen oni ma en.

Soza gudákpãrinɔ yagbannɛnaa

¹¹ Kũ nɔgbèñɔ tà, akũ soza gudákpãri kenɔ gè wete gũn, ò yã kũ ò kènɔ ò sa'orikinɔne pínki. ¹² Akũ sa'oriki pìnɔ gbè zõkõnɔ sisi, ò yã gògõ, akũ ò ɔgɔ zõkõ kpà sozaa pìnɔa gusare ¹³ ò pì: À pì a ìbanɔ mé ò sù gwãani, ò a gèè sè kpãni gɔɔ kũ áten i o. ¹⁴ Tó bũsu gbè zõkõ yã pìi mà, óni kúte kénɛ, áni bo yãketen. ¹⁵ Sozano ɔgɔ pìi sì, akũ ò kè lákũ ò dàñne nà. Akũ yã pìi gò Yudanɔne baaru ũ ari kũ a gbãrao.

*Yesu zĩ nana a ìbanɔne ní ɔĩ**(Maa 16:9-20, Luk 24:36-53, Yuh 20:11-23, Zĩr 1:6-8)*

¹⁶ Yesu ìba gbèñɔn kuri awɛɛdonɔ gèè Galili kpi kũ à a ki gògòñne yã musu. ¹⁷ Kũ ò a è, ò donyĩ kènɛ, ama ní gbèkenɔ ten sika ke. ¹⁸ Akũ Yesu nànyĩ à pìñne: Luda musu kũ zĩteo iko pínki kpàma. ¹⁹ Abire yã à gé à buri sĩnda pínki ke ma ìbanɔ ũ, à ní da'ite ke kũ De Luda tóo kũ a Né tóo kũ a Nini tóo, ²⁰ à yã kũ má dìteárenɔ dañne ògõ kũna pínki. À ma, manigõ kú kãáo gɔɔ sĩnda pínki ari andunia gé lákao.

MAAKU

Baaru nna kū Maaku kèè
 Yesu da'itekɛnaa 1:1-1:13
 Yesu yādannɛna Galili 1:14-9:50
 Zaa Galili ari Yurusalemu 10:1-10:52
 Yesu kunna Yurusalemu 11:1-14:9
 Yesu gana kū a vunaa 14:10-16:20

Yahaya Da'itekeri waazikɛnaa
 (Mat 3:1-17, Luk 3:1-22, Yuh 1:19-28)

¹ Luda Né Yesu Kirisi baarun dí. ² À nàa lákū à kú annabi Isaya takada gūn nà à pì:

Mani ma zìri gbare n ā
 à zé kekennɛ.

³ À baarukparii kòto ma dɔ gbárannan àten pì:

À zé keke Dikirine,
 à zé kotinanɔ porone súsu.

⁴ Len Yahaya Da'itekeri sù gbárannan le, àten waazi ke gbɛnɔne à pì ò nèse lite ò da'ite ke, Luda ni n durunnanɔ kèrma.

⁵ Yudea búsudenɔ kū Yurusalemudenɔ gèe a kīnaa n pínki. Òdi n durunnanɔ o gupuraa, akū adi n da'ite ke Yodai. ⁶ Yahaya digɔ pókasa kū ò tà kū lakumi káonɔ dana, adi bára asa dɔ a pi. Kwa kū z'ioome a póbile ũ. ⁷ À waazi kè à pì: Gbèke ni su ma gbera a gbāna demala. Madi ká mà kúte mà a kyate bobonero, ⁸ madi á da'ite ke kū íome, àkū mé ani á da'ite ke kū Luda Ninio.

Yesu da'itekɛna
 (Mat 3:13-4:11, Luk 3:21-22)

⁹ Gɔɔ birea Yesu bò Nazera, Galili búsun, à sù, akū Yahaya a da'ite kè Yodai. ¹⁰ Kū Yesu bikù gɔnɔ, à è ludambe ten wèkɔa, Luda Nini ten suawa lán potēne bà. ¹¹ Akū à kòtoo mà bona ludambe à pì: Mɔkɔme ma né mèn do légelege yenyīde ũ, kū ma pɔ nnammā manamana.

Yesu yɔogwanaa
 (Mat 4:1-11, Luk 4:1-13)

¹² Akū Luda Nini a gbàre gbárannan gɔnɔ, ¹³ akū à kú gwe kū nɔbɔsɛntenɔ ari gɔɔ bupla, Setan teni a yɔ à gwa. Akū malaikanɔ sù ò kpai.

Yesu iba káakunɔ sisinaa
 (Mat 4:18-22, Luk 5:1-11)

¹⁴ Yahaya kīnaa gberan Yesu tà Galili, àten baaru nna kū à bò Luda kīnaa kpá ¹⁵ à pì: A gɔɔ kà, kpata kū à bò Luda kīnaa kà kani. À nèse lite à baaru nna pì sí.

16 Kū Yesu ten do Galili sèbèei, à Simo kū a dakūna Anduruoo è, òten birigi kpá sèbèe pìn, zaakū sɔɔkɔnɔmɛ. 17 Akū Yesu pìnnɛ: À mós à témai, mani á ke gbèweterinɔ ũ. 18 Zaa gwe gònɔ ò n biriginɔ tòn ò bò ò tèi. 19 Kū à gèe arɛ fíti, à Zebedi né Yamisi è kū a dakūna Yuhanao. Ò kú gó'ite gūn, òteni n biriginɔ keke. 20 À n sísi gònɔ, akū ò n de Zebedi kū zamalingakerinɔ tò gó gūn gwe ò bò ò tèi.

*Yesu tånade werekōana Kapɛnamu
(Luk 4:31-37)*

21 Ò gèe Kapɛnamu. Kū kámmabogɔɔ kà, Yesu gèe aduakekpen, àten yā dañne. 22 A yādannena bò n sare, zaakū àdi dañne kū ikoomɛ, adi ke lán ludayādannerinɔ pɔ bānlo.

23 Gɔɔ birea gōgbè tånade ke kú aduakekpen gwe. À wiki lè à pì: 24 Bón ó vī kō òii, Yesu Nazera? N su n ó kakaten yá? Má dō gbè kū n de a ũ, mɔkōmmɛ Luda gbè kū à kú adona ũ. 25 Akū Yesu gí tāna pìine à pì: N yīte! N go gbè pìia. 26 Akū tāna pì a yīgāyīgā à wiki gbāna lè, akū à gò. 27 Bídì gbēnɔ kù n pínki, òten kō lala: Bó taka buri yān díi? Yādannena dufun yá? Àdi yā dañne kū ikooó fá! Bee kū tānanɔ, tó à yā dīteñne, òdi a yā mamɛ. 28 Akū kānto a tó dà Galili būsula pínki.

*Yesu gyārenɔ werekōana dasi
(Mat 8:14-17, Luk 4:38-41)*

29 Kū Yesu bò aduakekpen, akū à tà Simo kū Anduruo bea gònɔ kū Yamisio kū Yuhanao. 30 Simo nanɔ da wútena, mēwāna a kù, akū ò a yā ò Yesune gònɔ. 31 À gèe a kīnaa à a kù a ɔa à a fùte. Akū a sikonnaa pìi wèrea ari à pòble kèñne.

32 Kū ɔkosi kè, ifántè ten gē kpén, ò sùnɛ kū gyārenɔ kū tånadenɔ n pínki. 33 Wētedenɔ kākara a kpé kpélele a n pínki. 34 À gbēnɔ kèkōa dasi kū gyā buri sīnda pínki, à tānanɔ gò gbēnɔa dasidasi. Àdi tānanɔ gba zé ò yā oro, zaakū ò dō gbè kū à de a ũ.

*Yesu waazikɛna zaa Galili
(Luk 4:42-44)*

35 Kɔnkɔkɔnkɔ Yesu fùte à bò à gèe sèn gusare, àten adua ke gwe. 36 Akū Simo kū a gbēnɔ pètei. 37 Kū ò bò, ò pìne: Gbè sīnda pínki teni n gbeka. 38 Akū à pìnnɛ: Ò gé gu pāndea lakutu kū à kú ó sarɛnɔ gūn, mani waazi ke gwe dɔ, zaakū abire yāin ma su. 39 Lɛmɛ àdigō kure Galili būsɔ gu sīnda pínkia lɛ, àdigō waazi ke n aduakekpenɔ gūn àdigō tānanɔ gogorūma.

*Kusude werekōanaa
(Mat 8:1-4, Luk 5:12-16)*

40 Akū kusude ke sù a kīnaa à kùte à wé kèa à pì: Tó n̄ yei, ĩni f̄s̄ n̄ ma werek̄sa swáswa. 41 À kè Yesun̄e wēnda, akū à ɔ̀ b̀ò à kèa à pì: Má yei, n̄ ḡo swáswa. 42 Zaa gwe ḡon̄ɔ̀ a kusu làka à ḡo swáswa. 43 Akū Yesu a gbàre ḡon̄ɔ̀ à ḡine à pì: 44 N̄sun o gbēke maro. N̄ gé n̄ n̄ z̄ida m̄o sa'oriine, n̄ sa'op̄o k̄u Musa dìte kpá n̄ werek̄sana sèeda ũ gbēn̄ɔ̀n̄e. 45 Kū à b̀ò, à ḡe àten yā pì o'or̄ine. Yā p̄i dàgula, akū Yesu dì f̄s̄ à ḡe wēten gupuraa doro. Àdiḡo k̄u sèn gusareme, akū òdiḡo bo gu s̄inda p̄inkia òḡo su a kīnaa.

2

Gbē k̄on̄okuna werek̄sanaa (Mat 9:1-8, Luk 5:17-26)

1 Ḡoɔ̀ pla gbera Yesu era à tà Kapenam̄u. Kū ò mà à kú be, 2 akū ò k̄akarai dasidasi, ḡeki kun doro bee kp̄el̄el̄ea, àten Luda yā or̄ine. 3 Akū ò s̄un̄e k̄u gbē k̄on̄okunaa, gbēn̄ɔ̀n̄ siik̄o mé ò a sena. 4 Kū odi le ò n̄à k̄āao Yesuiro pari yāi, akū ò d̄idi k̄āao kp̄e musu, ò kp̄e f̄s̄ gu k̄u Yesu kunwa. Kū ò f̄s̄, akū ò gyāre p̄i k̄ipa k̄u a w̄uteb̄o. 5 Kū Yesu è ò a náani v̄i, à p̄i gbē k̄on̄okunaa p̄ine: Ma gbē, n̄ durunn̄a k̄emma. 6 Ludayādanneri ken̄o vutena gwe òten o n̄ n̄es̄e ḡun̄: 7 B̄oyāi gbē dí ten o l̄e? Àten d̄oke k̄u Ludaome! Dí mé an̄i f̄s̄ à durunn̄a k̄emma, tó adi ke Luda ado baasiroo? 8 Gwe ḡon̄ɔ̀ Yesu d̄ò a n̄es̄e ḡun̄ laasun̄ k̄u òten lé, akū à n̄ lá à p̄i: B̄oyāi àten laasun̄ bire taka lé á n̄es̄e ḡunn̄? 9 Tó ma p̄i gbē k̄on̄okunaa p̄ine a durunn̄a k̄ea, ke tó ma p̄i à fute à a w̄uteb̄o sé à t̄aa o, a kpate mé à aragaa? 10 Ma ò le de àḡo d̄s̄ k̄u Bisāsiri Né durunn̄a k̄emmana iko v̄i z̄ite lame. Akū à ò gbē k̄on̄okunaa p̄ine à p̄i: 11 Ma òn̄ne n̄ fute n̄ n̄ w̄uteb̄o sé n̄ tá be. 12 Akū à fute ḡon̄ɔ̀ à a w̄uteb̄o p̄i s̄e à b̀ò gbēn̄o w̄ara n̄ p̄inki. Yā p̄i b̀ò n̄ sare, akū ò Luda t̄ò b̀ò ò p̄i: Ódi yā dí taka e yāro.

Yesu Levi sisinaa (Mat 9:9-17, Luk 5:27-39)

13 Yesu era à b̀ò à ḡe s̄ebe léa. Òten su a kīnaa dasidasi, akū àten yā dañne. 14 Ḡoɔ̀ k̄u àten ḡete, akū à Alafeu né Levi è vutena a be'oḡosikin. À p̄ine: N̄ m̄o n̄ témai. Akū à fute à t̄ei.

15 Z̄ikea k̄u Yesu ten p̄o ble Levi p̄i bea, be'oḡosirin̄o k̄u kifirin̄o ten p̄o ble k̄āao dasi k̄u a ìban̄o l̄ele. Zaakū gbē bire takan̄on̄ t̄ei dasi. 16 Farisi k̄u òdi Luda yā dañnen̄on̄ k̄u gwe. Kū ò è Yesu ten p̄o ble l̄ele k̄u be'oḡosirin̄o k̄u kifirin̄o, akū ò a ìban̄o là ò p̄i: B̄oyāin̄ àten p̄o ble l̄ele k̄u be'oḡosirin̄o k̄u kifirin̄o? 17 Kū Yesu yā p̄i mà, à p̄inne: Gbē k̄u à aafia v̄i bàka kú k̄u likita yāoro, sé gyāre. Mádi su gbē manan̄o sísiro, sé kifirin̄o.

Léyĩnaa

(*Mat 9:14-17, Luk 5:33-39*)

¹⁸ Yahaya Da'itekəri ìbanɔ kũ Farisinɔ ten lé yĩ, akũ ò sù ò Yesu là ò pì: Yahaya ìbanɔ kũ Farisi ìbanɔ dì lé yĩ, akũ n ìbanɔ dì yĩ sero bi? ¹⁹ Akũ Yesu pìinne: Nɔseri gbẽnɔ ni lé yĩ gɔɔ kũ à kú kúńwo nɔse gũn yá? Oi! Gɔɔ kũ nɔseri kú kúńwo, oni lé yĩro. ²⁰ A gɔɔ ni su kũ oni nɔseri bo n̄ té. Gɔɔ birean oni lé yĩ sà. ²¹ Òdi pólɛ dufu nambata di uta zĩlaro. Tó ò kè ɛ, a dufu ni sɔkũn oni kèkɔa, uta zĩ fɔna ni kara. ²² Òdi sèwɛ dufu ká tũru zĩ gũnlo. Tó ò kè ɛ, wɛ pì ni tũru pũtá, wɛ kũ tũruuo ni yaka n̄ pínki. Oi, òdi sèwɛ dufu ká tũru dufu gũmme.

Kámmabogɔɔ yá

(*Mat 12:1-21, Luk 6:1-11*)

²³ Kámmabogɔɔ zĩ kea Yesu ten pã buranɔla. Lákũ àten gé nà a ìbanɔ póblewɛ wòro òten só. ²⁴ Akũ Farisinɔ pìine: N̄ gwa! Bóyáin òten yá kũ òdi ke kámmabogɔɔ zĩro kee? ²⁵ Akũ Yesu wèrma à pì: Àdi a kyó ke ziki a è lákũ Dauda kè gɔɔ kũ àpii kũ a gbẽnɔ ten takasi ke, kũ nà teni n̄ deroo? ²⁶ Sa'oriki Abiata gɔɔa à gè Luda ɔnn, à burodi kũ ò kàte Ludanɛɛ sò, kũ gbẽke a sona zé vĩro, sé sa'orinɔ, akũ à kpà a gbẽnɔa. ²⁷ Yesu èra à pìinne dɔ: Luda kámmabogɔɔ dìte bisāsiri aafia yáime. Adi ke kámmabogɔɔn à bisāsiri kèiro. ²⁸ Abire yáì Bisāsiri Né iko vĩ kámmabogɔɔa se.

3

¹ Yesu èra à gèe aduakekpen. Gõgbɛ ke kú gwe a ɔ do íbana. ² Gbɛkenɔ ten Yesu tàasi ká, tó ani a werekɔa kámmabogɔɔ zĩ, de ò yá le ò dia. ³ Akũ Yesu pì gbɛ kũ a ɔ íbanaa pìine: N̄ fute n̄ ze zàa gũn. ⁴ Akũ à n̄ lá à pì: Kámmabogɔɔ zĩ à zé vĩ ò a mana ken yá, ke a vāni? Ò gbɛ mì sín yá, ke ò demɛ? Akũ odi yáke oro. ⁵ Yesu n̄ gwá pɔfɛo à likai, zaakũ a pɔ yàka n̄ ságbāna yáì. Akũ à pì gõgbɛ pìine: N̄ n ɔ pìi poro. Kũ à pòro, akũ a ɔ pìi kè a gbèn. ⁶ Akũ Farisinɔ bòte ò gèe ò yá gõgõ kũ kína Herɔdu gbẽnɔ gõnɔ, deran oni ke nà ò Yesu de.

Dasi kɔkakarana sèbɛ léa

⁷ Yesu kũ a ìbanɔ n̄ zĩda gáinne gwe ò gèe sèbɛ léa. Akũ pari bò Galili ò tɛi. ⁸ Gbɛkenɔ bò Yudea dɔ kũ Yurusalemuo kũ Edɔmu bũsuuo kũ Yoda barao kũ Tayao kũ Sidɔo ò sù a kĩnaa dasidasi, kũ ò yá kũ àten kenɔ baaruu mà yáì. ⁹ Pari yáì Yesu ò a ìbanɔne ò gó'ite soru keare, de òsun nakaraawaro yáì. ¹⁰ Zaakũ Yesu gbẽnɔ wèrekɔa dasi yáì, akũ gyārenɔ ten nakaraa dasi de ò le ò ɔ naa. ¹¹ Tānadeno sɔ, tó ò a wé è, òdi su ò wúte a areme, òdi wiki lé ò pi: Mòkõmme Luda Né ũ. ¹² Akũ Yesu dì gíinne ò o gbɛ kũ á de a ũ.

Yesu z̄iri gb̄ēn̄n kuri aw̄eεplan̄o ditenāa
(*Mat 10:1-4, Luk 6:12-16*)

¹³ Kū Yesu didi kpia, à gb̄ē kū à yein̄o s̄isiai, akū ò sù a k̄inaa. ¹⁴ Akū à gb̄ēn̄n kuri aw̄eεplan̄o dìte òḡō kú k̄āao, de àḡō n̄ z̄i waazi ke, ¹⁵ òḡō iko v̄i ò t̄ānan̄o gor̄mma. À tó kp̄añne z̄irin̄o. ¹⁶ N̄ t̄ón dí: Sim̄o kū à tó kp̄añne Pita. ¹⁷ Zebedi né Yamisi kū a dakūna Yuhanao. À tó kp̄añne Bon̄eεε. Tó bire p̄i surapatammarin̄o. ¹⁸ Abire gbera Anduru, Filipi, Bat̄ol̄omiu, Matiu, Tomasi, Alafeu né Yamisi, Tadeu, Sim̄o Kokaride ¹⁹ kū Yudasi Isikarīoti kū à bò a k̄p̄eo.

T̄ānagona gb̄ēn̄o
(*Mat 12:22-32, Luk 11:14-23*)

²⁰ Kū Yesu tà be, akū gb̄ēn̄o èra ò k̄àkara d̄o dasi, akū Yesu kū a ìban̄o dí z̄é le ò p̄ó bl̄è sero. ²¹ Kū a beden̄o ȳā p̄i mà, ò dà z̄én ò a gb̄ese, zaakū òten pi ìa k̄āame.

²² Ludayādanneri kū ò bò Yurusalemu ò sùn̄o p̄i: À Belezebubu v̄i, t̄ānan̄o k̄ina p̄i gb̄ānan̄o àdi t̄āna goor̄mma. ²³ Akū Yesu n̄ s̄isiai à ȳālek̄ōana òñne à p̄i: Setan ni f̄ō à a z̄īda gor̄mma ȳá? ²⁴ Tó kpata gb̄ēn̄o ìber̄εε s̄è kū k̄ōo, kpata p̄i ni ḡi ke ȳá? ²⁵ Tó be k̄èk̄ōa leu pla, akū ìber̄ε kú n̄ dagura, be p̄i ni ḡi ke ȳá? ²⁶ Tó Setan ìber̄εε s̄è kū a z̄īda gb̄ēn̄o ò k̄èk̄ōa, ani ḡi k̄ero, ani mì dem̄e. ²⁷ Gb̄ēke ni f̄ō à ḡē ḡōsa gb̄āna kp̄én à a p̄ón̄o s̄étero, s̄éto à a ȳi ḡiā, gbasa à a kp̄é wara.

²⁸ Ȳāpuran maten ōare, Luda ni gb̄ēn̄o durunn̄an̄o k̄ēm̄ma kū a tó v̄āni kū òdi s̄is̄in̄o p̄inki, ²⁹ ama tó gb̄ē Luda Nini tó v̄āni s̄isi, ani k̄ēaro, zaakū ade durunna kū àdi sí k̄ēm̄maro k̄ēm̄e. ³⁰ Yesu ò le kū ò p̄i à t̄āna v̄i ȳāime.

Yesu dan̄en̄o
(*Mat 12:46-50, Luk 8:19-21*)

³¹ Kū a da kū a dakūnan̄o k̄à, ò z̄è bàai, akū ò gb̄ē z̄i ò a s̄isi. ³² Gb̄ēn̄n vutena ò likai dasi, akū ò p̄in̄e: N̄ gwa! N da kū n dakūnan̄o ze bàai òteni n gb̄eka. ³³ Akū à w̄em̄ma à p̄i: Dín ma da kū ma dakūnan̄o ūu? ³⁴ Akū à gb̄ē kū ò vutenaain̄o gw̄à à p̄i: Ma da kū ma dakūnan̄on̄ dí. ³⁵ Gb̄ē kū àdi Luda p̄yenȳina k̄em̄e ma dakūna kū ma d̄āreo kū ma dao ū.

4

Ȳālek̄ōana kū p̄ōw̄ef̄ariio
(*Mat 13:1-23, Luk 8:4-15*)

¹ Yesu èra àten ȳā dañne s̄èber̄ε sare. Ò k̄àkarai dasidasi, akū à ḡè à v̄ùte ḡó'iten ìla, gb̄ēn̄o ḡò katena s̄is̄i bara s̄èbe léa n̄ p̄inki. ² À ȳā dañne kū ȳālek̄ōanan̄o dasi. Lákū àten dañne n̄à à p̄i: ³ À s̄ā kp̄á! Búbari ke mé à kun à bò à ḡè p̄ōwe f̄ā. ⁴ Lákū àten f̄ā

nà, akū a kenɔ lète zé gūn, bānɔ sù ò blè. ⁵ A kenɔ lète gbè sàraa musu, gu kū à bùsu vī dasiro, akū ò bùte gòɔnɔ, kū bùsuu gègete gwero yāi. ⁶ Kū ifāntē fùte, akū ò té kù ò gàga, kū ò zīni vīro yāi. ⁷ A kenɔ lète lènɔ gūn, akū lèe fùte à nàkaramma odi né iro. ⁸ A kenɔ sɔ ò lète zīte mana gūn. Ò bùte ò fùte ò né ì, a kenɔ karanaa kè baraakurikuri, kenɔ baaakɔkɔ, kenɔ basɔsɔro. ⁹ Akū Yesu pì: Gbē kū à sã vī à yã pì ma.

¹⁰ Kū Yesu gòñne gwe à kú ado, akū a gbēnɔn kuri awεεplanɔ kū gbē kū ò kúinɔ sù ò yã pìnɔ mùi gbèkaa. ¹¹ Akū à pìñne: Luda kpata kū à bò a kīnaa asiri kpàáwa àgɔ dɔ, ama madì yã sīnda pínki o gbē kparanɔne kū yálekɔananɔme, ¹² de ògɔ gwagwa pòke'ena sari, ògɔ sã kpákpa a dòro dōnaa sari, de òsun are dɔ Ludaa, à n durunnanɔ kērm̄maro yāi.

¹³ Akū Yesu n̄ lá à pì: Á yã pì dōroo? Deran áni yálekɔana ke dɔo? ¹⁴ À ma! Búbari pìi Luda yān àten fã. ¹⁵ Gbēkenɔ de lán zé gūn pówε bà, gu kū ò Luda yã fān. Tó ò mà, akū Setan dì su à Luda yã kū ò fã n̄ té pì símma gòɔnɔ. ¹⁶ Gbēkenɔ de lán pówε kū à lète gbè sàraa musu bà. Tó ò Luda yã mà, òdi sí gòɔnɔ kū pɔnnao. ¹⁷ Zaakū ò zīni vīro, òdi ke gɔro plaro. Tó yã'ümmana n̄ lé ke tó ò wé tàmma yã pì yāi, òdi fumε gòɔnɔ. ¹⁸ Gbēkenɔ de lán pówε kū à lète lènɔ gūn bà. Ò Luda yã mà, ¹⁹ ama andunia yã damukεna kū yena aruzεkeiio kū pò kparanɔ nidεnao dì nakaramma, akū yã pìi dì gɔ àree sari. ²⁰ Gbēkenɔ de lán pówε kū ò lète zīte manaanɔ bà. Òdi Luda yã ma ò sí, akū òdi ke karana pò ũ, n̄ kenɔ baraakurikuri, kenɔ baaakɔkɔ, kenɔ basɔsɔro.

Yálekɔana kū fitilao
(Luk 8:16-18)

²¹ Yesu pìñne: Òdi fitila na ò gbaka kútea ke ò dite gádo gbáru yá? fitiladibɔɔ musun òdi dinloo? ²² Asiri ke kun kū oni gí boaaíro. Pòke kun utena kū ani bo gupuraaro. ²³ Gbē kū à sã vī à yã pì ma.

²⁴ À pìñne dɔ: À laakari ke yã kū áten maa. Zaka kū adi yòónnen Luda ni yòoárε ani era à karaárε dɔ. ²⁵ Gbē kū à pò vī Luda ni karane. Gbē kū à pòke vīro sɔ, bee a fítinna kū à vī Luda ni sía.

Yálekɔana kū pówεbutenaao

²⁶ À pì dɔ: Kpata kū à bò Luda kīnaa de lán pówε kū gbē fã bura bà. ²⁷ Gwāani kū fānantēo bee tó àten i o ke à bēne, pówε pìi dì bute à zókɔ kū, gbē pìi digɔ dɔ lákū àdi ke nàro. ²⁸ Zīte mé

àdi pòblewε i a zīda. Àdi kà pá gīa gbasà à nò sí, a gberan àdi pia.
 29 Tó à mà, akū òdi kē kū kòmao, zaakū a kēgɔɔ mé à kà.

Yalékōana kū musadi wéō
 (Mat 13:31-32, 34, Luk 13:18-19)

30 À pì dɔ: Bón kpata kū à bò Luda kīnaa bòkōaoo? Bón óni le ò lekōaoo? 31 À de lán musadi wé bà, kū a wé kete de pówε kū òdi tñɔla pínki, 32 ama tó ò t̄, àdi bute à zōkō kū de dò pónɔla pínki. Àdi ɔne gègetenɔ ke ari bānɔ dì su ò didi a lá uran.

33 Yesu Luda yā òñne dasi kū yālekōana bire takanɔ n̄ mana lén. 34 Adi yāke oñne yālekōanaa sariro. Tó à kú kū a ìbanɔ n̄tēne, akū àdi yā sīnda pínki bókoteñne.

Yesu zàgāīa zēnaa
 (Mat 8:23-27, Luk 8:22-25)

35 Kū ɔkɔsi ten ke, à pi a ìbanɔne: Ò bikū bara. 36 Lákū Yesu kú gó gūn nà, akū ò gè kāao leele ò dà zén le ò pari tò gwe. Gó pāndenɔ gèe kúnwo. 37 Akū zàgāīa gbāna fùte. Í ten gó yīpayīpa àten ká a gūn ari à ye à pa. 38 Yesu kú gó kpe kpa, àten i o a mì dì mibókɔa. Akū a ìbanɔ a vù ò pìne: Danneri! Kū óten kákate, n̄di bídi keroo? 39 Akū à fùte à pàta īaa à pì íne: N̄ yīte! N̄ ze teene! Akū īa kpàte, gu yī kítikiti. 40 Akū à n̄ lá à pì: À kè dera á sika vī lee? Ase á ma náani vīro ari tera yá? 41 Akū ò ḡ bídi gūn òten kō lala ò pì: Dín gbē dí ũ sée? Bee īa kū ío dì a yā mame.

5

Tānanɔ gbarēna alēdenɔ
 (Mat 8:28-34, Luk 8:26-39)

1 Ò kà Gadara b̄sun s̄bεε bara. 2 Kū Yesu bò gó gūn ḡnɔ, tānade ke bò ḡvīkia à sù à dàale. 3 Àdigō kú gb̄wεε kū à de mira ũnɔ gūn. Bee m̄kakōanaa dì f̄ à a yī dorō. 4 Zaakū òdi a yī kū m̄kakōanaaome òdi a da lín baala'í, ama àdi m̄ɔ p̄nɔ kēkē àdi lí p̄nɔ gborogboro. Gbēke dì a gbāna f̄ro. 5 Gwāani kū fānant̄eo p̄nki àdigō kure ḡvīkin kū s̄s̄igerenɔo, àdigō wiki lé àdigō a zīda líli kū gb̄eo.

6 Kū à Yesu è zāa, akū à bàa lè à sù à kùte a are. 7-8 Kū Yesu pì tāna pì goa, akū à wiki gbāna lè à pì: Yesu, Luda Musude Né, b̄n̄ ó vī kō ɔī? Ma nanne Ludai, ñsun wé tām̄aro. 9 Akū Yesu a là à pì: N̄ tón deraa? Akū à w̄a à pì: Ma tón Dasi, zaakū ó dasi. 10 Akū ò kùte kè Yesune manamana ò pì àsun p̄m̄ma b̄suu p̄i gūnlo.

11 Alēde kpàsa zōkō kú gwe, òten pò ble s̄s̄igerēi. 12 Akū tāna p̄nɔ wé kè Yesua ò pì: N̄ ó gbarē alēdenɔ té ò dir̄ma. 13 Yesu n̄ gbá zé, akū tāna p̄nɔ gòà ò dì alēde p̄nɔa. Akū alēde kpàsa kū à

kà wàa kuri taka pìno bò kù bàao ò sòro s̀̀s̀i ger e ei ò s̀̀i s̀̀ben, akù ò g̀̀ga gwe. ¹⁴ Akù al ed ed a rin o bàa lè ò g̀̀e yã pì bà ba ñ ne w ẽ te gũn kù buran o. Akù gb ẽ n o b ̀ te ò g̀̀e yã kù à k ẽ e pì gwa. ¹⁵ Kù ò sù Yesu k ĩ naa, ò g ̀ gb ẽ kù tãna kù a gũn dasi yã pìi è vutena gwe, à uta dana à b ̀ ann pìi w ẽ rea, akù v ĩ na ñ kù. ¹⁶ Gb ẽ kù ò yã pìi è kù w ẽ on o yã kù à tãnade pì l ẽ e ò ñ ne kù al ed en o yã. ¹⁷ Akù ò kù te k ẽ Yesu ne kù à bo ñ ne ñ b ̀ sun.

¹⁸ Kù Yesu ten g ẽ g ́ o ' iten, g ̀ gb ẽ kù à tãnan o v ĩ yã pì w ẽ k ẽ a de à le à tá k ẽ ao. ¹⁹ Yesu dí wero à p ĩ ne: Ñ tá n bea n gb ẽ n o k ĩ naa, ñ yã kù Dikiri k ẽ n ne ò ñ ne p ĩ nki, dera à n w ẽ nda bò nà. ²⁰ Akù g ̀ gb ẽ pìi tà, à ten yã kù Yesu k ẽ n e kp ̀ akpa ke W ẽ te menkuri b ̀ sun, akù yã pìi bò gb ẽ s ĩ nda p ĩ nki sare.

*Yairu né vuna kù n o gb ẽ kù à o nà Yesu utaaa
(Mat 9:18-26, Luk 8:40-56)*

²¹ Yesu èra à bikù s ̀ b e e bara kù g ́ o o, akù pari k ̀ a karai s ̀ b e l ẽ a. ²² Aduakekp e gb ẽ z ̀ k ̀ k ̀ kù ò di p ĩ ne Yairu sù gwe. Kù à Yesu è, à w ̀ te a k ̀ uaa a gb ́ a sare, ²³ akù à kù te k ẽ n e manamana à pì: Ma n ẽ n o gb ẽ kù ga l ẽ i. Ñ m ́ o ñ o naa de à gb ́ ana kù à g ̀ o kù w ẽ ndiio. ²⁴ Akù Yesu dà z ẽ n k ẽ ao. Pari t ẽ i ò ten nakaraa.

²⁵ N o gb ẽ ke kù gwe aru di b ̀ te a à kà w ẽ kuri aw ẽ e pla. ²⁶ E z e den o a k ẽ takaside ũ manamana, à a o g ̀ o d ẽ p ĩ nki. Adi aafia lero, à di k ẽ k ẽ à g ̀ o karam ẽ. ²⁷ Kù à Yesu baaruu mà, akù à nà Yesui pari gũn kp e kpa. Akù à o nà a utaa, ²⁸ zaakù à pì: Bee tó ma o nà a utaa dé, mani werek ̀ sa. ²⁹ Akù a arub o tenaa pìi z ẽ g ̀ n o. À d ̀ a m ẽ e gũn a werek ̀ sa kù a gyã p ̀ iio. ³⁰ Zaa gwe g ̀ n o Yesu d ̀ a m ẽ e gũn gb ́ ana ke bò a gũn, akù à l ẽ te pari gũn à pì: Dí mé à o nà ma utaaa? ³¹ Akù a ì ban o p ĩ ne: N è l ́ akù gb ẽ n o ten nakaramma nà, akù n pì dí mé à o n ́ amma yã? ³² Akù Yesu gb ẽ n o gwà à likai de à gb ẽ kù à yã p ̀ i k ẽ e. ³³ V ĩ na n o gb ẽ p ̀ i kù à ten lukaluka, zaakù à d ́ o yã kù à a l ẽ a m ẽ e gũn, akù à sù à w ̀ te a k ̀ uaa a gb ́ a sare à a y ́ a pura ò ne p ĩ nki. ³⁴ Akù Yesu p ĩ ne: N o gb ẽ, ma náani kù n k ẽ mé à n werek ̀ sa. Ñ tá b e aafia, n gyã p ̀ i k ẽ mman gwe.

³⁵ Kù Yesu kp ẽ à ten yã o, ò bò aduakekp e gb ẽ z ̀ k ̀ o pì bea ò sù ò ò ne: N né p ̀ i k ẽ sari, ñ sun wari d ̀ o danneriia doro. ³⁶ Yesu dí sã kp ́ a ñ y ́ airo, ben à pì gb ẽ z ̀ k ̀ o p ̀ i ne: Ñ sun tó sw ẽ k ẽ nguro, ñ ma náani ke dé. ³⁷ Adi we gb ẽ ke g ẽ z ẽ a ero, sé Pita kù Yamisio kù Yamisi dak ̀ ũ na Yuhanao. ³⁸ Kù ò kà gb ẽ z ̀ k ̀ o pì bea, Yesu è ò ten o o ò ten wiki gb ́ ana l ẽ ò ten ñ z ĩ da k ẽ k ẽ manamana. ³⁹ Kù à g ẽ kp ẽ n, à ñ lá à pì: B ́ o y ́ a i á teni á z ĩ da k ẽ k ẽ á ten o o d ̀ o? Né pì dí garo, à ten i om ẽ. ⁴⁰ Kù ò teni a lalandi ke, akù à p ẽ r ́ ma ò b ̀ te bàai ñ p ĩ nki. Sé né pì de kù a dao kù a ì ba kù ò kù k ẽ a on o, m ́ o k ̀ n o m ẽ à ñ sé à g ẽ k ̀ ũ nwo gu kù né pì kunwa. ⁴¹ Akù à né pì

o kù à pìne: Talita kum! Yã pì pì, nénokpare, ò fute. ⁴² Zaa gwe gb̃ñ né pì fùte à táa ò. Né pì s̃ à kà wè kuri awεεpla. Yã pì bò ñ sare manamana. ⁴³ Akū Yesu g̃ine s̃ns̃ñ òsun o gb̃eke maro. Akū à pì ò pòble kpáa à ble.

6

Nazeradeñ gina Yesui

(Mat 13:53-58, Luk 4:16-30)

¹ Yesu bò gwe à gèe a be wēten, a ibaññ tēi. ² Kū kammabog̃o kà, akū àten yã dañe aduakεkpen. Akū pari kū ò a yã màno bídi kè ò pì: Mákpan g̃gb̃e pì yã díno lènn? Ònd̃ kpaten ò kpàa, akū àten daboyã dí takano keε? ³ Akūme lí'ari úroo? Mariama nénloo? Yamisi kū Yusufuo kū Yudao kū Sim̃ñ ṽniñ gweroo? A dāreñ mé ò kú kūoo laroo? Akū ò g̃i. ⁴ Akū Yesu p̃ine: Annabii dig̃ b̃εεε sariro, sé a be wēten kū a daneñ k̃inaao kū a oñnwo baasiro. ⁵ Yesu dí f̃ à daboyã ke kè gwero, sé gyāre kū à o ñarma à ñ werek̃a keñ baasiro. ⁶ Kū odi a náani kero, ñ yã bò a sare manamana.

Yesu z̃iriñ z̃inaa

(Mat 10:5-15, Luk 9:1-6)

Akū à gèe lakutu kū lakutuo, àten yã dañe. ⁷ Akū à a iba gb̃eññ kuri awεεplañ s̃isiai, akū à ñ z̃i gb̃eññ plapla, à ñ gbá iko ò t̃anañ gor̃ma. ⁸ À p̃ine: Àsun póke sé à géoro, z̃ana ke b̃k̃ok̃ok̃ona ke õo, sé gò. ⁹ À kyate kpá, ama àsun uta da mèn plaro. ¹⁰ Be kū a kipan, àg̃ kú gwe ari à gé boo wēte p̃i g̃ñ. ¹¹ Gu kū odi gb̃anake kpáái ke odi s̃a kpá á yairo, tó àten tá, à lukutē warawara á gb̃aña ñ tona kū Ludao s̃eada ũ. ¹² Akū ò dà z̃eñ ò ñselitena waazi kè gb̃eñne ¹³ ò t̃anañ gor̃ma dasi, ò nísi màma gyāreña dasi ò ñ werek̃a.

Yahaya Da'itek̃eri ganaa

(Mat 14:1-12, Luk 9:7-9)

¹⁴ Kí Her̃du yã p̃ino mà, zaakū Yesu tó kà gu s̃inda p̃inkia. Gb̃ekeñ ten pi Yahaya Da'itek̃eri mé à fùte bona gan, abire yāiñ à gb̃ana lè àten daboyāno ke. ¹⁵ Gb̃ekeñ p̃i Iliasume, gb̃ekeñ p̃i annabiime lán annabi yāno doke bà. ¹⁶ Kū Her̃du mà à p̃i: Yahaya kū ma a miì z̃é mé à ṽu bona gan.

¹⁷⁻¹⁸ Zaakū Her̃du dok̃no p̃i mé à a ṽini Filipi no Her̃dia s̃ia à s̃e. Kū Yahaya dig̃ one a ṽini no siñaa manaro, akū Her̃du tò ò Yahaya kù ò m̃ò kàa ò a dà kp̃ésiran. ¹⁹ Her̃dia s̃ à Yahaya p̃t̃e k̃uname à ye à a de, ama adi z̃é lero, ²⁰ zaakū Her̃du d̃ k̃i Yahaya bi Luda gb̃e súsume, akū àdi ṽina keñ àdi tó ò wari d̃aro. Tó à gèe à a yã ma, laasun di g̃emme. Bee kū abireo àdig̃ ye a f̃aibonaai.

²¹ Herodia zé è Herodu ina gɔɔ kɔkɔ zĩ. Herodu gbānadeno kū soza gbē zɔkɔno kū Galili gbē bèeredeno kākara pɔblekia. ²² Akū Herodia nénokpare gè à ũ wà. À kè Herodune nna kū a nibɔno n pínki, akū kína pì né pìine: Pó kú n yei n a wé kema, mani n gba. ²³ Akū à era à pìine: Ma la dānne pɔ kú n a wé kema pínki, mani n gbame, bee ma kpata kpaate. ²⁴ Akū nénokpare pìi bò à gèe à a da là à pì: Bón mani wé keaa? Akū a da pìine, Yahaya Da'itekerii mii. ²⁵ Gwe gɔno à era à sù likalika à gèe à ò kínane: Má yei n ma gba Yahaya Da'itekerii mii dana tiree gūn la tera.

²⁶ Akū kína pɔ yàka manamana, ama kū à la dà nibɔno wára yāin adi fɔ à gɔ doro. ²⁷ Akū kína pì a dogari ke zĩ gɔno, à pìine à gé à a mì zɔ à móo. Akū à gèe à a mì zɔ kpésiran ²⁸ à dà tiree gūn à sù à kpà né pìia, akū à kpà a daa. ²⁹ Kū Yahaya ibano yā pìi mà, akū ò sù ò a gèe sè ò vɛ.

Pɔblekpana gbēnon dúbu sooronɔ
(Mat 14:13-21, Luk 10:9-17, Yuh 6:1-15)

³⁰ Yesu zĩrii pino sù a kīnaa, akū ò yā kū ò kèno kū yā kū ò dānne òne pínki. ³¹ Òten gé òten su, akū Yesu kū a zĩrino dí zé le ò pɔ blè sero pari yāi. Akū à pìine: À mó ò gé gusare ó tēne ò kamma bo fíti. ³² Akū ò dà zén gó'ite gūn òten gé gusare n̄tēne. ³³ Kū gbēno n̄ genaa è, ò n̄ d̄s, akū ò bò wēte kū wēteo dasi ò bàa lè gèe ò kà gwe n̄ ã. ³⁴ Kū Yesu bò gó gūn, à gbēno è dasidasi, akū ò kène wēnda, zaakū ò de lán sã kū ò dāri virono bàme. Akū àten yā dañne manamana.

³⁵ Kū ifantē b̄usa, akū a ibano n̄ai ò pì: Gu dí bi s̄entepɔtume, akūs̄ gu ten si. ³⁶ N̄ gbēno gbare ò tá bura kū lakutu kū ò kú k̄aninɔ, ò pɔ wete ò lú ò ble. ³⁷ Akū Yesu w̄emma à pì: À pɔ kpám̄ma ò ble. Akū ò pìine: N̄ ye ò gé burodi lú andurufu ɔgɔ w̄aa do ò kpám̄ma ò blen yá? ³⁸ Akū Yesu n̄ lá à pì: Burodi m̄en ũgban á v̄ii? À gé gwa. Kū ò kà, ò pì: Burodi kun m̄en sooro kū kp̄ɔɔ m̄en pla.

³⁹ Akū à pìine: À gbēno vutevute s̄ela b̄ɔɔa ḡaaḡaa. ⁴⁰ Akū ò vutevute ḡã kū ḡaao, ḡã kenɔ gbēnon basɔɔo, ḡã kenɔ gbēnon bupla akuri. ⁴¹ Akū Yesu burodi m̄en sooro kū kp̄ɔɔo m̄en pla p̄iioo s̄è à wé s̄è musu à arubarikaa d̄an. Akū à burodii p̄ii è'e à kpà a ibanɔ, ò kp̄aatete gbēnone. Akū à kp̄ò m̄en pla pino kp̄aateteñne n̄ pínki. ⁴² Ò pɔ blè ò kà n̄ pínki. ⁴³ Akū ò burodi kp̄ara kū kp̄ò kp̄ara kū à ḡɔno s̄ete t̄anko m̄en kuri aw̄epla p̄a. ⁴⁴ Ḡɔgb̄e kū ò pɔ blèno kà gbēnon dúbu sooro.

Yesu táa'ona s̄eb̄ela
(Mat 14:22-36, Yuh 6:16-21)

45 Yesu gā nà a ìbanṣa g̀ṅṅo ò gē gó'itén, de ò done are gena Betesaida ari àg̃o pari gbare. 46 Kū à lé zámma, akū à didi kpi musu à g̀e adua k̄e. 47 Kū ṅk̄osi k̀e gó'ite kú s̀eb̄e dagura, Yesu s̄o à kú í bara ado. 48 Akū à è gó'fina ten wari d̄m̄ma, kū ìa gbāna ten kákańyī yāi. Gudṅnao à g̀e n̄ kīnaa àten t̄aa o íla, akū à k̀e deran á ye à g̀e t̄m̄ma b̄a. 49 Kū ò a è àten t̄aa o íla, òten da gyāwāndem̄e, akū ò wiki l̀e. 50 Zaakū ò a è n̄ pínki, akū sẁe k̀éngu. Akū Yesu p̄inne g̀ṅṅo: À á laakari kpáte, makūme. Àsun tó v̄ina á k̄uro. 51 Kū à g̀e gó ḡun, akū ìa z̀e, akū yā p̄i b̀o n̄ sare manamana, 52 zaakū n̄ wé dí k̄e burodi yāaro kū laasun k̄iám̄ma yāi.

*Yesu gyārenṅo werek̄ōana zaa Genesareti
(Mat 14:34-36)*

53 Kū ò bikū bara, ò k̄a Genesareti, akū ò n̄ gó b̄aa d̀o gwe. 54 Kū ò b̀te gó ḡun, ò Yesu d̀e g̀ṅṅo, 55 akū ò b̄aa l̀e ò g̀e b̄usuu p̄i lakutu p̄ínkin, ò gyārenṅo s̀ete kū w̄uteb̄onṅo, gu kū ò m̄a à kunwa p̄ínki òdiḡo su k̄unwo a kīnaa. 56 Gu kū à g̀e n̄ pínki, lakutunṅo ke w̄etenṅo ke buranṅo, òdiḡo sun̄e kū gyārenṅo ari ò n̄ k̄ate etenṅo, akū òdi wé k̄ea de ò ṅ na bee a uta léa. Akū gb̄e kū ò ṅ n̄ano w̄erek̄ōa n̄ pínki.

7

*Futeokarayā
(Mat 15:1-9)*

1 Farisinṅo kū ludayādanneri kū ò b̀o Yurusalemu kenṅo s̀u Yesu kīnaa, 2 akū ò è a ìba kenṅo ten p̄o ble ṅpipinaa sari. 3 Zaakū Farisinṅo kū Yudanṅo n̄ pínki n̄ dizinṅo futeokarayā k̄unam̄e, òdi p̄o ble ṅpipina a z̄ea sariro. 4 Tó ò b̀o eten ò s̀u, òdi p̄o ble zú'onaa sariro. Ò futeokarayā p̄andenṅo k̄una dasi. Lem̄e òdi tokonṅo kū lonṅo kū butanṅo p̄ipi l̄e. 5 Akū Farisinṅo kū ludayādannerii p̄inṅo Yesu là ò p̄i: Bóyāi n̄ ìbanṅo òdiḡo ó dizinṅo futeokarayā k̄unaroo? Òdi p̄o ble ṅpipinaa sari. 6 Yesu w̄em̄ma à p̄i: Isaya annabik̄eyā ò á manafikidenṅo yā musu swáswa lákū à k̀e Luda yān nà à p̄i: Buri bire di b̀ere lim̄ene kū léome, n̄ sẁe k̄um̄aro.

7 Òdiḡo donyī kem̄ene p̄ame, bisāsiri yāzekpaten òdi dań̄e.

8 A p̄a kp̄a Luda yādannenaai, akū á bisāsiri futeokarayā k̄una. 9 Akū à p̄inne d̄o: A p̄a Luda yāne de à le àg̃o á futeokarayā k̄una manan yá? 10 Musa p̄i, àg̃o á de kū á dao b̀ere d̄o. À p̄i d̄o, gb̄e kū à a de ke a da kpe b̀o, ò ade de. 11 Ák̄onṅo s̄o, ad̄i pi tó gb̄e p̄i a de ke a dan̄e, p̄o kū á v̄i à n̄ kpe tao bi K̄ob̄ame, 12 à z̄e v̄i à a de kū a dao kpe tao doro. K̄ob̄ame p̄o

kū òdi kpá Ludaa ũ. ¹³ Leme adi Luda yā ke pã le á futεokarayã kū adi dañne yāi. Yā bire takanɔn adi ke dasi.

*Ya kū adi tó ògõ gbāsī
(Mat 15:10-20)*

¹⁴ Akū Yesu era à pari sisiai à pì: À sã kpá à ma yā ma á pínki. ¹⁵ Póke kun kū adi gē gbē gūn kū adi a gbà léro. Pó kū adi bo gbē gūn mé adi tó ògõ gbāsī. ¹⁶ Gbē kū à sã vī, à yā pì ma. ¹⁷ Kū à pari tò gwe à tà be, akū a ibanɔ a là yā pì mii. ¹⁸ À pìnnε: Á laasun kpé yīda se yá? Kū póke kun kū adi gē gbē gūn à tó ògõ gbāsīro, á dōroo? ¹⁹ Pó pì di gē a swēε gūnlo, sé a gberεn, gbasa à bo mèn. Len Yesu póble sīnda pínki kè blena pó ũ le tēε sari. ²⁰ Akū à pì: Yā kū adi bo gbē gūn mé adi tó ògõ gbāsī. ²¹ Zaakū zaa bisāsiri swēε gūn laasun vāni di bon: Pápakenaa, kpāni'onaa, gbēdenaa, zinakenaa, ²² wākūu, nēsevāni, manafiki, wé'isariyā, sánkara, gbēsōsōnaa, karambaani kū mīsariyāo. ²³ Yā vāni pìnɔ di bo swēε gūn pínki, àkū mé adi tó gbē gõ gbāsī.

*Nɔgbē zītɔ Yesu náanikenaa
(Mat 15:21-28)*

²⁴ Yesu bò gwe à gēε Taya būsun, akū à kipa be kea. À ye ò a dōro, ama adi le à a zīda ùtero. ²⁵ Nɔgbē kū a nénɔkpare tāna vī Yesu baaruu mà, akū à sù à wùte a are gōnɔ. ²⁶ Nɔgbē pì sō Giriki gbēme ò a ì Siria Fenisia būsun. À wé kè Yesua de à tāna goare a néa. ²⁷ Akū Yesu pìnnε: N tó ò póble kpá nénɔa gīa, zaakū à mana ò nénɔ póble sé ò zu gbēdanɔnero. ²⁸ Akū nɔgbē pì wèa à pì: Dikiri, bee gbēda kū òdi wúteńyīnɔ di nénɔ póble bùru sése. ²⁹ Yesu pìnnε: Kū n yāwenama mana yāi, n tá, n né tāna gòa. ³⁰ Kū à kà be, à a né lè wútena pèεa, tāna pì gòa.

Sāto werekōanaa

³¹ Akū Yesu fùte Taya būsun à gēε Sidō, akū à bòte kū Wētemenkuri būsuo ari à gēε à kà Galili sèbεei. ³² Akū ò sùnε kū sāto bebekariio, ò wé kèa de à ɔ naa. ³³ Yesu bò pari gūn kū sāto pìio à a ɔneterere pèpe a sãn. Kū à lé'i sù, akū à ɔ nà sāto pì nénéa. ³⁴ À wé sè musu à wesa kākara à bò, akū à pìnnε: Efata. Yā pì pì n wē. ³⁵ Zaa gwe gōnɔ gōgbē pì sã wè a néne fùte, akū à yā ò swáswa. ³⁶ Yesu pìnnε òsun o gbēke maro, ama lākū àten gíinne nà, leme òteni a kpàkpa keńne le. ³⁷ Yā pì bò n sare manamana à gē onala, akū ò pì: A yā sīnda pínki kenaa digō maname. Àdi tó bee sātonɔ yā ma, akū adi tó bebekarinɔ yā o.

8

*Póblekpana gbēnɔn dúbu siikōna
(Mat 15:32-39)*

¹ Gɔɔ kũnɔ gũn dɔ gbẽnɔ kàkarai dasi. Ò pɔble vĩ ò blero, akũ Yesu a ibanɔ sisiai à pìnnɛ: ² Gbẽ dínɔ kèmene wẽnda, zaakũ ò gĩnake ò kú kũmao gɔɔ aakɔ, akũ ò pɔke vĩ kũ ò blero. ³ Tó ma ñ gbàre ò tá be kũ nàao, gu ni límma zé gũn, zaakũ ñ gbẽkenɔ boki zã. ⁴ Akũ a ibanɔ a là ò pì: Mákpan óni pɔble len sɛntɛpɔɔtu la kũ ani gbẽ pìnɔ kãa? ⁵ Akũ Yesu ñ lá à pì: Burodi mèn ùgban á vĩ? Ò pì: Mèn supplamɛ. ⁶ Akũ à pì pari vute zĩtɛ. Akũ à burodi mèn suppla pìnɔ sè à sáabu kè, ben à è'ɛ à kpà a ibanɔ ò kpaatɛtɛ parinɛ, akũ ò kpàatɛtɛnɛ. ⁷ Ò kpò fitinnanɔ vĩ fítì dɔ. Kũ à arubarikaa dàn, à pìnnɛ ò era ò abirekũ kpaatɛtɛnɛ dɔ. ⁸ Akũ ò blè ò kã, akũ ò a kpara kũ ò gɔnɔ sètɛ tãnko mèn suppla. ⁹ Gbẽ pìnɔ kà kãni dúbu siikɔ. Kũ Yesu ñ gbàre, ¹⁰ akũ à gè gó'ite gũn kũ a ibanɔ, ò gèe Dalamannuta busun.

Farisinɔ sèedagbekanaa
(Mat 16:1-12)

¹¹ Akũ Farisinɔ sù òten lékpakɔa kpá kãao òten lí kpátea, òten wɛtɛ à sèeda ke keñne kũ Luda gbãnao. ¹² Akũ à wesa bò à pì: Bóyãì gbãragbẽnɔ di sèeda gbekamaa? Yápuran maten oáre, mani sèeda ke keñnero. ¹³ Akũ à ñ tó gwe à èra à gè gó'ite gũn à tà bara.

¹⁴ A ibanɔ sãn ò burodi zàna sé. Burodi mèn do mé à gònnɛ gò gũn. ¹⁵ Akũ Yesu lé dàmma à pì: Àgɔ á zĩda kũna dɔ. À laakari ke Farisinɔ kũ Herɔdu gbẽnɔ lùbenɛɛi. ¹⁶ Akũ òten pikɔnɛ: Kũ ó burodi vĩro yã mé à tò à ò lɛ. ¹⁷ Yesu dòm̃ma, akũ à ñ lá à pì: Bóyãì áten pi kũ á burodi vĩro yãii? Ari tera á wé dí kè à dɔroo? Á laasun vĩroo? ¹⁸ Á wé vĩ à gu eoroo? Á sã vĩ à yã maoroo? Yãke di dɔáguroo? ¹⁹ Kũ ma burodi mèn sɔɔro è'ɛ ma kpà gbẽnɔn dúbu sɔɔronɔa, a a kpara sètɛ tãnko mèn ùgbamɛɛ? Ò wèa ò pì: Mèn kuri awɛɛplamɛ. ²⁰ Akũ à èra à ñ lá à pì: Kũ ma burodi mèn suppla è'ɛ ma kpà gbẽnɔn dúbu siikɔnɔa, a a kusu sètɛ sù mèn ùgbaa? Ò wèa ò pì: Mèn suppla. ²¹ Akũ à pìnnɛ: Ari tera á dɔroo?

Betesaida vɛna wéwɛnaa

²² Kũ ò kà Betesaida, akũ ò sùnɛ kũ vɛnao ò wé kèa à ɔ naa. ²³ Akũ à vɛnaa pìi kũ a ɔa à bò kãao wɛtɛ kpɛ. À lé'i kà a wéa à ɔ nàa, akũ à a là à pì: Nteni gu e yá? ²⁴ Akũ gɔgbẽ pì a wé sè musu à pì: Maten gbẽnɔ e lán línɔ bà òten táa o. ²⁵ Akũ Yesu èra à ɔ nà a wéa dɔ. Kũ gɔgbẽ pì wé kè biribiri, akũ a wé wè àten pɔ sɛnda pínki e sà swáswa. ²⁶ Akũ Yesu a gbàre à tá be à pì: Ñsun bɔtɛ lakutu gũnlo.

Pita Yesu Arumasihukɛna onaa
(Mat 16:13-23, Luk 9:18-22)

27 Kū Yesu ten gé kū a ìbanɔ Sizaria Filipi lakutunɔ gūn, akū à a ìbanɔ là zé gūn à pì: Dín gbēnɔ dī pi má de a ũu? 28 Ò wèa ò pì: Gbēkenɔ dī pi Yahaya Da'itekεriime, gbēkenɔ dī pi Iliasu, gbēkenɔ dī pi dɔ annabi yānɔ dokeme n ũ. 29 Akū à n̄ lá à pì: Ákōnɔ s̄, dín adì pi má de a ũu? Pita wèa à pì: Arumasihume n ũ. 30 Akū Yesu n̄ s̄a fīn̄ne de òsun yā pì o gbēke maro.

Yesu a ga kū a vunaao yá'onaa
(Mat 16:21-28, Luk 9:22-27)

31 Akū à nà yádannεnaaa à pì: Séde Bisāsiri Né wétamma le manamana, gbē zōkōnɔ kū sa'orikinɔ kū ludayādannerinɔ ni gí, oni a de, a gɔɔ aakōde zī ani futε. 32 À yā pì òn̄ne swáswa, akū Pita gèε kāao kpado, àten gíne. 33 Kū Yesu líte à a ìbanɔ gwà, akū à pàta Pita à pì: N̄ gomεne gwe Setan! N laasun bi Luda pónlo, bisāsiri pómε.

34 Abire gbera Yesu pari s̄isiai kū a ìbanɔ à p̄in̄ne: Tó gbē ye à ke ma ìba ũ, séde à gí a zīda wèndiii à a lígbāndurukpana sé à téomai. 35 Gbē kū à ye àgō a wèndi kūna ni kurai. Gbē kū à gí a wèndiii ma yāi kū ma baaru yāo s̄, ade nigō wèndi vī. 36 Tó gbē ḡò andunia vī p̄inki, tó à kùra a wèndiii, bó àreen à v̄i? 37 Bón bisāsiri ni le à a wèndi lilin keoo? 38 Tó gbē makū kū ma yānɔ wé'i dè gbāragbē durunnade ludanaanikerisarinɔ té, Bisāsiri Né ni ade wé'i de gɔɔ kū ani su a De gakuri gūn kū a malaikanɔ.

9

1 Akū à p̄in̄ne: Yāpuran maten oáre, gbēkenɔ kú la kū oni garo ari ò kína kū Luda kà e, àten su kū gbānao.

Yesu linaa
(Mat 16:24-17:13, Luk 9:23-36)

2 Gɔɔ suddo gbera Yesu Pita kū Yamisio kū Yuhanao sè à d̄idi kúnwo kpi leia n̄tēne. Akū à l̄i n̄ wára, 3 a pókasanɔ ten té ke púu táitai. Gbēke kú andunia gūn kū ani f̄s̄ à a pura kū lero. 4 Akū Iliasu kū Musao bò ò s̄ur̄ma, òten yā o kū Yesuo. 5 Akū Pita pì Yesunε: Danneri, à mana kū ó kú la. Ò kuta dɔ mèn aakō, n pó mèn do, Musa pó mèn do, Iliasu pó mèn do. 6 À d̄s̄ yā kū áten oro, zaakū v̄ina n̄ kū manamana. 7 Ludambε luku k̄ipa à d̄ánla, akū ò kòtoo mà a gūn à pì: Ákūme ma Né mèn do légelege yenyīde ũ. À a yā ma. 8 Kānto kū ò gu gwàgwa, odi gbēke e doro, sé Yesu ado.

9 Kū òten kipa kpi p̄iaa, akū Yesu p̄in̄ne òsun yā kū ò èe pì o gbēke maro ari Bisāsiri Né vuna gan. 10 Ò yā pì kūna, ama òten kō lala òten pì: Vuna gan yā bire de derameε? 11 Akū ò a là ò pì: Bó yā mé à tò ludayādannerinɔ dī pi Iliasu mé ani su káakuu?

¹² À wèmma à pì: Iliasu ni su káaku yāpurame, ani yā sīnda pínki keke a gbèn, ama à kè dera ò kè Luda yān ò pì, Bisāsiri Né ni wétamma le manamana ari ò gíii? ¹³ Ama maten oáre Iliasu sù kò, akū ò kènè n̄ poyeinaaame, lākū ò a yā ò Luda yān nà.

Yesu négōgbē tñnade werekōanaa
(Mat 17:14-21, Luk 9:37-42)

¹⁴ Kū ò sù n̄ gbē kparano kīnaa, ò è pari likańyĩ, luyādayādannerin̄o ten lékpakōa ke kūńwo. ¹⁵ Kū pari Yesu è, a yā bò n̄ sare, akū ò bàa lè ò gèè ò f̄o kpàa gōńo n̄ pínki. ¹⁶ Akū à a ìbano là à pì: Bó lékpakōan átèn ke kūńwo lèe? ¹⁷ Akū gōgbē ke wèa zàa gūn à pì: Danneri, ma sunne kū ma néome, tãna mé à a néne nàte. ¹⁸ Tó à didia, àdi a pãte zĩte, àdigō lé'ifuta bote, àdigō saka só, àdi gbāgbā s̄or̄or̄o. Ma pì n̄ ìbanone ò pé tãna p̄ia à bo, akū ò f̄ua. ¹⁹ Akū Yesu p̄inne: Gbāragbē ludanaanikerisarin̄o! Manigō kú kãáo ari b̄oremee? Manigō mena kãáo ari b̄oremee? À mómene kū né p̄io la.

²⁰ Kū ò sùnè kãao, kū tãna pì Yesu è gōńo, akū à né p̄ii yìgāyìgā à a pãte zĩte bèn. Akū átèn gbigiri ke átèn lé'ifuta bote. ²¹ Yesu né pì de là à pì: Zaa b̄oreme à kúo lèe? À wèa à pì: Zaa a né f̄iti zĩme. ²² Àdigō a zu té kū ío gūn baala'i, àdigō ye à a de. Tó ĩni f̄o n̄ p̄oke ke n̄ ó wēnda gwa, n̄ kpáwái. ²³ Yesu p̄ine: N pì, tó manì f̄o yá? Bee p̄o sīnda pínki d̄i sí ke gbē kū à ma náani v̄ine. ²⁴ Akū né pì de wiki lè gōńo à pì: Má n̄ náani v̄i. N̄ n̄ náani kū átèn k̄iama karamene. ²⁵ Kū Yesu è zà ten nakaram̄ma, à ḡi tãna p̄ine à pì: Tãna s̄ato kpáturuku, ma ònne n̄ go né p̄ia. N̄sun gē a gūn doro. ²⁶ Akū tãna pì wiki lè à a yìgā p̄as̄ip̄as̄i, akū à gò. Né p̄ii ḡò wútena lán gèè bà ari gbē daside pì à ḡame. ²⁷ Akū Yesu a kù a ɔa à a f̄ute à zè.

²⁸ Kū Yesu ḡē ɔnn, akū a ìbano a gbèka gusare ò pì: À kè dera ódi f̄o ò pé tãna p̄ia à boroo? ²⁹ Akū à wèmma à pì: Adi taka d̄i sí boro, sé kū aduakenaao.

Yesu era à a ga kū a vunaao yā'onaa
(Mat 17:22-23, Luk 43-45)

³⁰ Kū ò bò gwe, akū ò p̄a Galiline. Yesu ye ògō a kúki d̄oro, ³¹ zaakū átèn yā da a ìbanoneme. À p̄inne: Oni Bisāsiri Né na gbēnonne n̄ ɔ̄ ò a de, a ḡoro aakōde z̄i ani fute. ³² Odi a yā p̄ii d̄oro d̄oro, akū v̄ina n̄ kū ò yā pì gbekaa.

Tena Yesui lán né f̄iti bà
(Mat 18:1-9, Luk 9:46-50)

³³ Akū ò kà Kapenam̄u. Ḡoro kū à kú be, à a ìbano là à pì: Bó lékpakōan átèn ke zé gūnn? ³⁴ Akū ò ȳitena, zaakū òten lékpakōa ke zé gūn deńla yā musume. ³⁵ Akū à v̄ute à gbēnon

kuri awεεpla pìno sisiai à pì: Tó gbě ye à ke gbě káaku ũ, ade gõ gbě kpede ũ, àgõ gbě sīnda pínkine z̄lri ũ. ³⁶ À né fíti sè à a zè ñ are, akū à a sè à a kpà a kùla à pìinne: ³⁷ Gbě kū à né dínɔ do sì ma ìbake yāi, makūme à sì. Gbě kū à ma si s̄, makūme à si madoro, gbě kū à ma z̄in à sì.

*Gbě kū adi ibere kpá kũoro bi ó gbeme
(Luk 9:49-50)*

³⁸ Akū Yuhana pìne: Danneri, o gběke è, àten tãnanɔ goŋma kū n t̄so, akū o gine, zaakū ó gbēnlo. ³⁹ Akū Yesu pì: Àsun gínero, zaakū gběke ni f̄s à daboyā ke kū ma t̄so à era à ma t̄vāni sí doro. ⁴⁰ Gbě kū adi ibere kpá kũoro bi ó baakpeme. ⁴¹ Yāpuran maten oáre, gbě kū à á gba ímina kū á kun Kirisi p̄ó ũ yāi, ade ni kura a láadairo.

⁴² Tó gbě tò né kū ò ma náani v̄i dínɔ doke s̄ate, anigõ s̄ana adenɛ ò wísilɔgbɛ z̄sk̄ do a wakale ò a zu s̄beɛ gūn. ⁴³⁻⁴⁴ Tó n ɔ mé àdi tó ñ fu, ñ z̄s ñ zukūna. À s̄anne ñ ḡe w̄endii gūn kū ɔ kusuo de n ḡs kū ɔ m̄en plaola ñ ḡe té kū àdi garo gūn gyāwān. ⁴⁵⁻⁴⁶ Tó n gbá mé àdi tó ñ s̄ate, ñ z̄s ñ zukūna. À s̄anne ñ ḡe w̄endii gūn ɛre ũ de n ḡs kū gbá m̄en plaola ò n zu t̄en. ⁴⁷ Tó n wé mé àdi tó ñ fu, ñ bo. À s̄anne ñ ḡe kpata kū à bò Luda k̄inaa gūn kū wé doo de n ḡs kū wé m̄en plaola ò n zu t̄en, ⁴⁸ gu kū ñ k̄k̄obirii d̄i lákaro, té p̄i d̄i garo.

⁴⁹ Té ni mè ũ gbě sīnda pínkia lákū òdi p̄o keke kū wisio nà. ⁵⁰ Wisi bi p̄o maname, ama tó a nna tà, deran oni ke nà à ḡs wisi ũ doo? À tó wisi ḡs kú á gūn, áanigõ nna kū k̄so.

10

*Yigidena yá
(Mat 19:1-12)*

¹ Akū Yesu bò gwe à ḡe Yudea b̄usun ari Yoda bara. Pari èra ò k̄akarai gwe, akū à yā dàinne lákū àdi ke nà. ² Farisi kenɔ sù ò a ȳs ò gwa, akū ò a là ò pì: Gõgbě zé v̄i à ȳgi de yá? ³ À w̄emma à pì: Musa dàáre deraa? ⁴ Ò pì: Musa ḡs gbě gbà zé à ȳgidetakada k̄e à a nanɔ gbareo. ⁵ Akū Yesu pìne: Á s̄agbāna yā mé à tò Musa doka birekū dàáre. ⁶ Zaa káaku kū Luda andunia k̄e, à ḡs gbě k̄e kū nɔgb̄ome. ⁷ Abire yāi ḡs gbě ni a de kū a dao tó, ò nak̄sa kū a nanɔ, ⁸ ñ gb̄enɔn pla oni ḡs mè do ũ. Ò kun pla doro, sé do. ⁹ A yā mé à tò gbě kū Luda ñ nak̄sanɔ, bisāsiri sún ñ k̄k̄aro. ¹⁰ Kū Yesu tà be, a ìbanɔ a là yā p̄i m̄iii. ¹¹ Akū à pìne: Gbě kū à ȳgii d̄e kū a nanɔ à nɔ p̄ande s̄e, ade zina k̄e a nɔ káakune. ¹² Nɔgb̄e kū à ȳgii d̄e kū a z̄ao à ḡs p̄ande s̄e s̄s, à zina k̄en gwe.

*Yesu arubarikadana n̄enɔn
(Mat 19:13-15, Luk 18:15-17)*

13 Òten su Yesune kũ nénɔ de à ɔ namma, akũ a ìbanɔ gínne. 14 Kũ Yesu è ɛ, à pɔ fẽ à pìnnɛ: À tó nénɔ mɔ ma kĩnaa, àsun gínnero, zaakũ kpata kũ à bò Luda kĩnaa mé à ń takanɔ pɔ ũ. 15 Yápuran maten oáre, gbẽ kũ adi kpata kũ à bò Luda kĩnaa sí lán né fiti bàro ni gẽnlo. 16 Akũ à nénɔ sè à ń kpákpa a kùla, à ɔ nànamma à arubarikaa dàngu.

Aruzekede

(Mat 19:16-30, Luk 18:18-30)

17 Kũ Yesu dà zén àten gé, akũ gōgbẽ ke bàa lè à sù à kùte a are à a là à pì: Danneri mana, deran mani ke nà mà wèndi kũ àdi lákaro lee? 18 Akũ Yesu pìnnɛ: À kè dera n pì má manaa? Gbẽke manaro, sé Luda ado. 19 ń dokanɔ dõ: ńsun gbẽ dero, ńsun zina kero, ńsun kpāni oro, ńsun yā di n gbēdakearo, ńsun gbẽ blero, ńgō bēere lí n de kũ n daonɛ. 20 Akũ à pì: Danneri, zaa ma né fiti gɔɔan má yā bireno kũna pínki. 21 Akũ Yesu a gwà kũ yenyĩ wéó à pìnnɛ: Yā mèn do mé à gōnnɛ. ń gé ń pɔ kũ ń vīno yía pínki ń a ɔgɔ kpá takasidenɔa, ń mɔ ń témai, ńinigō aruzekẽ vī ludambe. 22 Akũ gōgbẽ pì ānn sīsī yā pì yāi, à tà kũ pɔsirao kũ à aruzekɛno vī zōkō yāi. 23 Akũ Yesu a ìbanɔ gwàgwa à pìnnɛ: À zī'ũ manamana aruzekedene à gē kpata kũ à bò Luda kĩnaa gūn. 24 A yā pii bò a ìbanɔ sare, akũ Yesu èra à pìnnɛ: Gbēno, à zī'ũ gbēne manamana à gē kpata kũ à bò Luda kĩnaa gūn! 25 Lakumi gēna pɔɔwɛen araga de aruzekede gēna kpata kũ à bò Luda kĩnaa gūnla. 26 Akũ yā pii bò a ìbanɔ sare manamana, ò pikōne: Dí mé ani fō à surabana lee? 27 Yesu ń gwá à pì: Bisāsiri ni fōro, sé Luda. Luda kĩnaa bee pɔ sīnda pínki dì sí ke.

28 Akũ Pita pìnnɛ: O bee pɔ sīnda pínki tò o tenyī. 29 Yesu pì: Yápuran maten oáre, gbẽ kũ à a be tò ke a vīninɔ ke a dakūnanɔ ke a da ke a de ke a nénɔ ke a bura ma yāi kũ ma baarukpannena yāo, 30 ade ni era à benɔ kũ vīninɔ kũ dakūnanɔ kũ danɔ kũ nénɔ kũ buranɔ e ɛu basɔɔro andunia dí gūn, ama kũ wétammaome, ani wèndi kũ àdi lákaro le andunia kũ àten su gūn. 31 Gbẽ káakunɔ nigō gbẽ kpedenɔ ũ dasi, gbẽ kpedenɔ nigō gbẽ káakunɔ ũ.

Yesu era à a ga kũ a vunaao yā'onaa

(Mat 20:17-19, Luk 18:31-34)

32 Ò èra ò dà zén òten gé Yurusalemu. Yesu do a ìbanɔne are, akũ yā pii bò ń sare, vīna gbẽ kũ ò té a kpenɔ kũ. Akũ Yesu a gbēnɔn kuri awɛɛplanɔ sète ń dona, à èra à yā kũ oni keare ònne dɔ 33 à pì: À ma! Óten gé Yurusalemume. Oni Bisāsiri Né kpá sa'orikinɔ kũ ludayádannerinɔa, oni yā daala à ga, oni a kpá kifirinɔa. 34 Oni a lalandi ke oni lé'i káa oni a gbẽ kũ flāao oni a de, a gɔɔo aakōde zī ani fute.

Yamisi kũ Yuhanao wékenaa
(Mat 20:20-28)

³⁵ Akũ Zebedi néno Yamisi kũ Yuhanao nà Yesui ò pìne: Danneri, ó ye ñ yã kũ óten wé kemma kewere. ³⁶ Akũ à ñ lá à pì: Bón á ye mà kéáree? ³⁷ Ò wèa ò pì: Ñ tó ò vute kũnwo n kpata gũn, gbẽ do n oplai gbẽ do ɔzei. ³⁸ Yesu pìñne: Á yã kũ áteni a wé kema dõro. Toko'i kũ mani mi, áni f̃s̃ à mi yá? Wétamma kũ mani gẽn áni f̃s̃ à gẽ a gũn yá? ³⁹ Ò wèa ò pì: Óni f̃s̃. Akũ Yesu pìñne: Toko'i kũ mani mi áni mi, wétamma kũ mani gẽn áni gẽn, ⁴⁰ ama vutena ma oplai ke ma ɔzei bi ma yãno. Gbẽ kũ Luda kèkèñnenɔ pómɛ.

⁴¹ Kũ a iba gbẽnon kuri kparano yã pìi mà, ñ pɔ f̃e Yamisi kũ Yuhanao. ⁴² Akũ Yesu ñ kákara à pìñne: Á dõ kũ gbẽ kũ òteni ñ gwa buri pãnde kınano ùno d̃i gbãna ble ñ gbẽnoa, gbãnadeno s̃s̃ òdi iko moñne, ⁴³ ama à de le á kınaaro. Á té gbẽ kũ à ye à g̃s̃ gbẽ z̃k̃s̃ ũ, sé ade ke á z̃iri ũ. ⁴⁴ Lemɛ do gbẽ kũ à ye à g̃s̃ gbẽ káaku ũ, sé ade ke á s̃inda pínki z̃ò ũ. ⁴⁵ Zaakũ Bisāsiri Né dí su de ò z̃i kenɛro, à sù de à z̃i keñneme à a z̃ida wèndi kpá de à gbẽno bo dasi yái.

Batimeu wéwēnaa
(Mat 20:29-34, Luk 18:35-43)

⁴⁶ Ò kà Yeriko. Kũ Yesu ten bo gwe kũ a ibano kũ pario, ṽina Timeu né Batimeu vutena zé léa, àten bara ke. ⁴⁷ Kũ à mà ò pì Yesu Nazera mé àten gēte, akũ à nà lé gbãna zunaa à pì: Yesu, Dauda Buri, ñ ma wēnda gwa! ⁴⁸ Akũ pari ten gíne òten pi à ỹte. Akũ a lé gbãna zunaa kàra àten pi: Dauda Buri, ñ ma wēnda gwa. ⁴⁹ Yesu zè à pì: À a sísi. Akũ ò ṽinaa p̃i s̃isi ò pìne: Ñ laakari kpáte ñ fute. Àteni n sísi. ⁵⁰ Akũ ṽinaa p̃i a uta bò à ṽl̃ à f̃ute à sù Yesu kınaa. ⁵¹ Akũ Yesu a là à pì: Bón ñ ye mà kenneɛ? Ṽinaa p̃i wèa à pì: Rabi, má ye ma wé gu emɛ. ⁵² Akũ Yesu pìne: Ñ gé, ma náani kũ n kè mé à n werek̃õa. Zaa gwe g̃õno a wé gu è, akũ à dà k̃ao zén.

11

Gbãnakɛkpana Yesui Yurusalemu
(Mat 21:1-11, Luk 19:28-40, Yuh 12:12-19)

¹ Kũ ò kà k̃ani kũ Yurusalemuo, ò kà Betefage kũ Betani kũ à kũ Kùkpe s̃is̃igerɛiio, akũ Yesu a ibano z̃l̃ gbẽnon pla ² à pìñne: À gé lakutu kũ à káte á are dire gũn. Tó a gẽ g̃õno, áni zaakine b̃oro e b̃ad̃ona gwe, gbẽke dí dia zikiro. À poro à suo. ³ Tó ò á lá ò pì, b̃on áten ke gwe, à pi Dikiri mé à yei, ani era à suo tera. ⁴ Akũ ò g̃e ò zaaki è b̃ad̃ona kpélele bàai. Kũ òten poro, ⁵ akũ gbẽ kũ ò ze gwenɔ ñ lá ò pì: Bón áten ke kũ zaaki p̃iio kũ áten

poroo? ⁶ ò wèmma lákū Yesu ònne nà, akū ò ní tó ò táo. ⁷ Ò sù kū zaaki pìio Yesune, ò ní utano kpàtea, akū Yesu dìà. ⁸ Gbēno teni ní utano kpáte zé gūn dasi, gbēkeno ten lánno zō sèn òten kpáte do. ⁹ Gbē kū ò té arenno kū gbē kū ò té kpeno ten wiki lé òten pi:

N gbāna ke!

Arubarikaden gbē kū àten su kū Dikiri tóo ũ.

¹⁰ Luda arubarika da ó dizi Dauda kpata kū àten bo gupuraan.

Ò gbānake kpái ari ludambe.

¹¹ Kū Yesu kà Yurusalemu, à gè Luda onn, akū à pó sīnda pínki gwà à likai. Kū ifantē ten gē kpén yāi, akū à bò à gè Betani kū a ìba gbēnon kuri awεεplan.

*Yesu láaribona kaka lía kú a konna Luda onnwo
(Mat 21:12-22, Luk 19:45-48, Yuh 2:13-22)*

¹² Kū gu dō, ò bò Betani, akū nà ten Yesu de. ¹³ À kaka lí è zà dire a lá kù. Akū à gèe gwa ke tó à né vī. Kū à kà gwe, adi póke lero, sé a lánno, zaakū kaka goro dí kà koro. ¹⁴ Akū à pì lí pìine: Gbēke ni n né ble ziki doro. A ìbano yā pìi mà.

¹⁵ Kū ò kà Yurusalemu, Yesu gè Luda onn, akū à pè eteblerinno kū lagatarinno à ní bôte. À ogolilinkerinno teburunno kū potēnyarinno gbàno yīpa à kòtēfīne. ¹⁶ Adi we gbēke a aso sè à gèteo Luda onnlo. ¹⁷ Akū à yā dà gbēnonne à pì: Ò kè Luda yān ò pì: Ma kpé nigō de aduakεkpe ũ buri sīnda pínkinε, akū a kè gbēblerinno tò ũ. ¹⁸ Sa'orikinno kū ludayādannerinno yā pìi mà, akū òten zé wete ò a de. Òten vīna kenε, zaakū a yādannenaa bò gbē sīnda pínki sare. ¹⁹ Kū okosi kè, akū Yesu kū a ìbano bôte wēte pìi gūn.

²⁰ Kū gu dō, òten gēte, akū ò kaka lí pìi è à kori kè kū a zīnio.

²¹ Akū à yā dō Pitan, akū à pì Yesune: Rabi, n kaka lí kū n láari

bòà gwa, à kori kù. ²² Yesu wèmma à bè: Àgō Luda náani vī.

²³ Yāpuran maten oáre, tó gbē ò kpi díne à fute à a zīda sé à zu

sèben, tó ádi sika ke a nèseε gūnlo, tó à náani vī kū yā kū à òo pì

ni ke, ani kenεme. ²⁴ Abire yāi maten oáre, tó áten adua ke, yā

kū a a wé kè pínki, à dite à gínake a lè kò, áni le sō. ²⁵ Tó a fute

áten adua ke, tó á nèse vāni kūna kū gbēkeo, à kēne, de á De kū

à kú musu á durunnano kēáre do. ²⁶ Tó ádi gbēno kē sōro, á De

kū à kú musu ni á durunnano kēáre sero.

Yesu gbekana a ikooi

(Mat 21:23-27, Luk 20:1-8)

²⁷ Akū ò kà Yurusalemu. Lákū Yesu ten kure Luda onn nà,

sa'orikinno kū ludayādannerinno kū gbē zōkōno sù ²⁸ ò a la ò pì:

Iko kpaten nten yā dínno keoo? Dí mé à n gba yā pìi kena ikoo?

²⁹ Akū Yesu wèmma à pì: Yā mèn don mani gbekaáwa. À wema,

mani iko kú maten yā dínno keo oáre. ³⁰ À omene. Yahaya gbēno

da'itekenaa bò Luda kīnaan yá, ke bisāsiri kīnaame? ³¹ Akū ò yá gògò ò pì: Tó o pì Luda kīnaame, ani ó lá bóyāin ódi Yahaya yá síroo? ³² Tó o pì bisāsiri kīnaame sò, tò! Ò gbēno vīna vī, zaakū gbē sīnda pínki Yahaya annabike sì. ³³ Akū ò wè Yesua ò pì: Ó dōro. Akū Yesu pínne: Èhē makū se, mani iko kū maten yá dīno keo oáero.

12

Geepi líkpe arukerino

(Mat 21:33-46, Luk 20:9-18)

¹ Akū Yesu fūte àten yālekōaŋne à pì: Gbēke mé à geepi líkpe bà à karaa likai, à wēεε yò geepi'ifēki ū à búdākpāgbaa kè, akū à bú pì nà arukerinoŋne n̄ òī, akū à fūte kū táo. ² Kū geepizōgōrō kà, akū à a zīrii zī arukerii pīnoa de à a geepi né sí. ³ Akū arukerii pīno a kù ò a gbè, ò a gbàre okori. ⁴ Akū à èra à zīri pānde zī dō. Akū ò gbē bire lè a mīia ò wé'i dàa. ⁵ A èra à gbē pānde zī dō, akū ò gbē bire dè. Len à gbē pāndenō zī le dasi, ò n̄ gbēkenō gbè ò n̄ gbēkenō dè. ⁶ À négōgbē mèn do yenyīde mé à gōne sà, akū à a zī zā à pì: Oni ma né yā da. ⁷ Akū arukerii pīno pikōne: Túbibleriime dí. À tó ò a de, a túbi ni gō ó pó ū. ⁸ Akū ò a kù ò a dè, akū ò a gēε sè ò bòo bura gūn. ⁹ Tò! Bōn burade pì ni keε? Ani su à arukerii pīno dede à bura pì na gbē pāndenōne n̄ òī. ¹⁰ Ádi Luda yā dí kyó keeroo? Gbè kū kpéborino pā kpài mé à gò kpé kusuru gbè mīde ū. ¹¹ Dikiri mé à abirekū kè, akū à kèwεε yābonsare ū. ¹² Akū ò zé wète ò a kū, zaakū ò dō kū n̄ yāin à yālekōanaa pì ò, ama ò vīna kè parine, akū ò a tò gwe ò tà.

Be'ogōkpana Sizaa yā

(Mat 22:15-22, Luk 20:20-26)

¹³ Akū ò Farisi kenō kū Herōdu gbēno zī Yesu kīnaa kū ōndō, de ò a kū a yā'onaa gūn. ¹⁴ Kū ò kà, akū ò pīne: Danneri, ó dō kū gbē yāpurademe n̄ ū. Ndì gbē wé gwaro, ndì gbē gwena gwaro, ndì Luda zé daŋne súsu. À zé vī ò bùsu'ogō kpá Sizaa yá, ke à zé vīro? Ò kpāan yá, ke òsun kpáaro? ¹⁵ Yesu n̄ manafikike dōm̄ma, akū à pīne: Bóyāin átēni n̄ lé átēn gwaa? À mó kōn ogō pì doo mà gwa. ¹⁶ Kū ò kpāa, akū à pīne: Dí mì wānzān dí kū a tóo? Ò wèa ò pì: Siza pómε. ¹⁷ Akū Yesu pīne: À pó kū à de Siza pó ū kpá Sizaa, à pó kū à de Luda pó ū kpá Ludaa. A yā bò n̄ sare.

Gēno vuna yā

(Mat 22:23-33, Luk 20:27-40)

18 Akū Sadusi kū òdi pi gèno dì vuronò sù Yesu kīnaa, ò a gbèka ò pì: 19 Danneri, Musa òwεε a takada gūn à pì, tó gbē gà à a nanò tòn né'isari, a dakūna gyaano pì sé, de à né buri dato a vīnine. 20 Tò! Dedokōnōnōn kun gbēnōn suppla. Woru nò sè, akū à gà né'isari. 21 Akū Sabi nò pì sè dō, akū à gà à nò pì tò né'isari. Akū Biò kè le dō 22 ari à gèε à pè n̄ suppladea. N̄ pínki ò gà né'isari. N̄ pínki gberan nò pì gà se. 23 Gèno vuna goro zī n̄ dí mé anigō nò pì vīi? Zaakū n̄ gbēnōn suppla n̄ pínki ò a d̄n nò ūme. 24 Akū Yesu wèmma à pì: Á Luda yā kū a gbānao dōnasari yāin a sāteroo? 25 Tó gèno fùte, oni nò séro, oni zā kero, onigō kun lán malaikanōn kun nà ludambeme. 26 Gèvuna yā musu, ádi Musa takada kyó keroo? Gu kū à lèkara yā òn Luda pine akāame Ibrahimī kū Isaakuo kū Yakubuo Luda ū. 27 Luda dì ke gèno Luda ūro, gbē bēnenō Ludame a ū. A sātε à kè zōkō.

Dokayā kū à deñla
(Mat 22:34-40, Luk 10:25-28)

28 Ludayādanneri ke kú gwe, à lékpakōa kū òten ke mà. Kū à è Yesu yā wèmma manamana, akū à nài à a là à pì: Dokayā kpate mé à de a kparanola pínkii? 29 Yesu wèa à pì: Yā kū à deñlan dí: Isarailano à sā kpá. Dikiri ó Ludame Dikiri ū ado. 30 Ngō ye Dikiri n Ludai kū nèse mèn doo kū n ninio pínki kū n laasunnwo pínki n gbāna lén. 31 A pladen dí: Ngō ye n gbēdakei lán n zīda wèndii bà. Dokayā ke de abirenoaro. 32 Akū ludayādannerii pì pine: Yā maname, danneri. Nyāpura ò, n pì Luda mèn dome, a pānde kunlo, sé àpii. 33 Yena Ludai kū nèse mèn doo kū n laasunnwo pínki n gbāna lén kū yena n gbēdakei lán n zīda wèndi bàao de sa'opo kū òdi ká tén à té kūla kū sa'ona buri sīnda pínkio. 34 Kū Yesu è à yā wèawa kū laakarīio, à pine: Gēna kpata kū bò Luda kīnaa gūn zā kūnworo. Zaa goro birea gbēke dí sù a yāke laa doro.

Arumasihu buri yā
(Mat 22:41-46, Luk 20:41-44)

35 Yesu èra àten yā dañne Luda onn, akū à gbēno là à pì: À kè dera ludayādannerino dì pi Dauda burin Arumasihu ūu? 36 Kū Luda Nini dīdi Daudaa, à pì: Dikiri pì ma dikirine à vute a oplaì ari àgō a ibereno kátene a gbá gbáru. 37 Lákū Dauda pine Dikiri ū, à kè dera anigō de a buri ū dōo?

Ludayādannerino kū Farisino manafiki
(Mat 23:1-36, Luk 20:45-47)

Akū pari teni a yā ma kū pōnnao. 38 A yādannena gūn à pì: À laakari ke ludayādannerinoi. Òdigō ye kurenaai kū uta

zōkōnɔ dana, de ògō fɔ kpákpańma etenɔa. ³⁹ Òdigō wete ò vute aduakekpe vuteki mananɔ gūn kū dikpe vuteki mananɔ. ⁴⁰ Òdi adua gbāna ke de gbēnɔ n e yāi, akū òdi gyaanɔnɔ kpé símma. N wétamma nigō pāsīpāsī de gbē sīnda pínki póla.

*Gyaanɔ takaside gba
(Luk 21:1-4)*

⁴¹ Akū Yesu vute Luda onn ɔgɔdakia are, àten gbēnɔ gwa lākū òten ɔgɔ dan nà. ɔgɔdasidenɔ ten ɔgɔ zōkō dan. ⁴² Akū gyaanɔ takaside sù à kɔbɔ pla dàn, adi ká sisiro. ⁴³ Akū Yesu a ibanɔ kàkara à pínne: Yápuran maten oáre, gyaanɔ takaside dí ɔgɔ dà ɔgɔdaki gūn de gbē sīnda pínkila. ⁴⁴ Zaakū n ɔgɔ dasi gūnn ò bòn ò kàn n pínki. Nɔgbē dí sō, a takasike gūnn pó kū à vī à pó bleon à dàn pínki.

13

*Yurusalemu yakana kū andunialakagɔnɔ sèedanɔ
(Mat 24:1-22, Luk 21:5-24)*

¹ Lākū Yesu ten bo Luda onn nà, a ibanɔ doke pìne: Danneri, n gwa lākū ò kpé mana dí takanɔ bò nà kū gbè mana dí takanɔ. ² Akū Yesu pìne: N kpé zōkō dínɔ è pínki yá? Gbè ke kú gu dí kū oni tó dikōaro, oni gboro pínkime.

³ Yesu vutena Kùkpe sīšigerēi areɔkōana kū Luda onnwo, akū Pita kū Yamisio kū Yuhanao kū Anduruo a gbèka gusare ò pi: ⁴ N owere, boren yā dínɔ ni kee? Bó mé anigō de a pínki kegɔnɔ sèeda ũu? ⁵ Akū Yesu pínne: À laakari ke, àsun tó ò á satero. ⁶ Oni su dasi kū ma tóo, onigō pi Arumasihume n ũ oni gbēnɔ sàte dasi. ⁷ Tó a zīnɔ baaruu mà kū a òpiio, àsun bídi kero. Sé abirekūnɔ ke, ama andunia lakana kpé. ⁸ Buri kū burio ni futekōi, lemɛ dɔ būsuu kū būsuuu. Zīte yīgāyīgāna nigō kú gukenɔn kū nàao. Yā dínɔme nòwāwā naana ũ.

⁹ À laakari ke. Oni á kūkū ò á na yákpatekerinɔne n cī, oni á gbēgbē aduakekpenɔ gūn. Oni á ze būsuu gbē zōkōnɔ kū kīnanɔ are ma yāi, de àgō deńne ma sèedadɔnɔ ũ. ¹⁰ Sé ò ma baaru nna waazi ke buri pínki ma gīa. ¹¹ Tó ò gèe kāáo yákpatekēkia, àsun gīnake à bídi ke yā kū áni oaro. Yā kū Luda dàáre á lén gɔnɔ kúa à o, zaakū ákōnɔ mé áni yā oro, Luda Ninime. ¹² Vīni kū dakūnanɔ ni kō kpáńma ò de. Denɔ ni bo n nénɔ kpe. Nénɔ ni bo n denɔ kū n danɔ kpe ò n de. ¹³ Gbē sīnda pínki ni zāágu ma yāi, ama gbē kū à zena gbāna ari a gɔnɔ léa ni surabana le.

¹⁴ Tó a tè guyakari è gu kū à de àgō kunlo, kyókeri gō dō, gbē kū ò kú Yudeanɔ bàa sí ò mì pé kpínɔa. ¹⁵ Gbē kū à kú a kpé musu sún kipa à gē kpé gūn à póke sé à booro. ¹⁶ Gbē kū à kú bura sún era be à a uta séro. ¹⁷ Waiyoo nòsindarenɔ kū

nérandenɔ ɔɔɔ birea. ¹⁸ À adua ke de yā pì sún ke bunsire ɔɔɔɔ, ¹⁹ zaakū wétamma nigɔ kun ɔɔɔ pìnɔa. Zaa ɔɔɔ kū Luda andunia kè ari gbāra a taka dí kero, ani sɔ ke zikiro. ²⁰ Tó Dikiri dí ɔɔɔ pìnɔ lagoro, de gbēke ni boro. Ama à ɔɔɔ pìnɔ làgo a gbē kū à n sɛnɔ yaimɛ.

Bisāsiri Né sunaa
(Mat 24:23-44, Luk 21:25-38)

²¹ ɔɔɔ birea tó gbēke piàre, à Arumasihu gwa la kesɔ à Arumasihu gwa zà dire, àsun síro. ²² Zaakū Arumasihu ékenɔ kū annabi ékenɔ ni su ò sèedano kū daboyānɔ ke, de ò gbē kū Luda n sɛnɔ sātɛo, tó ani sí ke. ²³ À laakari ke. Ma gīnake ma yā pínki òáre zaa káaku kò.

²⁴ ɔɔɔ pìnɔ wétammaanaa gbera ifāntē ni sira kū, mɔvura ni í kero, ²⁵ susunenɔ ni woro ludambe, gbāna kū ò kú musunɔ ni yīgā, ²⁶ gbasa ò Bisāsiri Né suna e ludambe lukun kū gbāna zɔkɔɔo kū gakurio. ²⁷ Ani a malaikanɔ zī andunia kusuru siikɔ gūn, de ò gbē kū Luda n sɛnɔ kakara zaa andunia lé díkū kū a lé direkūo.

²⁸ À yā dada kaka lía. Tó a ɔnenɔ í kpàkpa àten lá b̀̀̀̀ kú, á dɔ kú guwānagɔɔ kà kāni. ²⁹ Lemɛ sɔ, tó a è yā pìnɔ ten ke, àgɔ dɔ kú a sunaa kà kāni, à kú kpélelea. ³⁰ Yāpuran maten oáre ɔɔɔ dí gbēnɔ ni gētero ari yā pìnɔ gé keo pínki. ³¹ Musu kū zīteo ni gēte, ama ma yānɔn gētɛna vīro. ³² Gbēke a ɔɔɔ ke a ɔɔɔ zaka d̄oro, bee malaika kū ò kú musunɔ ke Luda Né, sé De Luda.

³³ À laakari ke, á wé gɔ dɔ, zaakū á dɔ ɔɔɔ kū ani suro. ³⁴ A de lán gbē kū àten gé wētea bà. À a be tò a zīkerinɔne baadi kū a zīo, akū à pì a gudākpāriine á wé gɔ dɔ. ³⁵ Ákɔnɔ sɔ, á dɔ ɔɔɔ kū bede ni suro, ɔkɔsin yá, lizāndon yá, kolezuon yá, ke gudɔo. A yā mé à tò á wé gɔ dɔ, ³⁶ de àsun su kānto à á le áten i oro yāi. ³⁷ Yā kū maten oáre maten o gbē sīnda pínkineme, à wé gɔ dɔ.

14

Lékpakūsuna Yesui
(Mat 26:1-5, Luk 22:1-2, Yuh 11:45-53)

¹ Vīnla dikpe kū Burodi Futenasari dikpeo gɔ ɔɔɔ pla, akū sa'orikinɔ kū ludayādannerinɔ ten zé wete kū ɔnd̄ɔo ò Yesu kū ò de. ² Zaakū ò pì: Òsun ke dikpe zīro, de gbēnɔ sún zuka káro yāi.

Nísi gbī nna kuna Yesu miia
(Mat 26:6-13, Yoh 12:1-8)

³ ɔɔɔ kū Yesu kú Betani, Simɔ kusu bea, àten pó ble gengɛsekɛna, akū nɔgbē ke nài a lo fitinna kū nísi gbī nna buri mana ɔɔde kú a gūn kūna. Akū à lo pì wakaa è, à nísi pì kú Yesu miia. ⁴ Gbēkenɔ kú gwe, n pɔ fùte ò pì: Bóme nísi

pì laalasekena ũu? ⁵ Oni f̄ ò yía de andurufu wàa do kpé basɔɔrola ò a ɔɔ kpá takasidenɔa. Akū ò léfɔɔ kpà nɔgbē p̄ii. ⁶ Akū Yesu p̄i: À a tó gwe. Bó yā mé à tò áten wari ɔaa? À z̄i mana k̄em̄em̄e. ⁷ Takasidenɔ niḡɔ kú k̄ááo ɔɔɔ s̄inda p̄inki, ɔɔɔ kú á yei, áni f̄ ò k̄é̄n̄e. Makū s̄o maniḡɔ kú k̄ááo ɔɔɔ s̄inda p̄inkiro. ⁸ À k̄e a gb̄ana l̄emme, à ḡínake à n̄isi kù ma m̄ēēa de à ma ḡe k̄eom̄e. ⁹ Yāpuran maten oáre, gu kú òteni ma baaru nna waazi ken andunia ḡun p̄inki, oniḡɔ yā kú nɔgbē p̄ii k̄e o a ɔɔngu yāi.

*Yudasi bona Yesu kp̄e
(Mat 26:14-16, Luk 22:3-6)*

¹⁰ Abire gbera gb̄enɔn kuri aw̄ēeplanɔ do kú òdi pine Yudasi Isikarioti ḡēe sa'orikinɔ k̄inaa de à Yesu kp̄ámma. ¹¹ Kú ò a yā mà, akū n̄ p̄o k̄e nna, akū ò lé s̄ene kú oni ɔɔ kp̄aa. Akū àten z̄e w̄ete à Yesu kp̄ámma.

*V̄inla p̄oble k̄ekenaa
(Mat 26:17-25, Luk 22:7-14, 21-23, Yuh 13:21-30)*

¹² Burodi Futenasari dikp̄eɔɔ káaku z̄i kú òdi V̄inla s̄ane b̄ɔɔ kùtu kpá, Yesu ìbanɔ a là ò pine: Mán n̄ ye ò gé k̄ekenne ò V̄inla p̄o blenn? ¹³ Yesu gb̄enɔn pla z̄i à ìbanɔ té à p̄inne: À gé w̄ete ḡun. Ḡɔgb̄e ke ni daále à í sena kú loo. À téi ¹⁴ ari ɔn kú ani ḡen. À o ɔn p̄i bedene, danneri p̄i mán a kipaki kunn, gu kú áni V̄inla p̄o blen kú a ìbanɔ? ¹⁵ Ani kpé musu z̄ɔk̄ɔ kú ò k̄eke m̄áre. À p̄oble yā k̄ekewere gwe. ¹⁶ Yesu ìbaa p̄inɔ dà z̄en, ò ḡe w̄ete p̄ii ḡun, akū ò l̄e lákū à òn̄e nà. Akū ò V̄inla p̄oble yā k̄eke gwe.

¹⁷ Kú ɔk̄osi k̄e, akū Yesu ḡēe gwe kú a gb̄enɔn kuri aw̄ēepla p̄inɔ. ¹⁸ Kú ò gengesekena òten p̄o ble, akū à p̄i: Yāpuran maten oáre, á gb̄e m̄en do kú óten p̄o ble l̄ēēe ni ma kp̄ámma. ¹⁹ N̄ n̄ēēe yàka, akū òteni a la dodo: Asa makūroo? ²⁰ Akū à p̄inne: Á gb̄enɔn kuri aw̄ēeplanɔ do kú óten p̄o ble ta ḡun l̄ēēēe. ²¹ Bisāsiri Né ni kp̄águi lákū a k̄ena a yā musu nà, ama waiyoo gb̄e kú ani Bisāsiri Né kp̄ámma p̄ii. Ani ke s̄ana adene tó odi a i yāro.

*Dikiri p̄oble
(Mat 26:26-30, Luk 22:14-20, 1Kɔ 11:23-25)*

²² Kú òten p̄o ble, Yesu burodii s̄e à arubarikaa dàn, akū à lik̄ore à kpà a ìbanɔ à p̄i: À sí, ma m̄en dí. ²³ Akū à toko s̄e à arubarikaa dàn à kp̄ámma, akū ò m̄i n̄ p̄inki. ²⁴ Akū à p̄inne: Ma arun yè, Luda bàka kunna kú gb̄e dasinɔ aru ũ kú ani b̄otema. ²⁵ Yāpuran maten oáre, mani geepi'i mi ḡia doru ari kpata kú à b̄o Luda k̄inaa gé boo gupuraa, gbasa mà a dufu mi sà. ²⁶ Kú ò l̄ēe s̄i, akū ò b̄ote ò ḡēe Kùkpe s̄is̄iger̄ēe.

*Yesu gĩnake à d̄s yā kū Pita ni ke
(Mat 26:31-35, Luk 22:31-34, Yuh 13:36-38)*

27 Akū Yesu p̄ĩnne: Á p̄ínki áni fuma, zaakū ò k̄è Luda yān ò p̄i: Mani sādāri lé, s̄ān̄o ni fākōa. 28 Ama ma vunaa gbera mani doáre ar̄e gena Galili. 29 Akū Pita p̄ĩne: Bee tó ò fù ní p̄ínki, mani furo. 30 Akū Yesu p̄ĩne: Yāpuran maten onne, gwāaniaala ari ko ḡō gé lé zu ḡèn pla, ĩni ledi kpámai ḡèn aakō. 31 Akū Pita p̄i mámmam: Bee tó mani sù mà ga k̄ūnwo, mani ledi kpányĩ zikiro. Akū ò ò le se ní p̄ínki.

*Yesu aduakena zaa Getesemani
(Mat 26:36-46, Luk 22:39-46)*

32 Ò kà gu k̄ū òdi pi Getesemani, akū Yesu p̄i a iban̄one: Á vute la ari mà gé adua ke. 33 Á Pita k̄ū Yamisio k̄ū Yuhanao s̄è à ḡèe k̄ūn̄wo. P̄osira a k̄ū a n̄eseyok̄o s̄i. 34 Akū à p̄ĩnne: Ma p̄o sira k̄ū manamana ari ga léi. À ze la à ib̄ēne ke. 35 K̄ū à ḡèe ar̄e f̄iti, akū à k̄ute z̄ĩte à adua k̄è tó ani sí ke, ḡōo zakaa p̄i ḡēteala. 36 À p̄i: Baa, ma De, p̄ó s̄ĩnda p̄ínki d̄i sí kenne. N̄ toko'i dí síma, ama adi ke yā k̄ū má yeinlo, sé k̄ū ní yeii. 37 Akū à èra à sù à a iban̄o l̄è, òten i o. Akū à p̄i Pitane: Sim̄o, nten i on yá? N̄di f̄s n̄ ib̄ēne k̄è bee awa doroo? 38 À ib̄ēne ke àḡō adua ke de àsun fu ȳōgwanaaaro yāi. Nini yei, ama m̄è buse. 39 À èra à ḡèe adua ke, akū à yā dok̄ōn̄o p̄i ò d̄o. 40 K̄ū à èra à sù à ní lé, òten i o, zaakū òten idekū dede. Ò d̄s deran oni yā one n̄aro. 41 A suna ḡèn aakōdeo à p̄ĩnne: Áten i o áten kámma bo ari teran yá? À mò le. Ḡōo kà sà. À gwa, ò Bisāsiri Né kpà durunnakerin̄o. 42 À fute ò gé. Gb̄ē k̄ū à ma kpańma p̄i ten su fá.

*Yesu k̄ūnaa
(Mat 26:47-56, Luk 22:47-53, Yuh 18:3-12)*

43 K̄ū à kp̄é àten yā p̄i o, akū Yudasi a iba gb̄ēn̄on kuri aw̄eplan̄o doke sù k̄ū pario, ò f̄ēnedan̄o k̄ūk̄ūna k̄ū ḡōn̄o. Ò bò sa'orikin̄o k̄ū ludayādannerin̄o k̄ū gb̄ē z̄ōk̄ōn̄o k̄ūnaa. 44 Bonkp̄ede p̄i s̄ō à s̄ēdaa òn̄ne à p̄i: Gb̄ē k̄ū mani lé péa, àk̄ūn̄ dí. À a k̄ū gb̄āna à tá k̄āao. 45 Akū à m̄i p̄è Yesua ḡōn̄o à p̄ĩne: Rabi! Akū à lé p̄èa. 46 Akū ò o p̄ēte Yesua ò a k̄ū ḡinḡin. 47 Akū gb̄ē k̄ū ò z̄ena gwen̄o doke a f̄ēneda w̄oto à sa'oriki z̄ĩri ke l̄èo à a s̄ā gò. 48 Akū Yesu p̄ĩnne: Kp̄āni w̄édewen ma ū k̄ū a su à ma k̄ū k̄ū f̄ēnedan̄o k̄ū ḡōn̄o yá? 49 Madiḡō kú k̄āáo Luda onn lākū gu diḡō d̄o nà, madiḡō yā daáre, ádi ma k̄ūro. Ama sé yā k̄ū ò k̄è Luda yān papa. 50 Akū a iban̄o bàa l̄è ní p̄ínki ò a tòn.

51 Kefenna ke téi à p̄óke danaro, bizatarun à k̄ùala. K̄ū ò a k̄ū, 52 akū à bò ní ōi à a biza t̄ónne gwe à bàa s̄i à tà punsi.

Yuda gbānadenɔ yāpatεkεna kū Yesuo

(*Mat 26:57-68, Luk 22:54-55, 63-71, Yuh 18:13-14, 19-24*)

⁵³ Akū ò gèe kū Yesuo sa'oriki zōkō bea. Sa'orikinɔ kū gbē zōkōnɔ kū ludayādannerinɔ kākara gwe ń pínki. ⁵⁴ Pita té a kpe zà dire ari à gèe à gè sa'oriki zōkō be onn. À vùte gwe àten té kpákpa kū dogarinɔ lεεε. ⁵⁵ Sa'orikinɔ kū Yuda yākpatekerinɔ ń pínki ten sèeda wete Yesui ò a de, akū odi a lero. ⁵⁶ Ò ékeyā dīdia dasi, ama ń yāke dí kō séro. ⁵⁷ Akū gbēkenɔ fùte ò ékeyā dīdia ò pì: ⁵⁸ O mà à pì áni Luda kpé kū bisāsiri bò wí áni a pānde bo gɔɔ aakō dagura kū bisāsiri dí boro. ⁵⁹ Bee kū abireo ń yā dí kō séro. ⁶⁰ Akū sa'oriki zōkō fùte à zè ń are à Yesu gbèka: Ń yāke vī n̄ weńmaroo? Yā kū òten didimma dí de deraa? ⁶¹ Yesu yīte kpēn adi yāke wearo, akū sa'oriki zōkō pì èra à a gbèka: Mōkōn Arumasihu, Luda arubarikade Né ũ yá? ⁶² Akū Yesu pì: Makūme a ũ. Áni Bisāsiri Né e vutena Gbānasīndapinkide ɔplai, akūsō áni a suna e ludambe lukun. ⁶³ Akū sa'oriki zōkō pì a utano gā à kè à pì: À kè dera óten sèedade pānde kenɔ wete dɔɔ? ⁶⁴ A mà lākū à dɔkè kū Ludao nà. Yā kpaten a zεo teraa? Akū ò yā dàala ń pínki ò pì ò a de. ⁶⁵ Akū gbēkenɔ fùte ò lé'i kaa. Akū ò pó yīne a ānnwa, òteni a léε kū okūo òten pinε: N̄ annabikeyā o n̄ gbē kū à n le o. Akū dogarinɔ a kū ò a sān kèkε.

Pita ledikpana Yesui

(*Mat 26:69-75, Luk 22:56-62, Yuh 18:15-18, 25-27*)

⁶⁶ Pita kú onn zīte, akū sa'oriki zōkō zònkparenɔ doke sù gwe. ⁶⁷ Kū à Pita è àten té kpákpa, akū à wé dia à pinε: Mōkōn sō ndīgō kú lεεε kū Yesu Nazerao. ⁶⁸ Akū à ledi kpà à pì: Má a dōro, mádi yā kū nteni o dōɔ dōro. Akū à fùte à gè gānun. ⁶⁹ Kū zònkpare pì a è gwe dɔ, akū à ò gbē kū ò zena gwenɔne à pì: Ń gbē mèn don dí. ⁷⁰ Akū Pita ledi kpà dɔ. Kū à kè saa fīti, gbē kū ò zena gwenɔ pì Pitane: Yāpurame ń gbē dome n ũ, zaakū Galili gbēme n ũ. ⁷¹ Akū Pita fùte à a zīda kà à la dà à pì: Má gbē kū áteni a yā o pì dōro. ⁷² Zaa gwe gōnɔ ko lé gèn plade zù, akū yā kū Yesu òo dō Pitan, kū à pì, ari ko gō gé lé zu gèn pla, ani ledi kpāai gèn aakō. Akū à nà ɔdɔnaaa.

15

Pilati yākpatekεna kū Yesuo

(*Mat 27:1-2, 11-14, Luk 23:1-5, Yuh 18:28-38*)

¹ Kū gu dō gōnɔ sa'orikinɔ kū gbē zōkōnɔ kū ludayādannerinɔ kū gbānadenɔ ń pínki yā gōgō, akū ò Yesu yī ò gèe ò a nà Pilatine a ɔī. ² Akū Pilati a là à pì: Mōkōmme Yudanɔ kina ũ yá? Yesu wèa à pì: Len n ò le. ³ Sa'orikinɔ ten yā didia, ⁴ akū Pilati a là dɔ:

Īni yāke oroo? Yā kū òten didimma ma fá! ⁵ Ama Yesu dí yāke weńmaro, akū yā pìi bò Pilati sare.

Yadana Yesula

(*Mat 27:15-26, Luk 23:13-25, Yuh 18:39-19:16*)

⁶ Vĩnla dikpe zĩ òdi purusunano doke kū gbẽno a wé kè gbareńne. ⁷ Goro kũa s̄s̄ gbẽke kú kpésiran òdi pi Baraba. À kú kū gbẽ gaavude kú ò gbẽ d̄en̄o. ⁸ Akū pari nà Pilatii ò wé k̄ea à ke lákū àdi k̄eńne nà. ⁹ Akū Pilati n̄ lá à pì: Á ye mà Yudan̄o kina gbareáren yá? ¹⁰ Zaakū à d̄s̄ kú n̄eseḡba kú sa'orikin̄on v̄i kú Yesuo yāin ò a kp̄awa. ¹¹ Akū sa'orikin̄o gbẽno laakar̄ii f̄ute, de ò o Pilatine à Baraba gbareńne. ¹² Akū Pilati n̄ lá à pì: Bón á ye mà ke kú gbẽ kú adì pi Yudan̄o kinao teraa? ¹³ Akū ò wiki lè ò pì: N̄ a pá lía! ¹⁴ Akū Pilati p̄inne: À kè deraa? Bó d̄aan à k̄e? Akū ò wiki lè ò k̄ara ò pì: N̄ a pá lía! ¹⁵ Pilati ye à gbẽno p̄onna wete, akū à Baraba gbareńne. À Yesu kp̄a sozan̄o ò a gbẽ fl̄aao ò a pá lía.

Yesu fobona

(*Mat 27:27-31, Yuh 19:2-3*)

¹⁶ Akū sozaa p̄ino ḡe k̄aao b̄usu gbẽ z̄sk̄o pi be onn, akū ò n̄ ḡa k̄akara p̄inki. ¹⁷ Ò aruk̄imba t̄era d̄ane, akū ò lè f̄uraa t̄a ò k̄une. ¹⁸ Akū òten f̄o kp̄aa ò pì: F̄o Yudan̄o kina! ¹⁹ Òteni a lé kú ḡoo a m̄ia òten lé'i k̄aa òten k̄ute n̄ kosoa òten m̄i natene. ²⁰ Kū ò a fob̄o ò l̄aka, akū ò aruk̄imba t̄era p̄ii ḡoala ò a z̄ida p̄okasa d̄ane. Akū ò bò k̄aao òten gé a pá lía.

Yesu pana lía

(*Mat 27:32-44, Luk 23:26-43, Yuh 19:17-27*)

²¹ Kú òten gé, Sireni gbẽ kú ò pine Sim̄o bò lakutu kea àten su w̄ete ḡun, akū ò ḡa n̄aa à Yesu lígb̄andurukpana sé. Àkūme Alesanda kú Rufuo de ū. ²² Akū ò ḡe kú Yesuo gu kú òdi pi Ḡoḡota kú à pì m̄itokoki. ²³ Akū ò s̄ew̄e kú ò ȳakate kú ez̄eo d̄one, ama adi miro. ²⁴ Kū ò a p̄a lía, akū ò a p̄okasan̄o kp̄aate ò k̄ate, akū ò k̄apaa kp̄a lákū n̄ baadi ni sé nà. ²⁵ Ò a p̄a lía m̄ò k̄endome. ²⁶ Ò yā kú ò d̄iaa k̄è ò nà lía a m̄ila ò pì:

Yudan̄o kina.

²⁷ Ò kp̄ani w̄edewen̄o p̄a lía a sare gwe d̄o gbẽnon̄o pla, gbẽ do a ōplai gbẽ do a ōzei. ²⁸ Len yā kú ò k̄e Luda yān p̄apa le kú ò pì: Ò a k̄akara kú d̄akerino.

²⁹ Gbẽ kú òten ḡe z̄éla gwen̄o teni n̄ m̄i ke dék̄udekū, òteni a s̄s̄s̄ ò pì: Eh̄! M̄ok̄on kú n̄ p̄i ĩni Luda kp̄é w̄i n̄ era n̄ bo ḡoro aak̄o daguran gweroo? ³⁰ N̄ n̄ z̄ida m̄i sí n̄ kipa lía! ³¹ Leme d̄o sa'orikin̄o kú ludayadannerino teni a fob̄o le ò pì: À gbẽ p̄anden̄o m̄i sí, ama ani f̄o à a z̄ida m̄i síro. ³² Tó Arumasihu,

Isarailanɔ kína kipa lía tera ò e, óni a náani ke. Akū gbē kū ò ní pá lía leelenɔ teni a sōsō dɔ.

Yesu ganaa

(*Mat 27:45-46, Luk 23:44-49, Yuh 19:28-30*)

³³ Kū ifāntē kà midangura, akū gusira dà būsuu pila pínki ari fānantē mò aakō. ³⁴ Fānantē mò aakōn Yesu wiki lè gbānagbāna à pì: Eloi, Eloi, lema sabatani! Abirekū pì: Ma Luda, ma Luda, à kè dera n ma tonn? ³⁵ Kū gbē kū ò zena gwe kenɔ yā pìi mà, akū ò pì: À ma, àten Iliasu sísì. ³⁶ Akū gbēke bàa lè à gèe à sako sè à dà sèwē kpàkpāa gūn, à fīfī lebaa, akū à dō Yesunε à mi. Akū à pì: À ze gīa ò gwa, tó Iliasu ni su à a kipa. ³⁷ Yesu wiki gbāna lè à wèndii tà. ³⁸ Akū Luda kpé lábure kèkōa pla bona musu suna zīte. ³⁹ Kū sozanɔ gbē zōkō kū à ze Yesu are gwe è lākū à gà nà, akū à pì: Yāpuramε Luda Nén gbē dí ū. ⁴⁰ Nɔgbē kenɔ kú gwe dɔ òten gu gwa zà dire. Ní tén Mariama Magadaleni kun kū Mariamao Yamisi Fíti kū Yusufuo da kū Salomεo. ⁴¹ Gɔɔ kū Yesu kú Galili, mókōnɔ mé òdigō téi ògō kpái. Nɔgbē pāndenɔn kú gwe dɔ dasi kū ò gèe kāao Yurusalemu lele.

Yesu vīnaa

(*Mat 27:57-61, Luk 23:50-56, Yuh 19:38-42*)

⁴² Azuma zī ɔkosi. Kū òten kāmabogɔɔ soru ke, ⁴³ Yusufu Arimatea gbē sù. Gbē tódemε Yuda gbānadeno té. Àkū sō àten kpata kū à bò Luda kīnaa dā. À kùgbāna kè à gèe Pilati kīnaa à Yesu gèe gbèkaa. ⁴⁴ Kū Pilati mà Yesu gīnake à gà kò, à bò a sare. Akū à sozanɔ gbē zōkō sīsì à a là tó Yesu gà kò. ⁴⁵ Kū Pilati gbē zōkō yā pìi mà, akū à Yusufu gbà zé à gèe pì sé. ⁴⁶ Akū Yusufu gèe à táaru biza lù, akū à gèe à a gèe kipa lía à biza pìi fīfī. À a dà gbèwεε kū ò sò mira ū gūn, akū à gbè gbèntē gbigiri kè à tàta wèe pìe. ⁴⁷ Mariama Magadaleni kū Mariama Yusufu dao è gu kū ò Yesu gèe pìi wùten.

16

Yesu vunaa

(*Mat 28:1-10, Luk 24:1-12, Yuh 20:1-10*)

¹ Kāmabogɔɔ lakanaao ɔkosi Mariama Magadaleni kū Mariama Yamisi dao kū Salomεo nísì gbī nna lù, de ò gé ò kú Yesu mēea yāi. ² Azumanenna zī kɔnkɔkɔkɔ ò bò òten gé mira pì kīnaa. ³ Ó kō là zén ò pì: Dí mé ani gbèe kù gbigiri ke à gowεε mira léa sō? ⁴ Zaakū gbèe pì zōkō manamana. Kū ò wé sè ò gwà, akū ò è ò gbèe pì gbigiri kè ò gò mira pì léa. ⁵ Kū ò gè mira pìi gūn, akū ò kefenna ke è vutena ɔplai à utagyaba pura dana. Akū ò kè gíri. ⁶ À pīnne: Àsun ke gíriro, Yesu Nazera kū ò pá lían

áten weteroo? À vù, à kú laro. À gu kù ò a wùten gwa, ⁷ áni gé à o a ìbanone kù Pitao kù àten doñne are gena Galili. Gwen oni a en lákù à òñne nà. ⁸ Òten lukaluka, yā pìi bò ñ sare, akù ò bò miran ò bàà lè. Odi yāke o gbēkenero kù vīna ñ kù yāi.

Yesu bo à suna a ìbanone

(Mat 28:16-20, Luk 24:36-53, Yuh 20:11-23)

⁹ Kù Yesu fùte azumanenna zī kōnkōkōnkō, à a zīda mō Mariama Magadalenine káaku. Nōgbē pìi gūnn Yesu pè tāna mèn supplanōa. ¹⁰ Akù nōgbē pìi gèe à ò gbē kù ò kù kāao yānone. Ñ nēsese yakana òten ɔɔ dɔ. ¹¹ Kù ò mà kù Yesu kù kù wèndiio ari nōgbē pì a è kù wéoo, odi síro.

¹² Abire gbera gɔrɔ kù ñ gbēnon planon té zé gūn òten gé wēte gūn, à bò à sùmma lán gbē pānde bà. ¹³ Kù ò era ò sù, ò ò gbē kparanone, ama odi ñ yā síro. ¹⁴ Kù à kè saa à bò à sù a ìba gbēnon kuri awēedonone kù òten pó ble. Akù à kpākēnyī ñ sāgbāna yāi, zaakū odi a náani kero akūsō odi gbē kù ò a è à vùnɔ yā síro. ¹⁵ Akù à pìñne: À gé andunia gu sīnda pínkia à ma baaru nna kpá gbēnone ñ pínki. ¹⁶ Gbē kù à sù akù à da'ite kè mé ani surabana le. Gbē kù adi sí sōro, yā ni bo adene vāni. ¹⁷ Gbē kù ò baaru pìi sìnɔ yākenanon dí: Oni tñnanɔ gomma kù ma tso, oni yāke buri o. ¹⁸ Oni mlè sé kù ɔo. Bee tó ò sēwe mì, póke ni ñ lero. Oni ɔ na gyārenɔ ò gbāna kù.

Tana kù Yesuo ludambē

(Luk 24:50-53, Zīr 1:9-11)

¹⁹ Kù Dikiri Yesu yā òñne à làka, akù Luda a sè à tà kāao musu, akù à vùte Luda ɔplai. ²⁰ Akù a ìbaa pìnɔ gèe ò waazi kè gu sīnda pínkia. Dikiri zī kè kūñwo à a yā zīni pète kù daboyā kù ò téinɔ.

LUKU

Baaru nna kū Luku kēē
 Yesu Kirisi inaa 1:1-2:52
 Yahaya Da'itekēri waazikēnaa 3:1-3:20
 Yesu da'itekēnaa 3:21-4:13
 Yesu yādannēna Galili 4:14-9:50
 Zaa Galili ari Yurusalemu 9:51-19:27
 Yesu kunna Yurusalemu 19:28-22:46
 Yesu gana kū a vunaa 22:47-24:53

¹ Gbēno ɔ kpà dasi, de ò yā kū à kè ó té baba takada gūn zéazea, ² lākū gbē kū ò de yā pìi sèedadenɔ ũ kū a baarukparino òwēre nà zaa káaku. ³ Tera sà makū s̄s̄, lākū ma wé pè yā pìni nà dodo zaa a naana, ma è à mana mà kēnne zéazea, ma gbē bèere de Tiofilu, ⁴ de ñ yā kū ò dānne sānsān d̄s̄.

Malaika ḡīnake à Yahaya Da'itekēri ina yā'onaa

⁵ Yudea bùsu kína Herodu ḡoro sa'ori ke kun, a t̄on Zakari. À kú Abia sa'orino ḡaa gūmmē. A nanno t̄on Elizabeti. Haruna burimē d̄o. ⁶ N̄ pla ñ pínki mana Ludanē. Òdiḡo kun taari sari, ò Dikiri doka kū yā kū à ditenɔ kūna. ⁷ Ama ò né v̄iro, zaakū Elizabeti bi paramē, akū ñ gbēnoɔn pla ñ pínki z̄i k̄u.

⁸ Ḡoro kū sa'onaa kà ñ ḡaa, Zakari mé àten sa'ona Ludaa z̄i ke. ⁹ Lākū sa'orii p̄ino d̄i ke nà, ò kàpaa kpà, akū kàpa Zakari k̄u de à gé turaretiti kpata Dikiri kpén. ¹⁰ Turaretitikpatana ḡoro pari kākara kpélelele ñ pínki, òten adua ke. ¹¹ Akū Dikiri malaikaa bò a s̄ua, à zè turaretitikpataki ɔplai. ¹² Kū Zakari a è, à kè ḡiri, v̄ina a k̄u. ¹³ Akū malaikaa p̄i p̄ine: N̄sun tó v̄ina n k̄uro Zakari. Luda n wéke s̄i, n nanno Elizabeti ni né i ḡs̄gbē ũ, ñ t̄o kpáne Yahaya. ¹⁴ N̄ p̄o ni ke nna, ñ yāa d̄o, gbēnoɔ ni p̄onna ke a ina yā musu dasi, ¹⁵ zaakū aniḡo de Dikirinē gbē z̄ok̄o ũmē. Ani wē ke í gbāna ke miro, Luda Nini niḡo kúa zaa a da gberemme. ¹⁶ Ani tó Isarailano are d̄o Dikiri ñ Ludaa dasi, ¹⁷ ani do Dikirinē are kū Luda Nini gbāna kū Iliasu v̄i yāo. Ani tó deno lé ke do k̄u ñ n̄eno, ani tó s̄ayāmarisaridenɔ gbē manano ònd̄o sé. Ani tó gbēno ḡo kú soru gūn Dikirinē.

¹⁸ Akū Zakari p̄i malaikaa p̄ine: Deran mani yā p̄i yāpura d̄o? Zaakū mare z̄ikūnaan ma ũ, akū ma nanno z̄i k̄u d̄o. ¹⁹ Akū malaikaa p̄i w̄ea à p̄i: Makūmē Gibirilu ũ, madiḡo zena Luda are. Àkū mé à ma z̄i mà yā p̄i onne, mà baaru nna p̄i kpánne. ²⁰ N̄ ma, n néne ni nate, ñni f̄s̄ ñ yā oro ari yā p̄i gé keo, kū nídi ma yā kū ani ke a ḡoroa síro yāi. ²¹ Ḡoro kua s̄o òten Zakari d̄a. A gikēnaa Luda kpén bò ñ sare. ²² Kū à bò, adi f̄s̄ à yā ò

kūńworo, akū ò dṣ̄ kū à wégupu è Luda kpén. Lákū a néné nàte nà, akū àten yā ońne kū ɔo. ²³ Kū Zakari sa'ogoro pàpa, akū à tà be. ²⁴ Abire gbera a nana Elizabeti nòò sì, akū à a zīda ùte ari mɔ sɔoro à pì: ²⁵ Dikiri yā dí kèmene, à ma wēnda gwà, à ma bo wé'iyān.

Malaika gīnake à Yesu ina yā'onaa

²⁶ A mɔ suddode gūn Luda malaika Gibirilu zī Galili lakutu kū òdi pì Nazera gūn. ²⁷ À gèe nɔkpare būnu kū a tón Mariama kīnaa. À gṣ̄kamma vī Dauda buri ũ. A tón Yusufu. ²⁸ Kū malaikaa pìi gè a kīnaa, à pìne: Fɔ arubarikade! Dikiri kú kúnwo. ²⁹ Mariama bídi kè manamana yā pìia, à laasun lè à pì: Fɔ bire mì de deraa? ³⁰ Akū malaikaa pìi pìne:

Mariama, ñsun tó vīna n kūro,
zaakū Luda gbēke kènneme.

³¹ Ñ ma! Ìni nò sí ñ né i gṣ̄gbē ũ,
ñ tṣ̄ kpáne Yesu.

³² Anigṣ̄ de gbē zṣ̄kṣ̄ ũ,
oni a sísi Luda Musude Né.

Dikiri Luda ni a ká
a dizi Dauda kpatan,

³³ anigṣ̄ kí ble Yakubu burinɔa goro sīnda pínki,
a kīblena nigṣ̄ lakana vīro.

³⁴ Akū Mariama pì malaikaa pìine: Mádi gṣ̄gbē dṣ̄ zikiro,
abirekū ni sí ke deraa? ³⁵ Malaikaa wèa à pì:

Luda Nini ni summa,
Luda Musude gbāna ni danla.

Abire yāi né kū ñni i pì kunna nigṣ̄ adona,
oni a sísi Luda Né.

³⁶ N dane Elizabeti négṣ̄gbē nòsina se a zīkūnaa gūn. Nɔgbē kū ò dīte para ũ pì kú kū nò mɔ suddoo tera. ³⁷ Zaakū Luda kīnaan pṣ̄ sīnda pínki dī sí ken. ³⁸ Akū Mariama pì: Dikiri zòbleriin ma ũ. À kemene lákū n ò nà. Akū malaikaa pìi tà à a tòn.

Mariama gena Elizabeti kīnaa

³⁹ Goro kúa Mariama fùte à gèe lakutu kū à kú Yudea bùsu gusīsīden gṣ̄nɔ. ⁴⁰ À gèe Zakari bea, akū à fɔ kpà Elizabetia. ⁴¹ Kū Elizabeti Mariama fɔ pìi mà, a né vī a gberɛ gūn, akū Luda Nini sù Elizabetia, ⁴² à wiki gbāna lè à pì: Arubarikademe n ũ de nɔgbē sīnda pínkila. Arubarikaden né kū à kú n gberɛn ũ dɔ.

⁴³ Bón ma ũ, kū ma Dikiri da sù ma gwaa? ⁴⁴ Goro kū ma n fɔkpanmanaa mà dé, né kū à kú ma gberɛn vī kū ponnaome.

⁴⁵ Arubarikademe n ũ, mɔkṣ̄n kū n yā kū Dikiri ònne sì, kū ani ke.

Mariama Dikiri tṣ̄ sena lei

46 Akū Mariama pì:
 Maten Dikiri tó sé lei ma swèè gūn,
 47 ma pɔ ten ke nna
 Luda ma Surabariia,
 48 zaakū à ma yā dà,
 makū a zòbleri kū mádi ká póke ūro.
 Zaa tera ari gɔɔ sīnda pínki oni pimene arubarikademe,
 49 zaakū Luda gbānade yā zōkō kēmene.
 A tó kú adona.
 50 Àdi wēnda dō gbē kū òdi a vīna kenone
 ari n buria.
 51 À a gāa pòro, à a gbāna mòńne,
 à zīdabirinɔ fākōa kū n laasunnɔ.
 52 À gbānadenɔ bò kpatan,
 à talakanɔ sè lei.
 53 À pɔ mananɔ kpà nàderinɔ ò ká,
 ama à ɔgɔdenɔ gbàre ɔkori.
 54 À kpà a zòbleri Isarailanɔ,
 n yā dí sāaguro.
 55 À wēnda dō Ibrahīne kū a buri pino
 lākū à ò ó dizinone nà.
 56 Mariama vùte kū Elizabetio lán mɔ aakō bà, akū à èra be.

Yahaya Da'itekeri inaa

57 Elizabeti né'igɔɔ kà, akū à né ì gōgbē ū. 58 Kū a fārandidenɔ
 kū a danenɔ mà lākū Dikiri a wēnda gwà nà, ò pɔnna kè kāao.
 59 A gɔɔ sɔraakōde zī ò sù tō zō né pīne, de ò a de Zakari tó
 kpáne, 60 akū a da pì: Oi! Oni a sísi Yahayame. 61 Ò pīne: Gbēke
 kú n danenɔ té kū à tó bire vīro. 62 Akū ò yā ò a denɔ kū ɔo, de ò
 dō deran à ye ò tó kpáne nà. 63 Zakari anlo gbèka, akū à kèa: A
 tón Yahaya. Yā pìi bò n sàre n pínki. 64 Gwe gōnɔ a néne sè lei, à
 lé bò àten yā o, àten Luda sáabu kpá. 65 Akū vīna n fārandidenɔ
 kū n pínki, akū Yudea būsus gusīsīde gbēnɔ ten yā pì o n pínki.
 66 Akū gbē kū ò yā pìi mànɔ kūna n nèsese gūn ò pì: Bón né pì
 nigō de a ū ziaa? Zaakū Dikiri ɔ kúa.

Zakari annabikēyá'onaa

67 Luda Nini sù a de Zakaria, akū à annabikēyá ò à pì:
 68 Ò Dikiri Isarailanɔ Luda sáabu kpá!
 À sù à a gbēnɔ bò.
 69 À Surabari gbānade bōwēre
 a zòbleri Dauda buri té,
 70 lākū à ò a annabinɔ gāi nà zaa gikena.
 71 Ò pì ani ó sí ó iberenɔ,
 ani ó bo gbē kū ò zāógu pino ɔí.

⁷² Leme à ó dizinɔ wēnda gwà le,
a bàka konna kūnwo yā dí sāaguro.

⁷³ À la dà ó dizi Ibrahīne

⁷⁴ à pì áni ó bo ó ibereɔ ɔĩ,

áni ó gba zé ò doare vīna sari,

⁷⁵ de ó konna gōne adona gbē mananɔ ũ
ari ó wēndi lén.

⁷⁶ Mɔkōn sō ma né,

oni n sīsī Luda Musude annabii,

zaakū mɔkōn mé ĩni do Dikirine are ñ zé kekene.

⁷⁷ ĩni tó a gbēɔ dō lākū ani n sūra ba nà,

lākū ani n durunnanɔ kēm̄ma nà.

⁷⁸ Zaa kū ó Luda sùru vī,

bonaa musu ani su ó gwa lán gudɔnaa bà,

⁷⁹ de à gu pu gbē kū ò kú gusira gūnnɔne

kū gbē kū ò kú ga léinɔ,

de à ó gbá da aafia zén.

⁸⁰ Né pì zōkō kù, à gò kágbānade ũ. A kú gbárannan ari gɔɔ kù
à bò Isarailanɔne gupuraa.

2

Yesu Kirisi inaa (Mat 1:18-25)

¹ Gɔɔ kù Siza Ogɔsutu bò kū yāo, à pì ò a būsɔ gbēɔ naro
n pínki. ² Naronā káaku kū ò kèn gwe gɔɔ kū Kiriniu de Siria
būsɔ gbē zōkō ũ. ³ Gbē sīnda pínki gèe a be wēten, de ò a tó da
takadan. ⁴ Yusufu sō, à bò Nazera, Galili būsɔn, à gèe Dauda
be lakutu Betilihamu, Yudea būsɔn, kū à de Dauda buri ũ yāi.
⁵ À gèe de ò a tó da takadan gwe kū a nɔkpamma Mariama kū
à nòsinaao, ⁶ akū gɔɔ kū ò kú gwe, a né'igɔɔ kà, ⁷ akū à a né
daudu ũ. À biza fifīa, à a wùte pókādenɔ póblebɔn, kū odi gu
le nibɔnɔ kipakiaro yāi.

⁸ Sādārinɔn kú būsɔ dokōnɔ pìi gūn, òten i sēnte, òteni n
sānɔ dākpā gwāani. ⁹ Akū Dikiri malaikaa bò à sūm̄ma,
Dikiri gakuri gupura kù à likańyī, akū vīna n kū manamana.
¹⁰ Malaikaa pìi ònne: Ásun tó vīna á kūro, zaakū ma su mà
baaru nna kpáárem̄e, gbē sīnda pínki pɔ ni ke nna manamana.
¹¹ Ò Surabarii láre Dauda wēten gwāaniala, àkūme Arumasihu
ũ Dikiri ũ. ¹² Sēeda kū ani tó à a dōn dí: Áni nékpāntē e wútena
pókādenɔ póblebɔn gūn, biza fifīa. ¹³ Kānto ludambe gbēnɔn kú
lèe kú malaika pìio dasidasi, òten Luda sáabu kpá ò pì:

¹⁴ Ò Luda tó sé lei zaa musu,

gbē kū n yā kēne nnanɔ aafia le zīte.

15 Kū malaikaa pìno gòŋla ò tà ludambe, akū sādārinɔ òkɔne ò pì: Ò gé Bētiliamu, de ò yā kū à kèe pì e, yā kū Dikiri tò o dš. 16 Akū ò fùte ò gèe likalika, ò bò Mariama kū Yusufuooa kū nékpāntē pìio wútena pókādenɔ póblebɔɔ gūn. 17 Kū ò a è, ò yā kū ò ònne né pì musu ò. 18 Akū yā kū sādārinɔ òo pìi bò gbē kū ò mànɔ sare n̄ pínki. 19 Mariama yā pì kūna a nēsēe gūn pínki, àten laasun léa. 20 Sādārinɔ èra ò tà, òten Luda tó bo, òteni a sáabu kpá yā kū ò mà akū ò è yāi, zaakū à kè lākū ò ònne nà.

Tókpana Yesune

21 A gɔɔ sɔraakɔde zī né tšzɔgɔɔ kà, akū ò tó kpàne Yesu, tó kū malaikaa ò zaade odi a nò síro.

Yesu mɔna Dikirine

22 Kū n̄ gbābogɔɔ kà, ò a sè ò gèe à mɔ Dikirine Yurusalemu lākū Musa doka ò nà. 23 Zaakū à kú Dikiri doka takadan ò pì, ò daudunɔ kpá Dikiria. 24 Ò sa'opɔ kū ò dìte Dikiri doka takadan kpà, ò pì potēne mèn pla ke lukulukune bɔɔ mèn pla.

25 Gbēke kú Yurusalemu, a tón Simɔ. Gbē maname, à Luda vīna vī, à wé dɔ Isarailanɔ surabanaai. Luda Nini kúa, 26 akū à pìne ani ga Dikiri gbē kū òdi pì Arumasihu enaa sariro. 27 Luda Nini dòne are, akū à gè Luda ɔnn. Kū Mariama kū Yusufuo sù kū n̄ né Yesuo yā kū ò dìte doka takadan kena yāi, 28 akū Simɔ a sà a ɔī, à Luda sáabu kpà à pì:

29 N̄ makū n zòbleri gbare aafiaa gūn sà

lākū n òmēne nà Dikiri,

30 zaakū ma wé kè pla kū Surabari kū n dìteo,

31 kū n a yā kèke buri sīnda pínki wára.

32 Anigɔ de gupura ũ de à gupura kū buri pāndenɔne,

à n gbē Isarailanɔ tó bo.

33 Yā kū à ò né pìi musu bò a de kū a daoo sare. 34-35 Simɔ sa mana ònne, akū à ò né pì da Mariamanē à pì:

Àkū mé anigɔ de sèda kū Isarailanɔ ni gí ũ,

pɔsira ni n swè zš lán fēneda bà.

Isaraila kenɔ ni kakatē n̄ kenɔ ni bo aafia a gāi,

n̄ nēsēe gūn yā ni bo gupuraa.

36 Nɔgbē annabi ke kú gwe, a tón Ana, Fanueli né, Asa burime. Nɔgbē pì zī kù yúkuyuku. À zā kè kū a gɔkpammao wè supplame, 37 akū à gš gyaanɔ ũ ari wè basiikɔ awēsēiikɔ. Àdi bo Luda ɔnnlo, àdigɔ do Ludai fānantē kū gwāanio kū léyīnao kū aduakēnao. 38 Zī birea gòno à nānyī, à Luda sáabu kpà, àten né pì yā ò gbē kū n̄ wé dɔ Yurusalemu bonaainɔne n̄ pínki.

Era tana Nazera

³⁹ Kū Yusufu kū Mariamao kè lákū à kú Dikiri doka takadan na pínki ò làka, ò èra ò tà ñ bε wētea Nazera, Galili būsun. ⁴⁰ Né pìi fùtè à gbàna kù. Ɔndɔ̀ m̀à, àdigɔ̀ kú kū Luda arubarikaao.

Yesu gena Luda ɔnn a nɛfitikεgɔɔa

⁴¹ Wè kù wèεo Yesu de kù a dao dì gé Vĩnla dikpe ke Yurusalemume. ⁴² Kù Yesu kà wè kuri awεεpla, ò èra ò gèε dikpe ke lákū òdi ke nà. ⁴³ Kù dikpe làka, òten tá, akū ñ né Yesu gò Yurusalemu, ò a yā dōro. ⁴⁴ Ɔten da à kú ñ gbēnɔ̀ tème. Kù ò taa ò gɔɔ do, akū òteni a wete ñ danenɔ̀ kù ñ gbē dōnanɔ̀ té. ⁴⁵ Kù odi a ero, ò èra ò gèε a wete Yurusalemu. ⁴⁶ A gɔɔ aakɔ̀de zĩ ò a è Luda ɔnn vutena yādannerinɔ̀ té, àten sã kpá ñ yāa, àten yā lalamma. ⁴⁷ A yā dōna kù a yāwemmanaao bō gbē kù òteni a yā manɔ̀ sare ñ pínki. ⁴⁸ Kù a de kù a dao a è, à bō ñ sare, akū a da pine: Bóyáì n kèwεε lεε? N de kù makūo, ó bídi kè n wete na yáì. ⁴⁹ À wèmma à pì: À kè dera átèni ñ weteε? Á dō kù à kù mà a De bɔ̀kɔ̀te kenloo? ⁵⁰ Ama odi yā kù à ò́nne pìi dōro dōro.

⁵¹ Yesu èra à tà kúnwo Nazera, à ñ yā mà. A da yā pìnɔ̀ kùna a nèseε gūn pínki. ⁵² Yesu zókɔ̀ kù, a ɔndɔ̀ kàra, à nna kù Ludao kù bisásirinɔ̀.

3

Yahaya Da'itekeri waazikenaa

(Mat 3:1-17, Maa 1:1-11, Yuh 1:19-28)

¹ Siza Tiberia kíblena wè gērode gūn Pɔntiu Pilati mé à Yudea būsū gbē zókɔ̀ ũ, Herɔ̀du ten kí ble Galili, a vĩni Filipi ten kí ble Iturea būsun kù Tarakɔ̀niti būsuo, Lisania sō àten kí ble Abilene būsun. ² Anasa kù Kayafaoome sa'orikinɔ̀ ũ. Gɔɔ kùna Luda yā ò Zakari né Yahayanε gbárannan. ³ Akū à fùtè àten kure Yoda bara dire kù bara laooi pínki, àten waazi ke gbēnɔ̀ne. À ò́nne ò ñ nèse lite ò da'ite ke, Luda ni ñ durunnao kēm̃ma. ⁴ Lákū à kú annabi Isaya takada gūn nà à pì:

À baarukparii kòto ma dɔ̀ gbárannan,

àten pì à zé kεkε Dikirine,

à zé térereno porone súsu.

⁵ Guvute pínki ni tata,

kpìnɔ̀ kù s̃s̃inɔ̀ ni date pínki.

Zé kotinanɔ̀ ni poro súsu,

zé wókūwokūnɔ̀ ni kpákūsū,

⁶ gbē s̃inda pínki ni e lákū Luda dì ñ sura ba nà.

⁷ Gbēnɔ̀ dìgɔ̀ su a k̃naa dasi ò da'ite ke, akū àdi ónne: Bisásiri pitikonɔ̀! De mé à lé dàáwa à bàa sí pɔ̀fē kù Luda ni kipańmanεε? ⁸ À nèselitena yā ke, onigɔ̀ dō kù a lite. Kù Ibrahim̃ de á dizi ũ, àsungɔ̀ da kù abirekū mé ani á boro. Maten oáre,

Luda ni f̄s̄ à gbè dínɔ ke Ibrahimĩ burinɔ ũ. ⁹ Kpása ditena línɔi kò. Lí kũ àdi né mana iro, Luda ni z̄s̄ à zu té gũn.

¹⁰ Gbēnɔ a là ò pì: Tó lemε, óni ke deraa? ¹¹ À wèrĩma à pì: Gbē kũ à uta vī mèn pla, à a do kpá gbē kũ à víroa. Gbē kũ à póbile vī, à ke le dɔ. ¹² Bε'ɔgɔsirinɔ sù da'ite ke, akũ ò a là ò pì: Danneri, óni ke deraa? ¹³ À wèrĩma à pì: Ásun be'ɔgɔ sírĩma de lákũ ò dìte nàlaro. ¹⁴ Sozanɔ a là: Ókɔnɔ s̄s̄, óni ke deraa? À òrĩne: Ásun gbāna mɔ gbēnɔne à n̄ blero. À ze kũ fĩna kũ òdi boáreo.

¹⁵ Gbēnɔ wédɔina ten kara. Baadi pínki ten laasun lé a nèsee gũn Yahaya yāa, tó àkũmε Arumasihu ũ. ¹⁶ Yahaya òrĩne n̄ pínki à pì: Madì á da'ite ke kũ íomε. Ama gbēke ni su a gbāna demala, mádi ká mà a kyate bobonero. Àkũ mé ani á da'ite ke kũ Luda Ninio kũ téo. ¹⁷ À gbaka kũna kũ ani pó fáo. Ani póbilewe ká a d̄ɔn, ani a sàko ká té kũ àdi garo gũn. ¹⁸ Yahaya baaru nna kpannena gũn, à nàkaraĩma kũ yā pāndenɔo dasi. ¹⁹ Akũ à yā kpákē kina Herɔdui a v̄ini nanɔ Herɔdia yā musu kũ yā vāni pānde kũ à kènɔ pínki, ²⁰ akũ Herɔdu era à yā vāni kè dɔ, à Yahaya dà kpésiran.

Yesu da'itekenaa
(Mat 3:13-17, Maa 1:9-11)

²¹ Kũ Yahaya ten gbēnɔ da'ite ke n̄ pínki, à Yesu da'ite kè se. Gɔrɔ kũ Yesu ten adua ke, ludambe wèk̄ɔa, ²² akũ Luda Nini sùà à de lán potēne bà. Akũ à kòto ke mà bona ludambe à pì: Mòk̄ɔn ma Né mèn do légelege yenyīde ũ, kũ ma pɔ nnamma manamana.

Yesu buri bozire
(Mat 1:1-17)

²³ Gɔrɔ kũ Yesu nà a z̄ia, à kà wè̄ baraakuri taka. Òten da Yusufu né'inaame.

Yusufu s̄s̄ Eli néme,

²⁴ Eli s̄s̄ Matata néme,

Matata s̄s̄ Levi néme,

Levi s̄s̄ Meleki néme,

Meleki s̄s̄ Yanai néme,

²⁵ Yanai s̄s̄ Yusufu néme,

Yusufu s̄s̄ Matatia néme,

Matatia s̄s̄ Amosi néme,

Amosi s̄s̄ Naumu néme,

Naumu s̄s̄ Eseli néme,

Eseli s̄s̄ Nagai néme,

²⁶ Nagai s̄s̄ Maata néme,

Maata s̄s̄ Matatia néme,

Matatia s̄s̄ Semei néme,

Semei s̄s̄ Yoseki néme,

Yoseki s̄s̄ Yoda néme,

Yoda s̄ Yoanana néme,
²⁷ Yoanana s̄ Resa néme,
 Resa s̄ Zεrubabeli néme,
 Zεrubabeli s̄ Sealatieli néme,
 Sealatieli s̄ Neri néme,
 Neri s̄ Meleki néme,
²⁸ Meleki s̄ Adi néme,
 Adi s̄ Kosamu néme,
 Kosamu s̄ Elemadamu néme,
 Elemadamu s̄ Εε néme,
 Εε s̄ Yɔsua néme,
²⁹ Yɔsua s̄ Elieza néme,
 Elieza s̄ Yorimu néme,
 Yorimu s̄ Matata néme,
 Matata s̄ Levi néme,
 Levi s̄ Simεɔ néme,
³⁰ Simεɔ s̄ Yuda néme,
 Yuda s̄ Yusufu néme,
 Yusufu s̄ Yonamu néme,
 Yonamu s̄ Eliakimu néme,
 Eliakimu s̄ Melea néme,
³¹ Melea s̄ Mena néme,
 Mena s̄ Matata néme,
 Matata s̄ Natā néme,
 Natā s̄ Dauda néme,
 Dauda s̄ Yεσε néme,
³² Yεσε s̄ Ɔbedi néme,
 Ɔbedi s̄ Bɔaza néme,
 Bɔaza s̄ Salamɔ néme,
 Salamɔ s̄ Nas̄ néme,
 Nas̄ s̄ Aminadabu néme,
³³ Aminadabu s̄ Ramu néme,
 Ramu s̄ Ezerɔnu néme,
 Ezerɔnu s̄ Pεrezi néme,
 Pεrezi s̄ Yuda néme,
 Yuda s̄ Yakubu néme,
³⁴ Yakubu s̄ Isaaku néme,
 Isaaku s̄ Ibrahī néme,
 Ibrahī s̄ Tera néme,
 Tera s̄ Nao néme,
 Nao s̄ Serugu néme,
³⁵ Serugu s̄ Rεu néme,
 Rεu s̄ Pelegi néme,
 Pelegi s̄ Eberu néme,
 Eberu s̄ Sela néme,
 Sela s̄ Kaina néme,
³⁶ Kaina s̄ Apasada néme,
 Apasada s̄ Semu néme,
 Semu s̄ Nuhu néme,

Nuhu s̄ Lameki néme,
 Lameki s̄ Metusela néme,
³⁷ Metusela s̄ Enoku néme,
 Enoku s̄ Yarēdi néme,
 Yarēdi s̄ Malalēli néme,
 Malalēli s̄ Kenana néme,
 Kenana s̄ Enosu néme,
³⁸ Enosu s̄ Seti néme,
 Seti s̄ Adamu néme,
 Adamu s̄ Luda néme.

4

Yesu ȳogwanaa

(Mat 4:1-11, Maa 1:12-13)

¹ Yesu bò Yoda àten su k̄ Luda Ninio p̄kerena, akū Nini p̄i ḡe k̄ao gb̄arannan. ² Ibilisi a ȳ à gwà gwe ari ḡo bupla. Ḡo k̄a adi p̄ke blero. Kū ḡo bupla p̄i p̄a, n̄ teni a de. ³ Akū Ibilisi p̄ne: Tó Luda Néme n̄ ũ, n̄ pi gb̄e dí li burodi ũ. ⁴ Yesu w̄e à p̄i: À kú Luda ȳn ò p̄i: P̄blen bis̄asiri diḡ kúo adoro.

⁵ Akū Ibilisi ḡe k̄ao musu, akū à andunia kpatan̄ m̄ne p̄inki a zeki gb̄en ḡn̄ ⁶ à p̄i: Mani n̄ gba abiren̄ iko p̄inki k̄ a gakurio, zaakū à kú ma oĩme, gb̄e k̄ má yei mani kp̄aa. ⁷ Tó n̄ kute ma are dé, ani ḡ n̄ p̄ ũme p̄inki. ⁸ Yesu w̄e à p̄i: Ò k̄e ò p̄i, n̄ donȳi ke Dikiri n̄ Ludane nḡo doi ado.

⁹ Akū Ibilisi ḡe k̄ao Yurusalemu, à a z̄e Luda kp̄e m̄s̄ntea à p̄i: Tó Luda Néme n̄ ũ, n̄ o gbar̄e n̄ z̄idai la, ¹⁰ zaakū ò k̄e Luda ȳn ò p̄i:

Ani n̄ ȳ o a malaikan̄ne ò n̄ d̄akp̄a.

¹¹ Ò p̄i d̄o:

Oni n̄ sé n̄ oĩ, de òsun ḡe sí gb̄eero ȳai.

¹² Yesu w̄e à p̄i: Ò p̄i, òsun Dikiri n̄ Luda lé n̄ gwaro.

¹³ Kū Ibilisi Yesu ȳ à gwà k̄ ȳ p̄inkio à làka, akū à a tòn ari z̄i kea d̄o.

Yesu nana a z̄ia Galili

(Mat 4:12-17, Maa 1:14-15)

¹⁴ Yesu èra à tà Galili k̄ Luda Nini gb̄anao, akū a tó dà bùsuu p̄ila p̄inki. ¹⁵ Àdi ȳ dañne n̄ aduakekpen̄ ḡn̄, baadi p̄inki d̄i a s̄abu kp̄a.

Nazeraden̄ gina Yesui

(Mat 13:53-58, Maa 6:1-6)

¹⁶ Akū à ḡe Nazera, gu k̄ à né bl̄en. K̄ammaboḡo z̄i à ḡe aduakekpen̄ l̄akū àdi ke n̄a. À f̄ute à z̄e de à kyó ke, ¹⁷ akū ò

annabi Isaya takada kpàa. Kū à pòro, à bò gu kū ò yā dí kēnwa ò pì:

¹⁸ Dikiri Nini kúma,
à ma dite mà baaru nna kpá takasidenɔne,
à ma zī mà gōnzīdane kpàkpa ke
gbē kū ò n zīda vīronɔne,
mà wéwēnaa kpàkpa ke vīnanɔne,
mà gbē kū ò yīnanɔ poro,

¹⁹ mà Dikiri gbēkekennegɔɔ kpàkpa ke.

²⁰ Akū à takada pìi kòko à kpà kpanyīriia, à vùte. Gbē kū ò kú kpé gūnnɔ wé fīa n pínki. ²¹ Akū à nà yā'onnenaaaa à pì: Luda yā dí pàpa gbāra lākū àten ma nà. ²² Yā mana kū à da a lén bò n sare n pínki, òteni a tó nna sí ò pì: Yusufu nén díroo?

²³ Akū à pìinne: Má dō sānsān kū áni yáasi dí zumene. Tó mɔkōmme likita ũ, n n zīda were. Áni omene mà yā kū a mà ma kè zaa Kapenamumu ke ma be wēte gūn la dɔ. ²⁴ Yāpura maten oáre, annabii dīgō bèere vī a be wēte gūnlo. ²⁵ Maten oáre yāpura, kū ludambe zé tà Iliasu gɔɔ, gyaanɔnɔn dasi. Legū dí maro ari wè aakō kū mɔ suddoo, akū nà zōkō gè Isarailanɔ būsun pínki, ²⁶ ama Luda dí Iliasu zī n gbēkearo, sé gyaanɔ kū à kú Zarefa, Sidō sare. ²⁷ Annabi Elisa gɔɔ sō, Isarailanɔ būsun kusunɔn dimme, ama adi n gbēke werekōaro, sé Siria būsū gbē Naama.

²⁸ Kū gbē kū ò kú aduakekpe gūnnɔ yā pìi mà, n pɔ fè manamana n pínki. ²⁹ Akū ò bò kū Yesuo wēte kpe, ò gèe káao sēsī kū n wēte kátea mīsɔntea, de ò ɔ sōi à léte à sín yāi. ³⁰ Akū à bò n té à tà.

*Yesu tånade werekōana Kapenamumu
(Mat 8:14-17, Maa 1:21-39)*

³¹ Yesu tà Kapenamumu, Galili būsun, akū àten yā dañne kámmabogɔɔ zī. ³² A yādannena a bò n sare, zaakū a yā iko vī. ³³ Gōgbē tånade ke kú aduakekpen gwe, akū à wiki gbāna lè à pì: ³⁴ É'e! Bón ó vī kō oīi, Yesu Nazera? N su n ó kakaten yá? Má dō gbē kū n de a ũ, mɔkōmme Luda gbē kū à kú adona ũ. ³⁵ Akū Yesu gī tana pìine à pì: N yīte! N go gōgbē pīia. Akū tana pì gōgbē pìi pàte gbēnɔ té, à gòa, adi a kīnnao. ³⁶ Gbēnɔ bídi kè n pínki, òten kō lala: Bó taka buri yān gwee? Àdi yā dite tånanɔne kū iko gbānao, akū òdi goríma. ³⁷ Akū a tó dà būsuu pīla pínki.

*Gyārenɔ werekōana dasidasi
(Mat 8:14-17, Maa 1:29-34)*

³⁸ Kū à bò aduakekpen, akū à tà Simɔ bea. Simɔ nanɔ da ten mēwāna ke manamana, akū ò a yā òne. ³⁹ Yesu zèala à gī

mèwāna pìine, akū a mēe kè sàna. Zaa gwe gòno à fùte à pòble kèhne.

⁴⁰ Kū ifantē gè kpén, gbē kū ò gyāre vīno sù kūrwo Yesune, akū à ɔ nàna n baadia, à n werekōa kū n gyā buri sīnda pínkio. ⁴¹ Tānanɔ sɔ òten bo gbēno gūn kū wikio dasi ò pì: Mòkōmme Luda Né ũ. Ama àdi gínne ò yā o, kū ò a dè Arumasihu ũ yāi.

Yesu waazikena Galili
(Maa 1:35-39)

⁴² Gukēkōana Yesu bò wēte gūn, à gèe gusare, akū gbēno teni a wete. Kū ò bòa, ò ye à n tóro. ⁴³ Akū à pìinne: Sé mà kpata kū à bò Luda kīnaa baaru kpá wēte kparanone dɔ, zaakū abire yāin Luda ma zī. ⁴⁴ Akū à gèe àten waazi ke Yudea būsū aduakēkpēno gūn.

5

Yesu iba káakunɔ sisinaa
(Mat 4:18-22, Maa 1:16-20)

¹ Zīkea Yesu zena Genesareti sèbēe bara, akū gbēno kàkarai dasi de ò Luda yā ma yāi, òten nakaraa. ² Akū à gó'ite è katena bara mèn pla, sɔɔkɔno bōten òteni n táarunɔ pípi. ³ Akū à gè gó pino do gūn kū à de Simɔ pɔ ũ, à wé kèa à a yīpa fíti, à go baraa fíti. Akū à vùte gó pì gūn, à yā dà gbēnoe.

⁴ Kū à yā ò à làka, akū à pì Simone: N gè kū góo í lòkoto kpa, à birigi fā á kpò kū. ⁵ Simɔ wèa à pì: Danneri, o zī kè ari gu gèe à dɔo, ódi pòke kuro, ama lākū n ò nà, mani fā. ⁶ Kū ò kè le, ò kpòɔ kàkara yònkoyònkɔ ari n biriginɔ ye ò kēkē. ⁷ Akū ò ɔ kè yaku n gbēdake kū ò kú gó pì do gūnnone, ò su ò kpányī. Kū ò sù, ò kpòɔ kà gó mèn pla pino pà ari ò ye ò kpáte. ⁸ Kū Simɔ Pita è le, à kùte Yesu gbá sare à pì: N go ma sare Dikiri, zaakū durunnakerin ma ũ. ⁹ Simɔ bídi kè kū gbē kū ò kú lelelele n pínki kpò dasi kū ò kùu pì yāi. ¹⁰ Lemɔ dɔ Yamisi kū Yuhanao, Zebedi né kū ò de kō gbēnna ũ kū Simɔ bídi kè se. Akū Yesu pì Simone: Nsun tó vīna n kuro. Zaa gbāra bisāsirin ïnigɔ wete. ¹¹ Kū ò kà kū n góo bara, akū ò pò sīnda pínki tòn ò tēi.

Kusu werekōanaa
(Mat 8:1-4, Maa 1:40-45)

¹² Zīkea Yesu kú wēte ke gūn, akū gōgbē kū kusu dàala sù. Kū à Yesu è, à wùte a kùaa, à wé kèa à pì: Dikiri, tó n yei, ïni fɔ n ma werekōa swáswa. ¹³ Akū Yesu ɔ bò à nàa à pì: Má yei, n gō swáswa. Zaa gwe gòno a kusu làka. ¹⁴ Akū Yesu pìne: Nsun o gbēke maro. N gè n n zīda mɔ sa'oriine, n sa'opɔ kū Musa dìte kpá n werekōana sèeda ũ gbēnoe.

15 Yesu baaruu dàgula de yāla. Gbēno digō kakara dasi ò a yā ma, de à n̄ werekōa kū n̄ gyāno do. 16 Akū Yesu digō bo n̄ té àgō gé adua kē gusare.

Kōno de werekōanaa
(Mat 9:1-8, Maa 2:1-12)

17 Zīkea Yesu ten yā dañne. Farisi kenō kū ludayādanneri kenō vutena gwe. Ò bō Galili kū Yudea wētenō gūn pínki kū Yurusalemuo. Luda gbāna kú kāao, akū àten gyāreno werekōa. 18 Akū gbēkenō sù, ò kōno de sēna kū wútebooo, òten zé wete ò gē kāao ò a dite Yesu are. 19 Kū odi gēki ero pari yāi, akū ò didi kāao kpé musu, ò kpé fō, akū ò a kipa kū a wútebooo zāa gūn Yesu are. 20 Kū Yesu è ò a náani vī, à pì: Ma gbē, n durunnano kēm̄ma. 21 Ludayādannerino kū Farisi pino ò n̄ nēsese gūn: Dín gbē kū àten doke kū Ludao dí ū? Dí mé ani fō à durunna kēm̄ma, tó adi kē Luda ado baasiroo? 22 Yesu n̄ laasun dō, akū à n̄ lá à pì: Bóyāi áten laasun bire taka lé á nēsese gūnn? 23 Tó ma pì a durunnano kēa, ke tó ma pì à fute à taa o, a kpate mé à aragaa? 24 Ma ò le de àgō dō kū Bisāsiri Né durunnakēm̄mana iko vī zīte lame. Akū à pì kōno de piine: Ma ònne, n̄ fute n̄ n wútebo sé n̄ tá be. 25 Gwe gōno à fute à zè n̄ wára, à a wútebooo pì sè à tà be, àten Luda sáabu kpá. 26 Gbē sinda pínki lé àte, akū ò Luda tó bō. Vīna gūn ò pì: O daboyá è gbāra.

Levi sisinaa
(Mat 9:9-13, Maa 2:13-17)

27 Abire gbera Yesu bō, akū à be'ogōsiri kū òdi pine Levi è vutena a be'ogōsikin. À pine: N̄ mó n̄ témai. 28 Akū à fute, à pō sinda pínki tòn à tèi.

29 Akū à poble zōkōo kē a bea à Yesu sisia, be'ogōsirino kū gbē pādenō ten pō ble kūñwo dasi. 30 Akū Farisino kū n̄ ludayādannerino yākete kà a ibanōi ò pì: Bóyāi áten pō ble, áten í mi kū be'ogōsirino kū kifirinooo? 31 Akū Yesu wēm̄ma à pì: Gbē kū à aafia vī bàka kú kú likita yāoro, sé gyāre. 32 Mádi su gbē manano sísi ò n̄ nēse litero, sé kifirino.

Léyina yā
(Mat 9:14-17, Maa 2:18-22)

33 Akū ò pine: Yahaya ibanō digō lé yī, ògō adua kē baala'i. Lemē kū Farisi ibanō do. Ama n gbēno digō pō ble òdigō í mi. 34 Akū Yesu wēm̄ma à pì: Áni fō à pi no seri gbēno lé yī goro kū à kú kūñwo yá? 35 A goro ni su kú oni no serii pì bo n̄ té. Zī piian oni lé yī sà. 36 Yesu yā lēkōañne do à pì: Gbēke di uta dufu li ò di a zīlaro. Tó ò kē le, uta dufu ni yakame, a zī ni kō sé kú uta dufu nambataoro. 37 Òdi sēwē dufu ká tūru zī gūnlo. Tó ò kē le, wē dufu pì ni tūru pūtāme, ani kōte, tūru ni yaka. 38 Oi, òdi sēwē

dufu ká tùru dufu gūmmε. ³⁹ Gbē kū à kǒ dǒ kū wē zī minaao di a dufu sáabu kpáro, àdi pi a zī mé à nna.

6

Kámmabogoro yá

(Mat 12:1-14, Maa 2:23-3:6)

¹ Kámmabogoro zī kea Yesu ten pá buranɔla, akū a ìbano pòblewe wòro ò sùkǎ n̄ ɔn, òten só. ² Akū Farisi kenɔ pìinne: Bóyái áten yá kū à de òdi ke kámmabogoro zīro keε? ³ Yesu wèmma à pì: Ádi a kyó ke a è lákū Dauda kū a gbēnɔ kè nà goro kū nà teni n̄ deroo? ⁴ À gè Luda ɔnn, à burodi kū ò kàte Ludanε sè à sò, à kpà a gbēnɔa, burodi kū gbēke a sona zé vīro, sé sa'orino. ⁵ Akū Yesu pìinne: Bisāsiri Né mé à iko vī kámmabogoroa.

⁶ Kámmabogoro pānde zī dɔ Yesu gè aduakekpen, àten yá dañne. Gōgbē ke kú gwe, a ɔpla íbana. ⁷ Ludayádannerino kū Farisino ten Yesu tàasi ká, tó ani a werekɔa kámmabogoro zī, de ò yá le ò dia. ⁸ À n̄ laasun dǒ, akū à pì gbē kū a ɔ íbanaa pìine: N̄ fute n̄ ze zàa gūn. Kū à fùte à zè gwe, ⁹ akū Yesu pìinne: Mateni á lámε. À zé vī ò yá mana ke kámmabogoro zī yá, ke a vāni? Ò gbē mì sín yá, ke ò a demε? ¹⁰ Yesu n̄ gwá à likańyī, akū à pì gōgbē pìine: N̄ n ɔ pìi poro. Kū à pòro, akū a ɔ kè a gbēn. ¹¹ Farisino pɔ fè manamana, akū ò lé kpákūsū Yesui, deran oni kenε nà.

Zìri gbēnɔn kuri awεεplanɔ ditena

(Mat 10:1-4, Maa 3:13-19)

¹² Goro birea Yesu bò à gèe adua ke s̄s̄igerεei, akū à wé kè Ludaa gwāani ari gu gèe dɔo. ¹³ Kū gu dǒ, akū à a ìbano s̄s̄iai, à gbēnɔn kuri awεεplanɔ bò n̄ té, à n̄ díte z̄irino ū. ¹⁴ Gbē p̄ino tón dí: Simɔ kū à tó kpāne Pita, a dakūna Anduru, Yamisi, Yuhana, Filipi, Batɔɔmiu, ¹⁵ Matiu, Tomasi, Alafeu né Yamisi, Simɔ kū òdi pine Kokaride, ¹⁶ Yamisi né Yudasi kū Yudasi Isikariɔti kū à gǒ bonkpede ūo.

Yesu yádannena Galili

(Mat 4:23-25)

¹⁷ Yesu kipa kúnwo, à zè gusaraa, gu kū a ìba kparano kū gbē pario kún. Ò bò Yurusalemu kū Yudea bùsuuo pínki kū ísirale wēte kū ò kú Taya kū Sid̄o sareno. ¹⁸ Ò sù a yá ma, de à n̄ werekɔa kū n̄ gyāno dɔ. Gbē kū tana ten wari d̄ormano aafiaa lè dɔ. ¹⁹ Gbē s̄inda pínki ten wete à ɔ naa, zaakū gbāna ten bo a gūn, àten gbē s̄inda pínki werekɔame.

Arubarikadenɔme Yesu ìbano ū

(Mat 5:1-12)

²⁰ Akū à wé sè à a ìbano gwà à pì:

Arubarikadenɔmε ákɔ̃nɔ takasidenɔ ũ,
 zaakū kpata kū à bò Luda kīnaa de á pɔ̃ ũ.

²¹ Arubarikadenɔmε ákɔ̃nɔ kū nà teni á de teranɔ ũ,
 zaakū áni kã.

Arubarikadenɔmε ákɔ̃nɔ kū áten ɔ́ɔ dɔ teranɔ ũ,
 zaakū áni yáa dɔ.

²² Arubarikadenɔmε á ũ,

tó ò zàágu, tó ò giái, tó ò á sɔ̃sɔ̃,
 tó ò á tó vāni sisi Bisāsiri Né yāi.

²³ Gɔ̃ɔ̃ kū yā birenɔ á lé, à pɔ̃nna ke à vīvī kū pɔ̃nnao, zaakū á
 láada zɔ̃kɔ̃ ludambe. Len ní dizinɔ kè annabinɔne le.

²⁴ Waiyoo ákɔ̃nɔ ɔ̃ɔ̃denɔ,
 a gīnake a á mēnnamanaa è kò.

²⁵ Waiyoo ákɔ̃nɔ kū á kãna teranɔ,
 nà ni á de.

Waiyoo ákɔ̃nɔ kū áten yáa dɔ teranɔ,
 áni wēnda ke à ɔ́ɔ dɔ.

²⁶ Waiyoo ákɔ̃nɔ,
 tó gbē sīnda pínki teni á tó nna sí,
 zaakū len ní dizinɔ kè annabi ékedenɔne le.

Yena iberɛi
(Mat 5:38-48)

²⁷ Maten o ákɔ̃nɔ kū áteni ma yā manɔne, àgɔ̃ ye á iberɛnɔi,
 à a mana ke gbē kū ò zàágunɔne. ²⁸ À sa mana o gbē kū òdi sa
 vāni oárenɔne. À adua ke gbē kū òdi wari dɔáwanɔne. ²⁹ Tó gbē
 n sán kè n gasu doa, ò a dɔ dɔne dɔ. Tó gbē n uta zɔ̃kɔ̃ sìmma,
 òsun gíne kū n utanɔoro. ³⁰ Tó gbē pɔ̃ wé kemma, ò kpáa. Tó gbē
 n pɔ̃ sìmma, òsun gbekaaro. ³¹ À ke gbēnɔne lákū á ye ò kéáre nà.
³² Tó gbē kū ò yeáinɔn á yeñyī, bó sáabun à vīáreɛ? Bee kifirinɔ
 òdìgɔ̃ ye gbē kū ò yeñyīnɔi se. ³³ Tó gbē kū òdi a mana kéárenɔn
 adì a mana kéíne, bó sáabun à vīáreɛ? Bee kifirinɔ òdi ke le se.
³⁴ Tó gbē kū á wé dɔ à pɔ̃ leñmanɔn adì pɔ̃ sákáíne, bó sáabun à
 vīáreɛ? Zaakū kifirinɔ òdi pɔ̃ sákákɔ̃ne, de ò le ò a gēne sí yāime.
³⁵ Àgɔ̃ ye á iberɛnɔi, à a mana kéíne. À pɔ̃ sákáíne wédoisari, áni
 láada zɔ̃kɔ̃ le, áni gɔ̃ de Luda Musude néno ũ, zaakū àdi a mana
 ke guturunɔne kū gbē vāninɔo. ³⁶ Àgɔ̃ wēnda vī lákū á De wēnda
 vī nà.

Kɔ̃ taari'ena
(Mat 7:1-6)

³⁷ Ásun gbē taari ero, Luda ni á taari e sero. Ásun yā vute
 gbēaro, Luda ni yā vuteáwaro. À sùru ke kū gbēnɔ, Luda ni sùru
 ke kãáo. ³⁸ À gbē gba pɔ̃, Luda ni á gba. Ani zaka mana kū
 à gbègbè à wè à pà yérere kááre á uta lén. Zaakū zaka kū ndi
 yɔ̃onne Luda ni yɔ̃onne se.

³⁹ Akū à yā lèkṣaíne à pì: Vĩna ni fṣ à gò kū vĩnaane yá? Nĩ pla nĩ pĩnki ni si wèenloo? ⁴⁰ Ìbaa digṣ de a dannerilaro. Gbē kū à yā dàda papana de lán a dannerii bàme. ⁴¹ Bóyái nten sèburu kū à da n gbēdake wén e, akūsṣ nídi lí kū à da n wén yā daroo? ⁴² Mòkṣn kū nídi límukutu kū à da n wén ero, ìni ke dera n o n gbēdakenε, à tó n sèburu kū à da a wén bonεε? Manafikide! Nĩ límukutu kū à da n wén bo gĩa, gbasa n gu e swáswa, de n le n sèburu kū à kú n gbēdake wén bonε.

Gbē dṣna a yákenaa
(Mat 7:16-20, 12:33-36)

⁴³ Lí mana dì né vāni iro, lí vāni dì né mana iro. ⁴⁴ Òdi lí sĩnda pĩnki dṣ a néame. Òdi kaka bo lè líaro, òdi geepe le lèkaraaro. ⁴⁵ Gbē mana dì a mana bo a mana kū à katena a gūmmε. Gbē vāni sṣ àdi a vāni bo a vāni kū à katena a gūmmε. Zaakū yā kū à kṣ swèε gūnn lé dì o.

Kpébori gbēnṣn planṣ
(Mat 7:24-27)

⁴⁶ Bó yā mé à tò adigṣ ma sísi Dikiri, Dikiri, akū adì yā kū ma ò keero? ⁴⁷ Gbē kū à sù ma kĩnaa, à ma yā mà akū à zĩ kèa, mani mṣáre lákū ade de nà. ⁴⁸ À de lán ēbori kū à wèe yṣ zàzà, à ε pète gbèea bàme. Kū swa pà, í dàgula à kà kpé pìii, adi yīgáro, kū ò bò mana yái. ⁴⁹ Gbē kū à ma yā mà akūsṣ adi zĩ keero de lán ēbori kū à ε pète zĩte pā wèeyṣnaa sari bàme. Kū swa'ì kài, akū à kṣte bìtim gṣnṣ. Kpé pìi yakanaa kè zṣkṣ.

7

Sozanṣ gbē zṣkṣ zĩkeri werekṣanaa
(Mat 8:5-13)

¹ Kū Yesu yā birenṣ ò gbēnṣne pĩnki à làka, akū à gèe Kapenamú. ² Romu sozanṣ gbē zṣkṣ ke kú gwe, à zĩkeri vĩ à yei manamana, akū àten gyā ke à kà gana. ³ Kū gbē zṣkṣṣ pì Yesu baaru mà, à Yuda gbē zṣkṣnṣ zĩa ò wé kea à su à a zĩkerii pìi mì sí. ⁴ Kū ò kà Yesu kĩnaa, ò wé kèa gbāngbān ò pì: Gbē pìi kà n kpái. ⁵ À ye ó burii, àkū mé à aduakekpe dṣwεε. ⁶ Akū Yesu gèe kúíwo. Kū à kà káni kú a beo, akū gbē zṣkṣṣ pì a gbēnnanṣ zĩ ò yā dí one: Dikiri, nṣun wari dṣ n zĩdaaro, mádi ká kú n gē ma bearo. ⁷ A yā mé à tò ma dìte kú mádi ká mà su n kĩnaa ma zĩdaro. Nĩ yā o, ma zĩkeri ni werekṣa. ⁸ Zaakū makū se ò iko vĩmame, má iko vĩ sozanṣa. Madì o n gbē done à gé, akū àdi gé. Madì o a pāndenε à mṣ, akū àdi su. Madì o ma zĩkeriine à adikū ke, àdi ke. ⁹ Kū Yesu yā pìi mà, à bò a sarε. Akū à lite à pì gbē kú ò téainṣne: Maten oáre, mádi e gbēke ma náani kè le bee Isarailanṣ téro. ¹⁰ Kū zĩrii pìnṣ èra ò sù, ò è zĩkerii pìi wèrekṣa.

Gyaanɔ né mèn do légelege vuna gan

¹¹ Abire gbera Yesu gèe wête kù òdi pi Naini gūn. A ibanɔ kù gbē pāndenɔ gèe kāao dasidasi. ¹² Kù à kà kāni kù wête pi bīnileo, à è ò gè sena òten boo. Gyaanɔ né mèn do légelegeme. Wêtepidenɔn kù kù nɔgbē pìio dasi. ¹³ Kù Dikiri a è, akù à kène wēnda, à pìne: Ñsun ɔɔ dɔro. ¹⁴ Akù à nà gèe pìii, à ɔ nà a àkpatia. Kù gbē kù ò senanɔ zè, akù à pì: Kefenna, ma ònne n̄ vu! ¹⁵ Akù gèe pìi vùte à nà yá'onaaa. Akù Yesu a kpà a daa. ¹⁶ Vīna gbēnɔ kù n̄ pínki, ò Luda sáabu kpà ò pì: O annabi z̄sk̄ɔ è ó té. Ò pì do: Luda sù a gbēnɔ gwa. ¹⁷ Akù Yesu baaruu dà Yudea būsula kù būsula kù ò likainɔ pínki.

*Yahaya Da'itekeri z̄irinɔ
(Mat 11:1-19)*

¹⁸ Yahaya ibanɔ yā pìnɔ bàbane pínki. Akù Yahaya n̄ gbēnɔn planɔ s̄isi, ¹⁹ à n̄ z̄i Dikiria, ò a la, àkūme gbē kù ani su ū yá, ke òḡɔ wé do gbē pāndeime? ²⁰ Kù gbē pìnɔ kà Yesu kīnaa, ò pìne: Yahaya Da'itekeri mé à ó z̄i ò n la, m̄k̄ɔmme gbē kù ani su ū yá, ke òḡɔ wé do gbē pāndeime? ²¹ Zaa gwe ḡonɔ Yesu gbēnɔ wèrek̄ɔa dasi kù n̄ gyānɔ kù n̄ wāwānɔ kù n̄ t̄ananɔ. À tò v̄inanɔ gu è dasi do. ²² Akù à pì Yahaya z̄irinɔne: À gé à yā kù a è, akūs̄ a m̄anɔ gbāne. À one v̄inanɔ ten gu e, erenɔ ten t̄aa o, kusunɔ ten werek̄ɔa, s̄atonɔ ten yā ma, ḡenɔ ten vu, takasidenɔ ten baaru nna waazi ma. ²³ Arubarikaden gbē kù àdi fu ma yāaro ū.

²⁴ Kù Yahaya z̄irinɔ tà, Yesu Yahaya yā ò parine à pì: Bón a ge gwa gbárannan? Kàpa kù ïa ten yīgān yá? ²⁵ Bón a ge gwa s̄aa? Gbē kù à pókasa z̄are danan yá? Nnamari kù òdi pókasa mana danɔ diḡɔ kù k̄inabeame. ²⁶ Bón a ge gwa s̄aa? Annabiin yá? Lem̄e! Maten oáre à de annabila se. ²⁷ Zaakù Yahayan ò a yā kè Luda yān ò pì:

Mani ma z̄iri gbare n̄ ā
à zé kekenne.

²⁸ Maten oáre, nɔgbē né'inaa gūn gbēke dí ká Yahaya ūro. Bee kù abireo gbē kù à de gbē kpede ū kpata kù à bò Luda kīnaa gūn deala.

²⁹ Kù gbē s̄inda pínki a yā mà, ari kù be'oḡosirinɔ sé, ò yā nna kpà Ludaa, zaakù Yahaya n̄ da'ite kè. ³⁰ Farisinɔ kù ludayādannerinɔ s̄s̄, ò ḡi yā kù Luda d̄ite à keñnei, akù odi we kù Yahaya n̄ da'ite kèro.

³¹ Yesu pì: Bón mani gbāragbēnɔ kpákūsūoo? Bón ò b̄ok̄ɔaoo? ³² Ò de lán né kù ò kù ete gūn, òten lé zuk̄sinɔ bà òten pi:

O úra pèáre, ádi ū wāro.

O wēnda lèe siáre, ádi ɔɔ dɔro.

³³ Zaakū Yahaya Da'itekerii sù, adi burodi sóro, adi sèwē miro, akū a pì tãnademe. ³⁴ Bisāsiri Né sù, àdi pò ble, àdi í mi, akū a pì: Guturu wēmiriime, be'ogòsirino kù durunnakerino gbēnname. ³⁵ Ama òdi òndõ dõ a yãkenaaame.

Nísi gbī nna kuna Yesu gbáa

³⁶ Farisi ke Yesu sisi à su à pò ble kãao. Yesu gèe a bea, akū àten pò ble gengesekena. ³⁷ Nɔgbē dāvānide ke kù wēte pìi gūn. Kù à mà Yesu ten pò ble Farisi pì bea, akū à gèe gwe kù kpáluba fitinnao kù nísi gbī nnao kù a gūn. ³⁸ À zè a kpe a gbá sare, àten sò do. A wétè ten tō a gèsekpea, akū àten wara kù a mikāo, à lé pèpe a gbáa, akū à nísi gbī nna pìi kù. ³⁹ Kù Farisi kù à a sisi pìi è le, akū à pì a swèe gūn: Tó gbē pì bi annabiime, de à nɔgbē kù àten ɔ naa dí taka dõ, kù dāvānideme. ⁴⁰ Akū Yesu pì Farisi pìine: Simɔ, má yãke vī mà onne. Simɔ pì: Ñ o, Danneri. ⁴¹ Yesu pì: Ɔgɔdakeri ke mé à kun, gbēnɔn planɔ a fīna kūna, gbē do andurufu ɔgɔ wàa pla kpé basɔro, gbē do sō ɔgɔ bupla akuri. ⁴² Kù ò pòke vī ò fīna booro, akū à tònne í pla í pínki. Í té, dí mé anigõ yei de a dakelaa? ⁴³ Simɔ wèa à pì: Maten da gbē kù ò tònne kù ɔgɔ zõkõome. Yesu pìine: N we mana. ⁴⁴ Akū Yesu are dò nɔgbē pìia, à pì Simɔne: N nɔgbē pìi è yá? Kù ma gē n bea, nídi í kpáma ma gbá pìpiro, akū nɔgbē pì ma gbá pìpi kù a wétèo, à wàra kù a mikāo. ⁴⁵ Índi lé pémaro. Nɔgbē pì sō, zaa gɔro kù ma gē la, adi kámma bo kù lépena ma gbáaaoro. ⁴⁶ Índi nísi má ma miario. Nɔgbē pì sō, à nísi gbīnnade kù ma gbánɔa. ⁴⁷ Abire yã mé à tò maten onne, à yemai manamana kù a durunna zõkõ kèa yáime. Gbē kù ò a kè kù a fítio sō, yenyī fitinlen àdigõ vī. ⁴⁸ Akū à pì nɔgbē pìine: N durunnano kènne. ⁴⁹ Akū gbē kù òten pò ble læeleno òkõne ò pì: Dín gbē pì ũ, kù àten durunnano kēmāa? ⁵⁰ Akū Yesu pì nɔgbē pìine: Ma náani kù n kè mé à n sura bà. Ñ tá be aafia.

8

Nɔgbē kù ò té Yesuino

¹ Abire gbera Yesu kurè wēte kù wétèo, lakutu kù lakutuo, àten waazi ke, àten kpata kù à bò Luda kīnaa baaru nna kpáíne. A zìri gbēnɔn kuri awɛɛplanɔ gèe kãao ² kù nɔgbē kù à tãnanao bò í gūn à í wérekõa kù í gyāno. Mariama kù òdi pine do Mariama Magaleni kù Yesu tana mèn supplanɔ bòte a gūn kù í té ³ kù Herɔdu begwari Kuza nano Yoanao kù Suzanao kù nɔgbē pādeno dasi. Òdigõ Yesu kù a ìbano gwa kù pò kù ò vīo.

Yalekõana kù pówɛfariio
(Mat 13:1-23, Maa 4:1-20)

⁴ Ò bò wēte kũ wēteo ò kàkara Yesui, akũ à yā lèkōaíne à pì: ⁵ Búbari ke mé à bò à gèe pówē fā. Lákũ àten fā nà, a kenò lète zé gūn ò táa òa, akũ bánò sù ò blè. ⁶ A kenò lète gbè sàraa musu. Kũ ò bùte, akũ ò gàga, kũ odi mótò lero yāi. ⁷ A kenò lète lènò gūn, akũ lèe fùte kũíno lèele à nàkaraíma. ⁸ A kenò sō à lète zíte mana gūn, akũ ò bùte ò né ì leu basòro. Kũ ò ò le, à pùtā à pì: Gbē kũ à sã vī à yā pì ma.

⁹ A ìbanò a là yā pì bókòtenaai. ¹⁰ Akũ à pì: Luda á gbá zé à kpata kũ à bò a kínaa asirinò dō, ama madì o gbē kparanone kũ yalékōanaaome, de ò gu gwa póke'ena sari, ò yā ma a dōro dōnaa sari. ¹¹ Yā pì bókòtenaan dí: Pówē pì bi Luda yāme. ¹² Zé gūn pónò de lán gbē kũ òdi Luda yā manò bà, akũ ìbilisi di su à yā pì bo n swèe gūn, de òsun Luda náani ke à n sura baro yāi. ¹³ Gbè sàraa musu pónò de lán gbē kũ òdi Luda yā ma ò sí kũ pónnaonò bà, ama ò zīni vīro. Òdi Luda náani ke goro pla, ama tó ò n yō ò gwà, òdi fume. ¹⁴ Pówē kũ ò lèe lènò gūnnò de lán gbē kũ òdi Luda yā manò bà, ama andunia damukena kũ aruzeke yāo kũ pōnnakēnaaoo di nakaraíma, òdi fō ò né ì à màro. ¹⁵ Zíte mana pónò de lán gbē kũ òdi Luda yā ma kũ nèsepurao òdi sí kũ nèsemanaonò bà, akũ òdi mena fō ari ò gé karana keo.

Yalékōina kũ fitilaa
(Maa 4:21-25)

¹⁶ Òdi fitila na ò ta kútea ke ò dite gádo gbáruro. Òdi di a dibò musume, de gbē kũ òten gēno gupura e yāi. ¹⁷ Póke kú utena kũ oni gí boo gupurairo. Asiriya ke kun kũ oni ma ò gí o gupuraairo. ¹⁸ Abire yāi à yā ma kũ laakarriio. Gbē kũ à pò vīn Luda ni karane. Gbē kũ à póke vīro sō, bee pò kũ àten da á vī Luda ni sía.

Yesu danenò
(Mat 12:46-50, Maa 3:31-35)

¹⁹ Yesu da kũ a dakūnanò sù a kínaa, akũ odi le ò nàiro pari yāi. ²⁰ Akũ ò pìne: N da kũ n dakūnanò kú bàai, ò ye n enaai. ²¹ Akũ à wèrma à pì: Gbē kũ òdi Luda yā ma ò zī keanome ma da kũ ma dakūnanò ũ.

Yesu zàga'ia zēnaa
(Mat 8:23-27, Maa 4:35-41)

²² Zíkea Yesu gè gó'ite gūn kũ a ìbanò, akũ à pìinne: Ò bikũ sèbēe bara. Akũ ò dà zén. ²³ Goro kũ òten gé, i Yesu sè. Akũ zàga'ia fùte sèbela, í ten ká gó gūn, ò kú kari gūn. ²⁴ Akũ a ìbanò nàì ò a vù ò pì: Danneri! Danneri! Óten ká í té! Akũ à fùte à gí ìane kũ í kũ àteni n gó yīpayīpao, akũ à zè, gu kè kítikiti. ²⁵ Akũ à pìinne: Á ma náani vīroo? Akũ yā pìi bò n sare, vīna n kũ, akũ ò òkōne: Dín gbē dí ũ sée? Bee ìa kũ ío, àdi yā diteíne, akũ àdi a yā mame.

Tānanɔ gbarɛna alɛdenɔ
(*Mat 8:28-34, Maa 5:1-20*)

²⁶ Akū ò kà Gadara bùsun sèbɛɛ bara, Galili bùsu ifāboki kpa. ²⁷ Kū Yesu bikū í bara, à dàkare kū wēte pì gōgbē kū à tāna vīo. À gɔɔ pla kè adi pókasa naawaro. Àdigō kú bɛro, sé miranɔ té. ²⁸⁻²⁹ Òdi a yī kū m̀kākōananɔ, òdi a da lín a kūna yāi, ama àdi m̀kākōanaa pìnɔ kēkēme, tāna pìi dì a si sèn. Kū à Yesu è, akū à wiki lè, à sù à kùte a arɛ, akū à pùtā à pì: Yesu, Luda Musude Né, bón ó vī kō òi? N yā nna! Nsun wé tamaro. À ò lɛ kū Yesu ò tāna pāsī pì bo a gūn yāime. ³⁰ Akū Yesu a là à pì: N tón deraa? Akū à wèala à pì: Ma tón Dasi. Zaakū tānanɔn kú a gūn dasime. ³¹ Akū tāna pìnɔ kùte kè Yesune manamana ò pì, àsun n gbarɛ ò si Zīngò wèe lòkotoo gūnlo.

³² Alɛde kpàsa zōkō kú gwe, òten pó ble sīsigerɛi. Akū tāna pìnɔ wé kè Yesua à n gba zé ò gē n gūn. Yesu n gbá zé, ³³ akū tānanɔ gò gbē piia ò gē alɛdenɔ gūn. Akū alɛde kpàsaa pìi wì kū bàao, ò sòro sīsigerɛi ò si sèben ò gāga gwe. ³⁴ Kū alɛdɛdārino è lɛ, ò bàa lè ò gèe ò yā pìi bàbañne wēte gūn kū buranɔ. ³⁵ Akū ò b̀te de ò yā kū à kèe pì gwa. Kū ò sù Yesu kīnaa, ò gbē kū tānanɔ gòaa pìi è vutena Yesu gbá sarɛ kū pókasao dana, à kú a laakariia. Akū vīna n kū. ³⁶ Kū gbē kū ò yā pìi è kū wéonɔ ònne deran ò tãnade pìi wèrekōa nà, ³⁷ akū Gadara bùsu gbēnɔ pínki kùte kè Yesune à bo n bùsun, zaakū vīna n kū manamana. Akū à gē gó'ite gūn, àten tá. ³⁸ Gbē kū tānanɔ gòaa pì kùte kènne de à tá káao, ama Yesu gìnɛ à pì: ³⁹ N era n tá n bea, n yā kū Luda kènne oñne pínki. Akū à tà, à yā kū Yesu kèare kpàkpa kè wēte pìi gūn pínki.

Yairu né vuna kū nōgbē kū à ɔ nà Yesu utaaao
(*Mat 9:18-26, Maa 5:21-43*)

⁴⁰ Kū Yesu era à sù, akū gbēnɔ gbānake kpai, zaakū gbē sīnda pínki teni a dāme. ⁴¹ Akū gōgbē kū à de aduakekpe gbē zōkō ũ kū òdi pinɛ Yairu sù à wùte a kùaa Yesu gbá sarɛ, à kùte kènne de à gé a bea, ⁴² kū a né mèn do légelege ten ga yāi. Néngbē pìi kà wē kuri awɛɛpla. Kū Yesu ten gé, akū pari ten nakaraa.

⁴³ Nōgbē ke kú gwe, aru dì b̀tea à kà wèe kuri awɛɛpla. Pó kū à vī pínki à dè ezedenɔ kīnaa, ama gbēke dí fō à a wèrekōaro. ⁴⁴ Kū à nà Yesui kpe kpa, akū à ɔ nà a uta léa. Zaa gwe gōnɔ a arub̀tenaa zè. ⁴⁵ Akū Yesu pì: Dí mé à ɔ nàmaa? Akū n gbē sīnda pínki pì á a yā dōro. Akū Pita pì: Danneri, gbēnɔ likanyī òten nakaramma. ⁴⁶ Akū Yesu pì: Gbēke ɔ nàma, zaakū má dō kū gbāna bò ma m̀e gūn. ⁴⁷ Kū nōgbē pìi è ò a yā dō, akū à sù àten lukaluka, à wùte a kùaa a gbá sarɛ, akū à yā kū à tò à ɔ

nàaa ò gbē sīnda pínki wára kǔ lákǔ à aafiaa lè nà gǔnǔ. ⁴⁸ Yesu pìne: Nǔgbē, ma náani kǔ n kè mé à n werekǔa. Ñ tá be aafia.

⁴⁹ Kǔ Yesu kpé àten yā o, ò bò aduakekpe gbē zǔkǔo pì bea, ò sù ò pìne: N né pìi kè sari, òsun wari dǔ danneriia doro. ⁵⁰ Yesu yā pìi mà, akǔ à pì Yairune: Ñsun tó swè kēnguro. Ñ ma náani ké dé, ani werekǔa. ⁵¹ Kǔ à kà a bea, adi we gbēke gè káaoro, sé Pita kǔ Yuhanao kǔ Yamisio kǔ né pì de kǔ a dao. ⁵² Gbē kǔ ò kú gweno ten sǔ dǔ n pínki, òteni n zǐda kēkē. Akǔ Yesu pì: Ásun sǔ dǔoro. Adi garo, àten i omē. ⁵³ Akǔ ò a lalandi kè, zaakǔ ò dǔ kǔ né pìi gà kò. ⁵⁴ Yesu a kǔ a ɔa, akǔ à pǔtǎ à pì: Nénǔkpare, n vu! ⁵⁵ Akǔ à wèndii sù, à fùte gǔnǔ. Yesu pì ò pǔble kpáa. ⁵⁶ Yā pìi bò né pì de kǔ a dao sare, akǔ Yesu ónne òsun yā kǔ à kèe pì ò gbēke maro.

9

Yesu zǐrinǔ zǐnaa

(Mat 10:5-15, Maa 6:7-13)

¹ Yesu a ɔba gbēnǔn kuri awēplanǔ sisiai, akǔ à n gbá gbāna kǔ ikoo ò tana buri sīnda pínki go mǔma, ò gyānǔ werekǔamǔma. ² Akǔ à n zǐ ò kpata kǔ à bò Luda kǐnaa yā waazi ké, ò gyārenǔ werekǔa. ³ À pìinne: Ásun pǔke sé à géoro, gò ke bǔkǔlokona ke zana ke ɔgǔ ke uta mèn pla. ⁴ On kǔ a kipan, àgǔ kú gwe ari à gé boo wēte pìi gǔn. ⁵ Wēte kǔ odi gbānake kpáárenlo, à bon à lukutē warawara á gbánɔa n tona kǔ Ludao sèeda ũ. ⁶ Akǔ ò dà zén, ò kurè wēte kǔ wēteo, ò baaru nna kpáinne, ò gyānǔ wèrekǔamǔma gu sīnda pínki.

Herǔdu bídikēnaa

(Mat 14:1-12, Maa 6:14-29)

⁷ Kǔ kǐna Herǔdu yā birenǔ mà pínki, akǔ à bídi kè, zaakǔ gbēkenǔ ten pi Yahaya Da'itekēri mé à fùte bona gan. ⁸ Gbēkenǔ pì Iliasu mé à bò à sǔmǔma, gbēkenǔ pì dǔ annabi yānǔ doke mé à vù. ⁹ Herǔdu pì: Ma Yahaya mii zǔ. Dín gbē kǔ ma a baaru maa pì ũ sée? Akǔ àten wete n wé ké pla.

Yesu pǔblekpana gǔgbē gbēnǔn dǔbu sǔɔronɔa

(Mat 14:13-21, Maa 6:30-44, Yuh 6:1-14)

¹⁰ Kǔ zǐrii pìnǔ sù, akǔ ò yā kǔ ò kènǔ gbá Yesune. Akǔ à n sète ntēne à gēe kǔnwo wēte kǔ òdi pi Betesaida. ¹¹ Kǔ pari dǔ, akǔ ò pètei. À gbānake kpányĩ, à kpata kǔ à bò Luda kǐnaa yā ónne, akǔ à gbē kǔ ò ye ò n werekǔanǔ wèrekǔa.

¹² Kǔ ifántē bùsa, zǐri gbēnǔn kuri awēplanǔ nài ò pìne: Ñ gbēnǔ gbare ò gé kipaki kǔ pǔbleo wete lakutu kǔ bura kǔ ò kú káninǔ gǔn, zaakǔ sènte pǔɔtun ó kú la. ¹³ À pìinne: Ákǔnǔ à pǔ kpámǔma ò ble. Akǔ ò pì: Burodi mèn sǔɔro kǔ kpò mèn

plao ó vī. Séde ò gé poble lú gbē dínɔne ń pínki. ¹⁴ Gōgbēnɔn kú gwe gbēnɔn dúbu sɔɔro taka. Akū à pì a ìbanɔne: À tó ò vute gà kú gāao gbēnɔn bupla akurikuri. ¹⁵ Akū ò kè le, ò ń vútevute ń pínki. ¹⁶ Akū à burodi mèn sɔɔro kú kpò mèn pla pìnɔ sè à a wé sè musu à arubarikaa dàn. Akū à lìlikɔre à kpà a ìbanɔa, ò kpàatete gbēnɔne. ¹⁷ Ò pò blè ò kà ń pínki, akū ò a kusu kú ò gōnɔ sète tãnko kuri awεepla pà.

Pita Yesu Arumasihukena onaa
(Mat 16:13-23, Maa 8:27-33)

¹⁸ Zīkea kú Yesu ten adua ke ado, a ìbanɔ sù ò a lè, akū à ń lá à pì: Dín gbēnɔ dì pì má de a ũu? ¹⁹ Ò wèa ò pì: Gbēkenɔ dì pì Yahaya Da'itekəriime, gbēkenɔ dì pì Iliasu, gbēkenɔ dì pì do annabi yānɔ doke mé à vù. ²⁰ Akū à ń lá à pì: Ákōnɔ sō, dín adi pì má de a ũu? Pita wèa à pì: Luda gbē Arumasihumε n ũ.

Yesu a ga kú a vunaao yá'onaa
(Mat 16:21-28, Maa 8:31-9:1)

²¹ Akū à gínne òsun yā pì o gbēke maro. ²² Akū à pì do: Séde Bisāsiri Né wétãmmãna le manamana, gbē zōkōnɔ kú sa'orikinɔ kú ludayādannerinɔ ni gíi, oni a de, a gɔɔro aakōde zī ani vu.

²³ Akū à pìnne ń pínki: Tó gbē ye à ke ma ìba ũ, séde à gí a zīda wèndiii, àgō a lígbãndurukpana sé lákū gu dīgō do nà àgō téomai. ²⁴ Gbē kú à ye àgō a wèndi kúna ni kurai. Gbē kú à gí a wèndiii ma yāi sō, ade nigō wèndi vī. ²⁵ Tó gbē andunia lè pínki, à a zīda lilin kèò à kùra a wèndiii, bó àreen ani lee? ²⁶ Tó gbē makū kú ma yāo wé'i kù, Bisāsiri Né ni ade wé'i kú gɔɔro kú ani su a gakuri gūn kú a De gakurio kú a malaikanɔ gakurio. ²⁷ Yápuran maten oáre, gbēkenɔ kú la kú oni garo ari ò kína kú Luda kà e.

Yesu linaa
(Mat 17:1-8, Maa 9:2-8)

²⁸ Yā pì onaa gbera à kà azuma do taka bà, akū à Pita kú Yuhanao kú Yamisio sè à didi kúnwo kpia de à adua ke. ²⁹ Kú àten adua ke, a ànn líte a pókasanɔ kè púu táitai. ³⁰ Kãnto gbēnɔn planɔn kú kãao, Musa kú Iliasuo, òten yā o kú Yesuo. ³¹ Ò bò ò sùã gakuri gūn, òten andunia kú ani tó zaa Yurusalemu yā o. ³² I Pita kú a gbēnɔ sè. Kú ò vù, ò Yesu gakuri è kú gbēnɔn pla kú ò zena a sareno. ³³ Kú gbēnɔn pla pìnɔ ten kékōã kú Yesuo, Pita pìnɔ: Dikiri, à mana kú ó kú la. Ò kuta do mèn aakō, n pò mèn do, Musa pò mèn do, Iliasu pò mèn do. À dō yā kú áten oro. ³⁴ Kú àten o le, ludambe luku kipa à dànlã. Kú ò kú a gūn, vīna ń kú, ³⁵ akū ò kòtoo mà a gūn à pì: Ma Né kú ma a sèn dí. À a yā ma. ³⁶ Kòtoo pì manaa gbera ò è

Yesu mé à gǝ́ gwe ado. A ìbaa pìncó ñ lé kǝ́, odi yā kǝ́ ò è o gbēke ma gɔɔ kǝ́aro.

Négǝ́gbē tanade werekǝ́anaa

(Mat 17:14-18, Maa 9:14-27)

³⁷ Kǝ́ gu dǝ́, ò kipa kpi pìi musu, akǝ́ gbēncó sù da Yesule dasi. ³⁸ Zaa gǝ́n gǝ́gbē ke pǝ́tā à pì: Danneri, n yā nna! Ñ ma né gwa, zaakǝ́ ma né mèn do kǝ́ má vǝ́n gwe. ³⁹ Tāna dì futea, akǝ́ àdi wiki lé kǝ́nto. Àdi a pǝ́te àgǝ́ bigiri kǝ́kǝ́ àgǝ́ lé'ifuta bǝ́te, àdi wari dǝ́a àdi goa likalikaro. ⁴⁰ Ma wé kè n ìbanǝ́a ò pé tāna pìia à bo, akǝ́ ò fúa. ⁴¹ Yesu pì: Gbāragbē yakana ludanaanikerisarinó! Manigǝ́ kú kǝ́áo ari bǝ́rǝ́e? Manigǝ́ mena kǝ́áo ari bǝ́rǝ́e? Ñ mó kǝ́ n né pìio la. ⁴² Ari né pì gǝ́ gé nai, akǝ́ tāna pì a pǝ́te, àten bigiri kǝ́kǝ́. Akǝ́ Yesu gǝ́ tāna pìine à né pìi wèrekǝ́a, akǝ́ à a kpà a dea. ⁴³ Luda gbāna zǝ́kǝ́ yā pìi bò ñ sare ñ pínki.

Yesu era à a ga yā'onaa

(Mat 17:22-23, Maa 9:30-32)

Gbēncó lé wè Yesu yākenaa pínki, akǝ́ à pì a ìbanǝ́ncé: ⁴⁴ Àgǝ́ yā díkǝ́na kǝ́na á nèsee gǝ́n. Oni Bisāsiri Né na gbēncóncé ñ ǝ́ tera. ⁴⁵ Odi yā pìi dǝ́rǝ́ dǝ́ro, a mì utenañné, ò fúa, akǝ́ vǝ́na ñ kǝ́ ò yā pì gbekaa.

Denla yā

(Mat 18:1-5, Maa 9:33-37)

⁴⁶ Akǝ́ ò fute kǝ́ lékpakǝ́ao denakǝ́la yā musu. ⁴⁷ Yesu laasun kǝ́ à kú ñ nèsee gǝ́n dǝ́, akǝ́ à né fǝ́ti sè à a zè a sare, ⁴⁸ à pìine: Gbē kǝ́ à né dí taka sì ma ìbake yāi, makǝ́me à ma si. Gbē kǝ́ à ma si sǝ́, ade gbē kǝ́ à ma zǝ́ sìme. Gbē kǝ́ à a zǝ́da dìte kǝ́ana á té mé à gbē zǝ́kǝ́ ũ.

Gbē kǝ́ adi ibere sé kǝ́áoro bi a gbēndome

(Maa 9:38-40)

⁴⁹ Akǝ́ Yuhana pì: Danneri, o gbēke è, àten tǝ́nanǝ́ gorǝ́ma kǝ́ n tǝ́o, akǝ́ o gine, zaakǝ́ ó gbēncó. ⁵⁰ Akǝ́ Yesu pì: Ásun gínero, zaakǝ́ gbē kǝ́ adi ibere sé kǝ́áoro bi á gbēndome.

Samaria bǝ́su lakutu gina Yesui

⁵¹ Kǝ́ Yesu tana ludambe gɔɔ kǝ́ kǝ́ni, à mìi pè Yurusalemua. ⁵² Akǝ́ à gbēncó gbàre ò dǝ́áre are, akǝ́ ò gèè ò gè Samaria bǝ́su lakutu ke gǝ́n de ò soru kene. ⁵³ Akǝ́ lakutude pìncó gǝ́ a síi kǝ́ à mìi pè Yurusalemua yāi. ⁵⁴ Kǝ́ a ìba kenǝ́ Yamisi kǝ́ Yuhanao è le, ò pì: Dikiri, ñ ye ò pi té bo ludambe à su à ñ kakaten yá? ⁵⁵ Akǝ́ Yesu lǝ́te à kpǝ́kǝ́nyĩ. ⁵⁶ Akǝ́ òten gé lakutu pǝ́ndea.

Tena Yesui

(Mat 8:19-22)

⁵⁷ Kū ò té zén, gǔgbē ke sù à pì Yesune: Gu kū nten gén pínki, manigǔ ténýĩ. ⁵⁸ Yesu pìne: Gbēgbonno ñ tò vī, bāno ñ sà vī. Bisāsiri Né sǔ à ĩampaki vīro. ⁵⁹ Yesu pì gbē pāndene: Ñ mǔ ñ témai. Akū gbē pìi pì: Dikiri, ñ tó ari ma de gèe kpágui gĩa. ⁶⁰ Yesu pìne: Ñ tó gèno ñ gèno vī. Mǔkǔn sǔ, ñ gé kpata kū à bò Luda kīnaa yā waazi ke. ⁶¹ Gbē pānde pì do: Manigǔ ténýĩ Dikiri, ama ñ tó mà gé lé za ma bedenja gĩa. ⁶² Yesu pìne: Gbē kū swakure na a oĩ, tó àten kpe gwa, ade dí kǔ sé kū kpata kū à bò Luda kīnaaoro.

10

Gbēnon baaakǔ akuri awεεplanǔ zīnaa
(Mat 11:20-27, 13:16-17)

¹ Abire gbera Dikiri gbēnon baaakǔ akuri awεεpla pāndeno òte, akū à ñ zī gbēnon plapla ò doáre are wēte kū gu kū á ye à génnoo pínki. ² Á piíne: Pókēna zǔkǔ, ama a zīkerinon dasiro. Á wé ke Buradea de à zīkerino gbare ò a pǔ keke. ³ Á da zén. Mateni á zī lán sǎne bǔrono bà lewannano téme! ⁴ Ásun ogosono séro ke bǔkolokona ke kyaten. Ásun ze zén à fo kpá gbēkearo. ⁵ On kū a gēn pínki à pì gĩa Luda on pì gba aafia. ⁶ Tó aafiade kú gwe, á fo aafiade ni gǔne. Tó à kú gwe sǔro, ani era à suáwame. ⁷ Àgǔ kú on pìi gūn, à pǔmina ke pǔble kū ò kpàáwa ble, zaakū zīkerii kà à a láada le. Ásungǔ kipaki lilin kero. ⁸ Wēte kū a gēn akū ò á sí, à pǔ kū ò sùoáre ble. ⁹ Á wēte pì gyāreno werekǔa, à o gbēnone kpata kū à bò Luda kīnaa kà kǎni kúńwo. ¹⁰ Tó a gē wēte gūn, tó odi á sí sǔro, à bote gānulea à pi: ¹¹ Bee á wēte lukutē kū à kpà ó gbála se, o wàra á tona kū Ludaoo sèda ũ. Àgǔ dǔ sǎnsǎn kú kpata kū à bò Luda kīnaa kà kǎni. ¹² Maten oáre, yǎkpatεkeεgoǔ zī wétamma kū Sodo mudeno ni le nigǔ sǎna de wētepideno pǔla.

¹³ Waiyoo Krazīdeno! Waiyoo Betesaidadeno! Tó ma daboyā kū ma kè á ténno kè Taya kū Sidǔo yā, de wētepideno uta kasanǔ dàda, ò vùte tuburaa à gù kè nèselitēnaa sèda ũ. ¹⁴ Yǎkpatεkeεgoǔ zī á wétamma nigǔ de Tayadeno kū Sidǔdeno pǔla. ¹⁵ Á Kapenamudeno sǔ, áni gbā à zǔ Ludaan yá? Oni o sǎi ari gyāwān.

¹⁶ Akū Yesu pì a ibanone: Gbē kū à á yā mà ma yā màme. Gbē kū à gǎi gimaimē. Gbē kū à gimai sǔ, ade gù gbē kū à ma zīime.

¹⁷ Gbēnon baaakǔ akuri awεεpla pino gèe, akū ò era ò sù kū ponnoo ò pì: Dikiri, bee tǎnanǔ mǔi nǎtewere ñ tó yǎi. ¹⁸ Yesu piíne: Ma Setan è à lète bona ludambe lán legūpinaa bà. ¹⁹ Ma á gbá zé à tǎa o mlēno kū fínno kū á ibere gbāna pínkinǔa, pǔke ni

á kǐnnaro. ²⁰ Bee kǔ abireo ásun ponna ke kǔ mì kǔ tǎnanɔ dì nateáreoro. À ponna ke kǔ á tó kú takadan ludambe yǎi.

²¹ Zǐ birea Luda Nini Yesu pɔ kè nna manamana à pì: Baa, musu kǔ zǐteo Dikiri, ma n sáabu kè, kǔ n yǎ bireno ùte yǎdǎrinɔne kǔ ɔndǎrinɔ n boo kyódǎrisarinɔne. Leme, Baa, zaakǔ n poyenyĩnaame. ²² Ma De pɔ sǐnda pínki nàmenɛ ma ɔǐ. Gbēke Luda Né dǎro, tó adi ke De Luda baasiro. Gbēke De Luda dǎro, tó adi ke a Né kǔ gbē kǔ Né pì yei à mǎnnenɔ baasiro.

²³ Akǔ Yesu arɛ dɔ a ìbanɔa òtēne, à pìnnɛ: Arubarikadenɔme á ũ pɔ kǔ áten e kǔ wéyo yǎi. ²⁴ Maten oáre, annabinɔ kǔ kǐnanɔn kun yǎ dasi, ò ye ò pɔ kǔ áten enɔ e, odi ero, ò ye ò yǎ kǔ áten manɔ ma, odi maro.

Samaria bǔsu gbē mana

²⁵ Dokadǎri ke fùte de à Yesu yɔ à gwa à pì: Danneri, deran mani ke nà mà wèndi kǔ àdi lákaro lee? ²⁶ Yesu pìnnɛ: Deran ò kè doka takadan nàa? N a kyó kè n mà deramɛɛ? ²⁷ Gbē pìi wèa à pì: Ñgɔ ye Dikiri n Ludai kǔ nèseɛo mèn do kǔ n ninio pínki kǔ n laasunnwo pínki n gbǎna lén, n swè gɔ kúa, abire gbera ñgɔ ye n gbēdakei lán n zǐda wèndii bà. ²⁸ Yesu pìnnɛ: N we mana. Ñgɔ ke le, ñinigɔ kun. ²⁹ Gbē pìi ye à yǎ nna kpá a zǐdaa, akǔ à Yesu là à pì: Dín ma gbēdake ũu?

³⁰ Akǔ Yesu pìnnɛ: Gbēke mé à bò Yurusalemu àten gé Yeriko, akǔ kpǎni kǎsaranɔ zé zǎne. Ò a pókasanɔ sia, ò a gbē búgubugu ari à kà gana. Akǔ ò a tòn ò gè zéla. ³¹ À sù à lè sa'ori ke zé dokɔnɔ pii sè. Kǔ à a è, akǔ à pǎne à gète. ³² Leme dɔ kǔ Levi buri ke kà gu pìn, à a è, akǔ à pǎne à gète. ³³ Ama Samaria bǔsu gbēke té zé pìn. Kǔ à sù à a è, akǔ à kènɛ wènda. ³⁴ À nài, à eze màma gu kǔ à kǐnnanɔa kǔ nísio kǔ sèwèo, à pɔ yǐyǐa. Akǔ à a sè à dì a zaaki kpe, à gèe kǎao nibɔnɔ kipakia, gu kǔ à a gwàn. ³⁵ Kǔ gu dɔ, akǔ à andurufu ɔgɔ bò mèn pla à kpà kipakide pìia à pì: Ñ a gwamɛne. Tó n ɔgɔ dè de adila a musu, mani fǐna bonne, tó ma su.

³⁶ Tɔ! Gbēnɔn aakɔ pìnɔ té dín nten da gbē kǔ kpǎninɔ dàale pì gbēdake ũu? ³⁷ Dokadǎrii pii wèa à pì: Gbē kǔ à a wènda dǎme. Akǔ Yesu pìnnɛ: Ñ gé ñ ke le se.

Yesu kunna Maata kǔ Mariamao bea

³⁸ Gɔrɔ kǔ Yesu kǔ a ìbanɔn té zén, ò kà wète gǔn, akǔ nɔgbē kǔ òdi pine Maata Yesu sà a bea. ³⁹ À dakǔna vǐ, òdi a sísi Mariama, à vùte Dikiri gbá sare, àteni a yǎ ma. ⁴⁰ Kǐni zǐ kè Maataa dasi, akǔ à sù Yesu kǐnaa à pì: Dikiri, kǔ ma dakǔna ma to zǐ gǔn mado, adi kenne yáke úroo? Ñ onɛ à kpámai. ⁴¹ Akǔ Dikiri wèa à pì: Maata, Maata, nten damu ke dasi, nten wari dɔ n zǐdaa kǔ

yānɔo dasi. ⁴² Yā mèn do mé à zé vī. Mariama baka mana sè, oni síaro.

11

Aduakɛnaa

(Mat 6:9-15, 7:7-11)

¹ Zíkea Yesu ten adua ke gukea. Kū à làka, a ɪba ke pìne: Dikiri, ñ aduakɛnaa dadawere, lákū Yahaya dà a ɪbanɔne nà. ² Akū à pìne: Tó átɛn adua ke, àgɔ pi: Baa, ñ tó ògɔ dɔ kū n tó adona.

Ñ tó kpata kū à bòn n kīnaa bo gupuraa.

³ Ñ ó gba pɔ kū ónigɔ ble lákū gu ògɔ dɔ nà.

⁴ Ñ ó durunnano kēwá,

zaakū odì kē gbē kū ò durunna kèwɛɛnɔne n pínki.

Ñsun tó ò fu yɔogwanaaaro.

⁵ Akū à pìne: Ò pì á gbēke mé à gbēnaa vī, akū à gèe a kīnaa lizāndo à pìne: Ma su n kīnaame, ñ burodi sākāmeɛ mèn aakɔ.

⁶ Nibɔɔ kipama tera dí, má pɔke vī mà kpáaro. ⁷ Akū a gbēnaa pìi wèa zaa kpé gūn à pì: Ñsun wari dɔmaro, ma gbàa tà kò.

Ma gē kpén kū ma nénɔ, mani fɔ mà fute mà pɔke kpámmaro.

⁸ Matɛn oáɛ, bee tó adi fute à kpàa gbēnnake yáiro, ani fute à pɔ kū à yei kpáa, kū à zèi dāndān yáí. ⁹ Makū sɔ matɛn oáɛ, à wé ke, Luda ni kpááwa. À wete, áni le. À gbà lé, Luda ni wéáɛ.

¹⁰ Zaakū gbē kū à wé kèen òdi kpáa, gbē kū à wète sɔ àdi le, gbē kū à gbàa lèen oni wēne. ¹¹ Ákɔnɔ kū á nénɔ vī, tó á né kpò wé kèáwa, á dí mé ani mlè sé à kpáaa?

¹² Ke tó à né konegbīni wé kèáwa, á dí mé ani fí sé à kpáaa?

¹³ Bee kū á vānikɛo á pɔ mana kpāna á nénɔa dɔ. Oni á De kū à kú musu Nini kpāna gbē kū ò wé kèanɔa pɔ o dɔ yá?

Tānagona gbēnɔa

(Mat 12:22-30, 43-45, Maa 3:20-27)

¹⁴ Yesu ten tāna sāto kpáturuku go gbēa. Kū tāna pìi gò, sāto pìi nà yá'onāaa, akū yā pìi bòn pari sare. ¹⁵ Akū n gbēkenɔ pì: Àdi tāna goómma kū tānānɔ kína Belezɛbubu gbānaome. ¹⁶ Akū gbē pāndenɔ a yɔ ò gwà, ò a gbèka à sèeda ke kèíne kū Luda gbānao.

¹⁷ Kū Yesu n laasun dɔ, akū à pìne: Kpata kū a gbēnɔ ɪberɛɛ sè kū kɔo ni kakate. On kū a gbēnɔ ɪberɛɛ sè kū kɔo ni gɔ bezī ūme. ¹⁸ Tó Setan ɪberɛɛ sè kū a gbēnɔ, deran a kpata ni gí keɛ? Ma ò le kū átɛn pi madì tāna goómma kū Belezɛbubu gbānao yáime.

¹⁹ Tó Belezɛbubu gbānan madì tāna goómma, á gbēnɔ dì goómma kū dí gbānaomeɛ? Leme á zīda gbēnɔ á éke bòn le. ²⁰ Tó ma tānagoómmana bi Luda ɔgbɛɛme, àgɔ dɔ kū kína kū Luda kàa sù à á lén gwe. ²¹ Tó gɔsa gbāna zìkabɔnɔ kūna

àteni a ɔn dākpāo, a aruzekenɔ digɔ aafiaame. ²² Ama tó gbě kũ a gbāna deala sù à gèi à gbāna m̀nne, ani a gɔkeɔ kũ à a náani vĩnɔ sɛte, ani a aruzeke kpaateteĩne. ²³ Gbě kũ à kú kũmaoro bò ma kpɛ. Gbě kũ àdi pɔ kakara kũmaoro di fākɔame.

²⁴ Tó ò tãna gò gběa, àdigɔ likara zɔ gukorin àgɔ vuteki wete. Tó adi lero, akũ àdi pi: Mani era mà tá ma be zĩame. ²⁵ Tó à kà gwe, àdi le à warana swáswa zéazea, ²⁶ akũ àdi gé tãna kũ ní pāsĩ dealanɔ sɛte m̀n suppla à su kũnwo, òdi gè ò vuten. Leme ade gwena kpekpe vāni digɔ de a káakupɔla.

Arubarika yā

²⁷ Kũ Yesu ten o le, nɔgbě ke pùtā zaa gũn à pi: Nɔgbě kũ à n i à yɔ kpamma arubarika vĩ. ²⁸ Akũ Yesu pi: Oi! Arubarikadenɔn gbě kũ ò Luda yā mà ò kũnanɔ ũ.

Sèeda gbekana Yesua (Mat 12:38-42)

²⁹ Kũ pari ten kara, akũ Yesu pi: Gbāragbēnɔn zara. Òdi sèeda gbekama, ama mani sèeda ke keĩnero, sé Inusa pɔ. ³⁰ Lākũ Inusa de sèeda ũ Ninɛvadenɔne nà, len Bisāsiri Né nigɔ de sèeda ũ gbāragbēnɔne le. ³¹ Yākpatekegɔɔ zĩ gènmidɔki kpa saraunia ni vu à yā dí gbāragbēnɔa, zaakũ à bò zaa andunia léa, à sù Sulemanu ɔndɔyā ma, akũ gbě kũ à de Sulemanula kú la sà. ³² Yākpatekegɔɔ zĩ Ninɛvadenɔ ni fute ò yā da gbāragbēnɔla, zaakũ kũ Ninɛvadenɔ Inusa waazi mà ò nèsee lite, akũ gbě kũ à zɔkɔ de Inusala kú la sà.

Wéme mè fitila ũ (Mat 5:15, 6:22-23)

³³ Òdi fitila na ò dite gukpado ke ò gbaka kútɛaro. Òdi di a dibɔɔ musume, de gbě kũ òten gèno gupura e yāi. ³⁴ N wéme n mè fitila ũ. Tó n wé aafia, n mè pínki nigɔ gupura ũ. Tó n wé gbānaro sɔ, n mè pínki nigɔ gusira ũ. ³⁵ Abire yā mé à tò, ò laakari ke, de gupura kũ nten da ní vĩ sùngɔ de gusira ũro. ³⁶ Tó n mè pínki gupura vĩ, a ke kú gusira gũnlo, anigɔ gu pura kũ swáswa lándɔ fitila'i dɔmma bà.

Yesu ludayadannerinɔ kũ Farisinɔ bobona ní dàn (Mat 23:1-36, Maa 12:38-40, Luk 20:45-47)

³⁷ Kũ Dikiri yā ò à làka, akũ Farisi ke a sìsi à mɔ à pɔ ble kãao, akũ à gè à vùte. ³⁸ Kũ Farisi pìi è adi ɔ da ín gbasa ò pɔ blero, à bò a sare. ³⁹ Akũ Dikiri pìne: Ákɔnɔ Farisinɔ adi gbāsĩ bo tokonɔ kpɛ kũ tanɔ, ama wākũ kũ yāvānikenaao mé à á nèsee pà. ⁴⁰ Yɔnkɔnɔ! Luda kũ à pɔ kpɛ kè mé à a gũn kè seroo? ⁴¹ À pɔ kũ à kú á tanɔ gũn dā wēndadenɔne, á ta pìnɔ ni gɔáre gbāsĩ sari.

⁴² Waiyoo ákõño Farisinõ! Adì tofenõ tókòtèdo kũ kpè'akão kũ dò pónõ pínki kuride kpá Ludaa, akũ adì pã kpá yãzedei kũ yena Ludaiño. Yã birenõ mé à de àgõ kũna pàkpana a kparanõ sari. ⁴³ Waiyoo ákõño Farisinõ! Adìgõ ye à vute aduakèkpe vuteki mananõn, adìgõ ye ògõ fõ kpákpaáwa etenõn. ⁴⁴ Waiyoo ákõño! Á de lán mira kũ òdigõ táa oa a yãdõnaa sari bàme.

⁴⁵ Akũ dokadõri ke pìne: Danneri, tó n ò le, nteni ó sõsõme se. ⁴⁶ Yesu pì: Waiyoo ákõño dokadõrinõ sõ! Adì gbẽño da asosena zĩ'ũn, akũ adì ò daríma kũ a senaaoro, bee òne. Waiyoo ákõño! ⁴⁷ Adì pó bo annabi kũ á dizinõ n dedenõ miranõa n yã òngu yã. ⁴⁸ Leme a sì kũ a ze kũ á dizinõ yãkenanõome. Ò annabinõ dède, akũ adì pó bo n miranõa. ⁴⁹ Abire yã Luda wézẽ gũn à pì, áni annabinõ kũ zĩrinõ zĩáwa. Áni n gbèkenõ dède, áni wé tá n gbèkenõa. ⁵⁰ Leme annabi kũ ò n dède zaa andunia naanagõrõ ari gbãranõ yã ni wí teradenõ musu le, ⁵¹ sena zaa Habila dena ari à gèe pé Zakari kũ ò a dè sa'oki kũ Luda kpéó daguraa. Ee, maten oáre, yã birenõ pínki ni wí teradenõ musume. ⁵² Waiyoo ákõño dokadõrinõ! A dõnaa gbà mènne wòto. Ádi gẽ a gũnlo, akũ a kpa gbè kũ ò ye ò gẽ a gũnnõne. ⁵³ Kũ Yesu bò gwe, ludayadannerinõ kũ Farisinõ nákaraa gbãngbãn, òten yã lalaa dasi, ⁵⁴ òteni a kpákpa, de ò a kũ yã kũ àten o gũn.

12

Laakarikená Farisinõ manafikii

(Mat 10:26-27)

¹ Gõrõ birea gbẽño kàkarai, ò n lé dõro, ari òten gèse pétepetekõa, akũ à yã ò a ibanõne gĩa à pì: À laakari ke Farisinõ lùbenèei. Àkũme n manafiki ù. ² Póke kun utena kũ ani bo gupuraaro. Asiriyã ke kun kũ oni gí dõiro. ³ Leme ò yã kũ a ò gusiran, oni ma gupuraa, asiriyã kũ a ò kõ sãn kpé tú, oni a kpákpa ke gãnu are.

Zena kũ Yesuo gbẽño are

(Mat 10:19-20, 28-33, 12:32)

⁴ Ma gbènnanõ, maten oáre, gbè kũ oni mè kakate a gbera oni fõ ò yãke keáre doronõ, àsun vĩna keńnero. ⁵ Mani gbè kũ à de à vĩna kene oáre. À vĩna ke Ludane kũ à gbãna vĩ à á zu té gũn mèkaatenaa gbera. Ee, maten oáre, à vĩna kene. ⁶ Òdi bãntoro mèn sõro yía kòbõ plaroo? Ama bee n ke yã dì sã Ludanlo. ⁷ Bee á mikãno, à a lé dõ. Ásun vĩna kero, á bèere de bãntoro dasinõla.

⁸ Maten oáre, gbè kũ à zè kũmao gbẽño are, Bisásiri Né ni ze kãao Luda malaikanõ are. ⁹ Gbè kũ à ledi kpàmai gbẽño are sõ, mani ledi kpái Luda malaikanõ are. ¹⁰ Tó gbè Bisásiri Né vāni bò, Luda ni a kē. Ama tó gbè Luda Nini tó vāni sì, ani

kēnero. ¹¹ Tó òten gé kǎáo yǎkpatekēkia aduakēkpen ke kínano kǔ gbānadeno are, àsun á zīda bona damu kero ke yǎ kǔ áni o, ¹² zaakū Luda Nini mé ani yǎ kǔ à de à o daáre zī birea.

Ɔgɔde

(Mat 6:19-34)

¹³ Zàa gūn gbēke pì Yesunε: Dannεri, ñ o ma vīninε à ma baka kpáma ó túbi gūn. ¹⁴ Akū à wèa à pì: Ma gbē, dí mé à ma dite á yǎkpatekεri ke á yǎgɔgɔri ũu? ¹⁵ Akū à pì gbēnɔnε: Àgɔ á zīda kǔna dō. À laakari ke pó sīnda pínki aniapāsíkēnaai, zaakū aruzεke bi bisāsiri wèndinlo, bee tó à f̄ ògɔ didikōa dia.

¹⁶ Akū à yǎ lèkōaǎnε à pì: Ɔgɔde mé à kun a bura pòble kènε manamana, ¹⁷ akū à laasun lè à pì: Bón mani kεε? Má pówekaki vīro. ¹⁸ Akū à pì: Yǎ kǔ mani ken dí: Mani ma pókatekinɔ gboro, mani a zōkōnɔ bo, mani ma pówε kán pínki kǔ ma aruzεkεnɔ. ¹⁹ Mani pi ma zīdane: Gbē, n gīnake ñ pó mana vī zōkō, kǔ ani ká kǔnwo wè ũgbangbaa? Ñ kámma bo, ñ pò ble, ñ í mi, ñ ponna ke. ²⁰ Akū Luda pìnε: Yōnkɔ, gwāaniale mani n wèndi gbekamma. Soru kǔ n kè ni gɔ dí pó ũmεε? ²¹ Lεmε gbē kǔ à aruzεke tōkōai, ama à de ɔgɔde ũ Ludanero yǎ de le.

Ludanaanikēnaa

(Mat 6:19-21, 25-34)

²² Akū à pì a ìbanɔnε: Abire yǎi maten oáre, àsun á wèndi damu à pi bón óni blero, àsun á mè damu ke à pi bón óni daro. ²³ Wèndi de pòblela. Mè de pókasala. ²⁴ À kǎakāannanɔ gwa. Òdi pó tōro, òdi pó kēro, ò dō ke gbàso vīro, bee kǔ abireo Luda dì ñ gwa. Á bèere vī manamana de bānɔla fá! ²⁵ Á té, dí mé ani f̄ à a wèndi gbàna kara, bee goro do, a damukēnaa gūnn? ²⁶ Tó áni yǎ f̄iti dí f̄oro, bóyǎi áten yǎ kparanɔ damu kεε? ²⁷ À lāvunɔ gwa sèn lákū ò de nà. Òdi zī kero, òdi buu tāro, ama maten oáre bee Sulemanu kǔ a aruzεkeo, adi uta da a mana kà ñ ke ũro. ²⁸ Sèla kǔ à kun gbāra ani té kǔ zia, lákū Luda dì pó nai le nà, oni ákōnɔ ludanaanikīanadenɔ pó o do yá? ²⁹ Ásun tó pó kǔ áni ble ke pó kǔ áni mi yǎ doáre arero. Ásun a damu kero. ³⁰ Andunia dí burinɔn pó pìnɔ pínki yǎ dì dōñne are, á De sō à dō kǔ pó pìnɔ kō sī kǎáo. ³¹ À tó kpata kǔ à bò a kīnaa yǎ doáre are, ani pó pìnɔ karaáre. ³² Ma kpàsa f̄iti gbēnɔ, àsun vīna kero, zaakū á De poyenyīnaame à á kpá kpataa pìn. ³³ À pó kǔ á vīnɔ yá, à takasidenɔ gba a ɔgɔ. À ɔgɔsōnɔ kǔ àdi zī kǔro zō, ludambe aruzεke kǔ àdi lákaro káki ũ, kǔ kpāni dì nairo, kòkɔ sō àdi a yakaro. ³⁴ Zaakū gu kǔ á aruzεke kún, gwen á laakari nigō kun se.

Zīkeri náanide laakaride
(Mat 24:45-51)

³⁵ Àgõ kú soru gūn, à tó á fitila gõ nana. ³⁶ Àgõ de lán gbē kū òteni ñ dikiri suna dā à su kū nɔse pɔnnakɛnaao bà, de gɔɔ kū à sù à gbàa lè, oni zé wēne gòno. ³⁷ Arubarikadenɔn zīkeri kū ñ dikiri ni ñ le bēne a sugɔɔa ũ. Yāpuran maten oáre, dikirii pì ni a póno kɛkɛ à yī, ani ñ vute, ani póbble kakarañne. ³⁸ Bee tó à sù lizāndo ke kɔnkɔkɔnkɔ, tó à ñ lé le, arubarikadenɔme á ũ. ³⁹ Àgõ yā dí dō. Tó bede gɔɔ zaka kū kpāni ni suawa dō yā, de ani tó à a kpé fōro. ⁴⁰ Ákɔno sō, àgõ kú kū soruo, zaakū Bisāsiri Né ni su gɔɔ zaka kū á wé dōiro.

⁴¹ Pita pì: Dikiri, ó yāin n yā pìi lèkōa yá, ke gbē sīnda pínki yāime? ⁴² Dikiri pì: Dín begwari náanide laakaride kū a dikiri di a zīkerinɔ nane a oī, à póbble kpáríma a gɔɔa ũu? ⁴³ Arubarikadenɔn zīkeri kū a dikiri a lè, àten ke le a sugɔɔa ũ. ⁴⁴ Yāpuran maten oáre, ani a aruzekɛ sīnda pínki nane a oīme. ⁴⁵ Ama tó zīkerii pìi pì a nèsee gūn, a dikiri suna ten gí ke sō, akū à nà a zīkeri dakenɔ gbēgbēnaaaa, gōgbēno kū nɔgbēno, àten sánkara póbble, àten wēde ke, ⁴⁶ a dikiri ni su gɔɔ kū a wé dōiroame, gɔɔ zaka kū à dōroa, ani a zōzōkōre à a baka da kū kifirinɔ.

⁴⁷ Zīkeri kū à a dikiri poyenyīna dō, akū adi soru ke à a poyeinaa kèro, oni a gbē búgubugu. ⁴⁸ Zīkeri kū à a dikiri poyenyīna dōro, akū à yā kū à de ò a gbē kè sō, oni a gbē fítime. Gbē kū Luda a gbà zōkō Luda ni wetea zōkō. Gbē kū Luda póbble nàne a oī zōkō, ani gbekaa deñla.

Kèkèkōana Yesu yāi
(Mat 10:34-36)

⁴⁹ Tén ma su na anduniaa, mádi gii té pì gō kū se teraro. ⁵⁰ Má wétamma vī kū mani gēn. Má kú laasun zōkōo gūn ari à gé lákao. ⁵¹ Áten da ma su de gbēno gō nna kū kōo andunia gūnn yá? Oi! Maten oáre, kèkèkōana yāin ma su. ⁵² Zaa tera on kū gbēnon sɔɔronɔn kún, oni kō kpaatete. Gbēnon aakōno ni bo gbēnon planɔ kpe, gbēnon planɔ ni bo gbēnon aakōno kpe. ⁵³ De ni bo a négōgbē kpe, négōgbē ni bo a de kpe. Da ni bo a nénōgbē kpe, nénōgbē ni bo a da kpe. Zā da ni bo nɔzāre kpe, nɔzāre ni bo a zā da kpe.

Gɔɔ dikīna yáasi dōnaa
(Mat 6:2-3)

⁵⁴ Yesu pì gbēnonɔ: Tó a è legū ten sisi ifālete kpa, áni pi gòno, legū ni ma, akū àdi ke le. ⁵⁵ Tó a è ña ten bo gènonmidōki kpa, áni pi, gu ni wā, akūsō àdi wā. ⁵⁶ Manafikidenɔ! Á zīte kū musuo wé dōkōi, akū á gɔɔ dí yáasi dō sōro bi?

Gaafara wetenaa
(Mat 5:25-26)

⁵⁷ Bóyāi á yākēna a zéa dō á zīdaaroo? ⁵⁸ Tó n ibere ten gé kúnwo yākpatēkia, ñ kokari ke de à gaafara kenne zaa zén, de àsun n gáte à gé kúnwo yākpatēkeri kīnaaro yāi. Tó ndi ke lero, yākpatēkerii pì ni n kpá dogariia, dogari ni n da kpésiran. ⁵⁹ Maten onne, ñni bo gwero ari ñ gé fīna boo pínki. Bee kóbó ni gō ténýīro.

13

Nēsilitena ke ga

¹ Goro birea gbēkeno sù ò Galili gbē kū Pilati n dede à n aru yākatē kū n sa'obo aruono yā ò Yesune. ² Akū Yesu pīnne: Kū Galili gbē pīno ga de le, áten da n durunna de Galili gbē kparano pólán yá? ³ Oi! Maten oáre, tó ádi nēse litero, á pínki ni ga lán n bame. ⁴ Gbēnon baro plansari kū Siloamu kpédidikōanaa gbòro à símma ò gaganō sō, áten da n taari de gbē kpara kū ò kú Yurusalemunō pólán yá? ⁵ Oi! Maten oáre, tó ádi nēse litero, á pínki áni ga lán n bame.

⁶ Akū à yā dí lèkōañne à pì: Gbēke mé à kaka lí bà a swadakoo gūn, akū à gèe a né wete adi ero. ⁷ Akū à pì a zīkeriine: Ñ gwa, a wè aakōden dí, kū madì su né wete kaka lí pīia mádi ero. Ñ a zō, óni tó à gu sí pān yá? ⁸ Akū zīkerii pīi pīne: Baa, ñ tó ari ziki do. Mani gu bi mà likai mà taaki káne. ⁹ Ani gí né i zikiro. Tó adi né iro sà, mani a zō mà ne.

Nōgbē kōnde werekōanaa

¹⁰ Kámmabogoro zī Yesu ten yā dañne aduakēkpen. ¹¹ Nōgbē ke kú gwe, tāna a kōno kù à kà wè baro plansari. Àdigō kokoname, àdi fō à a zīda poro bee fītiro. ¹² Kū Yesu a è, akū à a sīsì à pì: Nōgbē, n kōnōke gōmma. ¹³ Akū à o nàa. Zaa gwe gōno à pòro, akū à Luda sáabu kpà.

¹⁴ Akū aduakēkpe gbē zōkō pō fē, kū Yesu a wèrekōa kámmabogoro zī yāi, akū à fùte à pì gbēnonne: Goro suddo mé à kun kū òdi zī ken. Àgō su ò á werekōa goro abireno, ama kámmabogoro zī baasi. ¹⁵ Akū Dikiri wèa à pì: Manafikidenō! Kámmabogoro zī á baadi dì a zù ke zaaki poro a bàdōkia à gé í kpáaroo? ¹⁶ Ibrahī buri nōgbē díkīna sō, Setan a yī wè baro plansarime. A bàa pīi poronaa kámmabogoro zī zé vīroo? ¹⁷ Kū à ò le, akū wé'i a iberenō kù n pínki, ama gbēno pō kè nna daboyā kù áten kenōa pínki.

Yalēkōana kū musadi wéo
(Mat 13:31-32, Maa 4:30-32)

18 Akū Yesu pì: Bón kpata kú à bò Luda kīnaa bòkṣaoo? Bón mani kpákūsūoo? 19 À de lán musadi wé bà, akū gbē sè à tò a karaa gūn. Kū à bùte, à kè lí ũ, akū bānṣò sù ò dīdi a gānṣa.

Yalékṣana kú lùbenεεo
(Mat 13:33)

20 Akū à pì dṣ: Bón mani kpata kú à bò Luda kīnaa kpákūsūoo? 21 À de lán lùbenε kú nṓgbē sè à kà flawa zaka lé aakṣ gūn, à yākatε pínki bà.

Zéle kpakoto
(Mat 7:13-14, 21-23)

22 Gṣṣ kú Yesu ten gé Yurusalemu, àten gē wētεnṣ kú laku-tunṓla, àten yā dañne, 23 akū ò a là ò pì: Baa, ase gbē kú oni surabana lenṣn dasiroo? Akū Yesu pì gbēnṣnε: 24 À kokari kε à gē zéle kpakoto gūn. Maten oáre, gbēnṣ ni wetε ò gēn dasi, ama oni fṣro. 25 Tó bedε fùte à zé tàta à làka, tó a gṣ bàai, akū áten gbà lé, áten pì: Baa, ñ zé wēwεre, ani oáre, á á dṣ gukearo. 26 Abire gbera tó a pīne à pṣ blè kááo, à í mī kááo, à yā dañne á be gānulea, 27 ani oáre á á dṣ gukearo. À goala á yāvānikerinṣ á pínki.

28 Tó a Ibrahimī kú Isaakuo kú Yakubuo kú annabinṣ è pínki kpata kú à bò Luda kīnaa gūn, akū ò á zú bàai, gwen áni ṣṣ dṣn, à ṣ di á mīia. 29 Gbēnṣ ni bo ifáboki kpa kú ifálete kpao kú gugbānduruo kú gēnṣmidṣkio, oni su pṣ ble kpata kú à bò Luda kīnaa gūn. 30 Len gbē kpēdenṣ nigṣ gbē káakunṣ ũ le, gbē káakunṣ nigṣ gbē kpēdenṣ ũ.

Yurusalemu yā
(Mat 23:37-39)

31 Gṣṣ birea gṣnṣ Farisi kenṣ sù Yesu kīnaa ò pīne: Ñ fute gu dín, zaakū Herṣdu ye à n demε. 32 Akū à pīnne: À gé o flē pīine, maten tānanṣ goṣma, maten gyārenṣ werekṣa gbāra kú ziao, a gṣṣ aakṣde zī sṣ mani ma zī papa. 33 Bee kú abireo séto mà gé are gbāra kú ziao kú zianṣoo, zaakū adi kú annabi ga gukearo, sé Yurusalemu. 34 Yurusalemudenṣ, Yurusalemudenṣ! Adi annabinṣ dεdε, adì gbē kú Luda í zīáwanṣ pápa kú gbēεo, à í dεdε. Madigṣ ye mà á kakaramai gēn baaakṣ, lākū ko di dēmbere kú a nēnṓla nāme, ama adì weiro. 35 Luda ni á kpé tóáre be zī ũme sà. Maten oáre, áni ma e doro ari à pì, arubarikaden gbē kú àten su kú Dikiri tóo ũ.

14

Yesu kunna Farisi ke bea

1 Kámmabogṣṣ ke zī Yesu gēε pṣ ble Farisinṣ gbē zṣkṣ ke bea, akū gbē kú ò kú gwenṣ teni a kpákpa. 2 Kákagyākeri ke kú Yesu

are gwe. ³ Akū Yesu dokadōrinō kū Farisinō là à pì: Òdi gbē werekōa kámmabogōrō zī yá ke òdi werekōaro? ⁴ Akū ò gò yītena kítikiti. Akū Yesu gyāre pìi kū, à a wèrekōa à a gbàre. ⁵ Akū à n lá à pì: Tó á gbēke né ke zù vī à zù lògōn kámmabogōrō zī, ani a bo gōnōroo? ⁶ Odi fō ò wèaro.

⁷ Yesu è deran gbē kū ò n sísino ten vuteki mana kū nà, akū à yā lèkōañne à pì: ⁸ Tó ò n sisi nōse pòblea, òsun vute vuteki mana gūnlo. Tó ò gbē kū à zōkō denla sisi bi! ⁹ Tó á sísirii sù à pìnne: Ñ fute ò vuteki kpá gbē pìia, ñni fute ò gé vute kpe kpa kū wé'iomé. ¹⁰ Tó ò n sisi, ñgō vute kpe kpa, de tó n sísirii sù, ani pìnne: Ma gbēnna, ò fute ò su are la. Abirekū ni n ke bèereede ũ gbē kū á kú lèlèno are. ¹¹ Gbē kū àdi a zīda karan Luda ni a busa. Gbē kū àdi a zīda busa sō, Luda ni a kara.

¹² Akū Yesu pì a sísirii pìnne: Tó nten gbēno sísí pòble fānantē blenaaa ke ɔkōsi pō, òsun n gbēnnao sísíro ke n vīnino kū n dakūnanao ke n daneno ke n ɔgode dakeno. Tó n kè lè, oni era ò n sísime se ò fīna bonne. ¹³ Tó nten gbēno sísí pòblea, ò takasideno sísí kū kōndeno kū ereno kū vīnanao, ¹⁴ arubarikadenome á ũ, zaakū ò pòke vī ò fīna boonnero. Luda mé ani fīna bonne gbē mananao vugōra.

Yalékōana kū pòble dasio (Mat 22:1-14)

¹⁵ Kū gbē kū ò kú lèlèno doke yā pìi mà, akū à pì Yesune: Arubarikaden gbē kū ani pò ble kū kpata kū à bō Luda kīnaa gbēno ũ. ¹⁶ Yesu pìnne: Gbēke mé à ye à pòble ke, akū à gbēno sisi dasidasi. ¹⁷ Pòblegōrō zī à a zīkerii zī à o gbē kū à n sísino ò su, ò pò sīnda pínki soru kè ò làka sà. ¹⁸ Akū n baadi ten wete ò n kē. Gbē káaku pìnne: Ma bú lù, mani gé gwa. N yā nna, ò ma kē. ¹⁹ Gbē pānde pì: Ma zù búbabōno lù mèn kuri, mani gé n gwa. N yā nna, ò ma kē. ²⁰ Gbē pānde pì: Ma nō sè dufume. A yā mé à tò mani le mà suro. ²¹ Akū zīkerii pìi era à tà, à n légbē ò a dikiriine. Akū bede pì pō fē, à pì a zīkeriine: Ñ gé wēte gūn likalika gānuleano kū zédano, ò takasideno kū kōndeno kū vīnanao kū ereno kakara ò su kūnwo la. ²² Abire gbera zīkerii pìi sù à pìnne: Dikiri, ma yā kū n òo kè, ama vuteki kpé kun. ²³ Akū dikirii pìi pì zīkerii pìnne: Ñ gé zéno gūn kū zé térereno pínki, ò gā na gbēno ò gē, de ma ɔn pa. ²⁴ Maten oáre, gbē kū ma n sísí pino ke ni lé zō ma pòble pìiario.

Gōna Yesu iba ũ (Mat 10:37-38)

²⁵ Ò té zén kú Yesuo dasidasi, akū à lítè à pìnne: ²⁶ Tó gbē sù ma kīnaa, akū à ye a dei demala ke a da ke a neno ke a neno ke a vīnino ke a dakūnanao ke a zīda, ani fō à ke ma iba ũro. ²⁷ Gbē

kū adi a lígbāndurukpana sé àgō téomairo, ade ni fō à ke ma ìba ūro. ²⁸ Tó á gbēke ye à kpédidikōana bo, ani vute gĩa à a ɔgɔ dɔdɔ à gwa, tó ani fō à zī pì keroo? ²⁹ Tó adi ke lero, akū à ē pète, tó adi fō à a làkaro, gbē kū à è pínki ni a lalandi ke ³⁰ ò pi: Gbē díkĩna nà kpébonaaa à fùà à a mì de. ³¹ Ke tó kina ke ye à gé zì ká kū kina pāndeo, ani vute gĩa à a laasun lé à gwa, tó a soza gà kurinɔ ni fō ò kù kpá soza gà baro kū òten sunɔaroo? ³² Tó à è áni fōro, ani zìrinɔ zī, de ò lédokōnɔkena yā gbekaa zaade adi ká kãniro. ³³ Leme dɔ, tó á gbēke díɔ gbarɛ pɔ kū à vīnɔi pínkiro, ani fō à ke ma ìba ūro.

³⁴ Wisi bi pɔ nname, ama tó a í nna tà, deran oni ke nà à gō nna dɔɔ? ³⁵ Á mana zīte ke zùgbòkatekinero, òdi kótème. Gbē kū à sã vī à yā pì ma.

15

Pɔ sātɛnanɔ (Mat 18:12-14)

¹ Bɛ'ɔgɔsirinɔ kū durunnakerinɔ ten na Yesui de ò a yā ma ní pínki. ² Akū Farisinɔ kū ludayādannerinɔ yākete kà ò pi: Gbē díkĩna dì durunnakerinɔ sí à pɔ ble kũńwo lɛɛɛ. ³ Akū Yesu yā díkĩna lèkōañne à pi: ⁴ Ò pi á gbēke sã vī mèn basɔɔro, akū a do sàte, àdi a basɔɔro donsari tó sèn à pète sã kū à sàte pìii ari à gé leroo? ⁵ Tó à bòà, àdi a sé à da a gàn kū pɔnnao ⁶ à táo bɛ, à a gbēnnanɔ kū a fárandidenɔ sísi à piñne: À pɔnna ke kũmao. Ma a sã kū à sàte pìi lè. ⁷ Leme dɔ maten oáre, oni pɔnna ke ludambe durunnakeri mèn do kū à nèsee lite yā musu de gbē mana gbēnɔn basɔɔro donsari kū ò nèselitena ni vīronla.

⁸ Nɔgbē kū à andurufu ɔgɔwapu vī mèn kuri sō bi, tó a mèn do sàte, àdi fitila na à kpéwara, à wete busebuse ari à gé leroo? ⁹ Tó à bòà, àdi a gbēnnanɔ kū a fárandidenɔ sísi à piñne: À pɔnna ke kũmao. Ma a andurufu ɔgɔ kū à sàte pìi lè. ¹⁰ Leme dɔ maten oáre, Luda malaikanɔ dì pɔnna ke durunnakeri mèn do kū à nèsee lite yā musu.

Négōgbē kū à sàte

¹¹ Yesu pì dɔ: Gbēke mé à kun à négōgbēnɔ vī mèn pla. ¹² Akū Sabi pì a denɛ: Baa, ò ma baka kū manigō vī túbi gũn kpáma. Akū de pì a aruzekɛ kpàateteñne. ¹³ Adi ke gɔɔ plaro, akū Sabi a pónɔ nàkōa pínki, à tà bùsu pānden zāzā. Gwen à a aruzekɛ kàkaten pāpākenaa gũn. ¹⁴ Kū à pɔ kū à vīnɔ dè pínki, akū nà gbāna kà bùsuu pìn, akū à gō kū takasio. ¹⁵ Á gèè à nà bùsuu pì gbēkei zamalingakeri ū, akū gbē pì a gbàre a bura à pòble kpá alɛdenɔa. ¹⁶ Ádigō ye à pɔ tèke kū alɛdenɔ ten ble à ká, ama òdi pòke kpáaro. ¹⁷ Kū à laakaríi sù à pì: Ma

de zamalingakerinon poble vi diñyĩ, akū maten ga kũ nàao la. ¹⁸ Mani fute mà tá ma de kĩnaa, mani pine: Baa, ma durunna kè Ludane kũ məkōnwō, ¹⁹ mádi ká ò ma sísi n né ũ dorō. Ñ ma dite n zamalingakerinō do ũ. ²⁰ Akū à fute àten tá a de kĩnaa. Kũ à té zà àten su, a de pì a è, akū à kènne wēnda. À bàa sì à gèe à kùsia, à lé pèa. ²¹ Akū né pìi pine: Baa, ma durunna kè Ludane kũ məkōnwō, mádi ká ò ma sísi n né ũ dorō. ²² Akū de pìi pì a zĩkerinone: À gé likalika, à uta zōkō mana kũ à de a kparanola sé à suo à dane, à tãnka dane, à kyate kpáne. ²³ À zùsane bōrō məkpana kũ à de, ò só pōnnakenaa gūn, ²⁴ zaakū ma né pìi gá à fùteme. À sàteme, akū ma a lè. Akū ò nà pōnnakenaaa.

²⁵ Woru sō à kpé bura. Kũ àten su à kà kãni kũ beo, akū à bata ũ mà dō kũ kōkō kīnio. ²⁶ Akū à zĩkerinō do sísi, à a là bón òten kee. ²⁷ Akū à wèa à pì: N dakūna mé à sù, akū n de zùsane bōrō məkpana dè, kũ à a lè aafia yāi. ²⁸ Akū Woru pō fè, à gĩ gē onnyĩ. Kũ a de bō, à kúte kènne, ²⁹ akū Woru pìi pì a denē: É'e! À kà wè ũgbangba kũ maten zĩ kenne, mádi gí n yāi zikiro, akū bee blèkofini gokū nídi kpáma mà pōnna keo kũ ma gbēnnanōoro. ³⁰ Kũ n né kũ à n aruzeke kàkate karuanone pìi sù, n zùsane bōrō məkpanaa dēne. ³¹ Akū a de pine: Ma né, ñ kú kũmao gōrō sīnda pínki. Pó kũ má vī pínki n pómē. ³² À kō sìo ò pó ble kũ pōnnaome, zaakū n dakūna pìi gá à fute. À sàteme, akū ò a lè.

16

Aruzeke náanisari

¹ Yesu pì a ìbanone: Ōgode ke mé à kun à begwarii dite a zĩkerinone. Akū ò sù ò kōrōmōtō kènne ò pì, àteni a aruzeke kakate. ² Akū à a sisi à pine: Yā kũ ma mà n musu de deramee? Ñ yā kũ nten ke n begwanaa gūn babamene. Ìni gō de ma begwari ũ dorō. ³ Akū begwarii pìi ò a swèe gūn: Ma dikiri teni ma bo zĩ gūn, mani ke deraa? Akū dí mani fō mà sè waro, akū barakena demene wé'iyā ũ. ⁴ Má dō yā kũ mani ke de gbēnō ma dite ñ bea, tó à ma bo zīn. ⁵ Akū à a dikiri fīnadenō sísi dodo, à gbē káaku là à pì: Ñ ma dikiri fīna kūna ũgbamee? ⁶ À pì: Nísi gáruwa lé basōrome. Akū begwarii pìi pine: N fīna takadan la. Ñ vute ñ kē bupla akuri likalika. ⁷ Akū à pì gbē pāndene: Məkōn sō, n fīna ũgbame? Akū à pì: Ése asasa basōrome. Akū begwarii pìi pine: N fīna takadan la, ñ a kē basiikōme. ⁸ Akū dikirii pì begwari náanisaride pì sáabu kpà wézē kũ à kè yā musu. Zaakū andunia díkīna gbēnō wé zēna de gupuradenola ñ kō tēne yākenaa gūn.

⁹ Makū sō maten oáre, à gbēnnanɔ wete kū andunia aruzekɛnɔ, de ɔrɔ kū à làkaáwa, Luda ni gbānake kpáái be kū àdi lákaro gūn. ¹⁰ Gbē kū à náani vī kū a fítio nigō náani vī kū a zōkōomε se. Gbē kū à náani vī kū a fítioro nigō náani vī kū a zōkōo sero. ¹¹ Tó adi ke á náani vī kū andunia aruzekεoro, Luda ni á náani ke kū a yāpuradeo yá? ¹² Tó adi ke á náani vī kū gbē pānde pónoro, Luda ni a zīda pó kpááwa yá? ¹³ Zikerii di fō à zò ble dikiri mèn planero, zaakū ani zā gbē dogu àgō ye gbē doi, ke ani na gbē doa à gbē do gya bo. Áni fō àgō zò ble Ludane kū ɔɔo lεelero.

Ɔɔde kū Lazaruo

¹⁴ Farisinɔ ye ɔɔi. Kū ò yā pìi mà pínki, akū òten lézuki ke Yesua. ¹⁵ Yesu pìinne: Adi yā nna kpá á zīdaa bisāsirinɔ kīnaame, ama Luda á swè dō. Yā kū à zōkō bisāsirinɔnen Luda di a gya bo.

Ɔɔde kū Lazaruo

(Mat 5:31-32, 11:12-13, Maa 10:11-12)

¹⁶ Musa doka kū annabinɔ takadanɔ kun ari Yahaya ɔrɔa. Zaa ɔrɔ kua òten kpata kū à bò Luda kīnaa baaru kpá, akū gbē sīnda pínki ten wete à gēn kū gbānao. ¹⁷ Ludambe kū zīteo gētēnaa araga de doka pìi wānzān fítii gogonala. ¹⁸ Gbē kū à gī a nanɔi à nɔ pānde sè, ade zina kème. Gbē kū à nɔ kū ò giìi sè sō, à zina kèn gwe.

¹⁹ Gōgbē ɔɔde ke kun àdi pókasa mana ɔɔdenɔ da, àdigō ponna ke nnamanaa gūn ɔrɔ sīnda pínki. ²⁰ Barakeri kū òdi pine Lazaru diğō wútena a be gānu gūn, bònɔ dɔdɔ a mèea. ²¹ Àdigō pòble kū àdi léte ɔɔde pìi teburu zīte blena ni de. Gbēdanɔ mé òdigō a bò pìnɔ sāsā. ²² Barakerii pìi gà, akū malaikanɔ a sè ò tà kāao Ibrahī kuru. Ɔɔde pìi gà se, akū ò a vī. ²³ Kunna wétamma gūn gyāwān, kū à wé sè musu, akū à Ibrahī è zā, Lazaru kú a sare. ²⁴ Akū à lé zùì à pìi: Baa Ibrahī, ò ma wēnda gwa, ò Lazaru zī à a ɔne zō ía, à mó à tōmēne ma néne, zaakū maten wāwā ma tévura díkīna gūmme. ²⁵ Akū Ibrahī pìi: Ma né, ò tó nnamana kū à likanyī n wèndigɔrɔ yā dɔngu kū takasi zōkō kū Lazaru kēo. A laakari kpatena la sà, akū ò kú wāwā gūn. ²⁶ Abire gbɛra wè lòkoto kú ó dagura. Tó gbē ye à bo la à gé á kīnaa, ani fīro, gbēke ni fō à bo gwe à su ó kīnaa sōro. ²⁷ Akū ɔɔde pìi pìi: N yā nna Baa, tó lemε, ò a zī ma de bea, ²⁸ zaakū má dakūnanɔ vī gbēnɔn sɔro. À gé lé daríma, de òsun su gu wāwāde dí gūnlo. ²⁹ Akū Ibrahī pìi: Ò Musa kū annabinɔ takadanɔ vī, ò ò yā ma. ³⁰ Akū ɔɔde pìi pìi: Oi, Baa Ibrahī! Tó gbēke bò gan à gèe ò kīnaa, oni ò nèse lite. ³¹ Akū

Ibrahī pìne: Tó odi Musa kũ annabinɔ yā maro, bee tó gbēke bò gan, oni a yā síro.

17

Ludanaanikēnaa (Mat 18:6-7, 21-22)

¹ Yesu pì a ìbanɔne: Yā kũ àdi tó gbēnɔ fu digɔ sariro, ama waiyoo gbē kũ ani bo a kīnaa. ² Anigɔ sàna adene ò wísilɔgbē zòkɔ dɔ a wakale, ò a zu sèbɛɛ gūn de à tó né dínɔ do fula. ³ Àgɔ kú kũ laakariio. Tó n gbēndo durunna kè, n gè n a le. Tó à a nèseɛ lite, n sùru kenɛ. ⁴ Tó à durunna kènne gɔɔ do gèn suppla, akũ à èra à pìnne gèn suppla a nèseɛ lite, n sùru kenɛ. ⁵ Dikiri zìrinɔ pìne: Ñ ó ludanaanikēna karawɛɛ. ⁶ Dikiri pì: Bee tó á Luda náani vī fíti lán ɛfo wé bà, áni o síri lí díne à a zīda wo à gé pé sèbɛɛ gūn, ani á yā ma.

⁷ Tó á gbēke zò vī, àten sè wa ke àten sánɔ dā, tó à sù kũ burao, a dikiri ni pine à su à pɔ ble gònɔn yá? ⁸ Oi, ani pine à pɔble keare, à a uta lite, à suare kũ pɔbleo kũ pɔminaa, àpii ni gbasà à pɔ ble, à í mi. ⁹ Òdi zò sáabu kpá, kũ à yā kũ ò dāneɛ kè yāin yá? ¹⁰ Leme ákɔnɔ se, tó a yā kũ Luda dàáre kè pínki, à pi: Zònɔn ó ũ, ó zīn o kè.

Kusu gbēnɔn kurinɔ werekɔanaa

¹¹ Kũ Yesu ten gé Yurusalemu, àten kure Samaria b̀usu léa kũ Galilio. ¹² Kũ àten gē lakutu ken, akũ gɔgbē kusu gbēnɔn kurinɔ dàale. Ò ze dire, ¹³ ò lé zùì ò pì: Dikiri Yesu, n ó wēnda gwa. ¹⁴ Kũ à n é, akũ à pìnne: À gé à á zīda mɔ sa'orinɔne. Kũ òten gé, akũ ò wèrekɔa. ¹⁵ Kũ n gbē do è a werekɔa, akũ à èra à sù, àten Luda sáabu kpá kũ kòto gbānao. ¹⁶ À wùte a kùaa Yesu are à fo kpàa. Gbē dí bi Samaria gbēme. ¹⁷ Akũ Yesu pì: Gbēnɔn kurinɔ mé ò wèrekɔaroo? Gbēnɔn kēndonɔn kú máa? ¹⁸ N gbēke dí era à sù Luda sáabu kpáro, sé gbē zítɔ dí yá? ¹⁹ Akũ Yesu pìne: Ñ fute n tá, ma náani kũ n kè mé à n werekɔa.

Bisāsiri Né sunaa (Mat 24:23-41)

²⁰ Farisinɔ Yesu là kpata kũ à bò Luda kīnaa bona gupuraaì, akũ à wèmma à pì: Kpata kũ à bò Luda kīnaa dì bo gupuraa ò e kũ wéoro. ²¹ Oni pì à gwa la ke à gwa direro. Kpata kũ à bò Luda kīnaa pì kú á té lame.

²² Akũ à pì a ìbanɔne: A gɔɔ ten su kũ áni Bisāsiri Né sugɔɔ pìnɔ doke ena ni de, áni ero. ²³ Oni piáre à kú dire ke à kú la, ama àsun géro, àsun tényĩro. ²⁴ Lákũ legúpinaa dì gupura kũ ludambe lé gu dín kũ a lé direkũo nà, len anigɔ de le Bisāsiri Né sugɔɔa. ²⁵ Séto à wétamma è manamana gīa, gbāragbēno

ni gíi. ²⁶ Lákū à de nà Nuhu ɔɔɔa, len anigɔ de le se Bisāsiri Né sugɔɔa. ²⁷ Gbēnɔ ten pɔ ble, òten í mi, òten nɔ sé, òten zā ke ari Nuhu gèe à gè gó'ite gūn, akū í dà anduniala, ò gàga pínki. ²⁸ Lemé dɔ Lutu ɔɔɔa, òten pɔ ble, òten í mi, òten pɔ lú, òten pɔ yía, òten pɔ tɔ, òten kpé bobo. ²⁹ ɔɔɔ kū Lutu bò Sɔdɔmu, té kū ifántēgbɔɔo kòte bona ludambe, akū ò gàga pínki. ³⁰ Len anigɔ de le ɔɔɔ kū Bisāsiri Né ni bo gupuraa.

³¹ ɔɔɔ birea gbē kū à kú a kpé musu sún kipa à gē kpé gūn à pónɔ sète à booro. Len dɔ gbē kū à kpé bura sún era à pɔ sé bero. ³² À tó Lutu nanɔ yā dɔágu. ³³ Gbē kū à ye àgɔ a wèndi kūna ni kurai. Gbē kū à gí a wèndiii sɔ, ade nigɔ wèndi vī. ³⁴ Maten oáre, gwāani birea gbēnɔn planɔ nigɔ wútena kɔ sare, oni gbē do sé ò gbē do tón. ³⁵ Nɔgbē gbēnɔn planɔ nigɔ pɔ lɔlɔ gu dokónɔa, oni gbē do sé ò gbē do tón. ³⁶ Gɔgbē gbēnɔn planɔ nigɔ kú bura, Luda ni gbē do sé à gbē do tón. ³⁷ Akū ò a là ò pì: Dikiri, má kpaá? À wèmma à pì: Gu kū gè kún, gwen yumburukunɔ ni kɔ kakaran.

18

Gyaanɔ kú à zè yákpatekerila

¹ Yesu yā lèkɔañne de à mɔñne ògɔ adua ke Ludaa baala'i, òsun kpasaro. ² À pì: Yákpatekeri ke mé à kú wēte kea, à Luda vīna vīro, àdi gbēke yā daro. ³ Gyaanɔ ke kú wēte pìi gūn, àdigɔ su a kīnaa gèn baaakɔ àdi pì: N zε kūmao ma ibere yā musu. ⁴ Adi wero ari ɔɔɔ pla. Abire gbera à pì a zīdane: Bee tó má Luda vīna vīro, akūsɔ madì gbēke yā daro, ⁵ lákū gyaanɔ pì ten wari dɔma nà, manì ze káao. Tó mádi ke lero, a zemalana lakanaa sari ni ma kpasame.

⁶ Akū Dikiri pì: À yákpatekeri vāni yā'ona ma. ⁷ Luda ni ze kú gbē kú à n sé òten wiki léa fānantē kú gwāaninɔoro? Ani mēyīda ke kú weñmanaon yá? ⁸ Maten oáre, ani ze kúñwome gñɔ. Bee kú abireo tó Bisāsiri Né sù, ani a nāanikeri e andunia gūn yá?

Farisi kú be'ɔgɔsirii

⁹ Akū à èra à yā díkīna lèkɔa gbē kú òdi n zīda dite mana ò n gya bonɔne. ¹⁰ Gbēnɔn pla kenɔ mé ò gèe adua ke Luda ɔnn, gbē do bi Farisime, gbē do sɔ be'ɔgɔsirii. ¹¹ Farisi pì zena, àten adua ke. À pì a swèe gūn: Luda, ma n sáabu kè kú má de lán gbē kparanɔ bàro, dibidibikerinɔ, nāanisaridenɔ, zinakerinɔ ke lán be'ɔgɔsiri dí bà. ¹² Madigɔ lé yī ɔɔɔ plapla azuma kú azumaa. Pɔ kú ma lè pínki madì a kuride bonne. ¹³ Be'ɔgɔsirii pì sɔ ze dire, adi fɔ à wé sè à musu gwà sero. À a zīda kèkè à pì: Luda, n sùru ke kūmao, durunnakeriime ma ũ. ¹⁴ Maten oáre, gɔgbē pì tã a bea Luda yāsinakáao gūmme, adi ke Farisi piinlo. Zaakū

gbě kũ àdi a zĩda kara, Luda ni a busa. Gbě kũ àdi a zĩda busa s̄s̄, Luda ni a kara.

Arubarikadana nénɔgu

(Mat 19:13-15, Maa 10:13-16)

¹⁵ Òtɛn su Yesu ɛ kũ ní né fítinɔ de à ɔ narĩma. Kũ a ibanɔ è le, akũ ò gĩnne. ¹⁶ Akũ Yesu nénɔ sisi à pì: À tó nénɔ su ma kĩnaa, àsun gĩnnero, zaakũ ní takanɔ pón kpata kũ à bò Luda kĩnaa ũ. ¹⁷ Yāpuran matɛn oáre, gbě kũ ani kpata kũ à bò Luda kĩnaa sí lán né fíti bàro ni gɛnlo.

Aruzekede

(Mat 19:16-30, Maa 10:17-31)

¹⁸ Gbānade ke sù à Yesu là à pì: Danneri mana, deran mani ke mà wèndi kũ àdi láraro lee? ¹⁹ Yesu pìne: À kè dera n pì, má manaa? Gbēke manaro, sé Luda ado. ²⁰ N̄ dokanɔ d̄s̄: N̄sun zina kero, n̄sun gbě dero, n̄sun kpāni oro, n̄sun yā dí n gbēdakearo, n̄ḡ b̄èere lí n de kũ n daone. ²¹ Akũ à pìne: Zaa ma né fíti gɔɔa má yā birenɔ kũna pínki. ²² Kũ Yesu yā pìi mà, à pìne: Yā mèn do mé à ḡnne. N̄ pó kũ ní v̄inɔ yía pínki, n̄ a ɔgɔ kpá takasidenɔa, ñiḡ aruzeke v̄i ludambe. Abire gbera n̄ mó n̄ t̄mai. ²³ Kũ à yā pìi mà, a n̄es̄e yàka, zaakũ aruzek̄ez̄k̄odeme. ²⁴ Kũ Yesu a gwà, akũ à pì: À zĩ'ũ manamana aruzekeden̄e à ḡe kpata kũ à bò Luda kĩnaa gūn. ²⁵ Lakumi gēna p̄ɔɔw̄eɛn araga de aruzekede gēna kpata kũ à bò Luda kĩnaa gūnla. ²⁶ Akũ gbě kũ ò yā pìi mà ɔ pì: Tó lem̄e, dí mé ani f̄s̄ à surabana lee? ²⁷ Yesu wèmma à pì: Yā kũ bisāsiri f̄ua à ke, Luda kĩnaa àdi sí ke.

²⁸ Akũ Pita pì: O beebɔ pínki tò o tenyĩ. ²⁹ Akũ Yesu pìinne: Yāpuran matɛn oáre, gbě kũ à a be tò ke a nanɔ ke a v̄ininɔ ke a dakūnanɔ ke a de ke a da ke a nénɔ kpata kũ à bò Luda kĩnaa yāi, ³⁰ ade ni era à abire taka le de yāla dasidasi andunia dí gūn, ani wèndi kũ àdi láraro le andunia kũ àtɛn su gūn.

Yesu era à a ga kũ a vunaao yā'onaa

(Mat 20:17-19, Maa 10:32-34)

³¹ Yesu a gbēnɔn kuri awɛɛplanɔ kàkaraai, akũ à pìinne: Ótɛn gé Yurusalemu. Gwen yā kũ annabinɔ k̄e Luda yān Bisāsiri Né musu ni papan pínki sà. ³² Oni a kpá buri pānde gbēnɔa, oni a fobo, oni a s̄s̄s̄, oni lé'i sua, oni a gbě kũ fl̄aao, oni a de, ³³ a gɔɔ aak̄ode zĩ ani fut̄e. ³⁴ Ama a ìbaa pìnɔ dí a ke mì d̄s̄ro, zaakũ yā pìi mì utenañne, ò d̄s̄ yā kũ àtɛn oro.

V̄ina barakeri werek̄ānaa

(Mat 20:29-34, Maa 10:46-52)

³⁵ Kũ Yesu kà kāni kũ Yerikoo, v̄ina ke vutena zé léa, àtɛn bara ke. ³⁶ Kũ à mà gbēnɔ ten ḡete dasi, akũ à ní lá à pì, bón òtɛn

kεε. ³⁷ Akū ò pìne, Yesu Nazera mé àten gēte gwe. ³⁸ Akū à lé zùì à pì: Yesu, Dauda buri, ò ma wēnda gwa. ³⁹ Gbē kū ò té arēno gīne ò pì à yīte, akū a lé gbāna zunaa kàra àten pi: Dauda buri, ò ma wēnda gwa. ⁴⁰ Yesu zè à pì ò mó kāao. Kū à sù, akū Yesu a là à pì: ⁴¹ Bó ñ ye mà kennεε? À wèa à pì: Dikiri, má ye ma wé gu emε. ⁴² Akū Yesu pìne: Ñ gu e. Ma náani kū n kè mé à n werekōa. ⁴³ Zaa gwe gōno a wé gu è, akū à tèi, àten Luda sáabu kpá. Kū gbē sīnda pínki è le, akū ò Luda tó bò.

19

Zakeusi

¹ Kū Yesu kà Yeriko, àten gēte a gūn. ² Gbēke kú gwe a tón Zakeusi. Be'ogōsirino gbē zōkōome, akūsō aruzεkedeme. ³ Àten wete à e gbē kū Yesu de a ũ, ama gbē kutuume, adi fō à a èro pari yāi. ⁴ Akū à bàa lè à gèe arε à didi síri lía de à Yesu e, zaakū ani gēte gwe kpame. ⁵ Kū Yesu kà gwe, akū à wé sè musu à pìne: Zakeusi, ñ kipa likalika. Séde mà kipa n bea gbāra. ⁶ Akū Zakeusi kipa likalika, à gbānake kpai kū ponnao. ⁷ Kū gbēno è le, akū òten yáketε ká ò pì: À gèe kipa durunnakeri bea. ⁸ Akū Zakeusi fùte à zè à pì Dikirine: Dikiri, mani ma aruzεke kpado kpaate takasidenone. Tó ma gbēke blè sō, mani era mà a gēne kpáa leu siikōme. ⁹ Akū Yesu pìne: On dí deno surabanaa è gbāra. Zaakū gbē díkina se bi Ibrahim burime. ¹⁰ Bisāsiri Né sù de à gbē kū à sàte wete à a sura bame.

Ɔgɔdakεna zīkerinone (Mat 25:14-30)

¹¹ Goro kū òteni a yā pì ma, akū à èra à yā kàrañne do. Lákū à kà kāni kū Yurusalemuo nà, òten da kpata kū à bò Luda kīnaa ni bo gupuraa gōnoime, akū à yā lèkōaíne ¹² à pì: Kína buri ke mé àten gé kpata ble bùsu zázān, ani era à su. ¹³ Akū à a zīkerino sisi gbēnon kuri, à andurufu ɔgɔwapu kpà ñ baadia mèn basoɔoro à pìinne: Àgō laga táo ari màgō gé su. ¹⁴ A bùsudenō sō ò zāagu, akū ò zīrinō zī a kpe ò pì: Óni we gbē pì kí blewεero. ¹⁵ A suna kū kpatablenaao gbera, à pì ò zīkeri kū a ɔgɔ kpámma pìno sisi, de à le à dō lákū ò àree lè nà. ¹⁶ Gbē káaku sù à pì: Dikiri, n ɔgɔ pìi àree kàramene leu kuri. ¹⁷ Akū à pìne: N kè zīkeri mana. Lákū ñ náani vī kū a fítio nà, ñigō gbāna vī wēte mèn kurinōa. ¹⁸ Gbē plade sù à pì: Dikiri, n ɔgɔ pìi àree kè leu ɔoro. ¹⁹ Akū à pìne: Mókōn sō, ñigō gbāna vī wēte mèn ɔoronōa. ²⁰ Akū gbē pānde sù à pì: Dikiri, n ɔgɔn la. Ma ùte kokona bizakasa gūn. ²¹ Má n vīna vī, zaakū n yānon zī'ū. Ndì pó kū ndi ditero sé, ndi pó kū ndi tōro kē. ²² Akū à pìne: Zīkeri zara, n lé mé à n kari kè. N dō kū ma yānon zī'ū, madì pó kū

mádi ditero sé, madì pò kù mádi t̄sro kē. ²³ Kū n̄ d̄s̄ ε, b̄óyāin n̄di ɔ̄ɔda keoñneroo, de tó ma su, mà a pò sí kù a àreoo? ²⁴ Akū à pì gbē kù ò kú gwenɔne: À a ɔ̄ɔ pì sía à kpá gbē kù à àree lè leu kuriia. ²⁵ Akū ò p̄ine: Dikiri, à àre leu kuri k̄una kò. ²⁶ Akū à w̄emma à p̄i: Maten oáre, gbē kù à pò v̄in Luda ni karane. Gbē kù à v̄iro s̄s, bee pò kù à v̄i Luda ni síame. ²⁷ Ma ibere kù ò ye mà kí bleñneronɔ s̄s, à mó k̄únwo la à n̄ dede ma are.

Gbanakekpana Yesui Yurusalemu

(Mat 21:1-17, Maa 11:1-19, Yuh 12:12-19)

²⁸ Kū Yesu yā p̄i ò à làka, akū à dà zén, àten gé Yurusalemu. ²⁹ Kū à kà k̄ani kù Betefageo kù Betanio, s̄is̄i kù òdi pi Kùkpe gereei, akū à a ìbaa z̄i gbēnɔn pla ³⁰ à p̄inne: À gé lakutu kù à káte á are direkū gūn. Tó a gē, áni zaakine b̄oro e bàɔna gwe, gbēke dí dia zikiro. À poro à suo. ³¹ Tó ò á lá ò p̄i, à kè deran áten poroo, à pi Dikiri mé à yei. ³² Akū z̄irino ḡe, ò è lákū à òñne nà. ³³ Kū òten zaaki p̄i poro, akū à dikirino n̄ lá ò p̄i: Dí mé à p̄i à zaaki p̄i poroo? ³⁴ Ò w̄emma ò p̄i: Dikiri mé à yei. ³⁵ Akū ò sù kù zaaki p̄iio Yesune, ò n̄ utano kpátea, akū ò Yesu dia. ³⁶ Lákū àten gé nà, gbēnɔ teni n̄ utano kpáte zén.

³⁷ Kū à kà k̄ani kù gu kù zé p̄i m̄i p̄ete Kùkpe s̄is̄i guvutenwo, akū p̄onna gūn a ìba kù ò téino p̄inki nà Luda s̄abukpanaaa kù kòto gbānao daboyā kù ò èno musu p̄inki ³⁸ ò p̄i: Arubarikaden kina kù àten su kù Dikiri tóo ũ. Aafia kú ludambe!

Ò Luda tó kpá zaa musu!

³⁹ Farisi kù ò kú zàa gūn kenɔ p̄ine: Danneri, n̄ pata n̄ ìbanɔa. ⁴⁰ Akū à w̄emma à p̄i: Maten oáre, tó ò ȳite, gbēnɔ mé oni wiki p̄i lé.

Yesu ɔ̄ɔɔna Yurusalemudenɔne

⁴¹ Kū à nà Yurusalemui, à gwà, akū à ɔ̄ɔ d̄ò a musu ⁴² à p̄i: Tó n̄ yā kù ani sunne kù aafiaaoo d̄s̄ gbāra yā dé, de à ke nna. Tera sà à utenanneme. ⁴³ A ḡoro ni su kù n̄ iberenɔ ni su ò gbà leino d̄ò ò likanyĩ ò n̄ kagura ke ⁴⁴ oni n̄ gboro oni n̄ gbēnɔ ú ló z̄itea. Bee gbè ken oni tó didik̄aro, kù n̄di ḡoro kù Luda wé kpàtenyĩ d̄sro yāi.

Yesu kunna Luda ɔ̄nn

(Mat 21:12-17, Maa 11:15-19, Yuh 2:13-22)

⁴⁵ Kū Yesu ḡe Luda ɔ̄nn, akū à pè lagayarinɔa. ⁴⁶ À p̄inne: Ò kè Luda yān ò p̄i: Ma kpé niḡs̄ de aduakεkpe ũme, akū a l̄ite gbēblerino tò ũ.

⁴⁷ Lákū gu diḡs̄ d̄ò nà Yesu diḡs̄ yā dañne Luda ɔ̄nn. Akū sa'orikino kù ludayādannerino kù gbē z̄ok̄no ten zé wete ò a

de, ⁴⁸ ama odi a kena zé ero, kũ gbě sīnda pínki sã kpá òteni a yã ma yãì.

20

Yesu gbekana a ikooi

(Mat 21:23-27, Maa 11:27-33)

¹ Zĩkea Yesu ten yã da gbẽnɔne Luda onn, àten baaru nna kpááne, akũ sa'orikinɔ kũ ludayádannerinɔ kũ gbě zókɔnɔ sũ ² ò pìne: Ñ owere, iko kpaten nten yã dínɔ keoo? Dí mé à n gba iko dí pì? ³ Akũ à wèrĩma à pì: Makũ se mani yã gbekaáwa. À omene, ⁴ Yahaya gbẽnɔ da'itekēnaa bò Luda kīnaan yáa, ke bisāsiri kīnaame? ⁵ Akũ ò yã gògò ò pì: Tó o pì Luda kīnaame, ani ó la, bóyāin ódi Yahaya yã síroo? ⁶ Tó o pì bisāsiri kīnaame sũ, gbě sīnda pínki ni ó pápa kũ gbèeò ò ó dēde, zaakũ ò Yahaya annabike si. ⁷ Akũ ò wèa ò pì: Ó dũ gu kũ à bònlo. ⁸ Akũ Yesu pìnnɛ: Makũ se mani iko kũ maten yã dínɔ keo oáero.

Geepi líkpe arukerinɔ

(Mat 21:33-46, Maa 12:1-12)

⁹ Akũ Yesu èra à yã lèkšānne à pì: Gbēke mé à geepi líkpe bà, akũ à nà arukerinɔne n̄ ɔ̄ à fùte kũ táo à gɔrɔ pla kè gwe. ¹⁰ Kũ geepizɔgɔrɔ kà, akũ à a zĩri ke zĩ arukerii pìnɔa, de ò a geepi né pì kpáa, akũ arukerii pìnɔ a gbè, ò à gbàre ɔkori. ¹¹ Akũ à èra à zĩri pānde zĩ dɔ, akũ ò a gbè ò wé'i dàa ò a gbàre ɔkori. ¹² Akũ à èra a gbě aakòde zĩ dɔ, akũ ò a kīnna ò pèa. ¹³ Akũ burade pìi pì: Mani ke derame sàa? Mani ma négɔgbě mèn do yenyĩde zĩm̄ma. Ke oni a yã da gwèe? ¹⁴ Kũ arukerii pìnɔ a è, ò pikɔne: Túbiblerin dí, ò a de, a túbì ni gòwère. ¹⁵ Akũ ò bò káao bura gūn, ò a dè.

Tò! Bón burade pì ni ke kũnwoo? ¹⁶ Ani su à arukerii pìnɔ dēde à bura pì na gbě pāndenɔne n̄ ɔ̄. Kũ gbẽnɔ yã pìi mà ò pì: Òsun ero! ¹⁷ Akũ Yesu n̄ gwá tiii à pì: Yã kũ ò kè Luda yān dīkīna de deraa?

Gbè kũ kpéborinɔ pā kpài

mé à gò kpé kusuru gbè mīde ũ.

¹⁸ Gbè kũ à lète gbèe pìia ni wíwime.

Tó gbèe pìi lète à s̄i gbēa s̄i, ani a ú lóme.

Be'gɔkpana Sizaa yã

(Mat 22:15-22, Maa 12:13-17)

¹⁹ Ludayádannerinɔ kũ sa'orikinɔ d̄s̄ kũ n̄ yāin à yālekšānaa pìi ò, akũ ò zé wète ò a kũ ḡnɔ, ama ò vīna kè gbẽnɔne. ²⁰ Òteni a kpákpa, akũ ò zāmbade kũ òteni n̄ zīda dite gbě mana ũnɔ zīa, de ò le ò a kũ a yā'onaa gūn, ò a kpá n̄ būsũ gbānadea à gbāna m̄nɛ. ²¹ Akũ zāmbade pìnɔ a là ò pì: Danneri, ó d̄s̄ kũ ndi yã o n̄ yã dañne a zéa, ndi gbě wé gwao, ndi Luda zé dañne kũ

yāpuraο. ²² À zé vī ò be'ogō kpá Sizaa yá ke òsun kpáaro? ²³ Yesu n manafikike dōmma, akū à piñne: ²⁴ À ogō pì do mōmēne mà gwa. Dí mì wānzān dí kū a tsoo? Ò wèa ò pì: Siza pómē. ²⁵ Akū à piñne: Tò, à pó kū à de Siza pó ũ kpá Sizaa, à pó kū à de Luda pó ũ kpá Luda. ²⁶ Akū ò fùà ò a kū a yā'onaa gūn gbēno wára. A yāwemmanaa bò n sare, akū ò n lé nākōa.

Gèno vuna yá

(Mat 22:23-33, Maa 12:18-27)

²⁷ Akū Sadusi kū òdi pì gèno dì vuronò sù Yesu kīnaa, ò a gbèka ²⁸ ò pì: Danneri, Musa òwēre a takada gūn à pì: Tó gbē gā à a nanò tò né'isari, a dakūna gyaano pì sé de à le à né buri dato a vñine. ²⁹ Lemē dedokōnōnōn kun gbēnōn suppla. Woru nò sè, akū à gā né'isari. ³⁰ Akū Sabi nò pì sè dō. ³¹ Sabi gbera Bì sè dō. Ò kè le n gbēnōn suppla n pínki, ò gāga né'isari. ³² N pínki gberan nò pì gā se. ³³ Tò! Gèno vuna goro zī n dí mé anigō nò pì vī? Zaakū n gbēnōn suppla n pínki ò a dō nò ūmē. ³⁴ Akū Yesu wēmā à pì: Andunia la gbēno dì nò sé òdi zā ke, ³⁵ ama gbē kū Luda dìte kū ò kō sio ò bo gan ò andunia dufu lenò ni nò séro, oni zā kero. ³⁶ Onigō kun lán malaikanōn kun nāmē, oni ga doro. Onigō de Luda nēno ūmē, gāvuno ũ. ³⁷ Bee Musa à gèno vuna yā bìriañne, gu kū à tariankpā yā òn à pì, Dikirimē Ibrahim kū Isaakuo kū Yakubuo Luda ũ. ³⁸ Dikiri dì ke gèno Luda ũro, gbē bēnenò Ludamē, zaakū gbē sīnda pínki bēne Ludanē. ³⁹ Akū ludayādanneri kenò fùte ò yā ò ò pì: Danneri, n yā mana ò. ⁴⁰ Akū odi sù ò yāke làa doro.

Arumasihu buri yá

(Mat 22:41-46, Maa 12:35-37)

⁴¹ Yesu n lá à pì: À kè dera òdi pì Dauda burin Arumasihu ũu? ⁴² Zaakū Dauda pì Zabura takada gūn: Dikiri pì ma dikirine à vute a oplai ⁴³ ari àgō a ibereno kene tintin ũ. ⁴⁴ Kū Dauda a sisi Dikiri, à kè dera anigō de a buri ũ dō?

Ludayādannerinò kū Farisinò manafiki

(Mat 23:1-36, Maa 12:38-40)

⁴⁵ Kū gbē sīnda pínki teni a yā ma, akū à pì a ibanone: ⁴⁶ À laakari ke ludayādannerinò. Òdigō ye ògō kure kū uta zōkōnō dana, de ògō fō kpákpañma etenōa. Òdigō ye ò vute aduakēkpe vuteki mananōn kū pōnna pōble vuteki mananō. ⁴⁷ Òdi adua gbàna ke de gbēno n e yāi, akū òdi gyaanōn kpé símma. N wētāmmana nigō pāsì de gbē sīnda pínki pōla.

21

*Gyaanɔ takaside gbadanaa**(Maa 12:41-44)*

¹ Kū Yesu wé sè musu, akū à è ɔɔɔdenɔ teni n̄ gbanɔ ká ɔɔɔdaki gūn. ² Akū à gyaanɔ takaside ke è gwe, à kɔbɔ pla dàn. ³ Akū à pì: Yāpuran maten oāre, gyaanɔ takaside pì ɔɔɔ dàn de gbē sīnda pínkila. ⁴ Zaakū n̄ ɔɔɔ dasi gūnn ò bòn ò kàn n̄ pínki. Nɔgbē pì s̄, a takasike gūn pó kū à vī à pó bleon à dàn pínki.

*Yurusalemu kakatena kū andunia lákagɔɔ sèedanɔ**(Mat 24:1-22, Maa 13:1-20)*

⁵ Gbēkenɔ ten Luda ɔn yā o, ò pì ò a kpénɔ kèkè mana kū gbè mananɔ kū pó kū ò Luda gbànɔ, akū Yesu pì: ⁶ Gɔɔke ni su, pó kū a è dínɔ, bee gbè ken oni tó dikɔaro, oni gboro pínkime. ⁷ Akū ò a là ò pì: Danneri, bɔren yā dínɔ ni kèe? Bó mé aniḡɔ de a keɔɔɔ sèeda ũu? ⁸ Akū à wèmm̄ma à pì: À laakari ke, àsun tó ò á sāt̄ero, zaakū oni su dasi kū ma t̄ó, oniḡɔ pì Arumasihume n̄ ũ, ɔɔɔ pì s̄ à kà k̄ani. Àsun tén̄ȳiro. ⁹ Tó a z̄inɔ baaruu mà ke futek̄sina yānɔ, àsun tó vīna á k̄uro. Sé abirekūnɔ ke káaku ḡia, ama andunia ni láka ḡɔnɔ. ¹⁰ Akū à p̄inne: Buri kū burio ni futek̄si, lem̄e do b̄usu kū b̄usuuo. ¹¹ Z̄ite ȳiḡaȳiḡana p̄s̄inɔ kū n̄aao kū gagagyānɔ niḡɔ kú gukenɔa. Àlesi b̄ene vīna yānɔ ni bo ludamb̄e.

¹² De yā p̄inɔ kpé à su pínki oni á k̄ukū ò wé t̄áawa. Oni á na aduakekp̄edenɔne n̄ ɔ̄i, oni á ká kp̄ésiran, oni gé k̄aáo k̄inanɔ kū b̄usu gbē z̄ɔkɔnɔ are ma t̄ó yāi, ¹³ aniḡɔ deñ̄ne ma s̄edadenɔ ũ. ¹⁴ À á laakari kp̄áte, àsun káaku yā k̄u áni o damu k̄ero, ¹⁵ zaakū makū mé mani yā daáre á lén, mani á gba ɔ̄nd̄ɔ, de á ibere ke sún ḡi a yāi ke à á éke boro. ¹⁶ Bee á de k̄u á dao k̄u á v̄in̄inɔ k̄u á dakūnanɔ k̄u á danenɔ k̄u á gbēnnanɔ ni á kp̄ám̄ma, ò á gbēkenɔ de. ¹⁷ Gbē s̄inda pínki ni z̄áágu ma yāi, ¹⁸ ama bee á m̄ik̄a wén do ni zukūnarɔ. ¹⁹ Zena gbāna gūn áni wèndi le.

²⁰ Tó a è z̄ikarinɔ lika Yurusalemui, àḡɔ d̄ɔ k̄u a kakatena z̄a dorɔ. ²¹ Gbē k̄u ò kú Yudeanɔ bàa sí ò mì pé kp̄inɔa, gbē k̄u ò kú Yurusalemunɔ f̄ák̄sa. Lakutudenɔ sún ḡe a gūnlo. ²² Zaakū ɔɔɔ pì bi wét̄ammaḡɔɔme, de yā k̄u ò kè Luda yān papa pínki yāi. ²³ Waiyoo n̄sindarenɔ k̄u n̄randenɔ ɔɔɔ birea, zaakū b̄usu pì wari niḡɔ z̄ɔk̄ɔ, Luda p̄of̄e ni kipa gbē p̄inɔa. ²⁴ Oni n̄ gbēkenɔ dede k̄u f̄enedao, oni n̄ gbēkenɔ k̄ukū ò tá k̄uñwo b̄usu s̄inda pínki gūn z̄iz̄onɔ ũ, buri p̄andenɔ ni k̄iti pá Yurusalemu ari n̄ ɔɔɔ papa.

*Bisāsiri Né sunaa**(Mat 24:29-35, Maa 13:24-31)*

²⁵ Sèedanɔ nigɔ kú ifántēa kú mɔvuraaɔ kú susunenɔ, buri sīnda pínki nigɔ kú pɔsiran andunia gūn. Onigɔ kú bídi gūn ísira kīni kú a zuzunaaɔ yāi. ²⁶ Vīnakena yā kú àteni su anduniaaa yāi gídi ni tó gbēnɔ gbāsī lé, zaakū pɔ kú ò kú ludambenɔ ni sātē n̄ kúkia, ²⁷ gbasá wà Bisāsiri Né suna e ludambe lukun kú gbānao kú gakuri zɔkɔɔ. ²⁸ Tó yā birenɔ nà kenaa, à fute à ze, à á mì sé musu, zaakū á surabana mé à kà kāni.

²⁹ Yesu yā lèkɔáñne à pì: À kaka lí gwa kú lí kparanɔ. ³⁰ Tó a è ò lá bòtɔ kú, adì d̄s á zīda kú guwānagɔɔ kà kāni. ³¹ Leme s̄s, tó a è yā pìnɔ ten ke le, àgɔ d̄s kú kína kú à bò Luda kīnaa sunaa kà kāni. ³² Yāpuran maten oáre, gɔɔ dí gbēnɔ ni gētero ari yā pìnɔ gé keo pínki. ³³ Musu kú zīteɔ ni gēte, ama ma yānɔn gētena Vīro.

³⁴ À laakari ke. Ásun tó pāpākena kú wēdekēnaao kú wēndi damukēnaao á laakari síáwaro, de a sugɔɔ sún á kú kānto lán tankute bàro yāi. ³⁵ Zaakū ani kúte gbē kú ò kú andunia gūnnɔa gu sīnda pínki.

³⁶ À itē ke, àgɔ adua ke baala'i, de à f̄s à piti yā kú àten sua pínki à ze Bisāsiri Né are. ³⁷ Lákū gu dīgɔ d̄s nà Yesu dīgɔ yā dañne Luda ɔnn. Tó ɔkɔsi kè, àdi bo à gé i Kùkpe s̄s̄l̄geɛɛi. ³⁸ Kɔnkɔkɔnkɔ gbē sīnda pínki d̄i fute à gé a yā ma Luda ɔnn.

22

Lékpakūsuna Yesui

(Mat 26:1-5, Maa 14:1-2, Yuh 11:45-53)

¹ Burodi Futenasari dikpe kú òdi pì Vīnla kà kāni. ² Sa'orikino kú ludayādannerinɔ ten zé wete ò Yesu de, zaakū òten vīna ke gbēnɔne.

Yudasi bona Yesu kpe

(Mat 26:14-16, Maa 14:10-11)

³ Akū Setan gē Yudasi kú òdi pine Isikarioti gūn, gbēnɔn kuri awēplanɔ dokeme. ⁴ Akū Yudasi gēe à yā ò kú sa'orikino kú Luda ɔn dākpāri gbē zɔkɔnɔ lákū áni ke nà à Yesu kpárímma. ⁵ N̄ pɔ kè nna, akū ò lédokɔnɔ kè ò ɔgɔ kpáa. ⁶ À zèo, akū àten zé wete à Yesu kpárímma gbēnɔ kpe.

Vīnla póblenaa

(Mat 26:17-25, Maa 14:12-21, Yuh 13:21-30)

⁷ Burodi Futenasari dikpe gɔɔ kà, gɔɔ kú òdi Vīnla sāne b̄rɔɔ kùtu kpá. ⁸ Akū Yesu Pita kú Yuhanao z̄l̄ à pì: À gé Vīnla póbleyā kekewere. ⁹ Akū ò a là ò pì: N̄ ye ò keke mámeɛ? ¹⁰ Akū à wēm̄ma à pì: Tó a ge wēte gūn, gōgbē ke ni daále à í sena kú loo. À téi ari ɔn kú ani gēn. ¹¹ À o ɔn pì bedenɛ, Danneri pì, mán kipaki kunn,

gu kũ áni Vĩnla pɔ́ blen kũ à ìbanɔ́? ¹² Ani kpé musu zɔ́kɔ́ kũ ò kèkè mɔ́aré. À pɔ́bleyá keke gwe.

¹³ Kũ ò gèè, ò è lákũ Yesu ò́nne nà, akũ ò Vĩnla pɔ́bleyá kèkè gwe.

Dikiri pɔ́ble

(Mat 26:26-30, Maa 14:22-26, 1Kɔ́ 11:23-25)

¹⁴ Kũ a gɔ́ɔ́ kà, Yesu sù à vùte gwe kũ a zĩrinɔ́ lèlè. ¹⁵ Akũ à pĩ́nne: Vĩnla pɔ́ble dí blena kãáo ni teni ma de manamana ari màgɔ́ gé wari ke, ¹⁶ zaakũ maten oáre, mani ble doru ari kpata kũ à bò Luda kĩnaa gé boo gupuraa, gbasá dikpe yápara gé su. ¹⁷ Kũ à toko sè, à Luda sáabu kpà, akũ à pì: À sí à dɔ́dɔ́kɔ́ne, ¹⁸ zaakũ maten oáre, mani geepi'i mi doru ari kpata kũ à bò Luda kĩnaa gé boo gupuraa. ¹⁹ Kũ à burodii sè, akũ à arubarikaa dàn à likɔ́re à kpámma à pì: Ma mè kũ má kpà á yáin dí, àgɔ́ abirekũ ke ma yá dɔ́naágu yá. ²⁰ Kũ ò pɔ́ blè ò làka, à toko pì sè lè dɔ́ à pì: Ma aru kũ ani bɔ́téáren dí, Luda bàka kunna kũ gbènɔ́ tera aru ũ. ²¹ Ma bonkpède ɔ́ kú kũmao ta gũn, ²² zaakũ Bisásiri Né ni kpágui lákũ Luda dítene nàme. Waiyoo gbè kũ ani a kpámma pì. ²³ Akũ ò nà kɔ́ lalanaa ò pì: Ó dí mé ani yá bire kèè?

Yesu lédana a ìbanɔ́

²⁴ Akũ lékpakɔ́anaa fùte ní té, kũ ò ye ò dɔ́ ní gbè kũ à de a dakela. ²⁵ Akũ Yesu pĩ́nne: Buri pãnde kınano dí gbãna ble ní gbènɔ́, gbãnadeno sɔ́ òdi ní zĩda sísi yãmanakerinɔ́. ²⁶ Ama àsun ke lero. Séde gbè kũ à zɔ́kɔ́ á té gɔ́ de lán gbè kũ à kĩanaái bà. Séde á don'arede gɔ́ de lán gbè kũ à ten zĩ kéáre bà. ²⁷ Pɔ́bleri kũ zĩriio, ní dí mé à zɔ́kɔ́? Pɔ́bleriinloo? Makũ sɔ́ má kú á té lán zĩrii bàme. ²⁸ Gbè kũ ò zè kũmao ma warikena gũnnɔ́n á ũ. ²⁹ Lákũ ma De ma ka kpatan nà, len mani á ká kpatan lè se, ³⁰ áni pɔ́ ble kũmao ma kpatan, áni vute kíblegbaa àgɔ́ yá gɔ́gɔ́ Isaraíla buri mèn kuri awèèplanɔ́ne.

Yesu gĩnake à dɔ́ yá kũ Pita ni ke

(Mat 26:31-35, Maa 14:27-31, Yuh 13:36-38)

³¹ Simɔ́, Simɔ́, ò ma. Setan zé wète à á fáfá lákũ òdi pɔ́blewe fáfá nà. ³² Akũ ma adua kènnè de ma náani kũ ní vĩ sún kĩammaro. Tó n era n suma, ò n gbènɔ́ gba gbãna. ³³ Pita pĩ́nne: Dikiri, ma sì ò ma da kpésiran mà ga kũnwɔ.

³⁴ Yesu pì: Pita, maten onne, ari ko gɔ́ gé lé zuo gbãra, ìni ledi kpámai gèn aakɔ́. ³⁵ Akũ à ní lá à pì: Kũ ma á zĩ ɔ́gɔ́sɔ́nɔ́ kũ bɔ́kɔ́lokonaao kũ kyatenɔ́ sari, póke kĩaáwa yá? Akũ ò pì: Oi. ³⁶ Akũ à pĩ́nne: Tera sà gbè kũ à ɔ́gɔ́sɔ́nɔ́ vĩ, à sé. Leme dɔ́ kũ bɔ́kɔ́lokonaao. Gbè kũ à fènda vĩ sɔ́ro, à a uta yía à lú. ³⁷ Maten oáre, séto yá kũ ò kè Luda yãn ma musu papa kũ ò pì: Ò a dítè

dokɔnɔ kũ taarikerinɔ. Yã kũ ò kɛ̀ ma musu pì mé àten ke sà.
38 Ò pì: Dikiri, fɛ̀nɛda mèn plan dí. Akũ à pìnnɛ: Abirekũ m̀.

Yesu aduakɛna zaa Kùkpe s̀s̀ĩgerɛɛi
(Mat 26:36-46, Maa 14:32-42)

39 Yesu bò à gɛ̀e Kùkpe s̀s̀ĩgerɛɛi lákũ àdi ke nà. A ìbanɔn tɛi. 40 Kũ à kà gu kũ àten gɛ̀n, à pìnnɛ: À adua ke de ásun fu yɔ̀ogwanaaaro. 41 Akũ à kɛ̀m̀ma à kà lákũ òdi gbè zu à léte taka bà. Akũ à kùte à adua kè 42 à pì: Baa, tó n̄ ye, n̄ toko'í síma, ama adi ke ma pɔ̀yenyĩnaanlo, séde n p̀. 43 Akũ malaikaa bò ludambe à s̀ua à a gbà gbãna. 44 Kunna wétãmma gũn àten adua ke kũ kokario. Akũ a ísimma ten tó zĩte lán arutonaa bà. 45 Kũ à adua kè, à fùte à èara à s̀u à a ìbanɔ lè, òten i o kũ p̀siraio. 46 Akũ à pìnnɛ: À kè dera áten i oo? À fute à adua ke de ásun fu yɔ̀ogwanaaaro.

Yesu kũnaa
(Mat 26:47-56, Maa 14:43-50, Yuh 18:3-11)

47 Kũ à kpé àten yã o, akũ ò kà dasidasi. Gbè kũ òdi pine Yudasi, a ìba gbɛ̀nɔn kuri awɛɛplanɔ doke mé à dònne are. Kũ à nài de à lé péa, 48 akũ Yesu pìnnɛ: Yudasi, lépenaaan ìni Bisásiri Né kpáom̀ma yá? 49 Kũ gbè kũ ò kú kũ Yesuonɔ yã kũ àten su è ò pì: Dikiri, ò n̄ léle kũ fɛ̀nɛdaon yá? 50 Akũ n̄ gbè do sa'oriki z̀k̀k̀ɔ̀ z̀ĩrii lè à a ɔ̀pla sã gò. 51 Akũ Yesu pì: À abirekũ tó. Kũ à ɔ̀ nà a sãa, akũ a sã èra à nàn. 52 Akũ à pì sa'orikinɔ kũ Luda ɔn dãkpãrinɔ kũ gbè z̀k̀k̀ɔ̀ kũ ò s̀uinɔnɛ: A sumai kũ fɛ̀nɛdanɔ kũ gònɔ lákũ kpãni wédewen ma ũ bà yá? 53 Lákũ gu d̀ĩg̀ɔ̀ d̀ɔ̀ nà mad̀ĩg̀ɔ̀ kú kãáo Luda ɔnn, akũ ádi ɔ namaro. Ama gɔ̀rɔ dí de á p̀ úme, gusira kíblena gɔ̀rɔme.

Pita ledikpana Yesu

(Mat 26:57-58, 69-75, Maa 14:53-54, 66-72, Yuh 18:12-18, 25-27)

54 Kũ ò Yesu kũ ò s̀u kãao, ò gɛ̀e kãao sa'oriki z̀k̀k̀ɔ̀ bea. Pita té n̄ kpe zãzã. 55 Kũ ò té kà ɔn gura, ò kàte ò likai, akũ Pita s̀u à s̀tɔ̀ n̄ té. 56 Z̀nɔ̀kpare ke a è, akũ à wé dia à pì: Gbè dí kú kãao s̀ɔ̀ bi. 57 Akũ à ledi kpài à pì: Ǹɔ̀gbè, má a d̄s̄ro. 58 Kũ à kè saa fíti gbè pãnde a è, akũ à pì: M̀ɔ̀k̄n se, n̄ gbè dome n ũ. Akũ Pita pì g̀ɔ̀gbè pìnnɛ: Makũmero. 59 Kũ gɔ̀rɔ gète lán awa do bà, gbè pãnde nãkarao à pì: Yãpura gbè díkĩna kú kãaome, zaakũ Galili gbème. 60 Akũ Pita pì: Má d̄s̄ p̀ kũ n̄ téaro. Zaa gwe g̀nɔ̀ kũ àten yã o, akũ ko lé zù. 61 Dikiri lítɛ à wé pè Pitaa, akũ yã kũ à òo d̀ Pitagu kũ à pì, ari ko g̀ gé lé zu gbãra, ani ledi kpãai g̀n̄ aak̄. 62 Akũ Pita bò bàai à p̀sira ɔ̀ d̀.

Yesu fobonaa
(Mat 26:67-68, Maa 14:65)

⁶³ Gbē kū òtèn Yesu dākpānɔ a fobò ò a gbè. ⁶⁴ Ò pò yìne a ànnwa, akū òtèni a lala ò pì: Ñ annabikεyā o, dí mé à n lεε? ⁶⁵ Dɔkεna kāao gūn ò yā dasi pāndenɔ òne dɔ.

Yuda gbānadenɔ yākpatekεna kū Yesuo
(*Mat 26:59-66, Maa 14:55-64, Yuh 18:19-24*)

⁶⁶ Kū gu dɔ, Yuda gbē zōkōnɔ kō kākara, sa'orikinɔ kū luyādannerinɔ ní pínki, akū ò Yesu sè ò gèεo ní yākpatekεkia. ⁶⁷ Akū ò a là ò pì: Arumasihume n ũ yá? Ñ owεε. À wèrma à pì: Tó ma òáε, áni síro. ⁶⁸ Tó ma yāke làáwa sō, áni wero. ⁶⁹ Zaa tera Bisāsiri Né nigō vutena Luda Gbānade ɔplai. ⁷⁰ Akū gbē sīnda pínki pì: Ase Luda Némε n ũ yá? Akū à wèrma à pì: Lákū a ò nà, makūmε a ũ. ⁷¹ Akū ò pì: Ó bàka ũgba kū sèedadeo dɔɔ? O mà a lén kò.

23

Pilati yākpatekεna kū Yesuo
(*Mat 27:1-2, Maa 15:1-5, Yuh 18:28-38*)

¹ Akū ò fūte ní pínki ò gèε kāao Pilati kīnaa. ² Òtèn yā dia ò pì: O gbē dí lè àtèn gude ke ó būsun, àdi gínne ò be'ogɔ kpá Sizaa, akū à a zīda dìte Arumasihu ũ, kīna ũ. ³ Akū Pilati a là à pì: Mòkōn Yudano kīna ũ yá? À wèa à pì: Len n ò lε. ⁴ Akū Pilati pì sa'orikinɔ kū pari kū ò kú gwenɔne: Mádi taari e gōgbē pīiaro. ⁵ Akū ò nākara kāao ò pì: Àdigō té ká gbēngu a yādannenaa gūn Yudea būsun pínki. À nàa Galilimε ari à gèε à kào la sà.

⁶ Kū Pilati mà lε, akū à gbèka tó Galili gbēmε a ũ. ⁷ Kū à dō kū à bō Herɔdu būsomme, akū Herɔdu pì sō à kú Yurusalemu zī birea, akū à a gbàrea. ⁸ Kū Herɔdu Yesu è, akū a pò kè nna manamana. À a baaruu mà, akū à ye ní wé ke pla zaa gikεna. À wé dɔ à Yesu daboyākεna e. ⁹ À yānɔ làlaa dasi, akū Yesu dí a ke wearo. ¹⁰ Sa'orikinɔ kū luyādannerinɔn zεna gwe òtèn yā didia pāsīpāsī. ¹¹ Herɔdu kū a sozano Yesu gya bō ò a fobò ò uta wéde dànε, akū à èra à a gbàre Pilatia. ¹² Zī birea Herɔdu kū Pilatio gò kō gbē ũ, zaakū ò ibεεε sè kū kōo yā.

Yādana Yesula
(*Mat 27:15-26, Maa 15:6-15, Yuh 18:39-19:16*)

¹³ Pilati sa'orikinɔ kū gbānadenɔ kū gbē kparano kākara ní pínki ¹⁴ à pìnne: A sumεne kū gōgbē kū a pì guderiiimεεo. Ma à làla á wára yā kū a didiano musu, mádi e à taari ke kèro. ¹⁵ Len Herɔdu dí ero lε se, zaakū à èra à a gbàrewámε. À gwa, adi yāke ke kū à kà mà a dero. ¹⁶⁻¹⁷ Mani tó ò wari dɔa, gbasaa mà a gbare. ¹⁸ Akū ò wiki lè ní pínki lεlε ò pì: Ñ gōgbē pì de! Ñ Baraba gbarεwεε! ¹⁹ Ò Baraba pì dà kpésiran yā bona gbānadenɔ kpe kū gbēdenaao yāimε. ²⁰ Pilati ye à Yesu gbarε, akū à gbēnɔ

laakarīi gāte à sùawa. ²¹ Akū ò èra ò wiki lè ò pì: Ñ a pá lía! Ñ a pá lía! ²² A gèñ aakōdeo Pilati pìñne: Bó dàan à kèe? Mádi taari kū à kà ò a de earo. Mani tó ò wari d̄a, gbasa mà a gbarɛ. ²³ Akū ò zèi òten gbekaa kū wiki gbānao à a pá lía. Akū ñ zukakanaa tò ò yā blè. ²⁴ Akū Pilati dìte kū ò ke lākū ò gbèkaawa nà. ²⁵ Gōgbē kū ò dà kpésiran bona gbānadeno kpe kū gbēdenaao yāi kū ò gbèkaa piin à gbàreñne, akū à Yesu kpà gai lākū ò yei nà.

Yesu pana lía

(Mat 27:32-44, Maa 15:21-32, Yuh 19:17-27)

²⁶ Kū òten gé k̄aao, akū Sireni gbē Simo ten su kū burao, akū ò a kū ò lígbāndurukpanaa dìne àgō téo Yesui. ²⁷ Pari bò téi kū òngbē kū òten ò do òten wēnda keneno. ²⁸ Yesu líte à are d̄òm̄ma à pì: Yurusalemu òngbēno, àsun ò do ma yāiro. À ò do á zīda yāi kū á néno. ²⁹ Zaakū a goro ten su kū oni pi: Arubarikadenon para kū odi né iro, né dí ñ yō mirono ū. ³⁰ Goro birea oni pi kpino léte à sim̄ma,

oni o s̄is̄ino léte à dañla.

³¹ Lākū òten yā dí taka ke kū lí búsuo, lí kori pó nigō de deraa?

³² Òten gé kū dàkeri gbēnon pla kenno do, de ò ñ d̄ede kū Yesuo leele. ³³ Kū ò kà gu kū òdi pi Mitokokia, akū ò a pà lía gwe kū dàkerii pino, gbē do a oplai, gbē do a ozei. ³⁴ Akū Yesu pì: Baa, ñ gaafara keñne, zaakū ò d̄s̄ pó kū òten kero. Akū ò k̄apaa kpà ò a pókasanò kpàatekōne. ³⁵ Gbēnon zena gwe ò wé kà òteni a gwa, akū Yuda gbānadeno ten lézuki kea ò pì: A gbē pāndeno sura bà. Tó Arumasihu kū Luda dìteme a ū, à a zīda sura bae! ³⁶ Sozano teni a lalandi ke do. Akū ò nài ò s̄ewē kpàkpāa d̄one ³⁷ ò pì: Tó Yudano kiname n ū, ñ n zīda sura ba. ³⁸ Sēeda ke na a miì musu ò k̄ēa:

Yudano kinan dí!

³⁹ Dàkeri kū ò lokona lía pino do d̄kena yā òne à pì: Arumasi-hume n ūroo? Ñ n zīda sura ba kū ókōno leele. ⁴⁰ Akū a gbēndo pàtaa à pì: Ñ Luda vīna vīroo? Yā dokōno mé à kúwá. ⁴¹ Ókōno, ó pó kú a zéame. Pó kú o t̄s̄ mé à b̄utewá, ama gbē dí dí yā ke kero. ⁴² Akū a pi: Yesu, tó n su kpata ble, ñ do ma yān. ⁴³ Akū à wèa à pì: Yāpuran maten onne, gbāra ñigō kú kūmao aruzenna.

Yesu ganaa

(Mat 27:45-56, Maa 15:33-41, Yuh 19:28-30)

⁴⁴ Kū ifantē kà m̄dangura, akū gusira dà b̄usuu p̄ila p̄inki ari f̄anantē mò aakō. ⁴⁵ Luda kpé lábure k̄ek̄ore pla. ⁴⁶ Yesu wiki gbāna lè à pì: Baa, ma a wēndii n̄anne n oī. Kū à ò le, akū a wēndii tà. ⁴⁷ Kū sozano gbē z̄okō yā kū à k̄e p̄i è, à Luda s̄áabu kpà à pì: Yāpurame gbē maname a ū. ⁴⁸ Pari kū ò k̄akara ò s̄u gu gwano, kū ò yā kū à k̄eno è, ò èra ò tà òteni ñ zīda léle. ⁴⁹ Yesu

gbē dōnanɔ kũ nɔgbē kũ ò téi bona Galilinɔ pínki zena zà òten gu gwa.

Yesu vīnaa

(Mat 27:57-61, Maa 15:42-47, Yuh 19:38-42)

⁵⁰ Gōgbē ke kun a tón Yusufu. Yuda gbānadeno dokeme. Gbē maname, akūsō à bèere vī. ⁵¹ A lé kú yā kũ a gbēno zè kũ a kenaaoo pínlo. Yuda lakutu Arimatea gbēme, a wé do kpata kũ à bò Luda kīnaai. ⁵² À gèe Pilati kīnaa à Yesu gèe gbèkaa. ⁵³ Akũ à gèe pii kipa à táaru biza fīfīa à dà gbèwee kũ ò sò mira ũ gūn, odi gbēke dan zikiro. ⁵⁴ Goro pì bi azuma zīme, kámmabogoro ten ká. ⁵⁵ Nɔgbē kũ ò té Yesu bona Galilinɔn té Yusufu pì kpe, ò mira pì è lākũ à Yesu gèe wùte a gūn nà. ⁵⁶ Akũ ò tà ò gèe nísi gbī nna kũ eze kũ àdi tó gè vāro soru ke. Kámmabogoro zī ò kámma bò lākũ Luda dìte nà.

24

Yesu vunaa

(Mat 28:1-10, Maa 16:1-8, Yuh 20:1-10)

¹ Azumanenna zī kɔnkɔkɔnkɔ nɔgbē pínɔ bò ò gèe mira pì kīnaa kũ nísi gbī nna kũ ò a soru kèeo. ² Ò lè ò gbèe gò mira léa. ³ Kũ ò gè, odi Dikiri Yesu gè ero. ⁴ Ò kú bídi gūn, akũ gōgbē gbēno pla kenɔ bò ò sùmma kũ pókasa kũ òten té kenɔ dana. ⁵ Vīna n kũ ò n mii nàte, akũ gōgbē pínɔ piñne: À kè dera áten gbē bēne wete gèno téé? ⁶ À kú laro, à vù. À tó yā kũ à òáre goro kũ à kú Galili doágu ⁷ à pì, séto ò Bisāsiri Né kpá kifirinɔa ò a pá lía, a goro aakōde zī ani vu. ⁸ Akũ a yā pìi dōngu. ⁹ Bona mira kīnaa, ò gèe ò yā pì baaruu kpà zīri gbēno kuri aweedonone kũ gbē kparano. ¹⁰ Mariama Magadalení kũ Yoanao kũ Yamisi da Mariamao kũ nɔgbē kpara kũ ò kú kūnwono mé ò yā pìi ò zīrii pínone. ¹¹ Akũ nɔgbē pínɔ yā pìi kèrne lán fāai yā bà, odi síro. ¹² Akũ Pita fùte à bàa sī à gèe mira pì kīnaa. Kũ à wé kpàte mira pìn, adi pòke ero, sé táaru bizano, akũ à èra à tà laasun gūn, yā pì a kũ gbāna.

Zaa Emausi zén

(Maa 16:12-13)

¹³ Goro dokōno pì zī Yesu ìba gbēno pla kenɔ ten gé lakutu kũ òdi pì Emausi. À zà kũ Yurusalemuo lán kiloo kuri aweedo bà. ¹⁴ Òten yā kũ à kè pínki fāai bokōne, ¹⁵ akũ goro kũ òteni a fāai bo òteni a laasun lé, Yesu n lé zén, akũ òten táa o lele. ¹⁶ Akũ n wé sisi odi a dōro. ¹⁷ Akũ à n lá à pì: Bó yān á té áten o kũ kōo? Akũ ò zè n ān sisina. ¹⁸ N gbē do kũ òdi piné Keleopa wèa à pì: Mòkōn nibōome n ũ ndo Yurusalemu gwèe, kũ nídi yā kũ à kè goro pla dia dōro? ¹⁹ Akũ à n lá à pì: Yā kpateme? Ò wèa ò

pì: Yesu Nazera yāme. Annabi zōkōme. Gbē sīnda pínki dō kú a yākena kú a yā'onaao bō Luda kīnaame. ²⁰ Akū sa'orikinō kú ó gbānadenō dake kpámma, de ò ga yākpate kene yāi, akū ò a pa lía ò a dè. ²¹ Ókōnō sō, daken óten da ani Isarailanō mì sí. Abire gbera yā pì kena gōrō aakōden gbāra. ²² Akū yā kú ó nōgbē kenō òo bō ó sare. Kū ò gēe a mira kīnaa kōnkōala káakukaaku, ²³ odi a gè lero. Ò sù ò pì malaikanō bō ò sùmma ò pìnnē à kú wèndiio. ²⁴ Akū ó gbēkenō gēe ò mira pìi gwà, ò è lākū nōgbē pìnō ònnē nà, à kú gwero. ²⁵ Akū Yesu pìnnē: Laasunsaridenō, adì yā kú annabinō ò sí likalikaro. ²⁶ Luda dí díte Arumasihu wétamma le lán dí bà gbasa à gē a gakuri gūnloo? ²⁷ Naana zaa Musa takadaa ari à gēe pé annabinō póa pínki, Yesu yā kú à kēna Luda yān a musu bōkōtēnne pínki.

²⁸ Kū ò kà kāni kú lakutu kú òten gēnwo, Yesu kè lākū áni gē zéla bà. ²⁹ Akū ò a kùkū ò pì: Ñ gō kúoo la. Okosi kè, gu ten si. Akū à gē onn à gē kūnwo. ³⁰ Gōrō kú àten pó ble kūnwo, akū à burodii sè à arubarikaa dàn, akū à likōre à kpámma. ³¹ Akū n wé kè ò a dō sà, akū ò kùrai. ³² Akū ò òkōne: Kú àten yā owere zén àten Luda yā bōkōtewere, ó nēsese gūn ten puroo? ³³ Akū ò fūte gwe gōnō ò era ò gēe Yurusalemu. Ò a zīri gbēnōn kuri awēedonō è kakarana gwe kú gbē kú ò nāmmanō ³⁴ òten pì: Dikiri vù yāpurame, à a zīda mò Simōne. ³⁵ Akū gbēnōn pla pìnō zé gūn yā bàbānne kú deran ò a dō nà burodi likōrenaa gūnwo.

Yesu bo à suna a ibanōne

(Mat 28:16-20, Maa 16:14-18, Yuh 20:19-23, Zīr 1:6-8)

³⁶ Kū òten yā pì o le, kánto ò a è zena n té, akū à pìnnē: Àgō kú kú aafiaao! ³⁷ Akū swēe kēngu ò kè gīri, òten da gyāwānden ò è. ³⁸ Akū à pìnnē: À kè dera á nēsese fūte? À kè dera á kú kú nēse plaoo? ³⁹ À ma onō kú ma gbānō gwa, kú makūme. À ò nama à gwa. Gyāwānde dīgō mè kú wáo vī lākū á èma nāro. ⁴⁰ Kū à ò le, akū à a onō kú a gbānō mōnnē. ⁴¹ Pōnna gūn odi we kaaoro, kú à bō n sare yāi. Akū à n lá à pì: Póble ke kun yá? ⁴² Akū ò kpò kpátēana kōnō kpàa, ⁴³ akū à sī à sò n wára. ⁴⁴ Akū à pìnnē: Yā kú ma òare gōrō kú má kú kááo mé à kè. Ma pì séto yā kú ò ò ma musu Musa doka takadan kú annabinō takadao kú Zabura takadao papa pínki. ⁴⁵ Akū à n nēsese wēnne de ò yā kú à kú takada pìnō gūn dōrō dō. ⁴⁶ À pìnnē: Ò kè Luda yān ò pì Arumasihu ni wétamma e, a gōrō aakōde zī ani fute bona gan, ⁴⁷ oni waazi ke buri sīnda pínkine kú a tóo naana zaa Yurusalemu, de ò nēse lite n durunnanō kēnma. ⁴⁸ Ákōnō yā pì sēdadeno ũ. ⁴⁹ Makū sō, mani gba kú ma De a lé sè kpāzāare. Àgō kú wēte gūn la ari gbāna bo ludambe à daála.

Tana kũ Yesuo ludambε
(Maa 16:19-20, Zĩr 1:9-11)

⁵⁰ Kũ Yesu bõ kũńwo wēte kpe ari Betani sare, akũ à a ɔno sè lei à arubarikaa dàngu. ⁵¹ Kũ àten arubarika dańgu ε, akũ à kèńma, Luda a sè à tà kãao a kĩnaa. ⁵² Akũ ò donyĩ kènε ò èra ò tà Yurusalemu kũ pɔnna zõkõo. ⁵³ Òdigõ kú Luda ɔnn gɔro sĩnda pĩnki ògõ Luda sáabu kpá.

YUHANA

Baaru nna kū Yuhana kēε

Yahaya Da'itekeri kū Yesu ìba káakunɔ 1:1-1:51

Yesu yādannena 2:1-12:50

Yesu kunna Yurusalemu 13:1-17:26

Yesu gana kū a vunaao 18:1-20:31

Yesu boasuna a ìbanɔa 21:1-21:35

Yesu Kirisi suna andunia gūn

¹ Zaa káaku Yā kun, Yā pì kú kū Ludao, Yā pìime Luda ũ. ² À kú kū Ludao zaa káaku. ³ Luda pò sīnda pínki kè a gāime, pòke kun kū à kè a sariro. ⁴ A gūnn wèndi kún, akū wèndii pì de gupura ũ gbēnɔε. ⁵ Gupura pì dì pu gusiran, akū gusira pì ni le à daalaro.

⁶ Luda gbēke zì a tón Yahaya. ⁷ À sù gupura pì sèedade ũme, à gupura pì yā ò gbēnɔε, de baadi a náani ke a gāi. ⁸ Àkūme gupura pì ũro, à sù gupura pì sèedade ũme. ⁹ Gupura yāpurade kū àdì gu pu gbē sīnda pínkinε mé àten su andunia gūn.

¹⁰ Yā pì kú andunia gūn. Bee kū Luda andunia kè a gāi, andunia dí a dōro. ¹¹ À sù a bea, akū a gbēnɔ dí a síro. ¹² Gbē kū ò zè káao ò a náani kènɔ sō, à n gbá zé ò gō Luda néɔ ũ. ¹³ N inaa pì dí bo gbēke aru gūnlo, adi bo mēfutena ke gōgbē poyeina kīnaaro, Luda mé à n í.

¹⁴ Yā pì gō bisāsiri ũ, à gɔɔ pla kè kūoo, akū o a gakuri è, De Luda Né mèn do légelege gakurime, a gbēke kū yāpurao pēkereana. ¹⁵ Yahaya a sèedaa kè à pūtā à pì: Gbē kū ma a yā òon dí, ma pì gbē kū àten su ma gbera demala kū à kun ma ā yāi. ¹⁶ Gbēke pēkereanaa gūn à gbēke kè ó baadine, akū o arubarikaa lè didikōana. ¹⁷ Luda a doka kpawá Musa gāi, à gbēke kū yāpurao kèwεε Yesu Kirisi gāime. ¹⁸ Gbēke dí wé si Ludale zikiro. Luda Né mèn do légelege kū à kú a De kuru pì mé à tò ò a dō.

Yahaya Da'itekeri Yesu sèedakenaa

(Mat 3:1-12, Maa 1:1-8, Luk 3:1-18)

¹⁹ Yuda gbānade kū ò kú Yurusalemunɔ sa'ori kenɔ kū Levi buri kenɔ zì Yahayaa, akū ò a là ò pì: Díme n ũu? Yā kū à ònnen dí. ²⁰ À ònne súsu, adi yāke utéñero à pì: Arumasihun ma ũro. ²¹ Akū ò a là ò pì: Díme n ũ séε? Iliasumen ũ yá? À wèñma à pì: Oi! Akū ò èra ò a là dɔ: Annabi zōkōme n ũ yá? À wèñma à pì: Oi! ²² Akū ò pìne dɔ: Díme n ũ sō? N owεε de ò gé ò o gbē kū

ò ó zĩ̀nɔ̄. Deran nten o nà n zĩ̀da yā musuu? ²³ Akū à pì lākū annabi Isaya ò nà:

Gbē kū a kòto dɔ gbárannamme ma ũ,
kū àten pì ò zé poro Dikirine.

²⁴ Gbē kū ò n zĩ̀ pìnɔ̄ sɔ̄, ò bò Farisinɔ̄ kĩnaame. ²⁵ Akū ò a là ò pì: Zaakū Arumasihumɛ n ũro ke Iliasu ke annabi zɔ̄kɔ̄, bɔ́yāi nteni gbēnɔ̄ da'ite kee? ²⁶ Yahaya wèrma à pì: Madì gbēnɔ̄ da'ite ke, ama gbēke kú á té, á a d̄ɔ̄ro. ²⁷ Akū mé ani su ma gbera, mádi ká mà a kyate bobonero. ²⁸ Yā pìnɔ̄ kè Betani kú à kú Yoda bara direme, gu kú Yahaya ten gbēnɔ̄ da'ite ken.

Sāne B̄ɔ̄rɔ̄ kū Luda kpàa

²⁹ Kū gu d̄ò, Yahaya Yesu è àten su a kĩnaa, akū à pì: Sāne B̄ɔ̄rɔ̄ kū Luda kpà à andunia durunna gon dí. ³⁰ Gbē pì yān ma ò yā ma pì, gbē kū àten su ma gbera demala, kú à kun ma ā yāi. ³¹ Má a d̄ɔ̄ yāro, ama ma su, maten gbēnɔ̄ da'ite ke de Isarailanɔ̄ a d̄ɔ̄ yāime. ³² Yahaya a sèedaa kè à pì: Ma è Luda Nini bò ludambe lán potēne bà, à sù à z̄ò. ³³ Mádi a d̄ɔ̄ yāro. Kū Luda ma zĩ̀ gbēnɔ̄ da'ite ke, à p̄imene gbē kū ma è a Nini sù à k̄ipaa, àkū mé ani gbēnɔ̄ da'ite ke kú Nini p̄io. ³⁴ Ma abirekū è, akū ma a sèedaa kè kú àkūme Luda Né ũ.

Yesu iba káakunɔ̄

³⁵ Kū gu d̄ò, Yahaya era à kú gwe dɔ̄ kú a iba gbēnɔ̄n planɔ̄. ³⁶ Kū à Yesu è àten gēte, à pì: Sāne B̄ɔ̄rɔ̄ kū Luda kpàan gwe! ³⁷ Kū iba gbēnɔ̄n pla pìnɔ̄ yā p̄i mà, ò bò ò tè Yesui. ³⁸ Yesu lite à è ò téai, akū à n lá à pì: B̄ɔ̄n á yeii? Ò p̄ine: N be kú mámeɛ, Rabi? Tó p̄i p̄i Danneri. ³⁹ À wèrma à pì: À mós à gwa. Akū ò ḡe ò gu kú à kun è, akū ò ḡ̄ k̄áo zĩ̀ birea. Okosi mò siik̄o taka bà.

⁴⁰ Gbēnɔ̄n pla kú ò Yahaya yā mà ò bò ò té Yesui pìnɔ̄, n gbē do bi Simɔ̄ Pita dakūna Andurume. ⁴¹ À ḡe à a v̄ni Simɔ̄ lè ḡia, akū à p̄ine: O Arumasihu è. Tó p̄in òdi pi dɔ̄ Kirisi. ⁴² Akū à ḡe k̄áo Yesu pì kĩnaa. Yesu a gwà tíi à pì: Yuhana né Simɔ̄me n ũ. Oni pinne sà Pitame. Tó p̄i p̄i gbèe.

⁴³ Kū gu d̄ò, Yesu ye à tá Galili b̄usun, akū à dà Filipile à p̄ine: N̄ témai. ⁴⁴ Filipi pì bi Anduru kú Pitao be w̄ete Betesaida gbēme. ⁴⁵ Akū Filipi ḡe à Natanaeli lè à pì: Gbē kú Musa a yā ò a doka ḡun, akūs̄ annabinɔ̄ a yā ò dɔ̄, o a lè. Yusufu né Yesume. Nazera gbēme. ⁴⁶ Natanaeli p̄ine: Gbē mana ni bo Nazera yá? Filipi p̄ine: N̄ mós n̄ gwa. ⁴⁷ Kū Yesu Natanaeli è àten su a kĩnaa, à a yā ò à pì: Isaraila yāpuraden dí, a nèseɛ manafiki v̄iro. ⁴⁸ Akū Natanaeli p̄ine: N̄ ma d̄ɔ̄ mámeɛ? Akū Yesu w̄e à pì: Ari Filipi ḡ̄ gé n s̄isi, ma n e kaka lí gbáru. ⁴⁹ Akū Natanaeli p̄ine: Rabi, Luda Néme n ũ, Isarailanɔ̄ kiname n ũ. ⁵⁰ Yesu p̄ine: Kū ma

ònne ma n e kaka lí gbáru, akū mé à tò n ma náani kè yá? Ìni yā zōkō e de adikīnala. ⁵¹ À èra à pìne dō: Yāpuran maten oáre, áni ludambē e wēkōana, Luda malaikanō nigō didi Bisāsiri Néa ògō kipaa.

2

Nɔsena zaa Kana

¹ A goro aakōde zī òten nō sé zaa Kana, Galili būsun. Yesu da kú gwe, ² akū ò Yesu kū a ibanō sisi nɔse kīnaa dō. ³ Kū sèwē kīa, Yesu da pìne: ò sèwē vī dorō bi. ⁴ Akū Yesu wèa à pì: Bóyāi n ma le abireoo? A goro dí kámene kōro. ⁵ Akū a da pì zikerinone: Lákū ani oáre nà, à ke le. ⁶ Gbè orozānōn kú gwe mèn suddo Yudanō gbàbo'i kábōnō ũ. A kenō dī í sí lita basiikōme, a kenō sō basuddo. ⁷ Akū Yesu pì zikerinone: À í káka orozā dīnō pa. Akū ò í káka à pà yéere. ⁸ Akū à pìne: À tó à géo kōkō'orinō gbē zōkōne sa. Akū ò tò ò gèone. ⁹ Kū gbē zōkō pì í litena sèwē ũ pì lé kè, adi dō gu kū à bōnlo, ama zikeri kū ò í pì tōnōn dō. Akū gbē zōkō pì ebayao sisi ¹⁰ à pìne: Wē nnan òdi kparíma gīa. Goro kū wē ten diríman òdi su kū a gēbuo sà. Mōkōn sō, n wē nna tò kpekpe. ¹¹ Yesu daboyā káakuden gwe, kū à kè zaa Kana, Galili būsun. À tó bō, akū a ibanō a náani kè. ¹² Abire gbera Yesu gèe Kapenamū kū a dao kū a dakūnanō kū a ibanō, ama odi goro pla ke gwero.

Yesu kunna Luda onn

(*Mat 21:12-13, Maa 11:15-17, Luk 19:45-46*)

¹³ Kū Yudanō Vīnla dikpe kà kāni, akū Yesu gèe Yurusalemu. ¹⁴ À è òten zùnō kū sānō kū lukulukunō yīa Luda onn, ogolilinkerinōn vutena gwe. ¹⁵ Akū à bàflāa tã à pèmma ò bote kū sānō kū zùnō pínki. À ogolilinkerii pìnō ogō fàkōa, à n teburunō yīpa à kòteíne. ¹⁶ Akū à pì lukulukuyarii pìnone: À pó pìnō sète à boo pínki. Àsun ma De on ke ete ũro. ¹⁷ Akū yā kū à kēna Luda yān díkīna dō a ibanōgu kū à pì: Nōn yā ma kū gbāna manamana. ¹⁸ Akū Yuda gbānadeno a là ò pì: Daboyā kpaten ìni kewere de ò dō kū n yā bire kēna iko vīi? ¹⁹ Yesu wèrīma à pì: À Luda kpé dí wí, mani era mà fute goro aakō dagura. ²⁰ Akū gbānade pìnō pìne: Wèe bupla awesuddon ò kpé pìi bō, akū mōkōn ìni fute goro aakō gūn yā? ²¹ Ama Luda kpé kū à a yā òo pìi, a mè yān àten o. ²² Kū Yesu vù bona gan, yā kū à òo pìi dō a ibanōgu, akū ò yā kū à kēna Luda yān sì kū yā kū Yesu òo pìio.

Yesu baadi nèse dō

²³ Kū Yesu kú Yurusalemu Vīnla dikpe zī ò a náani kè dasi, kú ò daboyā kú à kēnō è yāi. ²⁴ Yesu dí n náani kero, zaakū à baadi

nèse dōme. ²⁵ Adi ke séto gbēke gbē yā ònero, zaakū à yā kū à kú baadi nèsee gūn dō.

3

Yesu kú Nikodemu

¹ Farisi ke kun kú òdi pine Nikodemu. Yuda gbānadeno dome. ² À sù Yesu kīnaa gwāani à pine: Rabi, ó dō kú mōkōn danneri kú à bò Luda kīnaa ũ, zaakū gbēke ni fō à daboyā kú ndi kenō kero, sé Luda kú kāao. ³ Akū Yesu pine: Yāpuran maten onne, tó adi ke ò era ò gbē ì dō baasiro, ani fō àgō kpata kú à bò Luda kīnaa dōro.

⁴ Akū Nikodemu Yesu là à pì: Oni gbē kú à zī kú i deramēe? Ani era à gē a da nèsee gūn de à a i dōn yá? ⁵ Akū Yesu wèa à pì: Yāpuran maten onne, tó adi ke ò gbē ì kú ío kú Luda Ninio baasiro, ani fō à gē kpata kú à bò Luda kīnaa gūnlo. ⁶ Bisāsiri né'ina bi mè yāme, Luda Nini né'ina bi nini yāme. ⁷ Nsun tó yā kú ma ònne bo n sarero, séde ò era ò á i dō. ⁸ Īa dì káka gu kú à yein. Ndi a kīni ma, ní dō gu kú à bòn ke gu kú àten gēnlo. Len àdigō de le kú gbē kú Luda Nini a iio.

⁹ Akū Nikodemu a là à pì: Yā bire ni sí ke yá? ¹⁰ Yesu wèa à pì: Mōkōn Isarailano yādanneri ina akū ní abirekū dōroo? ¹¹ Yāpuran maten onne, yā kú ó dōn óten o. Yā kú o èe sèedaan óten kpá, akū àten gí ó yā síi. ¹² Lákū ma andunia yā òáre nà, akū a gi síi, tó ma ludambe yā òáre, áni sí yá? ¹³ Gbēke dí gé ludambe yāro, tó adi ke Bisāsiri Né kú à bò gwe baasiro. ¹⁴ Lákū Musa mlēe sè à dō musu gbārannan nà, len oni Bisāsiri Né sé ò dō musu le, ¹⁵ de gbē kú àteni a náani ke gō wēndi kú àdi láraro vī. ¹⁶ Zaakū Luda ye andunia à kè zōkō, akū à a Né mèn do légelege kpà, de gbē kú àteni a náani ke sún garo, séde àgō wēndi kú àdi láraro vī. ¹⁷ Luda dí a Né zī andunia gūn de à yā vute anduniaa yāinlo, de à andunia sura ba a gāi yāime. ¹⁸ Yā ni vute a náanikeriiaro. Yā gīnake à vute a náanikerisaria kò, kú adi Luda Né mèn do légelege pì náani kero yāi. ¹⁹ Pó kú à tò yā vute gbēnoaan dí: Gupura sù andunia gūn, akū gbēno ye gusirai de gupura pila, kú ní yākenanōn vāni yāi. ²⁰ Zaakū yāvānikeri sīnda pínki dì zā gupuramme, àdi su gupura kīnaaro, de a yākenanō sún bo gupuranlo yāi. ²¹ Gbē kú àdi zī ke yāpuraa, àkū mé àdi su gupura kīnaa, de ògō dō kú kunna Luda gūnn à yā pino kèn.

Yahaya Da'itekeri Yesu sèedakenaa

²² Abire gbera Yesu gèe Yudea būsun kú à ìbano. À goro pla kè kúńwo gwe, àten gbēno da'ite ke. ²³ Yahaya ten gbēno da'ite ke se zaa Aino, Salimu sare, zaakū í di gwe. Òdigō su a kīnaa, akū àdi ní da'ite ke. ²⁴ Zaakū odi Yahaya da kpésiran kòro. ²⁵ Goro

birea Yahaya ìba kenɔ nà ledikpakenaanaa kù Yuda gbãnade keo gbãbona yã musu. ²⁶ Akù ò nà Yahayai ò pì: Rabi, gbẽ kù à kù kùnwo yã Yoda bara dire, kù n a yã òwɛɛ mé àten gbẽnɔ da'ite ke tera, baadi ten gé a kinaa. ²⁷ Yahaya pìnnɛ: Gbẽke di fɔ à pòke le à síro, tó adi ke Luda a gbà baasiro. ²⁸ Ákɔnɔ mé á ma sèedadennɔ ù kù ma pì makùme Arumasihu ùro. Ma pì Luda ma zĩ mà done arɛme. ²⁹ Nɔseri mé à nɔ vĩ. Nɔseri gbẽnna sɔ àdigɔ ze a sare àdi sã kpá a yã, nɔseri kòtoo di a pɔ ke nna. Len sɔ ma pɔnna kè zɔkɔ le. ³⁰ Sède àpii gɔ kara makù sɔ màgɔ lago.

Gbẽ kù à bò musu

³¹ Gbẽ kù à bò musu de gbẽ sinda pínkila. Gbẽ kù à bò zĩte bi andunia gbẽme, andunia yãn àdi o. Gbẽ kù à bò ludambe sɔ de gbẽ sinda pínkila, ³² àdigɔ pò kù à è kù yã kù à màaoo sèeda ke, akù gbẽke teni a yã síro. ³³ Gbẽ kù à a yã sì zèo kù Luda bi yãpurademe. ³⁴ Gbẽ kù Luda a zĩ pì di Luda yã o, zaakù Luda a Nini kpàa papaname. ³⁵ De Luda ye a Néi, akù à pò sinda pínki nàne a ɔĩ. ³⁶ Gbẽ kù àten Né pì náani ke wèndi kù àdi lákaro vĩ. Gbẽ kù àten gí a yã mai ni wèndii pì lero, Luda pɔfɛ kpé kúame.

4

Yesu kù Samaria nɔgbɛo

¹ Farisinɔ mà kù Yesu ten gbẽnɔ da'ite ke àten ìbanɔ le de Yahayala. ² Adi ke Yesu mé àdi ñ da'ite ke a zĩdaro, a ìbanɔ mé òdi ke. ³ Kù Yesu yã pì mà, à fùte Yudea à èra àten tá Galili. ⁴ Kù àten gé sɔ, à kù à bɔte Samaria bùsun. ⁵ Akù à kà Samaria wète kù òdi pi Sika. À zã kù zĩte kù Yakubu kpà a né Yusufuaaoro. ⁶ Yakubu lògɔ kù gwe. Yesu tãa ò à kpàsa, akù a vùte lògɔ pì sare. Ifãntɛ kà mìdangura.

⁷ Samaria nɔgbɛ ke sù í tó, akù Yesu pìnnɛ: Ñ ma gba í mà mi. ⁸ A ìbanɔ sɔ, ò gèe pòble lú wète gùn. ⁹ Akù nɔgbɛ pì pìnnɛ: Yudame n ù, Samaria nɔgbɛn ma ù, akù nten í wé kemaa? Zaakù Yudanɔ kù Samariadenɔ yã di kɔ séro. ¹⁰ Akù Yesu pìnnɛ: Tó ñ gba kù Luda di dañne dɔ kù gbẽ kù àten í wé kemmao, de mɔkɔmmɛ ñni wé kea à n gba í wèndide. ¹¹ Nɔgbɛ pì pìnnɛ: Baa, ñ guga vĩro. Lògɔ dí sɔ a wèe lòkoto. Ñni í wèndide pì le mámeɛ? ¹² Ñ de ó dizi káaku Yakubula gwɛɛ? Àkù mé à lògɔ pì tòwɛɛ. Àpi a í mì kù a nènɔ kù a pòkãdenɔ. ¹³ Akù Yesu pìnnɛ: Gbẽ kù à í díkina mì, ími ni era à a demɛ dɔ. ¹⁴ Gbẽ kù ani í kù mani kpáa mi sɔ, ími ni a de ziki doro. Zaakù í kù mani kpáa ni gɔ a nèseɛ gùn ísɛboki í kù ani bɔtene wèndi kù àdi lákaro ùme. ¹⁵ Akù nɔgbɛ pì pìnnɛ: Baa, ñ ma gba í pì, de ími sùn ma de mà su í tó la doro. ¹⁶ Yesu pìnnɛ: Ñ gé n zã sísi à su lele. ¹⁷ Nɔgbɛ pì wèa à pì: Má gɔ vĩro. Akù Yesu pìnnɛ: Kù n pì,

ń g̃s̃ vīro, n yā ò a zéame. ¹⁸ N zā kè leu s̃oro, akū g̃s̃gbē kū ń kú k̃aaõ tera bi n zānlo. N yāpura ò. ¹⁹ Akū nõgbē p̃i p̃ine: Baa, má d̃s̃ sà kū annabiime n ũ. ²⁰ Ó dizinõ donyĩ kè Ludane kpi dí musu, ákõnõ s̃õ adi pi Yurusalemu mé à gu kú ò donyĩ kenne ũ. ²¹ Yesu p̃ine: Nõgbē, ñ ma yā sí. G̃oro ke ten su kú áni donyĩ ke De Ludane kpi dí musu ke Yurusalemu doro. ²² Ákõnõ, adi donyĩ ke Ludane, ama á a d̃s̃ro, ókõnõ s̃õ, odi donyĩ kene, akūs̃ó a d̃s̃, zaakū surabanaa di bo ókõnõ Yudanõ k̃inaame. ²³ G̃oro ten su à kà kò, kú donyĩri yāpuradenõ ni donyĩ ke De Ludane kú yāpuraõ kú a Nini gbānao. Gbē bire takanõ De Luda ten wete ò donyĩ keare. ²⁴ Luda bi ninime, séde gbē kú òdi donyĩ kenne donyĩ kene kú yāpuraõ kú a Nini gbānao. ²⁵ Akū nõgbē p̃i p̃ine: Má d̃s̃ kú Arumasihu kú òdi p̃ine Kirisi ni su. Tó à sù, ani yā s̃inda p̃inki b̃ok̃otewere. ²⁶ Akū Yesu p̃ine: Makū kú maten yā onne, makūme a ũ.

²⁷ G̃oro birea Yesu ìbanõ sù, ò a lè àten yā o kú nõgbēõ. À bò ń sare, ama ń gbēke dí a la b̃õn à yeiro ke b̃oyāi àten yā o kú nõgbē piioro. ²⁸ Akū nõgbē p̃i a lo tò gwe, à g̃è w̃ete g̃un à p̃i gbēnõne. ²⁹ À m̃ó à g̃s̃gbē ke gwa. À yā kú ma k̃enõ òmeñe p̃inki. Ke Arumasihu p̃iime gwee? ³⁰ Akū ò b̃õte w̃ete g̃un òten gé Yesu k̃inaa.

³¹ G̃oro birea s̃õ Yesu ìbanõ p̃ine: Rabi, ñni p̃ó bleroo? ³² Akū à p̃inne: Má p̃óble ke vī kú á d̃s̃ro. ³³ Akū a ìbanõ k̃õ lala ò p̃i: Gbēke s̃une kú p̃óbleon yá? ³⁴ Akū Yesu p̃inne: Ma p̃óblen gbē kú à ma zĩ p̃yenyĩnakena ũ ari mà zĩ kú à d̃ameñe mì de. ³⁵ Ákõnõ adi pi m̃õ siik̃ó mé à g̃s̃ kú p̃ók̃eg̃oro ni ká. Maten oáre, à wé sé à buranõ gwa, zaakū p̃onõ mà ò kà k̃ena. ³⁶ P̃ók̃eri teni a láada le kò, àten gbēnõ kakara w̃endi kú àdi lákaro p̃ó ũ, de p̃ót̃ori kú p̃ók̃eriio p̃onna ke leele. ³⁷ Zaakū yā d̃ik̃ina bi yāpurame: Gbēke mé àdi p̃ó t̃s̃, gbēke k̃e. ³⁸ Ma á zĩ p̃ó k̃e gu kú ádi zĩ kenlo. Gbē p̃andenõ mé ò zĩ kè gwe, akū áteni ń zĩ àre ble.

³⁹ Samaria gbē kú ò kú w̃ete p̃i g̃unõ Yesu náani kè dasi yā kú nõgbē p̃i òñe yāi, kú à p̃i à yā kú a k̃enõ òare p̃inki. ⁴⁰ Abire yāi kú ò kà Yesu k̃inaa, ò wé k̃ea à g̃õ k̃uñwo, akū à kè k̃uñwo g̃oro pla. ⁴¹ Kú Yesu yā òñe, gbē p̃andenõ a náani kè dasidasi. ⁴² Akū ò p̃i nõgbē p̃ine: Adi ke yā kú n òwere yāin o a náani kè adoro. O a yā mà ó z̃idame, akū o d̃s̃ sà kú andunia Surabariin a ũ yāpura.

Gbanade né werék̃anaa

⁴³ Kú à g̃oro pla kè k̃uñwo, a gberan à tà Galili, ⁴⁴ zaakū à p̃i annabi dig̃õ bèere vī a z̃ida b̃usunlo. ⁴⁵ Kú à kà Galili, Galilidenõ gbānake kp̃ai, zaakū ò g̃è ò Ṽinla dikpe Yurusalemume, akū ò yā kú à kè dikpe p̃i z̃iño è p̃inki. ⁴⁶ Akū Yesu era à g̃è Kana, gu kú à í lite s̃ew̃e ũ. B̃usu gbānade ke kú gwe, a ñeg̃s̃gbē ten gyā ke

zaa Kapenamumu. ⁴⁷ Kū à mà Yesu bò Yudea à sù Galili, akū à gèe a kīnaa à wé kèa à gé a né werékōa, zaakū a kú ga léi. ⁴⁸ Akū Yesu pìne: Tó adi ke a daboyāno kū yābonsarēno è baasiro, áni ma náani kero. ⁴⁹ Akū gbānade pìi pìne: Baa, n mót ari ma né kpé à ga. ⁵⁰ Yesu pìne: N tá be. N né ni garo. Gōgbē pì yā kū Yesu ònēe sì, akū à dà zén. ⁵¹ Goro kū à té zén, à dākare kū a zīrino, akū ò pìne a né kun. ⁵² Akū à n lá à pì: Goro kpate takan à kè sànaa? Akū ò pìne: Gĩa fānantē mò do zakan mēwāna pìi kèa. ⁵³ Akū de pìi dō kū goro kū Yesu òare kū a né ni garon gwe. Akū ò a náani kè, àpii kū a bedenō n pínki. ⁵⁴ Sèeda plade kū Yesu kè bona Yudea suna Galilin gwe.

5

Gyāre werékōana íkpakia

¹ Abire gbera Yudanō dikpe ke kà, akū Yesu èra à gèe Yurusalemu. ² Íkpaki kú gwe Sā Gēki sare, kū òdi pi Beteseda kū Eberu yāo. Íkpaki pì kámmaboki vī leu soro, ³ gyārenō dìgō wútenan dasidasi, vīnanō kū erenō kū gbē kū n mēgu fēfēnanō. ⁴⁻⁵ Gōgbē ke kú gwe àten gyā ke à kà wè bupla plansari. ⁶ Kū Yesu a è wútena gwe, à dō kū àten gyā ke a gù kè manamana, akū à pìne: N ye ngō aafia yá? ⁷ Akū gyāre pìi wèa à pì: Mare, má gbēke vī à ma da í gūn goro kū à yīgāro. Tó maten gé gēn, gbē pānde dì gīnake à gē ma āme. ⁸ Yesu pìne: N fute n ze, n n pè sé n taa o. ⁹ Gwe gōnō gōgbē pìi aafiaa lè. À a pèe sè à taa ò. Goro pì bi kámmabogoro zīme, ¹⁰ akū Yuda gbānadenō pì gōgbē kū à wèrekōa pìine: Kámmabogoro zīn gbāra. À zé vī ngō n pè senaro. ¹¹ À wēm̄ma à pì: Gbē kū à ma gba aafia mé à òmēne mà a pè sé mà taa o. ¹² Akū ò a là ò pì: Dí mé à pìnne n n pè sé n taa oo? ¹³ Gbē kū à wèrekōaa pì dō tó dínlo, zaakū Yesu gēte pari kū ò kú gwenō tēme. ¹⁴ Abire gbera Yesu a lè Luda onn, akū à pìne: N ma, n aafiaa lè. Nsun durunna ke doro, de yā kū à vāni de abirekūla sún n le doro yāi. ¹⁵ Akū gōgbē pìi gèe à ò Yuda gbānadenōne kū Yesu mé à tò a aafiaa lè.

¹⁶ Akū gbānade pìno wé tã Yesua, kū àdi yā bire takanō ke kámmabogoro zī yāi. ¹⁷ Akū Yesu wēm̄ma à pì: Ma De dìgō zī ke kámmabonaa sarime, len maten ke le se. ¹⁸ Yā bire yāi gbānade pìno ten Yesu wete ò a de de káakula. Adi ke kū àdi kámmabogoro zī yā daro ado yānlo, kū àdi pi Ludame a De ū, àten sára kpá kū Ludao yāime.

Luda Né ikoo

¹⁹ Yesu èra à wēm̄ma à pì: Yāpuran maten oáre, Luda Né di fō à yāke ke kū a zīda gbānaoro, sé yā kū à è a De ten ke baasiro,

zaakū yā kū a De dì ke pínki, àkūme a Né pìi dì ke se. ²⁰ Zaakū De Luda ye a Néi, àdi yā kū àdi ke pínki mone. Ani yā kū a zōkō de abirekūla mone, ani bo á sare. ²¹ Lákū De Luda dì gèno vu à wèndi kpámma nà, len a Né dì wèndi kpá gbē kū à yeinɔ le. ²² De Luda dì yákpate ke kū gbēkeoro, à yákpatekena gbāna pínki kpà a Néa, ²³ de baadi bèere li a Néne, lákū òdi li De Ludane nà. Gbē kū àten bèere li Luda Nénero, ade ten bèere li a De kū à a z̄inero. ²⁴ Yāpuran maten oáre, gbē kū àteni ma yā ma, akūsō àten gbē kū à ma z̄i náani ke, ade wèndi kū àdi láraro vī. Yā ni vutero, ade bò gan à gè wèndii gūmme. ²⁵ Yāpuran maten oáre, gɔɔke ten su à kà kò, kū gèno ni Luda Né kòto ma, n gbē kū ò mánɔ ni vu. ²⁶ Lákū De Luda wèndikpammana gbāna vī nà, len à wèndikpammana gbāna kpà a Néa le dɔ. ²⁷ À yákpatekena gbāna kpàa dɔ, kū à de Bisāsiri Né ũ yāi. ²⁸ Àsun tó abirekū bo á sarero, zaakū gɔɔke ten su kū gè kū ò kú mira gūnnɔ ni a kòto ma ²⁹ ò bote n pínki. Yāmanakerinɔ ni vu ò gē wèndii gūn, yāvānikerinɔ s̄s̄ yāvutemmaanaa gūn. ³⁰ Madi f̄s̄ mà yāke ke kū ma z̄ida gbānaoro. Madi yákpate ke lákū à òmenɛ nàme, madi yákpate ke a z̄éa, zaakū madi ma z̄ida poyeina wetero, sé gbē kū à ma z̄i pì pò.

Yesu iko sèedadeno

³¹ Tó má de ma z̄ida sèedade ũ, de ma yā náani vīro. ³² Sèedade pānde kun kū àdi ma yā o, má d̄s̄ kū ma yā kū àdi o náani vī. ³³ Bee ákōnɔ, a gbēnɔ z̄i Yahayaa, akū à yāpura òáre. ³⁴ Madi mè kpá bisāsiri sèedakēnaaaro, mateni abirekū oáre de à le à bo zia yāime. ³⁵ Yahaya de lán fitila kū à nana àten gupura kū bà, akū a we à ponna kè a gupurai gɔɔ pla. ³⁶ Yā kū De Luda dāmenɛ mà kenɔ, kū maten ke pìnɔ deáre sèeda ũ, kū De Luda mé à ma z̄i. Ma sèedaa pì de Yahaya p̄la. ³⁷ Ma De kū à ma z̄i ma yā ò dɔ. Ádi a kòto ma zikiro, ádi wé ke siikō k̄aoro, ³⁸ a yā dí vuteki le á swēɛ gūnlo, kū áten gbē kū à a z̄i náani kero yāi. ³⁹ Adì mè kpá Luda yā kyókēnaaa, zaakū adigō da gwen áni wèndi kū àdi láraro len. Ma yān takada pì ten o s̄s̄, ⁴⁰ ama áten gí su ma k̄inaai de à wèndii pìi le. ⁴¹ Maten s̄ábu wete bisāsiri k̄inaaro, ⁴² ama má á d̄s̄, má d̄s̄ kū á ye Ludairo. ⁴³ Ma su kū ma De t̄o, akū ádi ma síro. Tó gbē pānde sù kū a z̄ida t̄o, áni a sí. ⁴⁴ Lákū adì s̄ábu wete k̄sa nà, ama adì s̄ábu wete Luda mèn do légelegea lero, áni ke dera à ma yā sí? ⁴⁵ Àsungō da makū mé mani gé kū á yāo ma De k̄inaaro, Musa kū á wé d̄oi mé ani gé kū á yāo. ⁴⁶ Tó a Musa yā sì, de a ma yā sì se, zaakū ma yān à kè Luda yān. ⁴⁷ Kū ádi yā kū à kè Luda yānnɔ síro, áni ke dera à ma yā sí?

6

Póblekpana gōgbē gbēnɔn dúbu sɔɔronɔa
(Mat 14:13-21, Maa 6:30-44, Luk 9:10-17)

1 Abire gbera Yesu bikù Galili sèbe kù òdi pi dɔ Tiberia bara.
2 Gbēnɔ gō téi dasidasi, kù ò a daboyānɔ è deran àten gyārenɔ werekōana yāi. 3 Akū Yesu didi à vùte sīsīi musu kù a ìbanɔ.
4 Yudanɔ Vīnla dikpe kà kāni. 5 Kù Yesu wé sè musu, à è gbēnɔ ten su a kīnaa dasidasi, akū à Filipi là à pì: Mákpan óni pòble lún de gbēnɔ blee? 6 À abirekù ò de à Filipi yō à gwa yāime, zaakù à dō lākù áni ke nà. 7 Akū Filipi wèa à pì: Andurufu ɔɔ mèn wàa do burodii, bee tó ò è'ε baadine fitifiti, ani mórūmaro.
8 A ìbanɔ do Anduru, Simɔ Pita dakūna pìne: 9 Néégōgbē ke kú la, à burodi araga vī mèn sɔɔro kù kpò fītinnanɔ mèn pla. Bón abirekù ni ke pari dīkīnanɔneε? 10 Yesu pì: À gbēnɔ vutεvute. Sèla di gu pìn, akū ò vutεvute. Gōgbēnɔ kà gbēnɔn dúbu sɔɔro taka. 11 Yesu burodii pìnɔ sè à arubarikaa dān, akū à kpàatete gbē kù ò vutεnaa pìnne lākù ò yei nà. Len à kpòò kpàrīma le dɔ.
12 Kù ò kà ó pínki, à pì a ìbanɔne: À a kpara kù à gò sète pínki, de a ke sún ke páro. 13 Akū ò burodi mèn sɔɔro kù ò sòo pì kpara kù ò gōnɔ sète tānko kuri awεεpla pà. 14 Kù ò daboyā kù Yesu kèε pìi è ò pì: Gbē pì bi annabi kù àten su andunia gūmme yāpura.
15 Yesu dō kù ò ye ò su ò a kù ò a ká kīna ũ kù gbānaome, akū à gòinne gwe à èra à didi sīsīi musu ado.

Yesu taa'ona sèbela
(Mat 14:22-27, Maa 6:45-52)

16 Kù ɔkosi kè, a ìbanɔ gèε sèbeε bara. 17 Akū ò gè gó'ite gūn, òten bikù sèbeε pìi bara dire Kapenamú kpa. Gu gīnake à sī Yesu dí ká n kīnaa kòro. 18 Zàga'īa gbāna kàka, akū í ten fute.
19 Kù a ìbanɔ gó lì ò kà kiloo sɔɔro ke suddo taka bà, akū ò Yesu è àten taa o íla, àten na n góí, akū vīna n kù. 20 Akū à pìinne: Makūme, àsun tó vīna á kuro. 21 Ò wène à gē gó gūn, akū gó pìi kà gu kù òten gén gōnɔ.

Gbēnɔ Yesu wεtεnaa

22 Kù gu dō pari kpé zena sèbeε bara dire. Ò dō kù gó'ite kù gwe yā mèn dome, Yesu sō adi gē gó pìi gūn kù a ìbanɔro, ò tà ntēneε. 23 Kù à kè saa gó'ite pāndenɔ bò Tiberia, ò sù gu kù kāni kù gu kù ò burodii sōnwo, kù Dikiri sáabu kpà à làka. 24 Kù pari pìi è àpìi ke a ìbanɔn kù gwe doro, ò gè gó pìnɔ gūn ò gèε a wεte Kapenamú.

Yesume pòble kù àdi n ká wèndiia ũ

25 Kù ò a è sèbeε bara gwe, ò pìne: Rabi, n ka la bɔreε? 26 Yesu pìinne: Yāpuran maten oáre, áteni ma wεte burodi kù a sò a ká

yáime, adi ke daboyá kũ a èno yáinlo. ²⁷ Àsun zĩ ke póbble kũ àdi láka yáiro, sé póbble kũ àdi n̄ ká wèndi kũ àdi lákaroa. Bisāsiri Né mé ani á gba póbble p̄i, zaakũ àpiin De Luda a sèedaa kèa.

²⁸ Akũ ò a là ò p̄i: Deran óni ke nà ò yā kũ Luda ye ò ke kee? ²⁹ Yesu wèmma à p̄i: Yā kũ Luda ye à ken dí: À gbē kũ à a zĩ náani ke. ³⁰ Ò p̄ine: Daboyá kpaten ĩni kewεε, de ò le ò n náani kee? Yā kpaten ĩni kee? ³¹ Ó dizin̄ mana blè gbárannan lákũ ò kè Luda yān nà ò p̄i: A póbble kũ à bò musu kpámma ò blè. ³² Akũ Yesu p̄inne: Yāpuran maten oáε, adi ke Musa mé à póbble kũ à bò musu kpááwaro. Ma De mé àdi póbble yāpurade kũ à bò musu kpááwa. ³³ Póbble kũ Luda kpà p̄iin gbē kũ à bò musu àdi wèndi kpá anduniaa ũ.

³⁴ Ò p̄ine: Mare, ngō póbble bire taka kpáwá ḡo s̄inda p̄inki. ³⁵ Akũ Yesu p̄inne: Makũme póbble kũ àdi n̄ ká wèndiia ũ. Nà ni gbē kũ à sù ma k̄inaa dero, ími ni ma náanikeri de zikiro. ³⁶ Bee kũ abireo lákũ ma oáε nà, bee kũ a ma e, ádi ma náani kero. ³⁷ Gbē kũ ma De kpàma ni su ma k̄inaa, mani pé gbē kũ à sù ma k̄inaa zikiro. ³⁸ Adi ke ma z̄ida p̄yenȳina yāin ma bo musu ma suro, gbē kũ à ma zĩ p̄omé. ³⁹ Pó kũ gbē kũ à ma zĩ p̄i yein dí: M̄asun tó gbē kũ à kpàmano ke s̄atero. À ye mà n̄ fute ḡo kp̄ede zĩ. ⁴⁰ Zaakũ pó kũ ma De yein dí: Gbē kũ à wé pè a Néa, akūs̄ ò àteni a náani ke ḡo wèndi kũ àdi láraro v̄i, má a vu ḡo kp̄ede zĩ.

⁴¹ Akũ Yuda gbánaden̄o zuka kài, kũ à p̄i ákāame póbble kũ à bò musu ũ yāi. ⁴² Ò p̄i: Gbē p̄i bi Yesu Yusufu nénloo? Ó a de kũ a dao d̄s̄ bi! Akũ àten p̄i a bo musume. ⁴³ Yesu p̄inne: Àsun zuka káro. ⁴⁴ Gbēke ni f̄s̄ à su ma k̄inaaro, tó adi ke ma De kũ à ma zĩ a sisi baasiro, mani a fute ḡo kp̄ede zĩ. ⁴⁵ À kēna annabin̄o takada ḡun ò p̄i: Luda mé ani yā da baadine. Gbē kũ à De Luda yā mà, akūs̄ à a yā dà, àkũ mé àdi su ma k̄inaa. ⁴⁶ Adi ke gbēke De Luda è kũ wéonlo. Gbē kũ à bò a k̄inaa mé à a è ado. ⁴⁷ Yāpuran maten oáε, ma náanikerii wèndi kũ àdi láraro v̄i. ⁴⁸ Makũme póbble kũ àdi n̄ ká wèndiia ũ. ⁴⁹ Á dizin̄o mana blè gbárannan, bee kũ abireo ò ḡaga. ⁵⁰ Póbble kũ àdi bo musu s̄o, tó gbē blè, ani garo. ⁵¹ Makũme póbble wèndide kũ à bò musu p̄i ũ. Tó gbē adi blè, aniḡo kun ḡo s̄inda p̄inki. Póbble kũ mani kpám̄mame ma mēbaasi ũ, de andunia ḡo wèndi v̄i yāi.

⁵² Akũ gbánade pin̄o ten lékpak̄sa ke kũ k̄so ò p̄i: Gbē p̄i ni f̄s̄ à a mēbaasi kpáwá ò s̄on yá? ⁵³ Akũ Yesu p̄inne: Yāpuran maten oáε, tó ádi Bisāsiri Né mēbaasi só a a aru m̄iro, aniḡo wèndi v̄iro. ⁵⁴ Gbē kũ àdi ma mēbaasi só à ma aru m̄i wèndi kũ àdi láraro v̄i. Makũ mé mani a fute ḡo kp̄ede zĩ. ⁵⁵ Zaakũ ma mēbaasi bi póbble yāpurame, ma aru bi p̄omina yāpurame. ⁵⁶ Gbē kũ àdi ma mēbaasi só à ma aru mi kú ma ḡun, makũ s̄o

má kú a gūn. ⁵⁷ Lákū De Luda Wèndide ma zĩ, akūsõ má kun a yāi nà, len gbē kū àdi ma mèbaasi só nigõ kun ma yāi le. ⁵⁸ Póble kú à bò musun gwe. À de lán póble kú á dizinõ blè ò gà bàro. Póble bire blèri nigõ kun gɔɔ sīnda pínkimε. ⁵⁹ Yesu yā bireno ò gɔɔ kú àten yā dañne Kapenamū aduakekpemμε.

Yesu iba kenɔ borukpenaa

⁶⁰ Kū a ìbanɔ yā pìi mà, í gbē dasidenɔ pìi: Yā gbāname, dí mé ani abirekū fɔɔ? ⁶¹ Yesu dõ a swèε gūn kū a ìbanɔ ten zuka ká yā pìi musu, akū à pìinne: Yā pìi teni á fu yá? ⁶² Tó a è Bisāsiri Né fùte àten tá gu kū a kun yā sõ bi? ⁶³ Luda Nini mé àdi wèndi kpámma, mèbaasi bi pòkenlo. Yā kū ma òárenome Luda Nini kū àdi í ká wèndiia yā ũ. ⁶⁴ Ama á gbēkenɔ teni ma náani kero. Zaakū Yesu gbē kū òteni a náani keronɔ dõ zaa káaku kū gbē kū ani a kpámmao. ⁶⁵ Akū à pìi dɔ: Abire yāin ma òáre, gbēke ni fõ à su ma kīnaaro, séto De Luda a gbà zé.

⁶⁶ Zaa gɔɔ birea a ìba kenɔ bòru kpeo dasidasi, òdi téi doru. ⁶⁷ Akū Yesu a ìba gbēnɔn kuri awεεplanɔ là à pìi: Á ye à tá sen yá? ⁶⁸ Simɔ Pita wèa à pìi: Dikiri, dí kīnaan óni génn? N wèndi kū àdi láraro yā vī. ⁶⁹ O n náani kè, o dõ kū Luda gbē kū à kú adoname n ũ. ⁷⁰ Yesu pìinne: Á gbēnɔn kuri awεεpla dínɔn ma sèroo? Bee kū abireo á gbē mèn do bi ibilisiime. ⁷¹ Yudasi, Simɔ Isikarioti nén à téa. Ákūme gbēnɔn kuri awεεpla pìnɔ doke kū ani a kpámma ũ.

7

Yesu kú a dakūnanɔ

¹ Abire gbera Yesu gèε Galili wēte kū wēteo, zaakū à ye à kure Yudearo, kū Yuda gbānadeno teni a wete ò a de yāi. ² Yudano Kutadɔna dikpe kà káni, ³ akū a dakūnanɔ pìine: N fute la n gé Yudea, de n ìba kū ò kú gweno yā kū nten kenɔ e se. ⁴ Tó gbē ye à tó bo, àdi a yāno ke utenaro. Lákū nten yā dínɔ taka ke nà, n n zīda mɔ anduniane. ⁵ Bee a dakūna pìnɔ dí a náani kero. ⁶ Akū Yesu pìinne: A gɔɔ dí kámene kòro. Ákōnɔ sõ á zé vī gɔɔ sīnda pínki. ⁷ Andunia ni we à zāáguro, ama à zāmagu kū madì pi a yākena vāni yāi. ⁸ Á gé dikpekekia, maten géro, zaakū a gɔɔ dí kámene kòro. ⁹ Kū à yā pìi ò, akū à gõ Galili.

Yesu gena Kutadɔna dikpen

¹⁰ Kū a dakūna pìnɔ gèε dikpekekia, gbaso à gèε. Adi gé gbēno wáraro, à gèε asiri gūmme. ¹¹ Yuda gbānadeno teni a wete dikpekekia ò pìi: Àpi kú máa? ¹² Pari gūn òten yā o kpānikpāni a musu manamana. Gbēkenɔ pìi: Gbē maname. Gbēkenɔ pìi: Oi,

àten gbēno sāteme. ¹³ Gbēke dí a yā o gupuraaro, kū òten vīna ke gbānade pìnɔne yāi.

¹⁴ Kū dikpe kà a dagura, Yesu gèe Luda ɔnn, àten yā dañne. ¹⁵ A yā bò gbānade pìnɔ sare ò pì: Gbē kū adi kyó kero mé à takada dō lè yá? ¹⁶ Akū Yesu pìñne: Yā kū madì dañne bi ma zīda yānlo, gbē kū à ma zī yāme. ¹⁷ Gbē kū à ye à ze kū Luda pɔyenyīnakenaao nigō dō tó ma yādannena de Luda pó ũ, kesō ma zīda yān maten o. ¹⁸ Gbē kū àdi a zīda yā o ten wete à tó bome. Gbē kū àdi wete à gbē kū à a zī tó bo náani vī, manafiki kú a gūnlo. ¹⁹ Musa dí doka daáeroo? Á gbēke yā pì kūna sōro. Bóyāi àten wete à ma dee?

²⁰ Akū gbēno pìne: Ní tāna vīme. Dí mé àten wete à n dee? ²¹ Yesu pìñne: Daboyā mèn don ma kè, akū à bò á pínki sare. ²² Musa tōzōyā dàáre, akū adi tō zō kámmabogoro zī. Ase adi ke Musa kīnaan à nānlo, à bò á dizi káakunɔ kīnaame. ²³ Lákū òdi tō zō néne kámmabogoro zī nà de òsun bo Musa doka kpero yāi, à kè dera á pɔ fēnamai, kū ma gbē gbà aafia swáswa kámmabogoro zī? ²⁴ Àsun yā gwa lákū á wé ten e nàro. À yā gwa a zéa.

Kēkēkōana Yesu yāi

²⁵ Akū Yurusalemudenɔ pì: Gbē pì bi gbē kū òteni a wete ò a denloo? ²⁶ À gwa, àten yā o gupuraa, akū gbēke dí yā liaro. Gbānadenɔ a dō Arumasihu ũ yāpuraan yá? ²⁷ Ó dō gu kū gbē dí bòn. Tó Arumasihu sù, onigō dō gu kū à bònlo. ²⁸ Abire yāi gorɔ kū Yesu ten yā dañne Luda ɔnn, à pùtā à pì: Á ma dō, akūsō á dō gu kū ma bon. Ase mádi su kū ma zīdaoro. Gbē kū à ma zī bi yāpurademe, akū á a dōro. ²⁹ Má a dō, zaakū ma bo a kīnaame, akū mé à ma zī.

³⁰ Akū òteni a wete ò a kū, ama gbēke dí ɔ naaro, zaakū a gorɔ dí papa kòro. ³¹ Zàa gūn ò Yesu náani kè dasi ò pì: Tó Arumasihu sù, ani daboyā ke dasi de a kū gbē dí kèlan yá?

Dogarino zīna ò Yesu kū

³² Kū Farisinɔ mà òten yā o kpānikpāni zàa gūn a yā musu, akū sa'orikinɔ kū Farisi pìnɔ dogarinɔ zī ò a kū. ³³ Akū Yesu pì: Ma kunna kááo gō fíti, mani gbasà mà tá gbē kū à ma zī kīnaa. ³⁴ Áni ma wete à kuramai, zaakū áni fō à gé gu kū má kunlo.

³⁵ Akū gbānade pìnɔ ten kō lala: Mán à ye à gén kū óni kuraii? À ye à gé ó gbē kū ò fākōa Giriki bùsunɔ gūn kīnaa de à yā da Giriki pìnɔnen yá? ³⁶ Yā kū à òo pì mì de deramee? Kū à pì óni a wete ò kuraai akūsō gu kū á kun óni fō ò gé gwero.

Í kū àdi ní ká wèndiia

³⁷ Dikpe gorɔ kpède zōkō zī Yesu fùte à pùtā à pì: Gbē kū ími teni a de à mó ma kīnaa à í mi, ³⁸ gbē kū àteni ma náani ke sō, í

kū àdi n̄ ká wèndiia nigõ bàa lé zaa a nèsee gūn lákū ò kè Luda yān nà. ³⁹ À yā dí ò Luda Nini kū gbē kū òteni a náani kenɔ ni sí yā musumε. Ò Luda Nini pì vī gīaro, kū Yesu dí gīnake à tó bo kòro yāi.

Gbēnɔ kèkèkōana Yesu yāi

⁴⁰ Kū gbēnɔ yā pìi mà, gbēkenɔ pì: Gbē díkīna bi annabii piime yāpura. ⁴¹ Gbēkenɔ pì: Gbē díkīna bi Arumasihumε. Ama gbēkenɔ pì: Arumasihu ni bo Galili sō yá? ⁴² Ò kè Luda yān ò pì, Arumasihu bi Dauda burimε, ani bo Dauda be wēte Betilihamumε. ⁴³ Akū gbēnɔ kèkèkōa Yesu yāi. ⁴⁴ N̄ gbēkenɔ ye ò a kū, ama gbēke dí ɔ naoro.

Yuda gbānadenɔ di Yesu náani kero

⁴⁵ Akū dogarinɔ èra ò tà sa'orikinɔa kū Farisinɔ. Akū ò n̄ lá ò pì: Bóyāi ádi a kū a su kāaoroo? ⁴⁶ Dogari pìnɔ wèrɔma ò pì: Gbēke dí yā o lán gbē díkīna bà zikiro. ⁴⁷ Akū Farisinɔ pìinne: À á likara sen yá? ⁴⁸ Gbānade ke Farisi ke a náani kèn yá? ⁴⁹ Pari bire Luda yā dōro, Luda lé kènnemε. ⁵⁰ Nikodemu kū à gèe Yesu kīnaa yā bi gbānade pìnɔ dokemε. À pìinne: ⁵¹ Ó doka gūn ò pì, òsun yā da gbēla a yā manaa sariro ke yā kū à kè dōnaa sariro. ⁵² Ò pìne: Galili gbēmε n ũ se yá? N̄ tàasi ká n̄ gwa. Īni e kū annabi ke di bo Galiliro. ⁵³ Akū baadi tà a bea.

8

Nɔgbē kū ò kù zinakenaa gūn

¹ Yesu gèe Kùkpe s̄is̄igerεei. ² Kū gu dò gōnɔ, à èra à gèe Luda onn. Gbē s̄inda pínki sù a kīnaa, akū à vùte àten yā dañne. ³ Akū ludayādannerinɔ kū Farisinɔ sù a kīnaa kū nɔgbē kū ò kù zinakenaa gūn, ò a zè zàa gūn ⁴ ò pì Yesunε: Danneri, ò nɔgbē díkīna kù kū gōposeo wɛdewe. ⁵ Ó doka gūn Musa dìte ò nɔgbē dí taka pápa kū gbèeò ò a demε. N è dera sōɔ? ⁶ Ò abirekū ò de ò a yō ò gwa ò le ò yā daala yāime. Akū Yesu nàte àten ɔgbε kē zītea. ⁷ Kū ò kpé òteni a lala, akū à a m̄i sè lei à pìinne: Á gbē kū adi durunna ke zikiro a pá kū gbèeò káaku. ⁸ Akū à èra à nàte àten ɔgbε kē zītea dɔ. ⁹ Kū ò mà le, akū ò fàkōa dodo sena zaa gbē zōkōnɔa. Akū ò Yesu tò ado kū nɔgbē piio. ¹⁰ Akū à èra à a m̄i sè lei à pìne: Nɔgbē, ò tà máa? Odi yā danla doroo? ¹¹ Nɔgbē pìi wèa à pì: Baa, n̄ gbēke kú la doroo. Akū Yesu pìne: Makū se, mani yā danlaro. N̄ gé. Zaa gbāra òsun durunna ke doroo.

Yesumε gupura ũ anduniane

¹² Akū Yesu yā ò gbēnɔne dɔ à pì: Makūmε gupura ũ anduniane, gbē kū à témai nigõ kú gusiran doroo, gupura kū àdi n̄ ká wèndiian ade nigõ vī.

¹³ Akū Farisinɔ pìnɛ: N de n zīda sèedade ũ, n yā náani vīro. ¹⁴ Akū Yesu wèrɛmma à pì: Bee tó mateni ma zīda yā o, ma yā náani vī, zaakū má d̄s gu kū ma bon kū gu kū maten tánwo. Ákōnɔ s̄s, á gu kū ma bon kū gu kū maten tánwo d̄sro. ¹⁵ Áteni ma taari e bisāsirikemmɛ. Mádi gbēke taari e s̄sro. ¹⁶ Tó ma gbē taari è s̄s, taari'ena pì niḡs náani vī, zaakū má kú madoro, ma De kū à ma zī kú kúmao. ¹⁷ À kú á doka takadan ò pì, sèedade gbēnɔn planɔ yā mé à náani vī. ¹⁸ Makūmɛ ma zīda sèedade ũ. Ma De kū à ma zī bi ma sèedademɛ d̄o.

¹⁹ Akū ò a là ò pì: N de kú máa? Yesu wèrɛmma à pì: Á ma d̄sro, akūs̄s á ma De d̄sro. Tó a ma d̄s, de a ma De d̄s. ²⁰ Yesu yā bire ò ɔɔɔdákia, ḡɔɔ kū àten yā dañne Luda ɔn gūmmɛ. Odi a kūro, zaakū a ḡɔɔ dí papa k̄ro.

Áni f̄s à gé gu kū maten tánlo

²¹ Akū Yesu pìnne d̄o: Maten tá, áni ma wete, ama áni ga á durunna gūmmɛ. Áni f̄s à gé gu kū maten tánlo. ²² Akū gbānade pìnɔ pì: À pì óni f̄s ò gé gu kū áten tánlo. Ani a zīda den yá? ²³ Akū Yesu pìnne: Zīte la gbēnɔn á ũ, musu gbēn ma ũ. Andunia díkīna gbēnɔn á ũ, andunia díkīna gbēn ma ũro. ²⁴ Abire yāin ma piáre áni ga á durunna gūmmɛ. Tó ádi sí kú makūmɛ gbē kú má de a ũ ũro, áni ga á durunna gūmmɛ.

²⁵ Akū ò a là ò pì: Díme n ũu? Yesu wèrɛmma à pì: Gbē kú ma óare zaa káakun ma ũ. ²⁶ Má yā vī dasi mà o á musu mà yā daoála. Gbē kú à ma zī bi yāpurademe, yā kú ma mà a kīnaan madì o anduniane.

²⁷ Odi d̄s kú De Ludan à téaro, ²⁸ akū Yesu pìnne: Tó a Bisāsiri Né sè a d̄s musu, gbasá à d̄s kú makūmɛ gbē kú má de a ũ ũ. Madì yáke ke kú ma zīdaoro, yā kú ma De dàmenen madì o. ²⁹ Gbē kú à ma zī kú kúmao, adi ma tó madoro, zaakū madiḡs yā kú àdi káagu ke ḡɔɔ sīnda pínki. ³⁰ Ḡɔɔ kú Yesu ten yā pìnɔ o, ò a náani kè dasi.

Zīdadeno kú z̄nɔ

³¹ Akū Yesu pì Yuda gbānade kú ò a yā sìnɔne: Tó á ma yā kūna, á niḡs de ma ibanɔ ũ yāpura. ³² Á niḡs yāpura d̄s, yāpura pì ní tó à ḡs á zīda vī.

³³ Akū ò pìnɛ: Ibrahī burin ó ũ, ódi z̄ò ble gbēkenɛ zikiro. Akū nten pì óni ḡs ó zīda vī yá? ³⁴ Yesu wèrɛmma à pì: Yāpuran maten oare, gbē kú àdi durunna ke bi durunna z̄òme. ³⁵ Z̄ò kun ɔn gbē ũ ḡɔɔ sīnda pínki, ɔn né mé à ɔn gbē ũ ḡɔɔ sīnda pínki. ³⁶ Tó Luda Né á bo z̄òblenan, áni ḡs á zīda vī yāpura. ³⁷ Má d̄s kú Ibrahī burin á ũ, ama áteni ma wete à ma de kú ma yā kú á nèsee gūnlo yāi. ³⁸ Yā kú ma è ma De kīnaan maten o, yā kú a mà á de kīnaan áten ke.

³⁹ Akū ò pìnc: Ibrahĩme ó de ũ. Akū Yesu pìnc: Tó Ibrahĩ nénɔn á ũ, de a Ibrahĩ dà sètɛ. ⁴⁰ Tera sà áten wɛtɛ à ma de, makū kū ma yāpura kū ma mà Luda kīnaa òáre. Ibrahĩ dí yā bire taka kero. ⁴¹ Áteni á de yākɛna kɛmɛ. Akū ò pìnc: Nɔ yìgìsaride nénɔn ó ũro. De mèn don ó vī, àkūmɛ Luda ũ. ⁴² Yesu pìnc: Tó á den Luda ũ, de á yemai, zaakū Luda kīnaan ma bon ma su. Mádi su kū ma zīdaoro, àkū mé à ma zī. ⁴³ À kè dera ádi ma yā òro òro? Kū adì f̄ à ma yā òro òro yāimɛ. ⁴⁴ Á de Ibilisi pón á ũ, a poyeinaan á ye à kɛ. Gbēderiin a ũ zaa káaku, àdi zɛ kū yāpuraoro, kū yāpura kú a nèseɛ gūnlo yāi. Tó à éke tò, a zīda dàan gwe, zaakū ékeden a ũ, éke mīimɛ. ⁴⁵ Makū s̄, madì yāpura o. Abire yāi adì ma yā síro. ⁴⁶ Á té, dí mé ani pi ma durunna kèè? Kū yāpuran maten o, à kè dera áteni ma yā síro? ⁴⁷ Gbē kū à de Luda p̄ ũ dì yā kū Luda ten o mamɛ. Á de Luda p̄ ũro, abire yāin adì we ma yāiro.

Yesu dena Ibrahĩla

⁴⁸ Akū gbānade pìnc pìnc: Samaria gbēme n ũ! N̄ t̄ana vīme! Ke yāpuranlo? ⁴⁹ Akū Yesu pì: Má t̄ana vīro. Madì bèere li ma Denɛ, ama adì ma kpe bo. ⁵⁰ Madì wɛtɛ mà a zīda tó boro, gbēke mé àdi wɛtemɛnɛ, àkūmɛ yāḡḡri ũ. ⁵¹ Yāpuran maten oáre, gbē kū àdi ò ma yāi ni ga zikiro.

⁵² Akū gbānade pìnc pìnc: Ó d̄s sà kū n̄ t̄ana vī. Ibrahĩ gà kū annabinɔ pínki, akū nten pi gbē kū àdi ò n yāi ni ga zikiro yá? ⁵³ N̄ de ó dizi Ibrahĩ kū à ḡalan yá? Annabinɔ ḡaga ò. Dín nten n̄ zīda sé a ũu? ⁵⁴ Akū Yesu pì: Tó mateni ma zīda tó bome, abirekū bèere vīro. Ma De kū áten pi à de á Luda ũ, àkū mé àdi ma tó bo. ⁵⁵ Á a òro, ama má a ò. Tó ma pì má a òro, maniḡ de ékede ũ lán á bàme. Má a ò, akū má a yā kūna. ⁵⁶ Á dizi káaku Ibrahĩ p̄na kè ma ḡro ena yā musu. À è, akū a p̄ kè nna.

⁵⁷ Akū gbānade pìnc pìnc: N̄di ká wè bupla akuri kòro, akū n Ibrahĩ è yá? ⁵⁸ Yesu pìnc: Yāpuran maten oáre, de odi Ibrahĩ i kòro, má kun. ⁵⁹ Akū ò gbē sètɛ de ò a pápao. Akū a a zīda ùtɛ à bò Luda ɔnn.

9

Ḡsgbē kū ò ò v̄ina ũ werek̄anaa

¹ Kū Yesu ten kure, à ḡsgbē kū ò ò v̄ina ũ è. ² Akū a òbano a là ò pì: Rabi, dí durunna yāin ò gbē p̄i ò v̄ina ũu? A zīda p̄ yāin yá, ke a de kū a dao p̄ome? ³ Yesu wèr̄ma à pì: Adì kɛ àp̄i ke a de kū a dao durunna yāinlo. De ò Luda yākɛna ea yāimɛ. ⁴ Séde ò gbē kū à ma zī zī kɛ zaa gupuraa. Gusira ten su kū gbēke ni zī

ke le à ke doró. ⁵ Goro kū má kú andunia gūn, má de gupura ũ anduniane.

⁶ Kū à ò le, à lé'i tò zíte, akū à yàkate à màma a wénɔa. ⁷ À pìne: Ñ gé ñ ān pípi Siloamu í gūn. Tó pìi pì, í gbarena. Akū à gèe à ānn pìpi, akū à sù kú wéó wēna. ⁸ A fàrandidenɔ kū gbē kū ò a dō barakeri ũnɔ pì: Gbē kū àdigō bara ke vutena a pìin gweroo? ⁹ Gbēkenɔ pì: Àkūme. Gbēkenɔ pì: Oi, ade bókōaome. Gōgbē pìi pì: Makūme! ¹⁰ Akū ò a là ò pì: À kè dera n wé wèe? ¹¹ À wèmma à pì: Gbē kū òdi pìne Yesu mé à bùsuu yàkate à màma ma wéa, à pì mà gé ān pípi Siloamu í gūn. Kū ma ge ma ānn pìpi, akū ma gu è. ¹² Akū ò a là ò pì: Àpì kú máa? À pì: Má dōro.

Farisinɔ yáalana gbē kū à de vīna ũ yāa

¹³ Akū ò gèe Farisinɔ kīnaa kū gbē kū à de vīna ũ yā pìio. ¹⁴ Akūsō kámmabogoro zīn Yesu bùsuu yàkate à a wé wèone. ¹⁵ Akū Farisinɔ a là dɔ: Deran n kè nà n gu èe? À wèmma à pì: À bokoto mà ma wéame. Kū ma pìpi, akū ma gu è. ¹⁶ Akū Farisi kenɔ pì: Gbē pì dí bo Luda kīnaanlo, zaakū àdi kámmabogoro zī yā daro. Ñ gbēkenɔ pì: Durunnakeri ni fō à daboyā bireno taka ke yá? Akū ò kèkèkōa. ¹⁷ Akū ò a là dɔ: Mòkōn sō, gbē kū à n wé wènnè, nteni a yā da deramee? À pì: Annabiime. ¹⁸ Bee kū abireo gbānadenɔ dí sí kú vīnaan a ũ gbasa a wé wèro, akū ò gèe ò a de kú a dao sisi. ¹⁹ Ó n lá ò pì: Á nén dí yá? A a ì vīna ũn yá? À kè dera àten gu e sàa? ²⁰ Akū a de kú a dao wèmma ò pì: Ó dō kú ó néme. O a ì vīna ũme. ²¹ Ama lākū à kè nà àten gu e sà, ke gbē kū à a wé wènnè, ó dōro. À a la gwe. Gbē òndōnaame, ani fō à a zīda yā o. ²² A de kú a dao ò le, kú òten vīna ke gbānadenone yāime. Zaakū ò zèo kū gbē kū à pì Yesu bi Arumasihume, ò aduakèkpe zé zōne. ²³ Abire yāin a de kú a dao pì, gbē òndōnaame, ò a la.

²⁴ Gbē kū à de vīna ũ yā pì sīsina gèn plade gūnn ò pìne: Ñ yāpura o Luda yāi. Ó dō kú gōgbē pì bi durunnakeriime. ²⁵ Akū à pì: Tó durunnakeriime, má dōro. Yā mèn don má dō. Vīnaan ma ũ yā, akū maten gu e sà. ²⁶ Akū ò a là ò pì: Bón à kènnèe? Deran à kè nà à n wé wènnèe? ²⁷ À wèmma à pì: Ma òáre kò, ádi sã kpáro. Bó á ye à ma dɔɔ? Á ye à gō a ìbanɔ ũ sen yá? ²⁸ Akū ò zuka kài ò pì: Mòkōmmè n de a ìba ũ gwe! Ókōnɔ sō Musa ìbanɔn ó ũ. ²⁹ Ó dō kú Luda yā ò kú Musao. Àkū sō, ó dō gu kú à bònlo. ³⁰ Akū gōgbē pìi pìinne: À yābonsare ma gwe! À ma wé wèmmene, akū á dō gu kú à bònlo yá? ³¹ Ó dō kú Luda dì sã kpá durunnakerinɔ yāiro, àdi sã kpá a yāmari kū òdi a poyenyīna kenɔ yāime. ³² Zaa lākū Luda andunia kàte nà, odi ma gbēke

gbē kū wà a ì vîna ù wé wèñe zikiro. ³³ Tó adi ke gbē pìi bò Luda kînaaro, ani f̄s̄ à pòke kero. ³⁴ Akū ò pìne: Ò n i durunna gūn mámmamme, akū nten yā dawere yá? Akū ò pèa.

Ludadñasari bi vñakūnaame

³⁵ Yesu mà kū ò pèa. Kū à a lè, à a là à pì: Nten Bisāsiri Né náani ke yá? ³⁶ Gōgbē pìi wèa à pì: Mare, dín a ù de mà le mà a náani kee? ³⁷ Yesu pìne: N a è, àkū mé àten yā o kúnwo. ³⁸ Akū gōgbē pìi pìne: Dikiri, mateni n náani ke. Akū à donyī kène. ³⁹ Akū Yesu pì: Gbēñò kēkēkōana yāin ma su andunia gūn la, de wésiradenò wé kē, wékērinò gō wésiradenò ù.

⁴⁰ Farisi kenò kú gwe. Kū ò yā pìi mà, ò pìne: Ókōñò, vñanōn ó ù se yá? ⁴¹ Akū Yesu pìinne: Tó vñanōn á ù, de á durunna vīro. Ama kū àten pì á wé kēna yāi, á durunna kpé kú kǎáome.

10

Yalēkōana kū sādāriio

¹ Yāpuran maten oáre, gbē kū àdi gē sā karalenlo ama àdi vlē karala gu pānden, ade bi kpānime, kpāni wédeweme. ² Gbē kū àdi gē karalen sō, aden sādāri ù. ³ Kara dākpārii dī zé wē adene, sāñò sō ò a kòto dō. Àdi a sāñò sísi n baadi tóa à bōte kúnwo. ⁴ Tó à bōte kúnwo, àdi doñne are òdigō téi kū ò a kòto dō yāi. ⁵ Òdi we ò té gbē pāndeiro. Òdi bàa léne kū ò gbē pānde kòto dōro yāi. ⁶ Yesu yā pìi lēkōañne, akū odi dō tó bó yān àten oñnero.

Yesu bi sādāri maname

⁷ Abire yāi Yesu era à piñne: Yāpuran maten oáre, makūme karale ù sāñone. ⁸ Gbē kū ò dòmene areñò bi kpāninome, kpāni wédewenome n pínki, akū sāñò dí n yā maro. ⁹ Makūme karale ù. Gbē kū à gè ma gūn ni aafia le. Anigō gē àgō bo ani pòbleki le. ¹⁰ Kpāni'ona yāin kpāni dī su àdi pò de àdi pò kakate. Ma sume, de gbēñò gō wèndi vī ògō vī papana. ¹¹ Makūme sādāri mana ù. Sādāri mana dī gí a wèndiii a sāñò yāi. ¹² Zamalinga bi sādāri mananlo. Kū sāñò de a pò ūro yāi, tó à è lewanna ten su, àdi sāñò tón à bàa léme, akū lewanna dī sí sāñò té à n fākōa. ¹³ Gbē pìi bàkaa òdigō kú kú sāñoro, kū à de zamalinga ù yāi. ¹⁴ Makūme sādāri mana ù. Má a sāñò dō, ma sāñò sō ò ma dō, ¹⁵ lākū De Luda ma dō akūsō má a dō nà. Maten gi ma wèndiii n yāi. ¹⁶ Má sā pāndenò vī kū ò kú kara dí gūnlo. Séde mà su kúnwo se. Oni ma kòto ma, kpàsa ni gō mèn do kū dāriio mèn do. De Luda yemai ¹⁷ kū maten gi ma wèndiii yāi, de mà era mà sí dō. ¹⁸ Gbēke ni ma wèndi símaro, mani gíi kū ma zīdaome. Má a giina zé vī, má a sina zé vī dō. Yā kū ma De dītemenen gwe.

19 Yā pì yāi Yuda gbānadeno kèkèk̄s̄a d̄o. 20 N̄ té gbēno pì dasi: À t̄ana v̄ime, a m̄i lite. B̄oyāin át̄en s̄a kp̄a a yāii? 21 N̄ gbēkeno pì: T̄anade yā'onaan gwero. T̄ana ni f̄s̄ à v̄ina wé wé yá?

Yesu a ludakena onnenaa

22 Luda kpé sakena dikpe kà zaa Yurusalemu. Bunsire gūmme, 23 akū Yesu ten kure Luda onn, zaa gu kū òdi pì Sulemanu èdan. 24 Akū Yuda gbānadeno likai, ò a là ò pì: Ìni ó tó lokona ari b̄oree? Tó Arumasihume n ū, ò owere swáswa. 25 Akū Yesu wèmma à pì: Ma òáre, ádi síro. Yā kū maten ke kū ma De t̄oo p̄inon a sèeda ū. 26 Ák̄on̄o s̄s̄ ádi síro, kū á de ma s̄ano ūro yāime. 27 Ma s̄ano di ma kòto ma. Má n̄ d̄s̄, akū òdiḡs̄ témai. 28 Madì wèndi kū àdi láraro kp̄ámma, oni ga zikiro. Gbēke ni f̄s̄ à n̄ bo ma c̄iro. 29 Ma De kū à n̄ kp̄ama de gbē s̄inda p̄inkila. Gbēke ni f̄s̄ à n̄ bo a c̄iro. 30 Makū kū ma Deo ó dok̄on̄ome.

31 Gbānade p̄ino gbēe s̄ese d̄o de ò a pápao ò a de. 32 Akū Yesu p̄inne: Ma yā mana kū ma De dàmeneno k̄éare dasi. Yā mana kpate yāime á ye à ma pápa kū gbèeoo? 33 Akū gbānade p̄ino wèa ò pì: Ó ye ò n̄ pápa kū gbèeoo yā mana kū n̄ kè yāinlo. Kū n̄ dok̄e kū Ludao yāime. Bisásirime n ū, akū n̄ n̄ z̄ida sè Luda ū. 34 Akū Yesu wèmma à pì: Luda ò á doka takadan à pì Ludanome n̄ ū. 35 Luda dí gbē kū át̄en yā ōine p̄ino sísi ludanoro? A yā gogona v̄i s̄oro. 36 Makū kū ma De ma dite adona à ma z̄i andunia ḡun s̄s̄, kū ma pì Luda Né n̄ ma ū, b̄oyāi a pì ma dok̄e kū Ludao? 37 Tó mateni ma De yākena kero, àsun ma yā síro. 38 Tó maten ke s̄s̄, bee tó ádi ma yā síro, à ma náani ke ma yākenano yāi, de àḡs̄ d̄s̄ s̄ans̄an kū De Luda kú ma ḡun, akū má kú a ḡun s̄s̄. 39 Akū ò èra òten zé wete ò a kū, akū à p̄it̄mma.

40 Akū à èra à ḡe Yoda bara dire, gu kū Yahaya gbēno da'ite kèn káaku. À ḡoro pla kè gwe, 41 akū ò sù a k̄inaa dasidasi ò pì: Bee kū Yahaya dí daboyā ke kero, yā kū à ò gbē dík̄ina musu p̄inki bi yāpurame. 42 Akū wà a náani kè gwe dasi.

11

Lazaru ganaa

1 Gbē kū òdi pine Lazaru ten gyā ke zaa Betani w̄ete kū Mariama kū a v̄ini Maatao kún. 2 Mariamame n̄gbē kū à nísi gb̄innade kù Dikiri gbáa à gògo kū a mik̄ao ū. 3 Akū Lazaru d̄are p̄ino légb̄az̄a kè Yesune ò pì: Dikiri, n̄ gbēnna ten gyā ke. 4 Kū Yesu yā p̄i mà à pì: Gyā p̄i ni láka kū gaoro. De Luda gakuri bo gupuraa yāime, de Luda Né s̄s̄ t̄s̄ bo a musu. 5 Yesu ye Maatai kū a dakūnao kū Lazaruo. 6 Kū à mà Lazaru ten gyā ke, akū à ḡs̄ gu kū à kun ḡia ḡoro pla. 7 Abire gberan à pì a ìbanone: Ò era ò gé Yudea. 8 Akū a ìbanone pine: Rabi, gbānadenon ye ò

n pápa kũ gbèeo adi gi kero, akũ n ye ò era ò gé gwe dɔ yá? ⁹ Yesu pì: Fánantē do bi awa kuri awεεplanloo? Gbē kũ àten kure fánantē dì gè síro, kũ àten gu e andunia díkĩna gupurai yāi. ¹⁰ Tó àten kure gwāani, àdi gè sí kũ à gupura pì vīro yāi.

¹¹ Yā pì onaa gbera Yesu pìñne: Ó gbēnna Lazaru i òme. Mani gé mà a vu. ¹² Akũ a ibanɔ pìne: Dikiri, tó àten i ome, ani aafia le. ¹³ Lazaru ga yān Yesu ten oñne, akũ òten da i'onaame yápura. ¹⁴ Akũ Yesu òñne swáswa sà à pì: Lazaru gàmε. ¹⁵ Ma pɔ kè nna kũ má kú gwero, de à le à ma náani ke yāi. Ó gé a kĩnaa. ¹⁶ Akũ Tomasi kũ òdi pìne Sika pì a gbēnne: Ó gé kũ Dikiri ò ga ó pínki.

Yesume gbē kũ àdi gènɔ vu à wèndi kpámma ũ

¹⁷ Kũ Yesu kà gwe, à sù à lè ò Lazaru vī à gĩnake à kè gɔɔ siikɔ kò. ¹⁸ Betani kú kãni kũ Yurusalemuo lán kiloo aakɔ bà. ¹⁹ Yuda gbānadeno bò zaa gwe dasi ò sù Maata kũ Mariamao kĩnaa, de ò sùru kpáñne n dāgɔ ga yā musu. ²⁰ Kũ Maata mà Yesu ten su, à bò à gèe daale, ama Mariama zè be. ²¹ Akũ Maata pì Yesune: Dikiri, tó n kú lame yā, de ma dāgɔ dí garo. ²² Bee tera má dɔ kũ yā kũ n gbēka Ludaa, ani kenne. ²³ Yesu pìne: N dāgɔ ni vu. ²⁴ Maata pìne: Má dɔ kũ ani vu zī kũ gènɔ ni vu gɔɔ kpεde zī. ²⁵ Yesu pìne: Makũme gbē kũ àdi gènɔ vu à wèndi kpámma ũ. Bee tó ma náanikerii gà, anigɔ kpé kumme. ²⁶ Gbē kũ à kun, akũ àteni ma náani ke ni ga zikiro. N abirekũ sè yá? ²⁷ Maata pìne: Ee, Dikiri, ma sè kũ Arumasihume n ũ, Luda Né kũ ò pì ani su andunia gūn.

Yesu wé'i kàn

²⁸ Kũ Maata ò le, akũ à gèe à a dakũna Mariama sisi, akũ à pìne asiri gūn à pì: Danneri sù àteni n gbēka. ²⁹ Kũ Mariama yā pì mà, à fùte likalika àten gé a le. ³⁰ Yesu dí gĩnake à gē wēte gūn kòro, à kpé kú gu kũ Maata dàalen. ³¹ Gbānade pìnɔn kú kpén kũ Mariamao, òten sùru kpáne. Kũ ò è à fùte likalika à bò, ò bò ò tēi, zaakũ òten da àten gé sɔ dɔ miraame.

³² Kũ Mariama kà gu kũ Yesu kún, kũ à a è, à kùte a gbá sare à pìne: Dikiri, tó n kú lame yā, de ma dāgɔ dí garo. ³³ Yesu è àten sɔ dɔ, akũ gbānade kũ ò kú kãao pìnɔ ten sɔ dɔ dɔ. Akũ à nèseyɔkɔ sè a pɔ yāka. ³⁴ Akũ à pì: A a vī máa? Ó wèa ò pì: Mare, n mɔ n gwa. ³⁵ Yesu wé'i kàn. ³⁶ Akũ gbānade pìnɔ pì: À gwa lākũ à yei nà. ³⁷ Akũ n gbēkenɔ pì: Àkãa kũ à vīna wé wè, ani fɔ à gi Lazarune àsun garoo?

Lazaru vunaa

³⁸ Kũ Yesu ten gé mira pì kĩnaa, akũ à nèseyɔkɔ sè dɔ. Mira pì bi gbèwεεεme, gbè gbèntē tàtaalé. ³⁹ Yesu pì: À gbèe pì go a léa. Akũ gbē kũ à gaa pì dāre Maata pìne: Dikiri, àten gbī sɔ, zaakũ

à kè gɔɔ siikɔn dí. ⁴⁰ Yesu pìne: Mádi onne kú tó n ma náani kè, ñni Luda gakuri eroo? ⁴¹ Kú ò gbèe pìi gò, akú Yesu wé sè musu à pì: Baa, ma n sáabu kè kú n ma yá mà. ⁴² Má dɔ kú ndigɔ ma yá ma gɔɔ sɔnda pínki, ama ma ò le pari kú ò kú lanɔ yáime, de ò le ò sí kú mɔkɔmmɛ n ma zĩ. ⁴³ Kú à ò le, akú à pùtá kú kòto gbánao à pì: Lazaru, ñ bo. ⁴⁴ Akú gbè kú à gàa pìi bò, pólé fífina a mèea, biza yĩna a mìa. Yesu pìinne: À pó poroa à a gbare.

Lékpakúsuna Yesui

⁴⁵ Yuda gbánade kú ò sù Mariama kĩnaa pìno, kú ò yá kú Yesu kèe pìi è, ò a náani kè dasi. ⁴⁶ Ama ñ gbèkenɔ gèe Farisinɔ kĩnaa, ò yá kú Yesu kèe gbáinne. ⁴⁷ Akú sa'orikinɔ kú Farisi pìno gbánadenɔ sisi kɔkakaranaaa ò pì: Gbè pì ten daboyá ke dasi, bó óten kee? ⁴⁸ Tó o tò àten ke le, baadi ni a náani ke, Romudenɔ ni su ò ó Luda kpé kú ó burio kakate pínki. ⁴⁹ Akú Kayafa ñ gbè mèn do kú à de sa'oriki zɔkɔ ũ wè birea pìinne: Á yáke dɔro. ⁵⁰ Á dɔ kú gbè mèn do gana ó pínki gène ũ mana de ó buri kakatenalaroo? ⁵¹ Adi yá pì o kú a zĩda pɔyeinaaoro. Kú à de sa'oriki zɔkɔ ũ wè birea yáin à annabikɛyá ò kú Yesu ni ga Yudanɔ gène ũ. ⁵² Adi ke Yudanɔ ñtɛnenlo, ari kú Luda né kú ò fákɔananɔ do, de à ñ ke mè dokɔno ũ. ⁵³ Zaa zĩ birean gbánade pìno zè kú Yesu denaao. ⁵⁴ Abire yái Yesu dí bo gupuraa ñ té doroo. Akú à gèe lakutu kú à kú gbáranna sare kú òdi pi Eflaimu. À gɔɔ pla kè gwe kú a ìbanɔ.

⁵⁵ Yudanɔ Vĩnla dikpe kà káni. Ò bò lakutunɔ gūn dasidasi, ò gèe Yurusalemu gbàbona yáin ari dikpe pìi gé ká. ⁵⁶ Óten Yesu wete, ò zena Luda onn, òten kɔ lala òten pi: Áten da deramee? Ani we à su dikpe dí ke yá? ⁵⁷ Sa'orikinɔ kú Farisinɔ dìte kú tó gbèke Yesu kúki dɔ, à oĩne de ò le ò a kú.

12

Nísi gbĩ nna kuna Yesu gbáa (Mat 26:6-13, Maa 14:3-9)

¹ Vĩnla dikpe gɔ gɔɔ suddo, akú Yesu sù Betani, Lazaru kú à a vù bona gan wètea. ² Ó pòble kè Yesune gwe. Maata mé àten pòble kpaatete, Lazaru sɔ à kú pòblerinɔ té kú Yesuo. ³ Akú Mariama nísi buri mana ɔgɔde sè à sùo, à kú Yesu gbáa, akú à a gbá gògo kú a mìkáo. Nísi gbĩ dàgula kpé pìi gūn. ⁴ Yesu ìbanɔ doke Yudasi Isikarioti kú ani Yesu kpárima pì: ⁵ Nísi dí ɔgɔ kà andurufu wáa do kpé basɔro. Bóyáin odi yía ò a ɔgɔ kpà takasidenɔaroo? ⁶ Adi ke à abirekú o takasidenɔ wèndagwana yáinlo, kú à de kpáni ũ yáime. Àkú mé àdigɔ ɔgɔsɔno kúna àgɔ ɔgɔ fĩnti bo. ⁷ Akú Yesu pì: Ñ nɔgbè dake tó. Abirekú dìte ari ma

gè keƣɔɔame. ⁸Takasidenɔ nigɔ́ kú kǎáo ƣɔɔ sɪnda pínki, makú sɔ́ manigɔ́ kú kǎáo ƣɔɔ pínkiro.

Lékpakúsuna Lazarui

⁹Yuda gbānadenɔ mà kú Yesu kú Betani, akú ò ƣèe ƣwe dasidasi. Adi ke Yesu yāin ò ƣèe adoro, de ɔ́ ò Lazaru kú Yesu a vù bona ƣan e yāime. ¹⁰Akú sa'orikinɔ zèò ò Lazaru de se ɔ́, ¹¹zaakú a yāin gbānadenɔ ten kḗmma dasi, òten Yesu náani ke.

Gbānakeƣpana Yesui zaa Yurusalemu

(Mat 21:1-11, Maa 11:1-11, Luk 19:28-40)

¹²Kú ƣu ɔ́, pari kú ò sù dikpe ke Yurusalemunɔ mà kú Yesu ten su, ¹³akú ò zaa lánɔ zɔ́zɔ́ ò ƣèe daaleo. Òten wiki lé òten pi: Ñ gbāna ke!

Arubarikaden gbē kú àten su kú Dikiri tóo ũ!

Arubarikaden Isarailanɔ kína ũ!

¹⁴Yesu zaaki è à dia lákú à kēna Luda yān nà ò pi:

¹⁵Zaiɔ́denɔ, àsun vīna kero.

Á kína ten su à di zaakine bòɔ ƣpe.

¹⁶A ibanɔ dí yā pìi mì dō ƣiáro. Yesu fute à tana ƣakuri ƣun ƣberan ò dō sà kú ò yā pìi kè a musume, akú mókɔ́nɔ mé ò a pínki kène.

¹⁷Kú Yesu Lazaru sìsi à a vù bona miran, gbē kú ò kú kǎaonɔ a baaruu kpàƣpaíne. ¹⁸Abire yāin pari ƣèe ò dàale, zaakú ò mà kú à daboyā pìi kè. ¹⁹Akú Farisinɔ pìkɔ́ne: A è yá? Óni fɔ́ ò póke woaro. À ƣwa lákú andunia bò à téi nà.

²⁰Girikinɔn kú gbē kú ò sù donyī ke dikpekekinɔ té, ²¹akú ò ƣèe Filipi kú à bò Betesaida, Galili būsun kīnaa, ò wé kèa ò pi: Mare, ó ye kɔ́'enaai kú Yesuo. ²²Filipi ƣèe à ò Andurune, akú ò ƣèe ò ò Yesune lele.

Yesu a ƣa yá'onaa

²³Yesu piíne: Bisāsiri Né tóbogɔɔ kà. ²⁴Yápuran maten oáre, tó pówé dí ƣè būsuu ƣun à fɔ́mbaa boro, àdigɔ́ kun adome. Tó à fɔ́mbaa bò sɔ́, àdi né i manamana. ²⁵Gbē kú à ye a wèndiii ni kurai. Gbē kú à ƣi a wèndiii andunia díkīnan sɔ́, ade nigɔ́ kúna ari ƣɔɔ sɪnda pínki. ²⁶Tó gbē ye à zī kemeɛɛ, àƣɔ́ témai. Ma zīkeri pì nigɔ́ kú ƣu kú má kún. Tó gbē ten zī kemeɛɛ, ma De ni a ƣpe ta. ²⁷Tera sà ma pɔ́ yàka. Bón mani oo? Mani pi, Baa, ñ ma bo yā kú àten suman yá? Oi! Ma su yā kú àten suma pì yāime. ²⁸Baa, ñ tó bo. Akú kòtoo bò ludambe à pi: Ma tó bò kò, akúsò mani era mà bo ɔ́.

²⁹Kú gbē kú ò kú ƣwenɔ mà, ò pi: Legú mé à pùtā. Gbēkenɔ pi: Malaika mé à yā òne. ³⁰Akú Yesu piíne: Adi ke ma yāin kòtoo pìi boro, à yāime. ³¹Yā ni vute andunia díkīnaa sà. Oni

andunia díkĩna kína bo kpatan sà. ³² Makū sō, tó ò ma se ò ma dɔ musu mani buri sīnda pínki gáte ò su ma kīnaa.

³³ Kū Yesu ò ɛ, à ga kū ani ga takan à téa. ³⁴ Akū gbēno pìne: O mà à kú doka takadan ò pì Arumasihu nigō kun gɔɔ pínkime, akū n pì oni Bisāsiri Né sé ò dɔ musu sō bi? Díme Bisāsiri Né pì ũu? ³⁵ Yesu wémma à pì: Gupura kunna kááo gō fítíme. Gɔɔ kū gupura pì kú kááo, àgō kuren, de gu sún sira kúáwaro yāi. Gbē kū àten kure gusiran dō gu kū àten génlo. ³⁶ Gɔɔ kū á gupura pì vī, à gupura pì náani ke, de à gō gupuradenɔ ũ.

Kū Yesu ò ɛ, akū à gē ɛ à ùteíne.

Gbēno dí Yesu náani kero

³⁷ Bee kū daboyā dasi kū à kè n wáranɔ, odi a náani kero, ³⁸ de yā kū annabi Isaya ò le à papa yāi kū à pì:

Dikiri, gbēke dí baaru kū o kpà síro.

Ò n gbāna è odi dōro.

³⁹ Odi we ò a náani kèro, zaakū Isaya pì dɔ:

⁴⁰ Luda n wé vīna kùíne
de òsun gu ero.

À n kùgbāna kùíne

de òsun yā ma

ò arɛ dɔa à n werekōaro.

⁴¹ Isaya abirekū ò kū à Yesu gakuri è yāime, akū à a yā ò. ⁴² Bee kū abireo gbānade pìnɔ Yesu náani kè dasi. Farisinɔ yāin òdigō ye ò dōm̄maro, de òsun aduakεkpε zé zōñnero yāi. ⁴³ Zaakū ò ye bisāsirinɔ n sáabu kpá de Luda n sáabu kpála.

⁴⁴ Akū Yesu pūtā à pì: Gbē kū àteni ma náani ke, adi ke makūn àteni náani ke adoro, àten gbē kū à ma zī náani kemε se dɔ.

⁴⁵ Gbē kū àteni ma e ten gbē kū à ma zī emε se. ⁴⁶ Ma su andunia gūn gupura ũme, de gbē kū àteni ma náani ke sún gō gusiran doro.

⁴⁷ Gbē kū à ma yā mà akū à kūnaro, adi ke makū mé mani yā vutεaro, zaakū mádi su yā vute andunianlo, ma su andunia sura bame.

⁴⁸ Yákpatekena ten gbē kū à gimai adi ma yā síro dá. Yā kū ma òne pi mé ani vutεa ziazī. ⁴⁹ Zaakū mádi yāke o kū ma zīdaoro. Yā kū ma ò kū yā kū ma dàíneo, ma De

kū à ma zī mé à dìtemene. ⁵⁰ Má dō kū yā kū à dìtemene bi wèndi kū àdi lákaro yāme. Abire yāi yā kū maten o, maten o lākū ma

De dàmenε nàme.

13

Yesu a ibanɔ gbá pipinaa

¹ Ari Vīnla dikpe gō gé ká, Yesu dō kū a bona andunia dí gūn tana a De kīnaa gɔɔ kà. Lākū à ye a gbēnoi andunia gūn nà, à yeñyī ari a wèndi lémmε. ² Kū òten okosi pò ble, Ibilisi gīnake

à yā dà Simɔ Isikarioti né Yudasi swèn kò, de à Yesu kpámma.

³ Yesu dɔ̄ kũ a De pɔ̄ sɪnda pɪnki nàare a ɔ̄. À dɔ̄ kũ a bo Luda kɪnaame, akũsɔ̄ áni era à tá a kɪnaame. ⁴ Gɔ̄ɔ̄ kũ òten pɔ̄ ble, Yesu fùte à a uta bò à kàte, akũ à tawali sè à dɔ̄ a pi. ⁵ Abire gbera à í kà ta gũn, akũ à nà a ìbanɔ̄ gbá pípinaaa, àten gogo kũ tawali kũ à dɔ̄ a piaao. ⁶ Kũ à kà Simɔ̄ Pita kɪnaa, Pita pɪne: Dikiri, mɔ̄kɔ̄n mé Ìni ma gbá pípimene yá? ⁷ Yesu wèa à pì: N yā kũ maten ke dɔ̄ gɪaro, ama Ìnisũn dɔ̄. ⁸ Pita pɪne: Ìni ma gbá pípimenero fá! Yesu pɪne: Tó mádi n gbá pípiro, n bàka kú kũmao doru. ⁹ Simɔ̄ Pita pɪne: Dikiri, adi ke ma gbáme adoro, ma ɔ̄ kũ ma miiome dɔ̄. ¹⁰ Yesu pɪne: Gbɛ̄ kũ à zú òo bàka kú kũ a mègu ke pípinaaoro, séde a gbá, zaakũ à puname. Á gbāsĩro, ama adi ke á pínkinlo. ¹¹ À gbɛ̄ kũ ani a kpámma dɔ̄. Abire yāin à pì ò gbāsĩ sari n pínkiro.

¹² Kũ à n gbá pìpiɪne à làka, à a uta sè à dà, akũ à èra a gbènh. À pɪne: Á yā kũ ma kèare dɔ̄ yá? ¹³ Adì ma sísi Danneri kesɔ̄ Dikiri. Áten o a zéame, zaakũ má de a ũme. ¹⁴ Lákũ makũ kũ má de á dikiri kũ á danneriio ũ á gbá pìpiáre nà, àgɔ̄ kɔ̄ gbá pìpi le se. ¹⁵ Ma a taka kèare. Àgɔ̄ ke lákũ ma kèare nà. ¹⁶ Yāpuran maten oáre, zɔ̄blerii dígɔ̄ de a dikirilaro, zĩrii dígɔ̄ de gbɛ̄ kũ à a zĩlaro.

¹⁷ Lákũ a yā bire dɔ̄ nà, arubarikadenɔ̄n á ũ tó áten ke le. ¹⁸ Adì ke á pínki yān maten oro. Má gbɛ̄ kũ ma n sɛnɔ̄ dɔ̄. Séde yā kũ à kèna Luda yān dí papa kũ ò pì: Gbɛ̄ kũ odì ɔ̄ kakara ta dokɔ̄nɔ̄ gũn mé à bò ma kpɛ. ¹⁹ Maten oáre tera ari à kpé à su, de tó à sù, áni sí kũ makũme a ũ. ²⁰ Yāpuran maten oáre, gbɛ̄ kũ à ma zĩrii sì ma simɛ. Gbɛ̄ kũ à ma si sɔ̄, ade gbɛ̄ kũ à ma zĩ simɛ.

Yesu gɪnake à dɔ̄ yā kũ Yudasi ni ke

(Mat 26:20-25, Maa 14:17-21, Luk 22:21-23)

²¹ Kũ Yesu ò le, à nèseykɔ̄ sì, akũ à ònne swáswa à pì: Yāpuran maten oáre, á gbɛ̄ mèn do mé ani ma kpámma. ²² Akũ a ìbanɔ̄ kɔ̄ wé gwàgwa ò bídi kè gbɛ̄ kũ à téa. ²³ Ìba do kũ Yesu yei manamana gengesekena a sare. ²⁴ Akũ Simɔ̄ Pita lézuki kène à Yesu la tó dín à téa. ²⁵ Akũ ìbaa pìi nà Yesui à a là à pì: Dikiri, dímeɛ? ²⁶ Yesu wèa à pì: Mani loma zɔ̄ dòoa mà kpá adea. Akũ à lomaa zɔ̄ dòoa à kpá Simɔ̄ Isikarioti né Yudasia. ²⁷ Kũ Yudasi lomaa pìi sì, Setan gèagu gɔ̄nɔ̄. Akũ Yesu pɪne: Yā kũ Ìni ke n ke likalika. ²⁸ Gbɛ̄ kũ òten pɔ̄ blenɔ̄ ke dí dɔ̄ ke bɔ́yāi Yesu òne lero. ²⁹ Kũ Yudasi mé àdigɔ̄ ɔ̄gɔ̄sɔ̄nɔ̄ kũna, akũ gbèkenɔ̄ ten da Yesu pɪne à gé dikpe pɔ̄ kũ ò yeinɔ̄ lúme ke à gé pòke kpá takasidenɔ̄a. ³⁰ Kũ Yudasi lomaa pìi sì, à bò gɔ̄nɔ̄. Gwāanime sɔ̄.

Yesu gɪnake à dɔ̄ yā kũ Pita ni ke

(Mat 26:31-35, Maa 14:27-31, Luk 22:31-34)

³¹ Kū Yudasi bò, akū Yesu pì: Tera sà Bisāsiri Né ni tó bo, Luda sō ani tó bo a yā musu. ³² Tó Luda tó bò a musu sō, Luda ni a tó bo a kīnaa, akūsō ani bo gō̄nɔ̄mɛ. ³³ Ma nénɔ̄, ma kunna kǎáo gō̄ fítimɛ. Áni ma wɛtɛ, ama matɛn oáɛ tera lákū ma ò gbānadenɔ̄nɛ nà, áni fō à gé gu kū matɛn tánlo. ³⁴ Matɛn yā dufu ditéáɛ, àgō yekōi. Lákū má yeáí nà, ákō̄nɔ̄ sō àgō yekōi lɛ dɔ. ³⁵ Tó á yekōi, baadi ni á dō ma ìbanɔ̄ ũ.

³⁶ Simɔ̄ Pita a là à pì: Dikiri, nten tá máa? Yesu wèa à pì: Gu kū matɛn tán, Ìni fō ò tɛmai gīaro, ama Ìni láka ò su. ³⁷ Pita pìne: Dikiri, bóyāi mani fō mà tényī teraroo? Mani gí ma wèndiii n yāi. ³⁸ Yesu pì: Ìni gí n wèndiii ma yāi sō yá? Yāpuran matɛn onne, ari ko gō gé lé zu, Ìni ledi kpámai gèn aakō.

14

Yesumɛ ludambɛ zé ũ

¹ Ásun tó á nèse yakaro. À Luda náani ke, à ma náani ke dɔ. ² Ma De be ɔ̄nn kpéneɔ̄n kun dasi, tó à de lero, de ma oáɛ. Matɛn gé gu kekeáɛ. ³ Lákū matɛn gé gu kekeáɛ nà, mani era mà su mà á séte mà tá kǎáo ma kīnaa, de ákō̄nɔ̄ se àgō kú gu kū má kunwa. ⁴ Á gu kū matɛn tán zé dō. ⁵ Akū Tomasi pìne: Dikiri, ó dō gu kū nten tánlo. Óni fō ò a zé dō deramɛɛ? ⁶ Yesu wèa à pì: Makūmɛ zé ũ, makūmɛ yāpura kū wèndiio ũ. Gbēke dī le à gé ma De kīnaa ma gbákūnaa sariro. ⁷ Tó á ma dō, de á ma De dō. Zaa tera a a dō, akūsō a a è.

⁸ Akū Filipi pìne: Dikiri, ò n De mɔ̄wɛɛ. Abirekū ni mówá. ⁹ Yesu pìne: Filipi, má kú kǎáo zaa gikena, akū ní ma dōroo? Gbē kū à ma e à ma De e. Bóyāi nten pì mà a De mɔ̄áɛɛ? ¹⁰ Kū má kú ma De gūn, akūsō ma De kú ma gūn, nídi síroo? Yā kū matɛn oáɛ matɛn o kū ma zīdaoro. Ma De kū à kú ma gūn mé àdi a yākenanɔ̄ ke. ¹¹ Kū ma pì má kú ma De gūn, ma De sō à kú ma gūn, à ma yā sí. Tó len sōro, à sí daboyākɛna pìnɔ̄ yāi. ¹² Yāpuran matɛn oáɛ, gbē kū àteni ma náani ke ni yā kū madi ke pìnɔ̄ ke. Bee kù à de abirenɔ̄la se, kū matɛn tá ma De kīnaa yāi. ¹³ Pó sīnda pínki kū áni wé ke kū ma tóo mani ke de ma De tó bo ma musu yāi. ¹⁴ Pó kū áni a wé kɛma kū ma tóo pínki, mani ke.

Yesu lésɛna a Nini yā musu

¹⁵ Tó á yemai, áni gō yā kū ma ditenɔ̄ kūna. ¹⁶ Mani wé ke ma Dea, ani á gba Zekūnwode pānde kū anigō kú kǎáo gɔ̄rɔ sīnda pínki ¹⁷ Nini yāpurademɛ. Andunia gbēnɔ̄ ni fō ò a síro, zaakū òteni a ero, akūsō ò a dōro. Ama á a dō, zaakū à kú kǎáo, akūsō anigō kú á gūn. ¹⁸ Mani á tó ádoro, mani era mà su á kīnaa. ¹⁹ À gō fíti kū andunia ni ma e doro, ama áni ma e. Kū má kun yāi,

ánigõ kun se. ²⁰ Gɔɔ kùà ánígõ dõ kù má kù ma De gūn, á kù ma gūn, akūsõ má kù á gūn. ²¹ Gbē kù à ma yāditenanɔ dà akūsõ à kùna, ade mé à yemai. Ma De nigõ ye gbē kù à yemai, makū sõ manigõ yei mani ma zīda mɔnɛ.

²² Akū Yudasi a là, adi ke Yudasi Isikariɔtinlo, à pì: Dikiri, à kè dera ìni n zīda mɔwɛɛ, akū andunia sõ ani n eroo? ²³ Akū Yesu wèa à pì: Tó gbē yemai, anigõ ma yā kùna. Ma De nigõ yei, óni su a kīnaa ò vute lɛɛɛ. ²⁴ Gbē kù à yemairo ma yā kúnaro. Yā kù áten ma pì dí bo ma kīnaaro, à bò ma De kù à ma zī kīnaame. ²⁵ Ma yā pìi òáre gɔɔ kù má kpé kù kááo. ²⁶ Ma De ni a Nini zī kù ma tóo Zekūnwode ũ. Àkū mé ani yā sīnda pínki dadaáre, ani tó yā kù ma òáre dɔágu pínki. ²⁷ Mateni á tó kù aafiaao, ma zīda aafiaan mateni á gba. Mateni á gba lákū andunia di ñ gba nàro. Àsun tó á nèse yakaro, àsun tó vīna á kūro. ²⁸ A mà ma òáre maten tá mani era mà su á kīnaa. Tó á yemaimɛ, de á pɔ nna kù maten tá ma De kīnaa yāi, zaakū ma De demala. ²⁹ Ma òáre tera ari à kpé à ke, de tó à kè, áni ma náani ke. ³⁰ Mani le mà yā o kááo à gii kè doro, zaakū andunia díkīna kīna ten su. À gbāna vī ma musuro, ³¹ ama lákū ma De dàmene nàan maten ke, de andunia le à dõ kù má yei. À fute ò go gu díkūn.

15

Yesume geepi lí yápura ũ

¹ Makūme geepi lí yápura ũ, ma Deme geepi lí búde ũ. ² Àdi lígā kù à péma né'inaa sari zõ pínki, akūsõ àdi a né'iri ɔne lago pínki de a né'ina kara yāi. ³ Ákõnɔ sõ á puname yā kù ma òáre yāi. ⁴ Àgõ kù ma gūn lákū má kù á gūn nà. Lígā di fõ à né kpá a zīdaoro, séde àgõ kù lídaa. Leme ákõnɔ áni fõ à né kpáro, tó adi ke àgõ kù ma gūn baasiro. ⁵ Makūme geepi lída ũ, ákõnɔme a gànɔ ũ. Gbē kù à kù ma gūn, akūsõ má kù a gūn, àkū mé ani né kpá manamana, zaakū áni fõ à póke ke ma sariro. ⁶ Tó gbē kù ma gūnlo, oni a zukūna, lákū òdi lígā zõ ò zukūna à kori kù ò séte ò ká tén à té kù nà. ⁷ Tó á kù ma gūn, akūsõ ma yā kù á gūn, à pó sīnda pínki kù á yei wé ke, áni le. ⁸ Tó a né kpá manamana, gbēnɔ nigõ dõ kù ma ìbanɔn á ũ yápura, ma De tó ni bo. ⁹ Má yeái lákū ma De yemai nà. Àgõ kù ma yenyī gūn. ¹⁰ Tó á yā kù ma ditenɔ kùna, ánígõ kù ma yenyī gūn, lákū má yā kù ma De ditenɔ kùna nà, akūsõ má kù a yenyī gūn. ¹¹ Ma yā pìnɔ òáre, de pɔnna kù má vī gõ kù á gūn yáime, á pɔnna nigõ papana. ¹² Yā kù ma ditéáren dí: Àgõ yekõi lákū má yeái nà. ¹³ Tó gbē gi a wèndiii a gbēnnanɔ yāi, gbēke yenyī vī de abirekūlaro. ¹⁴ Tó áten yā kù ma ditéáre ke, ma gbēnnanɔn á ũ. ¹⁵ Madì á sísi zòblerinɔ doro, zaakū zòblerii digõ a dikiri bɔkɔte dõro. Ma

á sísi ma gbēnnaṁme, zaakū yā kū ma mà ma De kīnaan ma òáre pínki. ¹⁶ Ákōṁ mé a ma sero, makū mé ma á sé, akū ma á zī à gé né ká, nékana kū ani láraro, gbasá De Luda á gba pò sínda pínki kū a wé kèa kū ma tóo. ¹⁷ Yā kū ma díteáren dí: Àgō yekōi.

Andunia zāna Yesugu kū a ibanṁ

¹⁸ Tó andunia zāágu, àgō dō kū à zāmagu á ā. ¹⁹ Tó andunia gbēnṁ á ũ, de andunia yeáí. Lákū ma á sé ma á bó andunia gūn nà, á de a gbēnṁ ũro. Abire yāin andunia zāágu. ²⁰ À tó yā kū ma òáre gō dōágu. Zòblerii dīgō de a dikirilaro. Lákū ò wé tàma nà, len oni tááwa le. Tó ò ma yā kūname, onigō á yā kūna se dō. ²¹ Oni yā birenṁ kéáre pínki ma tó yāi, zaakū ò gbē kū à ma zī dōro. ²² Tó mádi su ma yā ònne yāro, de ò taari vīro. Ama tera sà ní taari kutena vīro. ²³ Gbē kū à zāmagu zā ma Degume se. ²⁴ Tó mádi yā kū odi ke yāro ke ní téro, de ò taari vīro. Ama tera sà ò yā kū ma kēnṁ è, akū ò zāmagu kū ma Deo ó pínki, ²⁵ de yā kū à kú ní doka gūn papa, kū ò pì ò zāmagu pāme. ²⁶ Tó Zekūnwode kū mani a gbareáwa bò ma De kīnaa à sù, Nini yāpurade kū àdi bo a kīnaa pìi, ani ma sèeda ke. ²⁷ Ákōṁ sō, áni ma sèeda ke, kū á kú kūmao zaa káaku yāi.

16

¹ Ma yā dínṁ òáre de àsun furo yāime. ² Oni aduakekpe zé zōáre. A gōṁ ten su se kū gbē kū ani á de nigō da Luda zīn àten ke. ³ Oni yā pìnṁ kéáre kū ò ma De kū makūo dōro yāi. ⁴ Ma yā dínṁ òáre de tó a gōṁ kà, áni gō dō kū ma òáre kò.

Luda Nini zīkenaa

Mádi yā dínṁ oáre zaa káakuro, kū má kú kááo yāi. ⁵ Maten tá gbē kū à ma zī kīnaa sà, ama á gbēke dí ma la gu kū maten tánlo. ⁶ Á nèsee yàka sà kū ma yā dínṁ òáre yāi. ⁷ Yāpuraan maten oáre, ma tana ní àre kéáre, zaakū tó mádi táro, Zekūnwode pì ni su á kīnaaro. Tó ma ta, mani a zīáwa. ⁸ Tó à sù, ani tó andunia a yāze dō durunna kū manakēnao kū yāvutemmanaa musu. ⁹ Oni a yāze dō durunna yā musu, kū odi ma náani kero yāi. ¹⁰ Oni a yāze dō manakēna yā musu, kū maten tá ma De kīnaa, áni ma e doro. ¹¹ Oni a yāze dō yāvutemmanaa musu, kū yā vùte andunia díkīna kīnaa yāi. ¹² Má yā vī dō dasi mà oáre, ama áni yā pìnṁ fō gīaro. ¹³ Tó Nini yāpurade sù, ani doáre are yāpura pínki gūn. Ani yā o kū a zīda dōnaaoro, yā kū à màan anigō o, ani yā kū àten sunṁ baaru kpááre. ¹⁴ Ani ma tó bo, zaakū ani ma yānṁ sète à babaáre. ¹⁵ Pó kū ma De vī pínki bi ma pómé. Abire yāin ma pì, ani ma yānṁ sète à babaáre. ¹⁶ À gō fíti kū áni ma e doro, à gō fíti dō kū áni ma e.

Pɔsira litena pɔnna ũ

¹⁷ Akū a ìba kenɔ pìkɔnɛ: Bó yān àtɛn owɛɛ gwee? À pì à gɔ̃ fíti kū óni a e doro, à gɔ̃ fíti dɔ kū óni a e. À pì dɔ, àtɛn tá a De kīnaame. ¹⁸ Akū ò pì: À gɔ̃ fíti kū à òo pì de deraa? Ódi yā kū àtɛn o pìi dɔrɔ dɔro. ¹⁹ Yesu dɔ̃ kū ò ye ò a la, akū à pìnɛ: Kū ma pì à gɔ̃ fíti kū áni ma e doro, akūsɔ à gɔ̃ fíti kū dɔ áni ma e, abirekūn àtɛn kɔ̃ lalai yá? ²⁰ Yāpuran maten oáɛ, áni ɔɔ dɔ à wɛnda ke, ama andunia ni pɔnna ke. Ánigɔ̃ kú pɔsira gūn, ama á pɔsira pì ni lite pɔnna ũ. ²¹ Tó nɔgbɛ ye à né i, a nɛsɛɛ di yaka kū a wāwākɛna gɔrɔ kà yāi. Tó à né ì sɔ̃, wāwā kū à màa pìi dì dɔn doro. A pɔ̃ dì ke nna kū à né dufu ì andunia gūn yāi. ²² Len ákɔnɔ sɔ̃ á nɛsɛɛ yakana le gīa. Mani ɛra mà á e dɔ, á pɔ̃ ni ke nna, gbɛke sɔ̃ ani fɔ̃ à á pɔnna pì síáwaro. ²³ Gɔrɔ kùà áni yāke lama doro. Yāpuran maten oáɛ, ma De ni pɔ̃ sīnda pínki kū áni wé kea kū ma tɔo kpááwa. ²⁴ Ari tera ádi póke wé ke kū ma tóro. À wé ke, áni le de á pɔnna gɔ̃ papana yāi.

Yesu z̃i blè anduniaa

²⁵ Ma yā pìnɔ lèkɔ̃aáɛɛme. A gɔrɔ ten su kū mani yā oáɛ kū yālekɔ̃anaao doro, mani ma De yā oáɛ swáswa. ²⁶ Gɔrɔ kùà áni wé ke kū ma tɔo. Mádi oáɛ kū makūme mani wé keáɛ ma Dearo, ²⁷ zaakū ma De a zīdane yeáí kū á yemai yāi, akūsɔ a ma bona a kīnaa s̃i. ²⁸ Ma bo ma De kīnaa ma su andunia gūn. Tera sà maten andunia tó maten tá a kīnaa.

²⁹ Akū a ìbanɔ pìnɛ: Tɔ̃, nten yā o kū yālekɔ̃anaao doro, nten o swáswame sà. ³⁰ Ó dɔ̃ sà kū n̄ yā sīnda pínki dɔ̃, àdi ke séto ò yāke gbekammáro. Abire yāin o n bona Luda kīnaa s̃i. ³¹ Akū Yesu pìnɛ: Átɛni ma náani ke sà yá? ³² A gɔrɔ ten su à kà kò, kū áni fákɔ̃a, á baadi ni tá a bea à ma tó mado. Bee kū abireo má kun madoro, zaakū ma De kú kūmao. ³³ Ma yā dínɔ oáɛ, de á laakari gɔ̃ kpatena kunna ma gūn. Áni wétamma le andunia gūn, ama à swè dítɛ, ma gīnake ma z̃i blè anduniaa.

17

Yesu aduakɛna a ìbanɔnɛ

¹ Yesu yā pì onaa gbɛra à wé sè musu à pì: Baa, a gɔrɔ kà. N̄ n Né tɔ̃ bo, de n Né n tɔ̃ bo. ² N tò má iko vī gbɛ sīnda pínki musu, de mà wèndi kū àdi lákaro kpá gbɛ kū n kpàmanɔa. ³ Mɔkɔ̃n Luda mèn do légelege yāpurade kū makū Yesu Kirisi kū n z̃iio dɔ̃name wèndi kū àdi lákaro pì ũ. ⁴ Ma n tɔ̃ bò z̃iɛ. Zī kū n dàmenɛ mà ke ma kè ma laka. ⁵ Baa, n̄ gakuri kpáma n kīnaa tera sà, lákū n kpàma nà n kīnaa zaade andunia katenaro. ⁶ Gbɛ kū n n̄ sé andunian n n̄ kpámanɔ ma tò ò n dɔ̃. N pónɔme, akū n n̄ kpáma. Ò n yā kūna, ⁷ ò dɔ̃ sà kū yā kū n dàmenɛ pínki bò

n kīnaame. ⁸ Ma yā kū n dàmenε dàńne. Ò sì, akū ò dǝ kū ma bo n kīnaame yāpura. Ò sì kū mǝkǝn mé n ma zī. ⁹ Maten wé keńne, adi ke andunian maten kenεro, séde gbē kū n í kpàma pīnǝ, zaakū n pónǝme. ¹⁰ Ma gbēnǝ bi n gbēnǝme í pínki, n pónǝ bi ma pónǝme pínki. Maten tó bo í gāi. ¹¹ Maten su n kīnaa, manigǝ kú andunia gūn doro, ama mǝkǝnǝ nigǝ kú andunia gūn. Baa Kúadonade, ñgǝ í kūna kū n tó kū n kpàma gbānao, de ògǝ kun mè dokǝnǝ lán ó bà. ¹² Goro kū má kú kúńwo, má í kūna kū tó kū í kpàma pì gbānao. Ma í dǝkpā, akū í gbēke dí sǝtero, tó adi ke gbē kū à mèi pè kakatenāaa de n yā le à papa yāi. ¹³ Tera sà maten su n kīnaa. Ma yā dínǝ ò andunia gūn, de ògǝ pǝnna kū má vī vī àgǝ papanāńma. ¹⁴ Ma n yā dàńne, akū andunia zǝńgu, kū andunia gbēnǝme í ũro yāi, lákū makū má de andunia gbē ũro nà. ¹⁵ Maten wé kemma, adi ke de ñ í bo andunia gūnnlo, ama de ñ í dǝkpā a vāni yāime. ¹⁶ Andunia gbēnǝme í ũro, lákū makū má de andunia gbē ũro nà. ¹⁷ Ñ tó í kunna gǝ adona kū yāpura gbānao. N yāme yāpura pì ũ. ¹⁸ Lákū n ma zī andunia gūn nà, len makū sǝ ma í zī andunia gūn le. ¹⁹ Mateni ma zīda kpámma í yāi, de ògǝ kun n gbēnǝ ũ yāpura. ²⁰ Adi ke maten wé keńne ídonlo, kū gbē kū oni ma náani ke í yā yāinǝme dǝ, ²¹ de í pínki gǝ kun mè dokǝnǝ ũ. Baa, lákū í kú ma gūn nà akūsǝ má kú n gūn, mǝkǝnǝ sǝ gǝ kú ó gūn le, de andunia le à sí mǝkǝn mé n ma zī. ²² Gakuri kū n kpàman ma kpāńma, de ògǝ kun mè dokǝnǝ lán ó bà. ²³ Má kú í gūn, akūsǝ í kú ma gūn, de ògǝ kun mè dokǝnǝ ũ mámmam, de andunia gǝ dǝ kū mǝkǝn mé n ma zī, akūsǝ í yeńyī lákū í yemai nà. ²⁴ Baa, gbē kū n kpàmanǝ, má ye ògǝ kú gu kū má kún, de ò wé ke pla kū ma gakurio, gakuri kū n kpàma kū í yemai yāi zaade andunia katenaro. ²⁵ Baa Mana, andunia n dǝro, ama má n dǝ, akū gbē dínǝn dǝ kū mǝkǝn mé n ma zī. ²⁶ Ma tò ò n dǝ, manigǝ tó ògǝ n dǝ, de yenyī kū í vī kūmao gǝ kú í gūn, de makū sǝ màgǝ kú í gūn.

18

Yesu kūnaa

(Mat 26:47-56, Maa 14:43-50, Luk 22:47-53)

¹ Yesu yā pì onaa gbera à bò kū a ìbanǝ, akū ò bikù Kidironu bara dire. Swadako kú gwe, akū à gèń kū a ìbanǝ. ² Yudasi bonkpède sǝ à gu pì dǝ, zaakū Yesu kū a ìbanǝ digǝ kakara gwe baala'i. ³ Akū Yudasi gèe gwe kū soza gà doo kū dogari kū sa'orikínǝ kū Farisinǝ í zīnǝ. Ò fitilano kūna kū sètenǝ kū gǝkebonǝ. ⁴ Yesu yā kū ani a le dǝ pínki, akū à bò à dàńle à í lá à pì: Dín áten weteε? ⁵ Ò wèa ò pì: Yesu Nazerame. À pìńne: Makūme a ũ. Yudasi bonkpède pì kú kúńwo. ⁶ Kū Yesu pìńne,

makūme a ũ, akū ò èra kpekpe, ò bò ò lète. ⁷ Yesu n lá dɔ: Dín áten weteɛ? Akū ò pì: Yesu Nazeramɛ. ⁸ Yesu wèmma dɔ à pì: Ma òàre kū makūme a ũ. Tó makū áten wete, à tó gbɛ díkīnānɔ tá. ⁹ À ò le de yā kū à ò yā le à papa yāime, kū à pì: Gbɛ kū n n kpámanɔ, n gbɛke dí sátero. ¹⁰ Simɔ Pita fɛnɛda lokona, akū à wòto à sa'oriki zókɔ zírri lèò à a ɔpla sã zò flɛm. Zírri pì tón Malaku. ¹¹ Akū Yesu pì Pitane: N n fɛnɛda sɔtɔ a sòn. Mani wétamma toko kū ma De ditemene í miroo?

¹² Akū sozanɔ kū n gbɛ zókɔɔ kū Yuda dogarinɔ Yesu kū ò a yì. ¹³ Akū ò gɛɛ kãao Anasa kīnaa gĩa. Anasa bi Kayafa kū à de sa'oriki zókɔ ũ wɛ̀ birea anzureemɛ. ¹⁴ Kayafa mé à lé dà Yuda gbānadenɔne yā à pì: À mana gbɛ mèn do ga baadi gɛne ũme.

Pita ledikpana Yesui

(Mat 26:69-70, Maa 14:66-68, Luk 22:55-57)

¹⁵ Simɔ Pita kū ìba pāndeó té Yesu kpe. Sa'oriki zókɔ ìba pānde pì dɔ, akū ìbaa pì té Yesui à gè sa'oriki zókɔ pì be ɔnn, ¹⁶ ama Pita gò zena gānulea. Akū ìba kū sa'oriki zókɔ dɔ pì gèè à yā ò nɔgbɛ kū áten zé pì dākpāne, akū à tò Pita gè. ¹⁷ Akū nɔgbɛ zédākpārri pì Pita là à pì: Gògbɛ pì ìbanɔ dokeme n ũroo? Pita wèa à pì: Makūro. ¹⁸ Zírri kū dogarinɔ ten té kū ò lè kpákpa kū ìa kun yāi. Pita kú kúnwo gwe, áten té kpákpa se.

Sa'oriki yālalana Yesua

(Mat 26:59-66, Maa 14:55-64, Luk 22:66-71)

¹⁹ Akū sa'oriki zókɔ ten Yesu lala a ìbanɔ yāi kū a yādannenaao. ²⁰ Yesu wèa à pì: Ma yā ò baadine gupuraa. Ma yā dàdañne aduakekpenɔ gūn kū Luda ɔnnwo, gu kū Yudanɔ dì kō kakaran n pínki. Mádi yāke o asiri gūnlo. ²¹ Bóyāi nteni ma lalaa? N ma yāmarinɔ la, ò yā kū ma òñne dɔ. ²² Kū Yesu yā ò le, dogari kū ò kú gwenɔ do a sán kè à pì: Òdi yā we sa'oriki zókɔa lero. ²³ Yesu wèa à pì: Tó yā vānin ma ò, n o ò ma. Tó yā manan ma ò sɔ, bóyāin n ma leɛ? ²⁴ Akū Anasa Yesu gbàre sa'oriki zókɔ Kayafa kīnaa yīna.

Pita era à ledikpana Yesui dɔ

(Mat 26:71-75, Maa 14:69-72, Luk 22:58-62)

²⁵ Pita kpé ze gwe áten té kpákpa. Akū ò a là ò pì: A ìbanɔ dokeme n ũroo? Pita ledi kpà à pì: Makūmero. ²⁶ Sa'oriki zókɔ zírri do bi gbɛ kū Pita à a sã gò danemɛ, akū à pì: Mádi á e lele swadakoo gūnloo? ²⁷ Akū Pita ledi kpà dɔ. Zaa gwe gōnɔ ko lé zù.

Pilati yākpatekena kū Yesuo

(Mat 27:1-2, 11-14, Maa 15:1-5, Luk 23:1-5)

²⁸ Gudɔ akū Yuda gbānadenɔ bò kū Yesuo Kayafa bea, ò gèe k̄āao b̄usu gb̄e z̄sk̄s bea. Odi gē a ɔnnlo, de òsunḡs gb̄āsīro yāi, zaakū ò ye ò Vīnla dikpe kemε. ²⁹ Abire yāi Pilati bò à su n̄ k̄īnaa à pì: Yā kpaten á vī kū gb̄e p̄iioo? ³⁰ Ò wèa ò pì: Tó yāvānikeriinlo, de ódi su ò a kpám̄maro. ³¹ Akū Pilati p̄iñne: À a sé à gé yākpatε ke k̄āao á z̄īda dokaa. Akū gbānade p̄inɔ p̄ine: Ó gb̄ēdεna z̄é vīro. ³² Abirekū k̄e de yā kū Yesu ò le à papa yāime, kū à a ga yā taka ò. ³³ Akū Pilati èra à ḡe ɔnn. À Yesu s̄isi, akū à a là à pì: M̄ok̄n̄ Yudanɔ k̄ina ũ yá? ³⁴ Yesu wèa à pì: Nten o le kū n z̄īdaoon yá, ke ò ma yā ònnemεε? ³⁵ Pilati pì: Yudan ma ũ yá? N burinɔ kū n sa'orikinɔ mé ò n kpama. Bón n k̄eε? ³⁶ Yesu pì: Ma kpata bi andunia d̄ik̄ina p̄onlo. Tó ma kpata bi andunia d̄ik̄ina p̄ome, de ma ibanɔ z̄i k̄a de òsun ma kpá Yuda gbānadenɔaro. Ma kpata bi andunia la p̄onlo. ³⁷ Akū Pilati p̄ine: Ase k̄iname n ũ yá? Yesu wèa à pì: N ò a z̄éa kū k̄inan ma ũ. Ò ma i, akū ma su andunia gūn yāpura s̄eedade ũ. Gb̄e kū à de yāpura p̄ó ũ di ma yā ma. ³⁸ Pilati pì: Bón yāpura ũu?

Yadana Yesula

(Mat 27:15-31, Maa 15:6-20, Luk 23:13-25)

Kū à ò le, à èra à bò à ḡe Yuda gbānadenɔ k̄īnaa à p̄iñne: M̄adi taari ke le gb̄e diaro. ³⁹ Á futeokarayā vī kū madì purusunano doke gbareáre Vīnla dikpe z̄i. Á ye mà Yudanɔ k̄ina gbareáren yá? ⁴⁰ Akū ò wiki lè dɔ ò pì: Àkūmero, Barabame! Baraba p̄i s̄o bi kp̄ani wédewεme.

19

¹ Akū Pilati p̄i, ò Yesu kū ò a gb̄e kū fl̄āao. ² Akū sozano lè f̄uraa t̄à ò k̄une ò aruk̄imba t̄era d̄ane. ³ Òten nai dodo òten pì: F̄oo, Yudanɔ k̄ina! Akū òteni a s̄an keke. ⁴ Pilati èra à bò dɔ, akū à p̄i gb̄enone: À gwa, maten booáre bàai la de à le à d̄s kū m̄adi yāke learo. ⁵ Yesu bò bàai, à lè f̄uraa p̄i kuna à aruk̄imba wéde p̄i dana. Akū Pilati p̄iñne: Ḡs̄gb̄e piin dí! ⁶ Kū sa'orikinɔ kū dogarinɔ a è, ò wiki lè ò pì: Ñ a pá lía! Ñ a pá lía! Akū Pilati p̄iñne: À a kū à pá lía á z̄īda, zaakū m̄adi taari ke learo. ⁷ Yuda gbānade p̄inɔ wèa ò pì: Ó doka vī, akūs̄s̄ doka p̄i p̄i séde à ga, kū à a z̄īda d̄ite Luda Né ũ yāi.

⁸ Kū Pilati yā p̄i mà, akū vīna k̄eke à a k̄u. ⁹ À èra à ḡe kū Yesuo ɔnn dɔ, akū à a là à pì: N bo máa? Yesu dí wearo, ¹⁰ akū Pilati p̄ine: Īni yā o kūmaoroo? Ñ d̄s kū má n gbarena iko vī, akūs̄s̄ má n pana lía iko vīroo? ¹¹ Yesu wèa à pì: Ñ iko ke vī ma musuro, sé kū Luda kp̄amma. Abire yāi gb̄e kū à ma kpamma durunna mé à z̄sk̄s. ¹² Zaa ḡoɔ b̄irea Pilati ten z̄é wete à a gbare, ama Yuda gbānadenɔ wiki lè ò pì: Tó n gb̄e p̄i gb̄are,

Siza gbēnname n ũro. Gbē kŭ à a zīda dīte kína ũ ibereε sè kŭ Sizaomε. ¹³ Kŭ Pilati yā bire mà, à pì ò bo kŭ Yesuo bàai. Akŭ à vùte a tìntiia gu kŭ òdi pì gbè gusaran, kŭ Eberu yāo sō, Gabata. ¹⁴ Vīnla dikpe sorukezīme, ifāntē kà mīdangura. Akŭ Pilati pì Yuda gbānade pìnōne: Á kīnan dí. ¹⁵ Akŭ òten wiki lé òten pì: Ñ a de. Ñ a de. Ñ a pá lía. Pilati pīnne: Mani á kína pá lía yá? Sa'orikinō pì: Ó kína ke vīro, Siza baasiro. ¹⁶ Akŭ Pilati Yesu kpámma ò a pá lía. Akŭ ò a sè ò tà káao.

Yesu pana lía

(*Mat 27:32-44, Maa 15:21-32, Luk 23:26-43*)

¹⁷ Yesu bò wēte gŭn à a zīda lígbāndurukpana sēna, à gèε gu kŭ òdi pì Mītokokia, kŭ Eberu yāo sō Gōgōta. ¹⁸ Gwen ò a pá lía kŭ gbēnōn pla pāndenō, gbē do a ɔplai gbē do a ɔzei, akŭ Yesu kŭ ní dagura. ¹⁹ Pilati takada kē à nà Yesu lí pīia. Yā kŭ à kēē pīin dí:

Yesu Nazera, Yudanō kína.

²⁰ Yudanō takada kŭ à kēē pì kyó kē dasi, zaakŭ gu kŭ ò Yesu pá lían pīi zà kŭ wēteoro. Ò takada pīi kē kŭ Eberu yāo kŭ Romudenō yāo kŭ Giriki yāomε. ²¹ Akŭ Yuda sa'orikinō pì Pilatine: Ñsun kē ñ pì Yudanō kīnaro, ama ñ kē kŭ àkŭ mé à pì Yudanō kīname a ũ. ²² Pilati pì: Yā kŭ ma kēn ma kē. ²³ Kŭ sozanō Yesu pá lía ò làka, akŭ ò a pókasanō sète ò kpàate leu siikō baadi mīia. Ò a utagyaba kŭ ò tã nabinaa sari zaa musu ari zīte sè dō, ²⁴ akŭ ò pīkōne: Òsun uta pì kēkēkōrero. Ò kàpa kpá de ògō dō gbē kŭ ani gōne. Ò kē le, de yā kŭ ò kē Luda yān le à papame, kŭ ò pì:

Ò ma pókasanō kpàatekōne,

ò kàpaa kpà ma uta yāi.

Abire yāin sozanō kē le. ²⁵ Yesu da kŭ a da dakūnao kŭ Kolopa nanō Mariamao kŭ Mariama Magadalenio kŭ lí kŭ ò Yesu páaa sare. ²⁶ Kŭ Yesu a da è kŭ a ìba kŭ à yeiio zena kō sare, à pì a danε: Nōgbē, n nén di! ²⁷ Akŭ à pì ìbaa pīine: N dan di! Zaa zī birean ìbaa pīi a sè à tà káao a bea.

Yesu ganaa

(*Mat 27:45-56, Maa 15:33-41, Luk 23:44-49*)

²⁸ Abire gbera Yesu dō kŭ a pīnki pàpa. De yā kŭ à kēna Luda yān le à papa akŭ à pì: Ími teni ma de. ²⁹ Lo kŭ gwe, sèwē kpàkpā kán pana. Akŭ ò sako yàku wē pīi gŭn ò pè sēlia ò dō Yesune a léa. ³⁰ Kŭ à wē pīi mì à pì: Yā làka. Akŭ à a mīi pète à a wēndii gbàre.

Yesu zōna kŭ sário

³¹ Kámmabogorɔ sorukezĩme. Yuda gbānadenɔn ye gèno gɔ lía ari kámmabogorɔ zĩro, zaakū kámmabogorɔ zĩ pì bi gorɔ zɔkɔɔme. Akū ò gèe ò wé kè Pilatia ò n gbá é'è ò n kipa. ³² Akū sozanɔ gèe ò gbē káaku kū ò pà lía lèlè kū Yesuo gbá è'è kū a plade pɔo do. ³³ Kū ò kà Yesu kīnaa, ò è à gīnake à gà kò, akū odi a gbá é'ero. ³⁴ Akū sozanɔ doke Yesu zɔ kū sário a gbāntereεa. Gwe gɔno aru kū ío bôte. ³⁵ Gbē kū à yā pìi è kū wéo mé a ò. A sèedakena yāpura vī, à dɔ kū yāpuran áten o, de ákɔno sɔ à le à Yesu náani ke. ³⁶ Yā birenɔ kè de yā kū à kēna Luda yān díkīna papame, ò pì: Oni a wá ke éro. ³⁷ À kēna Luda yān do ò pì: Oni gbē kū ò a zò gwa.

Yesu vīnaa

(Mat 27:57-61, Maa 15:42-47, Luk 23:50-56)

³⁸ Abire gbera Yusufu Arimatea gèe à wé kè Pilatia, de à a gba zé à Yesu gèe kipa. Yesu ibaame asiri gūn, kū àten vīna ke Yuda gbānadenɔne yāi. Pilati wène, akū à gèe à a gèe sè à tàò. ³⁹ Nikodemu kū à gèe Yesu kīnaa gwāani gèe se kū lí'òo yākatena kū eze kū àdi tó gè vāroo à kà kiloo baraakuri taka bà. ⁴⁰ Akū ò Yesu gèe sè ò táaru bizanɔ fīfīa kū eze pìio, lākū Yudanɔ dì gè kpe ta nà n futεokarayā gūn. ⁴¹ Kara kú gu kū ò Yesu pà líaa pìn. Gbèwεε kū ò sò mira ũ dufu kú karaa pìi gūn, odi gbēke dan zikiro. ⁴² Gwen ò Yesu wùten, kū à zà kúnworo, kū do Yudanɔ kámmabogorɔ ten ká yāi.

20

Yesu vunaa

(Mat 28:1-8, Maa 16:1-8, Luk 24:1-12)

¹ Azumanenna zĩ gudɔ Mariama Magaleni bò à gèe mira kīnaa, akū à lè gbè gona mira léa. ² Akū à bàa lè à gèe Simɔ Pita kīnaa kū iba pānde kū Yesu yeii pìio à pīnne: Ò Dikiri bò miran, ó dɔ gu kū ò a dànlo. ³ Akū Pita kū iba pānde pìio fùte ò gèe mira kīnaa. ⁴ N gbēnɔn pla n pínki ten bàa lé lèlè, akū iba pānde pìi bà nna de Pitala, à kà mira kīnaa káaku. ⁵ Kū à wé kpāten, akū à táaru bizanɔ è katena, ama adi gē a gūnlo. ⁶ Kū Simɔ Pita kà a gbera, akū à gè miran. À táaru biza pìi è katena ⁷ kū biza kū ò fīfī a mīiao. Biza pìi pēkerena kū pólè pìnɔoro, à kokona ditena adome. ⁸ Akū iba kū à kà mira kīnaa káaku pìi gè se. À è, akū à sì. ⁹ Ari tera odi yā kū à kēna Luda yān dɔro dɔro kū ò pì, ani fute bona gan. ¹⁰ Akū iba gbēnɔn pla pìnò èra ò tà be.

Yesu bo à suna Mariama Magaleni

(Mat 28:9-10, Maa 16:9-11)

¹¹ Mariama zena mira léa, àten sɔ do. Lākū àten sɔ do nà le, akū à wé kpāte miran. ¹² Akū à malaika gbēnɔn planɔ è vutena

gu kũ ò Yesu gèe wùten yāaa. A do kú a mì kpa, a do s̄ gbá kpa. Ò uta pura dana. ¹³ Akũ ò a là ò pì: Nɔgbē, bó mé à n le nten ɔɔ dɔɔ? À wèr̄mma à pì: Ò ma Dikiri sè ò tà k̄aaome, má d̄s gu kũ ò a wùtenlo. ¹⁴ Kũ à ò le, akũ à lite à Yesu è zena, ama adi d̄s kũ Yesunlo. ¹⁵ Yesu a là à pì: Nɔgbē, bó yā mé à tò nten ɔɔ dɔɔ? Dín nten wetee? Mariama ten da karademe, akũ à pìne: Mare, tó m̄ok̄n mé n a sè n bo k̄aa, ò omene gu kũ n a wùten de mà gé mà a sé. ¹⁶ Yesu pìne: Mariama! Akũ à are d̄a à pìne kũ Eberu yāo: Rabi! Tó p̄i p̄i Danneri. ¹⁷ Yesu pìne: Ñsun ɔ namaro, mádi tá ma De k̄inaa k̄oro. Ñ gé ò ma gb̄enone maten tá ma De kũ n Deo k̄inaa, ma Luda kũ n Ludao k̄inaa. ¹⁸ Akũ Mariama Magadalenì gèe à a baaru kpa a òbanone à pì: Ma Dikiri è. Akũ à yā kũ à ònee bàbañe.

Yesu bo à suna a òbanone

(Mat 28:16-20, Maa 16:9-18, Luk 24:36-49)

¹⁹ Azumanenna birea ɔk̄osi a òbanɔ kakarana kpén, ò gbà t̄at̄añle ò m̄one k̄a, kũ òten v̄ina ke Yuda gb̄anadenone yāi. Akũ Yesu sù à zè n̄ té à p̄inne: Àḡo kun aafia! ²⁰ Kũ à ò le, akũ à a ɔno m̄ónne kũ a gb̄antereeo. Kũ òbaa p̄ino Dikiri è, n̄ p̄o kè nna manamana. ²¹ Yesu era à p̄inne: Àḡo kun aafia! Lákũ ma De ma z̄i n̄a, len mateni á z̄i le. ²² Kũ à ò le, akũ à òa v̄ur̄mma kũ léo à pì: À Luda Nini sí. ²³ Gb̄e kũ a n̄ k̄e kũ n̄ durunnano, à k̄ém̄man gwe. Gb̄e kũ ádi n̄ k̄enero s̄o, ani k̄ém̄maro.

Yesu kũ Tomasio

²⁴ Ḡoro kũ Yesu sù, Tomasi, a òba gb̄enon kuri aw̄eeplanɔ doke kũ òdi p̄ine Sika kú kũñwo. ²⁵ Akũ a òba kparano p̄ine: O Dikiri è. Akũ à p̄inne: Tó mádi koosa gb̄e e a ɔno ḡun ma ɔne p̄enlo, akũs̄o mádi ɔ z̄o a gb̄anterenlo, mani síro. ²⁶ A ḡoro làa a òbanon kú kpén d̄o, Tomasi kú kũñwo sà. Ò gbà t̄at̄añle ò m̄one k̄a, akũ Yesu sù à zè n̄ té à pì: Àḡo kun aafia! ²⁷ Akũ à pì Tomasine: Ñ n ɔne pé ma ɔ ḡun la ò gwa, ò n ɔ z̄o ma gb̄antereeaa. Ñsun sika ke doro. Ñ ma náani ke. ²⁸ Tomasi w̄e à pì: Ma Dikiri, ma Luda. ²⁹ Yesu pìne: Kũ n ma e yāin n ma náani k̄e. Arubarikadenon gb̄e kũ ò ma náani k̄e ma enaa sarino ũ.

³⁰ Yesu daboyā p̄andenɔ k̄e dasi a òbanɔ w̄e w̄ara kũ odi k̄e takada dí ḡunlo. ³¹ Ama ò adik̄inano k̄e de à le à Yesu sí Luda Né Arumasihu ũ à w̄endi le a náanikenaa ḡun yāime.

21

Yesu bo à suna a òbanone s̄ebe léa

¹ Abire gbera Yesu era à a z̄ida mò a òbanone d̄o Tiberia s̄ebe léa. Lán dí bàn à a z̄ida m̄ónne. ² Simo Pita kú keke kũ Tomasi kũ òdi p̄ine Sikao kũ Natanaeli kũ à bò Kana, Galili b̄usuuo kũ

Zebedi néno kú Yesu ìba gbēnon pla pāndeno. ³ Simo Pita pìinne: Maten gé kpò wete me. Akú ò pìne: Ókōno se óni gé kúnwo. Akú ò gèè ò gè gó'ite gūn, ama odi pòke kú gwāani birearo. ⁴ Kú gu ten su do, Yesu zena bara, ama a ìbano dí dō kú àkūmero. ⁵ Akú à lé zúnýĩ à pì: Gbēno, ádi pòke le a kùroo? Ò pì: Oi! ⁶ Akú à pìinne: À birigi zu gó oplai áni pò kú. Kú ò zù, ò kpò kú dasidasi ò fù sena. ⁷ Akú ìba kú Yesu yeii pìi pì Simo Pitane: Dikirime. Pita uta danaro. Kú à mà ò pì Dikirime, akú à a uta sè à dà à kùsi ía. ⁸ Ìba kparano ten birigi gáte pana kú kpòo òten suo kú góo, zaakú ò zà kú baraoro, à de mita basoro takalaro. ⁹ Kú ò bikù bara, ò burodii è katena gwe kú kpòo kpakpana téa. ¹⁰ Yesu pìinne: À mós kú kpò kú a kù terao ken. ¹¹ Akú Simo Pita gè gó gūn à birigi gáte à bikùo bara. À pana kú kpò gbèntēno mèn basuppla akuri awe'e'aakō. Bee kú à dasi le, táaru pì dí kēro. ¹² Yesu pìinne: À mós à pò ble. A ìba ke dí fō à lé bò à a là dín a ũro, zaakú ò dō kú Dikirime. ¹³ Yesu gèè à burodii sè à kpámma. Len à kè le kú kpòo do. ¹⁴ Yesu a zīda mōna a ìbanone gèn aakōden gwe a vuna gan gbera.

Yesu kú Pitao

¹⁵ Kú ò pò blè ò làka, Yesu Simo Pita là à pì: Yuhana né Simo, ní yemai de gbē dínola yá? À wèa à pì: Ee Dikiri, ní dō kú má yenyĩ. Yesu pìne: N pòble kpá ma sãne bōrono. ¹⁶ A gèn plade Yesu era à a là do à pì: Yuhana né Simo, ní yemai yá? À wèa à pì: Ee Dikiri, ní dō kú má yenyĩ. Yesu pìne: N ma sãno dāmenne. ¹⁷ À a là a gèn aakōde à pì: Yuhana né Simo, ní yemai yá? Kú Yesu Pita là a gèn aakōde tó à yeai, a pò yàka, akú à pìne: Dikiri, ní yā sīnda pínki dō. N dō kú má yenyĩ. Yesu pìne: N pòble kpá ma sãno. ¹⁸ Yāpuran maten onne, kú ní de kefenna ũ, ndi pò da n zīda n gè gu kú ní yein, ama tó n zī kù, ìni n ono poro, gbē pānde ni danne à gé kúnwo gu kú ní yeiron. ¹⁹ Kú Yesu ò le, Pita ga kú ani Luda tó bon à téa. Abire gbera Yesu pìne: N témai.

Yesu kú ìba kú Yesu yeii

²⁰ Pita litè à ìba kú Yesu yeii pìi è tényĩ. Gbē pì mé à nà Dikirii gorō kú òten pò ble, à a là gbē kú ani a kpámmai. ²¹ Kú Pita a è, à pì Yesune: Dikiri, gbē dí sō bi? ²² Yesu pìne: Tó má ye àgō kú wèndiio ari màgō gé su, a yā n le máa? N gō témai dé. ²³ Akú yā pìi fàkōa Yesudeno té kú ìbaa pì ni garo. Ama Yesu dí one kú ani ganlo. À pì, tó á ye àgō kun ari àgō gé su, a yā a le mamee?

²⁴ Ìbaa pì mé à yā dínò sèeda kè. Àkú mé à takada dí kè, akú ò dō kú a sèedakena náani vī.

Midena

²⁵ Yesu yã pãndenɔ kɛ dasidasi dɔ. Tó ò kɛ takada gũn dodo pínki, maten da andunia a zĩdanɛ ni fĩ à takada kũ ò kɛ pìnɔ síro.

ZĪRINŌ YĀKENANŌ

Yesu tana ludambe 1:1-1:26

Luda Nini kipanaa 2:1-2:47

YudanŌ Yesu yā sinaa 3:1-12:25

Polu wētegena káakude 13:1-14:28

Polu wētegena gèn plade 15:1-18:22

Polu wētegena gèn aakōde 18:23-21:16

Polu gena Romu 21:17-28:31

Lésena Luda Nini yā musu

¹ Tiofilu, ma ònne ma takada káaku gūn lákū Yesu kè nà kū yā kū à dànnenŌ pínki zaa a naana gɔɔ ² ari gɔɔ kū à yā dīte a zīrinŌne kū Luda Nini gbānao, akū Luda a sè à tà kāao a kīnaa. ³ Zaakū a ganaa gbɛra à a zīda m̀òñne à sèedayānŌ kèñne dasi kū à tò ò d̀ò sikaa sari kū à bēne. À a zīda m̀òñne gɔɔ bupla à kpata kū à bò Luda kīnaa yā òñne. ⁴ Kū ò kakarana, akū à pìñne: Àsun bo Yurusalemuro. Àgō lé kū ma De sèáre dā, lákū ma a yā òáre nà. ⁵ Zaakū Yahaya gbēnŌ da'ite kè í gūmmɛ, ama gɔɔ pla la mani á da'ite ke Luda Nini gūn.

Tana kū Yesuo ludambe (Maa 16:19-20, Luk 24:50-53)

⁶ Kū ò kakarana ɛ, akū ò a là ò pì: Dikiri, gɔɔ dí gūnn ĩni IsarailanŌ kpata erañne yá? ⁷ À wèríma à pì: Á zé vī àgō gɔɔ kesō gɔɔ zaka kū ma De dīte kū a zīda ikooo d̀ōro. ⁸ Tó Luda Nini kīpaáwa, áni gbāna le àgō de ma sèedadənŌ ū Yurusalemu kū Yudea b̀usu gu sīnda pínkiŌ kū Samaria b̀usuuo ari à gé pé andunia léa. ⁹ Yā bire onaa gbɛra Luda a sè ñ wára ari à gèè à sàte ñ wéa ludambe lukun. ¹⁰ A tanaa gūn lákū ñ wé pé ludambea nà, akū gbēnŌn pla kenŌ bò ò zè ñ sare ò pókasa puranŌ dana. ¹¹ Ò pì: Galili b̀usudenŌ, à kè dera á zena áten ludambe gwaa? Yesu kū Luda a bò á té à tà kāao a kīnaa pì, ani era à su lákū a è àten tá gwe nà.

Yudasi gēnekenaa

¹² Akū ò kīpa Kùkpe s̀sīia ò sù Yurusalemu. S̀sīi pìi zà kū Yurusalemuo à kà lán kiloo do taka bà. ¹³ Kū ò kà, akū ò d̀idi kpé musu, gu kū òdigō kún. Pita kú gwe kū Yuhanao kū Yamisio kū Anduruo kū Filipio kū Tomasio kū Batłomiuo kū Matiuo kū Alafeu né Yamisio kū SimŌ Kokarideo kū Yamisi né Yudasio. ¹⁴ Ñ pínki ñ zīda kpà aduakēnaaa ɛɛɛ kū Mariama Yesu dao kū Yesu dakūnanŌ kū nŌgbē kparanŌ.

15 Gɔɔ birea Pita fùte à zè Yesu ìba kù ò kà gbēnɔn basuddo takanɔ té à pì: 16 Ma gbēnɔ, yā kù Dauda ò kù Luda Nini gbānao Yudasi kù à dò gbē kù ò Yesu kùnɔne are yā musu, tilasime Luda yā pì papa. 17 Ó gbē dome yā a baka kú ó zī dīkīna gūn. 18 À zīte lù kù ɔɔ kù à lè a vānikēnaa gūnwɔ. Gwen à bàkē à lēten, a nēsēē pūtā a nukāninɔ bòte pínki. 19 Yurusalemudeno pínki yā pìi mà, akū ò tó kpà gu pīine Akeledama kù n buri yāo. Tó pìi pì gbēderi zīte. 20 Ò a yā ò Zabura takada gūn ò pì:

A be gō bezī ūme,
gbēke sūngō kú a gūn doro.

Ò pì dɔ:

Gbē pānde gō a gēne ū.

21-22 A yā mé à tò gbē kù òdigō téwái gɔɔ kù ó kú lēle kù Dikiri Yesuo zaa Yahaya gbēnɔ da'itekegɔɔa ari gɔɔ kù Luda a bò ó ténɔ, ò n gbē do bo àgō de a vuna gan sēedade ū kūoo. 23 Akū ò gbēnɔn planɔ bò, Yusufu kù òdi pine Baasaba òdi pine dɔ Yusutu kù Matiao. 24 Akū ò adua kè ò pì: Dikiri, n gbē sīnda pínki nēsē dō. Gbēnɔn pla dínɔ té n gbē kù n bò mɔwēre, 25 de a bàka gō kú kù ókɔnɔ zīrinɔ zī dīkīna gūn yāi, zī kù Yudasi bòn à gēe gu kù kō sē kāao gūn. 26 Akū ò kápaa kpà gbēnɔn pla pino yā musu. Akū líkpana Matia kù, akū ò a dà zīri gbēnɔn kuri awēdonɔ té.

2

Luda Nini kipanaa

1 Kù Pentikosi dikpe gɔɔ kà, ò kú gu dokɔnɔa n pínki. 2 Kānto ò kīni mà bona ludambe lán zāga'īa gbāna bà, akū kpé kù ò vutena wà. 3 Ó pó è lán tēnenenɔ bà à fākōa à dīdi n baadia. 4 Akū Luda Nini kīpāmma n pínki, akū ò nà yākeburī'onāaa lākū Nini pì n gbá lé nà.

5 Yuda kenɔ kù Yurusalemu gwe, ludayāmari kù ò bò andunia būsū sīnda pínki gūnnɔ ū. 6 Kù ò n zuka pīi mà, ò kākarañī dasidasi, akū ò bīdi kè, kù ò mà òteni n gbē sīnda pínki buri yā o. 7 Yā pì n kù gbāna à bò n sare ò pì: Yā'orīi pīnɔ bi Galilidenɔme n pínkiroo? 8 À kè dera o mà òteni ó baadi būsū yā oo? 9 Patianɔ kù Midianɔ kù Elamunɔn ó ū kù gbē kù ò kú Mesopotamianɔ kù Yudeao kù Kapadosiao kù Pōntuo kù Asiao 10 kù Firigiao kù Pamfiliao kù Misilao kù Libia būsū kù à kú Sireni sareo kù gbē kù ò bò Romunɔ. 11 Yudanɔ kù gbē kù ò n donyī zé sēnɔn ó ū kù Keretino kù Larubunɔ, akū óten ma òten Luda yābonsare kenanɔ o kù ó baadi buriyānɔ. 12 Yā pì n kù gbāna ò bīdi kè, òten kō lala òten pi: Yā kpate takan gwee? 13 Gbēkenɔ sō òteni n lalandi ke ò pì: Í mé à n kù.

Pita waazikēnaa

¹⁴ Akū Pita fūte à zè kū a gbē kpara gbēnɔn kuri awεedonɔ à yā ò gbāngbān à pì: Ákōnɔ Yudanɔ kū gbē kū á kú Yurusalemunɔ pínki, à sā kpá à tó mà yā pì oáre. ¹⁵ Í dí gbē pìnɔ kú lákū áten da nāro, zaakū kɔnkɔ mò kēndon tera. ¹⁶ Yā kū annabi Yoeli òon dí:

¹⁷ Luda pì:

Gɔɔ kpɛdenɔ zī mani ma Nini pisi gbē sīnda pínkia, á négōgbēnɔ kū á nénɔgbēnɔ ni annabikεyā o, á kefennanɔ ni wégupu e, á mare zōkōnɔ ni nana o.

¹⁸ Gɔɔ birenɔa

mani ma Nini pisi ma zòblerinɔa gōgbēnɔ kū nɔgbēnɔ ní pínki oni annabikεyā o.

¹⁹ Mani sèedanɔ ke musu, mani yābonsarenɔ ke andunia gūn, aru kú téo kú túsukpe síi lukuo nigō kún.

²⁰ Ifantē ni sira kū,

mɔvura ni tēra kū lán aru bà ari Dikiri sugɔɔ zōkō gakuride gō gé ká,

²¹ gbē sīnda pínki kú òdi Dikiri sísinɔ ni bo.

²² Isarailanɔ, à yā dí ma. Lákū á dō á zīdane nà, Luda Yesu Nazera mòáre a gbē ũ kú daboyānɔ kú yābonsarenɔ kú sèeda kú à kè a gāi á ténɔ. ²³ Luda zèo a pɔyenyīna kú a dōnaao gūn kú ò a kpàáwa, akū a tò kifirinɔ a pà lía ò a dè. ²⁴ Akū Luda ga bàa pòroa à a vù, zaakū à zé vī kú ga ni fō àgō a kúnaro. ²⁵ Zaakū Dauda a yā ò à pì:

Madigō Dikiri e ma wén gɔɔ sīnda pínki,

lákū à kú ma oplai nà

póke ni ma lukaro.

²⁶ Abire yāin ma pɔ digō nna, ma nèεgūn pù.

Ma tāmaa vī kú ma mē nigō kun,

²⁷ zaakū ĩni ma tó mira gūnlo,

ĩni we n gbē kú à kú adona yagi kūro.

²⁸ N ma da wēndi zéa,

ma pɔnna nigō pana n kīnaa.

²⁹ Ma gbēnɔ, mani fō mà ó dizi káaku Dauda yā oáre swáswa.

À gā ò a vī a mira kú wēte dín ari kú a gbārao. ³⁰ A annabike gūn à dō kú Luda lé sèawa à pì, áni a burinɔ doke ká a kpatan.

³¹ Dauda gīnake à Arumasihu vuna gan è, akū à a yā ò à pì: Luda ni a tó mira gūnlo, ani we a mē yagi kūro. ³² Yesu piin Luda a vù gan. A sèedadenɔn ó ũ ó pínki. ³³ Vutena Luda oplai à a Nini kú à a lé sèwεε sí a Dea. Yā kú áten e akūsō áten ma tera

de Luda Nini kũ à pìsiwá ũme. ³⁴ Zaakũ adi ke Dauda mé à fùte à gèe ludambero, à pì:

Dikiri ò ma dikirine à vute a ɔplai

³⁵ ari àgõ a ìberenɔ kene a tintin ũ.

³⁶ Isarailanɔ, àgõ dõ sãnsãn kũ Yesu kũ a a pà líaan Luda dìte Dikiri ũ, Arumasihu ũ dɔ.

³⁷ Kũ ò yã pìi mà, à ñ zõ, akũ ò Pita kũ zìri kparanɔ là ò pì: Gbẽnɔ, óni ke deraa? ³⁸ Akũ Pita pìinne: Á baadi nèse lite à da'ite ke kũ Yesu Kirisi tóo, á durunnanɔ ni kèáwa áni Luda Nini sí gba ũ. ³⁹ Zaakũ lé kũ Luda sèe pì de á pó ũme kũ á nènɔ kũ gbẽ kũ ò kú zãnɔ, gbẽ kũ Dikiri ó Luda ni ñ sísi pìnɔ ñ pínki. ⁴⁰ À yã pãndenɔ ònne dasi à nàkaramma à pì: À á zĩda bo gbãragbẽ vãni dínɔ té. ⁴¹ Akũ gbẽ kũ ò a yã pìi sìnɔ da'ite kè. Zĩ birean ò kàra ñ té gbẽnɔn wàa gẽro. ⁴² Ò laakarìi dò zìrinɔ yãdannenaanaa kũ kògbèkenaa kũ Dikiri pòblenaanao kũ aduakenaanao.

Yesudenɔ kunna kũ kõo

⁴³ Zìrii pìnɔ ten sèeda kũ yãbonsarenɔ ke, akũ vĩna gbẽ sĩnda pínki kũ. ⁴⁴ Dikiri náanikerinɔ pínki gã dokõnɔme. Pó kũ ò vĩno gõ ñ pínki pó ũ. ⁴⁵ Tó ò ñ pó kũ ò vĩno yla, òdi a ɔgɔ kpaatetekõne lãkũ baadi bɔkɔte de nã. ⁴⁶ Lãkũ gu òdigõ dɔ nã òdigõ kò kakara Luda ɔnn, òdigõ pó ble kò bea kũ ɔnnao kũ nèse mèn doo. ⁴⁷ Òdigõ Luda tó kpá, akũsõ òdigõ nna kũ baadi pínki. Dikiri òdigõ gbẽ kũ áteni ñ sura banɔ kara ñ té lãkũ gu òdigõ dɔ nã.

3

Gõgbẽ ere werekõanaa

¹ Zĩkea Pita kũ Yuhanao gèe Luda ɔnn fãnantẽ mò aakõ aduakẽgɔɔa. ² Gõgbẽ ke kú gwe ò a ì ere ũme. Lãkũ gu òdigõ dɔ nã òdi a sé ò su ò a dìte Luda ɔnn gãnu kũ òdi pi Gãnu Mana gũn. Gwen àdigõ bara ke gbẽ kũ òten gẽ ɔn pìi gũnnɔa. ³ Kũ à Pita kũ Yuhanao è, òten su gẽ Luda ɔnn, akũ à baraa kèmma. ⁴ Ò wé pèa, akũ Pita pìne: Ñ ó gwa la. ⁵ Akũ à wé pèmma àteni ñ gba dã. ⁶ Akũ Pita pìne: Má ɔgɔ vĩro, ama pó kũ má vĩn mani n gba. Kũ Yesu Kirisi Nazera tóo ñ fute ñ táa o. ⁷ Akũ Pita a kũ a ɔplaa à a fùte a zè. Gwe gõnɔ a gbálanɔ kũ a gèsewaanɔ gbãna kũ. ⁸ À vè à zè, akũ à nã táa'onanaa. À gè kũnwo Luda ɔnn àten táa o àten vĩvĩ àten Luda sãabu kpá. ⁹ Baadi pínki a è àten táa o àten Luda sãabu kpá, ¹⁰ akũ ò a dõ barakeri kũ àdigõ vute Luda ɔnn Gãnu Manan ũ, akũ yã kũ à a lè ñ kũ gbãna à bò ñ sare.

Pita waazikena Luda ɔnn

¹¹ Lãkũ à na Pita kũ Yuhanaoa nã gu kũ òdi pi Sulemanu èdan, akũ baadi pínki ten gẽ ñ kĩnaa, kũ yã pìi bò ñ sare yã.

¹² Kũ Pita gbẽnɔ è, à pìinne: Isarailanɔ, bó yã mé à tò yã pìi bò á

sareε? Bó yā mé à tò á wé fīwá λεε? Áten da ó zīda gbāna kesō ó ludayāmana mé à tò gbē dí táa ò yá? ¹³ Ó dizi káakunŋ Ibrahī kŋ Isaakuo kŋ Yakubuo Luda gwenaa kpà a zīkeri Yesua. Ákōnŋ sō a a kpà gbānadeno a bo a kpe Pilati kŋ à zè kŋ a gbarēnaao are. ¹⁴ A bo Luda gbē mana kŋ à kú adona pì kpe, akŋ a wé kè Pilatia à gbēderi gbareáre. ¹⁵ A Wèndikpammarii dè, akŋ Luda a vù bona gan. A sèedadenŋ ó ũ. ¹⁶ Yesunaanikena mé à tò gōgbē kŋ á a dō áteni a gwa dí wèrekōa Yesu tō gbāna yāi. Yesunaanikena mé à a gbà aafia á pínki wára. ¹⁷ Tera ma gbēnŋ, má dō kŋ ákōnŋ kŋ á gbānadeno yā pìi kè wésirakēnaa gŋmmē. ¹⁸ Luda dò annabinŋne are, akŋ ò gīnake ò pì í pínki kŋ Arumasihu ni wétāmma e, akŋsō à kè le. ¹⁹ Abire yāi à nèse lite à are dō Ludaa, á durunnanŋ ni kēáwa de à suáre kŋ nèsekpatēnaao ²⁰ à Yesu kŋ à gīnake à a dītēáre Arumasihu ũ pì zīáwa. ²¹ Séde àgō kŋ musu gīa ari gŋrŋ kŋ Luda ni pō pínki keke à ke dufu, lākŋ à dà a annabinŋne nà ò ò zaa káaku. ²² Musa pì, Dikiri á Luda ni á gbēke sé annabi ũ lán a bà. À yā kŋ ani oáre ma pínki. ²³ Gbē kŋ adi annabii pì yā ma sōro, Luda ni ade bo á té à a demē. ²⁴ Annabi kŋ ò Luda yā ònŋ pínki naana Samuēli kīnaa gŋrŋ díkīna baaruu kpà. ²⁵ Yā kŋ annabii pìnŋ òo kŋ Luda bàka kŋ à kú kŋ á dizi káakunŋo gō á pō ũ, lākŋ à ò Ibrahīne nà à pì áni arubarika da andunia buri pínkigu a buri gāi. ²⁶ Kŋ Luda a zīkeri pìi dītē, à a zīáwa káaku, de à arubarika daágu à á baadi kpe li a yāvānikenanŋne.

4

Yakpatekena kŋ Pitao kŋ Yuhanao

¹ Kŋ Pita kŋ Yuhanao ten yā o gbēnŋne, sa'orinŋ kŋ Luda kpé dogari gbē zōkōnŋ kŋ Sadusinŋ gēnyī. ² N pō fē kŋ òten yā da gbēnŋne yāi, òten gēnŋ vuna Yesu gŋn kpākpa ke. ³ Akŋ ò í kŋ ò í dá kpésiran ari gu dō, zaakŋ gu gīnake à sī kō. ⁴ Ama gbē dasi kŋ ò í yā mànŋ Yesu náani kè ari í gōgbēnŋ dasi kŋ à kà gbēnŋn dŋbu sŋoro taka bà.

⁵ Kŋ gu dō, Yuda gbānadeno kŋ gbē zōkōnŋ kŋ ludayādannerinŋ kākara Yurusalemu. ⁶ Sa'oriki Anasa kŋ gwe kŋ Kayafao kŋ Yuhanao kŋ Alesandao kŋ gbē kŋ ò de sa'oriki pìi dane ũnŋ í pínki. ⁷ Ó sù kŋ Pitao kŋ Yuhanao gbānade pìnŋ are, akŋ ò í lá ò pì: Bó gbāna ke dí tón a abirekŋ kēoo? ⁸ Akŋ Luda Nini sù Pitaa à pīnne: Gbānadeno kŋ gbē zōkōnŋ, ⁹ lākŋ áteni ó lala gbāra nà yā mana kŋ o kè erēne yāi, deran o kè à wèrekōa nà, ¹⁰ ákōnŋ kŋ Isarailanŋ pínki àgō dō kŋ gbē kŋ à zena á are dí aafiaa lè kŋ Yesu Kirisi Nazera kŋ a a pà lía Luda a vù bona gan tōome. ¹¹ Leme gbè kŋ ákōnŋ kpéborinŋ

a pā kpài mé à gǝ́ kpé kusuru gbè mède ũ. ¹² Gbē pānde ke kun kũ ani gbē sura baro, zaakũ andunia gũn pínki Luda dí gbēke dite bisāsirinŋne à n̄ sura baro, séde àpii.

¹³ Kũ ò Pita kũ Yuhanao kùgbānakēnaa è, akūsō ò dǝ́ kũ talaka wésiradenŋme n̄ ũ, à bò n̄ sare, akũ ò dǝ́ sà kũ ò gĩnake ò kú kũ Yesuome yā. ¹⁴ Lákũ ò gbē kũ à werekōanaa pii è ze nà n̄ sare, odi f̄ ò yāke ò doro. ¹⁵ Ò piínne ò bote, akũ ò yā gǝ́gǝ́ ¹⁶ ò pi: Óni ke dera kũ gbē pìnŋoo? Zaakũ Yurusalemudenŋn dǝ́ pínki kũ ò daboyā zǝ́kǝ́ kè, óni f̄ ò gíro. ¹⁷ De yā pi sún dagula de adilaro, ò kpàkēnyĩ pāsīpāsī de òsun yā o gbēkene kũ tǝ́ piio doro. ¹⁸ Akũ ò n̄ sísí ò yā diteñne òsun yā o kesō ò yā dañne kũ Yesu tóoro sãnsãn. ¹⁹ Akũ Pita kũ Yuhanao wēm̄ma ò pi: A gwa á zīdane. A yān óni ma yá, ke Luda pó? A kpate mé à mana Ludanee? ²⁰ Zaakũ óni f̄ ò gí ò yā kũ o mà akūsō o è oiro. ²¹ Gbānade pìnŋ èra ò vīna dàdañyĩ, akũ ò n̄ gbáre. Odi wētāmmana zé lero, zaakũ baadi pínki ten Luda sáabu kpá yā kũ à kèe pi yāi. ²² Gbē kũ ò werekōana daboyā bire kēnee pi zī kũ de wè buplala.

Yesudenŋ kùgbāna wékenaa

²³ Kũ ò n̄ gbáre, akũ ò tà n̄ gbēnŋ kīnaa, ò óñne lákũ sa'orikino kũ gbē zǝ́kǝ́nŋ òñne nà. ²⁴ Kũ ò mà, ò s gbāna dǝ́ Ludaa leele ò pi: Dikiri, mǝ́kǝ́n mé n̄ musu kè kũ zīteo kũ ísirao kũ pó kũ ò kú n̄ gũnnŋ pínki. ²⁵ N dà n̄ zīkeri ó dizi Daudane kũ n̄ Nini gbānao, akũ à pi:

Bó yā mé à tò burinŋ ten zuka káa?

À kè dera òten lé pā kpákūsūu?

²⁶ Andunia kīnanŋ ten zǝ́ soru ke, kpatablerinŋ ten kakara Dikiri kũ Kína kũ à kàao.

²⁷ Yāpurame, Herōdu kũ Pōntiu Pilatio kākara wēte dí gũn kũ Isarailanŋ kũ buri pāndenŋ n̄ zīkeri kũ à kú adona Yesu kũ n̄ kà kīna ũ pii. ²⁸ Ò kè lákũ n̄ gĩnake n̄ zeo nà n̄ gbāna kũ n̄ poyenyīnaaooa. ²⁹ Tera sà Dikiri, n̄ yā pāsī kũ ò ò ma gwe. Ókǝ́nŋ n̄ zǝ́blerinŋ, n̄ ó gba lé ò n̄ yā o kũ kùgbānao manamana. ³⁰ N̄ ò dawá de ò gbēnŋ werekōa ò daboyānŋ kũ yābonsarenŋ ke kũ n̄ zīkeri kũ à kú adona Yesu tóo. ³¹ Kũ ò adua kè ò làka, gu kũ ò kōkakaranan yīgāyīgā, Luda Nini sūm̄ma n̄ pínki, akũ ò gèe òten Luda yā óñne kũ kùgbānao.

Yesudenŋ nèsedokǝ́nŋkena kũ kǝ́o

³² Yesu náanikerinŋ laasun dokǝ́nŋ vī kũ lédokǝ́nŋo. N̄ gbēke dì pi a pó kũ á vīnŋ bi a póm̄e adoro. N̄ pó pínki bi n̄ pínki póm̄e. ³³ Luda zīrinŋ ten Dikiri Yesu vuna gan yā o gbēnŋne

kū gbāna zōkōo. Ò Luda gbēke zōkō lè ní pínki. ³⁴ Póke dí kīa ní gbēkearo, zaakū gbē kū ò bú ke kpé vīno dì yía ò su kū a ɔɔo ³⁵ ò kpá zīrinɔa, de ò kpá baadia lākū à a bɔkɔte de nà. ³⁶ Levi buri Yusufu kū à bò Sipiru bùsun kú ní té. Luda zīrinɔ tó kpàne Baanaba. Tó pìi pì Laakarikpaterii. ³⁷ À bú kū à vī yía, akū à sù à a ɔɔo kpà zīrinɔa.

5

Anania kū Safirao

¹ Gōgbē kū òdì pine Anania kun dɔ kū a nanɔ Safirao. A zīte yía ² à a ɔɔo fīnti bò kū a nanɔ dōnaao, akū à gèe à a kpara kpà zīrinɔa. ³ Akū Pita pìne: Anania, bóyāi n tò Setan dōnne are le sée? N n zīte ɔɔo fīnti bò, akū n éke tò Luda Ninine. ⁴ Goro kū ndi zīte pì yíaro, n pónloo? Kū n yía sō, lākū ní yei nà ïni ke kū a ɔɔoroo? À kè dera n yā bire kena laasun lèe? Adi ke bisāsirin n éke tōnero, Ludan n tōne. ⁵ Kū Anania yā pìi mà, à lète à gà. Akū vīna gbē kū ò yā pìi màno kù manamana. ⁶ Kefennano gè ò biza dàala, akū ò a sè ò gèe ò a vī.

⁷ Kū à kà lán awa aakō bà, yāke manaa sari a nanɔ sù à gè. ⁸ Akū Pita a là à pì: Ñ omene, a zīte pìi yía lán dí bàn yá? À wèa à pì: Ee, lemε. ⁹ Akū Pita pìne: Bó yā mé à tò a Luda Nini lè a gwāa? Gbē kū ò n zā vīno n kú kpélele, oni n sé ò bo kúnwo se. ¹⁰ Gwe gōno à lète a are à gà. Kū kefennano gè, ò è à gà, akū ò a sè ò gèe ò a vī a zā sare. ¹¹ Akū vīna sɔsi gbēno kù manamana ní pínki kū gbē kū ò yā pìi màno ní pínki.

Daboyano kū yabonsareno

¹² Luda zīrinɔ ten daboyā kū yabonsareno ke dasi gbēno té. Yesu náanikerino dì kōkakarana ke lele Sulemanu edan ní pínki. ¹³ Gbē pādeno dì we ò nām̄maro, ama gbē sīnda pínki dì ní tó nna sí, ¹⁴ ama gbē dasi kū òten Dikiri Yesu náani kenɔ, gōgbēno kū no gbēno ní pínki, òdigō kara ní té. ¹⁵ Akū ò gyāreno sète kū wútebɔno kū gyāresɔbɔno ò ní káte zén, de tó Pita ten gēte, a nini le à da ní gbēkenɔla yāi. ¹⁶ Pari bò wēte kū ò kú Yurusalemu sareno ò sù kū gyāreno kū gbē kū tãnanɔ ten wari dóm̄mano, akū ò wèrekōa ní pínki.

Wétamma mōna zīrinone

¹⁷ Akū sa'oriki kū Sadusi gà gbē kū ò de a gbē unɔ fùte ò nēsegōbaa kpà kúnwo. ¹⁸ Ò zīrinɔ kùkù ò ní ká kpésiran, ¹⁹ akū Dikiri malaika sù à kpé pì zé wēñne gwāani à ní bóte à pì: ²⁰ À gé àgō kú Luda onn, à wēndi dufu pì yā o baadi pínkinε. ²¹ Zīrinɔ yā pìi mà, akū ò gèe Luda onn kɔnkɔkɔnkɔ òten yā dañne.

Kū sa'oriki kū a gbēnŋ fùte, ò Isaraila gbānadenn kū n gbē zōkōnŋ kākara, akū ò dogarinŋ zī ò gé zīrinŋ bŋte kpēsiran ò su kūnwo. ²² Kū dogari pinŋ kà gwe, odi n le kpénlo. Akū ò era ò tà ò pinne: ²³ Kū o ka kpé pì kīnaa, o lè gbānnŋ tatana gīngin a dākparinnŋ kú kpéleleā, ama kū o wè, ódi gbēke lenlo. ²⁴ Kū Luda nn dākparinnŋ gbē zōkō kū sa'orikinŋ yā pìi mà, ò bídi kè lán yā pì de nà. ²⁵ Akū gbēke sù à pinne: À ma! Gbē kū a n ká kpēsira gūnnŋ kú Luda nnn òten yā dañne. ²⁶ Akū Luda nn dākparinnŋ kū n gbē zōkōnŋ gèe ò n kūkū ò sù kūnwo yākete sari, zaakū òten vīna ke gbēnnne, de òsun n pápa kū gbēeroo yāi.

²⁷ Kū ò sù kūnwo, ò n zé gbānadenn are, akū sa'oriki n lala yāi à pì: ²⁸ O giāre sānsān à yā dañne kū tó pìio, akū a tò yā pì kpé àten da Yurusalemula pínki, akūsŋ á ye à gbē pì ga yā diwa yā? ²⁹ Akū Pita kū zīri kparannŋ wēmma ò pì: Luda yā mé à kú ò ma de bisāsiri pōla. ³⁰ Ó dizinnŋ Luda mé à Yesu kū a a lòko lía a dè pìi vù. ³¹ Luda a sè à vùte a oplai Kīnanē Surabari ū, de à Isarailannŋ gba zé ò nèse lite à n durunnannŋ kēmma. ³² Yā pinŋ sèedadennŋ ó ū, ókōnŋ kū Luda Nini kū Luda di kpá gbē kū òdi a yā mannao.

³³ Kū ò yā pìi mà, n pŋ fē manamana, akū ò ye ò n dede. ³⁴ Farisi kū òdi pinē Gamalieli kú n té. Ludayādanneriime, gbē sīnda pínki di a tó nna sí. À fùte à zè à pì ò bo kū gbē pinŋ gīa. ³⁵ Akū à pinne: Isarailannŋ, à laakari ke yā kū á ye à ke gbē pinŋneea. ³⁶ Adi gi kero kū Tuda fùte àteni a zīda dite a ka. Ò tēi lán gbēnnŋ wàa pla bà. Kū ò a dè, akū a ìbanŋ fākōa, akū yā làka. ³⁷ A gbera Galili gbē Yudasī fùte gbēnnŋ narogōra à gbēnnŋ gāte à nāawa dasi. À gā se, akū a ìbanŋ fākōa n pínki. ³⁸ Maten oāre tera, àsun gbē pinŋ yā daro, à n tó. Tó n pŋyeina kū n yākenannŋ bò bisāsiri kīnaame, ani mì de. ³⁹ Tó à bò Luda kīnaame sŋ, áni fŋ à kpánnero. À laakari ke zīkana kū Ludaoi. ⁴⁰ Ò a yā mà, akū ò zīrinŋ sīsī ò n gbē. Ò gīinne ò yā o kū Yesu tóo, akū ò n gbāre.

⁴¹ Zīrinŋ bò gbānadennŋ kīnaa kū pōnnao, zaakū ò è ò kà kú ò wé'i dañma Yesu tó yāi. ⁴² Lākū gu dīgŋ dŋ nà òdīgŋ yā dañne Luda nn kū n benŋo, òdīgŋ Yesu baaru nna kpánne kāmabonaa sari, òdi pì àkūme Arumasihu ū.

6

Kpanyīri gbēnnŋ supplanŋ ditena

¹ Gōra birea kū Yesu ìbanŋ ten kara, n Girikiyāmarinnŋ ten yākete ká n Eberuyāmarinnŋ ò pì, tó òten pōble kpaate lākū gu dīgŋ dŋ nà, òdi pā kpá n gyaannŋime. ² Akū zīri gbēnnŋ kuri awēplanŋ Yesudennŋ sīsī n pínki ò pì: À zé vī ò pā kpá Luda yāi ò laakari dŋ pōble kpaatēnaaro. ³ À gōgbēnnŋ bo á té gbēnnŋ

suppla, gbē mana kū ōndō kū Luda Ninio pèkeremmanō, de ò ñ dīte zī pì gbē zōkōnō ũ, ⁴ óni laakari dō aduakēnaaa kū Luda yā'orīnēnaao. ⁵ Yā pìi kàngu ñ pínki, akū ò Sitivī kū Luda Nini kū ludanaanikēnaao pèkerēaa sè kū Filipio kū Porokoruo kū Nikanō kū Timō kū Pamenao kū Antiōku gbē Nikola kū à Yudanō donyīze sè yāo. ⁶ Ò gèe kūńwo zīrinō kīnaa, akū ò adua kēñne ò ɔ nāmma.

⁷ Luda yā ten dagula, Yesu ibanō ten kara Yurusalemu manamana, akū sa'orinō Yesu yā sī dasidasi.

Sitivī kūnaa

⁸ Luda arubarika kū gbānao pèkerē Sitivīa, akū à ten daboyā kū yābonsarenō ke gbēnō té. ⁹ Aduakēkpe ke kun kū òdi pì zīdadēnō aduakēkpe. N gbēkenō bō Sireni kū Alesandario kū Silisia būsuo kū Asia būsuo. Akū ò ibere sè kū Sitivīō ò lékpakōa kē kāao. ¹⁰ Ama odi a fīro ōndō kū Luda Nini a gbà yāi. ¹¹ Ò té kà gbēnōn, akū gbē pìnō pì: O mà à bō Musa kū Ludao yā kpe. ¹² Ò Yudanō kū ñ gbē zōkōnō kū ludayādannērīnō laakarīi fūte, akū ò gèe ò Sitivī kù, ò gèe kāao ñ gbānadēnō kīnaa. ¹³ Akū ò sù kū sēedade ékenō ò pì: Gbē dí mé àdigō Luda kpé kū a dokao vāni bo lakanaa sari. ¹⁴ Zaakū o mà à pì Yesu Nazera ni kpé pì kakatē à ó futēokarayā kū Musa dāwēre litē sé. ¹⁵ Akū gbānade kū ò vutēna gwēnō wé pè Sitivīa ñ pínki, ò è a ān de lán malaika ānn bà.

7

Sitivī yā'ona gbānadēnōne

¹ Akū sa'oriki Sitivī là à pì: N yā pìnō ò yāpuraan yá? ² Akū à pì: Ma gbēnō kū ma denō, à ma! Luda Gakuride bō à sù ó dizi káaku Ibrahīa gōrō kū à kú Mesopotamia būsun, zaade à kpé à gé vute Arana. ³ À pīne: N bo n būsun n danēnō té ñ tá būsū kū mani mōnnen. ⁴ Akū à bō Kaladia būsuo pìi gūn à gèe à vūte Arana. A de ga gbera Luda sù kāao būsū kū á kun tera dí pìn. ⁵ Luda dí būsuo pì zīte ke kpáa bee gèse doro, ama à a lé sēne à pì ani gō a pō ũ kū a burinō. Gōrō bīrea sō Ibrahī né vīro. ⁶ Luda pīne lán dí bà: N burinō ni nibō ble būsū pānden. Gwen oni zō blen, oni wé tāmma ari wè wāa pla. ⁷ Luda pì áni wari dō buri kū oni zō bleñnenōa, Ibrahī buri pìnō ni bōte ò su ò donyī keare gu dí pìn. ⁸ Akū Luda tōzōyā dà Ibrahīne a bàka kunna kāao sēeda ũ. Kū à Isaaku ì, à tōō zōñe a gōrō sōraakōde zī. Len Isaaku kē Yakubune le dō, akū Yakubu kē ó dizi káaku gbēnōn kuri awēplanōne le se dō. ⁹ Akū ó dizi káaku pìnō nēsēgōbaa kpà kū ñ gbēndo Yusufuo, ò a yā ò tà kāao Misila. Luda kú kāao, ¹⁰ à a bō a wari sīnda pínki gūn. Luda Yusufu pìi gbà ōndō à tò à nna kū Misila kīna Firi'aunao, akū à a dīte Misila būsū gbē zōkō

ũ kũ a be ɔnnwo. ¹¹ Akũ nàa kà Misila kũ Kanaanɔ bùsuuo pínki. Wari kè zōkō, ó dizi pìnɔ dí pōke le ò blèro. ¹² Kũ Yakubu mà pōblewe kú Misila, à ó dizi pìnɔ zì gwe. N̄ gena káakuden gwe. ¹³ A gèn pladen Yusufu a zīda mò a v̄ininɔne, akũ Firi'auna Yusufu danenɔ d̄. ¹⁴ Akũ Yusufu gbē zì a de Yakubua à mó kũ a danenɔ n̄ pínki. N̄ pínki gbēnɔn baaakō akuri awesɔɔrome. ¹⁵ Akũ Yakubu gē Misila. Gwen à gàn kũ ó dizi pìnɔ n̄ pínki. ¹⁶ Ò sù kũ n̄ gènɔ Sekemu, akũ ò n̄ v̄i gbēwee kũ Ibrahī lù mira ũ gūn Amɔ nénɔa à fīnaa bònne kũ andurufuuo.

¹⁷ Kũ lé kũ Luda sè Ibrahīne gɔɔ ye à ká, ó buri dasi kũ à kàra Misila manamana. ¹⁸ Akũ kína dufu kũ à Yusufu d̄ro kpata blè Misila. ¹⁹ À pāsī kũ ó burio à wé tà ó dizinɔa, à tò ò n̄ nénɔ kòte ò gàga. ²⁰ Gɔɔ birean ò Musa ì a àlesi mana. Ò a gwà a de bea mɔ aakōme. ²¹ Kũ ò a zùkūna, akũ Firi'auna nénɔgbē a sè a a gwà a zīda né ũ. ²² Ò Misilanɔ ɔndō dà Musane pínki, à gō gbē zōkō ũ yā'ona kũ yākenaao gūn.

²³ Kũ à kà wè bupla, à dà a nèsee gūn à gé a Isaraila dakenɔ gwa. ²⁴ Kũ à è Misila gbē ten wari dɔ a gbē mèn doa, akũ à yā s̄i a gbēne à fīna bòa à a dè. ²⁵ Kũ Luda ye à a gbēnɔ sura ba a gāi, àten da ò dōme, ama ò d̄ro. ²⁶ Kũ gu d̄, Isaraila gbēnɔn planɔ ten f̄iti ke, akũ a sù à n̄ kpaate à kúte kèñne à pì: Ma gbēnɔ, à kè dera àten wari dɔkōa átēne? ²⁷ Akũ gbē kũ àten wari dɔ a gbēndoa ɔ s̄ Musai à pì: Dí mé à n̄ ke kína yāgōgōri ũwēre? ²⁸ N̄ ye n̄ ma de lākū n̄ Misila gbē dè nà gīan yá? ²⁹ Kũ Musa yā p̄i mà, à bàa lè à tà Midiā bùsun. Gwen à négōgbēnɔ ìn gbēnɔn pla.

³⁰ Wè bupla gberan malaika bò à s̄ua gbárannan Sinai kpi sare tariankpā té gūn. ³¹ Kũ Musa daboyā bire è, à bò a sare. Kũ à n̄aì à gwa, à Dikiri kòtoo mà à pì: ³² Makūme n̄ dizinɔ Ibrahī kũ Isaakuo kũ Yakubuo Luda ũ. V̄ina Musa kũ àten lukaluka, adi f̄s̄ à wé sè à gwàro. ³³ Akũ Dikiri p̄ine: N̄ n̄ kyate bobo, zaakū gu kũ n̄ zen kú adoname. ³⁴ Ma wétamma kũ òten mɔ ma gbē kũ ò kú Misilanɔne è s̄ans̄an ma n̄ ndanaa mà, akũ ma su mà n̄ sura ba. Mani n̄ zī Misila s̄a. ³⁵ Musa kũ ò ḡine yā ò p̄i dí mé à a kè kína yāgōgōri ũñne p̄iin Luda yā òne malaika kũ à bò à s̄ua tariankpā gūn gāi, à a zì kína kũ ani n̄ gbarē ũ. ³⁶ Àkũ mé à bò kúnwo à yābonsarenɔ kũ daboyānɔ kè Misila kũ Isira Tērao kũ gbáranna gūnwo wè bupla. ³⁷ Musa p̄i mé à p̄i Isarailanɔne, Luda ni n̄ gbēke sé annabi ũ lán a bà. ³⁸ Musa p̄i kú kũ gbē kũ ò kakarana p̄inɔ gbárannan, à kú gwe kũ ó dizinɔ kũ malaika kũ à yā òne Sinai kpi musuo. Àkũ mé à yā wèndidenɔ s̄i à kpáwá.

³⁹ Ó dizinɔ dí a yā maro, akũ ò ḡi n̄ laasun èra à tà Misila. ⁴⁰ Ò p̄i Harunanɔ: N̄ t̄ana kenɔ kewere ò dowerē are, zaakū Musa kũ

à ó bôte Misila, ó dō yā kū à a lèro. ⁴¹ Goro birean ò tāna pì lán zūsane bōroo bà, akū ò sa òa ò dikpe kè pò kū ò kè n̄ zīdane pì yā musu. ⁴² Akū Luda kpe līnne à tò ò donyī kè ludambe pónone lākū ò kè annabinō takada gūn nà ò pì:

Isarailanō, adi ke makū a sa òma gbáranan wè buplaro.

⁴³ Tāna Moleki bizakutan á sena kū susune tāna Refā kū a zeo takao. Dikiri kū a pì a donyī kēñnenō yāin mani tó ò tá kāáo Babilōnu dire kpa.

⁴⁴ Ó dizinō Luda bàka kunna kūñwo kuta vī gbáranan. Luda a taka mò Musane, akū ò kè lākū Luda òne nà. ⁴⁵ Kuta pìi gō Yōsuanē kū ó dizinō, akū ò sù ò buri kū Luda pèñmañnenō būsuu sīm̄ma. Kuta pì kú gwe ari Dauda goroa. ⁴⁶ Dauda pì nna kū Ludao, akū à wé kèa de à le à kpé bo Yakubu Ludane. ⁴⁷ Sulemanu mé à kpé pìi bōne. ⁴⁸ Ama Luda Musude diḡō kú kpé kū bisāsirinō bōo gūnlo, lākū annabii ò nà:

⁴⁹ Dikiri pì:

Musu bi ma kíblegbaame,
zīte bi ma tintim̄me.
Kpé kpate takan áni bomenee?
Mákp̄an ma kipaki kunn?

⁵⁰ Makū mé ma pò sīnda pínki kèroo?

⁵¹ Ludayādarisarinōn á ū! Á nēse vīro! Á sã gbāname! Adigō gí Luda Ninii adigō ke lán á dizinō bà. ⁵² Annabi kpaten á dizinō gí wé tāaii? Ò gbē kū ò gīnake ò Gbē Mana suna yā òo pìnō dède. Ade p̄in a bo a kpe a a dè sà. ⁵³ A doka kū malaikanō sūoo s̄i, ama ádi zī ke a yāaro.

Sitivī papana kū gbèeo

⁵⁴ Kū ò yā p̄ii mà, n̄ p̄o fēi ò saka s̄oi. ⁵⁵ Akū Luda Nini d̄idi Sitivīa à wé pè ludambea, akū à Luda gakuri è kū Yesuo zena a oplai. ⁵⁶ Akū à p̄i: À ma! Ma ludambe è wēna, Bisāsiri Né zena Luda oplai. ⁵⁷ Akū ò o t̄ata n̄ s̄aa ò wiki gbāna lè, akū ò k̄usia lelelelele. ⁵⁸ Ò a ḡate ò bō kāao wēte kpe, akū òteni a pápa kū gbèeo de ò a de. Ò n̄ uta z̄kōnō bō ò k̄ate kefenna kū òdi pine Solu sare. ⁵⁹ Kū òten Sitivī pápa kū gbèeo le, à adua kè à p̄i: Dikiri Yesu, n̄ ma nini sí. ⁶⁰ Akū à k̄ute à wiki gbāna lè à p̄i: Dikiri, ñsun n̄ durunna d̄ik̄ina daro. Yā bire onaa gberan à ḡa.

8

¹ Solu kú gbē kū ò Sitivī dènō kpe.

Solu wētamma m̄na Yesudenōne

Zī birean ò nà wētāna s̄osi gbē kū ò kú Yurusalemunōa manamana. Zīrinō baasi ò f̄ak̄ōa n̄ p̄inki Yudea kū Samaria b̄usunō gūn. ² Ludayāmari kenō Sitivī v̄i ò a gè s̄o d̄o kū wiki

gbānao. ³ Akū Solu kokari kè kū sōsi gbēnō kakatēnaao. Àdigō gē ɔn kū ɔnnwo àgō gōgbēnō kū nōgbēnō kūkū àgō n gāte à gé à n ká kpésiran.

Baarunnakpana Samaria būsun

⁴ Gbē kū ò fākōanō gēe ò Yesu baaruu kpà gu sīnda pínkin. ⁵ Filipi gēe Samaria būsū wēte ken, akū à Arumasihu waazi kēñne. ⁶ Kū gbēnō Filipi yā mà, akūsō ò daboyā kū à kēnō è, ò laakarīi dō yā kū àten oa kū nēse mēn doo. ⁷ Zaakū gbē kū n tānanō gòmma kū wiki gbānaonōn dasi, akūsō kōnōdenō kū ɛrenō wèrēkōa dasi. ⁸ Akū ò pōnna kè manamana wēte pīi gūn.

⁹ Gōgbē ke kú gwe zaa zī òdi pine Simō. Àdigō daboyā ke à bō Samariadenō sare, akū à a zīda dīte gbē bèere de ũ. ¹⁰ Né fīti gbē zōkō pínki dī laakarī dō a yā ò pi: Gbē pī bi gbē kū òdi pine Luda gbāna zōkōdeme. ¹¹ Daboyā kū àdigō ke n té zaa gikēna n kū gbāna. ¹² Ama kū ò kpata kū à bō Luda kīnaa baaru kū Filipi kpāñne kū Yesu Kirisi tōoo mà, ò sī, akū ò da'ite kè gōgbēnō kū nōgbēnō n pínki. ¹³ Bee Simō yā pīi sī à da'ite kè, akū à nā Filipia. Kū à daboyā kū gbāna yā zōkō kū Filipi ten kēnō è, yā pīnō bō a sare.

¹⁴ Kū zīrinō mà zaa Yurusalemu Samariadenō Luda yā sī, ò Pita kū Yuhanao zīrīma. ¹⁵ Kū ò kà gwe, ò adua kēñne de ò Luda Nini le yāi. ¹⁶ Ò n da'ite kè yā kū Dikiri Yesu tōo, ama Luda Nini dī didi n gbēkearo. ¹⁷ Kū ò ɔ nāmma, akū ò Luda Nini lè sà. ¹⁸ Kū Simō è ò Luda Nini è kū zīrinō ɔnammanaao, akū à sūñne kū ɔgō ¹⁹ à pi: À ma gba gbāna pī se, de gbē kū ma ɔ nāa ni Luda Nini le. ²⁰ Akū Pita pīne: N ɔgō kakate kūnwo, zaakū nten da ñni Luda gba lú kū ɔgōome. ²¹ N ɔ kú zī pīi gūnlo, n baka kú a gūnlo, zaakū n nēse mana Ludanero. ²² N kpē li n yā vāni pīne n adua ke Dikiria, ke ani sūru ke kūnwo kū n laasun bire takao gwēe? ²³ Zaakū ma è kū sēwe zīni kú n gūn, durunna bàa kànne. ²⁴ Akū Simō pī: À adua kemene Dikiria de yā kú a ò ke sún ma lero yāi.

²⁵ Kū Pita kū Yuhanao Dikiri sēdaa kè ò a yā dàñne, akū ò èra òten tá Yurusalemu, òten baaru nna kpá Samaria lakutunō gūn dasidasi.

Filipi kū Etiopia gbānade keo

²⁶ Dikiri malaika yā ò Filipine à pi: N fute n gé gēnōmidōki kpa. N zé kú à bō Yurusalemu à gēe Gaza sé, zé kú à bōte gbārannan. ²⁷ Akū à dà zén. Etiopia gbēke té zé pīn. Etiopia būsū saraunia kū òdi pine Kandase begwariime, a aruzēke dākparīnō gbē zōkōome. À sū à donyī kè Yurusalemu, ²⁸ akū à èra àten tá à vutena a sōgo gūn, àten annabi Isaya takada kyó ke. ²⁹ Akū Luda Nini pī Filipine: N gé n na sōgo direi. ³⁰ Akū

Filipi bàa lè à gèε. À mà àten annabi Isaya takada kyó κε, akū à a là à pì: Ní kyó kū nten κε bokote dō yá? ³¹ À wèa à pì: Tó gbēke dí a bokotemenero, mani fō mà a òrò dō yá? Akū à Filipi sisi à gè à vùte a sare. ³² Yā kū àteni a kyó κε piin dí:

Lán sã kū òten gé a kùtu kpá bà,
lán sãne òrò kū òteni a kã kē bà,
à yīte kpēn adi lé wēkōaro.

³³ Ò wé'i dàa,
odi yákpate κε kãao a zéaro.

Dí mé ani fō à a gòrò bire yā oo?

Zaakū ò a wèndii bò andunia gūn.

³⁴ Akū gōgbē pì pì Filipine: Ní omene, dí musun annabi yā bire òo? A zīdan yá ke gbē pāndeme? ³⁵ Naana Luda yā pìia Filipi Yesu baaru nna kpāne. ³⁶ Kū òten gé are, ò kà í ke kīnaa, akū gōgbē pì pì: Ní í gwa la. Bó mé ani kpámene mà da'ite keε? ³⁷ Akū Filipi pìne: Tó n yā pì si kū nèse mèn doo, ìni fō. À wèa à pì: Ma si kū Yesu Kirisi bi Luda Némε. ³⁸ Akū à pì ò gó ze. Akū n pla n pínki ò kipa ò gè ìn. Akū à a da'ite kè. ³⁹ Kū ò bikù bara, akū Dikiri Nini Filipi kpàgui, gōgbē pì dí a e doro, akū ponna gūn à dà zéla. ⁴⁰ Filipi a zīda è ze Azotu, akū à gèε à Yesu baaru nna kpà wéte kū wéteo ari à gèε à kào Sizaria.

9

Yesu bo à suna Solua (Zīr 22:6-16, 26:12-18)

¹ Gòrò birea sō Solu ten pò bo a yīn, àten yā pāsī o Dikiri ìbanò dèdèna yā musu. À gèε sa'oriki kīnaa, ² à gbèkaa à lá kē Damasuku aduakεkpedenone à kpáawa, de tó à zé pì denò lè gwe, gōgbēnò kū nōgbēnò n pínki, ani n kükù à su kúnwo Yurusalemu. ³ Kū à dà zén, àten gé à kà káni kū Damasukuo, akū kánto gupura bò ludambe à dàkala. ⁴ À bò à lète, akū à kòtoo mà à pìne: Solu, Solu, bó mé à tò nten wé tãmaa? ⁵ Akū à pì: Díme n ũu, Dikiri? Akū à wèa à pì: Makūme Yesu kū nten wé tãa ũ. ⁶ Ní fute n gē wéte gūn, oní onne yā kū ìni κε. ⁷ Gbē kū òten gé kãaonò gō sãii. Ò kòtoo pì mà, ama odi gbēke ero. ⁸ Kū Solu fùte, à a wé wè, akū adi gu ero. Akū ò a kù a ja ò gèε kãao Damasuku. ⁹ À kè gòrò aakō gu'ena sari, adi pò blero adi í miro.

¹⁰ Yesude ke kú Damasuku kū òdi pine Anania. Dikiri yā òne wégupu'ena gūn à pì: Anania. Akū à wèa à pì: Makūn dí, Dikiri. ¹¹ Akū Dikiri pìne: Ní fute n da zé kū òdi pi Súsun ari Yudasi be onn n Taasu gbē kū òdi pine Solu gbeka. Àten adua κε gwe. ¹² Wégupu'ena gūn à n e, n su n ò nàa de à gu e. ¹³ Akū

Anania pìne: Dikiri, ma mà ò gbě pì yā ò dasi, lākū à yā vāni kè n gbě kū ò kú Yurusalemunŏne nà. ¹⁴ Sa'orikinŏ a gbà zé à gbě kū òteni n sísi lanŏ kūkū. Abire yāin à sù. ¹⁵ Akū Dikiri pìne: Ñ gé, zaakū ma gbě pìi sè à gé ma tó bo buri pāndenŏne kū n kīnanŏ kū Isarailanŏome. ¹⁶ Lākū ani wétamma le ma tó yāi nà mani mŏne. ¹⁷ Akū Anania bò à gèè à gèè ŏn pìn, à ŏ nà Solua à pì: Solu ma gbě, Dikiri Yesu kū à bò à sùmma zén gŏrŏ kū nten su la, àkū mé à ma zī de ñ gu e Luda Nini summa yāi. ¹⁸ Gwe gŏnŏ pŏ bŏte a wén lán kpŏtekeke bà ò lète, akū à gu è. Akū à fùte à da'ite kè. ¹⁹ Kū à pŏ blè, à gbāna kù.

Solu waazikena zaa Damasuku

Solu gŏrŏ pla kè kū Damasuku Yesudenŏ, ²⁰ akū à nà Yesu yā waazikena a gŏnŏ Yudanŏ aduakεkpenŏ gūn, à pì Yesu bi Luda Némε. ²¹ Yā pìi bò gbě kū ò mànŏ sare ò pì: Gbě bire mé adi gbě pìi sísirinŏ ásarū ke Yurusalemu? Àkū mé adi su la à n kūkū à tá kūnwo sa'orikinŏ kīnaaroo? ²² Solu sŏ, a gbāna digŏ kara, akū a yā Yuda kū ò kú Damasukunŏ fù à bīriañne kū Yesu bi Arumasihumε.

²³ Gŏrŏ pla gbera Yudanŏ lédokŏnŏ kei ò a de, ²⁴ akū à n lékpakūsūnaai pìi mà. Òten wēte bīnilenŏ dākpā fānantē kū gwāanio de ò a de yāi. ²⁵ Gwāanin Solu gbēnŏ a dà tānkŏn ò a gbāre kū bàao bàai bona bīni musu.

Solu waazikena zaa Yurusalemu

²⁶ Kū à kà Yurusalemu, à wēte à na Yesudenŏa, akū ò vīna kènε n pínki, odi a Yesudekena náani kero. ²⁷ Akū Baanaba a sè à gèe kāao zīrinŏ kīnaa, à gbāñne lākū Solu Dikiri è zén nà kū yā kū Dikiri ònεεo kū lākū à Yesu yā ò gupuraa nà zaa Damasuku. ²⁸ Akū Solu gè n té à kure kūnwo Yurusalemu à yā ò gbēnŏne kū Dikiri tŏo gupuran. ²⁹ Kū à yā ò Yuda Girikiyāmarinŏne à lékpakŏa kè kūnwo, akū òten wete ò a de. ³⁰ Kū à gbēnŏ dŏ, ò zènε Sizaria, akū à tà Taasu.

³¹ Abire gbera sŏsi gbě kū ò kú Yudea kū Galilio kū Samaria būsuuonŏn kun aafia pínki. Òten gbāna kū òten gé are vīnakena Dikirinεε gūn, òten kara kū Luda Nini n nèse kpàteñne yāi.

Ainea werekŏanaa

³² Pita dì kure wēte kū wēteo pínki, akū à gèe Luda gbě kū ò kú Lidanŏ gwa. ³³ À gŏgbě kū òdi pinε Ainea è gwe, à kŏnŏ kù katena wè sŏraakŏ. ³⁴ Akū Pita pìne: Ainea, Yesu Kirisi n werekŏa. Ñ fute ñ n pè koko. Akū à fute gŏnŏ. ³⁵ Lidadenŏ kū Sarŏnudenŏ a è, akū ò līte ò are dŏ Dikiria.

Tabita vuna gan

³⁶ Nɔgbē Yesude ke kú Yɔpa a tón Tabita, kú Giriki yāo sɔ Dɔkasi. Tó pìi pì zɔ. Yā mana kenaa pèkerɛa, akūsɔ àdi takasidenɔ wēnda gwa. ³⁷ Gɔɔ birean à gyā kè à gà. Kū ò a zú ò, ò a sè ò wùte kpé musu gūn. ³⁸ Yɔpa sɔ à zà kú Lidaoro. Kú Yesudenɔ mà Pita kú gwe, ò n gbēnɔn planɔ zīa ò wé kèa ò pì: N mó ó kīnaa likalika. ³⁹ Akū Pita fute à gèe kúnwo. Kū à kà, ò didi káao kpé pìi musu. Akū gyaanɔn nài n pínki kú ɔɔɔɔ, ò uta kú pókasa kú Tabita kè gɔɔ kú à kpé kú kúnwonɔ mōne. ⁴⁰ Pita pèmma à n bôte bàai. À kùte à adua kè, akū à are dò gèe pìia à pì: Tabita, n fute. Kū à wé wè, à Pita è, akū à vùte. ⁴¹ Pita a kú a ɔa à a fute à a zè. Akū à Luda gbē pìnɔ sisi kú gyaanɔn, akū à a kpàmma bēne. ⁴² Yā pìi dà Yɔpala pínki, akū ò Dikiri náani kè gwe dasi. ⁴³ Pita gɔɔ pla kè gwe Simɔ Āna bea.

10

Pita kú Kɔneliu

¹ Gbēke kú Sizaria a tón Kɔneliu. Àkūme soza gà kú òdi pi Itali gà gbē zɔkɔ ū. ² Gbē pì bi ludayāmariime, àdigɔ Luda vīna vī àpìi kú a bedenɔ n pínki. Àdi gba da manamana, akūsɔ àdigɔ adua ke gèn baaakɔ. ³ Zīkea fānantē mò aakɔ à Luda malaikaa è tētētē wégupu gūn, à gè a bea à pìne: Kɔneliu. ⁴ Akū Kɔneliu wé wèa kú vīnao, akū à pì: Bómee, Dikiri? À wèa à pì: N aduakena kú n gbadana gbēnɔneeo kà Luda kīnaa, akū à sì. ⁵ N gbēnɔ zī Yɔpa sà, de ò Simɔ kú òdi pine Pita sísi. ⁶ À kipa gbē kú òdi pine Simɔ Āna bea. A be kú ísira léa. ⁷ Kú malaikaa pìi tà, Kɔneliu a zīkeri gbēnɔn pla kenɔ sisi kú soza ludayāmari kú à naaao. ⁸ Kú à yā pìi bàbañne pínki, akū à n zī Yɔpa.

⁹ Kú gu dɔ, akū ò dà zén, ò kà káni kú wēte pìio. Gɔɔ birea kú ifāntē kà mīdangura, Pita dì kpé musu de à adua ke. ¹⁰ Nà teni a de à ye à pó ble, akū gɔɔ kú òten póble ke à wégupu è. ¹¹ À ludambe è wékɔana, póke ten kipa lán biza zɔkɔ bà. Bà dɔɔna a kusuru mèn siikɔna pínki, àten su zīte. ¹² Pó buri sīnda pínki kú a gūn, nòbɔnɔ kú pó kú òdi táa o kú kùaoɔn kú bānɔ. ¹³ Akū ò pìne: Pita, n fute n de n só. ¹⁴ Akū Pita pì: Agya Dikiri. Mádi tè pó ke pó gbāsī ble zikiro. ¹⁵ Akū à kòtoo pìi mà a gèn plade dɔ ò pì: Pó kú Luda pì à swáswa, òsun a tè boro. ¹⁶ À kè le gèn aakɔ, akū kánto ò pó pìi gà ò tàò ludambe.

¹⁷ Pita ten bídi ke wégupu kú à è pìia, akū Kɔneliu zīri kú ò Simɔ be gbèkanɔ kà gònɔ, ò zena gānu léa. ¹⁸ Ò lé zù ò gbèka tó gwen Simɔ kú òdi pine Pita kipan. ¹⁹ Ari tera Pita ten laasun lé wégupu kú à èea, akū Luda Nini pìne: Gbēnɔn aakɔnɔ teni n gbeka. ²⁰ N kipa n gé kúnwo sikaa sari, zaakū makū mé ma n

zĭmma. ²¹ Akū Pita kĭpa à gèe gbē pìnŋ kĭnaa à pì: Makūme gbē kū àten gbeka ũ. Bó yā mé à tò a su laa? ²² Ò pì: Sozanŋ gbē zōkō Kŋneliu mé à ó zĭ. Gbē maname, à Luda vĭna vĭ. Yudanŋ pínki dĭ a tó nna sí. Luda malaikaa pĭne à n sísi ñ su a bea de à n yā ma. ²³ Akū Pita gè kūŋwo ɔnn à n yàrii kè.

Kū gu dō, à fùte à dà kūŋwo zén. Yɔpa Yesude kenŋ gèe kāao lēele. ²⁴ A gɔɔ aakōden ò kà Sizaria. Kŋneliu a danenŋ kū a gbēna káninŋ kākara àteni n dā. ²⁵ Kū Pita gè ɔnn, akū Kŋneliu gèe à dàale à kùte a are. ²⁶ Akū Pita a fùte à pì: Ñ fute ñ ze. Bisāsirin ma ũ se. ²⁷ Àten yā o kāao ari ò gèe ò gèe kāao kpén, akū à gbēnŋ lè kakarana gwe dasidasi. ²⁸ À pĭne: Á dō kū Yudanŋ zé vĭ ò yākatē kū buri pāndeŋ ari ò gē n ɔnnlo. Ama Luda mōmene māsun gbēke gbāsĭ gwa ke mà a tè boro. ²⁹ A yā mé à tò kū ò ma sísi, ma su sikaa sari. Má ye mà yā kū a ma sísiia ma sà. ³⁰ Akū Kŋneliu pì: A gɔɔ siikōden dĭ kū maten adua ke ma bea ifantē mō aakō mandara'i. Akū kanto ma gbēke è zena ma are à pókasa kū àten té ke dana ³¹ à pì: Kŋneliu, Luda n aduakēnaa sì, n gbadanaa kàagu. ³² Ñ gbēnŋ zĭ Yɔpa Simŋ kū òdi pĭne Pita sísi. Á kĭpa Simŋ Āna bea zaa ísira léa. ³³ Akū ma gbēnŋ zĭmma gōnŋ. Lákū n su nà à kè mana. Tera sà ó pínki ó kú la Luda dōnaa gūn, de ò yā kū Dikiri ònne ñ owere ma yāi.

Pita yā'onaa

³⁴ Pita nà yā'onaaa à pì: Ma sì yāpura sà kū Luda dĭ gbēke wé gwaro. ³⁵ Buri sĭnda pínki té gbē kū àten vĭna kenē, akūsō àdi yā mana ke, ade yā mé àdi káagu. ³⁶ Á légbāzā kū Luda kè Isarailanŋne dō, à kēna kāao nna Yesu Kirisi gāi baaru nna kpāñne. Àkūme buri sĭnda pínki Dikiri ũ. ³⁷ Á yā kū à kè Yudea gu sĭnda pínki dō, lākū à nāa nà zaa Galili Yahaya waazikēna da'itekēna yā musu gbera. ³⁸ Á dō lākū Luda a Nini pĭsi Yesu Nazeraa nà, akū à kú kū gbānaŋ à gèe wēte kū wēteŋ, à yā mana kēñne à gbē kū Ibilisi n ɔ fēñne n kpēnaŋ wèrekōa, zaakū Luda kú kāao. ³⁹ Ókōnŋme yā kū à kè Yudea būsun kū Yurusalemuŋ pínki sēedadēnŋ ũ. Ò a lòko lía ò a dè, ⁴⁰ akū Luda a vù gan a gɔɔ aakōde zĭ à tò à a zĭda mōwēre. ⁴¹ Adi ke gbē sĭnda pínki mé à a èro, sé ókōnŋ kū Luda gĭnake à ó sé a sēedadēnŋ ũ. A vuna gan gbera o pó blē o í mĭ kāao. ⁴² Akū à dàwēre ò waazi ke gbēnŋne ò oñne kū akāame gbē kū Luda dĭte gbē bēnenŋ kū gyāwāndenŋ pínki yākpatekeri ũ. ⁴³ Annabinŋ pínki a yā ò ò pì gbē kū ò a náani kēnŋ durunnanŋ ni kēñma a tó gāi.

Luda Nini kipana buri pāndenŋne

⁴⁴ Gɔɔ kū Pita kpé àten yā pì oñne, Luda Nini kĭpa gbē kū òten yā pì manŋa n pínki. ⁴⁵ Yā pĭi bò Yuda Yesude kū ò sù kū

Pitaonŋ sare, kŭ bee buri pāndenŋ Luda a Nini pìsirĩma gba ũ yāi. ⁴⁶ Zaakŭ ò mà òten yāke buri o òten Luda yābonsare kenanŋ o. Akŭ Pita pì: ⁴⁷ Gbē pìnŋ Luda Nini lè lán ó bà. Dí mé ani fŋ à gínne ò da'ite kee? ⁴⁸ Akŭ à pì ò da'ite keĩne kŭ Yesu Kirisi tŋo. Akŭ ò wé kèa à gŋŋ pla ke kŭĩwo.

11

Pita buri pādenŋ yā gbāna Yuda Yesudenŋne

¹ ZĪrinŋ kŭ Yesude kŭ ò kŭ Yudeanŋ mà lākŭ buri pādenŋ Luda yā sì nà se. ² Kŭ Pita sù Yurusalemu, gbē kŭ ò zè kŭ tŋzŋyāonŋ a taari lè ³ ò pì: N gē gyŋfŋrŋdenŋ bea n pŋ blè kŭĩwo. ⁴ Akŭ Pita fūte àten yā pì bŋkŋteĩne zéazea à pì: ⁵ Má kŭ Yŋpame, maten adua ke, akŭ ma wégupu è. Ma pŋke è lán biza zŋkŋŋ bà, bà dŋdŋna a kusuru mèn siikŋnŋa, à bŋ ludambe àten kipa ma kĩnaa. ⁶ Ma wé pèa tíii, ma nŋbŋnŋ è a gŭn, sènte pŋnŋ kŭ pŋ kŭ òdi taa o kŭ kŋaonŋ kŭ bānŋ. ⁷ Akŭ ma kŋtoo mà ò pìmene: Pita, ò fute ò de ò só. ⁸ Akŭ ma pì, agya Dikiri, tē pŋ kesŋ pŋ gbāsĩ ke dí gē ma lén zikiro. ⁹ Kŋtoo pì bona ludambe gèn plade pì dŋ, pŋ kŭ Luda kèke à gŋ swáswa, màsun a tē boro. ¹⁰ À kè le gèn aakŋ, akŭ ò era ò gà pínki ò tào ludambe. ¹¹ Gŋŋ bire gŋnŋ gbēnŋn aakŋ kŭ ò n zĩma bona Sizarianŋ sù ŋn kŭ má kŭn. ¹² Akŭ Luda Nini pìmene mà gé kŭĩwo sikaa sari. Ó gbēnŋ gbēnŋn suddo díkŋnanŋ gèe kŭmao lèle se, akŭ o gē gbē kŭ à gbē pìnŋ zĩma bea. ¹³ Akŭ à òwere lākŭ a malaikaa è nà, à bŋ à sùawa a kpén à òare à gbē zĩ Yŋpa à ma sísi, ¹⁴ de mà yā kŭ ani a sura ba oare, akāa kŭ a bedenŋ n pínki. ¹⁵ Kŭ ma na yā'onaaa, Luda Nini kipaĩma lākŭ à kipa wá káaku nà. ¹⁶ Akŭ yā kŭ Dikiri ò dí dŋmagu kŭ à pì, Yahaya gbēnŋ da'ite kè kŭ ío, akāa sŋ áni ó da'ite ke kŭ Luda Ninio. ¹⁷ Lākŭ Luda gba dokŋnŋ kèĩne kŭ ókŋnŋ kŭ o Dikiri Yesu Kirisi náani kènŋ nà, dín ma ũ mà fŋ mà gí Ludanee? ¹⁸ Kŭ ò yā pìi mà, odi yāke o doro, akŭ ò Luda tŋ bŋ ò pì: O è Luda era à buri pādenŋ gbà zé dŋ ò nèse lite ò wèndi kŭ àdi lākaro le.

Antiŋkudenŋ zena kŭ Yesuo

¹⁹ Wétāmmana kŭ à fūte Sitivĩ ga gbera mé à tò gbēnŋ fākŋa ò tà Fenisia bŋsun kŭ Sipiru bŋsuuo kŭ Antiŋkuo, òten Luda yā o Yudanŋne n̄tēne. ²⁰ Ama n̄ gbēkenŋ bi Sipiru bŋsu kŭ Sireni bŋsuuo gbēnŋne, akŭ ò gèe Antiŋku òten yā o buri pādenŋne se dŋ, òten Dikiri Yesu baaru nna kpáĩne. ²¹ Dikiri ten ŋ darĩma, akŭ gbēnŋ yā pìi sì dasidasi ò are dŋ Dikiria.

²² Akŭ yā pì baaru kà Yurusalemu sŋsi gbēnŋ kĩnaa, akŭ ò Baanaba zĩ Antiŋku. ²³ Kŭ à kà gwe, à è lākŭ Luda arubarikaa kèĩne nà, akŭ a pŋ kè nna. À lé darĩma n̄ pínki ò ze kŭ Dikirio kŭ nèse mèn doo. ²⁴ Baanaba bi gbē maname, Luda Nini

kū ludanaanikenaao pèkεεa, akū ò kàra Dikiri gbēnŋ gūn dasidasi. ²⁵ Akū Baanaba gèε Taasu de à Solu wetε. ²⁶ Kū à a lè, akū à sù káao Antiokū. Ódigŋ kakara kū sŋsi gbēnŋ dasidasi ògŋ yā dañne ari wè do papana. Antiokū gwen ò Yesu ìbanŋ sŋsin Yesudenŋ ū káaku.

²⁷ Gŋrŋ kùaa annabinŋ bò Yurusalemu ò sù Antiokū. ²⁸ N gbē kū òdi pinε Agabu fùte à zè à gīnake à nà zŋkŋ kū ani ká andunia gūn pínki yā òñne kū Luda Nini gbānao. Kalaudiu kíblena gŋrŋn nàa pìi kà. ²⁹ Akū Yesudenŋ zèò ò n gbē kū ò kú Yudeano kámaza ke lákū baadi gbāna kà nà ò kpāzāñne. ³⁰ Akū ò kè le ò Baanaba kū Soluo zīo ò kpá n gbē zŋkŋnŋa.

12

Yamisi dena kū Pita dana kpésiranwo

¹ Gŋrŋ kùaa kína Herŋdu ŋ pète Yesude kenŋa pāsīpāsī. ² À Yuhana vīni Yamisi dè kū fēnεdao. ³ Kū à è yā bire kè Yudanŋne nna, akū à èra à Pita kù dŋ. À abirekū kè Burodi Futenasari dikpe zīme. ⁴ Kū à Pita kù, à a dà kpésiran à a nà sozanŋne n ŋ ŋ ò a dākpā. Soza pìnŋ gā do bi gbēnŋn siisiikŋme leu siikŋ. À dīte à yākpate ke káao gbēnŋ wára Vīnla dikpe gbera. ⁵ Akū ò Pita kùna kpésiran, ama sŋsi gbēnŋ ten adua kenε zεnaa sari.

Pita bona kpésiran

⁶ Zī kū tó gu dŋ kū Herŋdu ni bo káao, zī birea gwāanin Pita ten i o soza gbēnŋn planŋ dagura yīna kū mŋkakŋanaao mèn pla, akūsŋ gbēnŋn planŋn kú kpéleleε òten kpé pì dākpā. ⁷ Kānto gŋnŋ Dikiri malaikaa gè gwe, akū kpé pì pura kù. À Pita lè a gbāntεεεa à a vù à pì: N fute likalika. Akū mŋkakŋanaa pìnŋ bŋte a ŋa. ⁸ Akū malaikaa pìi pīne: N n uta da n n kyate kpá. Pita kè le, akū malaikaa pìi pì: N n uta kakara n kū n tēmai. ⁹ Akū Pita bò à tēi. Adi yā kū malaika ten kenε dŋ yāpura ūro, àten da áten nana omε. ¹⁰ Ò gète gudākpāri káakula kū a pladeo, akū ò kà bīnileε. Bīnile pìi gbà bi mòŋme, akū à wēñne kū a zīdao. Ò bŋte òten gē wēten, akū gwe gŋnŋ malaikaa pì Pita tò zéda gūn. ¹¹ Kū Pita wé kè à pì: Má dŋ sānsān sà kū Dikiri a malaikaa zī de à ma bo Herŋdu ŋ kū yā kū Yudanŋ wé dŋi ò kemεneŋ pínki.

¹² Kū a laakarīi sù, à gèε Yuhana kū òdi pinε dŋ Maaku da Mariama bea. Ò kakarana gwe dasidasi òten adua ke. ¹³ Kū à gānu gbà lè, akū nŋgbē zīkeri kū òdi pinε Roda gèε gwa. ¹⁴ Kū à Pita kòtoo dŋ, pŋnna gūn adi zé wēro, à bàa lè à èra à gèε à pīñne Pita zε kpéleleε. ¹⁵ Ò pīne: Īa ten kámman yá? Akū à zèò kū yāpurame. Akū ò pì: A malaikaame. ¹⁶ Pita kpé àten gbà lé.

Kū ò wè, ò a è, akū yā pìi bò n sara. ¹⁷ Akū à ɔ kènnε yáku ò yīte, akū à bàbañne lákū Dikiri a bo kpésiran nà. Akū à pì: À gé à ɔ Yamisine kū ó gbē kparanɔ. Akū à bò à gèε gu pāndea dɔ.

¹⁸ Kū gu dɔ, zuka gbāna kà sozanɔ dagura òten kō lala: Bó mé à Pita lèe? ¹⁹ Herɔdu pì ò a wete. Kū odi a lero, akū à yā lāla gudākpārii pìnɔa, akū à pì ò n dede.

Herɔdu ganaa

Abire gbɛra Herɔdu bò Yudea à gèε à gɔɔ pla kè Sizaria. ²⁰ À pɔ fè Tayadenɔ kū Sidɔdenɔi manamana, akū gbē bireno lédokɔnɔ kè ò sù a gwa lεεε. Ò gèε kína pi begwari Blasatu kīnaa. Kū Blasatu n yāze è, ò gèε lédokɔnɔ ke kū Herɔduo, zaakū n būsuo pòble dì bo a būsuumε.

²¹ Kū gɔɔ kū ò dìte kà, Herɔdu a kible'utano dà à gèε à vùte a tintinnwa, akū à yā ò gbēnɔne. ²² Gbēnɔ wiki lè ò pì: Luda ke mé àten yā o, adi ke bisāsirinlo. ²³ Gwe gɔnɔ Dikiri malaika a lè à a nè, kū adi zōkōke dō Ludanero yāi, akū a mēε kòkɔɔ kà à gā.

²⁴ Luda yā tén dagula àten kara. ²⁵ Baanaba kū Soluo sō, kū ò n kāmaza yā kèke ò lāka, ò bò Yurusalemu ò Yuhana kū òdi pine Maaku sè ò tà kāao.

13

Baanaba kū Soluo zīnaa

¹ Annabinɔ kū yādannerinɔn kú Antioku sɔsi gbēnɔ té, n tón Baanaba kū Simɔɔ kū òdi pine Bárasirao kū Sireni būsuo gbē Lusiuo kū Manaε kū à né blè kū kína Herɔduo lεεε kū Soluo. ² Gɔɔ kū òten donyī ke Dikirine kū léyīnaao, Luda Nini pi: A Baanaba kū Soluo dìte ndona zī kū ma n sēa yāi. ³ Kū ò lé yī ò adua kè, akū ò ɔ didiríma ò n gbáre, ò dà zén.

Kunna Sipiru būsun

⁴ Kū Luda Nini Baanaba kū Soluo zī lε, ò gèε Selusia. Zaa gwe ò gèé gó'iten ò gèε Sipiru būsun. ⁵ Kū ò kà Salami, ò Luda yā waazi kè Yudanɔ aduakekpenɔ gūn. Yuhana Maaku kú kúnwo kpányiri ũ. ⁶ Ò gète luan pila ari Pafɔ, akū ò kpākū kū Yuda dabokeri kū à de annabi éke ũo gwe. A tón Yesune. ⁷ Àdigō kú kū būsuo pì gbē zōkō Segiu Pɔluo. Gbē zōkōɔ pì bi òndōriime, akū à Baanaba kū Soluo sisi kū à ye à Luda yā ma yāi. ⁸ Dabokerii pì tón Elima kū Giriki yāo. À iberεε sè kúnwo, àten wete à gbē zōkō pì sā vú de àsun Yesu náani kero yāi. ⁹ Akū Solu kū òdi pì dɔ Pɔlu, Luda Nini didia, akū a wé pè Elimaa à pì: ¹⁰ Ibilisi néno doke kemε n ũ! Mana sīnda pínki kparaside! Bisāsiri kū yā vāni sīnda pínki pèkerea! Wézēri pāsī! Īni Dikiri zé sūsuo litena kpédangara tóroo? ¹¹ Tera sà Dikiri ni ɔ kútemma de n vīna kū. Īni gɔɔ pla ke kū ifāntē'enaao. Gwe gɔnɔ Elima wé gò dāadāa,

gusira kùtea. Akū àten ɔ mátémate à gbě wete à a ɔ kù. ¹² Kù gbě zōkō pì yā kù à kèe pì è, à Dikiri náani kè, zaakū Dikiri yā kù Pɔlu dànè a kù gbāna.

Kunna Antiokū kù à kú Pisidia būsun

¹³ Akū Pɔlu gè gó'iten kù a gbēnɔ ò bò Pafɔ ò gèe Pega, Pamfilia būsun. Gwen Yuhana Maaku n̄ tón à èra à tà Yurusalemu. ¹⁴ Bona Pega ò gèe Antiokū kù à kú Pisidia būsun. Kámmabogɔɔ zī ò gèe ò vùte aduakekpen. ¹⁵ Doka kù annabinɔ takadanɔ kyókènaa gbera aduakekpe gbě zōkōnɔ gbě zī à pìnnè: Gbēnɔ, tó á karana yāke vī à ò gbēnɔnè, à o. ¹⁶ Akū Pɔlu fùte à ɔ kèñnè à pì: Isarailanɔ kù buri pānde donyīrinɔ, à ma yā ma. ¹⁷ Isarailanɔ Luda ó dizinɔ sè, akū à n̄ buri kàra kù ò kú Misila būsun. Akū à bò kūñwo gwe kù a gbāna zōkōɔ. ¹⁸ À n̄ gwa gbārannan lán wè bupla taka bà. ¹⁹ À gbāna blè Kanaanɔ būsū buri mèn supplanɔ, akū à n̄ būsū pì kpàmma. ²⁰ A pínki kà wè wàa pla kpé bupla akuri taka bà. Abire gbera à yāgōgōrinɔ ditéñnè ari à gèe pé annabi Samuelia. ²¹ Kù ò kína gbèka, akū Luda Kisi né Solu, Biliaminu buri ditéñnè. À kpata blè wè bupla, ²² akū Luda a bò kpatan à Dauda kà a gēne ũ. Luda Dauda yā ò à pì a lè Yese né Dauda laasun pɔ kèare, ani a poyeina pínki yā keme. ²³ A buri gūn à Yesu bòn Isarailanɔnè Surabari ũ lākū à a lé sè nà. ²⁴ Ari Yesu pì gō gé su Yahaya gīnake à waazi kè Isarailanɔnè n̄ pínki, à óñnè ò n̄ n̄sè lite ò da'ite ke. ²⁵ Kù Yahaya zī ye à láka à pì: Dín áten da má de a ũu? Gbē kù áten wé doin ma ũro. À ma! Ade ten su ma gbera, mádi ká mà a kyate bobonero.

²⁶ Ma gbēnɔ, Ibrahī burinɔ kù buri pānde donyīrinɔ, ókōnɔn Luda surabana yā díkīna kpàzāwèrè. ²⁷ Yurusalemudenɔ kù n̄ gbānadennɔ dí Yesu dōro, odi annabinɔ takada kù òdigō a kyó ke kámmabogɔɔ zī pínki zé dōro, akū ò tò annabii pìnɔ yā pàpa ò yā dàala. ²⁸ Odi yāke lea kù à kà ò a dero, akū ò wé kè Pilatia de ò a de. ²⁹ Kù ò yā kù ò kè a yā musu kè pínki, ò a kipa lía ò a wùte miran. ³⁰ Ama Luda a vù bona gan. ³¹ A gɔɔ pla kenaa gūn à bò à sù gbē kù ò bò Galili ò gèe kāao Yurusalemunɔa. Mókōnɔme a sèedadennɔ ũ gbēnɔnè. ³² Ókōnɔ sō, o su a baaru nna kpááre. Lākū Luda lé sè ó dizinɔnè nà ³³ à kè ókōnɔ kù ó de n̄ buri ũnɔnè, à Yesu vù lán ò ò Zabura plade gūn nà. Luda pì: Ma néme n̄ ũ, gbāran ma n̄ i.

³⁴ Adi yagi kero, ama Luda a vù bona gan lākū Luda ò nà yā à pì:

Mani kúadona arubarika kéare yápura lākū ma ò Daudanè nà.

³⁵ Akū ò ò gukea dɔ ò pì:

Īni we n gbē kù à kú adona yagi kero.

³⁶ Dauda sɔ̄ à Luda pɔyenyĩnaa kɛ̀ a gɔɔɔa, à gà ò a mira kpàkūsũ kũ a dizinɔ pɔo, akũ à yagi kɛ̀. ³⁷ Gbɛ̀ kũ Luda a vù bona gan pì dí yagi kɛro. ³⁸ Ma gbɛ̀nɔ, àgɔ̄ dɔ̄ kũ durunnanɔ kɛ̀mmana waazi kũ óten kɛ́arè bò Yesu gáime. ³⁹ Musa doka di fɔ̄ à tò Luda yā bo kũńwo nnaro, ama Luda di tó yā bo kũ gbɛ̀ kũ óten Yesu náani kɛnɔ nna a pínki gũn. ⁴⁰ À laakari kɛ, de yā kũ annabinɔ ò sún á lero ⁴¹ ò pì:

À ma, ákɔ̄nɔ lalandikɛrinɔ,
à kɛ giri à kakate,
zaakũ mani yāke kɛ á gɔɔɔa.

Bee tó ò òáre, áni síro.

⁴² Kũ Pɔlu kũ Baanabao ten bɔte aduakɛkpen, ò wé kɛ̀m̀ma ò era ò su yā pì oñne kámmabogɔ̄ lāa dɔ. ⁴³ Kũ óten fākɔ̄a, Yudanɔ kũ gbɛ̀ kũ òdi donyĩ kɛ kũńwonɔ bò ò tɛ̀ Pɔlu kũ Baanabaoi dasi. Ò yā óñne ò lé dàr̀mma, de ògɔ̄ gé are kũ gbɛ̀ke kũ Luda kɛ̀ńneɔ.

⁴⁴ Kámmabogɔ̄ lāa wɛ̀tedenɔ kàkara n pínki ò sù Dikiri yā ma. ⁴⁵ Kũ Yudanɔ pari è lɛ, ò nɛ̀sɛgɔ̄baa kpà manamana, akũ óten Pɔlu yā éke bo óteni a sɔ̄sɔ̄. ⁴⁶ Akũ Pɔlu kũ Baanabao yā óñne kũ swɛ̀gbānao ò pì: Ákɔ̄nɔn à kũ ò Luda yā oáre káaku gĩa. Zaakũ a giĩ áten da ádi ká à wɛ̀ndi kũ àdi lákaro lero, óni era ò are dɔ buri pāndenɔa sà. ⁴⁷ Zaakũ Dikiri yā dí dítewere à pì: Ma n dite gupura ũ buri pāndenɔne, de n gé kũ surabana yāo ari zíte léa.

⁴⁸ Kũ buri pāndenɔ yā pìi mà, n pɔ kɛ̀ nna ò bèere l̀i Dikiri yāne, akũ gbɛ̀ kũ Luda n dite wɛ̀ndi kũ àdi lákaro pɔ ũnɔ Yesu náani kɛ̀.

⁴⁹ Akũ Dikiri yā dà b̀susu pila pínki. ⁵⁰ Yudanɔ ɔ z̀buri pāndenɔgbɛ̀ donyĩri bèere denɔi kũ wɛ̀te gbānadennɔ, akũ ò wé tà Pɔlu kũ Baanabaoa ò pèr̀mma n b̀sun. ⁵¹ Ò lukutɛ̀ kp̀k̀k̀pukɛ̀ n gbānɔa n tona kũ Ludao sèeda ũ, akũ ò gèe Ikɔ̄niu. ⁵² Yesudenɔ sɔ̄, Luda Nini p̀k̀k̀erɛ̀mma kũ pɔnnao.

14

Kunna Ikɔ̄niu

¹ Ò kɛ̀ Ikɔ̄niu lákũ òdi kɛ̀ nà, ò gɛ̀ Yudanɔ aduakɛkpen ò yā ò ari Yudanɔ kũ buri pāndenɔ Dikiri náani kɛ̀ dasidasi. ² Akũ Yuda kũ ò gi yā pì síinɔ buri pāndenɔ sã vù Yesudenɔne ò ibere sè kũńwo. ³ Bee kũ abireo Pɔlu kũ Baanabao gɔɔɔa pla kɛ̀ gwe ò Dikiri yā ò kũ swɛ̀gbānao, akũ Dikiri n gbá zé ò sèedanɔ kũ daboyānɔ kɛ̀, kũ à yāpura kpà a gbɛ̀keyā kũ óten oa. ⁴ Akũ wɛ̀tedenɔ k̀k̀k̀k̀ɔ̄a, gbɛ̀kenɔ zè kũ Yudanɔ, gbɛ̀kenɔ sɔ̄ kũ z̀irinɔ. ⁵ Akũ Yudanɔ kũ buri pāndenɔ kũ n gbānadennɔ zèò ò wé tãr̀mma ò n pápa kũ gbèeɔ. ⁶ Kũ Pɔlu kũ Baanabao n yā d̀s, akũ ò bàa s̀i ò

tà Likaonia bùsu wētēnŋ gūn, Lisitira kŭ Dēbio kŭ n̄ lakutunŋ.
 7 Akŭ ò kpé òtēn baaru nna pì kpáñne gwe.

Kunna Lisitira

⁸ Gōgbē ke kŭ Lisitira a gbáño íbana. Zaa lákŭ ò a ì nà ερεμε, adi táa o zikiro. ⁹ Àten sã kpá Pòlu yái, akŭ Pòlu wé pèa tíii, à è a ludanaanikēnaa kà à a werekōa, ¹⁰ akŭ à pìne kŭ kòto gbānao: Ñ fute ñ ze n gbáa. Akŭ à v̄i à zè à nà táa'onaa. ¹¹ Kŭ gbēnŋ è lákŭ Pòlu kè nà, akŭ ò wiki kàkara kŭ Likaonia yāo ò pì: Tānanŋ li bisāsirinŋ ū ò kípawá. ¹² Ò tó kpà Baanabane Zusu, Pòlu sō Emesi kŭ akŭ mé àdi doñne are kŭ yá'onaa. ¹³ Zusu pì kpé kŭ wēte kpe, akŭ a gbàgbarii sù kŭ zŭsa kŭ ò lávu zāblebŋ kèñnenŋ wēte bīnilea. À ye gbēnŋ sa oo zīrinŋa. ¹⁴ Kŭ Baanaba kŭ Pòluo yā pìi mà, ò n̄ utanŋ gāga ò kèkē, akŭ ò sì gbēnŋ té kŭ wikio ¹⁵ ò pì: Gbēnŋ, bó yā mé à tò átēn ke lee? Bisāsirinŋ ō ū se lán á bà. Baaru nnan òtēn kpáare, de à kpe li pó gina dínŋne à are dŋ Luda Wēndidea. Àkŭ mé à musu kè kŭ zīteŋo kŭ ísirao kŭ pó kŭ ò kŭ a gūnnŋ pínki. ¹⁶ À buri sīnda pínki tò yā ò n̄ zīda zé sè. ¹⁷ Bee kŭ abireo à a zīda m̀d̀are yāmanakenaa gūn. Àdi tó legū maare de à pó kē a gŋrŋa. Àdi á gba pòble dasi de àgō kŭ pŋnna gūn. ¹⁸ Bee kŭ yā bire onaa, gbāna kŭ gbānao ò gbaso ò gì gbēnŋne ò sa om̄ma.

¹⁹ Akŭ Yudanŋ bò Antiŋku kŭ Ikŋniuo ò sù ò gbēnŋ sã vù. Akŭ ò Pòlu pàpa kŭ gbēŋo ò a gāte ò bò kāao wēte kpe, òtēn da à gāme. ²⁰ Kŭ Yesudenŋ kàkarai, akŭ à fute à gē wēte gūn. Kŭ gu d̀, àpii kŭ Baanabao gēe Dēbi.

Zīrinŋ tana Antiŋku

²¹ Kŭ ò baaru nna kpáñne wēte pìi gūn, ò gbēnŋ lè dasidasi. Akŭ ò èra ò gēe Lisitira kŭ Ikŋniuo kŭ Antiŋkuo, ²² òtēn Yesudenŋ gba gbāna, òtēn lé darŋma ò wé tã Yesu nāanikenanaa ò pì: Séde ò wari ke manamana, gbaso ò gē kpata kŭ à bò Luda kīnaa gūn. ²³ Ò gbē zōkōnŋ d̄iteñne s̄osi kŭ s̄osio, akŭ ò adua kèñne kŭ léyīnao ò n̄ ná Dikiri kŭ ò a náani kè oĩ.

²⁴ Kŭ ò b̀te Pisidia bùsu kpa, akŭ ò kà Pamfilia bùsun. ²⁵ Ò Luda yā ò Pega, akŭ ò gēe Atalia. ²⁶ Gwen ò gē gó'iten ò tà Antiŋku, gu kŭ ò n̄ ná Ludane a oĩ yā, de à gbēke kèñne zī kŭ ò kè ò làka tera yā musu. ²⁷ Kŭ ò kà, ò s̄osi gbēnŋ kàkara ò yā kŭ Luda kèñne gbāñne pínki, lákŭ à buri pāndenŋ gbà zé ò a náani kè nà. ²⁸ Akŭ ò gŋrŋ pla kè kŭñwo gwe.

¹ Gbēkeno bō Yudea ò sù Antioku, akū ò yā dà Yesudenone ò pì: Tó ádi t̄s̄ z̄s̄ lákū Musa òt̄e nàro, áni surabana lero. ² Pòlu kù Baanabao zuka kànyī ò lékpakōa kè kúnwo manamana yā pìi musu. Akū Yesudenō z̄eō Pòlu kù Baanabao kù n̄ gbēkenō gē Yurusalemu de ò yā pì gōgō kù z̄irinō kù gbē zōkōnō. ³ Ò ḡeē ò z̄ēnne, akū ò b̄t̄e Fenisia kù Samario b̄usu kpaō. Ò buri pāndenō n̄selitena yā bàba n̄ gbēnōne gwe, akū n̄ p̄o kè nna manamana. ⁴ Kū ò kà Yurusalemu, s̄osi gbēnō kù z̄irinō kù gbē zōkōnō gbānake kp̄ányī, akū ò yā kù Luda k̄ēnne pínki baaruu kp̄ánne. ⁵ Akū Farisi Yesude kenō f̄ute ò pì: Séde buri pāndenō t̄s̄ z̄s̄, ò oñne ògō Musa doka kūna. ⁶ Akū z̄irinō kù gbē zōkōnō kō kākara òten yā pì gwa. ⁷ Kū yāgōgōnaa gbāna kù, Pita f̄ute à p̄inne: Ma gbēnō, á d̄s̄ kù Luda ma òt̄e á té à ḡi kè, de buri pāndenō Yesu baaru nna ma ma lén ò a náani ke. ⁸ Luda gbē s̄inda pínki n̄ese d̄s̄, akū à n̄ gbá a Nini n̄ sinaa s̄eēda ū lákū à ó gbá nà. ⁹ Luda dí n̄ òt̄e dodo kù ókōnoro. À n̄ n̄eseē p̄ipiñne kù ò Yesu náani kè yāi. ¹⁰ Bó yā mé à tò áten Luda lé áten gwa teraa? Aso kù ó dizinō f̄ua ò sé kù ókōnōn á ye à òt̄ine yá? ¹¹ Lenlo! Ò s̄i kù óni surabana le Dikiri Yesu gbēke yāi lán mókōnō bà se.

¹² Gbēnō kè k̄itikiti n̄ pínki, akū ò s̄a kp̄a Baanaba kù Pòluo, òten s̄eēdanō kù daboyā kù Luda kè n̄ ḡai buri pāndenō t̄enō oñne. ¹³ Kū ò yā ò ò l̄aka, Yamisi f̄ute à yā ò à pì: Ma gbēnō, à ma yā ma. ¹⁴ Simō ò lákū Luda wé p̄a buri pāndenōla káaku nà à gbēnō s̄e n̄ té a p̄ó ū. ¹⁵ Annabinō yānō kō s̄e kù abireo, zaakū ò pì:

¹⁶ Abire gbera mani era mà su mà Dauda bezī bo, mani a guforo keke mà tata mà a fute,

¹⁷ de bisāsiri kparanō ma ki wete, buri pānde gbē kù ma t̄s̄ kúnma p̄inō n̄ pínki.

Dikiri kù áten yā pì ke mé à ò,

¹⁸ àkū mé à tò ò yā pì d̄s̄ zaa káaku.

¹⁹ A yā mé à tò ma è à mana ò yā kù à z̄i'ū òt̄e buri pānde kù òten are ò Ludaanōnero. ²⁰ Ò takada k̄ēnne ò mi k̄e tāna p̄oblea kù p̄ap̄akenaao kù n̄b̄o k̄utukpanasario kù aruo. ²¹ Zaakū à ḡi kè kù òdigō Musa takada kyó ke aduakekp̄enō ḡūn kámmabogoro z̄i pínki òdigō a doka waazi ke w̄ete kù w̄eteo.

Gbēnō z̄ina buri pānde Yesudenōa

²² Akū z̄irinō kù gbē zōkōnō kù s̄osi gbēnō pínki z̄eō ò gbēnō bo n̄ té ò n̄ z̄i Antioku kù Pòluo kù Baanabao. Akū ò n̄ arede kenō bō, Yudasi kù òdi pine Baasaba kù Silasio. ²³ Ò n̄ z̄i kù takadao, yā kù ò kè a ḡūn dí:

Ókōnō z̄irinō kù gbē zōkōnō o f̄o kp̄a ákōnō ó gbē kù ò de buri pānde ūnōa zaa Antioku kù Siria b̄usuuo kù Silisia b̄usuuo.

²⁴ O mà ó gbēkeno gèe á kīnaa ó lé sari, ò á nèsee yàkaáre ò á dá bídin ní yā'onaa gūn. ²⁵ Akū o lédokōno kè o zεo kū ò gbēno bo ò ní zīáwa kū ó gbē yenyīdeno Baanaba kū Pɔlu ²⁶ kū ò gí ní wēndiii ó Dikiri Yesu Kirisi tóbona yāiio. ²⁷ A yā mé à tò òten Yudasi kū Silasio zīáwa, de ò yā kū o kè takadan oáre kū léo. ²⁸ Zaakū Luda Nini kū ókōno o zεo òsun aso ke diáreero, séde pɔ kū à zé vī díkīnanō. ²⁹ À mì kē nòbo kū ò sa òo tānaaa kū aruo kū nòbo kùtukpanasario kū pāpākenaao. À mana à mì kē adinōa. Ò kō e aafia!

³⁰ Akū ò ní gbáre ò gèe Antioku. Ò sɔsi gbēno kākara ní pínki, akū ò takada pīi kpàíma. ³¹ Kū ò a kyó kè, akū ní pɔ kè nna manamana kū nèseyīdakūna yā pīio. ³² Yudasi kū Silasio bi annabinome, akū ò lé dà ní gbē pīnoa manamana ò ní gbá gbāna. ³³ Kū ò gɔɔ pla kè gwe, Yesudenō lé zàíma, akū ò tà ní zīrinō kīnaa aafia. ³⁴⁻³⁵ Pɔlu kū Baanabao gò Antioku. Kū gbē dasi pāndenō ò Dikiri yā dàíne, ò baaru nna kpàíne.

Pɔlu kū Baanabao kēkōanaa

³⁶ Gɔɔ pla gbera Pɔlu pī Baanabanε: Ò era ò gé ó gbēno gwa wēte kū o Dikiri yā waazi kèn yāno gūn, ògō dō lākū ò kun nà. ³⁷ Baanaba ye à Yuhana Maaku sé à gé kūíwo, ³⁸ akū Pɔlu ten da à mana ò gbē kū à kēm̄ma Pamfilia à gí tényī ní zī gūn sé doro. ³⁹ Kū odi kō yā maro, akū ò kēkōa. Baanaba Maaku sè ò gè gó'iten ò gèe Sipiru. ⁴⁰ Akū Pɔlu Silasi sè. Yesudenō ní ná Dikirine a oī de à gbēke keíne, akū ò dà zén, ⁴¹ ò gēte Siria kū Silisiaola ò sɔsi gbēno gbà gbāna.

16

Pɔlu wētegena kū Timōtio kū Silasio

¹ Pɔlu kà Debi kū Lisitirao. Gwen Yesude ke kun a tón Timōti. A da bi Yuda Yesudemε, a de sō bi Girikimε. ² A tó nna Yesude kū ò kú Lisitira kū Ikōniuonō kīnaa. ³ Pɔlu ye à gé kāao, akū a tō zōne Yuda kū ò kú wēte pīno gūnno yāi, zaakū ní pínki dō kū a de bi Girikimε. ⁴ Wēte kū ò gèen pínki, ò yā kū zīrinō kū gbē zōkōno dīte Yurusalemu ò sɔsi gbēnoε ògō kūna. ⁵ Akū òten gbāna kū ní ludanaanikēnaa gūn òten dasi kū lākū gu dīgō dō nà.

Pɔlu wégupu'ena Toroasi

⁶ Luda Nini gīne ò gé Luda yā o Asia būsun, akū ò gēte Firigia kū Galatia būsunōla. ⁷ Kū ò kà Misia būsulén, ò ye ò gē Bitinia būsun, akū Yesu Nini dí weínero. ⁸ Kū ò gēte Misia būsula, akū ò kà Toroasi. ⁹ Gwāani Pɔlu Masedonia būsū gbēke è zena wégupu'ena gūn, àten kúte kene à pī: N̄ bikū ñ su ó kīnaa Masedonia ñ kpawái. ¹⁰ Kū à wégupu è le, akū o Masedonia

soru kè gòṅṅ, zaakū o dṣ̄ sà kū Luda mé àteni ó sísi ò gḗ baaru nna kpáńne.

Lidia Yesu zé sɛnaa

¹¹ Akū o gḗ gó'iten Toroasi o m̀i pè Samotarasia. Kū gu d̀o o ka Neapoli. ¹² Bona gwe o ge Filipi. Àkūme Masedonia b̀usu kpado p̀i wera ũ, kū Romudenon v̄i. Akū o goro pla kè wḗte p̀i gūn. ¹³ Kámmabogoro zī o bo wḗte kpe o ge swa sare, gu kū o mà aduakeki kunwa. Akū o vute o yā ò nṅgbḗ kū ò kakarana gwenone. ¹⁴ Nṅgbḗ ke kú gwe òdi pine Lidia. Tiatira gbḗme, biza wé t̄era búgu ỳariime, akūs̄ Luda donȳriime. Àten yā kū Pɔlu ten o ma, akū Dikiri a swḗe wḗne à yā p̀i sì. ¹⁵ À da'ite kè kū a bedeno, akū à wé kèwá à p̀i: Tó a ma Dikiri náanikenaa sì, à mó à kipa ma bea. Akū o a yāze è.

Pɔlu kū Silasio dana kpésiran Filipi

¹⁶ Zīkea kū óten gḗ aduakekia, o dakare kū z̀onṅgbḗ kū à ml̄ḗ t̄ana v̄io. A dikirino di ṅṅ le manamana a z̄iaȳ'onnena musu. ¹⁷ Akū à bò à téwái, ókōṅṅ kū Pɔluo, àten wiki lé à p̀i: Gbḗ d̄ino bi Luda Musude z̀b̄lerinome, òten surabana zé kpàkpa kéare. ¹⁸ Àdiḡ ke le lán gu diḡ d̄o nà, akū Pɔlu kpàsa k̄aao. À lite à p̀i t̄ana p̀iine: Ma ònne kū Yesu Kirisi t̄oo ò goa. Akū à gòà gòṅṅ.

¹⁹ Kū a dikirino d̄o ò ò arelena a yā musu wédoinaa làka, akū ò Pɔlu kū Silasioo kū ò ò ní gáte ò gḗe kúnwo gb̄anadenon k̄inaa ete gūn. ²⁰ Ò gḗe kúnwo ỳakpatekerino k̄inaa ò p̀i: Gbḗ d̄ino bi Yudanome, òteni ó wḗte yakawere. ²¹ Futokarayā kū ókōṅṅ Romudenon doka g̀i ò sí ke ò ken òten dańne. ²² Pari f̄uteńyĩ, akū ỳakpatekeri p̄ino p̀i ò ò p̄ono bor̄ma ò ò léle gòoo. ²³ Kū ò gbḗna mana k̄éńne, akū ò ò dá kpésiran ò p̀i kpé p̄i d̄akp̄ariine à ò d̄akp̄a manamana. ²⁴ Kū ò òne le, akū à ò dá kpé tú à ò gb̄ano ȳi lía ḡingin.

²⁵ Lizāndo gūn Pɔlu kū Silasio ten adua ke òten lè sí Ludane, gbḗ kparano ten s̄a kpá ò yāi. ²⁶ K̄anto z̄ite ỳiḡaȳiḡa kū gb̄anao ari kpé p̀i gb̄ino kè ḡiri. Gwe gòṅṅ a gb̄ano wḗwḗ p̄inki, akū purusunano m̀okakōanano b̀teńma p̄inki. ²⁷ Kū kpé d̄akp̄arii p̀i v̄u, à gb̄ano è wḗwḗna p̄inki, akū à a f̄eneda wòto à ye à a z̄ida de, zaakū àten da purusunano bàa sìme. ²⁸ Akū Pɔlu p̀it̄a kū kòto gb̄anao à p̀i: N̄sun n z̄ida kari boro. Ó kú la ó p̄inki. ²⁹ Kpé d̄akp̄arii p̀i p̀i ò mó fitilaa, akū à sì ò ní té kú bàao à k̄ute Pɔlu kū Silasio are àten lukaluka. ³⁰ À bò kúnwo bàai, akū à p̀i: Mareno, deran mani ke mà surabana lee? ³¹ Ò p̄ine: N̄ Dikiri Yesu náani ke òni surabana le, m̀okōn kū n bedeno á p̄inki. ³² Akū ò Dikiri yā òne kū a bedeno ò ní p̄inki. ³³ Lizāndo k̄ua kpé d̄akp̄arii p̀i ò ní sé

à gèe à n̄ bònŋ pìpiínne, akū à da'ite kè gònŋ kū a gbēnŋ n̄ pínki. ³⁴ Akū à gè kúnwo a bea à póbile kènnne. Ap̄ii kū a bedenŋ, n̄ pŋ kè nna manamana kū ò Luda náani kè yāi.

³⁵ Kū gu d̄ò, yākpatekerinŋ dogarinŋ z̄ì ò gé one à gbē pìnŋ gbare. ³⁶ Akū kpé dāk̄p̄arii p̄ii p̄i P̄olune: Yākpatekerinŋ gbēnŋ z̄ìma de mà á gbare. À b̄ote à tá aafia. ³⁷ Akū P̄olu p̄i dogarii p̄inŋne: Ò ó gbē gbēnŋ wára yākpatekena kūoo sari ò ó dá kpésiran, ók̄nŋ kū Romudenŋn ó ū. Tera sà ò ye ò ó b̄ote asiri gūn yá? O'o! Oi! Séde ò su ò ó b̄ote n̄ z̄ida. ³⁸ Dogarii p̄inŋ yā p̄i gbà yākpatekerinŋne. Kū ò mà Romudenŋme n̄ ū, akū v̄ina n̄ kū. ³⁹ Akū ò sù ò kúte kènnne ò n̄ b̄ote kpésiran, akū ò wé kènnma ò boñne n̄ w̄ete gūn. ⁴⁰ Kū ò b̄ote kpésiran, ò gèe Lidia bea. Ò Yesudenŋ lè gwe, akū ò n̄ nèse ȳida kúnne ò dà z̄én.

17

P̄olu kunna Tesalonika

¹ Ò b̄ote kū Amfip̄olio kū Ap̄ol̄niao, akū ò kà Tesalonika, gu kū Yudanŋ aduak̄ekpe kún. ² Akū P̄olu gè aduak̄ekpen lákū àdiḡŋ ke nà, à waazi kènnne yā kū à kēna Luda yān musu kámmaboḡŋ aak̄ŋ. ³ Àten bok̄oteñne lákū à k̄ŋ s̄eo Arumasihu wét̄amma le nà à fute bona gan à p̄i: Yesu kū mateni a yā oáre mé à Arumasihu p̄i ū. ⁴ N̄ gbēkenŋ yā p̄i zé è, akū ò nà P̄olu kū Silasiooa. Len Giriki donȳirino nànnma le dasi se ari kū n̄gbē kū ò tó bònŋ dasi d̄ò.

⁵ Akū Yudanŋ nèseḡbaa kpà kúnwo, ò kurep̄āp̄'orino kàkara ò dasi kù, akū ò w̄ete wà. Ò gèe ò lika Yas̄ bei, òten P̄olu kū Silasio wete de ò n̄ kū ò bo kúnwo gupuraa. ⁶ Kū odi n̄ lero, ò Yas̄ kū Yesude pāndenŋ ḡate ò b̄ò kúnwo w̄ete gbānadenŋ k̄inaa, òten wiki lé òten pi: Gbē p̄inŋ bi andunia guderinŋme. Ò sù la, ⁷ akū Yas̄ n̄ díte a bea. Gbē p̄inŋ ten p̄ā Siza dokane n̄ pínki, òdi pi k̄ina pānde kun òdi pine Yesu. ⁸ Yā p̄i z̄ò gbēnŋ p̄oa kū w̄ete gbānadenŋ. ⁹ Akū ò oḡŋ s̄i Yas̄a kū a gbē kparanŋ ò n̄ gbáre.

P̄olu kunna Berea

¹⁰ Gwāani birea ḡnŋ Yesudenŋ P̄olu kū Silasio gbàre Berea. Kū ò kà gwe, akū ò gè Yudanŋ aduak̄ekpen. ¹¹ Gbē birenŋ nèse mana de Tesalonikadenŋ p̄ola ò Luda yā s̄i òplapla. Lákū gu diḡŋ d̄ò nà òdiḡŋ Luda yā gwagwa de ò d̄ŋ tó P̄olu yā p̄inŋn yāpura v̄i. ¹² N̄ gbēnŋ Dikiri náani kè dasidasi kū Giriki n̄gbē bèeredenŋ kū Giriki ḡogbēnŋ dasidasi d̄ò. ¹³ Kū Tesalonika Yudanŋ mà P̄olu ten Luda yā waazi ke Berea d̄ò, akū ò sù gwe ò yākete dà gbēnŋ té ò n̄ p̄ò fùte. ¹⁴ Akū Yesudenŋ P̄olu gbàre ḡnŋ ísira kpa, ama Silasi kū Tim̄tio ḡò gwe. ¹⁵ Gbē kū ò gèe ze

Pɔlunɛnɔ gɛɛ k̄āao Ateni, akū ò èra ò tà Silasi kū Timotio k̄īnaa kū Pɔlu lɛgbɛɛo, à pì ò mós ò a le likalika.

Pɔlu kunna Ateni

16 Kū Pɔlu teni n̄ dā Ateni, a pɔ yàka kū à è tāna di wēte pìi gūn yāi. 17 Akū à waazi kè Yudanɔne kū buri pānde donyīrino aduakekpen kū gbɛ kū àdigō n̄ le ete gūnno lākū gu digō dɔ nà. 18 Pɔlu ten yā lekōa kū yāwaaripari kū òdi n̄ s̄isi Epikurenɔ kū Sotoikinɔ. Akū n̄ gbɛkenɔ pì: Bó yān titimako dí ten bɔtɛɛ? Gbɛkenɔ pì: Óten da tāna dufunɔ yā kpàkpan àten ke. Ò ò le kū àten Yesu yā kū a vuna ganwo baaru nna kpañne yāime. 19 Akū ò Pɔlu sè ò gɛɛ k̄āao gbɛ zōkōnɔ k̄īnaa Areopagu ò pì: Īni yā dufu kū ndi dañne owereroo? 20 O yābonsare mà n lén, ó ye ò a bɔkɔtɛna dō. 21 Atenidenɔ pínki kū nibɔ kū ò kú gwenɔ digō ye yā pāndeiro, séde yā dufu mana kū a wāaripanaao.

22 Akū Pɔlu fùte à zè Areopagude pìnɔ té à pì: Atenidenɔ, ma è á m̄inatena tānanɔne kokari v̄i manamana yā s̄inda pínki gūn. 23 Kū maten kure á wēte gūn, maten pó kū adì donyī keñnenɔ tāasi ká, akū ma sa'oki ke è, ò pó k̄èa ò pì: Luda kū ó dōro pó. Luda kū á a dōro àten donyī kene baaruun maten kpááre. 24 Luda andunia kè kū pó kū ò kú a gūnno pínki. Àkūme musu kū z̄iteo Dikiri ũ, àdigō kú kpé kú bisāsirinɔ bònɛnɔ gūnlo. 25 A bàka kú kú bisāsiri òdamma keoro. Àkū mé àdi wèndi kú we'oo kpá gbɛ s̄inda pínkia kú pó s̄inda pínki. 26 À buri s̄inda pínki bò gbɛ mèn do k̄īnaame, akū ò kú andunia kusuru siikō pínkia. A ḡīnake à gɔrɔ d̄itɛd̄ite buri pínkinɛ kú gu kú onigō kunwa léo. 27 À n̄ ké de ògō a wete ò ɔ m̄atɛmate ari ò gé boa. Bee kú abireo à zà kú ò gbɛkeoro. 28 Zaakū àkū mé àdi tó ògō wèndi v̄i ò f̄ò ò ó mè sé ògō kún. Lākū á kere kenɔ ò nà: A burinɔn ó ũ se. 29 Lākū Luda burinɔn ó ũ nà, òsungō da Luda de lán tāna bàro kú bisāsiri kè kú wurao ke andurufu ke gbɛɛ kū à a ɔz̄i k̄èa a laasunnwa. 30 Luda mikpɛre zù ó wésiragɔrɔ yāne, ama àten yā dite gbɛnɔa gu s̄inda pínkia tera de ò nèse lite. 31 Zaakū à gɔrɔ d̄ite kú gbɛ kú à a sè yākpatɛ ke kú anduniao a zéa. À gbɛ kú à a sèè pìi vù gan sèda ũ gbɛ s̄inda pínkinɛ.

32 Kū ò gènɔ vuna yā pìi mà, n̄ gbɛkenɔ a fobò, ama n̄ gbɛkenɔ pì: Óni n̄ yā pì ma z̄ikea dɔ. 33 Akū Pɔlu bò n̄ k̄īnaa. 34 Gbɛkenɔ n̄aa, akū ò Yesu náani kè. Areopagu gbɛ kú òdi pinɛ Diɔnisiu kú n̄ té kú n̄gbɛ kú òdi pinɛ Damario kú gbɛkenɔ dɔ.

18

Pɔlu gɔrɔ pla kena Kɔrinti

1 Abire gbera Pɔlu bò Ateni à gɛɛ Kɔrinti. 2 À kpàkū kú Yuda keo gwe, Pɔntu bùsu gbɛ kú òdi pinɛ Akila kú a nanɔ Pirisilao.

Ò sù kŭ Itali bùsuuo dufume, kŭ Siza Kalaudiu dìte Yudanone ò bote Romu yāi. Pōlu gēe n̄ kīnaa, ³ akū à kīparīma, àten zī ke kŭnwo kŭ zīdokōnokerinome n̄ ū yāi. Zaakū bizakutakerinome n̄ ū n̄ pīnki. ⁴ Kāmabogoro zī pīnki àdi waazi ke aduakekpen àten wete Yudanō kŭ Girikinō a yāze e.

⁵ Kŭ Silasi kŭ Timotio bō Masedonia bùsun ò sù, Pōlu zè kŭ waazikenaa òten o Yudanone swāswa kŭ Yesume Arumasihu ū. ⁶ Kŭ Yudanō ibere sè kāao ò a sōsō, akū à a pōkasanō kpūke à pī: Yā kŭ a kè wí á musu, ma yān doro. Zaa tera mani gé buri pāndenō kīnaame. ⁷ Kŭ à bō gwe à gēe à kīpa buri pānde donyīri kŭ òdi pine Titiu Yusutu bea aduakekpe pī sare. ⁸ Aduakekpe gbē zōkō Kirisipu Dikiri náani kè kŭ a bedenō n̄ pīnki. Kōrintide kŭ ò Pōlu yā mànō Yesu náani kè dasi, akū ò da'ite kè. ⁹ Gwāani kea Dikiri ò Pōlune wégupu'ena gŭn à pī: Ñsun tó vīna n kŭro, ñsun kāmama bo kŭ yā'onnenaaoro, ¹⁰ zaakū gbēnōn kú ma pó ū dasidasi wēte dí gŭn. Makū mé má kú kŭnwo, gbēke ni n kŭ à wari dōmmaro. ¹¹ Akū Pōlu wè do kŭ mō suddoo kè gwe àdigō Luda yā da gbēnōne.

¹² Goro kŭ Romu gbē Galio de Girisi bùsu gbē zōkō ū, Yudanō lédokōnō kè ò fùte Pōlui, ò gēe kāao yākpatekekia ¹³ ò pī: Àkū mé àten té ká gbēnōgu ògō donyīyā kŭ à pà ó dokane kŭna. ¹⁴ Kŭ Pōlu ye à yā o, akū Galio pī Yudanone: Yudanō, tó dà ke taari zōkōnō à kè yā, à kŭ mà mena kāáo. ¹⁵ Lākū àten yākete ká gbēnō tó yā musu nà kŭ á zīda dokao, abirekū gō á yā ūme. Ma gi yā bire taka kekēnaaime. ¹⁶ Akū à pēm̄ma à n̄ bōte yākpatekēkpen. ¹⁷ Akū pari aduakekpe gbē zōkō Sōsōtene kŭ ò a gbēgbē yākpatekēkpe léa. Ama adi ke Galione yāke ūro.

Pōlu tana Antioku

¹⁸ Pōlu goro pla kè Kōrinti dō, akū à lé zà Yesudenōa à gē gó'iten àten tá Siria bùsun. Pirisila kŭ Akilao gēe kāao. À m̄i bō Kenkerēa lé kŭ à sè à Ludane yāi. ¹⁹ Kŭ ò kà Efesu, Pōlu Pirisila kŭ Akilao tō gwe. A gēe aduakekpen ò yā lēkōa kŭ Yudanō, ²⁰ akū ò wé kēa à goro pla ke kŭnwo. Akū à gī, ²¹ ama kŭ àten lé zam̄ma à pī: Tó Luda wè, mani era mà su á gwa. Akū à bō Efesu kŭ gó'iteo. ²² Kŭ à kà Sizaria, à gēe à fō kpà sōsi gbēnōa zaa Yurusalemu, akū à tà Antioku. ²³ Kŭ à goro pla kè gwe, à era à dà zén à gēe wēte kŭ wēte Galatia bùsun kŭ Firigia bùsuuo à Yesudenō gbà gbāna n̄ pīnki.

Apolo waazikena Efesu

²⁴ Yuda ke kun a tón Apolo, Alesandaria gbēme. A lēnna, akūsō à Luda yā dō manamana. ²⁵ Ò Dikiri zé yā dànē, akū Yesu yādannēna a kŭ gbāna. Àdi dañne a zéa, ama Yahaya

da'itekena yān à dō. À sù Efesu, ²⁶ akū à nà yā'onaaa aduakekpen kū swēgbānao. Kū Pirisila kū Akilao a yā mà, akū ò a sīsì ò Luda zé yā bōkōtene sānsān. ²⁷ Kū Apolo ye à gé Girisi būsun, Yesudenō a gbà swēē, akū ò takada kē Yesude kū ò kú gwenōne de ò a kū ɔplapla. Kū à kà gwe, à ɔ dà gbē kū ò Yesu náani kē Luda gbēke gāinōa manamana. ²⁸ Zaakū a yā Yudanō fù pari gūn māmam, à mōñne Luda yā gūn kū Yesume Arumasihu ũ.

19

Pɔlu kunna Efesu

¹ Goro kū Apolo kú Korinti, Pɔlu gē Asia būsuu guragura. Kū à kà Efesu, à Yesude kenō lè gwe, ² akū à n̄ lá à pì: Kū a Dikiri náani kē, a a Nini lè yā? Akū ò wèa ò pì: Oi, ódi a Nini kunna yā ma sero. ³ Akū à n̄ lá à pì: Da'ite kpaten a kēē? Ò wèa ò pì: Yahaya pómē. ⁴ Akū Pɔlu pìñne: Yahaya gbēnō da'ite kē n̄ nēselitēnaa sèeda ũmē. À ò gbēnōne ò gbē kū ani su a kpe náani kē. Yesun à téa gwe. ⁵ Kū ò yā pì mà, ò da'ite kē kū Dikiri Yesu tóo. ⁶ Kū Pɔlu ɔ nām̄ma, Luda Nini didim̄ma, akū ò yāke buri ò ò annabikēyā ò. ⁷ Gbē pino kà lán gbēnōn kuri awēēpla bà n̄ pínki.

⁸ Pɔlu digō gé aduakekpen ari mō aakō. À yā òñne kū swēgbānao, àten yā gága kūñwo de ò a yāze e kpata kū à bò Luda kīnaa musu. ⁹ Ama n̄ gbēkenō sāgbāna kē odi Luda yā síro, akū ò zé pì vāni bò pari gūn. Akū Pɔlu gbē kū ò Yesu náani kēnō sète ò bò n̄ té. Akū àdigō yā gága kūñwo Tiranu kyókpen lākū gu digō dō nà. ¹⁰ À kē le ari wè pla, akū Asia būsudenō Dikiri yā mà Yudanō kū Girikinō n̄ pínki.

Seva néno

¹¹ Luda Pɔlu gbà zé à daboyā bonsarenō kē. ¹² Len bee tó ò ísimmawarabōnō ke fūranō nà Pɔlu mēea ò gēē ò nà gyārenōa, òdi werekōamē n̄ tānanō dì gom̄ma. ¹³ Yuda tānagommari kū òdigō kure kenō wēte ò tāna go kū Dikiri Yesu tóo ò pì: O óare kū Yesu kū Pɔlu dì a yā waazi ke tóo, à gom̄ma. ¹⁴ Yudanō sa'oriki kū òdi pine Seva négōgbē gbēnōn supplanō mé òdi ke le. ¹⁵ Akū tāna pìñne: Má Yesu dō, akūsō ma Pɔlu baaru mà. Ákōnō sō, dín á ũ? ¹⁶ Akū tānade pìi kūsīm̄ma à gbāna mōñne, à n̄ né n̄ pínki à n̄ kīna, akū ò bàa lè ò bòte ɔn pìi gūn punsi. ¹⁷ Kū Efesudenō yā pìi mà Yudanō kū Girikinō n̄ pínki, vīna n̄ kū, akū ò Dikiri Yesu tó sè lei. ¹⁸ Akū gbē kū ò Yesu náani kēnō sù òteni n̄ yākenanō o gupuraa dasidasi. ¹⁹ Pódammari kenō n̄ takadanō nākōa ò sù ò kà tén pari wára. Kū ò takada pino ɔgō dōdō, ò è à kà andurufu ɔgō mèn dúbu bupla akuri. ²⁰ Len Dikiri yā ten dagula le àten gbāna kū.

Yakete futena Efesu

²¹ Yā bireno kenaa gbera Pɔlu zèo a nèsee gūn kū ani boṭe kū Masedonia būsuo kū Girisi būsuo à gé Yurusalemu à pì tó a gēe gwe, séde à gé Romu. ²² Akū à a kpanyīri gbēnɔn pla kenɔ zì Masedonia, Timɔti kū Erasatuo. Àkū sɔ à gò Asia būsun gĩa.

²³ Gɔɔ birean yakete fute manamana Dikiri zé yā musu. ²⁴ Andurufupiri ke kun a tón Demeteriu, àdi Ateṃi tñakpe taka pi kū andurufuo. A piri dakenɔ di àre zɔkɔ le zī piia. ²⁵ Akū à n kákara kū n gbédake kū òdi zī bire taka kenɔ à piñne: Gbēnɔ, á dɔ kū ɔzī dime ó bleki ũ. ²⁶ Áten e akūsɔ áten ma lākū Pɔlu ten ke nà, kū à pì tñana kū ò n pínɔ bi dikirinɔnlo. À gbēnɔ m̀i lite dasidasi, ò a yāze è. Adi ke Efesu lan adoro, ari kū Asia būsuo gu dasiome. ²⁷ Yā dí ni fɔ à kisira iwere fá. Adi ke ó ɔzī letena adonlo, a yā ni tó tñana nɔgbē zɔkɔ Ateṃi kpé ke pā, tñana kū Asia būsudenɔ kū andunia gbēnɔ pínki di donyī kenee pì gakuri kò ni é.

²⁸ Kū ò yā pì mà, n pɔ fè, akū ò nà wikilenaana ò pì: Efesudenɔ Ateṃi zɔkɔ. ²⁹ Wēte wà, gbēnɔ bàa lè òten sí kɔkakarakekin, akū ò Masedonia būsuo gbēnɔn pla Gayusi kū Arisitaku kū òdi gé wētea kū Pɔluonɔ kū ò gèe kúnwo gwe. ³⁰ Pɔlu ye à gē zà pì gūn, akū Yesudenɔ dí wenero. ³¹ Asia būsuo gbē zɔkɔ kenɔ bi a gbēnnanome, akū ò gbēnɔ zĩa ò le dàa àsun gē zànlo. ³² Kɔkakaranaa yàka, gbēnɔ ten wiki lé òten kɔ yā maro, zaakū pari dɔ tó bóyain ò kàkarairo. ³³ Yudanɔ ɔ sò Alesandai à yā o, akū zàa gūn gbēkenɔ ten lé dɔa. Akū Alesanda ɔ kèñne de ò yīte, à ye à Yudanɔ bàka bo yān gbēnɔ wára. ³⁴ Kū ò a dɔ Yuda ũ, akū n pínki wiki sikūn leele lán awa pla bà ò pì: Efesudenɔ Ateṃi zɔkɔ.

³⁵ Akū wēte gbē zɔkɔ n zuka zè à pì: Efesudenɔ, gbē sinda pínki dɔ kū á de tñana zɔkɔ Ateṃi kpé dākpāri ũ kū a surakpasao. ³⁶ Lākū gbēke ni fɔ à bo abirekū kpero nà, à á zīda kū teene. Àsun yāke ke kū wānaoro. ³⁷ A su kū gbē dínɔ la, odi ɔ na ó tñakpe pɔkearo odi ó tñana tó vāni síro. ³⁸ A yā mé à tò, tó Demeteriu kū a piri dakenɔ yā vī kū gbēkeo, yākpatekegɔɔ kun kū yākekerinɔ. Ò gé kɔ sísi gwe. ³⁹ Tó á yā pānde vī dɔ, oni gɔgɔáre kɔkakarana kū gbānadenɔ gbèkaa gūn. ⁴⁰ Zaakū oni fɔ ò ó taari le zuka kū ò kà gbāra dīkīna yāi. Oni yāzede le ò o zuka pì musuro, zaakū à gbá vīro. ⁴¹ Yā bire onaa gberan à gbēnɔ gbàre.

20*Pɔlu gena Masedonia būsun kū Girisi*

¹ Kū zuka làka, Pɔlu Yesudenɔ kàkara à n gbá swèe à lé zàmma, akū à gèe Masedonia. ² Kū àten gēte būsuo birela, à gbēnɔ gbà

swè kŭ yānŋo dasi ari à gèe à kào Girisi, ³ akŭ à mŋo aakŋ kè gwe. Kŭ àten gé gē gó'iten de à tá Siria bŭsun, à mà Yudanŋo lé kpàkŭsŭai, akŭ à zèo à era à tá kŭ Masedonia kpao. ⁴ Gbē kŭ ò gèe zenenŋo tón dí: Berea gbē Piru né Sopata kŭ Tesalonika gbēnŋo Arisitaku kŭ Sekunduo kŭ Debi gbē Gayusio kŭ Timŋtio kŭ Asia bŭsu gbēnŋo Tikiku kŭ Torofimuo. ⁵ Gbē birenŋo dŋwèrè arè ò gèe, òteni ó dā Toroasi. ⁶ Ókŋnŋo sŋ Burodi Futenasari dikpe gbera o gē gó'iten Filipi, akŭ gŋrŋo sŋŋro gbera o n̄ lé Toroasi. Gwen o azuma do dèn.

Yutiku letena bona wondon

⁷ Azumanenna zī o kŋ kàkara de ò burodi só lèlè. Pŋlu ten waazi kēñnè. Kŭ à ye à tá tŋ gu dŋ, akŭ à dà yāla ari lizāndo. ⁸ Fitila dasi kŭ kpé musu gu kŭ ó kŋkakaranan. ⁹ Kefenna ke vutena wondoo gŭn kŭ òdi pinè Yutiku, àten idekŭ dedè. Kŭ Pŋlu waazikenaa kè gbāna, i a lè, akŭ à bò zaa kpé musu pì lèu aakŋde wondoo gŭn à lètè, akŭ ò à sè gè ũ. ¹⁰ Akŭ Pŋlu kŋpa à kŭsia, akŭ à a sè à kpà a kŭla à pì: Àsun tŋ swè kēáguro, à kŭ wèndiio. ¹¹ Kŭ à èra à dīdi musu, à burodii lìlikŋrè à sò, akŭ à yā ò manamana ari gu dŋo, akŭ à dà zén. ¹² Akŭ ò tà kŭ kefenna piio bēnè, gbēnŋo nèse yīda kŭ manamana.

Zaa Toroasi ai Miletu

¹³ Ókŋnŋo sŋ o gè o gē gó'iten, o do Pŋlunè arè o ta Aso, wētè kŭ óni a sén. Len à zèo lè, zaakŭ à ye à gé gwe gèsemè. ¹⁴ Kŭ à ó lé Aso, akŭ o a sè o gè Mitileni. ¹⁵ Kŭ gu dŋ, o bo gwe kŭ gó'iteo o gè Kio. Gu làa dŋna o gè Samŋ, akŭ a gŋrŋo aakŋde zīn o ka Miletu. ¹⁶ Pŋlu zèo yā à do Efesui de gŋrŋo sún gēa Asia bŭsunlo yāi, zaakŭ àten wā de à le à ká Yurusalemu ari Pentikŋsi dikpe gŋ káme, tŋ ani sí kè.

Pŋlu lézana Efesu gbē zŋkŋnŋa

¹⁷ Pŋlu gbēnŋo zī sŋsi gbē zŋkŋnŋa Efesu à pì ò su Miletu. ¹⁸ Kŭ ò kà, akŭ à pìnnè: Á dŋ lákŭ madì kè nà gŋrŋo kŭ má kŭ kááo zaa zī kŭ ma gbá pètè Asia bŭsun la. ¹⁹ Ma zī kè Dikirinè zīdabusanaa gŭn kŭ wé'io. Ma wari kè Yudanŋo lékpakŭsŭnamai yāi. ²⁰ Madi karana yāke utéárero, ma waazi kèárè ma dàárè gupuraa kŭ á benŋ. ²¹ Ma lé dà Yudanŋa kŭ Girikinŋo n̄ pínki ò arè dŋ Ludaa ò ó Dikiri Yesu náani kè. ²² Tera sà maten gé Yurusalemu lákŭ Luda Nini ma dan nà, yā kŭ ani ma le gwe má dŋro. ²³ Wētè kŭ wētèo Luda Nini ten omènè kpésira kŭ wétámmanaaŋo teni n̄ dā. ²⁴ Ama ma wèndi bèèrè vīmenè doro, séde mà yā kŭ maten péa le mà zī kŭ Dikiri Yesu dàmenè kè mà a mì dè. Àkŭmè Luda gbēkè baarunnakpana gbēnŋonè ũ.

²⁵ Ákŋnŋo kŭ ma kure á té ma kpata kŭ à bò Luda kīnaa waazi kèárènŋo, má dŋ tera sà kŭ óni wé kè pla doro. ²⁶ A yā mé à tò

ma òáre gbāra, tó á gbēke sàte, ma yān gwe doró. ²⁷ Ma Luda poyenyīna pínki òáre, mádi a ke utéarero. ²⁸ À laakari dɔ á zīdaa kū sá kū Luda Nini á díte n gbē zōkōnɔ ūnɔ n pínki. À Luda sɔsi gbē kū à n lú kū a zīda aruo pìnɔ gwa. ²⁹ Má dō kū ma tanaa gbera lewanna pāsī kū ò sānɔ wēnda vīronɔ ni si á té. ³⁰ Bee á gbēkenɔ ni fute ò yálekperε dañne de ò gbēnɔ gá ò namma. ³¹ A yā mé à tò àgō kú a laakariia. Lákū ma lé dà á baadia kū wé'io nà fānantē kū gwāanio wē aakō dagura kámmabonaa sari, à tó a yā gō dōágu.

³² Tera sà mateni á na Ludane a cī kū a gbēke yā kū ani fō à gbāna karaáre, à á gba zé de á baka gō kú kū a gbēnɔ n pínki. ³³ Mádi gbēke ɔgɔ ke a pókasa ke ni dero. ³⁴ Á dō kū á zīdao kū ma zī kē kū ma zīda ɔome, akū ma pó kū ó a ni vī kū ma gbēnɔ lè. ³⁵ Má mòáre yā sīnda pínki gūn à zī ke lán dí bà à kpá gbānasaridenɔi. Yā kū Dikiri Yesu ò gō dōágu kū à pì gbadana ponna vī de gbasinala.

³⁶ Yā bire onaa gbera à kùte a kosoa kū n gbē sīnda pínki ò adua kè. ³⁷ N wé pà kū wé'io n pínki ò mlēmle Pɔlua ò lé pèpea. ³⁸ Yā kū à tò n pɔ sira kù zōkō mé à de kū à pì n wé ni ke pla doró. Akū ò zène ari gó'ite kīnaa.

21

Pɔlu tana Yurusalemu

¹ Ó kēnamma gbera o gē gó'iten o da zén o m̀i pè Kosua. Gu lāa dɔnaao o ka Rode, akū bona gwe o gε Patara. ² Gwen o gó'ite kū àten gé Fenisia b̀sun lèn, akū o gēn o da zén. ³ Kū o Sipiru è zà dire, o pāne ɔzei óten gé Siria b̀sun, akū o ka Taya, gu kū ò gó'ite aso b̀ten. ⁴ O Yesudenɔ wēte, akū o azuma do kè kúnwo. N gbēkenɔ ò Pɔlune kū Luda Nini gbānao kū àsun gé Yurusalemuro. ⁵ Ama kū gɔrɔ pàpa kū óni tá, o fute óten tá. Ò gèe zewere n pínki kū n nɔnɔ kū n nénɔ wēte kpe ari ísira léa. Akū o kute ó kosoa o adua kè. ⁶ Kū o lé zàkōa, o gē gó'iten. Mókōnɔ sō ò èra n bea.

⁷ Bona Taya o era o da zén ari o ka Tɔləmai. O fɔ kpà Yesudenɔa o ke kúnwo gɔrɔ do. ⁸ Kū gu d̀, o fute o gε Sizaria. O gε o kipa baarunnakpari Filipi bea. Gbēnɔn suppla kū ò n sé yānɔ dome. ⁹ À nénɔgbē annabinɔ vī gbēnɔn siikō odi zā ke k̀ro. ¹⁰ O gɔrɔ pla kēna gwe gūn annabi kū òdi pine Agabu b̀ Yudea b̀sun à sù. ¹¹ Kū à sù ó kīnaa, à Pɔlu utabaa sè à a zīda gbānɔ kū a ɔnɔ ỳò à pì: Lákū Luda Nini ò nàn dí: Gbē kū à bà dí vī, lèn Yudanɔ ni a yī Yurusalemu ò a kpá buri pāndenɔa le. ¹² Kū o yā p̀i mà, ókōnɔ kū wētepidenɔ o kùte kè Pɔlune àsun gé Yurusalemuro. ¹³ Akū à pì: Bóyái àten ɔɔ dɔ àteni ma nèsee

yakamenεε? Àsungō yīna ū sero. Bee tó mani ga Yurusalemu Dikiri Yesu tó yāi, ma soru kè kè. ¹⁴ Kū òdi f̄ ò a milε blèro, o kámma bò o pì: Dikiri p̄yenyīna κε. ¹⁵ Abire gb̄era o soru kè, akū o γε Yurusalemu. ¹⁶ Yesude kū ò kú Sizaria kenō ḡε ò k̄pa kūoo S̄ipiru gb̄ε Nasō bea. Yesudemε a ū zaa zī.

P̄lu ḡena Yamisi gwa

¹⁷ Kū o ka Yurusalemu, Yesudenō ó sí kū p̄nnao. ¹⁸ Kū gu d̄ò, P̄lu ḡε kūoo Yamisi bea. Gb̄ε z̄k̄nō kakarana gwe n̄ p̄nki. ¹⁹ P̄lu f̄o kp̄ám̄ma, akū à yā kū Luda kè a zī ḡai buri p̄andenō té bàbañne m̄ammam zéazea. ²⁰ Kū ò yā p̄i mà, ò Luda s̄áabu kp̄à. Akū ò p̄ine: Ñ yā p̄i gwa, ó gb̄ε. Yudanō Yesu náani kè dúbu ūgbangba, akū n̄ p̄nki kokari v̄i Musa doka musu. ²¹ Ò mà kū nten yā da Yuda kū ò kú buri p̄andenō tén̄ne ò kp̄e li Musa dokane, òsun t̄ò z̄ó n̄ n̄én̄ero òsungō n̄ futeokarayānō kūnaro. ²² Óni κε deraa? Zaakū oni ḡi n̄ suna yā mairo. ²³ Ñ κε l̄ákū óni onne nà. Ó té gb̄ēnō siikō kenō lé kè Luda. ²⁴ Ñ n̄ sé à gé gb̄à bo á z̄idane, n̄ n̄ f̄ina bo de ò le ò m̄i bo, gb̄ε s̄inda p̄nki ḡō d̄ō kū yā kū ò mà n̄ musu bi yāpuranlo. Oni e kū m̄ok̄n̄ s̄ó n̄ té Musa dokai. ²⁵ Buri p̄ande Yesu náanikerinō s̄ó, o takada kè o òñne o zεo ò m̄i k̄ē n̄b̄o kū ò sa òo t̄anaaaa kū aruo kū n̄b̄o k̄utukpanasario kū p̄ap̄akenaao.

²⁶ Akū P̄lu gb̄ε p̄inō s̄è à tà k̄úñwo. Kū gu d̄ò, ò gb̄à bò n̄ z̄idane, akū à ḡè Luda ònn̄ de à gb̄àboḡo lé d̄ite kū sa kū oni o n̄ baadinεo.

P̄lu k̄una Luda ònn̄

²⁷ Kū gb̄àbona ḡo suppla bire kà lakana, Asia bùsu Yuda kenō P̄lu è Luda ònn̄. Ò té kà parigu, akū ò a k̄ù. ²⁸ Òten wiki lé ò p̄i: Isarailanō, à ó leo. Gb̄ε d̄ík̄ina mé àdigō yā da gb̄ε s̄inda p̄inkine gu s̄inda p̄inkia, kū à bo ó gb̄ēnō yā kp̄e kū ó dokao kū gu d̄ík̄inao. Abire gb̄era à d̄okè kū Luda ònn̄wo d̄o à ḡèn̄ kū Girikinō. ²⁹ Ò ò le kū ò Efesu gb̄ε Torofimu è kū P̄luo w̄ēte ḡūn yā yāime, akū òten da P̄lu ḡè k̄āao Luda òn ḡūmmε.

³⁰ W̄ēte w̄à, gb̄ēnō bò kū bàao zaa gu s̄inda p̄inkia ò s̄ù ò P̄lu k̄ù Luda ònn̄ ò a ḡàte ò bò k̄āao. Gwe ḡōnō ò Luda òn p̄i gb̄ànō tàta. ³¹ Kū ò ye ò a de, yā p̄i baaru Romu sozanō gb̄ε z̄k̄ō k̄inaa lè, à mà Yurusalemu w̄à. ³² Gwe ḡōnō à soza bàdenō s̄è kū a bàsaridenō, akū ò ḡēm̄ma kū bàao. Kū gb̄ēnō sozanō gb̄ε z̄k̄ō p̄i è kū sozanō lele, ò P̄lu gb̄ēnaa tò. ³³ Akū gb̄ε z̄k̄ō p̄i nà P̄lui à a k̄ù à p̄i ò a yī kū m̄ok̄ak̄ōananō m̄èn̄ pla. À n̄ lá à p̄i: D̄in gb̄ε p̄i ūu? B̄ó yān̄ à k̄èε? ³⁴ Akū z̄àa ḡūn gb̄ēnō ten wiki lé òten yā dok̄nō oro. Kū zuka dí tó gb̄ε z̄k̄ō p̄i f̄ò à yā p̄i s̄ānsān̄ maro, à p̄i ò gé k̄āao sozanō bùran. ³⁵ Kū ò kà k̄āao didikia, sozanō

mé ò a sè gbēnɔ nanakɔana yāi. ³⁶ Zaakū gbē sīnda pínki téi kū wikio òten pi: À a de.

Pɔlu gina kū a zīdao

³⁷ Kū ò ye ò gē kū Pɔluo sozanɔ b̀uran, akū à gbē zɔkɔɔ pi l̀a à pi: Īni we mà yā oñne yá? Akū à a là à pi: Ndi Giriki yā ma yá? ³⁸ Misila gbē kū à fute kū gbānadenɔ zīna à gēe gbārannan kū b̀usuderi gbēnɔn d̀ubu siikɔnɔme n ũroo? ³⁹ Pɔlu wèa à pi: Yudan ma ũ. Ò ma i Taasu, Silisia b̀usumme. Wēte t́saridenlo. Ma wé kemma ǹ ma gba zé mà yā o gbēnɔne. ⁴⁰ À a gbà zé, akū Pɔlu zè didikia à ɔ sè gbēnɔne. Kū ò ỳite kítikiti, à yā óñne kū Eberu yāo à pi:

22

¹ Ma gbēnɔ kū ma marenɔ, à sá kpá à ma yāze ma tera. ² Kū ò mà àten yā oñne kū Eberu yāo, ò zè kítikiti. Akū Pɔlu pi: ³ Yudan ma ũ, ò ma i Taasu, Silisia b̀usumme, akū ma kefen blè wēte gūn la. Gamalieli kīnaan ma doka kū ó dizinɔ kūna dàdan a zéa. Má ania vī Ludane lákū á kun nà gbāra á pínki. ⁴ Ma wé t́a donyī zé p̀i s̀erinɔa ari ǹ gbēkenɔ g̀aga, ma gōgbē kū nɔgbēnɔ k̀kū ma ǹ ká kpésiran. ⁵ Sa'oriki kū gbē zɔkɔnɔn de ma s̀eèdadenɔ ũ ǹ pínki. Ma takada kū ò kè Damasuku Yudanɔne s̀i ǹ ɔĩ, maten g̀e gwe mà gbē pinɔ k̀kū mà su k̀nwo Yurusalemu ò wé t́aruma.

Pɔlu a Yesu zé sɛna b̀abanneɛnaa
(Zīr 9:1-19, 26:12-18)

⁶ Kū má té zén, ma ka káni kū Damasukuo ifántē ká midangura, akū kánto gupura zɔkɔɔ b̀o ludambe à dàkala. ⁷ Ma bo ma lete zīte, akū ma kòtoo mà ò p̀imene: Solu, Solu, à kè dera nten wé t́amaa? ⁸ Akū ma pi: Díme ǹ ũu, Dikiri? Akū à p̀imene: Makūme Yesu Nazera kū nten wé t́aa ũ. ⁹ Gbē kū ò kú kūmaonɔ gupura p̀i è, ama odi gbē kū àten yā o kūmao k̀to maro. ¹⁰ Akū ma a là: Bón mani kee, Dikiri? Akū à p̀imene mà fute mà gē Damasuku. Gwen oni yā kū a d̀itemene mà ke omene pínki. ¹¹ Gupura p̀i í gbāna tò ma wé dí gu e doro, akū ma gbēnɔ ma kū ma ɔa ò gē kūmao Damasuku.

¹² Donyīri ke kú gwe kū òdi pine Anania. Àdi mì nate Luda dokane, akūsɔ Damasuku Yudanɔ pínki di a t́o nna sí. ¹³ À s̀u ma kīnaa à zè ma sare, akū à p̀imene: Solu ma gbē, ǹ era ǹ gu e. Gwe g̀onɔ mà wé wè, akū ma a è. ¹⁴ À pi ó dizinɔ Luda mé à ma se de mà wé ke pla kū Gbē Manao mà yā ma a lén mà a p̀yenyīna d̀s. ¹⁵ À pi manigɔ de a s̀eèdade ũ màgɔ yā kū ma è kū yā kū ma màao o gbē sīnda pínkine. ¹⁶ Akū à pi b̀on maten d̀a d̀ɔ, mà fute mà da'ite ke ma durunnanɔ ni kēma kū à s̀isinaao.

Pɔlu zīna buri pandenɔ kīnaa

17 Kū ma era Yurusalemu, maten adua ke Luda ɔnn, akū ma wégupu è. 18 Ma Dikiri è, à òmène mà ke likalika mà bo Yurusalemu, zaakū gbēno ni yā kū maten o a musu síro. 19 Akū ma pì Dikirine, ò dǝ sǎnsǎn kū madìgǝ gē aduakεkpe kū aduakεkpenwo de màgǝ a náanikerino ká kpésiran ògǝ n gbē. 20 Kū òteni à sèedade Sitivĩ de sǝ, makū má kú gwe ma ze kū a òterino má n utano kūnañne. 21 Akū Dikiri pìmene mà gé, áni ma zĩ ari buri pǎndenɔ kĩnaa zǎzǎ.

Pɔlu bi Romu gbēme

22 Ò sǎ kpà a yāi ari à gèe à kà buri pǎndenɔ yā pìia, akū ò nà wikia ò pì: À a de! Gbē dí taka kunna zé vĩro! 23 Òten wiki lé òteni n utano kpuke òten bùsutiti fǎ musu. 24 Akū Romu sozano gbē zǝkǝ pì ò gē kū Pɔluo n bũran, ò a gbē kū flǎao ari à yǎpura o ò le ò yā kū òten wiki ɔa a yāi ma. 25 Kū òten Pɔlu ɔno poro de ò a yĩ, à pì soza bàde kū à kú gwene: Á a zé vĩ à Romu gbē gbē yǎkpatekenaa sari yá? 26 Kū sozaa pì yā pìi mà, à gèe à pì n gbē zǝkǝne: Bón Ìni kee? Gbē pì bi Romu gbēme. 27 Akū gbē zǝkǝ pìi sù à Pɔlu là à pì: N omene, Romu gbēme n ũ yá? À wèa à pì: Ee. 28 Akū gbē zǝkǝ pìi pìne: Ma ɔgɔ dasi kpàme, akū ma gǝ Romu gbē ũ. Akū Pɔlu pìne: Makū sǝ ò ma i a ũme. 29 Akū gbē kū ò yei ò yā lalaa yǎno bòru kpe gǝno. Kū gbē zǝkǝ pìi dǝ kū Pɔlu bi Romu gbēme, vĩna a kù kū à tò ò mòò kàa yāi.

Yuda gbǎnadenɔ yǎkpatekena kù Pɔluo

30 A gu dǝ kū gbē zǝkǝ pì ye à yā kū Yudanɔ sùo sǎnsǎn ma, à mòò pòroa, akū à sa'orikinɔ kū Yuda gbǎnadenɔ kàkara à sù kū Pɔluo n are.

23

1 Pɔlu wé pè gbǎnadenɔa à pì: Ma gbēno, yáke teni ma swè vĩ Luda arero ari kū a gbǎrao. 2 Akū sa'oriki Anania ò a dogarinone ò a lé a léa. 3 Akū Pɔlu pìne: Luda n lé se, bisāsiri kaka né. N vutena nten yǎkpate ke kūmao doka musu, akū mǝkǝn sǝ n bo a kpe, n pì ò ma lé. 4 Akū dogari pino pì: Mǝkǝmmene nten Luda sa'oriki sǝsǝ le yá? 5 Pɔlu pì: Gbēno, má dǝ sa'orikinlo, zaakū ò kè Luda yǎn ò pì òsun ó bùsu gbǎnade tǝ vāni síro.

6 Pɔlu dǝ kū gbǎnade pino gbēkenɔ bi Sadusinome, n gbēkenɔ sǝ Farisinɔ, akū à ònne gbǎngbǎn: Ma gbēno, Farisin ma ũ, Farisinɔ nén ma ũ. Gèno vuna tǎmaa kū má vĩ yǎin áten yǎkpate ke kūmao. 7 Kū à yā pìi ò, Farisinɔ kū Sadusinɔ fùte kū kǝo kū lékpakǝao, akū kǝkakararinɔ kpàate leu pla. 8 Sadusinɔ dì pì gèno dì vuro, akūsǝ malaikanɔ kū ninino kunlo. Farisinɔ sǝ ò zè kū yā pino pinki. 9 Ò zuka gbǎna kà n té, akū Farisi kū

òdi doka dañne kenŋ fùte kũ lékpakŋa gbānao ò pì: Ódi yā vāni ke le gbē diaro. Tó nini ke malaika mé à yā òne sŋ bi? ¹⁰ Kũ lékpakŋa kè gbāna, sozanŋ gbē zŋkŋ ten vīna ma de gbēnŋ sún Pŋlu ke yákiyakiro yāi, akũ à ò a sozanŋne ò kipa ò gē n té ò a kũ ò gé kāao n bŋran.

¹¹ Zī birea gwāani Dikiri bò à sù Pŋlua à pì: N laakari kpáte! Lákũ n ma yā ò Yurusalemu la nà, séde n o Romu dŋ.

Lékpakūsuna Pŋlui

¹² Kũ gu dŋ, Yuda kenŋ kākara asiri gŋn ò la dà ò pì oni pŋ blero oni í miro ari ò gé Pŋlu deo. ¹³ Lékpakūsŋrii pìnŋ de gbēnŋn buplala. ¹⁴ Ò gēe sa'orikinŋ kũ gbē zŋkŋnŋ kīnaa ò pìinne: O si kũ Ludao o pì tó ódi Pŋlu dero, tó o pŋ blè, Luda láari bowá. ¹⁵ Ákŋnŋ kũ gbānadennŋ á pínki à gé à o sozanŋ gbē zŋkŋne à suáre kũ Pŋluo lákũ ò pì á ye à a yānŋ tàasi ká tera de a káakupŋla bà. Ókŋnŋ sŋ ónigŋ kũ soru gŋn ò a de zén ari àgŋ gé ká la.

¹⁶ Kũ Pŋlu dāre négŋgbē n yā kũ ò gŋgŋ pìi mà, akũ à gēe à gēe sozanŋ bŋran à ò Pŋlune. ¹⁷ Akũ Pŋlu soza bàde sisi à pìine: N gé kũ kefenna dio á gbē zŋkŋ kīnaa, zaakũ à ye à baaru ke kpáne. ¹⁸ Akũ à a sè à gēe kāao n gbē zŋkŋ kīnaa à pì: Pŋlu kũ ò a dà kpén ma sisi à kúte kèmenne mà su n kīnaa kũ kefenna dio. À yāke vī à ye à onne. ¹⁹ Akũ gbē zŋkŋ pìi kefenna pìi kũ a ŋa à gēe kāao gukpado n pla, akũ à a là à pì: Bó yān n vī n omenee? ²⁰ Akũ à pì: Yudanŋ mé ò lé kpākūsũ, ò ye ò kúte kenne n su kũ Pŋluo n gbānadennne zia, lákũ ò pì ò ye ò a yā gwa tera de a káakupŋla bà. ²¹ Nsun weñnero, zaakũ n gbēnŋ teni a dā zén ò de gbēnŋn buplala. Ò la dà ò pì oni pŋ blero oni í miro ari ò gé a deo. Ò soru kè kè, n yān n sã dŋi. ²² Gbē zŋkŋ pìi pì kefenna pìine: Nsun tó gbēke dŋ kũ n òmenero. Akũ à a gbāre.

Pŋlu gbarena Sizaria

²³ Akũ à soza bàde gbēnŋn planŋ sisi à pìinne: À o soza fēnedade gbēnŋn wāa donŋne ò soru ke ò gé Sizaria ŋkŋsi úblegŋrŋ kũ sŋde gbēnŋn baaakŋ akurinŋ kũ sáride gbēnŋn wāa donŋ. ²⁴ À sŋ yā keke Pŋlune à dia à géo bùsu gbē zŋkŋ Felisi kīnaa aafia. ²⁵ Akũ à takada kène à pì:

²⁶ Bùsu gbē zŋkŋ Felisi, makũ Kalaudiu Lisia ma takada díkīna kènnne ma fŋ kpàmma. ²⁷ Yudanŋ mé ò gbē díkīna kũ ò ye ò a de. Kũ ma a dŋ Romu gbē ŋ, akũ ma ge kũ sozanŋ ma a sŋmma. ²⁸ Kũ má ye mà a taari kũ ò lèa ma, ma a sè ma ge kāao n yākpatekerinŋ kīnaa. ²⁹ Gwen ma dŋn kũ taari kũ ò lèa bi n doka yāme, adi yā kũ à kà ò a de ke ò a da kpésiran kero. ³⁰ Kũ ò lé kpākūsũ, ò a yā kpāni kèmenne, akũ ma a gbàemma gŋnŋ ma ò yādenŋne ò gé kũ a yāo n kīnaa gwe.

³¹ Akū sozanŋ kè lākū ò òñne nà ò Pɔlu sè ò gèe kāao Antipatari gwāani. ³² Kū gu dò, soza kū òten taa o gèsee pìnŋ Pɔlu nà sōdenŋne n̄ ɔ̄ ò do kāao are, akū ò èra ò tà n̄ b̄uran. ³³ Kū sōdenŋ kà Sizaria, ò takada p̄i kpà b̄usu gbē zōkō p̄ia, akū ò Pɔlu n̄ane a ɔ̄. ³⁴ B̄usu gbē zōkō p̄i takada p̄i kyó kè, akū à Pɔlu là b̄usu kū à b̄on. À mà kū Silisia b̄usuun à b̄on, ³⁵ akū à p̄ine: Tó gbē kū ò yā v̄i k̄unwonŋ sù, mani ma lākū oni o nà. Akū à p̄i ògō a dākpā Herodu kipakia.

24

Yudanŋ Pɔlu káarakpanaa

¹ Gɔrŋ sɔrŋo gbera sa'oriki Anania sù Sizaria kū gbē zōkō kenŋ kū dokadōri kū òdi pine Tetuluo. Ò sù Pɔlu káara kpá b̄usu gbē zōkō kīnaa. ² Kū ò Pɔlu s̄isi, Tetulu f̄ute àten yā daala à p̄i: Felisi, kū n arubarikaao ó b̄usu katena aafia. N zia laasunlena mé à ó b̄usuu kè mana. ³ Òdi n tó nna sí ògō n sáabu kpá gu s̄inda p̄inkin gɔrŋ s̄inda p̄inki. ⁴ Kū má ye mà n yā gágaro, mani wé kemma n̄ s̄uru ke kūoo n̄ ó yā f̄itina dí ma. ⁵ O è kū gbē p̄i bi guderiiime. Àdi yākete da Yudanŋ té andunia ḡun p̄inki, à de donyīze éke kū òdi n̄ s̄isi Nazeradenŋ don'arede ū. ⁶ À ye se à Luda ɔn gbà lé, akū o a kù. ⁷⁻⁸ Tó n a làla n z̄ida, ìni taari kū ó lèa yāpura dō. ⁹ Akū Yudanŋ yā'i kàra ò p̄i len yā p̄inŋ de le.

Pɔlu gina kū a z̄idao Felisi are

¹⁰ Akū b̄usu gbē zōkō p̄i m̄i kè dékū Pɔlune de à yā o. Akū Pɔlu p̄i: Lākū má n dō yākpatekeri ū b̄usu dí ḡun a wè dasi kè, a yāi mateni ma mibona yā o ma laakarīia. ¹¹ Tó n gbēka, oni onne kū ma gena Yurusalemu mà donyī ke de gɔrŋ kuri awεεplalaro. ¹² Odi ma e maten lékpakōa ke kū gbēkeo Luda ɔnnlo. Odi ma e maten yākete da aduakekpenŋ ḡun ke wēte ḡunlo. ¹³ Gbē p̄inŋ ni f̄ō ò taari kū ò lèma sèedade lennero. ¹⁴ Ma sì kū zé kū òten s̄isi donyīze éke p̄i ḡunn maten do ó dizinŋ Ludai. Má yā kū ò kè Musa doka ḡun kū annabinŋ takadanŋ n̄anikenena p̄inki. ¹⁵ Ma wé dō Ludai lán mókōnŋ bà, kū gbē mananŋ kū gbē v̄aninŋ ni vu n̄ p̄inki. ¹⁶ A yā mé à tò madigō ma z̄ida toto gɔrŋ s̄inda p̄inki de ma swè s̄ungō v̄i Luda are ke bisāsiri arero. ¹⁷ Ma wèkena kū ma b̄usuuo gbera ma era ma su ma ɔ dām̄ma ma sa ò ¹⁸ Luda ɔnn. Kū maten sa o ma gbàbonaa gbera, akū ò ma le gwe. Mádi gbēnŋ kákararo, yākete kunlo. ¹⁹ Asia b̄usu Yuda kenŋme yādenŋ ū. Séde ò su ò yā bo k̄s̄ len n kīnaa. ²⁰ Tó lenlo, n̄ tó gbē kū ò kú lanŋ dà kū ò lèma gɔrŋ kū ò yākpate kè kūmao o. ²¹ Sé yā mèn do kū ma òñne kū kōto gbānao, gēnŋ vuna yā musun òten yākpate ke kūmao.

²² Felisi Yesu zé bə̀kətəna dō, akū à lá kù Yudanŋ yāla à pì: Tó sozanŋ gbē zōkō Lisia sù, mani á yā m̀i deáre. ²³ À ò soza bàdene àgō Pòlu dākpa, ama à a gba zé à ìam pá, à tó a gbēnŋ kpái.

Pòlu kunna kpésiran Sizaria

²⁴ Goro pla gbera Felisi sù kù a Yuda nanŋ kù òdi pinε Durusi-lao. À Pòlu sisi, akū à Kirisi Yesu náanikena yā màa. ²⁵ Pòlu ten yā o manakēnaa musu kù zīdakūnadōnaao kù yākpatekēna kù àten suo, akū vīna Felisi kù à pì: N̄ fute n̄ tá gīa. Goro kù ma ŋ lè mani era mà n̄ sísi. ²⁶ Àten wé dŋ Pòlui kù ani gusaregba daareme, akū àdigō a sísi gēn̄ baaakō à su fàai bo kāao. ²⁷ Kù à kè wē pla, Pòsiu Fesutu vùte Felisi gēne ū. Kù Felisi ye àgō nna kù Yudanŋ yāi, akū à Pòlu tò dana kpésiran.

25

Pòlu zè kù gena Siza kīnaao

¹ Fesutu vutena kpatan goro aakō gbera à fùte Sizaria à gèe Yurusalemu. ² Gwen sa'orikinŋ kù Yuda gbānadeno sù a kīnaa ò fùte kù Pòlu yāo. Ò wé kèa ³ à sùru ke à tó Pòlu su Yurusalemu. Zaakū ò zèo ò tankute kpákpane zén ò a demε. ⁴ Akū Fesutu pīnne: Pòlu kù kpésiran Sizaria, makū sō mani tá gwe tera. ⁵ Á gbānade keno su ò gé kūmao. Tó à yā vāni kēme, áni o.

⁶ Fesutu kè kūnwo lán goro soraakō ke goro kuri taka bà, akū à era à tà Sizaria. Kù gu dō, à vùte a tintinnwa à pì ò mó kù Pòluo. ⁷ Kù ò sù kāao, Yuda kù ò bò Yurusalemunŋ likai, akū ò yā zōkō kù odi fō ò a sèedade lèronŋ dia dasidasi. ⁸ Pòlu zè kù a zīdao à pì: Mádi taari ke Yudanŋ doka ke Luda onnnero, ke Siza. ⁹ Fesutu ten wete àgō nna kù Yudanŋ, akū à Pòlu là à pì: Ìni we n̄ gé Yurusalemu de mà yākpate ke kūnwo gwe yā dínŋ musu yá? ¹⁰ Pòlu pì: Siza doka kù à kù ò yākpate keomene aren má zen la. Mádi taari ke Yuda kenero lākū mōkōn̄ n̄ dō sānsān nà. ¹¹ Tó ma taari kù à kà ò ma de kè, maten gí mà garo. Ama lākū mádi yā kù gbē dínŋ ten o ma musu ke kero nà, gbēke zé vī à ma kpámmaro. Gena Siza kīnaan ma zeo. ¹² Kù Fesutu lé kpākūsū kù a gbēnŋ à pì: Kù Sizame n̄ zeo, a kīnaan ìni gén.

Gena kù Pòluo kīna Agaripa kù Benisio are

¹³ Goro pla gbera kīna Agaripa kù Benisio sù Sizaria de ò fŋ kpá Fesutua. ¹⁴ Kù òten goro pla ke gwe yāi, Fesutu bò kù Pòlu yāo kīna pīne à pì: Gōgbē ke kù la kù Felisi a tò da kpésiran. ¹⁵ Kù ma ge Yurusalemu, sa'orikinŋ kù Yuda gbē zōkōnŋ sūmene kù a yāo ò pì mà sùru ke mà yā daala. ¹⁶ Ma pīnne tó gbē kù ò sù kù a yāo dí zé le à kō e kù gbē kù ò yā vī lēlenŋ à yā wèmmaro, ókōnŋ Romudenŋ odi a kpámmaro. ¹⁷ Kù o su la lēle, mádi zezero. Kù gu dō gōnŋ, akū ma vute ma tintinnwa ma pì ò

mɔmɛnɛ kũ adeo. ¹⁸ Gbē kũ ò taari lèaa pìnɔ yā ò, odi yā vāni kũ maten kpákpa o a musuro. ¹⁹ Ò yākete vī kāao n donyīze yā musu kũ gōgbē kũ òdi pinɛ Yesu yāo. À gà, akū Pɔlu zè kũ a kunna wèndin yāo. ²⁰ Ma bídi kè yā pì zé dōnaaa, akū ma a là tó à ye à gé Yurusalemu ò yā pì gōgōnɛ gwe. ²¹ Akū Pɔlu pì Romu kínan a zɛo ògō a kũna. Akū ma pì ògō a dākpā ari màgō gé a gbare Sizaa. ²² Akū Agaripa pì Fesutune: Má ye mà gbē pì yā ma ma zīda. Akū Fesutu pì: Īni yā ma a lén zia.

²³ Kū gu dō Agaripa kũ Benisio sù kũ gakuri zōkōo, akū ò gè kōkakarakekpen kũ soza gbē zōkōnɔ kũ wēte gbē bèeredenɔ. Kū Fesutu yā ò, ò sù kũ Pɔluo. ²⁴ Akū Fesutu pì: Kí Agaripa kũ ákōnɔ kũ á kú kũoo lanɔ pínki, a gbē dí è yá? Yuda kũ ò kú Yurusalemunɔ kũ gu dínɔ n pínki gbē pì yā sè ò sùoma, òten wiki léma ò pì à mana àgō kun doro. ²⁵ Makū sō, mádi e à yāke kè kũ à kà ò a dero, akū lākū à zè kũ Sizao nà, ma zɛo mà a gbarea. ²⁶ Mádi yā pì gbá dō gbasa mà takada kē kínane a yā musuro. A yā mé à tò ma su kāao á are, atēnsa mōkōn kína Agaripa, de yālalananaa gbɛra mà yā le mà kē. ²⁷ Zaakū purusuna gbaremana taari kũ ò lèa sānsān onaa sari zé vī ma kīnaaro.

26

Pɔlu a zīda yā bōkote na kína Agaripa are

¹ Akū Agaripa pì Pɔlune: N zé vī ò n yā o. Akū Pɔlu ò sè à a zīda yā bōkote à pì: ² Kí Agaripa, ma è ma mìnna kè, kũ ma lè mateni ma zīda yā bōkote n are gbāra taari kũ Yudanɔ dīma pínki yā musu. ³ Atēnsa kũ n Yudanɔ futeokarayā dō pínki kũ n yāketenɔ. Abire yāi ma wé kèmma n ma yā dí mamene. ⁴ Yudanɔ ma kunna dō zaa ma né fīti zī naana zaa ma būsun ari Yurusalemu. ⁵ Ò ma dō à gī kè. Tó ò yei, oni fō ò o kũ má kú ó donyīrinɔ gà kũ à gbāna kũ Luda yāo kũ òdi pi Farisinɔ té. ⁶ Tera sà òten yākpate ke kũmao kũ ma wé dō lé kũ Luda sè ó dizinɔnei yāi. ⁷ Ó buri mèn kuri awɛɛplanɔ dīgō do Ludai fānantē kũ gwāanio wédōna lésena dokōnɔ pīii. Kí, tāmaa pì yāin Yudanɔ fūtemai. ⁸ Bóyāin Luda gènɔ vunaa kèare yāzesari ũ sée?

⁹ Makū sō yā, ma zɛo kũ yā kũ ani bo Yesu Nazera kpe pínkin manigō ke. ¹⁰ Len ma kè le Yurusalemu. Sa'orikinɔ ma gba zé, akū ma Luda gbēnɔ kà kpésiran dasi. Tó òteni n dede sō, ma lé dīgō kú a gūmmɛ. ¹¹ Madīgō gé aduakekpe kũ aduakekpeo gèn baaakō, màgō wé tāmma mà gā narūma de ò ledi kpá Yesui. Ma pō fēnañyī, akū madī gé wari dōmma ari buri pānde wētɛna.

Pɔlu a Yesu zé sɛna yā'onaa (Zīr 9:1-19, 22:6-16)

¹² Abire yāi maten gé Damasuku kū doka kū sa'orikinŋ ma gbarε000. ¹³ Kína, kū má té zén kū ifāntēo di mīdangura, ma gupura è à bò ludambε à damala kū ma gbēnŋ, à pāsī de ifāntēla. ¹⁴ O letε zīte ó pínki, akū ma kòtoo mà ò òmenε kū Eberu yāo ò pì: Solu, Solu, à kè dera nten wé tāmaa? Lèzōna kū gbáo kyate sari ten wari dōmma fá! ¹⁵ Ma pì: Díme n ūu, Dikiri? Akū Dikiri pì: Makūme Yesu kū nten wé tāa ū. ¹⁶ Ñ fute ñ ze. Ma bo ma summa de mà n sé ma zīkeri ūme, ñgō de yā kū n è kū yā kū mani mōnne00 sèedade ū. ¹⁷ Mani n sura ba Yudanŋ oī kū buri pāndenŋ. Mani n zīmma ¹⁸ de ñ ñ wé kēñne, ò kpe li gusiranε ò are dŋ gupuraa, ò bo Setan gbānan ò gē Luda pón, de ñ durunnanŋ le à kēñma, ñ baka gō kú kū Luda gbēnŋ ma nāanikεna yāi.

Pɔlu zikena Yesune

¹⁹ Kí Agaripa, àkū mé à tò mádi gí ludambε gbē kū à bò à sūma yāiro. ²⁰ Ma waazi kè Damasuku gīa kū Yurusalemuo, akū ma kè Yudea būsū gu sīnda pínkia kū buri pāndenŋ kīnaao. Ma òñne ò nèse lite ò are dŋ Ludaa, ò yā kū ani tó ò dō kū ò nèseεε lite ke. ²¹ Abire yāin Yudanŋ ma kū Luda ŋnn, ò ye ò ma de. ²² Luda kpányīn má kunwo ari kū a gbārao, akū má zena a sèedade ū né fīti gbē zōkōnŋne ñ pínki. Madì yā pānde oro, sé yā kū annabinŋ kū Musao ò à ke baasiro. ²³ Ò pì Arumasihu ni wari le, àkū mé ani fute bona gan káaku à gupura yā ò Yudanŋne kū buri pāndenŋ.

²⁴ Kū Pɔlu teni a zīda yā bōkote le, Fesutu wiki dōa à pì: Īa kāmman yá Pɔlu? N dōna zōkō mé àteni n mī lite. ²⁵ Akū Pɔlu pì: Īa dí kámaro, gbē bèereεde Fesutu. Yāzeden maten o, akūsō yāpurame. ²⁶ Kí, lākū ñ yā birenŋ dō nà mani fō mà yā onne sūsū vīna sari. Má dō kū a ke dí ke n mī kperō, zaakū yā pì bi gukpado yānlo. ²⁷ Kí Agaripa, n yā kū annabinŋ òo sī yá? Má dō kū n sī. ²⁸ Akū Agaripa pì Pɔlune: Gōrŋ fīti dí lén nten da ĩni fō ñ ma lite mà gō Yesude ūn yá? ²⁹ Pɔlu pì: Bee tera ke gikεna má yei, tó Luda wè. Adi ke ndonlo, kū gbē kū òteni ma yā ma gbāranŋ ñ pínki, ò gō lākū má de nà mōkakōana dīnŋ baasi. ³⁰ Akū kína pì kū būsū gbē zōkōŋo kū Benisio fūte kū gbē kū ò kakarana gwenŋ. ³¹ Kū ò bōte, òten o'okōne: Gbē pì dí yā kū à kà ò a de ke ò a da kpésiran kero. ³² Akū Agaripa pì Fesutune: Tó gbē pì dí ze kū gena Siza kīnaao yāro, de óni fō ò a gbare.

27

Gena kū Pɔluo Romu gó'ite gūn

¹ Kū ò zèo ò da Itali zén, akū ò Pɔlu kū purusuna kpara kenŋ nà soza bàde kū òdi pine Yuliune a oī. À de soza gā kū òdi pi Siza sozanŋ don'aredenŋ do ū. ² O gē gó'ite kū à bò Adaramitiumu

gūn, àten bote kũ Asia bũsu wēten, akũ o da zén. Masedonia bũsu gbē Arisitaku Tesalonika kũ kũoo. ³ Kũ gu d̀ o ka Sid̄. Yuliu Pɔlu kũna kũ n̄esedoo, akũ à a gbà zé à gé a gbēnɔ gwa, de ò kpái. ⁴ Kũ o bo gwe, o ka í dagura. Kũ ïa ten daóle yāi, akũ o do Sípuru bũsuu kpe kpa. ⁵ Táa'ona ísira dagura o do Silisia kũ Pamfilia bũsunɔi, akũ o ka Mira, Lisia bũsun. ⁶ Gwen soza bàde pì Alesandaria gó'ite kũ àten gé Itali lèn, akũ à ó kán.

⁷ Gɔɔ kenɔ gūn ó tá bũsa. O ɔsi kà ari o ka Sinidu léa. Kũ ïa dí wewere ò gé súsuru, o pāne o bo Kereti bũsu kpe kpa Salamone sare. ⁸ Ɔsikanaa gūn óten pā Keretine, akũ o ka gu kũ òdi pì Góɔki Manan. A kāni kũ wēte kũ òdi pì Laseao. ⁹ Lákũ o gii kè zén nà, ó gena are g̀ kari yā ũ, zaakũ Yudanɔ léyĩgɔɔ g̀ k̀. A yā mé à tò Pɔlu lé dàmma ¹⁰ à pì: Gbēnɔ, ma è tá dí ni su kũ ásaruz̄k̄ɔ kũ kisirao. Adi ke gó pì kũ a asonɔ adonlo, kũ ók̄n̄ome se. ¹¹ Ama soza bàde góɔɔɔri kũ gódeo yā s̀ de Pɔlu póla. ¹² Gu pì mana ò gó d̄n ò bunsire blenlo, akũ gbēnɔ zè dasi kũ ò era ò da zén ò tá. Ò ye ò ká Fenisi, wēte kũ à kú Kereti ifālete kpa, tó ani sí ke ò bunsire ble gwe.

Zàga'ïa futena ísiralá

¹³ Kũ ïa buse fũte gēn̄mid̄ɔki kpa, òten da ò f̄ ò ní p̄yeina kem̄e. Akũ ò ní gó p̄oro ò dà zén òten pā Keretine k̄anikāni. ¹⁴ Adi g̀ kero zàga'ïa gbāna kũ òdi pì ïa p̄s̄i b̀ Kereti kpi kpa. ¹⁵ À gó lite, ódi f̄ ò are d̄a doru, akũ o ḡ téi. ¹⁶ Kũ à ó kpá luan f̄itinna kũ òdi pì Kodai, à k̄wá s̄ana f̄iti. Ɔsikanaa gūn o ó gó f̄itinna surabab̄ɔ lè o kũ gwe. ¹⁷ Kũ ò sè ò ḡeò gó z̄k̄ɔ gūn, akũ ò k̄k̄e ò bàa d̀ gó z̄k̄ɔ piia. Kũ òten v̄ina ke Libia bũsu í s̄arara gēnane yāi, akũ ò gó kúra gb̄are ín ò g̀ té ïai. ¹⁸ Kũ gu d̀, lákũ zàga'ïa kpé àteni ó gó ȳipaȳipa gb̄angb̄an nà, akũ ò nà asonɔ zuzunaaa í gūn. ¹⁹ A gɔɔ aak̄ɔde z̄i ò ní gó z̄k̄eb̄n̄ɔ b̀te ò k̄te ní z̄ida. ²⁰ À kà gɔɔ ũgbangba if̄ant̄e kũ susunenɔ dí boro, ïa p̄s̄i p̄i kũ leḡu dí kp̄atero. Surabana t̄amaa kũ ó v̄i yā làkawá p̄inki.

²¹ O gɔɔ pla kè ódi le o p̄ó bl̄ero, akũ Pɔlu fũte à p̄inne: Gbēnɔ, tó a ma yā màme yā, de ódi fute Kereti, kisira kũ ásarud̄n̄o gbasa à ó léro. ²² Ari tera maten lé daáwa à laakari kp̄áte! Á gb̄eke ni garo, sé gó p̄i yaka. ²³ Ḡia gw̄āni Luda kũ má de a p̄ó ũ maten doi malaika b̀ à s̄uma ²⁴ à pì: N̄sun v̄ina kero, Pɔlu. Séde ñ Siza are le. Luda gb̄e kũ ò kú kũn̄wo gó gūnn̄o b̄onne aafia ní p̄inki. ²⁵ A yā mé à tò gbēnɔ, à laakari kp̄áte! Má Luda náani v̄i kũ ani ke lákũ à òmene nà. ²⁶ Séde ò ká luan ke í s̄araran.

²⁷ A gɔɔ ḡero donsaride z̄i gw̄āni ïa p̄s̄i p̄i teni ó ḡate Adariatiki íla ari tera. Akũ liz̄ando gó gbēnɔ ten da o ka k̄ani kũ í baraome. ²⁸ Akũ ò bà íl̄ogwab̄ɔ gb̄are ín, ò è ḡas̄akuru basiik̄. Kũ à kè saa f̄iti ò gb̄are d̄, ò lè a l̄okotoo kà ḡas̄akuru baaak̄.

²⁹ Òten kpána gbèla vīna ke, akū ò kúra mèn siikō gbàre gó pòro kpe, akū òten adua ke de gu dómma. ³⁰ Gó gbēno ten zé wete ò bote gó gūn ò bàa lé, akū òten gó surababoo pìi kipa ò da íla, òten ke lákū ò ye ò kúrano gbaré gó are bà. ³¹ Akū Pòlu pì soza bàdené kū a bàsaridenō: Tó gbē birenō dí gō gó gūnlo, áni fō à boro. ³² Akū sozano gó surababoo bāno zōzō ò tò à lète ín.

³³ Kū gu ye à dō, Pòlu kúte kèíne n pínki ò pò ble à pì: A goro gēro donsarín gbāra a gō lokona pòble sari. ³⁴ Maten kúte keáre à pò ble de à gbāna le à bo aafia. Bee á mikā mèn do ni létéro. ³⁵ Pòlu yā bire onaa gbera à burodii sè à Luda sáabu kpà gbē sīnda pínki wára, akū à è àten só. ³⁶ N gbē sīnda pínki laakaríi kpàte, akū ò pò blè sà. ³⁷ Ókōno kū ó kú gó gūnno ó pínki o ka gbēnon wàa do kpé baaakō akuri awesuddo. ³⁸ Kū ò pò blè ò kà, ò pòblewe bote ò kà ín, de gó le à ke futa yāi.

Gó'ite yakanaa

³⁹ Kū gu dō, ò sīsīaa lè odi dōro. Kū ò luankore è kū būsua'tē sàraao, akū ò zèo ò gé kú góo í sàraran gwe, tó oni fō. ⁴⁰ Ò kúrano pòro ò dà í gūn, akū ò báli gódoobobono bàa pòro gōno. Ò gó are biza pòro íane, akū ò mii pè gu sàraa pīia. ⁴¹ Akū ò sī būsua'tēn dōnaa sari, akū gó zè gwe. Būsua'tē pì gó are kù gíngin adi fō à yīgāro, akū ísōkena kú àten káka kú gbānao ten gó pòro kpe yaka. ⁴² Sozano zèo ò purusunano dede, de n gbēke sún í kpá ò pitimmaro yāi. ⁴³ Ama soza bàde ye à Pòlu mī sí, akū à gííne ò n poyeina ke. À pì íkparino doíne are ò kusi ía ò bikū, ⁴⁴ gbē kparano gō té n kpe lí lèketeno ke gó kasono musu. Len gbē sīnda pínki í bara lè aafia le.

28

Pòlu kunna Malata luan

¹ Kū o í bara lè aafia, o mà luan pì tón Malata. ² Bedeno ó sí kú yenyīo manamana. Ò gbānake kpàwái, ò té sàa lèwēre, zaakū legū nà manaaa, akū ía bōte. ³ Pòlu yāka kete kākara à sù àten ká tén, pitiko kú a gūn. Kū té puusu a pà, à bō à Pòlu sò a o. ⁴ Kū bedeno mlèè pìi è dō a o, ò pikōne: Gbē bire bi gbēderiime yāpura. Bee kú à bikū í bara aafia, yāpura dí wene àgō kunlo. ⁵ Ama Pòlu mlèè pìi gbàke à dà tén, adi pòke kenero. ⁶ Gbēno wé dōi kú a o ni ká à léte à ga gwe gōno me. Kū à gii kè, ò è pòke dí a lero, akū ò lé lite ò pì, gbē pì bi tana zōkō kemē.

⁷ Gu pìi saren luan gbē zōkō kú òdi pine Publiu be kunwa. À ó díte goro aakō à nibōkenaa kèwēre kú yenyīo. ⁸ Publiu de wútena kú mèwānao àten bādubādu ke. Akū Pòlu gè a kīnaa à adua kène, à o nàa à a wèrekōa. ⁹ Kū à kè le, luan pì gyāre

kparanŋ sù a kīnaa, akū ò wèrekŋa se. ¹⁰ Ò ó kpe tà manamana. Kū óten tá, ò zànaa kèwèrè dŋ.

Pɔlu kana Romu

¹¹ Ó konna luan pìi gūn mŋ aakŋ gbera o gē gó'ite kū à bunsire blè gwen o da zén. Gó pìi bò Alesandaria ò sika tãnanŋ sèedaa kèa. ¹² Kū o ka Sirakusi, o gɔrŋ aakŋ kè gwe. ¹³ Bona gwe o do í léi ari o ge káo Regiumu. Kū gu dŋ ïa bò gènŋmidŋki kpa, a gɔrŋ pladen o ka Puteoli. ¹⁴ Wēte pìi gūnn o Yesudenŋ lèn. Ò pì ò sùru kè ò azuma do kè kúnwo. O kè le, akū o da Romu zén. ¹⁵ Romu Yesudenŋ ó baaru má, akū ò sù daóle. Gbēkenŋ ó lé Apiu Eten, gbēkenŋ sŋ gu kū òdi pi Kipakimen'aakŋn. Kū Pɔlu ní é, à Luda sáabu kpà a laakarrii kpàte.

Pɔlu waazikena Romu

¹⁶ Kū o ka Romu, ò Pɔlu gbà zé àgŋ kun adona kū soza kū anigŋ a dākpāo. ¹⁷ Gɔrŋ aakŋ gbera Pɔlu Yuda gbē zŋkŋnŋ sisi. Kū ò kākara, à piñe: Ma gbēnŋ, mádi zā Yudanŋne yākearo. Mádi bo ó dizinŋ futeokarayāke kpero, akū ò ma kū Yurusalemu ò ma kpa Romudenŋa. ¹⁸ Ò ma lala yāi odi yāke le ma musu kū à kà ò ma dero, akū ò ye ò ma gbare. ¹⁹ Akū Yudanŋ bò ma kpe. Tilasi ma ze kū gena Siza kīnao, adi kè má yā vī kū ma bŋsu gbēnŋnlo. ²⁰ A yā mé à tò ma á gbéka, de ò kŋ e mà yā o kááo, zaakū gbē kū Isarailanŋ wé dŋi yāin ò mò dí kàmai.

²¹ Akū ò pìne: Ódi takada ke le à bò Yudea bŋsun n yā musuro. Ó gbēke sŋ adi bo gwe à sùwèrè kū n baaru vānioro. ²² O è à mana ò yā kū ní vī ma n lén, zaakū o mà òdi donyize pì vāni bo gu sīnda pínkiame.

²³ Ò gɔrŋ dìtekŋne kū Pɔluo, akū ò sù a kīnaa ŋn kū à kīpan dasidasi. À ye ò a yāze dŋ Yesu yā musu, akū à nà Musa dokaa kū annabinŋ yānŋ, à kpata kū à bò Luda kīnaa yā òñne à bŋkŋteñne zaa kŋnkŋ ari ŋkŋsì. ²⁴ Gbēkenŋ yā kū àten onŋ zé lè, ama gbēkenŋ gi. ²⁵ Kū òten kēkŋa kū lékpakŋao, Pɔlu yā mèn do kàrañne à pì: Yā kū Luda Nini dà annabi Isayanè à ò á dizinŋne bi yāpurame, kū à pì:

²⁶ Ñ gé ò o gbē kùnŋne,
onigŋ sã kpá yākemanaa sari,
onigŋ gu gwa yāke'ena sari.

²⁷ Ò nèse vīro de òsun ãndŋ kūro yāi,
ní sã gbāna de òsun yā maro yāi,
ní wé kukurena de òsun gu ero yāi,
zaakū ò ye ò are dŋma mà ní gba aafiaro.

²⁸⁻²⁹ A yā mé à tò, àgŋ dŋ kū Luda gbēnŋ zī kū surabana yāo buri pāndenŋa. Mŋkŋnŋme oni sí.

³⁰ Pɔlu kè kpé kũ àtɛn fĩna bo gũn wè pla mámmam. Àdigɔ gbě kũ òdi su fàai bo kãaonɔ kũ ɔplapla n pínki. ³¹ À kpata kũ à bò Luda kĩnaa yã waazi kèńne à Dikiri Yesu Kirisi yã dàńne kũ laakariio kpatena, gběke dí kpánero.

ROMUDENŃ

Gbē sīnda pínki bi durunnakeriime 1:1-3:20
 Lákū Luda di tó yā bo kúnwo nna nà 3:21-4:25
 Kunna gbē dufunŃ ũ Kirisi gūn 5:1-8:39
 Yā kū Luda ten wetε IsarailanŃ musu 9:1-11:36
 YesudenŃ yākenaa 12:1-15:13
 PŃlu fŃkpammaanaa 15:14-16:27

PŃlu fŃkpana RomudenŃa

¹ Makū PŃlu, Kirisi Yesu zŃbleri, Luda ma sisi à ma díte a zīri ũ, baaru nna ² kū à gīnake à a lé sè a annabinŃne ò kè a yān kpàri ũ. ³⁻⁴ A Né Yesu Kirisi ó Dikiri yāme baaru nna pì ũ. A bisāsirike gūn à bò Dauda buri gūmmε. A ludaninike gūn a bona gan mé à m̀wεε kū gbānao kū Luda Néme a ũ. ⁵ Kirisi ma gba zé màgŃ de a zīri ũ buri sīnda pínkinε, de ò le ò a náani ke ò gŃ a yāmarinŃ ũ, de à tó bo. ⁶ Á kú gbē kū Yesu Kirisi n sīsi à n sénŃ té se. ⁷ Ma takada díkīna kèáre, ákŃnŃ Romude kū Luda yeái à á sīsi a gŃ a gbēnŃ ũ pínki. Luda ó De kū Dikiri Yesu Kirisio gbēke keáre, à á gba aafia.

⁸ Káaku gīa ma Luda sáabu kè Yesu Kirisi gāi á pínki yā musu, kū á ludanaanikēnaa dà anduniala pínki yāi. ⁹ Tó maten adua ke gŃŃ sīnda pínki, á yā di sāmaguro. Ludame ma sèedade ũ. Àpiin maten doi kū nèse m̀en doo mateni a Né yā baaru kpá. ¹⁰ MadìgŃ wé kea à zé kekemene lákū à yei nà de mà le mà su á gwa sà. ¹¹ Wésinaále ni teni ma de manamana, de mà le mà Luda Nini gba ke daágu á zīnipetena yāi, ¹² de á ludanaanikēna kū ma pŃo le à ó baadi gba swèε. ¹³ Ma gbēnŃ, má ye àgŃ dŃ kū madìgŃ gŃŃ dite g̀en baaakŃ mà su á gwa,* de mà a zī gbè e á té lákū ma è buri pāndenŃ té nà, akū ari tera mádi zé ero. ¹⁴ GirikiyāmarinŃ kū GirikiyāmarisarinŃ n pínki, d̀rīnŃ kū d̀rīsaridenŃ n pínki, n yā gŃ ma yā ũ. ¹⁵ Abire yāi ma m̀ε wà mà baaru nna pì kpá ákŃnŃ RomudenŃne se. ¹⁶ Madì wé'i kū kū baaru nna pì yāoro,† àkūme gbāna kū Luda di gbē kū òteni a náani kenŃ sura bao ũ, atēnsa YudanŃ, n gbera buri pāndenŃ. ¹⁷ Baaru nna pì di owεε lákū Luda di tó yā bo kúnwo nna nà. À de ludanaanikēna yā ũ adome, lákū ò kè Luda yān nà ò pì: Gbē kū Luda tò yā bò kāao nna a náani kū àten ke yāi nigŃ kun.

BisāsirinŃ bi taaridenŃme Luda kīnaa

¹⁸ Zaa musu Luda di a pŃfēna kipa bisāsiri kū n vānikēna di zé zŃ yāpuranēna n pākpaina kū n vānikēnao yāi. ¹⁹ Yā kū oni fŃ ò dŃ Luda yā musu utenañero, Luda mé à yā pì

* 1:13 Zīr 19:21 † 1:16 Maa 8:38

bòñne gupuraa. ²⁰ Zaa gɔɔ kũ à andunia kàte, a gbãna kũ àdi lákaro kũ a ludakena kũ òdi e kũ wéoro bò gupuraa a zĩnɔ gũn swáswa. A yã mé à tò bisásirinɔ kutekena vĩro. ²¹ Ò Luda d̄s, ama òdi bèere líne a zéa ò a sáabu kpáro. N̄ laasunnɔ kè pã, akũ ò ḡò gusiran n̄ mìsari yã.† ²² Ò n̄ zĩda dìte òndõrinɔ ũ, akũ ò ḡò yõnkɔnɔ ũ. ²³ Òdi kúte bisásiri kũ òdi ganɔ kũ bãnɔ kũ nòbɔnɔ kũ pó kũ òdi táa o kũ kúaonɔ takane Luda kũ àdi garo gēne ũ.

²⁴ A yã má à tò Luda n̄ kpá gbāsikenaai, de ò wé'isariyã ke kũ k̄so, lákũ òdi a ni de n̄ nèsee gũn nà. § ²⁵ Ò Luda yãpurade lilin kè kũ ékeo. Òdi donyĩ ke Luda pókennanɔne ò donyĩ Luda kũ à pó s̄inda pínki kè gēne ũ. Arubarikaden a ũ gɔɔ s̄inda pínki! Aami.

²⁶ Abire yã Luda n̄ kpá wé'isariyã nidenaana. Bee n̄ nɔgbēnɔ yã kũ òdi ke lilin kè kũ yã kũ òdi keero. ²⁷ Lem̄e se ḡogbēnɔ, ò yã kũ òdi ke kũ nɔgbēnɔ tò, òdi lukak̄si. Ḡogbē kũ ḡogbēo dì wé'isariyã ke kũ k̄so, òdi a gbè le n̄ zĩdaa n̄ s̄atena lén. ²⁸ Lákw̄ odi we ò zè kũ Luda d̄snaaoro nà, akũ à n̄ laasun kè lékper̄e, de ò yã kũ à de ò keronɔ ke. ²⁹ Yã v̄ani s̄inda pínki pèker̄em̄ma: N̄ese p̄as̄i, wákũ, ìnikena k̄so, nèseḡõba v̄ina k̄so, gbēdenaa, fitii, gbēblena kũ manafikikenaao. K̄ɔɔm̄ɔɔden̄me n̄ ũ, ³⁰ gbēyakarinɔ, Luda ìber̄enɔ, gbē takiker̄inɔ, ȳḡõdenɔ, ìad̄arinɔ, v̄ani laasunler̄inɔ, de kũ dao ȳadarisar̄inɔ, ³¹ mìsaridenɔ, n̄anisaridenɔ, gbēyāk̄er̄isaridenɔ, w̄ēndasaridenɔ. ³² Ò d̄s kũ Luda dìte kũ yã bire taka k̄erinɔ kà ò n̄ dede, ama òdi ze kũ a kenanɔ adoro, òdi té ká a k̄erinɔgum̄e d̄o.

2

Luda ni yakpate ke a zéa

¹ Abire yã m̄ok̄n kũ ndi gbē p̄ande taari e, n̄ kutekena vĩro. Tó n gbē p̄ande taari è, n n zĩda dà yãmm̄e,* zaakũ m̄ok̄n gbētaari'eri ndi ke le se d̄o. ² Ó d̄s kũ Luda yãkpat̄ekena kũ yã bire taka k̄erinɔ kun a zéame. ³ M̄ok̄n kũ ndi yã bire taka k̄erinɔ taari e, akũ ndi ke se, nten da ìni bo Luda yãkpat̄ekenan yá? ⁴ Ke nten d̄oke kũ Luda nnakennena z̄ok̄õo kũ a menao kũ a s̄uruuome? N̄ d̄s kũ Luda teni a nna kenne de n̄ n nèsee lit̄e ȳainloo? ⁵ N̄ s̄agbãna kè, n̄di nèsee lit̄ero, nten p̄of̄ē kakaranyĩ ari Luda p̄of̄ēkipamma gɔɔ zĩ, tó Luda yãkpat̄ekena kũ gbēnɔ a zéa bò gupuraa. ⁶ Ani f̄ina bo baadin̄e a yãkenaaa.† ⁷ Gbē kũ òten gakuri kũ bèereeo kũ mèv̄anasario wete, akũs̄ò òten yã mana ke kũ menaonɔ ni w̄endi kũ àdi lákaro le. ⁸ Gbē kũ n̄ zĩda p̄oyeina ten doñne are ò gi yãpurai ò té yã v̄aninɔ s̄s, Luda ni p̄of̄ē kũ p̄et̄eo kipañma. ⁹ W̄et̄amma kũ w̄aw̄ao ni yãv̄anikeri s̄inda pínki le, at̄ensa Yudanɔ, n̄ gbera buri p̄andenɔ. ¹⁰ Luda

‡ 1:21 Efe 4:17-18 § 1:24 Zab 81:12 * 2:1 Mat 7:1-2 † 2:6 Zab 62:12

ni yāmanakeri sīnda pínki gba gakuri kù bèereεo kù aafiaao, atēnsa Yudanɔ, n̄ gbera buri pāndenɔ. ¹¹ Zaakū Luda dī gbēke wé gwaro.

¹² Gbē kù à durunna kè Musa doka dōnaa sari ni kakatε le doka pìi sari. Gbē kù à durunna kè nana doka pìi s̄i s̄s̄, Luda ni yākpate ke k̄āao doka pìi musumε. ¹³ Adi ke gbē kù àten doka ma kù s̄āo mé à mana Ludanero. Gbē kù àten zī kea mé ani bo mana. ¹⁴ Tó buri kù ò Musa doka dōronɔ yā kù à k̄s̄ s̄ioo kè kù n̄ zīdao, ò doka vī n̄ zīdaame. ¹⁵ Òten m̄wεre kù yā kù à kù doka pìi gūn kù n̄ n̄esemme. N̄ laasun teni a yāpura o dɔ, zaakū n̄ laasun m̄en doro, a kenɔ dī n̄ da yān, a kenɔ dī n̄ bon. ¹⁶ Lemε yākpatekegɔrɔ zī Luda ni yākpate ke kù bisāsirinɔ yā kù à utena n̄ n̄esen musu Kirisi Yesu gāi, lākū baaru nna kù maten kpá ò nà.

Yudanɔ bi dokadarisarinɔme

¹⁷ M̄ok̄ōn Yuda inaa, n ze kù n Yudakeo, n̄ Musa doka náani vī, n̄teni ãa dā kù Ludao. ¹⁸ N̄ Luda p̄yenyīna d̄s̄ kù yā kē à zé vīo, kù ò doka pìi dàdanne yāi. ¹⁹ N̄teni da n̄ de vīnanɔ wéde ū, gbē kù ò kù gusira gūnnɔ fitila ū, ²⁰ wésiradenɔ yādanneri ū, gbē dufunɔ kyódari ū. N̄teni da Luda dokame dōna kù yāpurao mì ū. ²¹ M̄ok̄ōn kù ndi yā da gbē pāndenɔne, b̄oyāi ndi da n zīdaneroo? N pì òsun kpāni oro, m̄ok̄ōn ndi o se yá? ²² Ndi pì òsun zina kero, akū ndi ke se yá? Ndi tānanɔ gya bo, akū ndi n̄ kpé p̄nɔ kpāni o se yá? ²³ Ndi ãa dā Luda doka musu, akū n doka pì danasari dī Luda tó yaka. ²⁴ Zaakū á yāin buri pāndenɔ dīḡo Luda tó vāni sí lākū ò kè Luda yān nà.

²⁵ Tó n̄ Luda doka kūna, akū t̄z̄s̄ àre vīnne. Tó ndi a yā da s̄ōro, n̄ lele kù gyɔf̄rɔdenɔme. ²⁶ Tó gyɔf̄rɔde Luda dokano kūna, Luda ni gyɔf̄rɔde pì gwa lele kù gbē kù à t̄s̄ z̄ōoro? ²⁷ Bee tó n̄ doka takada pì kūna, akūs̄ ò t̄z̄ōna, tó ndi doka pì daro, gyɔf̄rɔde kù à yā pì kūna ni tó yā danla. ²⁸ Kunna Yuda ū yāpura bi m̄ebarayānlo, lemε t̄z̄ōna yāpura bi m̄ebarayān sero. ²⁹ Kunna Yuda ū yāpura bi n̄esegūnyāme, lemε dɔ t̄z̄ōna yāpura bi n̄esegūnyāme se. Luda Nini zīme, adi ke doka takada yānlo. Luda mé àdi gbē bire taka sáabu kpá, adi ke bisāsirinlo.

3

¹ Karana kpaten dena Yuda ū vīi? Àre kpaten t̄z̄ōna vīi? ² À karana vī z̄ōk̄ō yā sīnda pínki gūn. Káaku gīa Luda a yā n̄ánne n̄ oīme. ³ Kù n̄ gbēkenɔ náani vīro, b̄ón abirekū vīi? N̄ kunna náani sari ni Luda náani gboro yá? ⁴ Oi! Lenlo! À tó Luda ḡs̄ yāpura vī, bee kù gbē sīnda pínki bi ékedeme, lākū ò kè Luda yān nà ò pì:

Tó n yā ò, n yā niḡo zé vī,

tó n yákpate kè kúnwo, n yā ni ble.*

⁵ Tó ó vānikε dì Luda manake bo gupuraa, bó yān óni oo? Óni pi Luda vāni kū ādi pofε kipawá yāin yá? Maten o lán bisāsiri onaa bàme. ⁶ Oi! Lenlo! Tó Luda yāze vīro, à kè dera ani fō à yákpate ke kū anduniaoo? ⁷ Gbēke ni pi, tó a ékeke ten Luda náani kara, akūsō àteni a tó bo, bóyāi ani yā daala lán durunnakerii bàa? ⁸ Tó n ò le nteni pi ò yā vāni ke, yā mana ni bon. Gbēkeno ma tó vāni si ò pi len madì o le. Luda yādanlana kō si kúnwo.

Gbēke manaro

⁹ Tò! Ókōno Yudanō ó sànan yá? Lenlo fá! Zaakū ma Yudanō kū buri pāndenō bōbo n dān n pínki kò, n pínki bi durunna zōno me. ¹⁰ Ò kè Luda yān ò pì:

Gbēke manaro, bee mèn do.

¹¹ Laakaride ke kunlo, Luda ki weteri ke kunlo.

¹² Ò sāsā n pínki ò gō dōro sari, yāmanakeri ke kunlo, bee mèn do.†

¹³ N kòto de lán mira wēnaa bàme.

Òdi lénna keñne,

n légbε bi pitiko seweme,‡

¹⁴ yā ñni kū gbēkanaao n lé pà.§

¹⁵ Ò wāna kū gbēdenaao,

¹⁶ òdi suñyī kū kisirao kū wétammao,

¹⁷ ò aafia zé dōro,

¹⁸ n wé digō Luda wé'i vīro.**

¹⁹ Ó dō kū Luda doka pínki de gbē kū ò na doka pi oīno pō ūme, de gbē sīnda pínki lé gō nakōana, andunia gbē sīnda pínki gō taaride ū Luda kīnaa. ²⁰ Zaakū gbēke ni bo mana Luda kīnaa doka pi kūna yāiro.†† Luda doka mé ādi tó ò durunna dō.

Deran Luda di tó ya bo kúnwo nna nà

²¹ Deran Luda di tó yā bo kúnwo nna nà bō gupuraa sà, lākū a yā kēna Musa doka kū annabinō takadanō gūn nà. Adi ke a doka kūna yānlo. ²² Luda di tó yā bo kúnwo nna Yesu Kirisi náanikena yāime. Gbē kū àteni a náani ke sīnda pínki pōme. Gbēke bona adoro, ²³ zaakū baadi durunna kè, ò kīa Luda gakurii. ²⁴ Luda di tó yā bo kúnwo nna gba ū a gbēke yāi kū Kirisi Yesu kū à n bó gbānao. ²⁵ Àkūme Luda kpà durunna kútekebo ū gbē kū òteni a aru náani kenone, de à mó baadi pínkine kū adì yā ke a zéaame. À mena yā, adi durunna zīno yā daro, ²⁶ akū à mōñne tera kū adì yā ke a zéa. Deran Luda di

* 3:4 Zab 51:4 † 3:12 Zab 53:1-3 ‡ 3:13 Zab 5:9, 140:3 § 3:14 Zab 10:7

** 3:18 Zab 36:1 †† 3:20 Zab 143:2, Gal 2:16

yā ke a zéa nàn gwe, akūsõ àdi tó yā bo kũ Yesu náanikerinõ nna.

²⁷ Bisásirinõ ni fõ ò ãa dā dõ yá? Abirekũ ni sí kero. Bóyáii? Zaakũ à de zíkèna dokaa yā ũro, Yesu naanikèna yāme. ²⁸ Zaakũ ma è yā di bo kũ gbẽo nna Yesu náanikèna yāime, zíkèna dokaa baasi. ²⁹ Luda bi Yudanõ Ludame ñtẽne yá? Buri pãndenõ Ludan seroo? Ee, buri pãndenõ Ludame dõ. ³⁰ Zaakũ Luda mèn dome. Ani tó yā bo kũ gbẽ kũ à tõ zõõ nna a náani kũ àten ke yāime, akūsõ ani tó yā bo kũ gyõfõrõdeõ nna a náani dokõnõ pìi musu. ³¹ Óten doka da póke ũro ludanaanikèna yāin yá? Lenlo, óten gbãna kpáame.

4

Ya bõ kũ Ibrahĩo nna ludanaanikèna yāi

¹ Ókõnõ Yudanõ, óni o derame ó dizi káaku Ibrahĩ yā musuu? ² Tó Luda tò yā bõ kãao nna yā kũ à kè yāi, de à à ãadāyā lè, ama adi fõ à dà Luda arero. ³ Deran ò ò nà Luda yānn? Ò pì Ibrahĩ Luda náani kè, akũ Luda tò yā bõ kãao nna a náani kũ à kè yāi.* ⁴ Fĩnabona zíkèriine bi gbẽkèkennènaanlo, a ísimmame. ⁵ Bee tó gbẽ ten yāke kero, tó àten Luda kũ àdi tó yā bo kũ taaridenõ nna náani ke, Luda ni tó yā bo kãao nna a náani kũ àten ke yāi. ⁶ Dauda gbẽ kũ Luda tò yā bõ kãao nna yākekènaa sari arubarikalena yā ò à pì: ⁷ Arubarikadenõn gbẽ kũ Luda pó kù ñ taarinõla à ñ durunnaõ kèñmanõ ũ. ⁸ Arubarikaden gbẽ kũ Dikiri ni a durunna yā daro ũ.† ⁹ Arubarika bire bi gbẽ kũ à tõ zõ pómè ado yá, ke gyõfõrõde pómè dõ? Ò pì Luda tò yā bõ kũ Ibrahĩo nna, kũ à a náani kè yāi. ¹⁰ Deran Ibrahĩ de gõrõ kũ Luda tò yā bõ kãao nnaa? À tõzõna yá ke gyõfõrõdemè? Adi tõ zõro, gyõfõrõdemè. ¹¹ Akũ à tõ zõ sèda ũ, kũ Luda tò yā bõ kãao nna a gyõfõrõdekegõrõ yāi.‡ Len à de gyõfõrõde kũ Luda tò yā bõ kũñwo nnanõ dizi ũ le ñ pínki ñ ludanaanikèna yāi. ¹² À de gbẽ kũ ò tõ zõnõ dizi ũme dõ. Adi ke ñ tõzõna yāinlo, kũ ò té ó dizi Ibrahĩ gèsegbèci yāime kũ à Luda náani kè a gyõfõrõdekegõrõa.

Deran Ibrahĩ Luda náani kè nà

¹³ Luda lé sè Ibrahĩne kũ a burinõ à pì, andunia ni gõ ñ pó ũ.§ Adi ke a doka kũna yāinlo, kũ Luda tò yā bõ kãao nna a náani kũ à kè yāime. ¹⁴ Tó gbẽ kũ ò doka kũnanõ mé oni kí ble, akũ ludanaanikènaa àre vĩro, akūsõ Luda lésènaa kè pãpã,** ¹⁵ zaakũ doka di su kũ Luda põfèõme. Gu kũ doka kunlo, taari

* 4:3 Naa 15:6, Gal 3:6 † 4:8 Zab 32:1-2 ‡ 4:11 Naa 17:10 § 4:13 Naa 17:4-6, 22:17-18, Gal 3:29 ** 4:14 Gal 3:18

dìgõ kú gwero. ¹⁶ A yāi pó kú Luda a lé sè lena bi a náanikena yāme, de àgõ de a gbēke yā ũ. Lésenaa pì s̄ bi Ibrahī buri pìnõ póm̄e n̄ pínki, adi ke gbē kú ò Musa doka kūna ntēnen̄lo, kú gbē kú óten Luda náani ke lán Ibrahī bàn̄me d̄. Ibrahī bi ó pínki dizime.†† ¹⁷ À de ó dizi ũ Luda kīnaa, lákū ò kè Luda yān nà. Luda pì a a dìte buri dasinõ dizi ũ. Ibrahī Luda kú àdi wèndi kpá gèn̄a à tó pó kú ò kun yāronõ gõ kun‡‡ náani kè. ¹⁸ À Luda náani kè à wé d̄ pó kú gbēke wé d̄iroi, akū à ḡõ buri dasinõ dizi ũ lákū Luda òne nà à pì, lem̄e a burinõ nigõ de le.§§ ¹⁹ Ibrahī kà lán wè bas̄oro taka bà. Bee tó à laasun lè a ḡõgbēkeb̄saria kú Sara né'iso tatanao, a ludanaanikena dí busaro.*** ²⁰ Adi sika ke lé kú Luda sèn̄eero, adi gí Luda náani keiro, akū à gbāna lè a ludanaanikenaàa à Luda tó b̄ò, ²¹ zaakū à d̄õ kú à yā futena vīro, Luda ni f̄õ à lé kú à s̄e pì ke. ²² Abire yāin Luda tò yā b̄ò k̄āo nna. ²³ Òdi yā bona k̄āo nna pì k̄e a yāi adoro, ²⁴ ò kè ók̄õn̄ kú Luda ni tó yā bo k̄ūoo nnan̄o yāime d̄, ók̄õn̄ kú óten Luda kú à ó Dikiri Yesu f̄ute bona gan náani ken̄o. ²⁵ Luda a kp̄ám̄ma de à le à ó taarinõ k̄ewere yāime, akū à a f̄ute kú wèndiio, de yā le à bo k̄ūoo nna yāi.

5

Kena nna kú Ludao

¹ Lákū Luda tò yā b̄ò k̄ūoo nna nà a náani kú óten ke yāi, ó nna k̄āo sà ó Dikiri Yesu Kirisi gāi. ² A náanikena gūn o zé lè a gāi o gē Luda gbēke kú ó k̄ūoo p̄i gūn, akū óten p̄onna ke kú Luda gakuri kú ó wé d̄iio. ³ Adi ke abiren adoro, óten p̄onna ke kú ó warikenaao d̄, zaakū ó d̄õ kú wari d̄i su kú menao, ⁴ mena d̄i su kú dà manao, dà mana d̄i su kú t̄amaaa, ⁵ t̄amaa s̄õ àdi ó néro, zaakū Luda a yenyī dà ó nèsen a Nini kú à ó gbá gāi. ⁶ Ó gbānasarike gūn Kirisi gà ók̄õn̄ yāvānikerin̄o gēne ũ ḡoro kú Luda dìtea. ⁷ Gana gbē mana gēne ũ aragarō. Ke gbēke ni we à ga gbē mana gēne ũ gw̄e, ⁸ akū Luda m̄w̄ere deran á yewái nà, zaakū ó durunnadeke gūnn Kirisi gà ó gēne ũ. ⁹ Lákū yā b̄ò k̄ūoo nna nà sà a aru yāi, a ó sina Luda p̄of̄ea a gāi sika vī d̄o yá? ¹⁰ Yā ó ĩni kú Ludaome, akū o ke k̄āo nna a Né gana yāi. Lákū o ke k̄āo nna nà sà, ó surabana a kunna wèndiio yāi sika vī d̄o yá? ¹¹ Adi ke adikīname adoro, óten p̄onna ke kú Ludao d̄o ó Dikiri Yesu Kirisi kú à tò o ke k̄āo nna gāi.

Kirisi yā lek̄sana kú Adamuo

¹² Gbē mèn̄ do yāin durunna gè andunia gūn,* akū durunna ga ì.† Lem̄e d̄o ga kú gbē s̄inda pínkia, kú gbē s̄inda pínki durunna

†† **4:16** Gal 3:7 ‡‡ **4:17** Naa 17:5 §§ **4:18** Naa 15:5 *** **4:19** Naa 17:17

* **5:12** Naa 3:6 † **5:12** Naa 2:17

kè yāi. ¹³ Durunna kú andunia gūn de Musa doka gō gé su. Goro kú doka kunlo, Luda dí durunna yā daro, ¹⁴ ama sēna zaa Adamua ari à gèe pé Musaa ga kí blè gbē sīnda pínkia, bee gbē kú odi durunna kē lán Adamu sātēna bārono. Adamu bi gbē kú ani su takamε.

¹⁵ Ama Luda gba ni sí lekōa kú Adamu taarioro, zaakū lākū gbēno gā dasi nā Adamu ado sātēna yāi, Luda gbēke kú a gbao kú à kà gbēnoa dasi Yesu Kirisi ado gbēke yāi de abirekūla. ¹⁶ Luda gba ni sí lekōa kú gbē mèn do durunna piioro. Taari mèn do pì mé à sù kú yākpatekenaa, akū yā vùte bisāsirinōa. Taarinō sù kú Luda gbao, akū yā bò kú gbēno nna. ¹⁷ Lākū Adamu ado taari mé à tò ga sù à kí blè nā, Yesu Kirisi ado yā kú à sùo zōkō de abirekūla. Abire yāi gbē kú Luda gbēke kēnne, kú à tò yā bò kúnwo nna gba ūno ni kí ble wēndii gūn. ¹⁸ Abire yāi lākū taari mèn do pìi tò yā vùte buri sīnda pínkia nā, lemε do yāmanakēna mèn do pìi dì tó buri sīnda pínki bo mana le ò wēndi le. ¹⁹ Lākū gbē mèn do sāgbāna mé à tò gbēno gō durunnadenō ū dasi nā, lemε do gbē mèn do yāmana ni tò gbēno bo mana dasi. ²⁰ Doka sù de taari le àgō kara yāime. Ama kú durunna kàra, Luda gbēke kàra de abirekūla. ²¹ Lākū durunna kīblēnaa sù kú gao nā, len do Luda gbēke kīblēnaa dì tò ò bo mana le, ò wēndi kú àdi lākaro le ó Dikiri Yesu Kirisi gāi.

6

Kunna Kirisi gūn

¹ Óni o deramεε? Óni gí ògō durunna kē de Luda gbēke le àgō karan yá? ² Oi! Lenlo! Ókōno kú ó de gēno ū durunna yā musu, à kè dera ónigō kpé ògō durunna kē doo? ³ Ókōno kú o da'ite kè Kirisi Yesu pó ūno, á dō kú ó lele kāao a ga gūnloo? ⁴ O ga kāao da'itekenaa gūn, ò ó vī kāao de ògō kú kú wēndi dufuo, lākū Kirisi bò gan kú a De gbāna gakurio à kun nā.* ⁵ Lākū o gō kāao mè dokōno ū a ga gūn nā, len óni gō kāao le a vunaa gūn se. ⁶ Ó dō kú ó dà zī gā kāao lía, de ó mè durunnade kakate òsun zò ble durunnanε doro, ⁷ zaakū gbē kú à gāa bò durunna yāmmε. ⁸ Lākū o ga kú Kirisio nā, ó a náani vī kú ónigō kú kāao do. ⁹ Ó dō lākū Kirisi bò gan nā, ani ga doro, ga gbāna vīa doro. ¹⁰ Zaakū gana kú à gā, à gā durunna yā musu gēn dome, kunna kú à kun tera sō, à kun Luda pó ūmε. ¹¹ Len ákōno se, à á zīda dite gēno ū durunna yā musu le, ánigō kun Luda pó ū Kirisi Yesu gūn. ¹² Abire yāi àsun tó durunna kí ble á mè kú ani gaa á dà vāni doáre arε doro. ¹³ Àsun á mēguke kpá durunnaa vānikεbo ūro. À á zīda kpá Ludaa gbē kú ò bò gan ò kunno ū, à

* 6:4 Kol 2:12

á m̀egunɔ kpáa yámanakεbɔnɔ ũ. ¹⁴ Ásun tó durunna g̃s gbāna vīáwa dorɔ, zaakū á na doka ɔ̃ro, séde Luda gbēke.

Yámanakεna z̀nɔ

¹⁵ Deran gwee? Lákū ó kú doka ɔ̃ dorɔ nà, séde Luda gbēke ɔ̃, ónig̃s gí durunna ken yá? Oi! Lenlo! ¹⁶ Á d̃s kú tó a á z̃ida kpà gbēa áten mì natene, á de ade z̀ ùroo? Tó durunna a á z̃ida kpàa, áni game. Tó a mì nàte Ludane s̃s, áni bo mana. ¹⁷ O sáabu kè kú Ludao, zaakū durunna z̀nɔn á ũ yá, akū a mì nàte yá kú ò dàare zéazeane kú nèse mèn doo. ¹⁸ A bo durunna yān, a g̃s yámanakεna z̀nɔ ũ. ¹⁹ Maten yá pi o lákū bisāsiri yá'onaa bà á gbānasarike yāime. Lákū a á m̀egunɔ kpà yá pāpākena kú yá vānio z̀nɔ ũ a yá vāni kè nà, len tera d̃s á á m̀egunɔ kpà manakεna z̀nɔ ũ de á kunna g̃s adona. ²⁰ Kū á de durunna z̀nɔ ũ yá, á bàka kú kú yámanakεnaaoro. ²¹ Àre kpaten a lè yá kú a kè yá kú à kèare wé'iyā ũ teranɔ musuu? Yá pinɔ lakana bi game. ²² Tera sà lákū a bo durunna yān nà áten do Ludai, á àreen kunna adona ũ, a lakana s̃s bi wèndi kú àdi lárarome. ²³ Durunna làada bi game, ama gba kú Luda dàwεε kunna ó Dikiri Kirisi Yesu gūnn wèndi kú àdi láraro ũ.

7

Ó kú Musa doka ɔ̃ dorɔ

¹ Ma gbēnɔ, maten yá oáre lán gbē kú ò Musa doka d̃nɔ bà. Á d̃s kú doka iko vī gbēa gɔrɔ kú à kun kú wèndiionloo? ² Len doka pi nɔzāre yī a zāne le gɔrɔ kú à kun kú wèndiio. Tó a zā gà, akū doka pi di poroa. ³ Gɔrɔ kú a zā kun, tó à g̃s g̃s pānde pó ũ, oni pine zinakeriime. Tó a zā game s̃s, doka pi pòroaan gwe. Tó à g̃s g̃s pānde pó ũ sà, abirekū bi zina yāme dorɔ. ⁴ Len ák̃nɔ se ma gbēnɔ, a ga doka musu Kirisi m̀eε gāi, akū a g̃s gbē kú à vù gan pi pó ũ, de ò le ò karana le Luda pó ũ. ⁵ Kū ó dàa d̀wεε are yā, doka mé à tò durunna ni ó kú ó m̀eε gūn, akū o karana lè ga pó ũ. ⁶ Tera sà o ga pó kú à ó kú z̀ ũ pi yá musu, o bo dokan, akū óten do Ludai a Nini zé dufu gūn, adi ke doka takada zé zī gūnlo.

Doka kú durunnao

⁷ Óni pi derameε? Luda doka bi durunna yá? Lenlo fá! Doka pi mé à tò ma durunna d̃s. Tó doka dí pi òsun pó ni deroro,* de má d̃s deran pónidena dig̃s de nàro. ⁸ Durunna zeki lè Luda yāditenaa p̃ia, akū à tò pó s̃inda pínki ni ma kú. Zaakū má doka d̃sro, durunna demene yáke ũro. ⁹ Má kun yá doka sari, ama kú ma yāditenaa p̃i mà, durunna vù in, ¹⁰ akū ma ga. Yāditenaa kú à de à wèndi kpáma p̃i s̀umene kú gao. ¹¹ Durunna

* 7:7 Bon 20:17

zeki lè yāditenaa pīia, akū à kèkè à ma de yā pīi gāi. ¹² Leme doka pī kunna adona, akūs̄ Luda yāditenaa pī kunna adona, à zé vī akūs̄ à mana. ¹³ Yā mana mé à tò ma ga yá? Lenlo fá! De durunna le à bo gupuraa, à ga ìmenε yā mana gāi, de ò durunna d̄s durunna ū yāditenaa pīi gāi.

Zìkana kū durunnao

¹⁴ Ó d̄s kū doka pī bò Luda kīnaame. Makū s̄s, dàden ma ū, má na durunna òī. ¹⁵ Madiḡs̄ yā kū maten ke gbá d̄sro, zaakū madì yā kū má ye mà ke kero, yā kū má ye mà keron madì ke.† ¹⁶ Tó yā kū ma kè dí k̄s sí kū ma p̄yeinaaoro, ma we kū doka pī mana. ¹⁷ Adi ke makū mé maten kero, durunna kū à kú ma gūmmε. ¹⁸ Má d̄s kū yā mana kú ma gūnlo, ma dà manaro. Madiḡs̄ ye mà yā mana ke, ama madì f̄s mà kero. ¹⁹ Yā mana kū má ye mà ke, madì kero. Yā vāni kū má yeiron madì ke. ²⁰ Tó yā kū má yeiron maten ke, adi ke makū mé maten kero, durunna kū à kú ma gūmmε. ²¹ Ma è tó má ye mà a mana ke, a vāni mé àdi domεne are. ²² Luda doka mé àdi kemεne nna ma sw̄ε gūn, ²³ ama ma è iko pānden kú ma m̄ε gūn, àdiḡs̄ z̄i ká kū iko kū à kú ma laasun gūnwo, akū má na durunna iko kū à kú ma m̄ε gūn pī òī. ²⁴ Makū w̄endade ina, dí mé ani ma sí ma m̄ε kū à ma kpa gai dí òī? ²⁵ Ma sáabu kè kū Ludao! Kū ó Dikiri Yesu Kirisi gbānao. Len má de zò ū Luda dokanε ma laasun gūn le, akūs̄ má de zò ū durunna ikoone ma dāa gūn.

8

Zìblena kū Luda Nini gbānao

¹ Yākpatε ni gb̄ε kū ò kú Kirisi Yesu gūnno ble doro, ² zaakū kunna Kirisi Yesu gūn Luda Nini kū àdi w̄endi kpár̄mma gbāna ma bo durunna kū gao ikon. ³ Yā kū Musa doka dí f̄s à k̄ero bisāsiri gbānasarike yāi, Luda kè. À a z̄ida Né z̄i bisāsiri ū lán ók̄no durunnadenò bà durunna k̄m̄mana yāi, akū à wé'i dà durunnaa a Né m̄ε pīi gāi, ⁴ de yā kū doka ten wete yāpura kewá, ók̄no kū ó dāa di dowere are doro, sé Luda Nini. ⁵ Gb̄ε kū n̄ dāa di doñne arenò di laakari d̄o n̄ dà yāa, gb̄ε kū Luda Nini di doñne arenò di laakari d̄o Luda Nini yāa. ⁶ Dà donnena are bi game. Luda Nini donnena are bi w̄endi kū aafiaaome. ⁷ Dà donnena are bi iberesena kū Ludaoome. Ade di mì nate Luda dokanero, ani f̄s sero. ⁸ Gb̄ε kū n̄ dāa di doñne arenò yā di ká Ludaguro.

⁹ Ák̄no s̄s, á dāa di doare arero, sé Luda Nini, tó à kú á gūn yāpura. Tó gb̄ε Kirisi Nini vī s̄sro, à kun Kirisi p̄ó ūro. ¹⁰ Tó Kirisi kú á gūn, bee tó á m̄ε de gè ū durunna yāi, á nini kumme,* kū Luda tò yā bò k̄áo nna yāi. ¹¹ Tó Luda kū à Yesu

† 7:15 Gal 5:17 * 8:10 Yuh 6:63

bò gan Nini kú á gūn,† Luda kú à Kirisi pìi vù gan ni wèndi kpá á mè kú à gàa pìia a Nini kú à kú á gūn gāi.

¹² A yā mé à tò ma gbēnɔ, tena ó dàai bi tilasinlo, poyeinaame. ¹³ Tó á té á dàai, áni game. Tó a á yā vāni kenanɔ mii dè kú Luda Nini gbānao sɔ, áni gɔ kun. ¹⁴ Gbē kú Luda Nini di doñne arenɔ mé ò Luda nénɔ ũ. ¹⁵ Zaakū nini kú àdi tó ò zò ble kú vīnaaoon a lèro, Luda Nini kú à tò a gɔ Luda nénɔ ũn á vī, akū odì ɔɔ dɔ Ludane kú a gbānao ò pi: Baa, ó De.‡ ¹⁶ Nini pìi di o ó ninine kú Luda nénɔn ó ũ. ¹⁷ Lákū a nénɔn ó ũ nà, a túbiblerinɔn ó ũ. Luda túbiblerinɔn ó ũ, óni ble leelee kú Kirisiome. Tó o wari kè kãao, óni gɔ kú kãao a gakuri gūn. §

Wédɔna Luda gakurii

¹⁸ Ma è óni fɔ ò gɔɔ díkīna wari lekɔa kú gakuri kú Luda ni boowere gupuraaro. ¹⁹ Luda pɔkenanɔ sīnda pínki wé dɔ a nénɔ bona gupuraai lakanaa sari. ²⁰ Zaakū Luda tò a pɔkenanɔ gè pāpākenaa gūn pínki** Adi ke n poyeinaanlo, Luda mé à kè le, de n wédɔinaa gūn ²¹ andunia bo yakana kú àten zò blenee gūn, gbasa àgɔ a zīda vī Luda nénɔ gakuri gūn. ²² Ó dɔ kú Luda pɔkenanɔ sīnda pínki ten nda kú wāwāo lán né'ipɔ bà ari tera. ²³ Adi ke abireme adoro, ókɔnɔ kú ó Luda Nini vī zenkpere ũnɔ, óten nda kpāni se ari Luda gɔ gé ó mè lite à ó sí a nénɔ ũ.†† ²⁴ Luda ó sura bà de ò wé dɔ abirekūi. Pɔ kú ò è kú wéó bi wédɔina yān doro. Dí mé àdi wé dɔ pɔ kú à gīnake à lèe? ²⁵ Tó ó wé dɔ pɔ kú òdi leroi sɔ, odì gɔ a dā kú menaome.

²⁶ Leme sɔ Luda Nini di kpáwái ó gbānasarike gūn, zaakū ó aduakena dɔ a zéaro, akū Luda Nini di kúte kewere Ludane kú ndana kú a yā gè onalao. ²⁷ Luda di nèse gūn e, akūsɔ à a Nini laasun dɔ, zaakū Luda Nini di kúte ke Luda gbēnɔne lākū Luda yei nàme. ²⁸ Ó dɔ kú yā sīnda pínki di bo mana gbē kú ò ye Ludainɔne, gbē kú à n sísí à n sé lākū àten wete nàno. ²⁹ Zaakū Luda dìte zaa káaku kú gbē kú à gīnake à n dɔnɔ bokɔa kú a Néó, de àgɔ de daudu ũ dakūna dasinɔ té. ³⁰ Gbē kú à n díte zaa káaku pínɔn à n sísí, akū à tò yā bò kú gbē kú à n sísí pínɔo nna, akū à tò gbē kú yā bò kúnwo nna pínɔ gɔ gakuri vī.

Yenyī kú Luda vī kúoo Kirisi Yesu gūn

³¹ Óni o derame yā birenɔ musuu? Lákū Luda zè kúoo nà, dí mé ani fɔ à kpáwewere? ³² Lákū adi gí kú a zīda Néoro nà à a kpá ó pínki yāi, ani gí pɔ sīnda pínki naawere gba ũ ssi yá? ³³ Dí mé ani gbē kú Luda n sénɔ káara kee? Luda mé àdi tò yā bò kúnwo nna. ³⁴ Dí mé ani yā daólaa? Kirisi Yesu gà, kú à de abirekūla à era à fùte, à kú Luda ɔplai, àten kúte kenewere. ³⁵ Bó mé ani ó kékɔa kú Kirisi yenyíoo? Wari ke mè'ummana ke wétāmmana

† 8:11 1Kɔ 3:16 ‡ 8:15 Maa 14:36 § 8:17 Gal 4:5-7 ** 8:20 Naa 3:17-19

†† 8:23 2Kɔ 5:2-5

ke nà ke takasi ke kari ke fēneda, n ke ni fō yá? ³⁶ À kēna Luda yān ò pì:

N yāi ó kú ga léi zaa kónkò ari òkòsi,
òdi ó dite lán sã kũ oni n kùtu kpánò bà.##

³⁷ Yā bireno gūn pínki ó de zìblerila kũ gbē kũ à yewái gbānao.

³⁸ Zaakũ má dō sãnsãn kũ ga ke wēndi ke malaikanò ke tãnanò ke tera yā ke zia yā ke gbānadeno ³⁹ ke musu pónò ke zīte pónò ke Luda pókēna pāndeno, n ke ni fō à ó kēkōa kũ yenyĩ kũ Luda vī kũooro kunna ó Dikiri Kirisi Yesu gūn.

9

Luda Isarailano sena a gbēno ũ

¹ Maten yāpura o Kirisi gūmme, mádi éke toro. Ma laasun di we kũ Luda Ninio se. ² Ma pòsira kè zòkò, ma nèsee dīgō yakana goro sīnda pínki. ³ Mani fō mà wé ke Ludaa à ma bo Kirisi gūn, à láari kema ma Isaraila dakenò gēne ũ. ⁴ Mókōnon Luda n sé a néno ũ,* à a gakuri mōhne, a bàka kú kũíwo, à a doka kpàmma, à donyíkēnaa dàhne, à lé sēhne. ⁵ Ò de Luda gbē káakunò burinò ũ, akūsō n buri gūnn Kirisi kũ à de gbē sīnda pínkila bòn bisāsiri ũ. Àkūme Luda kũ à kù ògō a sáabu kpá goro sīnda pínki ũ. Aami.

⁶ Adi ke yā kũ Luda ò lète pānlo, zaakũ Isaraila gbē sīnda pínkime Isaraila yāpura ũro. ⁷ Adi ke Ibrahim buri sīnda pínkime Ibrahim pì néno ũ Luda kīnaaro, zaakũ Luda ò Ibrahim à pì, Isaaku burinon onigō piñne a burinò ũ.† ⁸ Lemme adi ke né kũ à n í kũ poyeinaaonome Luda néno ũro, né kũ à n í Luda lésēnaa musunome buri pinò ũ. ⁹ Zaakũ Luda lé sè à pì: Mani era mà su ziki mandara'i, Sara ni né i gōgbē ũ.‡ ¹⁰⁻¹² Adi ke abire adoro. Luda di gbēno sé lākũ a poyenyīnaa bàme, adi ke n yākena yāinlo, kũ à n sīsī yāime. Lemme kũ Rebeka sikanò nòò sī kũ ó dizi káaku Isaakuo, ari àgō gé n i, ari ògō gé yā mana ke a vāni ke, Luda pì Rebekane, a kũ à bò káaku nigō né ũ gbē kpedene.§ ¹³ Lākũ ò kè Luda yān nà ò pì:

Má ye Yakubui,

Isau sō, ma gii.**

¹⁴ Óni pi deramee? Yā vāni kú Luda kīnaan yá? Lenlo fál

¹⁵ Zaakũ à pì Musane,

gbē kũ á ye à sùru ke káaon áni keo,

akūsō gbē kũ á ye à wēnda dōnen áni dōne.††

¹⁶ A yā mé à tò Luda gbēno sena dí bo bisāsirinò poyeinaa gāiro ke n kokarikenan, à bò Luda sùru gūmme. ¹⁷ Zaakũ Luda ò Firi'aunanē a yān à pì: Ma n ka kpatan de mà a gbāna mō

8:36 Zab 44:22 * 9:4 Bon 4:22 † 9:7 Naa 21:12 ‡ 9:9 Naa 18:10 § 9:10-12

Naa 25:23 ** 9:13 Mal 1:2-3 †† 9:15 Bon 33:19

gbēnɔne n musume, ò ma tó kpá andunia gūn pínki.†† 18 Leme gbē kū à ye à sùru ke kãaon àdi ke kãao le, akūsō gbē kū à ye à a sã gbãgbã àdi gbãgbã.

Luda pɔfē kū a sùruuo

19 Á gbēke ni ma la, bóyái Luda ten gbēnɔ taari le dɔɔ? Dí mé ani f̄s à gí Luda pɔyenyĩnaaii? 20 Mɔkɔn bisásiri ina, díme n ũ gbasà ñ yã sí Ludalaa? Oro ni a bòri la à pi: Bóyái n ma bo lán dí bà yá? 21 Orobori zé v̄i à oro sãde kū a sãsario bo kū ē dokɔnɔ kū à tòtooro? 22 Tó Luda ye à a pɔfē mɔ́ne de ò a gbãna d̄s, akū à mena z̄k̄ɔ kè kū gbē kū ò de à pɔfē kipańma à ñ kakatenɔ s̄s bi! 23 Tó à abire p̄i kè, de ókɔnɔ kū à sùru kè kũoonɔ a gakuri z̄k̄s d̄s s̄s bi, ókɔnɔ kū à gĩnake à ó kéké de ò gē a gakuri p̄i gūnnɔ! 24 Gbē kū Luda ñ sísi à ñ sé p̄inɔn ó ũ. Adi ke Yudanɔme ñtēnero, kū buri pāndenɔome se. 25 Lákū Luda ò annabi Osea takadan nà à pi:

Buri kū ò de ma gbēnɔ ũronɔn mani pińne ma gbēnɔ.

Buri kū má yeńyĩronɔn maniḡs yeńyĩ.

26 Gu kū Luda p̄ińne ò de a gbēnɔ ũro,

gwen oni ñ sísi Luda Wēndide p̄i nēnɔ.

27 Isaya wiki lè Isarailanɔ yã musu à pi:

Bee tó Isarailanɔn dasi

lán ísirale b̄usu'atē bà,

ñ kpara kū à ḡs mé ani bo.

28 Zaakū Dikiri ni yã kū à ò ke andunia gūn,

akūsō ani a mì de zēnaa sarime.

29 Lákū Isaya gĩnake à ò nà à pi:

Tó Dikiri Zikaride dí ó buri kenɔ tó yāro,

de o ḡs lán Sɔɔmudenɔ bà,

de o ke lán Gɔmɔradenɔ bà.

Isarailanɔ gina Kirisi baaruui

30 Óni pi derame s̄a? Buri pāndenɔ ten wete Luda tó yã bo kũńwo nnaro, akū à tò à bò kũńwo nna. À tò yã bò kũńwo nna a náani kū ò kè yái. 31 Isarailanɔ s̄s òten wete Luda tó yã bo kũńwo nna doka musu, akū adi bo kũńwo nnaro. 32 Bóyáii? kū ò ye Luda tó yã bo kũńwo nna ñ yãkenaa yáime, adi ke a náanikena yáinlo. Ò ḡē s̄i gbè kū àdi ñ p̄atea 33 lákū ò kè Luda yān nà:

Ñ gwa, maten gbè kū àdi tó ò ḡē sí dite Zaiō,

gbèsi kū àdi tó ò fu.

Wé'i ni gbē kū à a náani kè kũro.

10

1 Ma gbēnɔ, yã kū má yei ma sw̄ēe gūn mateni a wé ke Ludaame Isarailanɔ surabana ũ. 2 Mani f̄s mà ñ sèeda ke kū

ò kokari vī kū Luda yāo, ama n wé kēnaro. ³ Zaakū ò dō deran Luda di tó yā bo kūnwo nna nàro, akū òdigō wete yā bo kūnwo nna kū n zīda gbānao. Deran Luda di tó yā bo kūnwo nna nà, odi wero. ⁴ Zaakū Kirisi Musa doka lé pàpa, de yā bo kū gbē sīnda pínki kū à a náani kèò nname.

Surabana bi gbē sīnda pínki pómē

⁵ Deran doka di tó yā bo kūnwo nna nàn Musa ò a takadan à pì, gbē kū à yā pì kè mé ani wèndi le a gūn. ⁶ Lákū ludanaanikēnaa di tó yā bo kūnwo nna nà kēna a yān à pì:

Ŋsun o n nēsēn nē pi,

dí mé ani gé ludambe à Kirisi kiparo,

⁷ ke dí mé ani gé gyāwān à Kirisi bo ganlo.

⁸ Yā kū à òon dí:

Yā pì kú kūnwo kāni,

à kú n lén kū n nēsēeo.*

Ludanaanikēna yā kū odì a waazi ken yā pì ū. ⁹ Tó n ò kū léo gupuraa kū Yesumē Dikiri ū, akūsō n sī n swèn kū Luda a bō gan, ani n sura ba. ¹⁰ Zaakū yā pì sina n swèn mé àdi tó yā bo kūnwo nna, akūsō yā pì ona kū n léo mé àdi n sura ba. ¹¹ À kēna Luda yān ò pì, wé'i nī gbē kū àteni a náani ke kū zikiro.

¹² Yudanō kū buri pāndenō donadona kōnero, zaakū n pínki Dikiri dokōnōmē, àdi karana ke gbē kū òdi a sīsīnōne n pínki. ¹³ Zaakū Dikiri sīsīrinō ni bo n pínki. ¹⁴ Deran gbēnō ni a sīsi a náanikēnaa sarii? Deran oni a náani ke a yāmana sarii? Deran oni a yā ma waazikerii sarii? ¹⁵ Tó òdi waazikerinō zīrmaro, deran oni waazi keñne nàa? À kēna Luda yān ò pì: Baarunnakparinō suna di keñne nna fá! ¹⁶ Ama adi ke gbē sīnda pínki mé à baaru nna pì sìro. Akū Isaya pì: Dikiri, dí mé à ó yā sīi? ¹⁷ Lemē ludanaanikēnaa di bo a yāmana kīnaame, yā pì sō bi Kirisi yāme. ¹⁸ Ma pì yóó! Odi manloo? Ò mà.

Ŋ kòtoo dà anduniala pínki,

n yā'onaa gēe ari zīte léa.†

¹⁹ Ma pì yóó! Isarilanō dí dōro yá? Káaku gīa Musa pì:

Mani tó ò gōba kpá kū buri kū ò de ma gbē ūronō,

mani tó n pō fē bisāsiri wésiradenō yā musu.

²⁰ Akū Isaya Luda yā ò kū kùgbānao à pì:

Gbē kū odi ma ki weteronō mé ò ma le,

ma a zīda mò gbē kū odi ma gbekaronōne.

²¹ Isarilanō yā musu à pì:

Zaa kōnkō ari okōsi ma ò dō buri sāgbānade kū ò fēna kūmaonōne.

* 10:8 Dok 30:12-14 † 10:18 Zab 19:4

11

Luda dí IsarailanŃ zukūnaro

¹ Ma pì yó? Luda a zīda gbēnŃ zùkūnan yá? Lenlo fá! Makū bi Isaraila burin ma ũ. Ibrahī burin ma ũ Biliaminu buri gūn.*

² Luda dí a gbē kū à gīnake à n dōnŃ zukūnaro. Á Iliasu yā kū à kēna Luda yān dīkīna dōroo? Kū à gèe kū IsarailanŃ yāo Luda kīnaa à pì: ³ Dikiri, ò n annabinŃ dède, ò n gbagbakinŃ gbòro. Makū mé ma gō mado, akū òteni ma wεε.† ⁴ Luda pì Iliasunε deramεε? À pì, á gbē kū odi kúte BaalineronŃ kūna a pŃ ũ gbēnŃn dúbu suppla.‡ ⁵ Lemε dŃ n gbē kpara kū Luda n sé a gbēke gūnnŃ kpé kun ari gbāra. ⁶ Lákū à n sé a gbēke gūn nà, adi ke n yākena yāinlo. Tó lenlo, de Luda gbēke nigŃ gbēke ũro. ⁷ Deran gwee? IsarailanŃ dí yā kū òten wete lero, ama n gbē kū Luda n sénŃ lè. N gbē kū ò gōnŃ sā tàta, ⁸ lákū à kēna Luda yān nà ò pì:

Luda iwεza dàńne,
akū n wé dí gu ero,
n sā dí yā maro ari kū a gbārao.

⁹ Dauda pì dŃ:

N dikpekena gōńne tankute ũ à n kū,
à gōńne gēsiki ũ de à yā lúnne.

¹⁰ N wé sisi de òsun gu ero,
n wó gō kokona gŃrŃ sīnda pínki.§

¹¹ Ma pì yó? Kū IsarailanŃ gèe sì, ò lète sānsānn yá? Lenlo fá! N taarinŃ yāin Luda buri pāndenŃ sura bà, de IsarailanŃ gōba kpá kúnwo yāi. ¹² Lákū n taarinŃ mé à tò andunia karanaa lè nà, akūsŃ n funa mé à tò buri pāndenŃ karanaa lè, oni n lé papana yā o dŃ yá?

Buri pāndenŃ surabanaa

¹³ Maten yā o ákōnŃ buri pāndenŃne sà. Lákū má de zīri ũ buri pāndenŃ kīnaa nà, madi ĩa dā ma zīrikena yā musu, ¹⁴ de mà a zīda burinŃ nèse vute ò gōba kpá, mà n gbēkenŃ sura ba. ¹⁵ Zaakū Luda gina IsarailanŃi mé à tò andunia kè kāao nna, tó à era à n sí dŃ, abire nigŃ de deramεε? Abire nigŃ bi wèndi ũ gènnε.

¹⁶ Tó ò burapŃ káaku kpà Ludaa, a kpara gō arubarika pŃ ũmε. Tó lí zīni de Luda pŃ ũ, a gānŃn de a pŃ ũmε se. ¹⁷ Luda kù lí yāpura gā kenŃ zōzŃ, akū à mŃkŃn kū n de kúnne lí ũ pè a gbèn, de ñgŃ kun kū kù lí mana zīni gbānao. ¹⁸ Nsun kù lí yāpura gā kū à zōzŃnŃ gya boro. N ke dera nten ĩa dāa? N kun

* 11:1 Flp 3:5 † 11:3 1Ki 19:10 ‡ 11:4 1Ki 19:18 § 11:10 Zab 69:22-23

lí zĩni yāime, adi ke lí zĩni mé à kun n yāiro. ¹⁹ Īni pi, à lígāa pĩno z̄z̄ de à n pé n gbèn yāime. ²⁰ Leme, ama à n z̄z̄ kũ odi a náani kero yāi. Mòk̄n s̄, n zeki lè kũ nten Luda náani ke yāi. Ñsun n z̄da biro. Ñ laakari ke! ²¹ Lákũ Luda dí gí kũ lí yāpura gāno z̄z̄iro nà, ani gí n z̄si sero. ²² Ñ gwa lákũ Luda mana nà, akūs̄ à pāsī. À pāsī kũ gbē kũ ò fūano, akũ à mananne, tó n ze kũ a manakenaao. Tó lenlo, ani n z̄me se. ²³ Tó Isarailano n ludanaanikenasari tò, ani era à n pé n gbemme, zaakũ à n pena n gbèn gbāna vī. ²⁴ Tó Luda n z̄ kũnne lía à n pe kũ lí yāpuraa lákũ òdi kero nà, kũ lí gā yāpurano era à pena n z̄da lía zé vī de abirelaroo?

Isarailano surabana kpede

²⁵ Ma gbēno, má ye àḡ asiriyā díkĩna d̄s, de á wé súnḡo sira à á z̄da dite ĩadārin̄o ūro yāi. Isaraila kparano sāgbāna kũ gĩa ari buri pānden̄o gēna kpata kũ à bò Luda kĩnaa gūn lé ḡ ká. ²⁶ Abire gbera Luda ni Isarailano sura ba n pĩnki lákũ à kēna Luda yān nà kũ ò pì:

Surabari ni bo Zaīs,
ani Yakubu burin̄o kēk̄sa kũ ludad̄nasario.

²⁷ Ma bàka kunna kũnwo yān gwe
ḡro kũ mani n durunna kēnma.

²⁸ Baaru nna pì yā musu ò de Luda iberen̄o ū á yāi. Luda gbēno sena yā musu ò de Luda yenyiden̄o ū n dizi káakun̄o yāi.

²⁹ Zaakũ Luda gban̄o kũ gbē kũ à n s̄isi à n s̄eno dì sí litero.

³⁰ Ák̄no buri pānden̄o ádi Luda yā ma yāro. Tera sà Luda s̄uru kē kááo kũ Isarailano dí a yā maro yāi. ³¹ Len Isarailano gí Luda yā mai le tera, de Luda le à s̄uru ke kááo gbas̄a à s̄uru ke kũnwo. ³² Luda yādasarike kpà gbē s̄inda pĩnkia de à le à s̄uru ke kũnwo n pĩnki yāime.

Luda sáabukpanaa

³³ Luda ōnd̄o kũ a d̄naao z̄k̄k̄e kà z̄ fá!
Gbēke ni f̄s̄ à bo yā kũ à z̄è asiriario.

Oni f̄s̄ ò a d̄ro d̄ro.

³⁴ Dí mé à Dikiri laasun d̄o?

Dí mé à yā d̄ane a lédammari ūu?

³⁵ Dí f̄ina mé à d̄o Luda kũ ani bonεε?***

³⁶ P̄s̄ s̄inda pĩnki bò a kĩnaame,

ò kun kũ a gbānao,

akūs̄ ò kun a p̄ ū.††

Òḡo a tó bo ḡro s̄inda pĩnki. Aami.

12

Zĩkena Ludane

*** 11:35 Ayu 41:11 †† 11:36 1K̄o 8:6

¹ Abire yāi ma gbēno, lākū Luda ó wēnda d̄̀ ɛ nà, ma wé kèáwa à á zīda kpáa sa'opɔ bēne mamberusari kū àdi káagu ũ. Àkūme á donyīkena a zéa ũ. ² Àsun té andunia tera dí ágbairo. À tó Luda á dà lite, á laakari le à ḡ́ dufu de à le à a pɔyenyīna d̄́, yā kū à mana, akū à nna, akū à papana.

³ Gba kū Luda dàmene yāin maten o á pínkinε, àsun á zīda mana bo de a mana lélaro. Á baadi a zīda dite a yāpura lén, lākū Luda a gbà zé à a náani ke nà. ⁴ Bisāsiri mè mèn do gunɔ vī dasi, n̄ baadi kū a zīome. ⁵ Lemε, bee kū ó dasikeo, ó mè dokɔno Kirisi gūmmε, mègu dakenɔn ó ũ.* ⁶ Ó gba bò donadona kōne lākū Luda dàwere nà a gbēke gūn.† Tó annabikεyā'ona gban n̄ vī, n̄ ke n ludanaanikena lén. ⁷ Tó z̄̀rikεnaame, n̄ ke. Tó yādannenaame, n̄ dañne. ⁸ Tó lédammanaame, n̄ dańma. Tó gbadanaame, n̄ da araga. Tó don'aredekεme, n̄ ke kū kokario. Tó wēndadōnnenaame, n̄ dōñne kū ponnao.

⁹ À kū yenyī ḡ́ manafiki sari. À kpe li yā vānine, à ze kū yā manao. ¹⁰ Àḡ́ nna kū k̄so k̄s gbēno ũ. Àḡ́ wāna kū bèerelikōnenaao. ¹¹ Àḡ́ kokari vī ma'ā sari, á mè ḡ́ wāna Dikiri zī gūn. ¹² À ponna ke yā kū á wé d̄́i yā musu. À mena f̄́ warikēnaa gūn. À mè kpá wékenaana. ¹³ À kpányī ke Luda gbē kū p̄́ ten kīar̄́manone. Àḡ́ nibɔ ke. ¹⁴ À sa mana o á wétāmmarinone. À sa mana oñne, àsun n̄ káro.‡ ¹⁵ À ponna ke kū ponnakerinɔ. À ɔɔ d̄́ kū ɔɔd̄́rinɔ. ¹⁶ Àḡ́ kú kú k̄so nna. Àsun á zīda biro. À gbēnna kpá kū takasidenɔ. Ásun á zīda dite yād̄́rinɔ ũro.§ ¹⁷ Ásun yā vāni fīna bo kū a vānioro. Àḡ́ yā kū à mana gbē sīnda pínkinε ke. ¹⁸ Tó ani sí ke, tó á a zé vī, àḡ́ nna kū gbē sīnda pínkio. ¹⁹ Ma gbē yenyīdenɔ, àsun m̄́ra ká gbēaro, à a tó kū Ludao. À kēna Luda yān ò pì:

Dikiri pì, akāa mé áni fīna bońma,

akāa mé áni fīna bońma.

²⁰ Tó nà teni n̄ ibere de, n̄ p̄́ble kpáa. Tó ímimε s̄́, n̄ a gba í. Tó n̄ kè le, n̄teni a ɔ káne a lémmε.** ²¹ N̄sun tó yā vāni z̄̀ blemmaro. N̄ z̄̀ blea kū yā manao.

13

Mīnatena b̄́su gbānadenone

¹ Gbē sīnda pínki mì nate b̄́su gbānadenone, zaakū iko ke kun Luda lé sariro. Luda mé à gbānade kū ò kunno dite n̄ pínki. ² Abire yāi gbē kū à bò gbānade yā kpe, ade bò Luda yād̄́itena kpeme. Gbē kū à bò n̄ kpeɔ n̄ zīda dà yāmmε. ³ Adi ke yāmanakerinɔ mé òdi vīna ke kptablerinɔnero, sé

* 12:5 1Kɔ 12:12 † 12:6 1Kɔ 12:4-11 ‡ 12:14 Luk 6:28 § 12:16 Yaa 3:7

** 12:20 Yaa 25:21-22

yāvānikerino. Tó n̄ ye gbānadeno vīna danyīro, n̄ yā mana ke, ani n̄ sáabu kpá. ⁴ Gbānade bi Luda zīkeriime n̄ aafia yāi. Tó n̄ yā vāni kè s̄s̄, n̄ vīna kene, zaakū à fēneda lokona pānlo. Luda zīkeriime, àdi fīna bone yāvānikeriia. ⁵ Abire yāi à mana à mì nateñne. Adi ke wétāmmana yāi adonlo, á laasun yāime d̄. ⁶ Abire yāin adi be'oḡo kpá d̄, zaakū gbānadeno bi Luda zīkerinome, òten zī pì keneme. ⁷ À baadi fīna boñne pínki. À be'oḡo kpá a s̄riia, à á lagan̄o takada sí d̄. À mì nate gbē kū à de à mì nateneene. À gbē kū à de à a yā da yā da.*

Ḡo kà kani, òḡo yek̄si

⁸ Àsun gbēke fīna séro, sé yek̄sina fīna baasiro. Gbē kū à ye a gbēdakei, Luda doka p̄kerεame. ⁹ Ò pì, òsun zina kero, òsun gbē dero, òsun kpāni oro, òsun gbē p̄o ni dero.† Yā p̄ino kū yāditea pānde kū ò kunn̄o pínki kú yā dí gūmme, ò pì: Nḡo ye n̄ gbēdakei lán n̄ zīda wēndii bà. ¹⁰ Yenyī di tó gbē yā vāni kè a gbēdakenero. Yenyīme Luda doka papana ū.

¹¹ À ke le, zaakū á ḡo kū ó kúa díkīna d̄s̄. Á vuna in ḡo kà, zaakū ó surabanaa kà kani tera de ḡo kū o Yesu náani k̄la. ¹² Gu si à kà z̄à, gud̄naa kà kani. Ó mì k̄e gusira yānoa ò gupura ḡk̄eb̄no s̄ete. ¹³ Òḡo kú ó d̄r̄o fānant̄e gbēno ū fayasari k̄k̄o kū wēdenaao sari p̄p̄ak̄ena kū wé'isariyāoo sari, lékpak̄o kū zānguoo sari. ¹⁴ À Dikiri Yesu Kirisi yāze sé. Àsun tó á dà zī doáre are à a nidena kero.

14

K̄s̄ taari'ena

¹ À gbē kū à buse ludanaanik̄ena gūn sí yākete sari. ² Gbēkeno ludanaanik̄ena di p̄oke t̄e boro, akū gbē kū n̄ ludanaanik̄ena busanano di n̄b̄o sóro.* ³ Gbē kū àdi p̄o s̄inda pínki ble sún gbē kū àdi p̄o s̄inda pínki blero gya boro, akūs̄o gbē kū àdi p̄o s̄inda pínki blero sún gbē kū àdi p̄o s̄inda pínki ble taari ero, zaakū Luda a s̄ime. ⁴ Díme n̄ ū kū n̄teni dakeno zīkeri taari ee? Tó à f̄s̄ ke à f̄uan yá, a Dikiri yān gwe. Ani f̄s̄, zaakū Dikiri gbāna ni tó à f̄s̄. ⁵ Gbēkeno si kū ḡo ken̄o nna de a ken̄la, gbē pāndeno si kū ḡo s̄inda pínki leeleme. Baadi laasun ḡo dok̄no kū yā kū à z̄eooo. ⁶ Gbē kū àdi ḡo bo di bo Dikiri yāime. Gbē kū àdi p̄o s̄inda pínki ble di ble kū Dikiri gbānaome, à Luda sáabu kpá. Gbē kū àdi p̄o t̄e di t̄e Dikiri yāime, à Luda sáabu kpá. ⁷ Gbēke di ḡo kun a zīda yāiro, gbēke di ga a zīda yāiro. ⁸ Tó ó kun, ó kun Dikiri p̄o ūme, tó o ga, o ga Dikiri p̄o ūme. Ó kunn̄ yá, o gan yá, ó de Dikiri p̄o ūme. ⁹ Zaakū Kirisi ḡa à vù de àḡo de

* 13:7 Mat 22:21 † 13:9 Bon 20:13-17 * 14:2 K̄l 2:16

gyāwāndenɔ kũ gbē bēnenɔ Dikiri ũme. ¹⁰ Kũ nteni n gbēndo taari e s̄ bi? Mɔk̄n s̄, à kè dera nteni n gbēndo gya bo s̄ɔ? Luda niḡ vutena a t̄ntinnwa, ó pínki óni bo ò ze a are,† ¹¹ lákũ à kēna Luda yān nà Dikiri pì:

Kũ ma kunnaao, gbē s̄inda pínki ni kútēmenε, gbē s̄inda pínki ni ma ludakena d̄s.

¹² Len baadi ni a z̄ida yā baba Ludanε le.

Àsun yā kũ ani tó a gbēndo fu kero

¹³ Abire yāi òsun k̄s taari e doro. Kũ ani k̄s taari e, à zeo kũ ani yā kũ ani tó à á gbēndo fu kero. ¹⁴ Kunna Dikiri Yesu gūn má d̄s s̄ans̄an kũ p̄oble ke diḡ gbās̄i a z̄idaro. Ama tó gbē d̄ite kũ p̄ó gbās̄i, akũ àdiḡ gbās̄ine. ¹⁵ Tó n n gbēndo nèεε yàkanε p̄ó kũ n blè yāi, n̄ yenyī v̄inero. P̄oble kũ n blè yāi ñsun gbē kũ Kirisi gà a yāi kakatero. ¹⁶ Àsun tó ò p̄ó kũ a è à mana gya boárero, ¹⁷ zaakũ kpata kũ à bò Luda k̄inaa bi p̄oblēna kũ p̄óminaa yānlo. Yàken a z̄éa kũ aafiaao kũ p̄onna kũ Luda Nini d̄i iñneoyāme. ¹⁸ Gbē kũ àten do Kirisii lán abirekũ bà yā d̄i ká Ludagu, akūs̄ bisās̄iri d̄i a s̄ábu kpá. ¹⁹ Abire yāi òḡ k̄s aafia wete òḡ gbāna karak̄ne. ²⁰ Ñsun Luda z̄i yaka p̄oble yāiro. P̄oble s̄inda pínki maname, ama p̄ó kũ ani tó n gbēndo fu blēna manaro. ²¹ N̄b̄sonaan yá, wēminaan yá, yā kũ ani tó n gbēndo fu pínki, à mana ñ tēme. ²² P̄ó kũ n̄ náani k̄ε, ñ tó à ḡonne kũ Ludao. Arubarikaden gbē kũ adi a z̄ida taari e kũ p̄ó kũ à z̄èoro ũ. ²³ Tó gbē ten sika ke p̄oble kũ àten blea s̄, à a z̄ida dà yāmmε, kũ adi k̄s sé kũ a ludanaanikēnaaoro yāi. Yā kũ adi k̄s sé kũ gbē ludanaanikēnaaoro bi durunname.

15

Òḡ yek̄si wéd̄na Ludai gūn

¹ Ók̄nɔ kũ ó gbāna ludanaanikēnaa gūnnɔ, séde ò gbē kũ ò gbānaronɔ sé lei n̄ gbānasarike gūn. Òsunḡ ó p̄oyeina kero. ² Ó baadi ḡs yā kũ ani ke a gbēdakenε nna ke a bona mana yāi kũ a z̄inipetēnaao. ³ Zaakũ Kirisi d̄i a z̄ida p̄oyeina kero. À kēna Luda yān ò p̄i, gbēnɔ d̄okena kũ Ludao ḡnε.* ⁴ Yā kũ ò k̄ε yā pínki, ò k̄ε lédanawá yāime. Luda yā p̄i d̄i ó gba mena, àdi ó gba sw̄εε de òḡ t̄amaa v̄i. ⁵ Luda kũ àdi n̄ gba mena à n̄ gba sw̄εε tó àḡ nèεdok̄nɔ v̄i kũ k̄s lákũ Kirisi Yesu p̄ó bà, ⁶ de à Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De t̄ó bo kũ nèεdok̄nɔ kũ lédok̄nɔ.

⁷ À k̄s sí lákũ Kirisi á sí nà Luda t̄obona yāi. ⁸ Maten oáre, Kirisi ḡs z̄ri ũ Yudan̄ne de à lé kũ Luda s̄è n̄ dizi káakun̄ne papa, òḡ d̄s kũ Luda náani v̄i, ⁹ buri p̄andenɔ s̄ Luda t̄ó bo a s̄uru yāi lákũ à kēna Luda yān nà ò p̄i:

† 14:10 2K̄ 5:10 * 15:3 Zab 69:9

A yā mé à tò mani n sáabu kpá burinŋ té,
mani n tó kpá.†

10 Ò pì dɔ:

Burinŋ, à pɔnna ke kũ Luda gbẽnŋ.

11 Ò pì dɔ:

Ákɔnŋ buri sɪnda pínki, à Dikiri tó kpá,
ákɔnŋ bùsu gbẽnŋ sɪnda pínki à a táaki lé.‡

12 Isaya pì dɔ:

Yese zĩni ni bòtɔ pá,
ani fute à kí ble buri pāndenŋa,
onigŋ wé dɔi.

13 Luda kũ gbẽ sɪnda pínki wé dɔi tó pɔnna pekereáwa kũ
aafiao a náani kũ áten ke yāi, de á wédɔina kara kũ a Nini
gbānao.

Pɔlu zĩkena Ludane

14 Ma gbẽnŋ, má dŋ sãnsãn kũ manake pekereáwa, á yā sɪnda
pínki dŋ swáswa, áni fŋ à lé dakŋa. 15 Ma takada dí kēnaa gũn ma
yākenŋ kè kũ swègbānao ditena de àgŋ dɔágu yāi, zaakũ Luda
ma gba zé 16 ma gŋ Kirisi Yesu zĩkeri ũ buri pāndenŋe. Maten
baaru kũ à bò Luda kīnaa kpáñne, de n̄ kunna gŋ adona Luda
Nini gāi, ò gŋ Ludane sa'obɔ kũ àdi káagu ũ. 17 Kunna Kirisi
Yesu gũn maten ĩa dá zĩ kũ maten ke Ludane yā musu. 18 Zaakũ
má yāke ona vīro, tó adi ke yā kũ Kirisi kè ma kīnaa baasiro.
À tò buri pāndenŋ Luda yā mà ma yā'ona kũ ma yākenaao
gāi 19 kũ sèedanŋ kũ daboyānŋ gbānao kũ Luda Nini gbānao.
Bona Yurusalemu ma lika wēte kũ wēteo ari Ilirikumu bùsun,
ma Kirisi baaru kpàkpaa kè papana. 20 Madigŋ ye mà baaru
nna pì kpá gu kũ òdi Kirisi yā ma zikiro, de másun bú ba gbẽ
pānde gānlo yāi. 21 Lákũ à kēna Luda yān nà ò pì:
Gbẽ kũ odi a yā oñne yāronŋ wé ni kē,
gbẽ kũ odi a baaru ma yāronŋ ni dɔrŋ dŋ.

22 Yā kũ àdigŋ kpá ma suna á kīnaane gèn baaakŋn gwe. § 23 À
kà wè ũgbangba kũ madigŋ ye mà su á gwa. Tera sà lákũ yāke
dí gŋmēne bùsu díkīnanŋ gũn dorɔ nà, 24 má támaa vī ò wé sikŋle
sà ma gena Sapaini bùsun gũn. Tó ma gɔrŋ pla kè kááo kũ
pɔnnao, áni zé kemene gena gwe. 25 Tera la maten gé kũ kpányĩo
Luda gbẽnŋe Yurusalemu,** 26 zaakũ gbẽ kũ ò kú Masedonia
kũ Girisinŋ zèò ò Luda gbẽ takaside kũ ò kú Yurusalemunŋ
kámaza ke. 27 Ò zèò, ama tilasime. Lákũ Yudanŋ Luda aruzeke
kpàatete buri pāndenŋe nà, à mana buri pāndenŋ n̄ andunia
aruzeke kpaatete Yudanŋe se.†† 28 Tó ma gba pii nāñne n̄ ɔĩ ma

† 15:9 Zab 18:49

‡ 15:11 Zab 117:1

§ 15:22 Rom 1:13

** 15:25 1Kɔ 16:1

†† 15:27 1Kɔ 9:11

laka, ma gena Sapaini gūn mani bo á kīnaa. ²⁹ Má dō kū tó mani su á kīnaa, mani suáre kū Kirisi arubarikaao papaname.

³⁰ Ma gbēnɔ, ma naáre ó Dikiri Yesu Kirisii kū yenyī kū Luda Nini di kpámmao, à fute à ze à Luda wé ke kūmao, ³¹ de à ma bo Yudea Yesusaridenɔ ɔĩ, de zĩ kū mani ke Yurusalemu Luda gbēnɔ té keñne nna, ³² gbasa mà á le kū pɔnnao, tó Luda wè, mani su kámma bo á kīnaa. ³³ Luda Aafiade gō kú kaáo á pínki. Aami!

16

Fɔkpammanaa

¹ Mateni ó dāre Febe, Kenkerɛa sɔsi gbēnɔ zĩri naáre á ɔĩ. ² À a sí Dikiri gūn, lākū à mana Luda gbēnɔ ke kū kōo nà. À kpái kū pó kū à yei á kīnao pínki, zaakū à kpà gbēnɔi dasi kū makūo se.

³ À fɔ kpá Pirisila kū Akilaooa. Ma zĩkeri dakenɔme Kirisi Yesu zĩ gūn.* ⁴ Ò sì ò n zĩda da kari gūn ma yāi. Adi ke makūme madoro, buri pānde sɔsinɔ gbēnɔ teni n sáabu kpá pínki dɔ.

⁵ À fɔ kpá sɔsi gbē kū òdigō kō kakara n ɔnnɔa.

À fɔ kpá ma gbē yenyīde Epenɛtua, àkū kū à Kirisi náani kè Asia būsun káaku.

⁶ À fɔ kpá Mariamaa, àkū kū à zĩ kèáre manamana.

⁷ À fɔ kpá Andarɔniku kū Yuniaooa. Ma buri dake kū ò ó dá kpésiran lɛɛɛnɔme. Ò tó bò Luda zĩrinɔ té, akūsō ò kú Kirisi gūn ma ā.

⁸ À fɔ kpá Ampliatu kū à de ma gbē yenyīde ũ Dikiri gūnwa.

⁹ À fɔ kpá Ubanu kū à de ó zĩkeri dake ũ Kirisi zĩ gūnwa kū ma gbē yenyīde Satakio.

¹⁰ À fɔ kpá Apele kū à zena gbāna Kirisi gūnwa.

À fɔ kpá Arisitɔbulu bedenɔa.

¹¹ À fɔ kpá ma Yuda dake Herɔdiša.

À fɔ kpá Nasisu bede kū ò kú Dikiri gūnnɔa.

¹² À fɔ kpá Tirifena kū Tirifosaooa. Nɔgbē pìnɔ di zĩ ke Dikirine manamana.

À fɔ kpá Pɛsia. Nɔgbē yenyīde pì zĩ kè Dikirine manamana.

¹³ À fɔ kpá Rufu kū à bò ado Dikiri zĩ gūnwa kū a da kū maten gwa ma da ũo.

¹⁴ À fɔ kpá Asinkiritua kū Flegōo kū Emesio kū Patarobao kū Emao kū n Yesude dake kū ò kú lɛɛɛnɔ n pínki.

¹⁵ À fɔ kpá Filɔlogua kū Yuliao kū Nerɛuo kū a dāreo kū Olimpao kū Luda gbē kū ò kú lɛɛɛnɔ n pínki.

* 16:3 Zĩr 18:2

¹⁶ À fɔ kpákɔ̄a kũ Luda gbẽnɔ lépemmaanao. Kirisi sɔsɔnɔ gbẽnɔ fɔ kpàáwa n̄ pínki.

Lézammanaa

¹⁷ Ma gbẽnɔ, maten oáre à laakari ke gbẽ kũ ò bò yá kũ a dàda kpenɔi. Òdi gbẽnɔ kékɔ̄a ò gbẽnɔ sáte. À kēm̄ma, ¹⁸ zaakũ gbẽ bire takanɔ dì do ó Dikiri Kirisiiro, sé n̄ gberɛ yá. Òdi taarisaridenɔ sáte kũ lénnao kũ yádɔo. ¹⁹ Gbẽ s̄inda pínki á minatena Dikirine baaru mà. Maten pɔnna ke á yá musu. Má ye àḡɔ yá mana òndɔ v̄i àḡɔ wésiradenɔ ũ yá v̄ani musu. ²⁰ Luda Aafiade ni Setan dúgu z̄ɔ á gbá z̄ite tera. Ó Dikiri Yesu gbẽke keáre.

²¹ Ma z̄ikeri dake Timoti† kũ ma buri dakenɔ Lusiu kũ Yas̄o kũ Sosipatao fɔ kpàáwa.

²² Makũ Tetiu kũ ma takada dí k̄ẽ fɔ kpàáwa Dikiri gũn.

²³⁻²⁴ Ma bedɛ Gayusi‡ kũ sɔsi gbẽnɔ dì k̄ɔ kakara a ɔnn fɔ kpàáwa. W̄ete ɔgɔ'uteri Erasatu fɔ kpàáwa kũ ó gbẽndo Kaatuo.

Luda t̄ɔb̄naa

²⁵ Tera sà Luda ni f̄ɔ à á gba gbãna kũ Yesu Kirisi baaru kũ maten kpáo, lákũ asiriyá kũ à utena zaa káaku kũ ò bìriamenɛo de nà. ²⁶ Luda kũ àdiḡɔ kun gɔɔ s̄inda pínki dìte ò yá kũ à k̄ena annabinɔ takadanɔ gũn p̄i bo gupuraa sà, de buri s̄inda pínki le à d̄ɔ ò Luda náani ke ò ḡɔ a yámarinɔ ũ. ²⁷ Ò Luda m̄en do òndɔde t̄ɔ bo Yesu Kirisi ḡai arí gɔɔ s̄inda pínki! Aami.

KƆRINTIDENƆ TAKADA KAAKU

KƆrinti YesudenƆ kēkēkēkōanaa 1:1-4:21

KƆrinti YesudenƆ durunnakenaa 5:1-7:40

Ɔgō kú kú laakariio gōna n̄ zīdane yā musu 8:1-11:1

Donyīkenaa 11:2-14:40

GēnƆ vunaa 15:1-15:58

Pɔlu fɔkpammaanaa 16:1-16:24

Pɔlu fɔkpana KƆrintidenƆa

¹ Makú Pɔlu kú Luda ma sisi à ma se lákú à yei nà, ma gō Kirisi Yesu z̄iri ũ. Makú kú ó gbēndo Sɔsɔteneo, ² ókōnƆ mé o takada dí kē sɔsi gbē kú ò kú KƆrintinƆne. Luda á sisi a gbēnƆ ũ, á kunna adona Kirisi Yesu gūn lēle kú gbē kú òdigō ó Dikiri Yesu Kirisi pì sísi gu sīnda pínki gūnnƆ, ókōnƆ kú ó Dikiri dokōnƆ. ³ Luda ó De kú Dikiri Yesu Kirisio gbēke kēare, à á gba aafia.

⁴ Madigō Luda sáabu ke gɔɔ sīnda pínki á yā musu gbēke kú à kēare á kunna Kirisi Yesu gūn yāi. ⁵ Kunna a gūn pó sīnda pínki kàaraare, yā'ona sīnda pínki kú dōna sīnda pínki, ⁶ zaakú ó Kirisi yā'onaare zīni pète á gūn, ⁷ akú Luda Nini gba ke dí kīáawaro, gɔɔ kú á wé dɔ ó Dikiri Yesu Kirisi a zīda mōnaai. ⁸ Ó Dikiri Yesu Kirisi ni tó à ze gbāna ari gɔɔ lé ká, de àgō kun taari sari a sugɔɔ zī. ⁹ Luda náani vī. Àkú mé à á sísi, a gō kō gbē ũ kú a Né Yesu Kirisi ó Dikirio.

KƆrinti YesudenƆ kēkēkēkōanaa

¹⁰ Ma gbēnƆ, ma naare ó Dikiri Yesu Kirisii, àgō lédokōnƆ vī kú kōo á pínki, de kēkēkēkōana le à láka á té, à kō kú kú laasun dokōnƆ kú nèse mèn doo. ¹¹ Ma gbēnƆ, ma mà Koloe bedenƆ léi kú yáketé kú á té. ¹² Lákú ma mà nàn dí: Á gbēkenƆ pì, ò zè kú Pɔluo. GbēkenƆ pì, ò zè kú Apoloo. GbēkenƆ pì, ò zè kú Pítao. GbēkenƆ pì dɔ, ò zè kú Kirisio. ¹³ Kirisi kēkēkēkōanan yá? Ò Pɔlu pà lía á yāin yá? A da'ite kē kú Pɔlu tson yá? ¹⁴ Ma Luda sáabu kē, kú mádi á gbēke da'ite kero, séde Kirisipu kú Gayusio baasiro. ¹⁵ Lákú à de le nà gbēke ni le à o a da'ite kē, a gō ma ìba ũro. ¹⁶ Ee, ma Setefana bedenƆ da'ite kē dɔ. Abire baasiro, tó ma gbē pānde da'ite kē, adi dɔmagu doro. ¹⁷ Kirisi dí ma zī gbē da'itekena yāiro, séde a baaru nna kpanaa. Adi ke kú yādōnaonlo, de a gana lía sún ke pāro yāime.

Kirisii bi Luda ɔndɔ kú a gbānaome

¹⁸ Kirisi gana lía bi m̄sariyāme gbē kú òten sātenƆne. ÓkōnƆ kú Luda teni ó sura banƆ sō, à dewere a gbāna ũ. ¹⁹ À kēna Luda yān ò pì:

Mani ɔ̀ndɔ̀rinɔ̀ ɔ̀ndɔ̀ m̀i de,
mani wé́zɛ́rinɔ̀ wé́zɛ́ ke pã.

²⁰ Ɔ̀ndɔ̀ri kú mámɛɛ? Takadadɔ̀ri kú mámɛɛ? Andunia tera díkĩna yãpinkidɔ̀ri kú mámɛɛ? Luda dí andunia ɔ̀ndɔ̀ dite m̀sariryã ũroo? ²¹ Luda ɔ̀ndɔ̀ gũn, adi tó andunia gbẽno a d̄s kú n̄ zĩda ɔ̀ndɔ̀oro. À kènɛ à gbẽ kú òtɛni a náani kɛno sura ba waazi kú ò dite m̀sariryã ũ p̄i ḡai. ²² Yudanɔ̀ ye dabodaboyãi, Girikinɔ̀ dì ɔ̀ndɔ̀ wɛɛɛ. ²³ Ókɔ̀no s̄s, Kirisi gana lía kpàkpan ótɛn ke, akū àdi tó Yudanɔ̀ kpágula, buri pãndenɔ̀ dì pi m̀sariryãme, ²⁴ ama gbẽ kú Luda n̄ sísi à n̄ s̄ɛno, Yudanɔ̀ kú Girikinɔ̀ n̄ pínki, Kirisi deñne Luda gbãna kú a ɔ̀ndɔ̀o ũ. ²⁵ Luda m̀sarikɛ p̄i de bisàsiri ɔ̀ndɔ̀la. Luda gbãnasarikɛ p̄i de bisàsiri gbãnala.

²⁶ Ma gbẽno, à gwa lákū á de nà gɔ̀ro kú Luda á sísi. Dakenɔ̀ kĩnaa á daside ɔ̀ndɔ̀ro, á paride gbãnade ũro, á paride kíne ũro. ²⁷ Luda gbẽ kú ò de andunia m̀saride ũno s̄ɛ de à wé'i dao ɔ̀ndɔ̀rinɔ̀a. À gbẽ kú ò de andunia gbãnasaride ũno s̄ɛ de à wé'i da gbãnadenɔ̀a. ²⁸ À gbẽ kú andunia n̄ dite kpɛdenɔ̀ ũ, kú òdi n̄ n̄ gya bo akūs̄s̄ n̄ yã d̄iḡs̄ kunlonɔ̀ s̄ɛ de à gbẽ kú n̄ yã d̄iḡs̄ kunnɔ̀ ke kpɛdenɔ̀ ũ, ²⁹ de gbẽke sún le à ãa d̄ã Luda arero. ³⁰ Ákɔ̀no s̄s, Luda tò á kú Kirisi Yesu gũn, akū à ḡs̄ ó ɔ̀ndɔ̀ ũ. Kunna Kirisi p̄i gũn Luda tò yã b̄ò kũoo nna, ó kunna adona, akūs̄s̄ à ó sura bà. ³¹ À yã mé à tò lákū à k̄ena Luda yãn nà, tó gbẽ ye à ãa d̄ã, à d̄ã Dikiri yã musu.

2

Kirisi kú a gana lía yáo

¹ Ma gbẽno, kú ma su á kĩnaa, ma su Luda yã kpàkpa keáreme, adi ke ma su ɔ̀ndɔ̀ gbãna ke lénna keárenlo. ² Ma zɛo kú mani yãke oáreoro, séde Yesu Kirisi yã baasiro, at̄ensa a gana lía yã. ³ Ma suna á kĩnaa gũn ma su kú swèvínaao kú v̄inao kú lukalukanaao. ⁴ Ma waazikɛnaa gũn matɛn yã o kú lénnao ke kú ɔ̀ndɔ̀oro. Ma ò kú Luda Nini gbãna m̀árenaaome, ⁵ de á ludanaanikɛna sún bo bisàsiri ɔ̀ndɔ̀ gũnlo, sé Luda gbãna gũn.

Ɔ̀ndɔ̀ kú Luda Nini dì dañne

⁶ Bee kú abireo odì ɔ̀ndɔ̀yã o gbẽ kàsaranɔ̀ne. Adi ke andunia tera díkĩna ɔ̀ndɔ̀ ke a gbãnade kú n̄ gbãna ten lakanɔ̀ pónlo. ⁷ Luda ɔ̀ndɔ̀n ótɛni o, a p̄yenyĩna kú à utena yã p̄i. À ḡinake à dite ó gakuri lena yãi zaade adi andunia kátero. ⁸ Andunia tera díkĩna gbãnade ke ɔ̀ndɔ̀ p̄i d̄s̄oro. Tó ò d̄s̄me yã, de odi Dikiri gakuride pá líaro. ⁹ Lákū à k̄ena Luda yãn nà ò p̄i: P̄s̄ kú wé dí ero, akūs̄s̄ s̄ã dí maro, a laasun dí ḡɛ gbẽke swèɛ gũnlo, àkū Luda a soru k̄ɛ gbẽ kú ò yeinɔ̀ne.

¹⁰ Luda m̀wɛɛ kũ a Nini gbānao, zaakũ a Nini pì yā sīnda pínki t̄aasikana, bee kũ Luda asiri z̄sk̄ɔ̄n̄.

¹¹ Gb̄eke a dake n̄ɛsɛgũnyā d̄ɔro, tó adi ke a nini kũ à kú a gũn baasiro. Lem̄e d̄ɔ gb̄eke Luda n̄ɛsɛgũnyā d̄ɔro, tó adi ke Luda pì Nini baasiro. ¹² Andunia dí ninin o lèro, Nini kũ à bò Luda kīnaan o lè, de ò gba kũ Luda d̄awɛɛ d̄ɔ. ¹³ Yā kũ óteni on gwe, adi ke yā kũ bisāsiri ɔ̄nd̄ɔ d̄i dańnenlo, yā kũ Luda Nini d̄i dańnem̄e. Len odi Luda Nini yā b̄ok̄ote gb̄e kũ ò Luda Nini v̄ĩn̄ɛ le. ¹⁴ Andunia gb̄e d̄i Luda Nini yān̄ síro, zaakũ à dene m̄isariyā ũm̄e. Ani f̄ɔ à a m̄i d̄ɔ sero, zaakũ Luda Nini pì gbānan òdi a yāzɛ d̄ɔ. ¹⁵ Gb̄e kũ Luda Nini d̄i done ar̄e d̄i yā sīnda pínki z̄é d̄ɔ, gb̄eke s̄ɔ à z̄é v̄ĩ à a v̄ani boro. ¹⁶ À k̄ena Luda yān̄ ò pì: Dí mé à Dikiri n̄ɛsɛ d̄ɔ gbas̄a à lé daaa? Ama ók̄ɔ̄n̄ ó Kirisi n̄ɛsɛ v̄ĩ.

3

Zīkena Ludane

¹ Ma gb̄en̄, mádi f̄ɔ mà yā òáre lákũ madi o gb̄e kũ Luda Nini dońne ar̄en̄ɛn̄e bàro, akũ ma òáre lán andunia gb̄en̄ bà, zaakũ nékp̄ánt̄en̄n̄ á ũ Kirisi gũn. ² V̄ĩn̄ ma kp̄ááwa, adi ke p̄ó lomadenlo, zaakũ ádi ká k̄ɔro. Bee kũ terao ádi káro, ³ zaakũ d̄aden̄n̄ á ũ ari tera. Lákũ á z̄ák̄ɔ̄gu nà, akūs̄ɔ á yákete v̄ĩ, d̄aden̄n̄ á ũroo? Á dà mé à doáre ar̄e. ⁴ Kũ á gb̄eke pì a ze kũ P̄oluo, akũ gb̄e p̄ande pì a ze kũ Apoloo, á kú kũ á d̄aaon gweroo? ⁵ Dín Apolo ũu? Dín P̄olu ũu? Zīkerin̄n̄ ó ũ, akũ a Kirisi náani k̄è ó ḡái. Ó baadi ten zī kũ Dikiri d̄an̄e kem̄e. ⁶ Ma p̄ó t̄ɔ, Apolo í k̄an̄e, akũ Luda tò à gb̄a. ⁷ Lem̄e p̄ót̄ɔri kũ íkariio de p̄óke ũro, sé Luda kũ àdi tó à gb̄a. ⁸ P̄ót̄ɔri kũ íkariio lelem̄e. N̄ baadi ni a àre le a zī lémm̄e. ⁹ Luda zīkeri daken̄n̄ ó ũ. Luda búgb̄een̄ á ũ, Luda kp̄én̄ á ũ.

¹⁰ Gba kũ Luda k̄em̄en̄e mé à tò ma ẽ p̄ète lán ẽbori gonide bà, akũ gb̄e p̄ande sù àten kp̄é pì bo. Baadi laakari ke a kp̄ébonaaa, ¹¹ zaakũ gb̄eke ni f̄ɔ à ẽ ke p̄ète doro, sé ẽ kũ à petena Yesu Kirisi ũ baasiro. ¹² Tó gb̄e kp̄é p̄ii d̄ò kũ wuraaoo ke andurufu ke gb̄e b̄ɛɛɛde ke tó à d̄ò kũ lío ke lá ke s̄ɛɛ, ¹³ baadi zī yāpura ni bo gupuraa. Oni e yākp̄atek̄eḡɔ̄ zī, zaakũ gu ni d̄ɔ kũ téom̄e, oni baadi zī taka gwa té p̄ii gũn. ¹⁴ Tó gb̄e zī kũ à k̄èe bò tén aafia, ade ni àre le. ¹⁵ Tó gb̄e zī té kũ, ani kisira le, ade ni bo ɔk̄ori lákũ òdi bo tén nà.

¹⁶ Á d̄ɔ kũ Luda kp̄én̄ á ũ, Luda Nini kú á gũnloo? ¹⁷ Tó gb̄e Luda kp̄é p̄ii yàka, Luda ni ade kakate, zaakũ kp̄é pì kunna adoname, akūs̄ɔ ák̄ɔ̄n̄om̄e kp̄é pì ũ.

¹⁸ Gb̄eke sún a zīda s̄atero. Tó á gb̄eke teni a zīda dite andunia díkīna ɔ̄nd̄ɔri ũ, à ḡóńne m̄isaride ũ de à le à ɔ̄nd̄ɔ kũ. ¹⁹ Zaakũ andunia díkīna ɔ̄nd̄ɔ de Ludane m̄isariyā ũm̄e. À k̄ena Luda yān̄

ò pì: Àdi òndòrinƆ kù ñ wézè gùn. ²⁰ À kēna dɔ: Dikiri dɔ kù òndòrinƆ laasun pã. ²¹ Abire yãì gbēke sùn ãa dã bisàsiri yã musuro. Pó sīnda pínki bi á pómɛ: ²² Pɔlu, Apolo, Pita, andunia, wèndii, ga, tera pónƆ, zia pónƆn yá, ñ pínki bi á pómɛ. ²³ ÁkōnƆ sɔ, Kirisi pón á ũ, Kirisi sɔ bi Luda pómɛ.

4

Kirisi zìrinƆ

¹ Abire yãì à ó gwa Kirisi zīkerinƆ ũ, Luda asiriyã gwàrinƆ ũ. ² À kù gwàrinƆ gɔ náani vī. ³ Tó ákōnƆ ke bisàsiri yákpatekerinƆ ma taari è, yã pãme ma kīnaa. Madì ma zīda manakena ke vānikena boro. ⁴ Yãke teni ma swè vīro, ama abirekù ni ma boro, Dikirin ma yákpatekeri ũ. ⁵ Abire yãì àsun gīnake à gbēke taari le Dikiri sugɔɔ ãro. Àkūme ani gu pu pɔ kù à utena gusiraa à nèse yã bo gupuraa. Zī kùaa baadi ni ma lákū Luda ni a sáabu kpá nà.

⁶ Yã kù ma óare dínƆ, ma ò makù kù Apoloo yã musume de àgɔ yã díkīna dɔ: Òsun vī Luda yálaro. Á gbēke sùn ãa dã à ze kù gbè doo, à bo gbè do kpero. ⁷ Bó ñ deońlaa? Ní póke vī n zīdane, kù odi n gbaro yá? Ò n gba, akù nten ãa dã lákū odi n gbaro bà yá? ⁸ A kán gwe kò yá? A ke ɔgɔdenƆ ũn gwe kò yá? Áten kí ble ó sarin gwe yá? Má ye àgɔ kí ble, ògɔ lele. ⁹ Zaakù ma è ókōnƆ Luda zìrinƆ, Luda ó díte zã lán gbè kù òdi ñ de pari wára bàme. Gu sīnda pínki gbēnƆ wé fīwá, malaikanƆ kù bisàsirinƆ ñ pínki. ¹⁰ O gɔ mīsaridenƆ ũ Kirisi yãì, akù kunna Kirisi pìi gùn á de òndòrinƆ ũroo? Ó busana akù á gbāna vīroo? Ó kpebona akù á kpetanaroo? ¹¹ Ari tera nà kù ímio teni ó de, ó té punsi, o gɔ pɔgbēnanƆ ũ, besaridenƆ ũ. ¹² Odi zī gbāna ke ari ò kpa. Tó ò ó ká, odi sa mana ońneme. Tó ò wari dɔwá, odi mena fɔ. ¹³ Tó ò ó sɔsɔ, odi kúte keńneme. Ari tera òteni ó dite andunia bɔɔ pónƆ ũ, gbè sīnda pínki bisa ũ.

¹⁴ Maten yã dí óare wé'idanaáwa yāinlo. Mateni á gba laakari ma né yenyīdenƆ ũme. ¹⁵ Bee tó Kirisi gùn á gwàrinƆ kà gbēnƆn ũgbangba, á de'ina dasiro. Makù mé ma á í kù Kirisi Yesu baarunnakpanaáreo, akù á kú a gùn. ¹⁶ Abire yãì maten kúte keáre, àgɔ ma kena ke. ¹⁷ Abire yãì ma a né yenyīde Timoti zīáwa. Àpi bi náanideme Dikiri gùn, akù mé ani ma kunna Kirisi gùn yákena dɔágu. Yã kù madì da sɔsi gbēnƆne wēte kù wēteon gwe. ¹⁸ Á gbēkenƆ ten ãa dã, lákū mani su á gwaro bà. ¹⁹ Tó Dikiri wè, mani su á gwa tera, mani ãadārīi pínƆ gbāna lé e, adi ke ñ yã'ona adonlo. ²⁰ Zaakù kpata kù à bò Luda kīnaa bi yã'ona yānlo, gbāname. ²¹ Á yei deramee? Mà suái kù gòn yá, ke mà su kù yenyīo kù nèseyīdaome?

5

Pāpākena YesudenƆ té

¹ Ma mà pāpākenaa gè á té, yā kū a taka kú bee kifirinƆ té sero. Ò pì, á gbēnƆ doke a de nƆ wète. ² Akū áten ĩa dā yá? À kū á nèseε yaka, à gbē kū à yā pì kè bo á té. ³ Bee tó má kú kǎáoro, ma nini kú kǎáo, akū ma yákpate kè kú gbē kú à yā pì kèεo gònƆ lákū ò pi má kú gwe bà. ⁴⁻⁵ Tó a kǎ kàkara, tó ó Dikiri Yesu gbāna kú kǎáo, tó ma nini kú kǎáo, à gbē pì kpá Setanwa kú ó Dikiri Yesu tóo, de a dà kakate, a nini le à bo aafia Dikiri sugƆrƆ zī.

⁶ Á ĩadāna manaro. Á dǎ kū lùbene fíti dì flawadena zókƆ séroo? ⁷ Á lùbene zī kóte, á gǎ flawa dufu ũ a lùbeneε sari, lákū à kǎ sio àgǎ de nà, zaakū Kirisi gà ó Vīnla sǎne bǎrƆ ũme. ⁸ A yā mé à tò ògǎ kun Burodi Futenasari dikpekeringƆ ũ yāpura gūn kū nèsepuraa. Òsungǎ kun lùbene zī dikpekeringƆ ũ manafiki kú yāvānikenaa gūnlo.

⁹ Takada kū ma kèáre gūn ma pì, àsun kakara kū pāpākerinƆoro. ¹⁰ Adi ke andunia dí pāpākerinƆ ke wākūdenƆ kú gbēblerinƆ ke tǎnagbagbarinƆnlo, zaakū tó gbē díkǎnƆme, séde áni bo andunia gūn. ¹¹ Oi, ma òáre gbē kú ò pì ó gbēme, akūsƆ à de pāpākeri ke wākūde ke tǎnagbagbari ke gbēyakari ke wēderi ke gbēbleri ũ, àsun kakara kǎaoro, àsun Ɔ kakara kǎao sero. ¹² Ma bàka ũgba kú yǎgǎgǎna kú YesusaridenƆoo? Á zīda gbēnƆ mé à kǎ sio à yā gǎgǎ kūnworo? ¹³ Luda mé ani yákpate ke kú YesusaridenƆo. Á gbē vāni pì bo á té.

6

Yákpatekena kú kǎo

¹ Tó á gbēke yā vī kú a Yesude dakeo, bóyāi àdi gé yákpate ke kú adeo Luda gbēnƆ kīnaaroo, sé ludadǎrisarinƆ kīnaa? ² Á dǎ kú Luda gbēnƆ mé oni yákpate ke kú anduniaoroo? Lákū ákǎnƆ mé áni yákpate ke kú andunia nà, ádi ká à yáketenƆ gǎgǎroo? ³ Á dǎ kú ókǎnƆ mé óni yákpate ke kú malaikanƆoro? Oni andunia díkīna pǎ o dƆ yá? ⁴ Tó á yā bire taka gǎgǎna vī, áni gbē kú ò de sǎsi gbēnƆne pǎke ũronƆ sé yǎgǎgǎrinƆ ũ yá? ⁵ Ma abirekū ò de mà wéi daáwa yāime. Á gbēke vī á té kú a ǎndǎ kà à a gbēnƆ yā gǎgǎńneroo? ⁶ Séto á gbē do a gbēdake sísi yákpateε YesusaridenƆ kīnaa yá? ⁷ Lákū á yā vī kú kǎo nà, a zā yāa kò mámmam. Bóyāin áni we ò á taki keroo? Bóyāin áni tó ò á bleroo? ⁸ ÁkǎnƆ adì gbē taki ke, adì gbē ble, bee á kǎ tēne. ⁹ Á dǎ kú gbē vāninƆ ni gē kpata kú à bò Luda kīnaa gūnloo? Àsun á zīda sǎtero, pāpākerinƆ ke tǎnagbagbarinƆ ke zinakerinƆ ke gǎgbē karuanƆ ke gbē kú

òdi wúte kú ñ gōgbē dakeonŋ ¹⁰ ke kpāninŋ ke wākūdenŋ ke wēderinŋ ke gbēyakarinŋ ke gbēblerinŋ, ñ gbēke ni gē kpata kú à bò Luda kīnaa gūnlo. ¹¹ Á gbēkenŋ de lemē yā, akū a zú ò, a gō Luda pó ũ, Luda tò yā bò kááo nna kú Dikiri Yesu Kiriŋ tŋo kú ó Luda Nini gbānao.

Ò pāpakena tó

¹² Adì pi, á yā sīnda pínki kena zé vīme. Ama yākenŋ àre vīro. Adì pi, á yā sīnda pínki kena zé vīme. Ama àsun tó yāke bà kááre á yīnlo. ¹³ Adì pi dŋ, póbble bi nēse pómē, akūsŋ nēse bi póbble pómē. Bee kú abireo Luda ni ñ pínki kakate. Mè bi pāpākebŋnlo, Dikiri pómē, akūsŋ Dikiri mé à mèe pì gwàri ũ. ¹⁴ Luda ó Dikiri bò gan, akūsŋ ani ó bo gan kú a gbānao. ¹⁵ Á dŋ kú á mè mé à Kiriŋ mègunŋ ũroo? Oni Kiriŋ mègu sé ò ke karua mègu ũn yá? Oi! ¹⁶ Á dŋ kú gbē kú à kàkara kú karuao kè kááo mèe dokŋnŋ ũnloo? À kēna Luda yān ò pì, ñ gbēnŋn pla ni gō mè do ũ. ¹⁷ Gbē kú à kàkara kú Dikirio kè kááo mèn do Nini gūn. ¹⁸ À kēkŋa kú pāpākenaaao. Durunna pānde kú gbē di ke pínki bàka kú kú a mēero. Pāpākeri sŋ, àdi durunna ke a mēeneme. ¹⁹ Á dŋ kú á mè mé à Nini kú Luda á gbá, kú à kú á gūn kpé ũroo? Ákŋnŋ á á zīda vīro, ²⁰ Luda á lú, à fīnaa bò. Abire yāi à Luda tŋ bo kú á mèeo.

7

Nŋsena

¹ Takada kú a kè yā musu, à maname gōgbē gŋ kun nŋ sari. ² Ama kú pāpākena dàgula yāi, gōgbē sīnda pínki gŋ a nŋ vī, nŋgbē sīnda pínki gŋ a gŋ vī. ³ Gōgbē gŋ pŋ kú à kŋ sio ke a nanŋne. Nŋgbē gŋ ke a zāne le se dŋ. ⁴ Nŋgbē mè kun a zīda pŋ ũro, sé a zā pŋ ũ. Lemē dŋ gōgbē mè kun a zīda pŋ ũro, sé a nanŋ pŋ ũ. ⁵ Àsun gíkŋnero, séde a makŋne de à laakari dŋ aduakēnaaa gīa, gbasa à á kena ke, de Setan sún ŋndŋ keáre à fu menaaro yāi. ⁶ Lén ma dàáwa, adi ke tilasinlo. ⁷ Má ye gbē sīnda pínki gŋ de lán ma bà, ama baadi kú a gba kú Luda dànēeome, gbē dí kú a pŋo, gbē dire kú a pŋo.

⁸ Maten yā díkīna o posenŋne kú gyaanŋnŋ. À mana ògŋ kun ñdo lán ma bà, ⁹ ama tó oni fŋ ò ñ zīda kūro, ò nŋ sé, ò zā ke, zaakū kŋsena mana de lukana kŋila.

¹⁰ Maten yā dite nŋdenŋne kú gŋdenŋ, adi ke makūnlo, Dikirime. Nŋgbē sún gí a zāiro, ¹¹ gōgbē sún pé a nanŋaro. Tó nŋgbē sù à gí a zāi, à gŋ pose kesŋ à era a zāi.

¹² Maten o gbē kparanŋne, adi ke Dikiri mé à òro. Tó á gbēke nŋ Yesusaride vī, akū nŋ pì ye àgŋ kú káao lēle, àsun péaro. ¹³ Lemē dŋ tó nŋgbē gŋ Yesusaride vī, akū gŋ pì ye àgŋ kú káao

lele, àsun gíro. ¹⁴ Zaakū Luda dì g̃s Yesusaride sí a nano yāi, akūs̃ òdi nƆ Yesusaride sí a zā yāi. Tó lenlo, n̄ n̄nƆ nig̃s gbāsīme. Ama tera n̄ kunna adona. ¹⁵ Tó Yesusaride p̄i g̃i, à g̃i. Yā bire taka g̃n̄ n̄ kunna k̄ k̄so bi tilasinlo. Luda á sísi, à á sé àg̃s kun aafiame. ¹⁶ NƆgb̄, ke ĩni n zā sura ba, n̄ d̄s yá? G̃gb̄, ke ĩni n nano sura ba, n̄ d̄s yá?

À zε k̄ á gwenaao

¹⁷ Baadi zε k̄ á gwena k̄ Luda a d̄tenwo g̃rƆ k̄ Dikiri a sísi. Len mad̄i da s̄s̄i gb̄n̄ne le w̄te k̄ w̄teo p̄inki. ¹⁸ Luda gb̄ s̄s̄i t̄z̄naden yá, àsun wete à ke gyof̄r̄ode ūro. Luda gb̄ s̄s̄i gyof̄r̄oden yá, àsun t̄ z̄ro. ¹⁹ T̄z̄na yáke v̄ro, akūs̃ gyof̄r̄o yáke v̄ro, sé àg̃s yā k̄ Luda d̄tenƆ k̄na. ²⁰ Lákū baadi kun nà g̃rƆ k̄ Luda a sísi, à zεo le. ²¹ Luda n̄ sísi z̄ ūn yá? Ñsun a damu k̄ero. Ama tó n̄ su n̄ g̃s z̄idade ū zé è, n̄ bo z̄òblenan. ²² Z̄ k̄ Dikiri a sísi g̃ z̄idade ū Dikiri p̄i g̃mme. Leme d̄o z̄idade k̄ Dikiri a sísi g̃ Kirisi z̄ ū. ²³ Luda á lú, à f̄inaa b̄o. Àsun g̃s bisāsiri z̄ ūro. ²⁴ Ma gb̄n̄, lákū baadi kun nà g̃rƆ k̄ Luda a sísi, à zε k̄ Ludao le.

KefennanƆ k̄ nƆkparenƆ

²⁵ KefennanƆ k̄ nƆkparenƆ yā musu mádi yáke ma Dikiri k̄naaro, ama lákū má náani v̄i Dikiri s̄ruu g̃n̄ nà, lán ma laasun de n̄n̄ mani oáre. ²⁶ Wét̄amma k̄ á kun tera mé á t̄o, maten da à mana k̄ gb̄ zε k̄ a kunnaao. ²⁷ Tó n̄ nƆ v̄i, ñsun p̄i ĩni a gbarero. Tó n̄ v̄i s̄ro, ñsun wete ñ séro. ²⁸ Tó n̄ s̄ s̄, ñdi durunna k̄ero. Tó nƆkpare zā k̄ s̄, adi durunna k̄ero. Gb̄ birenƆ ni yā le andunian, akū má ye abire taka á lero. ²⁹ Ma gb̄n̄, yā k̄ maten on dí: G̃rƆ dí g̃ z̄ro. Zaa tera n̄denƆ g̃s lán gb̄ k̄ ò v̄ronƆ bà. ³⁰ Ɔ̄d̄rinƆ g̃s lán gb̄ k̄ òten s̄o d̄ronƆ bà. P̄nnadenƆ g̃s lán gb̄ k̄ n̄ p̄o nnaronƆ bà. P̄olurinƆ g̃s lán gb̄ k̄ ò p̄oke v̄ronƆ bà. ³¹ AnduniablerinƆ g̃s lán gb̄ k̄ òten bleronƆ bà, zaakū lákū andunia dí kun nà tera ten ḡteme.

³² Má ye àg̃s kun damu sarime. Pose dì laakari d̄o Dikiri yān̄a, yā k̄ à k̄ Dikirigun òdi ke. ³³ N̄ode dì laakari d̄o andunia yān̄a, yā k̄ à k̄ a nanƆgun òdi ke, ³⁴ akū àdig̃s k̄ k̄ laasun plao. N̄o pose ke nƆkpare dì laakari d̄o Dikiri yān̄a, òdi a mè k̄ a ninio kp̄aa. N̄z̄are s̄, òdi laakari d̄o andunia yān̄a, yā k̄ à k̄ a z̄gun òdi ke. ³⁵ Adi ke maten m̄kak̄ana kp̄áarenlo. Ma abirek̄ ò á aafia yāime, de à yā ke a z̄ea, à á z̄ida kp̄a Dikiria gu p̄ande gwanaa sari.

³⁶ Tó gb̄ nƆkamma v̄i, tó a ség̃rƆ ten ḡ, akū à k̄n̄e wé'iyā ū, tó à a k̄ka lán dí bà, à a sé lákū à k̄n̄e nà, adi ke durunna ūro. Ò k̄ sé. ³⁷ Ama tó à yā p̄i b̄o a n̄semme, akū tilasi dí a k̄karo, akū à a z̄ida k̄na d̄s, tó à dà a sw̄n̄ k̄ áni a nƆkpare p̄i séro, à

kè maname. ³⁸ Leme gbē kū à a pò sè kè mana, ama gbē kū adi a pò séro kè mana de abirekūla.

³⁹ Nɔgbē bi a zā pómé ɔɔɔ kū a zā kú kū wèndiio. Tó a zā sù à andunia tò, à zé vī à zā ke kū ɔ̄ kū à yeiio, ama ɔ̄ pì ɔ̄ kun Dikiri pò ũ. ⁴⁰ Bee kū abireo tó à ɔ̄ pose, maten da a pò niḡ nna de tó à zā kèla. Maten da makū, má Luda Nini vī se.

8

Sa'opɔble

¹ Sa'opɔble yā musu, ó d̄s kū ó pínki ó d̄sna vī. D̄sna s̄s, à sena lei vī, yenyī mé à karana vī. ² Tó gbē ten da á yā d̄s, adi d̄s lákū à kù à d̄s nà ɔ̄aro. ³ Tó gbē ye Ludai, Luda a d̄s. ⁴ T̄s, sa'opɔblena yā musu ó d̄s kū tāna bi pókeme andunia ɔ̄nlo, zaakū Luda mèn do kunnan ó d̄s. ⁵ Bee tó pò kū òdi piñne tānanɔn kú musu kū z̄iteo, akū dakenɔ kīnaa tānanɔn dimme, dikirinɔn dimme, ⁶ ó kīnaa Luda mèn dome, àkūme ó De ũ, kū pò s̄inda pínki b̄o a kīnaa, akūs̄ ó kun a yāi. Dikiri mèn dome d̄o, àkūme Yesu Kirisi ũ, kū pò s̄inda pínki kè, akūs̄ ó kun a ɔ̄ai.

⁷ Ama gbē s̄inda pínki d̄s lero. Gbēkenɔ k̄s d̄s kū tāna yāo ari tera, akū òdi pò kū òteni ble díte sa'opɔble ũ, ò yāke d̄sk̄nero, akū n̄ laasun kú z̄ea doro. ⁸ Póble mé ani ó na Ludairo. Tó òdi b̄lero, kīananlo. Tó o blè, karanaanlo. ⁹ À laakari ke á kunna z̄idadenɔ ũi, de ásun ke ɔ̄siki ũ gbē kū ludanaanikena k̄laman̄nero. ¹⁰ M̄k̄n kū n̄ d̄sna vī, tó gbē kū à yāke d̄sk̄nero n e, nten pò ble tāna kuru, ani a gba sw̄e à sa'opɔble seroo? ¹¹ Tó n kè le, n d̄sna n gbēdake kū ludanaanikena kīana kū Kirisi ɔ̄a yāi k̄akaten gwe. ¹² Tó a durunna kè á Yesude dakenɔne a gbē kū à yāke d̄sk̄nero kari kèn gwe, akūs̄ Kirisin a durunna kèn. ¹³ Abire yāi tó ma n̄b̄sona mé ani tó ma Yesude dake fu, mani só ziki doro, de ma Yesude dake sún furo yāi.

9

Z̄irinɔ n̄ z̄ida busana Kirisi baaru nna yāi

¹ Má a z̄ida v̄nloo? Z̄iriin ma ũroo? Mádi wé si ó Dikiri Yesu léroo? Ák̄nɔme á de ma z̄i gbè ũ Dikiri ɔ̄n fá? ² Bee tó má de z̄iri ũ gbē p̄andenɔnero, má deáre a ũ fá. Kunna Dikiri ɔ̄n ma kunna z̄iri ũ s̄edaan á ũ.

³ Yā kū madi o ma v̄niborinɔnen dí: ⁴ Má póblena kū pómínaao zé vī ma z̄i ɔ̄nloo? ⁵ Má a zé vī m̄ḡ té kū n̄ Yesudeo gu kū maten ɔ̄n lán z̄iri kparanɔ kū Dikiri dakūnanɔ kū Pitao b̄aroo? ⁶ Makū kū Baanabao ó gbēnɔn pla, ók̄nɔ ó zé vī ò ó z̄i tónloo? ⁷ Dí mé àdi soza ble kū a z̄ida b̄k̄o ɔ̄oo? Dí

mé àdi lí ba, akū àdi a né bleroo? Dí mé àdigõ zù dā, akū àdi a vī miroo?

⁸ Bee kū bisāsiri yākenanɔn ma lèkōāare, à kú Musa doka gūn leroo? ⁹ À kēna Musa doka takadan ò pì, àsun lésɔ da zùune gɔɔ kū àten pówε gbēro. Zùun Luda dì laakari dɔa yá? ¹⁰ Ó yāi à yā pìi òroo? Ee, ó yāin ò yā pìi kē, de búbari gō sè wa kú tāmāaa, pówεgbēri gō pō gbē kú tāmāaa, de à a baka le a gūn. ¹¹ Tó o Luda yā t̄ á té, akū o ó bakaa lèáwa, yāken yá? ¹² Tó dakenɔ zé bire vīáwa, óni ó pō o dɔ yá? Ódi sète zé bire gūnlo, o yā sīnda pínki f̄, de òsun zé zō Kirisi baaru nnanero yāi. ¹³ Á dō kú Luda ɔn zīkerinɔ dì Luda ɔn pō bleroo? Luda gbagbaki sa'orinɔ dì n baka le gbagbaki pìi gūnloo? ¹⁴ Len Dikiri dìte a baarunnakparinɔ gō pō ble baaruu pì kpana yā musu le. ¹⁵ Bee kū abireo mádi zé pìnɔ ke séro, akūsō mádi abirekū o de ò kemene yāinlo. Ga manamene de abirekūla. Gbēke ni le à kpá ma ñadāna dínero. ¹⁶ Kirisi baarunnakpana demene ñadāna yā ūro, tilasi mé à gbá òma. Waiyoo makū, tó maten baaru nna pì kpáro. ¹⁷ Tó maten zī pì ke kú ma zīda poyeinaaome, mani wé dɔ ma bakaaime. Lákū Luda mé à nāmene ma ɔi nà, à kō sī kūmao mà ke. ¹⁸ Bóme ma àre ūu? Tó ma baaru nna pìi kpà ɔsāsānaa sari, tó mádi doka kú má vī baaru nna pì kpanaa gūn keimmaro, ma àreen gwe.

¹⁹ Bee kū gbēke ma vīro, ma a zīda dìte zò ū gbē pínkine, de mà gbēnɔ le dasi yāi. ²⁰ Kū má kú kú Yudanɔ, ma gō lán n̄ bà, de ò ma yāze e yāi. Kū má kú kú Musa dokadarinɔ, ma gō a dàri ū, bee kū à iko vīmaro, de a yā òarinɔ ma yāze e yāime. ²¹ Kū má kú kú dokadarisarinɔ, ma gō lán n̄ bà, de ò ma yāze e yāi. Adi ke ma bo Luda doka zénnlo, Kirisi mé à iko vīma. ²² Kū má kú kú gbē busananɔ, ma busa, de ò ma yāze e yāi. Madì gō pō sīnda pínki ū gbē sīnda pínkine, bee dera, de mà le mà n̄ gbēkenɔ sura ba. ²³ Yā kú madì ke pínki, madì ke Kirisi baaru nna yāime, de mà a baka le a arubarikaa gūn.

²⁴ Bàkpakūsūnaa gūn, gbē sīnda pínki mé àdi bàa lé, ama á dō kú gbē mèn do mé àdi bleroo? À bàa lé le se, à le à ble. ²⁵ Kōkō'ori sīnda pínki dì a zīda tūtu ke, àdi a zīda foru ke yā sīnda pínki musu. Àdi ke le fūra kú àdi yaka lena yāi. Ókōnɔ sō, a pō kú àdi yakaro yāime. ²⁶ Abire yāi bà kú maten lé, má dō pō kú maten péa, adi ke maten ɔsi ká gukorianlo. ²⁷ Oi, madì wari dɔ ma mēea, madì ma mēe taki ke, de ma waazikena dakenɔne gbera, másun bo pāro yāi.

10

Laakarikena tñagbagbanaai

¹ Ma gbēnɔ, má ye ó dizinɔ yā díkīna dɔágu. Ò tē télukui n pínki, ò táa ò ò b̀tē Isira Tēran n pínki. ² Luda n da'ite kē téluku pìi gūn kū ísira pìio n pínki Musa íbanɔ ũ. ³ Ò Luda pób̄le dokɔnɔ blè n pínki, ⁴ ò Luda í dokɔnɔ mì n pínki, zaakū ò Luda kpi kū à kú kūnwo í mì. Kpi pì s̄ mé à Kírisi ũ. ⁵ Bee kū abireo n daside yā dí ká Ludaguro, akū n g̀e g̀ k̀páte gbárannan. ⁶ Yā pì dewere sèeda ũ, de òsun yā vāni nì de, lákū ò a ni dè nàro. ⁷ Àsunḡ de t̄anagbagbarinɔ ũ lán n gbēkenɔ bàro. À kēna Luda yān ò pì: Gbēnɔ v̀ute òten pób̄le, òten í mi, akū ò f̀ute òten pāpā ke. ⁸ Òsunḡ de pāpākerinɔ ũ lán n gbēkenɔ bàro. Ò pāpā kē, akū ò g̀aga g̀ro dokɔnɔ zī gbēnɔn dúb̄u baro awe'e'aak̄. ⁹ Òsun Dikiri lé ò gwa lán n gbēkenɔ bàro. Ò a lè ò gwà, akū mlènɔ n sósó ò g̀aga. ¹⁰ Àsun yākete ká lán n gbēkenɔ bàro. Ò yākete kà, akū ga malaika n dede.

¹¹ Yā pì n lé sèeda ũ ókɔnɔ kū ó kú g̀ro k̀pedenɔaan̄e, akū ò kē takadan de ò ó gbao laakari yāi. ¹² Gbē kū àten da á zena gbāna, à laakari ke letenaai. ¹³ Ȳogwana ke dí á léro, séde kū àdi gbē s̄inda pínki le baasiro. Luda náani v̄i, ani tó ò á ȳ ò gwa de á gbāna lélaro. Ȳogwanaa gūn ani á gba zé à mena f̄ à bon.

¹⁴ Abire yāi ma gbē yenyīdenɔ, à mì kē t̄anagbagbanāaa. ¹⁵ Maten yā oáre laakaridenɔ ũ. À yā kū maten oáre laasun lé á zīda à gwa. ¹⁶ Toko arubarikade kū odì sáabu k̀páoo, tó o mì, ó bàka kú kú Kírisi aruoroo? Burodi kū odì lílik̄re, tó o sò, ó bàka kú kú Kírisi m̄eoro? ¹⁷ Zaakū burodi mèn dome, bee kū ó dasikeo ó mè dokɔnɔme, ó baadi a baka v̄i burodi dokɔnɔ p̄i gūmme. ¹⁸ À gwa Isarailan̄a. Gbē kū à sa'op̄o blè bàka kú kú Luda gbagbakioroo? ¹⁹ Ma ò deram̄e? Maten o t̄ana sa'op̄oble bi pók̄en yá? Ke n t̄ananɔ bi pók̄en yá? ²⁰ Lenlo, ma pì pók̄ kú ò sa òo, ò ò t̄anaame, adi ke Ludaanlo. Má ye á bàka ḡ kú kú t̄anaoro. ²¹ Áni f̄ à Dikiri toko í mi kú t̄ana p̄oro. Áni f̄ à Dikiri pób̄le kú t̄ana p̄oro. ²² Ke ó ye ò Dikiri n̄eseḡba futem̄e? Ó gbāna kà a ũn yá?

²³ Òdi pì, yā s̄inda pínki zé v̄i. Lem̄e, ama yā s̄inda pínki àre v̄iro. Òdi pì, yā s̄inda pínki zé v̄i. Lem̄e, ama yā s̄inda pínki karana v̄iro. ²⁴ Gbēke zīda yā sún done arero, sé a gbēdake yā. ²⁵ À n̄b̄o kú òten yía eten só yāke gbekanaa sari á laasun yāi, ²⁶ zaakū z̄ite kú pók̄ kú ò kúanɔ pínki bi Dikiri p̄ome. ²⁷ Tó Yesusaride á sísi pób̄lea, tó à k̄éare, tó a ge, à pók̄ kú ò k̀páawa ble yāke gbekanaa sari á laasun yāi. ²⁸ Tó ò sù ò òáre sa'op̄obleme, àsun blero laasun yāi kú gbē kú à òáre yāio. ²⁹ Maten abirekū o ade laasun yāime, adi ke á p̄nlo.

Gbē pānde laasun yāin maniḡ ma zīda v̄iro yá? ³⁰ Tó ma pób̄le kú sáabuk̄enāao, b̄oyāin òdi ma vāni bo pók̄ kú ma sáabu

kèèii pì yā musuu? ³¹ Yā kū àten ke pínki, áten pò blen yá, áten í min yá, àgō a pínki ke Luda tóbona yāi. ³² Àsun tó YudanƆ ke GirikinƆ ke Luda sƆsi gbēnƆ fu á yākena yāiro. ³³ Len madì ke le. Yā sīnda pínki gūn madì kokari ke, de ma yā ká gbē sīnda pínkigume. Madì ma zīda ponna wetero, sé pari pò, de ò le ò bo yāi.

11

¹ Àgō ma yākenaada dada, lākū madì Kirisi pò dada nà.

Nɔgbēnɔ pɔkuna n mii yā

² Ma á sáabu kpà kū ma yā digō dɔágu yā sīnda pínki gūn, akūsō á kèotokōne kū ma daárenƆ kūna. ³ Má ye àgō dō kū Kirisi mé à gōgbē sīnda pínki mī ũ, gōgbē mé à nɔgbē mī ũ, akūsō Luda mé à Kirisi mī ũ. ⁴ Gōgbē kū àten adua ke ke àten annabikéyā o kū pòo kuna a mīia teni a mī kpe bome. ⁵ Nɔgbē kū àten adua ke ke àten annabikéyā o mīgā teni a mī kpe bome, à de lākū à mī kpárankparan bāme. ⁶ Tó nɔgbē dí pò kú a mīiaro, à a mikā kēre. Lākū mikākērena ke mībona de nɔgbēne wé'iyā ũ nà, à pò kú a mīia. ⁷ Adi kū gōgbē pò kú a mīiaro, kū à de Luda taka kū a gakurio ũ yāi. Nɔgbē sō, àkūme gōgbē gakuri ũ. ⁸ Zaakū Luda dí gōgbē bo nɔgbē gūnlo, nɔgbēn à bō gōgbē gūn. ⁹ Adi gōgbē ke nɔgbē yāiro, nɔgbēn à kè gōgbē yāi. ¹⁰ Abire yāi kū malaikano yāo dɔ, séde nɔgbē gō pò kú a mīia a zā doka sèeda ũ. ¹¹ Dikiri gūn nɔgbē kun a zīdane gōgbē sariro, gōgbē sō, à kun a zīdane nɔgbē sariro. ¹² Lākū nɔgbē bō gōgbē gūn nà, len dɔ gōgbē dì bo nɔgbē gūn le, akūsō pò sīnda pínki dì bo Luda kīnaame.

¹³ À yā pìi laasun lé à gwa. Nɔgbē aduakena mīgā mana yá? ¹⁴ Á dō á zīdane kū mikā gbàna de gōgbēne wé'iyā ũroo? ¹⁵ Ama tó nɔgbē vī, à dene gakuri ũme, zaakū Luda nɔgbē gbà mikā à daalamε. ¹⁶ Tó gbēke ye à lékpakōa ke, àgō dō kū ókōnƆ kū Luda sƆsi gbēnƆ, ó yā pānde kūnaro, sé abirekū.

Dikiri pòble

(Mat 26:26-29, Maa 14:22-25, Luk 22:14-20)

¹⁷ Yā kū má ye mà daáre tera gūn, mani á sáabu kpáro, zaakū á kōkakaranaa dì vāni iáre de a manala. ¹⁸ Káaku gīa ma mà, tó a kō kākara, adì bo kō kpe gā kū gāaome. Ma yā pìi sì kpado. ¹⁹ Séde kēkēkōana gō kú á té, de ò yāpuradenƆ dō á té. ²⁰ Tó a kō kākara, adì ke Dikiri pòblen adì blero, ²¹ zaakū á baadi dì wā a pòbleime. Nàa dì gbēkenƆ de, wē dì gbēkenƆ de. ²² Á be vī à pò ble, à í minloo? Ke adì Luda sƆsi gbēnƆ gya bo à wé'i da pòsaridenƆame? Mani oáre derameε? Mani á sáabu kpán yá? Kài! Mani á sáabu kpá yā bire musuro.

²³ Yā kū ma sì Dikiri kīnaa, ma daáren dí: Zī kū ò Dikiri Yesu kpámma, a gwāani pīia à burodii sè, ²⁴ akū à aubarika dàn, à

lilikõre, akũ à pì, a mè kũ áni kpá á yáin dí, àgõ abirekũ ke a yã dõnaágu yã. ²⁵ Leme dõ kũ ò pò blè ò làka, à toko sè à pì, Luda bàka kunna kũ gbẽno dufu a aru gáin dí. Tó áten mi, àgõ mi a yã dõnaágu yã. ²⁶ Zaakũ tó a burodii pì sò, tó a í pì mì, áten Dikiri ga baaru kpá ari àgõ gé sume.

²⁷ Abire yã tó gbẽ burodii pì sò, tó à Dikiri í pì mì, burodi kũ í pìo yãdanaa sari, à taari kè Dikirine a mè kũ a aruo yã musume. ²⁸ Baadi a zĩda yã gwa, gbasa à burodii pì só, à í pì mi, ²⁹ zaakũ tó gbẽ sò, tó à mì Dikiri mè dõnaa sari, à yã dà a zĩdalame. ³⁰ Abire yã gyãreno kũ aafiasaridenõ kè dasi á té, akũsõ gbẽ kũ ò kè sarinõn kĩanaro. ³¹ Tó óni ó zĩda yã gwa, Dikiri ni ó taari lero. ³² Tó à ó taari è, àteni ó totome, de yã sún daóla kũ anduniaoro yã. ³³ Abire yã ma gbẽno, tó a kõ kàkara, áten Dikiri pò ble, àgõ kõ dā. ³⁴ Tó nà ten gbẽ de, à pò ble a bea, de á kõkakarana sún yã iáero yã. Mani yã kũ gõno bõkõteáre, tó ma su.

12

Luda Nini gbanõ

¹ Ma gbẽno, Luda Nini gbanõ yã musu, má ye àgõ dõnasariro. ² Á dõ kũ gõro kũ á de kifirinõ ù, tãna kũ òdi yã orono mé òdigõ á gáte, ògõ doáre are. ³ Abire yã ma ye àgõ dõ kũ Luda Nini dì didi gbẽa à Yesu láari kero, akũsõ gbẽke ni fõ à o Yesume Dikiri ùro, séto Luda Nini done are.

⁴ Gba buri dasi, ama Luda Nini mèn do pìime. ⁵ Zĩ buri dasi, ama Dikiri mèn do pìime. ⁶ Gbãna sèedanõ buri dasi, ama Luda mèn do pìime, àkũ mé àdi a pínki ke baadine. ⁷ Luda Nini dì didi baadia gbẽ sĩnda pínki karana yáime. ⁸ Luda Nini dì gbẽke gba zé à òndõ yã o, akũ Nini mèn do pì dì gbẽ pãnde gba zé à dõna yã o. ⁹ Nini mèn do pì dì gbẽ pãnde gba ludanaanikena zé, gbẽ pãnde sõ gbẽ werekõana zé. ¹⁰ Àdi gbẽ gba daboyãkena zé, gbẽ pãnde sõ annabikeya'ona zé. Àdi gbẽ gba zé à nininõ dõkõne. Àdi gbẽ gba zé à yãke buri o, àdi gbẽ gba yãke buri pì bõkõtena zé. ¹¹ Nini dokõno mèn do pì mé àdi a pínki ke, àdi gba pì da baadine lákũ à yei nà.

Mè kũ a gunõ

¹² Mè mèn do gunõn dasi. Bee kũ a dasikeo, mè mèn dome pínki. Len ó kunna Kirisi gũn de le se. ¹³ Ókõno pínki, Yudano ke buri pãndenõ, zõno ke zĩdadeno, Luda ó ké mè dokõno ù kũ a Nini mèn do pì gbãnaome, à ó gbá a Nini mèn do pì, akũ o mì ó pínki. ¹⁴ Mègunõn dasi, adi ke mèn donlo. ¹⁵ Tó gbá pì, lákũ on a ùro nà, á de mè pò ùro, abire yã anigõ de mè pò ùro yá? ¹⁶ Tó sã pì, lákũ wén a ùro nà, á de mè pò ùro, abire yã anigõ de mè pò ùro yá? ¹⁷ Tó mè bũnu de wé ù, bón oni yã maoo? Tó

mè būnu de sã ũ, bón oni pò gbĩ maoo? ¹⁸ Lákũ à de nà, Luda m̀egunò p̀ep̀ekere ñ pínki, lákũ à yei nà. ¹⁹ Tó ñ pínki de m̀egu buri dokõnò ũ, mè nigõ kú mámeε? ²⁰ Tera sà m̀egunòn dasi, mè m̀en dome. ²¹ Wé ni f̄ à pi òne a bàka kú k̀aaororo. Leme d̀o mi ni f̄ à pi gbáne a bàka kú k̀aaororo. ²² M̀egu kũ òten da à k̀iana, mè ni f̄ à ke a sariro. ²³ M̀egu kũ òten da à gakuri v̄iro, òdi a kpe ta de m̀egu kparanòla. A gu kũ òteni a ena dite wé'iyã ũ, òdi pò nai de m̀egu kparanòla, ²⁴ ama a pò kũ à mana bàka kú kũ adioro. Kũ Luda mèε k̀akara, à gakuri k̀ara m̀egu kũ gakuri ten k̀iármannone de m̀egu kparanòla, ²⁵ le mè s̀ungõ kpaatetenaro, a gunòn k̄s̄ yã d̄s̄. ²⁶ Tó m̀egunò doke ten wari ke, a m̀egu kparanò pínki dì ke k̀aaome. Tó ò m̀egunò doke kpe tà, a m̀egu kparanò pínki dì ponna ke k̀aaome.

²⁷ Ákõnòme Kirisi mè ũ, akũs̄ á baadi de mèε pì gu ũ. ²⁸ Káaku ḡia Luda z̄irinò dite s̄osi gb̄ẽnòne, a plade annabinò, a aakõde yádannerinò, abire gbera dabokerinò, abire gbera gb̄ẽ kũ à ñ gbá gb̄ẽ werek̄sana z̄enò kũ kpányirinò kũ yágõgõrinò kũ gb̄ẽ kũ òdi yáke buri onò. ²⁹ Z̄irinòme ñ ũ ñ pínki yá? Annabinòme ñ ũ ñ pínki yá? Yádannerinòme ñ ũ ñ pínki yá? Dabokerinòme ñ ũ ñ pínki yá? ³⁰ Luda gb̄ẽ werek̄sana gba dàinne ñ pínkin yá? Òdi yáke buri o ñ pínkin yá? Òdi yáke buri bokote ñ pínkin yá? ³¹ À wé pé gba kũ ò deñlanòa.

Tera sà mani zé kũ à mana deñla m̀óare.

13

Yenyĩ

¹ Tó ma yáke buri ò, bisásiri ke malaika pò, tó má yenyĩ v̄iro, ma k̀ini k̀è lán m̀lèna ke s̀eg̀epanaa bàme. ² Tó ma annabikéyá'ona gba lè, tó ma yã s̄inda pínki asiri mà, akũs̄ má d̄sna pínki v̄i, tó ma ludanaanikenaa kà mà kpi go a tíá, tó má yenyĩ v̄iro, pòken ma ũro. ³ Tó ma pò kũ má v̄inò kpàate takasidenòne pínki, tó ma tò ò té s̄s̄ma, tó má yenyĩ v̄iro, à àre v̄imenero.

⁴ Yenyĩ m̀ena v̄i, à gb̄ẽke v̄i. Yenyĩ dì ḡs̄ba kpá kũñworo, àdi a z̄ida biro, àdi ña d̄áro. ⁵ Àdi wé'i dañmaro, àdi a z̄ida yã wetero, àdi f̄enyĩ likalikaro, àdigõ ñ yã kũna a ǹesεε ḡunlo. ⁶ Àdi yáa d̀o yã v̄aniaro, àdi ponna ke kũ yápuraome. ⁷ Yenyĩ dì yã s̄inda pínki f̄s̄, àdi yã s̄inda pínki náani ke, àdigõ yã s̄inda pínki t̄amaa v̄i, àdi m̀ena kũ yã pínkio.

⁸ Yenyĩ lakana v̄iro. Ama tó annabikéyá'onaame, ani láka, tó s̄o yákeburi'onaame, a lé ni ze, tó d̄snaame, ani ḡé z̄éla. ⁹ Zaakũ ó d̄sna kũ ó annabikéyá'onaao dí paparo. ¹⁰ Tó yápapana ḡrò s̄u, a kũ adi paparo ni ḡé z̄éla. ¹¹ Kũ má de né f̄iti ũ, madì né f̄iti yã o, madì né f̄iti laasun lé, madì yã gwa lán né f̄iti bà. Kũ

ma ke gbē òndōna ũ, ma ɔ gbàre néfitikeyāi. ¹² Tera la óten gu e dígi gūn búruburu, zī birea sō óni wé sikōle. Tera la ma dōna dí paparo, zī birea sō mani yā dō swáswa lákū Luda ma dō nà. ¹³ Tera sà yā mèn aakō díno mé ò gō: Ludanaanikena kū tãmaao kū yenyīo, ama yenyī mé à deñla.

14

Yakeburi'ona kū annabikeyá'onaa

¹ À tó yenyī doáre are, à wé pé Luda Nini gbanɔa, atēnsa annabikeyá'onaa. ² Gbē kū àten yāke buri o ten yā o kū gbēnonlo, sé Luda, zaakū gbēke ten maro, àten asiriyā o kū Luda Nini gbānaome. ³ Gbē kū àten annabikeyā o ten yā o kū gbēnonome, àteni n gba gbāna, àten lé dańmame, àteni n nèse kpáteńneme. ⁴ Gbē kū àten yāke buri o teni a zida karamē, gbē kū àten annabikeyā o ten sōsi gbēno karamē. ⁵ Má ye à yāke buri o á pínki, ama má ye à annabikeyā o de abirekūla. Annabikeyá'ori de yākeburi'orila, séto óten bokote de sōsi gbēno le ò kara.

⁶ Ma gbēno, tó ma suái, akū ma yāke buri ò kãáo, bó àreen à víáree? Séde ma yá'ona gō de yāwewēna ũ ke dōna ke annabikeyá'ona ke yádannēnaa. ⁷ Len à de le kū p'oborino do. Úra ke moro, tó àten ũ bo súsuro, oni le ò dō deran àten o nà yá? ⁸ Tó kākāki ũ dí bo súsuro, sozano ni zī soru kero. ⁹ Lemē ákōno se, tó áten yāke buri o, akū óten maro, deran oni yā kū áten o gbá dō nàa? Á yā ni gē ñame. ¹⁰ Yāno buri dasi andunia gūn, n ke bokotenaa sariro. ¹¹ Tó óten buri kū madì a yā maro o, manigō de a òriine gbē zito ũme, akūsō anigō demene gbē zito ũ se. ¹² Lemē ákōno sō, lákū á kokari vī kū Luda Nini gbanɔ nà, à kokari ke àgō géo are, de sōsideno le ò kara.

¹³ Abire yāi yākeburi'ori wé ke de à le à yā kū àten o bokote. ¹⁴ Tó ma adua kē kū yāke burio, ma nini mé à kē, ma laasun dí domene arero. ¹⁵ Tō, yā pì de deramee? Mani adua ke kū ninio, mani ke kū laakariio do. Mani lè sí kū ninio, mani sí kū laakariio do. ¹⁶ Tó n Luda tó nna sì kū ninio, deran gbē dufu kū à kú gwe ni pì, aami, sáabu kū n kpà yā musuu? Zaakū adi yā kū n òo dōro dōro. ¹⁷ Bee tó n sáabu kpà a zéa, adi n Yesude dake gbāna kararo. ¹⁸ Ma Luda sáabu kē, kū madì yāke buri o deála á pínki, ¹⁹ ama kōkakaranaa gūn tó ma yā mèn soro ò kū laakariio, ma yā dàońne, à manamene de mà yā mèn ũgbangba o kū yāke buriola.

²⁰ Ma gbēno, á laasun súnigō de lán nēno pō bàro. Àgō de lán né fitino bà yāvānikēnaa musu, ama á laasun gō de gbē òndōnanao pō ũ. ²¹ À kēna Luda yān ò pì:

Mani buriyā pānde o gbē dīkīnanone gbē zītono lén,

bee kũ abireo oni sã kpá ma yãiro.

²² Abire yãí yãkeburi'ona de sèeda ũ Yesu náanikerinɔero, sé Yesu náanikerisarinɔ. Len dɔ annabikɛyá'ona dí kɛ Yesu náanikerisarinɔ pɔ́kɛ ũro, sé Yesu náanikerinɔ. ²³ Tó sɔsi gbɛnɔ kɔ kàkara n̄ pínki, akũ òten yãke buri o n̄ pínki, tó gbɛ dufunɔ ke Yesusaridenɔ sù gwe, oni pi Ìa kàrmanloo? ²⁴ Tó gbɛ sɛnda pínki ten annabikɛyá o sɔ, akũ Yesusaride ke gbɛ dufu sù gwe, ani n̄ pínki yãze dɔ à a taari e, ²⁵ asiriya kũ à kú a n̄esen ni bo gupuraa, ani wúte a gberɛa à m̀i nate Ludanɛ, gbasaa à pi Luda kú á té yãpura.

Donyĩkena zé

²⁶ Óni pi deramɛɛ ma gbɛnɔ? Tó a kɔ kàkara, á baadi gɔ lè vī ke yãdannɛna ke yãwɛwɛna ke yãkeburi'ona ke yãke buri pi bɔkɔtenaa. À a pínki kɛ, de gbɛnɔ le ò kara. ²⁷ Tó òten yãke buri o, gbɛnɔn pla ke aakɔ, àsun de abirekũlaro. Ò kɔ gba zé, gbɛ m̀en do bɔkɔte. ²⁸ Tó a bɔkɔteri kunlo, à lé nakɔa kɔkakaranaa gũn, à a pɔ́ o ado kũ Ludao. ²⁹ Annabikɛyá'orinɔ gbɛnɔn pla ke aakɔnɔ yã o, gbɛ kparanɔ laasun lé n̄ yãa. ³⁰ Tó Luda yã sù gbɛ kũ à vutɛnaa, gbɛ kũ àten yã o yĩte. ³¹ Á pínki áni fɔ́ à annabikɛyá o dodo, à yã dadakɔne á pínki, à kɔ kara. ³² Sé annabikɛyá'orinɔ gɔ́ n̄ lé kũna dɔ, ³³ zaakũ Luda ye yã yãaairo, sé a zéde.

Lákũ sɔsi gbɛnɔ dì ke w̄te kũ w̄teo nà pínki, ³⁴ nɔgbɛnɔ gɔ́ yĩtena kɔkakaranaa gũn, zaakũ ò yã'ona zé vīro. Ò m̀i nate, lákũ ò ò Musa doka gũn nà. ³⁵ Tó ò ye ò yãke dɔ, ò n̄ zã gbekai be, zaakũ nɔgbɛ yã'ona kɔkakaranaa gũn bi wé'iyãme. ³⁶ Á kũnaan Luda yã b̄on yá? Ke á m̀en do yãin à sùu?

³⁷ Tó gbɛ ten da annabikɛyá'oriin a ũ ke gbɛ kũ Luda Nini done are, àgɔ́ dɔ kũ yã kũ ma k̄áre pi bi Dikiri yãditenaame. ³⁸ Tó gbɛ pã kpà adii, oni pã kpáí se. ³⁹ Abire yãí ma gbɛnɔ, à wé pé annabikɛyá'onaaa, ama àsun gí yãkeburi'onaaairo. ⁴⁰ À yã sɛnda pínki kɛ a zéa súsú.

15

Kirisi vuna gan

¹ Ma gbɛnɔ, baaru nna kũ ma kpàáre, kũ a s̀i a zɛon, má ye mà era mà dɔágu. ² Baaru nna pi mé ani á sura ba, tó á waazi kũ ma k̄áre pi kũna. Tó lenlo, á Yesunaanikenaa k̄e pãme. ³ Yã kũ à deñla kũ ma s̀i, ma dàáren dí: Kirisi gà ó durunna yãí, lákũ à k̄ena Luda yãn nà. ⁴ Ò a v̄i, akũ à f̄ute a gɔ́o aakɔde zĩ, lákũ à k̄ena Luda yãn nà. ⁵ À a zĩda m̀ò Pitane, akũ à a zĩda m̀ò a ìba gbɛnɔn kuri awɛɛplanɔne dɔ. ⁶ Abire gbera à a zĩda m̀ò ó gbɛnɔne kũ ò kɔ kàkara gu dokɔnɔn, ò de gbɛnɔn w̄aa pla kpé

basɔɔrola. Ní daside kun ari tera, ama n̄ gbēkenɔ andunia tò. ⁷ Abire gbera à a zīda mò Yamisine, akū à a zīda mò z̄irinɔne n̄ pínki. ⁸ N̄ pínki gbera à bò à sùmai, ma ḡó lán né k̄onɔsenaa bà. ⁹ Zaakū Luda z̄irino té makūme kpé, mádi ká ò ma sísi z̄iiriro, zaakū ma wari d̄ò s̄osi gbēna. ¹⁰ Gba kū Luda dàmene yāi má de gbē kū má de a ū ū, akūs̄o gba kū à dàmene p̄i ginaro, zaakū ma kokari kè deñla n̄ pínki. Makū mé ma k̄ero, gba kū Luda dàmene mé à tò ma kè. ¹¹ T̄ò, à bò ma kīnaan yá ke n̄ kīnaa, yā kū óteni a waazi ke a s̄in gwe.

Gènɔ vuna gan

¹² Lákū óten Kirisi futena gan waazi ke nà, à kè dera á gbēkenɔ dì o gènɔ ni vuroo? ¹³ Tó gènɔ ni fute ganlo, de Kirisi dí vuro. ¹⁴ Tó Kirisi dí vuro s̄ò, de ó waazikenaa kè p̄a, akūs̄o á Kirisi náanikenaa kè p̄a, ¹⁵ o ḡó Luda sèedade ékedenɔ ū, kū o ò à Kirisi vù yāi. Zaakū tó gènɔ dì vuro, de Luda dí a vuro. ¹⁶ Tó Luda dì gènɔ vuro, de Kirisi dí vuro. ¹⁷ Tó Kirisi dí vuro, á Kirisi náanikena àre v̄iro, akū á kú á durunna gūn ari tera, ¹⁸ gbē kū ò andunia tò Kirisi gūnno s̄ò, ò sàte. ¹⁹ Tó ó kunna kū wēndiio dí yāin ó wé d̄o Kirisii ado, de wēndadenɔn ó ū de gbē s̄inda pínkila.

²⁰ Yāpura gūn Kirisi fute bona gan, àkū mé à gāavu káaku ū gbē kū ò w̄ute ò i òno té. ²¹ Lákū ga bò bisāsiri gāi nà, len gènɔ vunaa bò bisāsiri gāi le. ²² Kunna Adamu buri ū tò ga dà gbē s̄inda pínkila. Leme d̄o gbē kū ò kú Kirisi gūnno ni wēndi le n̄ pínki. ²³ Baadi kū a ḡoome. Kirisi mé à gāavu káaku ū, a gbera a gbēno ni vu a suḡo. ²⁴ Gbasa ḡo lé ká, Kirisi ni kíkè mì de pínki kū dokano kū gbānana, ani a kpata tó De Ludane. ²⁵ Séde Kirisi ḡó kí ble ari Luda ḡó a iberenɔ ke a tintin ū. ²⁶ Iberɛ kū ani a kakate kpekpe me ga ū, ²⁷ zaakū Luda p̄o s̄inda pínki nà Kirisine a oī. Kū à p̄i, p̄o s̄inda pínki kú a oī, ó d̄s̄ kū Luda kū à p̄o s̄inda pínki nàne a oī p̄i baasime. ²⁸ Tó à p̄o s̄inda pínki nàne a oī, àp̄ii Né kū à p̄o s̄inda pínki nàne a oī p̄i ni mì natene, Luda p̄i niḡo de a pínki ū p̄o s̄inda pínkine.

²⁹ Gbē kū òdi da'ite ke gènɔ gēne ū s̄ò bi? Tó gènɔ dì vu yāpuraro, b̄oyāi òdi da'ite ke n̄ gēne ūu? ³⁰ Ók̄ono s̄ò, b̄oyāi odiḡo ó zīda da kari gūn ḡo s̄inda pínkii? ³¹ Kū ïa kū madì dā á yā musu kunna Kirisi Yesu ó Dikiri gūnwɔ, madiḡo kú ga léime lákū gu dí d̄o nà. ³² Tó ma zīda yāin ma ōsi kài kū n̄b̄o pās̄ino zaa Efesu, b̄o àreen à v̄imenɛ? Tó gènɔ ni vuro,

ò p̄o ble, ò í mi,

zaakū óni ga ziamɛ.

33 Àsun tó ò á sãtero, gbēnna vāni dì dà mana yakamε. 34 À su á laakariia sūsu, àsun durunna ke doro, zaakū á gbēkeno Luda dōro. Ma abirekū ò de à á wé'iyā dō yāime.

Gàavuno mēε

35 Gbēkeno ni pi, gèno ni vu derameε? Mè kpate takan onigō vīi? 36 Yōnko yāme! Odi pō tō à bōte fōmbabonaa sariro. 37 Tó ò pō tō, gbadon yoo ke pōwe pānde, àdi bute pōwe pì ūro. 38 Luda dì tó à bute lākū à dìte nāme, baadi kū a burio. 39 Pó wèndidenō pínki mè dokōno. Bisāsiri pō ado, nòbōno pō ado, bāno pō ado, kpōno pō ado. 40 Ludambe pónon kun, andunia pónon kun. Ludambe póno gakuri ado, andunia póno gakuri ado. 41 Ifāntē gakuri ado, mōvura pō ado, susunenō pō ado. Bee susunε pino n gakuri adonadona kōome.

42 Len anigō de le gèno vuna goro zī. Òdi gè vī à vā, ani vu vānaa sari. 43 Òdi gè vī bèereε sari, ani vu kū gakurio. Òdi gè vī gbāna sari, ani vu kū gbānao. 44 Òdi gè vī kū andunia mēeo, ani vu kū wèndi kū àdi lākaro mēeo. Lākū andunia mè kun nà, lemε wèndi kū àdi lākaro mè kun le do. 45 À kēna Luda yān ò pì, gbē káaku Adamu gō gbē bēne ū, ama Adamu kpεde gō Nini wèndikpammari ū. 46 Adi ke wèndi kū àdi lākaro mè mé àdi do arero, andunia mè mé àdi do arε, a gbera sà wèndi kū àdi lākaro mēε. 47 Bisāsiri káaku bò būsutiti gūmme, a plade bò ludambeme. 48 Gbē kū ò de zīte pō ūno bòkōa kū gbē kū à bò zītenwo. Gbē kū ò de ludambe pō ūno bòkōa kū gbē kū à bò ludambeo. 49 Lākū ò de gbē kū à bò zīten taka ū nà, len ónigō de gbē kū à bò ludambe taka ū le se.

50 Yā kū ma òon dí ma gbēno. Tó kpata kū à bò Luda kīnaa bò gupuraa, óni le ò ble kū ó mēero. Óni le ògō kú gu kū àdi vāro gūn kū ó mè kū àdi vāoro. 51 À ma, mani asiriya oáre. Óni ga ó pínkiro, ama óni li ó pínki 52 kānto lán wé'ipakenaa bà kākāki kpεde pena zī. Zaakū kākāki ni ū bo, gèno ni vu vānaa sari, ókōno sō óni li. 53 Séde ó mè kū àdi vā dí gē a kū àdi vāro gūn. Séde ó mè kū àdi ga dí gē a kū àdi garo gūn. 54 Tó ó mè kū àdi vā gē a kū àdi vāro gūn, akūsō ó mè kū àdi ga gē a kū àdi garo gūn, akū yā kū à kēna Luda yān dí ni papa ò pì:

Ò zīi blè gaa, à mī dè.

55 Ga, n zīblena tón deraa?

Ga, n sewε kú māmεε?

56 Durunna mé à ga sewε ū, durunna gbāna sō àdi bo doka gūmme. 57 Ò Luda sáabu ke, kū àdi tó ò zī ble ó Dikiri Yesu Kirisi gāi. 58 Abire yāi ma gbē yenyīdeno, à ze gbāna gíngin bona kū kpεo sari. À wé tā Dikiri zīa goro sīnda pínki, zaakū á dō kū zī kū átεn ke Dikirine pāro.

16

Pɔlu wɛtɛgɛna sorukɛnaa

¹ Luda gbɛnɔ kámazakɛnaa yã musu, lákū ma ò Galatia bùsu sɔsinɔ gbɛnɔnɛ nà, à kɛ lɛ se. ² Azumanɛnaa kū azumanɛnao á baadi gɔ ɔgɔ kū à lè a gbãna lén bo adona, àgɔ kakara de àsun kámaza pì wɛtɛ gɔɔ kū ma suro yãi. ³ Tó ma su, mani gbɛ kū a n díte ò génɔ zĩ Yurusalemu kū takadao kū kámaza kū a kàkara pìio. ⁴ Tó à kū mà gɛmɛ sɔ, oni gé zemɛ.

Yã kū Pɔlu kpàkpa à kɛnɔ

⁵ Tó ma bɔtɛ kū Masedonia bùsuuo, mani su á kīnaa, zaakū mani pã Masedonialamɛ. ⁶ Matɛn kpákpa mà gɔɔpla kɛ kãáo. Bee bunsirɛ se manigɔ ye mà ble kãáo, áni gé zemɛnɛ gu kū mani gén. ⁷ Tera la má ye mà gɛtɛáwala fãaro, matɛn kpákpa mà gɔɔpla kɛ kãáo, tó Dikiri wè. ⁸ Mani gɔ Efesu ari Pɛntikɔsi dikpɛ zĩmɛ, ⁹ zaakū Luda zé bòmɛnɛ manamana mà zĩ mana kɛ, akūsɔ ma ibɛrɛnɔn dasi.

¹⁰ Tó Timoti sù à sù, àsun kɛnɛ búgubugu à vīna keárero, zaakū àtɛn zĩ kɛ Dikirinɛ lán ma bàmɛ. ¹¹ Á gbɛke sún a gya boro. À zàna kɛnɛ de à le à ká ma kīnaa aafia, zaakū makū kū ma gbɛnɔ ó wé dɔi.

¹² Ó gbɛndo Apolo sɔ, madigɔ nakaraa gɛn baaakɔ à su à á gwa kū ó gbɛ kparanɔ. À ye sunaai gīaro. Tó à zé lè, ani su.

Lédammana kpɛkpɛ

¹³ Àgɔ kú á laakariia, àgɔ zɛna Yesunaanikɛnaa gūn. Àgɔ wɔrɔgɔ vī, àgɔ gbãna. ¹⁴ À yã sīnda pínki kɛ kū yenyĩo.

¹⁵ Á Setefana bedenɔ dɔ, kū mókɔnɔ mé ò Yesude káakunɔ ũ Girisi bùsun, akū ò n zīda kpà ògɔ kpá Luda gbɛnɔi. Ma gbɛnɔ, ma wé kèáwa, ¹⁶ à mì nate gbɛ bire takanɔnɛ kū gbɛ kū òtɛn kokari kɛ lɛlɛ zĩ dokɔnɔ pìi gūnnɔ n pínki. ¹⁷ Ma pɔ kè nna Setefana kū Fɔtunatuo kū Akaikuo sunaaa, zaakū ò gòmɛnɛ á gɛnɛ ũmɛ. ¹⁸ Ò tò ma laakarii kpàtɛ kū á pɔo. À bèrɛ lí gbɛ bire takanɔnɛ.

¹⁹ Asia bùsu sɔsinɔ gbɛnɔ fɔ kpàáwa. Akila kū Pirisilao kū sɔsi gbɛ kū òdi kɔ kakara n beanɔ fɔ kpàáwa manamana Dikiri gūn. ²⁰ Ó gbɛ kū ó lɛlɛnɔ fɔ kpàáwa á pínki. À fɔ kpákɔa kū Luda gbɛnɔ lépɛmmanaao. ²¹ Makū Pɔlu, ma ɔgbɛn dí. Ma fɔ kpàáwa. ²² Tó gbɛke ye Dikiri, Luda láari boa. Ó Dikiri tɛn su. ²³ Dikiri Yesu gbɛke keárɛ. ²⁴ Má yeáí á pínki konna Kirisi Yesu gūn.

KƆRINTIDENƆ TAKADA PLAƊE

Ɔɔlu kũ KƆrinti YesudenƆ 1:1-7:16

Yudea YesudenƆ káamazakɛnaa 8:1-9:15

Ɔɔlu gina kũ a zĩdao 10:1-13:14

Laakarikpatɛnaa

¹ Makũ Ɔɔlu, Kirisi Yesu zĩrii Luda pɔyenyĩnaa gũn kũ ó gbɛ Timɔtio, ókɔnɔ mé o takada dí kè sɔsi gbɛ kũ ò kú KƆrintinɔne kũ Luda gbɛ kũ ò kú Girisi b̀usunɔ ní pínki. ² Luda ó De kũ Dikiri Yesu Kirisio gbɛke keáre, à á gba aafiaa.

³ Ò Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De sáabu kpá, De Luda wéndadɔnneri ǹsekpaterii p̀ii. ⁴ Àdi ó laakari kpáɛwɛre ó wétammaana sĩnda pínki gũn, de ò le ò gbɛ kũ ò kú bee wétammaana kpate taka buri gũnnɔ laakari kpáɛĩne se kũ laaakarikpatɛbɔ kũ Luda ó laakarii kpáɛowɛre. ⁵ Lákũ wari kũ Kirisi kèe dì liwáa nà, lemɛ dɔ ó laakarii dì kpáɛ manamana Kirisi yáa. ⁶ Tó óten wari dɔ, á laakarikpatena kũ á surabanaao yáime. Tó Luda ó laakarii kpáɛ, á laakarikpatena yáime, de à le à wari dokɔnɔ kũ óten ke fɔ. ⁷ Ó támaa vĩ á yá musu sikaa sari, zaakũ ó dɔ lákũ á bàka kú kũoo warikɛnaa gũn nà, len á bàka kú kũ ó laakarikpatenaao le dɔ.

⁸ Ó gbɛnɔ, ó ye àgɔ dɔ lákũ ò ó wé tà Asia b̀usun nà. Ò mèe ùwá manamana de ó gbãna léla, bee ó wèndi ó wé dɔi sero. ⁹ Yá dàóla, óten da o game. Abire ó lé, de òsun ze kũ ó zĩda gbãnaoro, séde Luda kũ àdi gènnɔ vu gbãna. ¹⁰ À ó bó kari z̀kɔ gũn, akũsɔ ani ó bon. Àpiin ó wé dɔi à ó bon dɔ ¹¹ adua kũ áten kewere gáa. Lemɛ gbɛnɔ ni sáabu kenɛ dasi ó yá musu gbɛke kũ à kèwɛre yáa gbɛ dasinɔ aduakɛna sabai.

Ɔɔlu tá gboronaa

¹² Yá kũ odì a ĩa dān dí: Ó laasun ten owere, kũ Luda gbãnao ó kú kũ ǹsepuraao manafiki sari andunia gũn, atɛnsa á kĩnaa. Andunia ɔndɔn ó kúoro, séde Luda gbɛke. ¹³ Odì takada ke kɛárero, séde a kũ áni a kyó ke à dɔ baasiro. ¹⁴ Lákũ á ó dɔ nà fíti tera, má ye à ó dɔ sãnsãn, de à ĩa dā ó yá musu Dikiri Yesu sugɔɔ zĩ, lákũ óni dā á yá musu nà.

¹⁵⁻¹⁶ Yá p̀i náanikɛnaa gũn ma dìɛ yá, tó maten gé Masedonia, mà bote á kĩnaa mà á gwa káaku, mà era mà su kũ á kĩnao de à arubarika le gènnɔ pla, gbasaa à kpámai ma Yudea gɛnaa gũn. ¹⁷ Kũ ma tá bire dìɛ, ma yá futɛ kèn yá? Tó ma dìɛ mà yá ke, andunia yá dì domɛne arɛ mà pi, ee, ee ke oi, oin yá? ¹⁸ Lákũ Luda náani vĩ nà, yá kũ o òáre bi eemɛ, adi ke oinlo. ¹⁹ Luda Né Yesu Kirisi kũ makũ kũ Silasio kũ Timɔtio o a yá waazi kèáre

bi gbē kū àdi pi eeme, adi ke oinlo, àkūme Luda ee ũ. ²⁰ Zaakū lé kū Luda gbē sīnda pínki yāpura di ke a gūmmē. Abire yāi kū Yesu Kirisi tó òdi pi, aami, Luda tóbona yāi. ²¹ Luda mé à ó zīni pète Kirisi gūn kū ákōno, à ó díte a pó ũ, ²² à a sèedaa kèwá, à a Nini dà ó swèn pó kū óni le zenkpeke ũ.

²³ Luda ma nèse dō, àkūme ma sèedade ũ. Kū má ye mà á bobo á dānlo yāin mádi gé Kōrinti doro. ²⁴ Adi ke óten gbāna mōare á ludanaanikēnaa musunlo, zaakū a zīni pète kò, óten zī ke kááo á pōnna yāime.

2

¹ Akū ma zεo kū mani su á kīnaa kū nèseyakanaao doro. ² Tó ma tò á nèsee yàka, dí mé ani ma pò ke nnaa, tó adi ke ákōno kū ma á nèsee yàkaáreno baasiroo? ³ Ma takada kèáre le, de tó ma su á gwa, ákōno kū á de à ma pò ke nnano sún ma nèse yakaro yāime. Má dō sānsān kū ma pōnna bi á pínki pōnname. ⁴ Ma takada pīi kèáre wari gūn kū pōsira zōkōo kū wé'i dasio, adi ke de á pò yaka yāinlo, de àgō dō lākū má yeái nà yāime.

Sùrukena kū taarideo

⁵ Tò, tó gbēke nèseyakana yā kè, adi ke ma nèseen à yàkaro, á gbē sīnda pínki pómē à yàka, ke á gbēkeno, de màsun o à gē onalaro. ⁶ Wari kū á daside dò gbē pīia mōa. ⁷ Abire yāi à sùru ke káao tera sà, à a laakari kpátene, de a pōsira kori sún a dero yāi. ⁸ Abire yāi ma kúte kèáre, à mōne sūsu kū á yei. ⁹ Akū mé à tò ma takada birekū kèáre, ma lí pètoáwa, de mà le mà dō tó á yā kū ma òáre kūna pínki. ¹⁰ Tó a gbē kè kū a taario, madì ade kē se. Zaakū tó ma gbē yā kēne, tó yāke sù à kun, madì ke á yāi Kirisi are, ¹¹ de Setan sún òndō kewerero yāi, zaakū ó a manafikinō dō.

Luda zikerino

¹² Kū ma ka Toroasi de mà Kirisi baaru nna kpá, Dikiri zé bōmene, ¹³ ama ma laakari kpatenaro, kū mádi ma gbēndo Titu lero yāi. Akū ma lé zámma gwe, ma da Masedonia zén.

¹⁴ Ma sáabu kè kū Ludao, zaakū àdigō dowere are goro sīnda pínki, odigō zīblerinō ũ Kirisi gūn, odì a dōna gbī dagula gu sīnda pínkia. ¹⁵ Zaakū ó de turaretiti gbīnnade kū Kirisi kpàta Ludane ũ gbē kū àteni n sura banō té kū gbē kū ò sàtenano. ¹⁶ Ó de gè gbī ũ gbēkenone, akū àdi ga iinne. Ó de wèndi gbī ũ gbē kparanone, akū àdi wèndi iinne. Ó dí mé à kà à zī bire kee? ¹⁷ Ó de lán gbē kū òdigō laga tá kū Luda yāono bàro. Kirisi gūn odì yā o kū nèsepurao kū Luda dōnaao a zīrinō ũ.

3

¹ O era óteni ó zīda sáabu kpán yá? Ó bàka kú kú sèeda takada kú ò kěáre ke kú a kě́ńneŋo lán gběkenŋo bàn yá? ² Ákŋŋme ó takada pì ũ kú à kěna ó swěea. Gbě sīnda pínki ni f̄s̄ à d̄s̄ à a kyó ke. ³ Áten mŋ́ne gupuraa kú ákŋŋme takada kú Kirisi kě à nàwere ó ɔ̄ ũ. Adi takada pì kě kú tawadaaoro, à kě kú Luda Wèndide Niniome. Adi kě gbè anloaro, à kě á swěeamē.

⁴ Yā kú ó a náani vīn gwe Luda arē Kirisi gāi. ⁵ Adi ke o ka ó zīdane ò pi, yā pìi bò ó kīnaanlo, Ludame ó gbāna ũ. ⁶ Àkū mé à ó káa, akū ó de a bàka kunna kú gbēnŋo dufu zīkerinŋo ũ. Adi ke doka kú à kēnanlo, Luda Nini yāme. Zaakū doka di ga iñne, Nini pì s̄s̄, àdi wèndi iñne.

⁷ Kú Luda doka kě gbè anloa, a gakuri bò Musa ānwa. Bee kú a tékena dí ḡi kero, Isarailanŋo dí f̄s̄ ò gwàro. Tó zé kú àdi ga iñne pìi bò kú gakuri bire takao, ⁸ oni Nini pì zé gakuri yā o d̄o yá? ⁹ Tó zé kú àdi yā dañla gakuri vī, zé kú àdi tó yā bo kūńwo nna gakuri deala z̄a. ¹⁰ Pó kú à gakuri vī yā gakuri vī doro, gakuri kú à deala pì yāi. ¹¹ Tó pó kú adi ḡi kero bò kú gakurio, pó kú àdiḡs̄ kun gakuri deala z̄a.

¹² Zaakū ó tāmaa bire taka vī, odi yā o kú swègbānao, ¹³ adi ke lán Musa bàro, kú à fáta kú a ānwa de Isarailanŋo sún a ān tékena kú àdi ḡi kero lakana ero yāi. ¹⁴ Ama n̄ s̄a gbāna, zaakū ari gbāra tó òten Luda bàka kunna kūńwo takada kyó ke, fáta dokŋŋo p̄i diḡs̄ kú n̄ laasunlame. Àdi goro, séto gbě kú Kirisi gūn baasiro. ¹⁵ Ari kú a terao tó òten Musa takada kyó ke, fáta p̄i diḡs̄ kú n̄ laasunlame. ¹⁶ Ama tó gbě arē d̄s̄ Dikiria, fáta p̄i di goa. ¹⁷ Dikiri p̄ime Luda Nini ũ, akūs̄s̄ gu kú Dikiri Nini pì kún, àdi tó ò ḡs̄ n̄ zīdane. ¹⁸ Ókŋŋo kú pó gò ó ānwanŋo, óten Dikiri gakuri mŋ́ne lán dígi bà, odiḡs̄ li lán a bà gakuri ḡs̄ kara gakurila. Dikiri kú à de Luda Nini ũ pì kēnaan gwe.

4

Luda z̄irinŋo z̄i

¹ Abire yāi lākū Luda z̄i bire dàwere a s̄uruu gūn nà, odi kpasaoro. ² O ɔ̄ gbàre asiri wé'isariyānŋo, odi yā ke kú manafikioro, akūs̄s̄ odi Luda yā kotiro. Odi yāpura oñne súsu, de ò ó zīda mŋ́ gbě sīnda pínkinē Luda arē. ³ Tó baaru nna kú óten kpá utename, gbě kú ò s̄ātenanŋon à utenañne. ⁴ Zaakū andunia díkīna dikiri Yesusaridenŋo wé vīna kūńne, de òsun baaru nna sí, Kirisi kú à de Luda taka ũ gakuri gu puńnero yāime. ⁵ Ó zīda kpākpan óten kero, Yesu Kirisi dikirike kpākpan óten ke, akūs̄s̄ óten z̄ò bleáre a yāi. ⁶ Luda pì, gu pu gusiran, akū à gu pù ó

swèn le do. Gupura pi de a gakuri kũ àten té ke Kirisi ànnwa d̄sna ũ.

⁷ Ó aruzekere bire v̄i ó mè kũ ò de lán ē oro bàn̄o gūn, de ò le ò d̄s kũ gbāna z̄sk̄ōo pi b̄ò Luda k̄inaame, adi ke ó k̄inaanlo. ⁸ Òdiḡo wari d̄wá kpa s̄inda p̄inkia, bee kũ abireo odì fuaro. Òdi bídi ke, ama ó t̄amaa dì lákaro. ⁹ Òdi wé t̄awá, ama Luda dì ó tónlo. Òdi ó p̄ate, ama odì garo. ¹⁰ Ḡoro s̄inda p̄inki ó kú Yesu ga taka buri léi, de a kunna le à pisi ó mè̄a yāi. ¹¹ Zaakū ók̄ōn̄o kũ ó b̄ēn̄o odiḡo kú ga léi Yesu yāi, de a kunna le à pisi ó mè kũ ani gaa yāi. ¹² Len ga pi ten z̄i ke ó gūn le, akūs̄o w̄endi ten z̄i ke á gūn. ¹³ À k̄ena Luda takadan ò pi: Má Luda náani v̄i, akū ma yā ò. Ók̄ōn̄o s̄o, o Luda náani dok̄ōn̄o pi k̄e, akū óten yā o a yāi. ¹⁴ Zaakū ó d̄s kũ lákū Luda Dikiri Yesu vù gan nà, ani ó vu k̄āo gan se, ani ó k̄ate a are l̄ele kũ ák̄ōn̄o. ¹⁵ Yā d̄ino p̄inki teni ó lé á yāi, de Luda gb̄eke kũ àten li gb̄ēn̄o dasi le a s̄ábukpana kara a t̄bona yāi.

Wéd̄na mè dufui

¹⁶ Abire yāi odì kpasaro. Bee tó ó mè ten kakate, ó nini diḡo dufu kũ lákū gu diḡo do nà. ¹⁷ Ó wét̄amma ḡoro do l̄ekek̄enle dík̄ina ten gakuri z̄sk̄ōo kũ àdi lákaro iwere, kũ adi sí lek̄ōaro. ¹⁸ Ó wé pé p̄o kũ òdi wé sialearo, sé p̄o kũ òdi wé sialero. Zaakū p̄o kũ òdi wé siale bi ḡoro pla p̄ome. P̄o kũ òdi wé sialero s̄o, àdiḡo kun ḡoro s̄inda p̄inki.

5

¹ Ó d̄s kũ tó ó s̄o kũ ó kun kpé ũ andunia dí gūn yāka, Luda ni kpé kũ odi bo kũ ooro kpáwá a bea ari ḡoro s̄inda p̄inki. ² Tera s̄o odì nda s̄o pi gūn, ó ye ò ludambe p̄o pi da, ³ zaakū tó o bo s̄ōn, óniḡo kun mè̄e sariro. ⁴ Ḡoro kũ ó kú s̄o dík̄ina gūn, odì nda lákū ó aso sena bà. Adi ke ó ye ò bo a gūnlo, ó ye ò ludambe p̄o dame, de w̄endi ó s̄o kũ ani ga pi m̄o. ⁵ Abire yāin Luda ó soru kei, akū à a Nini kpáwá p̄o kũ óni le zenkpeke ũ.

⁶ Abire yāi ó sw̄ēe diḡo gbāna. Ó d̄s ḡoro kũ ó kú mè dík̄ina gūn, ó kú Dikiri k̄inaaro. ⁷ Zaakū ludanaanikēnaan ó kúo, adi ke w̄esinaale yānlo. ⁸ Ó sw̄ēe diḡo gbāna. Bona s̄o p̄in gena Dikiri k̄inaan ó yei. ⁹ Kunna mè̄e gūnn yá, bona a gūnn yá, odiḡo wete ó yā káagu. ¹⁰ Zaakū Kirisi niḡo vutena a t̄intinnwa, ó p̄inki óni bo ò ze a are, ani f̄ina bo ó baadine a kunna mè̄e gūn yākenaa, a mana ke a vāni.

Bis̄asirin̄o kēna nna kũ Ludao z̄i

¹¹ Lákū óten v̄ina ke Dikirine le nà, odì wete gb̄ēn̄o yā pi zé e. Luda ó d̄s s̄ānsān, akūs̄o ó ye à ó d̄s á swèn le do. ¹² Óteni ó z̄ida s̄ābu kpáāre d̄onlo, óteni á gba zé à ĩa d̄ā ó yā musume, de à le

à yā we gbē kū àdì ìa dā kū mē yāo, adi ke swè yānloa. ¹³ Tó átẹn da ó m̀i lítẹ, Luda yāime. Tó ó kú ó d̀r̀oɔa, á yāime. ¹⁴ Zaakū Kirisi yenyī mé átẹn té káógu. O è tó gbē m̀n do gà gbē sīnda pínki yāi, ò gà ń pínkin gwe. ¹⁵ À gà gbē sīnda pínki yāi, de gbē kū ò g̀nɔ súnɡɔ kun ń zīda pó ũ doro, séde gbē kū à gà ń yāi à vù pó.

¹⁶ Abire yāi odì gbēke gwa lākū andunia gbēnɔ dì gwa nà tera doro. Bee kū ó Kirisi d̄s lākū andunia gbēnɔ a d̄s nà yā, ó a d̄s le tera doro. ¹⁷ Zaakū tó gbē kú Kirisi gūn, à g̀ gbē dufu ũ. A kunna zī g̀tẹ, kunna dufu mé à g̀nɛ. ¹⁸ Abire b̀o Luda kīnaame pínki. À ó ké k̄ao nna Kirisi gāi, akū à gbēnɔ kena nna k̄ao zī d̄awere. ¹⁹ Kirisi gūn Luda andunia kè k̄ao nna gbēnɔ taarinɔ yā danaa sari, akū à gbēnɔ kena k̄ao nna pì yā n̄awere ó ɔ̄. ²⁰ Abire yāi Kirisi gēnenɔn ó ũ. Luda t̄n gbēnɔ sísí ó gāi. O kúte kèáre Kirisi gbèn, à ke nna kū Ludao. ²¹ Luda t̀o durunnasaride g̀ durunna kútekeɔ ũ ó yāi, de kunna a gūn Luda tó yā bo kūo nna.

6

¹ Zaakū Luda zīkeri dakenɔn ó ũ, o kúte kèáre, àsun Luda gbēke sí à a ke p̄aro. ² Luda pì:

Ma n yā mà a ḡr̀oɔa,

ma kpanyī surabana ḡr̀oɔ.

Ḡr̀oɔ kà sà, gb̄aramɛ surabana ḡr̀oɔ pì ũ.

³ Odì yā kū ani tó gbē fu kero, de òsun ó zī taari lero yāi. ⁴ Odì ó zīda m̄o gbēnɔnɛ zé sīnda pínki gūn kū Luda zīkerinɔn ó ũ. Odì m̄ena f̄s manamana kū takasio kū wario kū wét̄ammanaao.

⁵ Ó ó gbē, ò ó ká kpésiran, ò f̄tewái. O zī gb̄ana kè, ódi le o i òro, nà ó dé. ⁶ O m̀n̄nɛ kū n̄sepurao kū d̄snaao kū s̄uruuo kū manak̄enaao kū Luda Ninio kū yenyī manafiki sario

⁷ kū yāpura'onaaoo kū Luda gb̄anao. Ó yāmanakeɔnɔn k̄una ó ɔ̄plan kū ó ɔ̄zeo. ⁸ Òdi ó kpe ta, òdi ó kpe bo. Òdi ó t̄s v̄ani sí, òdi ó t̄s nna sí. Yāpuradenɔn ó ũ, akū òdi ó dite manafikidenɔ ũ.

⁹ T̄sdenɔn ó ũ, akū òdi ó dite lán gbē kū ò ń d̄sronɔ bà. Ó b̄nɛmɛ fá, akū òdi ó dite ḡnɔ ũ. Òdi ó dite p̄ogbēnanɔ ũ, ama òdi ó dero. ¹⁰ Ó p̄o diḡs nname, akū òdiḡs ó dite p̄osiradenɔ ũ.

Odì gbēnɔ ke aruzekedenɔ ũ dasi, akū òdiḡs ó dite takasidenɔ ũ. Ó p̄o sīnda pínki v̄i, akū òdiḡs ó dite p̄osaridenɔ ũ.

¹¹ K̄orintidenɔ, o yā òáre súsu, o ó n̄s̄eɛ w̄éáre. ¹² Ódi ó n̄segũnyā uteárero, ama a á p̄o ùtewere. ¹³ Ma yā òáre lán ma n̄nɔ bà. Lākū o ó n̄s̄eɛ w̄éáre nà, à á n̄s̄e w̄ewere le se.

14 Àsun ke dokɔnɔ kũ Yesusaridenɔoro. Yã mana bàka ũgba kũ a vãnioo? Bón gupura kũ gusirao vĩ kũ kɔoo? 15 Kirisi yã ni kɔ sí kũ Setan pɔó deramεε? Deramε Yesude bàka nigɔ kú kũ Yesusarideoo? 16 Luda kpé dì kɔ sí kũ tãnanɔ yá? Zaakũ Luda Wëndide kpén ó ũ, lákũ à ò nà:
 Manigɔ kú kũnwo, manigɔ kure n té,
 manigɔ de n Luda ũ,
 onigɔ de ma gbẽnɔ ũ.
 17 Abire yãì Dikiri pì:
 À kēm̄ma, àgɔ kú ádona,
 àsun ɔ na pɔ gbãsiaro,
 mani á sí, 18 manigɔ denε De ũ,
 áinigɔ de ma négɔgbẽnɔ ũ kũ ma nénɔgbẽnɔ.
 Dikiri Gbãnasĩndapinkide mé à ò.

7

1 Ma gbẽ yenyĩdenɔ, lákũ Luda lé sèwεre le nà, ò mì kē yã kũ àdi mè kũ ninio gbã léa mámmam, ò ó kunna adona lé papa vĩakena Ludanε gũn.

Pɔlu pɔ kè Kɔrintidenɔa nna

2 À tó ó yã gɔ kú á swèn. Ódi taari ke gbēkenεro, ódi gbēke sãtero, ódi gbēke taki kero. 3 Mádi abire o mà yã daálanlo. Ma ò yã kò kũ á yã kú ó swèn ò ga leeε ke ògɔ kun leeεmε. 4 Má á náanikena manamana, madì lé gbē á yã musu manamana. Ó warikena gũn pínki ma laakarì kpatena métemete, ma pɔ kè nna à gè ɔla. 5 Bee kũ o ka Masedonia bùsun, ó mè dí kpátero. Wari likawái kpa sĩnda pínkia, ò fùtewái kũ fitio, vĩna ó kũ. 6 Akũ Luda kũ àdi gbē kũ ò bùsanɔ sé lei ó sé lei Titu sunaa gũn. 7 Adì ke a sunan adoro, kũ a a sè lei yãime dɔ. À piwεre áteni ma bege ke, á kú dínɔmεne gũn, ma yã á kũna gbãna sà, akũ ma pɔnna kàra.

8 Bee kũ takada kũ ma kēáre á nèseε yàka, mádi nèse litero. Kũ ma è takada pì á nèseε yàkaáre gɔɔ pla, de ma nèse lite yã, 9 ama ma pɔ kè nna sà. Adì ke kũ ma á pɔ yàkaáre yãinlo, kũ á pɔsira tò a nèseε lite yãime. Á nèseyakanaa pì bò Luda kĩnaame. Abire yãì ódi ásarú keárero. 10 Pɔsira kũ à bò Luda kĩnaa, àdi tó gbē nèse lite à surabana le, ani dínɔmεne kero. Andunia pɔsira mé àdi ga ínne. 11 À gwa pó kũ pɔsira kũ à bò Luda kĩnaa pì iáre. Á mèε wà sà, a gi kũ á zĩdao, á laakarìi fùte, vĩna á kũ, a ma bege kè, a wé tâ, a n sã gà. Yã pìi gũn pínki a á zĩda mònnε kũ á taari vĩ yã pìi gũnlo.

12 Bee kũ ma takada pìi kēáre, adì ke gbē kũ à taari kè ke gbē kũ ò taari kènε yãinlo, ma kè Luda dɔnaa gũmmε, de á yenawái

le à boáre gupuraa. ¹³ Abire yáí ó laakari kpatena. Ó laakari kpatenaa p̄li gbera, ó p̄nna kàra manamana Titu p̄nna yá musu, kú á pínki a tò a nini sù yáí. ¹⁴ Ma lé gbène kú á yáo yá, ádi tó wé'i ma kúro. Lákú o yápura óare yá s̄inda pínki gūn nà, len ó légbēna Titune kè yápura ũ le. ¹⁵ Lákú a bèere line nà, a a kpe tà, akūsō a a yá mà á pínki, tó à dō á yá p̄in, a yenaái dī karamē. ¹⁶ Ma p̄o digō nna, kú má á nánikenā yá s̄inda pínki gūn yáí.

8

Kōkamazakēnaa

¹ Ó gbēno, ó ye àgō gbēke kú Luda kè Masedonia b̄usu s̄osino gbēno ne dō. ² N̄ yōogwanāa kú wétamma pásio gūn, n̄ p̄o kè nna manamana, akū bee kú n̄ takaside búgubugukēo ó gba dàne à gè òla. ³ Ma óare ó gba dà kú nèse mèn doo n̄ gbāna len, à de n̄ gbānala se. ⁴ Ó wé kèwá n̄ z̄ida, ò kúte kèwere manamana, ò n̄ gba zé n̄ ò le àgō kú Luda gbēno kāmazakēnaa gūn. ⁵ Ó kè de p̄o kú ó wé d̄ila, ò n̄ z̄ida kpà Dikiria ḡia kú ókōno d̄o Luda p̄oyenyīnaa gūn. ⁶ Abire yáí o wé kè Titua à gé kāmaza yá kú à n̄a á té lakiti ke. ⁷ Zaakū á gbāna yá s̄inda pínki gūn, ludanaanikenāa kú yá'onaao kú d̄ōnaao kú yá s̄inda pínki aniao kú yenyī kú á vī k̄ooo, àgō gbāna kāmaza p̄i kenāa gūn d̄o.

⁸ Adi ke maten yá diteárenlo, ania kú gbē pādeno kēen maten oáre, de mà á yenyī yápura dō. ⁹ Á ó Dikiri Yesu Kirisi gbēke dō. P̄ode inaa ḡō p̄osaride ũ á yáí, akū a p̄osarideke gūn à á ké p̄ódeno ũ. ¹⁰ Lákú ma è nà yá p̄i musun dí: À kú ákōno kú a ze kú yá p̄iio zaa muniyā akūsō áten kenō, ¹¹ à yá p̄i lakiti ke sà. Zaakū á soru kè kú a kenāao, à ke á gbāna len. ¹² Tó gbē gba dà kú nèse mèn doo p̄o kú à vī len, adi ke kú p̄o kú à v̄ironlo, abire mé àdi ká. ¹³ Adi ke maten aso lago gbē pādenone, maten diárenlo, de à ke leleme. ¹⁴ Tera lán dí bà zaakū p̄o diái, à kpá gbē kú p̄o àdi k̄iammanōa, de z̄ikea tó p̄o d̄inyī, akūsō p̄o k̄lāáwa, ó kpááwa. Lán abire bà áni ḡo lele. ¹⁵ Lákú à kēna Luda yān nà ò p̄i:

Gbē kú à s̄ete z̄ōkō p̄o dí dialaro,
gbē kú à s̄ete fiti p̄o dí k̄iāro.

Tituno yá

¹⁶ Ma sáabu kè kú Ludao, kú à tò á yá kú Titu swèn lákú à kú ma swèn nà se. ¹⁷ À ó yá mà, a mēe wà à su á gwa, lákú a p̄o yei nà. ¹⁸ Ó gbē do kú a tó dàgula s̄osino gbēno té n̄ pínki baarunnakpanāa musun o dàne. ¹⁹ Abire gbera d̄o s̄osino gbēno a dà à gé k̄ūoo kāmaza z̄i kú óten ke ke. Óten z̄i p̄i ke Dikiri t̄ōbona yáime kú ania kú ó v̄io. ²⁰ Ó ye gbēke ó taari e lákú

óten ke nà kũ gba z̄sk̄ kũ à na ó ɔĩ yāoro. ²¹ Adi ke yā kũ à mana Dikirinēen óten péa adoro, yā kũ à mana bisāsirinōneme se. ²² O ó gbēndo pānde dàñne dō. O a laakarīi gwà a lé vīro, o è à ania vī yā sīnda pínki gūn, akūsō a ania èra à kàra tera, kũ à á náanikena yāi. ²³ Titu dake sō, ma z̄ikeri dake kũ odì á mana wete leelen a ũ. Ó gbē kparanō sō, s̄osinō gbēnō z̄ir̄inōme, m̄sk̄nōme Kirisi t̄sborinō ũ. ²⁴ Abire yāi à m̄óñne kũ á yeñyĩ, de s̄osi gbē p̄inō ḡō d̄ō kũ lé kũ óten gbē á yā musu bi yāpurame.

9

¹ Adi kũ mà takada kēáre Luda gbēnō k̄ō kámaza kenaa p̄i yā musuro, ² zaakũ má d̄ō kũ a n̄esemana dà, akũ ma lé gbē Masedonia gbēnōne ma p̄i, Girisi gbēnō soru mà zaa muniyā. Á aniakēnaa p̄i n̄ gbēnō m̄è f̄ute dasi. ³ Akũ ma ó gbē p̄inō z̄l̄áwa de àḡō kú soru gūn lákũ ma ò nà, de lé kũ o gbē yā p̄i musu sún ke p̄áro. ⁴ Tó Masedonia gbēkenō sù kũmao, tó ò è á soru dí manaro, wé'i ni ó kũ, kũ o á náanikena yāi., Oni á p̄ó o d̄ō yá? ⁵ Abire yāi ma òt̄e à mana mà o gbē p̄inōne ò domēne are, ò gba kũ a ḡinake a a lé s̄è yā keke káaku, de á soru ḡō mana, àḡō de n̄esedo gba ũ, adi ke gba tilasinlo.

Gbadana kũ n̄esedoo

⁶ Àḡō yā dík̄ina d̄ō:

Tó n t̄ò f̄iti, ñni k̄e f̄iti,

tó n t̄ò z̄sk̄, ñni k̄e z̄sk̄.

⁷ Baadi kpá lákũ à dà a sw̄èe gūn nà ānsisinaa sari tilasii sari. Luda ye gbē kũ àdi gba da kũ p̄onnaoii. ⁸ Luda ni f̄ō à tó arubarika sīnda pínki likaái, de ḡor̄ō sīnda pínki p̄ó sīnda pínki m̄óáwa yā sīnda pínki gūn ari à f̄è k̄ááo à yā mana sīnda pínki keo. ⁹ Lákũ à kēna Luda yān nà ò p̄i:

Àdi p̄ó f̄a takasidenōne,

a yāmanakēna lakana vīro.

¹⁰ Lákũ Luda ò p̄óburi kpá p̄ót̄riia nà kũ p̄ó kũ òdi bleo, ani p̄óburi kpááwa, à karaáre, de á manakēna ɔgb̄e le à ɔ tá. ¹¹ Ani á ke p̄ódenō ũ yā sīnda pínki gūn de àḡō gba da dasidasi ḡor̄ō sīnda pínki, gbēnō Luda sáabu kpá gba kũ a dàñne ó ḡai yāi. ¹² Zaakũ Luda gbēnō p̄ók̄iammana b̄ok̄oten kámaza z̄i p̄i ten ke adoro, ani tó Luda sáabukpana dagula manamaname dō. ¹³ Gbēnō ni Luda t̄s bo, zaakũ kámaza kũ a k̄èe p̄i ni m̄óñne, kũ a m̄i n̄ate Kirisi baaru nna kũ a zeoone, akūsō a gbēke k̄èñne kũ gbē sīnda pínki kũ n̄ese doo. ¹⁴ Oni adua kēáre kũ á yāo dana n̄ sw̄èn Luda gbēke kũ à p̄isiáwa yāi. ¹⁵ À Luda sáabu kpá a gba kũ à ḡè onala yāi.

10

Pɔlu gina kũ a zĩdao a zĩyá musu

¹ Makũ Pɔlu, ma kúte kèáre kũ Kirisi nèseyĩdao kũ a busekeo, makũ kũ òdi pi, tó má kú kááo má buse, tó má kú kááoro s̄s̄, madìḡs̄ pásĩáre. ² Ma wé kèáwa, tó ma su, àsun tó màḡs̄ pásĩ kááoro, zaakũ mani f̄s̄ màḡs̄ pásĩ kũ gb̄e kũ òdi pi andunia yá mé àten dowerere arenɔ. ³ Ó kú andunia gũmm̄e, ama odì z̄ĩ ká lán andunia gb̄enɔ bàro. ⁴ Ó ḡsk̄ebɔnɔ bi andunia pónlo, Luda ḡsk̄ebɔ gb̄ana kũ odì z̄eki gb̄ananɔ gboroonɔme. Odì éke lékpak̄ōananɔ gboroo ⁵ kũ ȳḡḡ yá kũ àdi gín̄ne ò Luda d̄so pínki. Odì laasun s̄inda pínki mil̄e ble, de ò mì nate Kirisine. ⁶ Tó a mì nàtewere mámmam, o laka kũ ò wé t̄a s̄ayāmarisaridenɔa.

⁷ Adì yá gwa musume. Tó gb̄e a zĩda náanikena kũ Kirisi pón a ũ, ade ḡs̄ dɔn kũ Kirisi pón ó ũ lán a bà se. ⁸ Bee tó ma lé gb̄e à kè z̄k̄s̄ doka kũ Dikiri kpàwá yá musu, wé'i ni ma kũro, zaakũ á z̄ĩni petena yāime, adi ke á letena yāinlo. ⁹ Àsun ke lánd̄s̄ má ye mà v̄ina dadaái kũ ma takadakēnaao bàro. ¹⁰ Òdi pi ma takadanɔn bèere v̄i, akūs̄ ò gb̄ana, ama tó ò wé s̄imale, àdi n̄ kũ gb̄anaro, ma yá dì ká p̄oke léiro. ¹¹ Gb̄e kũ òten o lenɔ ḡs̄ d̄s̄ kũ lákũ ó yānɔ de nà takadanɔ gūn tó ó kú kááoro, len òni ke le, tó o k̄s̄ è.

¹² Dín ó ũ ò ó zĩda ke lele kes̄ ò ó zĩda lek̄ōa kũ gb̄e kũ òteni n̄ zĩda sáabu kpánɔ. Tó ò n̄ zĩda kpākūs̄ũ k̄ō kes̄ ò n̄ zĩda lèk̄ōa k̄ō, òdiḡs̄ ònd̄ro. ¹³ Ók̄ōnɔ s̄s̄, òni lé gb̄e de a lélaro. Óni gb̄e ikokeki kũ Luda d̄itewere lémm̄e, kũ à à kà á k̄inaa se. ¹⁴ Lákũ o ka á k̄inaa nà, óten v̄i ó ikokeki lélaro, zaakũ o su kũ Kirisi baaru nnao ari á k̄inaa káaku. ¹⁵ Odì lé gb̄e de a léla, ò gb̄e pāndenɔ z̄ĩ ká ó pól̄aro. Zaakũ á ludanaanikena ten kara, ó ye z̄ĩ kũ óten ke á t̄e ɔ tá manamana ari à ká ikokeki kũ Luda d̄itewere lén, ¹⁶ de ò gé ò baaru nna pì kpá b̄usu kũ ò kú á arenɔ gūn, légb̄ena kũ gb̄e pāndenɔ t̄aragaabanao sari. ¹⁷ Tó gb̄e ye à lé gb̄e, à gb̄e Dikiri yá musu. ¹⁸ Adi ke gb̄e kũ àdi a zĩda sáabu kpá mé à manaro, sé gb̄e kũ Dikiri dì a sáabu kpá.

11

Pɔlu kũ z̄iri ékenɔ

¹ À mena kũmao kũ ma ȳnk̄ok̄eo f̄iti. Ama áten mena k̄ò. ² Lákũ Luda dì ḡōba kpá nà, len maten kpá le se á yá musu. Ma á kpá Kirisia á ḡs̄ m̄en do ũ, de mà á kpāz̄āa lákũ nokpare lési bà. ³ Lákũ ml̄è ònd̄s̄ kè Awaune nà, à a s̄àte, v̄ina teni ma kũ kũ ani á laasun likaraáre le se, de à á nana Kirisia gb̄ās̄i sari kũ nèsedoo tó. ⁴ Tó gb̄eke sù à Yesu yá kũ à bò ado kũ ó p̄so waazi kèáre, adì sí araga. Adì nini kũ à bò ado kũ p̄ó kũ a sio sí, adi baaru nna kũ à bò ado kũ p̄ó kũ a m̄ao ma. ⁵ Maten da má k̄iana

ƶiri kũ a n̄ díte zõkõ kũn̄ci yãke gũnlo. ⁶ Bee tó má lénnaro, má dõna v̄i. O m̄òàre á pínki sũsu yã s̄inda pínki gũn.

⁷ Kũ ma baaru nna kũ à bò Luda k̄inaa waazi k̄éàre p̄osinaáwa sari, akũ ma a z̄ida b̄usa á karana yãi, ma taari k̄èn yá? ⁸ Ma s̄osi p̄anden̄o gb̄en̄o taki k̄è, ma a bakaa l̄èmma, de mà le mà z̄i keo á té yãi. ⁹ Ḡoro kũ má kú k̄ááo, tó p̄o ten k̄iama, madì wari do gb̄ekearo. Ó gb̄e kũ ò bò Masedonia b̄usun̄no s̄umene kũ p̄o kũ àten k̄iamao. Maten we mà ke á gb̄ekene aso ũro, akũs̄o mani we mà ke á gb̄ekene aso ũro. ¹⁰ Kũ Kirisi yãpura kũ à kú ma gũnwo, gb̄eke ni kp̄amene mà lé p̄i gb̄e Girisi b̄usunlo. ¹¹ B̄oyain ma ò lee? Luda dõ kũ má yeái.

¹² Yã kũ maten ke, maniḡõ kem̄e, de mà gb̄e kũ òteni n̄ z̄i lek̄õa kũ ó p̄on̄o z̄imi z̄õz̄õ kũ n̄ légb̄enan̄o. ¹³ Gb̄e bire takan̄o bi ƶiri éken̄ome! Z̄ikeri manafikiden̄ome! Òdi li Kirisi ƶirin̄o ũ. ¹⁴ Yã bonsarenlo. Bee Setan p̄i di li gupura malaika ũ se. ¹⁵ Zaakũ lem̄e, tó a z̄ikerin̄o li yã mana z̄ikerin̄o ũ, yãbonsarenlo. Kpekpe oni n̄ yãkenaa gb̄e le.

Pɔlu warikena a ƶirike gũn

¹⁶ Ma era maten o do, gb̄eke sún ma gwa yõnk̄o ũro. Tó len s̄oro, àḡõ ma díte lán yõnk̄o bà, de mà le mà lé gb̄e fiti. ¹⁷ Yã kũ maten o, Dikiri mé à ma danlo. Lé kũ maten gb̄e ma z̄ida náanikenaa gũn, maten gb̄e yõnk̄oke gũmme. ¹⁸ Lákũ gb̄en̄o ten lé gb̄e n̄ z̄ida yã musu dasi nà, makũ se mani gb̄e. ¹⁹ Zaakũ ák̄õn̄o ònd̄orin̄o adì mena f̄õ kũ mìsariden̄o kũ p̄onnao. ²⁰ Tó òteni á ke z̄õn̄o ũ, tó òteni á aru mi, tó òteni á taki ke, tó òten deñla m̄òàre, tó òteni á s̄an ke, adì mena f̄õ. ²¹ Yãpurame, ó buse kũ yã p̄in̄o kennaao! Abire k̄emene wé'iyã ũ! Ama p̄o kũ gb̄e náanikena, àteni a lé gb̄e, má a náanikena se. Maten abire o yõnk̄oke gũmme. ²² Eberun̄ome n̄ ũ yá? Àkũ ma ũ se. Isarailan̄ome n̄ ũ yá? Àkũ ma ũ se. Ibrah̄i burin̄ome n̄ ũ yá? Àkũ ma ũ se. ²³ Kirisi z̄ikerin̄ome n̄ ũ yá? Má a z̄ikeri ũ deñla. Maten o lán ãade bàme. Ma z̄i k̄è deñla, ma dana kp̄ésiran deñla, má a gb̄ena lé d̄õro, ma kunna ga léi lé v̄iro. ²⁴ Yudan̄o ma gb̄e kũ fl̄aao lé bupla m̄èn donsari ari ḡèn s̄oro. ²⁵ Ò ma lele kũ ḡoo ḡèn aak̄õ. Ò ma papa kũ gb̄e eo ḡèn do. Gó'ite kp̄àte kũmao ḡèn aak̄õ, ma ke ḡoro do ísira gũn f̄anant̄e kũ gw̄aanio. ²⁶ Ma w̄ete gena dasin̄o gũn madiḡõ kú kariii gũn: Swa kariii, kp̄ani w̄edewen̄o kariii, Yudan̄o kariii, buri p̄anden̄o kariii, w̄ete gũn kariii, s̄ente kariii, ísira kariii, Yesude éken̄o kariii. ²⁷ Ma z̄i gb̄ana k̄è kũ w̄aw̄ao, ma it̄e k̄è a lé v̄iro, nà ma de, ími ma kũ, madiḡõ kun p̄oblenaa sari ḡèn baaak̄õ, má té punsi ãa gũn. ²⁸ A kparan̄o onaa baasi s̄osin̄o gb̄en̄o s̄inda pínki laasun di t̄õma lákũ gu diḡõ do nà. ²⁹ Dí mé ani busa, mà gí busaii? Dín oni k̄è z̄éa à gí ũmaa?

³⁰ Tó à kù mà lé gbě, mani gbě ma gbānasarike musume. ³¹ Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De dō kù maten éke toro. Ògō a sáabu kpá goro sīnda pínki! ³² Goro kù má kú Damasuku, akú kína Areta asakpa pì ò wēte pì bīnilenō dākpā, de ò le à ma kù yāi, ³³ akú ò ma bo wondoo gūn, ò ma kipa kù bàao tānko gūn bīni kpe, akú ma bàa sì.

12

Pɔlu wégupu'ena

¹ À kù tilasi mà lé gbě. Bee kù à àre vīro, mani lé pá wégupu'enanōa kù yā kù Dikiri mòmēnenenō sà. ² Má gběke dō Kirisi gūn, ò a sè ò gèe kāao ari ludambe aakōden, a wè gēro donsarin dí. À gèe kù mēēon yá, mēē sarin yá, má dōro, sé Luda. ³ Má dō kù ò ade pìi sè ò gèe kāao aruzennamme. À gèe kù mēēon yá, mēē sarin yá, Luda mé à dō. ⁴ À yā kù àdi sí oro mà, kù bisāsiri ni fō à babaro. ⁵ Mani lé gbě ade yā musu, mani gbě ma zīda yā musuro, sé ma gbānasarike yā. ⁶ Bee tó mani lé gbě, adi ke má yōnkōnlo, zaakū yāpuran mani o. Ama mani lé gbēro, de gběke sún ma dite de pó kù à èma ke yā kù à mà ma lénlaro. ⁷ De māsūn ĩa dā yā zōkō kù Luda mòmēnenenō musuro yāi, à pó sōto ma mēē gūn Setan zīri ũ, àgō wé tāma, de māsūn ĩa dāro yāi. ⁸ Ma wé kè Dikiria gēn aakō yā pìi musu de à pó pì bo ma mēn, ⁹ akú à pīmēne, a gběke kù adì kemēne mōma. Gbānasarike gūnn a gbāna papana dī bon. Abire yāi mani lé gbě kù pōnnao ma gbānasarike musu, de Kirisi gbāna gō kú ma gūn. ¹⁰ Abire yā mé à tò madi pōnna ke kù gbānasarikeo kù wé'idammaanao kù wario kù takasio kù wétāmmanaao Kirisi yāi, zaakū goro kù gbāna kīaman madigō gbāna.

Kɔrintidenɔ ya Pɔlu kɔna gbana

¹¹ Ma yōnkōyā kè, ákōnō mé a ma dan. Ákōnōme à de yā à ma sáabu kpá. Bee tó má kun póke ũro, má kīana zīri kù a n dite zōkō kùnōi yāke gūnlo. ¹² Ma a kunna zīri ũ mōáre kù mēnao manamana sēedakenanō kù yābonsarenō kù daboyānō gūn. ¹³ Bó mé à á kīa sōsinō gbě kparanōaa? Ke kù mádi gō á gběkenē aso ũro yāii? À sùru ke kúmao kù taari dio! ¹⁴ Tera sà ma soru kè mà su á kīnaa a gēn aakōdeo, akūsō mani gō á gběkenē aso ũro. Ákōnō mateni á wete, adi ke á pónōn maten wetero. Zaakū denō mé òdi aruzēke dite n nēnōne, adi ke nēnō mé òdi diteñnero. ¹⁵ Mani fō mà pó kù má vī deáre pínki, mà a zīda kpááwa kù pōnnao. Tó ma yenaái ten kara, á yenamai ni lagon yá? ¹⁶ Bee kù a we kù mádi gōáre aso ũro, gbēnō dī pì, wézērin ma ũ, ma pó siáwa kù ōndō. ¹⁷ Ma á blé gbě kù ma n zīáwanō ke gāi yá? ¹⁸ Ma kúte kè Titunē à gé á kīnaa, akú

ma ó gbēndo dàne. Titu á blén yá? Ó nèse dokōnlo? Ó ágba dokōnlo?

¹⁹ Áten da yā óten boki weten yá? Lenlo! Óten yā o kū Luda dōnaao kunna Kirisi gūmme. Ma gbē yenyīdeno, ma abire òáre pínki á zīni petena yáime. ²⁰ Vīna teni ma kū kū tó ma su á kīnaa, mani á le lákū má ye nàro, akūsō áni ma e lákū á ye nàro. Maten vīna ke fitiine kū nèsegōbaao kū pofeo kū ania pāsio kū kōyakanaao kū kōpinaao kū ñadānaao kū zukakanaao. ²¹ Vīna teni ma kū kū tó ma era ma su á kīnaa, ma Luda ni tó wé'i ma kū á are. Gbē kū ò durunna kè yā, ò gbāsī kè, ò pāpā kè, ò wé'isariyā kèno, tó odi nèse lite ò mì kè yā pìnaro, mani posira ke kūñwo.

13

Lédamma kpekepe

¹ Ma suna á gwa gèn aakōden dí. Òdi yā pínki yāpura ma sèdade gbēno pla ke gbēno aakō léi. ² Ma gīnake ma lé dà gbē kū ò durunna kèno yā kū gbē kparano do ma suna á kīnaa gèn pladeo, tera ma era maten lé damma do bee kū má kú kááoro, tó ma era ma su do, mani n gbē ke tóro yoo! ³ Áten sèda wete kū Kirisi ten yā o ma gāin yá? Tò! Adi ke Kirisi gbāna sarinlo, à gbāna á té. ⁴ Bee kū à gà lía gbānasarike gūn, à kun tera kū Luda gbānaome. Lemme kunna a gūn ó kú kū gbānasarikeo le se, ama ónigō kú káao á té kú Luda gbānao.

⁵ À á zīda tàasi ká à gwa, tó á kú Yesu Kirisi náanikēnaa gūn. À keke à á zīda gwa. Á dō kú Kirisi kú á gūnlo? Tó lenlo, a funame. ⁶ Má dō kú áni e ódi fuaro. ⁷ Óten wé ke Ludaa de àsun yā vāni ke kero. Adi ke de gbēno ó zī sáabu kpá yāinlo, de à a mana ke yáime, bee tó òteni ó gwa gbē funano ũ. ⁸ Óni fō ò bo yāpura kpero, sé ò zé. ⁹ Tó ó gbāna vīro, akūsō á gbāna, ó po digō nname. Òdi adua keáre de à keke à bo mana. ¹⁰ Ma yā bireno kèáre kú má kú kááoro, de tó ma su, māsun keáre pāsī kú doka kú Dikiri kpāmaoro. À kpāma á zīnipetena yáime, adi ke á letena yāinlo.

¹¹ Tò, ma gbēno, à ponna ke. À yā keke à bo mana. À ma lédamma ma. À lédokōno ke agō nna kú kōo, Luda yenyīde aafide gō kú kááo. ¹² À fō kpákōa kú Luda gbēno lépemmaanao. Luda gbēno fō kpááwa n pínki. ¹³ Dikiri Yesu Kirisi gbēke keáre, Luda gō yeái, kōgbēkena gō kú á té kú Luda Ninio á pínki.

GALATIANSO

Baaru nna pānde kunlo

1-2 Makū Pɔlu Luda z̄iri kū ma Yesude dake kū ó lɛlɛnɔ pínki, ókɔnɔ mé o takada dí kè sɔsi gbē kū ò kú Galatia b̀sun gũnnɔnɛ.*fZ̄ir 16:6* Ma konna z̄iri ũ dí bo gbēnɔ k̄naa ke bisāsiri gāiro, Yesu Kirisi kū De Luda kū à a f̀tɛ bona ganwo mé à ma z̄i. ³ Ó De Luda kū Dikiri Yesu Kirisio gbēke k̄áare, à á gba aafia. ⁴ Kirisi g̀i a ẁndiii ó De Luda pɔyenyĩnaaa, à ó durunna k̀wá de à ó bo andunia tera vāni dín. ⁵ Luda mé à gakuri v̄i gɔrɔ s̄inda pínki! Aami.

⁶ Kū áten kpɛ li Luda kū à á sísi a gbēke gũnne likalika lán dí bà, à are d̀ zé pāndea, yā p̀i b̀o ma sare manamana. ⁷ Baaru nna pānde ke kunlo. Gbē kū ò ye ò Kirisi baaru p̀i litenɔ teni á likaramɛ. ⁸ Bee tó ókɔnɔ ke malaika kū à b̀o ludambe baaru nna kū adi k̄ó sé kū a kū o óáeroo waazi k̄áare, Luda láari boa. ⁹ O óáre yā akūs̄ maten oáre d̀, tó gbēke baaru nna kū adi k̄ó sé kū a kū a màaoro waazi k̄áare, Luda láari boa.

¹⁰ Maten sáabu wete bisāsirian yá, ke Luda? Maten wete ma yā ká bisāsirigun yá? Tó bisāsirin má ye à kángu ari tera, de Kirisi z̀bleriin ma ũro.

Yesu Pɔlu s̄ena a z̄iri ũ

¹¹ Ma gbēnɔ, má ye à d̄s kū baaru nna kū mad̄i kpáare dí bo bisāsiri k̄naaro. ¹² Mádi ma bisāsiri k̄naaro, gbēke mé à dāmenɛro, Yesu Kirisi mé à b̀o à s̀uomenɛ.

¹³ A mà lákū má kun nà yā Yudanɔ donȳizen. Ma Luda sɔsi gbēnɔ wé t̄a p̄s̄ip̄as̄i, ma wete mà n̄ kakate.*fZ̄ir 8:3* ¹⁴ Ma Yudanɔ donȳize p̀i yā k̀ oplapla de ma s̄aranɔla dasi, ma kokari deñla ó dizinɔ futeokarayā p̀i gũn. ¹⁵ Ama Luda ma d̄ite a p̀o ũ zaa ma da gberɛn. Kū ma sísina a gbēke gũn gɔrɔ k̄ame, ¹⁶ akū à a Né gbàrema,*fZ̄ir 9:3-6* de mà a baaru nna kpá buri pāndenɛ. Mádi gé dada gbēke kiaro, ¹⁷ mádi gé Yurusalemu gbē kū ò kun z̄irinɔ ũ ma ānɔ k̄naaro, ma gɛ Larubunɔ b̀sun ḡnɔmɛ, akū ma era ma su Damasuku.

¹⁸ Wè aak̄o gberan ma gɛ Yurusalemu, de ò k̄o d̄s kū Pitao, akū ma ke k̄aao gɔrɔ ḡero.*fZ̄ir 9:26-30* ¹⁹ Mádi z̄iri pānde ero, séde Dikiri dakūna Yamisi. ²⁰ Yā kū ma k̄áare p̀i, ma sì kū Ludao kū adi ke éken ma t̀oro. ²¹ Abire gbera ma gɛ Siria b̀sun kū Silisia b̀sunuo. ²² Gɔrɔ birea Kirisi sɔsi gbē kū ò kú Yudeanɔ dí wé simalero, ²³ ama ò mà ò p̀i, gbē kū àteni n̄ wé t̄a yā mé àten donȳize kū à wete à kakate p̀i waazi ke tera s̄a, ²⁴ akū ò Luda t̀o b̀o ma yā musu.

2

Pɔlu kɔyɔmana kɔ z̄iri kparanɔ

¹ Wɛ̄ kuri awɛɛsiikɔ gbera ma era ma ge Yurusalemu kɔ Baanabao.*fZ̄ir 15:2-4* Ma Titu sɛ̄, à gɛ̄e k̄oo se. ² Ma ge gwe, k̄u Luda mɛ̄ à b̄o à s̄uma à p̄i mà gé ȳaimɛ. Ak̄u ma baaru nna k̄u mad̄i kp̄a buri p̄andenɔne b̄ok̄ote gb̄e k̄u ò de gb̄e z̄ok̄o ũnɔne ñt̄ene, de z̄i k̄u ma k̄e k̄u a k̄u maten keo s̄un ke p̄aro. ³ Titu k̄u ó l̄eele, bee k̄u a Girikikenaao, odi ḡa naa à t̄ò z̄oro. ⁴ Ȳa p̄i f̄ute Yesude éke k̄u ò ḡɛw̄ai kp̄aninɔ musume. Ò ḡɛw̄ai de ò ó z̄idadekena Kirisi Yesu ḡun asiri gwa ò ó da z̄òblemme, ⁵ ak̄u odi we ò m̄i n̄at̄en̄ero bee f̄iti, de à le àḡo baaru nna p̄i ȳapura k̄una ȳai. ⁶ Gb̄e k̄u òteni ñ gwa gb̄e z̄ok̄o ũnɔ dí ȳake karamen̄ero. Lák̄u ò de nà dí kemene ȳake ũro, zaak̄u Luda di gb̄eke wé gwaro. ⁷ Ò è Luda baaru nna kp̄ana buri p̄andenɔne n̄amene ma ōi, lák̄u à a kp̄ana Yudanɔne nà Pitane a ōi nà. ⁸ Zaak̄u lák̄u Luda z̄i k̄e Pita ḡai nà a kunna z̄iri ũ ȳa musu Yudanɔ té, len à z̄i k̄e ma ḡai buri p̄andenɔ té le. ⁹ Yamisi k̄u Pitao k̄u Yuhana k̄u òteni ñ gwa s̄osi gb̄egba ũnɔ gba k̄u Luda d̄amenene d̄ò, ak̄u ò kp̄aw̄a, ók̄onɔ k̄u Baanabao k̄ogb̄eke s̄eada ũ. Ò s̄i ò gé buri p̄andenɔ k̄inaa, m̄ok̄onɔ s̄o, Yudanɔ k̄inaa. ¹⁰ Ȳa k̄u ò yein dí, ñ takasidenɔ ȳa ḡo d̄oógu. Ḡoro birea s̄o ó m̄e w̄a k̄u a k̄enaao k̄ò.

Yesu náanikena mé àdi ó sura ba

¹¹ K̄u Pita s̄u Antiok̄u, ma gine t̄ēt̄ent̄e, k̄u à z̄a ȳa ȳai. ¹² Zaak̄u ari Yamisi z̄irinɔ ḡo gé ká, àdi p̄o ble k̄u buri p̄andenɔme. K̄u ò kà, ak̄u à b̄oru k̄u kp̄eo à k̄em̄ma, k̄u àten v̄ina ke Yuda k̄u ò z̄e k̄u t̄òz̄ona ȳaonɔne ȳai. ¹³ Yuda kparanɔ n̄a manafikikena p̄i ḡun. Bee Baanaba se ò a ḡa ò n̄am̄ma. ¹⁴ K̄u ma è ò baaru nna ȳapura k̄una a z̄éaro, ma ò Pitane ñ p̄inki w̄ara: M̄ok̄on̄ Yuda ina ñ kun lán buri p̄ande bà, adi ke lán Yuda bànlo. À k̄e dera ndi ḡa na buri p̄andenɔa, de òḡo Yudanɔ ȳa k̄una?

¹⁵ Yudanɔn ó ũ inaa ḡun, buri p̄ande durunnakerinɔn ó ũro. ¹⁶ Ama ó d̄ò k̄u gb̄eke di bo mana doka p̄i k̄ena ȳairo, séde Yesu Kirisi náanikena ado.*fRom 3:20, 22* Bee ók̄onɔ, o Kirisi Yesu náani k̄e, de ò le ò bo mana ó Kirisi náanikena p̄i ȳaimɛ, adi ke doka p̄i k̄ena ȳainlo, zaak̄u gb̄eke di bo mana dokak̄una ȳairo.*fZab 143:2* ¹⁷ Ḡoro k̄u óten wete ò bo mana Kirisi ḡun, tó o è durunnakerinɔn ó ũ se, abire p̄i Kirisi ten durunna gba z̄én yá? Oi! ¹⁸ Tó ma era maten doka k̄u ma gb̄oro keke, doka p̄i taariden ma ũ gwe. ¹⁹ Zaak̄u ma ḡo ḡe ũ doka p̄i musu, ak̄u ma kp̄e line, de m̄aḡo kun Luda p̄o ũ ȳai. Ma ga lía k̄u Kirisio. ²⁰ Mak̄u mé má kun doro, Kirisi mé à k̄u ma ḡun. Tera s̄a ma

bisāsirikēnaa gūn má kú Luda Né kú à yemai à gí a wèndiia ma yāi náanikēnaa gūmmē. ²¹ Maten Luda gbēke da pāro. Tó gbē dì bo mana doka pì yāimē, de Kirisi gā pāmē.

3

Musa doka kú ludanaanikēnaao

¹ Ákōnō Galatia yōnkōnō! Ó pó dàáwan yá? O Yesu Kirisi gana lía m̀áre a è sãnsãn. ² Má ye mà yā m̀en do gbekaáwa. A Luda Nini lè dokakūna yāin yá, ke yā kú a màa pì náanikēna yāimē? ³ À kè dera a gō yōnkōnō ũ lán dí bàa? A naa kú Luda Nini gbānao, akū àten láka kú á zīda gbānao yá? ⁴ Á wari zōkō kè pān yá? Oi, adi ke pāro. ⁵ Luda a Nini kpàáwa, à daboyānō kè á té á dokakūna yāin yá, ke yā kú a màa pì náanikēna yāimē?

⁶ À gwa Ibrahīa. À Luda náani kè, akū Luda tò yā bō káao nna a náani kú à kè yāi. *fNaa 15:6, Rom 4:3* ⁷ Ágō dō kú gbē kú òten Luda náani kenō mé ò Ibrahī burinō ũ. *fRom 4:16* ⁸ Luda yā takada gīnake à a baaruu kpà Ibrahīne à pì, Luda ni arubarika da buri sīnda pínkigu a gāi. *fNaa 12:3* zaakū Luda yā takada pì gīnake à dō kú Luda ni tó yā bo nna kú buri pāndenō a náani kú oni ke yāi. ⁹ Len Luda dì arubarika da gbē kú òteni a náani kenōgu le, lākū à kè a náanikeri Ibrahīne nà. ¹⁰ Gbē kú à zè kú dokakūnaao gō láari pó ũmē, zaakū à kēna Luda yān ò pì, gbē kú òdigō yā kú ò kú doka takada gūnnō kūna pínki a zéaro bi láari pómē. ¹¹ Ó dō sãnsãn kú Luda dì tó yā bō kúnwo nna dokakūna yāiro, zaakū ò pì, gbē kú Luda tò yā bō káao nna a náani kú àten ke yāi mé anigō kun. ¹² Doka dí kō le kú ludanaanikēnaaoro, zaakū ò pì, gbē kú à yā pìi kēe, ade ni wèndi le a gūn. ¹³ Kirisi gō láari pó ũ ó gēne ũ, à ó bó doka láari gūn, zaakū à kēna Luda yān ò pì, gbē kú ò lòko lía bi láari pómē. ¹⁴ Abire kè le de arubarika kú Luda dà Ibrahīgu le à gō buri pāndenōne Kirisi Yesu gāimē, de ò Nini kú Luda a lé sè le a náanikēna yāi.

Musa doka kú Luda lésēnaao

¹⁵ Ma gbēnō, bisāsiri yākena takan maten oáre. Tó gbē légbēe dìte, akūsō à sēedadēnō vī, oni fō ò gbororo, oni fō ò yāke karanlo. ¹⁶ Len Luda lé sè Ibrahīne le kú a burio. *fNaa 12:7* Luda yā takada dí pì kú a burinō lākū parin à témma bàro, à pì kú a buriomē. Gbē m̀en don à téa, akūmē Kirisi ũ. ¹⁷ Yā kú má ye mà on dí: Luda gīnake à lé sēne yā à pì a bàka nigō kú káao. Wè wàa pla kú m̀en baraakurio gberan doka sù. *fBon 12:40* Doka pì ni fō à lésēnaa pìi gbororo, ani fō à a ke pāro. ¹⁸ Tó òdi Luda arubarika le dokakūnaa gūn, de adi bo a lésēnaa gūn dorō. Ama Luda gbēke kè Ibrahīne, kú à a lé sēne yāimē. *fRom 4:14* ¹⁹ Bóyāi à doka dìtei dō? À doka kàra ari Ibrahī buri kú Luda lé

sè a yā musu gō sume, de gbēno le ò dō kū ò de taaridenō ũ Luda kīnaa yāi. Luda a doka pīi kpà malaikanōa, ò nà yākeriine a ōi, à dite gbēnoe. ²⁰ Luda lésena sō, a yāme ado, a bàka kú kú yākeriioro.

²¹ Tò, doka pīi bò Luda lésena kpen yá? Lenlo! Tó doka kú àdi wēndi kpámma kun yā, de o bo mana doka pīi yāi. ²² À kēna Luda yān ò pīi, durunna gbē sīnda pínki kà kpén, de arubarika kú Luda a lé sèe pīi le à gō Yesu Kirisi náanikerinō pō ũ a náani kú òten ke pīi yāi.

²³ Zaade Yesunaanikena dí suro, doka ó ká kpén, à ó kūna purusunanō ũ ari Yesunaanikena kú àten su gēe à bòo gupuraa. ²⁴ Len doka pīi de ó gwàri ũ le yā ari Kirisi gō su, de ò bo mana a náanikena yāi. ²⁵ Lákū Yesunaanikēnaa sù nà sà, o bo ó gwàri yān.

²⁶ Kunna Kirisi Yesu gūn á de Luda nēno ũ á pínki a náani kú àten ke yāi, ²⁷ zaakū ákōno kú a da'ite kē Kirisi pō ũno, a Kirisi dāa sēte. ²⁸ Yudanō kú buri pāndenō, zōno kú zīdadeno, gōgbēno kú nōgbēnon donadona kōnero, zaakū á pínki pō dokōnon á ũ kunna Kirisi Yesu gūn. ²⁹ Tó á de Kirisi pō ũ, á de Ibrahim burino ũme, akūsō á de arubarika kú Luda a lé sēneε blērino ũ. *fRom 4:13*

4

¹ Maten oáre, gōro kú túbiblieri de né ũ, bee tó a de aruzekenon de a pō ũ pínki, à de zòlaro. ² Àdi mì nate gwàrinone kú gbē zōkōno ari gōro kú a de ditea. ³ Len ókōno se, gōro kú ódi kāsara kūro, odi zò ble andunia pō kú òdi mì nateñnenone. *fGal 4:9, Kol 2:8, 20* ⁴ Kú gōro kú Luda dite kà, à a Né zī, ò a ì bisāsiri ina ũ Musa doka gūn, ⁵ de à ókōno kú óten zò ble Musa dokaneno bo, ò gō a nēno ũ. ⁶ Luda a Né Nini dà ó swēε gūn, kú ó de a nēno ũ yāi. Nini pīi dì wiki lé à pi: Baa, ma De! ⁷ Abire yāi zòome n ũ doro, néme n ũ. Lákū Luda néme n ũ nà, à n ke a túbiblieri ũme. *fRom 8:15-17*

Pɔlu bídikena Galatianō yāa

⁸ Gōro kú á Luda dōro, adì do pō kú ò de Luda ũronoi. *f1Ko 8:4-6* ⁹ Lákū á Luda dō nà tera sà, atēnsa kú Luda á dō, bōyāi a era àten are dō pō gina futa gbānasari pìnōa dōo? Bōyāin a era á ye à doñyī dōo? ¹⁰ Adì gōro kenō kú mō kenō kú dikpe kenō kú wē kenō tē bo. *fRom 14:5, Kol 2:16* ¹¹ Vīna ma kú á yā musu. Ase zī pān ma kē á té yá?

¹² Ma gbēno, ma wé kēáwa, à gō lán ma bà, zaakū ma gō lán á bà. Ádi taari kemene yāro. ¹³ Á dō kú gyākenaa gūnn ma baaru nna kpāáre káaku. ¹⁴ Bee kú ma gyākena kēáre yōogwana ũ, àdi ma gya boro àdi lé'i kúmaro, a ma si lán Luda malaika kesō

Kirisi Yesu bàme. ¹⁵ Arubarika kù áten kemene yā kè deraa? Mani f̄s mà ó yā musu mà pi, tó ani sí ke yā, de a á wé bòbo a kpàma. ¹⁶ Kù ma yāpura òáre yāin ma ḡs á zānguri ū sà yá? ¹⁷ Gbē kùn̄o m̄e wà kù á yāo, ama a mana yāinlo. Ò ye à kēwáme, de à nańma. ¹⁸ M̄ewána kù gbē yāo a mana yāi mé à nna. Ma m̄e wà kù á yāo ḡr̄o s̄inda pínkime, adi ke ḡr̄o kù má kú kááo adonlo. ¹⁹ Ma né yenyĩdeno, mateni á ina wāwā ke d̄o ari Kirisi ḡs sà da á ḡn. ²⁰ Má ye màḡs kú kááo tera, de mà a yá'ona lite, zaakū ma b̄idi kè á yāame.

Hazara kù Sarao

²¹ À omene, ák̄n̄o kù á ye doka iko v̄iáwan̄o, ádi yā kù à kēna Musa doka takada ḡn maroo? ²² Ò pi Ibrahĩ néḡs̄gbēno ì gbēn̄o pla. À a do ì kù z̄oome, *fNaa 16:15* akū à a do ì kù z̄idadeo. *fNaa 21:1-2* ²³ Z̄o pi né ì bisāsirikena ḡmme, akū z̄idade a p̄s ì Luda lésena yāi. *fRom 9:7-8* ²⁴ N̄o gbē p̄no yā dewere yāasi taka ū, Luda bàka kunna kũńwo yā leu pla ū. A do b̄o Sinai kpi k̄inaame, àdi z̄òkena ínne. Àkū mé à Hazara ū. ²⁵ À de Sinai kpi kù à kú Larubun̄o b̄usun yāasi taka ū. Yurusalemu tera de a ū d̄o, zaakū àten z̄ò ble kù a gbēno ñ pínkime. ²⁶ Yurusalemu kù à kú musume z̄idade ū. Àkūme ó da ū. ²⁷ Zaakū à kēna Luda yān ò pi:

Ñ p̄onna ke, m̄ok̄n̄ para kù nídi né iro!
 Ñ ayuwii ke, m̄ok̄n̄ kù nídi n̄wāwā kero!
 Zaakū m̄ok̄n̄ kù n zā pā kp̄anyĩ,
 n né dasi de n̄o gbē kù a zā are d̄a p̄ola.

²⁸ Ák̄n̄o s̄o ma gbēno, Luda lésena n̄en̄o á ū lán Isaaku bà. ²⁹ Né kù ò a ì bisāsirikena ḡn wari d̄ò né kù ò a ì kù Luda Nini gb̄anaoaa. Len à de le kù a terao. ³⁰ À kēna Luda yān deramee? Ò pi: Ñ pé z̄ò piia kù a néo, zaakū z̄ò né ni túbi ble kù z̄idade néoro. *fNaa 21:10* ³¹ Abire yāi ma gbēno, z̄ò n̄en̄o ó ūro, z̄idade n̄en̄o ó ū.

5

Ḡna z̄idaden̄o ū Kirisi ḡn

¹ Ḡna z̄idaden̄o ū yāin Kirisi ó bói. À z̄eo ḡngin, àsun tó ò era ò bà kááre á ȳin z̄n̄o ū doro.

² Makū P̄olu maten oáre, tó a tò ò t̄ò z̄áre, Kirisi ni karana keárero. ³ Ma era ma ò, ma karaáre, gbē kù à tò ò t̄ò z̄áre, séto à mì nate Musa dokane p̄inki. ⁴ Ák̄n̄o kù áten wete à bo mana doka ḡnno, a á z̄ida kè Kirisia, a kē Luda gbēkea. ⁵ Yesu náanikena ḡn ó bona mana támaa v̄i, ó wé d̄o kù a Nini

gbānao. ⁶ Kirisi Yesu gūn t̄z̄ōna ke t̄z̄ōnasari yāke vīro, séde Yesu náanikena kũ àdi yenyĩ ínne.

⁷ Áten gé are yā manamana. Dí mé à tena yāpurai zé z̄óare? ⁸ Yā kũ a a zé lè dí bo Luda kũ à á sísi à á sé kīnaaro. ⁹ Lùbene fitinna dì flawadēna fute pínki.*f1K̄o 5:6* ¹⁰ Má á náani vī Dikiri gūn, kũ áni nèse pānde daro. Gbē kũ àteni á likara s̄o, ani a zī gbè le, bee díme. ¹¹ Makũ s̄o ma gbēno, tó t̄z̄ōna waazin maten ke ari gbāra, b̄oyāi òteni ma wé t̄ai d̄o? Tó lem̄e, de Kirisi gana lía yā ni ù gbēkearo. ¹² Gbē kũ òteni á likara kũ t̄z̄ōna yāono gé ò ní zīda f̄ere ke se.

¹³ Ák̄ono s̄o ma gbēno, Luda á sísi à ḡo zīdadeno ùme, ama àsun tó á ḡona zīdadeno ù pì ḡóare p̄oyeinakena zé ūro. Àḡo mì natek̄one kũ yenyĩo, ¹⁴ zaakũ yā mèn do dík̄iname Musa doka s̄inda pínki mì ù: Nḡo ye n gbēdakei lán n zīda wèndii bà. ¹⁵ Tó àten saka t̄t̄k̄ōa áten k̄o s̄oso, à laakari ke k̄okakatēnaai.

Luda Nini donnena are

¹⁶ Maten oáre, à tó Luda Nini doáre are, á bisāsirike p̄oyeina ni láka. ¹⁷ Á bisāsirike p̄oyeinaa dì k̄o sé kũ Luda Nini p̄oro, akūs̄o Luda Nini p̄oyeinaa dì k̄o sé kũ á bisāsirike p̄oro. Òdi ḡík̄ime, abire yāi adì f̄o à yā kũ á yei kero.*fRom 7:15-23* ¹⁸ Tó Luda Nini ten doáre are, doka iko vīáwaro.

¹⁹ Ó ó bisāsirike d̄ano d̄s̄ s̄ans̄an: P̄áp̄akenaa, gbāsīkenaa, wé'isariyā, ²⁰ t̄anagbagbanaa, ḡawākēnaa, z̄angu, fitii, nèseḡōbaa, nèsewānaa, denlawetēnaa, k̄ēk̄ēk̄ōanaa, k̄ōkpaatēnaa, ²¹ kēna kũ k̄ōo ìni, wēdenaa, f̄aai p̄áp̄a bona kũ yā bire takano. Ma a lé dàáwa lākũ ma dàáwa nà yā, yā bire taka k̄erino ni kpata kũ à b̄o Luda kīnaa lero.

²² Luda Nini s̄o, àdi yenyĩ ínne kũ p̄onnoo kũ aafiaao kũ menao kũ gbēkeo kũ manakēnaao kũ náanio ²³ kũ busekēnaao kũ zīdakūnadōnaao. Doka ke dì ḡi yā bireno takairo. ²⁴ Gbē kũ ò de Kirisi Yesu p̄o ūno ñ bisāsirike dàa pà lía kũ a p̄ónidenano kũ a p̄oyeinano leele. ²⁵ Lākũ ó kú Luda Nini ḡai nà, ò a d̄oro sé. ²⁶ Òsunḡo ȳoḡo vīro, òsun k̄o d̄ok̄ōaro, òsun ḡōbaa kpá kũ k̄oro.

6

Ɔdana k̄ōa

¹ Ma gbēno, tó á gbēke s̄u à s̄ate à durunna k̄e, ák̄ono kũ Luda Nini ten doáre areno à ḡoḡo k̄āo busebuse, à laakari ke de òsun á ȳo ò gwa sero. ² Àḡo k̄o aso sé. Áten Kirisi doka papan gwe. ³ Tó gbēke teni a zīda gwa p̄oke ū, akūs̄o à kun p̄oke ūro, àteni a zīda s̄ateme. ⁴ Baadi a yākēna t̄asi ká gbasa à ìa d̄a. Àsun a yā lek̄ōa kũ gbē pānde p̄oro, ⁵ zaakũ baadi ni a zīda aso séme.

⁶ Gbē kũ òten Luda yā dane, à a aruzeke li a danneriine.

⁷ Àsun á zīda kekero, Luda dí sí foboro. Pó kũ gbē t̄ōn àdi kē.
⁸ Tó gbē t̄ō a bisāsirike dàaa, ani kakatena inε. Tó gbē t̄ō Luda
 Nini donena are gūn s̄ō, ani w̄endi kũ àdi lákaro inε. ⁹ Òsun
 kpasa kũ yāmanakenaaoro, zaakū tó ódi kámma booro, óni àre
 le a ɔɔɔ. ¹⁰ Abire yāi tó o zé lè, òḡō a mana ke gbē s̄inda p̄inkine,
 at̄ensa ó Yesu náanikeri dakeno.

Lézammana

¹¹ À wānzān gbàgidigbagidi kũ ma kè kũ ma zīda o gwa sà.

¹² Gbē kũ òten yā ke gbēno wé yāino mé òten gā naáwa kũ
 t̄ōz̄na yāo, de òsun wé tām̄ma zena kũ Kirisi gana lía yāoro
 yāi. ¹³ Bee t̄ōz̄rii p̄ino se, ò doka kūnaro. Ò ye à t̄ō z̄ō, de ò
 le ò ĩa dā á sèedaa p̄i yā musu yāime. ¹⁴ Mani ĩa dā p̄oke yā
 musuro, séde ó Dikiri Yesu Kirisi gana lía yā baasiro, zaakū a
 yāi andunia ḡōm̄enε gè ũ akūs̄ō ma ḡō gè ũ andunianε. ¹⁵ T̄ōz̄na
 ke t̄ōz̄nasari yāke v̄iro, séde ḡōna gbē dufu ũ. ¹⁶ Luda gbēke ke
 gbē kũ ò yā p̄i kūnan̄enε, à n̄ gba aafiaa. Mók̄ōn̄omε Isaraila
 yāpurano ũ.

¹⁷ Zaa gbāragbēke sún ma wé tā doro. Wari kũ ò d̄oma Yesu
 yāi b̄ogbe kpé kú ma m̄εεa.

¹⁸ Ma gbēno, ó Dikiri Yesu Kirisi gbēke kéáre! Aami.

EFESUDENŊ

Gbēke kū Luda kèwεε Kirisi gūn

¹ Makū Pɔlu, Kirisi Yesu z̄irii Luda pɔyenyĩnaa gūn, makū mé ma takada dí kè Luda gbē kū òten Kirisi Yesu náani ke zaa Efesunɔne. ² Ó De Luda kū Dikiri Yesu Kirisio gbēke kéáre, à á gba aafiaa.

³ Ò Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De sáabu kpá! Ó kunna Kirisi gūn Luda a Nini arubarika s̄inda pínki dàógu zaa musu. ⁴ À ó sé a gūn andunia katena ā, de ó kunna ḡs denε adona mamberu sari. Yenyĩ gūn ⁵ à ḡnake à ó díte a néno ũ Yesu Kirisi gāi, lākū àten wete a pɔyenyĩnaa gūn nà, ⁶ de à tó bo a gbēke gakuride kū à kèwεε a Né yenyĩde gūn yāi. ⁷ A gūn à ó bó kū a aruo. À ó taarinɔ kèwá a gbēke z̄ók̄s ⁸ kū à kèwεε à gè ɔla yāi. Ɔnd̄s s̄inda pínki kū wéZē s̄inda pínkioo gūn ⁹ à tò o a pɔyenyĩna asiri d̄s, lākū à zèo à ke Kirisi gāi nà. ¹⁰ Tó a pɔyenyĩnaa pì kegɔɔ kà, ani pó s̄inda pínki kakara Kirisi n̄ M̄idene, pó kū à kú musu kū z̄iteo pínki. ¹¹ Luda kū àdi yā s̄inda pínki ke lākū à zèo a pɔyenyĩnaa gūn nà ḡnake à ó díte lākū àten wete nà, à ó sé a pó ũ Kirisi gūn, ¹² de ók̄nɔ kū ó wé d̄o Kirisii zaa káakunɔ òḡs de a tó gakuride kpàrinɔ ũ. ¹³ Ák̄nɔ s̄s, a yāpura yā mà, a baaru nna kū à á sura bàa p̄i s̄i. A gūn Luda a z̄ida sèedaa kèáwa a Nini kū à a lé sè ũ. ¹⁴ Àkūmε túb̄i kū óni le zenkpeke ũ ari Luda ḡs gé a gbēnɔ bo, de ò a tó gakuride kpá yāi.

Pɔlu aduakena Efesudenɔne

¹⁵ Abire yāi zaa gɔɔ kū ma á Dikiri Yesu náanikεnaa mà kū yenyĩ kū á v̄i kū Luda gbēnɔ n̄ pínki, ¹⁶ mádi kámma bo kū Luda sáabukpanaao á yā musuro. Á yā diḡs d̄magu wéke kū mad̄i ke Ludaaa gūn. ¹⁷ Mad̄i wé ke De gakuride, ó Dikiri Yesu Kirisi Ludaa, de à á gba ɔnd̄s, à á wé kéáre kū a Nini gbānao de à le à a d̄s swáswa. ¹⁸ Mad̄i wé kea à á nèse wéáre de à le à támaa kū à á s̄isia d̄s. À a túb̄i gakuride aruzεke p̄inɔ díte a gbēnɔne ¹⁹ kū a gbāna z̄ók̄s bonsarε kū àten z̄i ke ók̄nɔ kū od̄i a náani kenɔ gūnwɔ. Gbāna z̄ók̄s p̄i z̄i kè Kirisi gūn ²⁰ gɔɔ kū Luda a vù gan, à a vùte a ɔplai zaa musu. ²¹ Gwen Kirisi de kpatablerinɔ kū ikodenɔ kū gbānadennɔ kū dikirinɔla n̄ pínki kū tó kū òdi mì nateínennɔ pínki. Adi ke andunia tera dík̄ina adonlo, kū a pó kū ani suomε d̄o. ²² Luda tò à iko v̄i pó s̄inda pínkia, akū à a díte pó s̄inda pínki m̄ide ũ s̄osi gbēnɔne. ²³ S̄osi gbē p̄inɔmε Kirisi mè ũ, à de Kirisi kū àdi pó s̄inda pínki papa gu s̄inda pínkia papana ũ.

2

Vu à bona gan gēna wēndin

¹ Á de yā gèno ũ Ludane á taarinɔ kũ á durunnano yāi. ² Á té andunia díkĩna ágbai, a m̀i nàte ìa gbānadeno kınane, Setan kũ à kpé dona ludayādarisarinɔne are p̄i. ³ Ó pínki ó de lán n̄ bà yā se. Odì p̄o kũ ó mè yeii kũ yā kũ à ó p̄o gbào ke. Ó inaa gũn ó de gbē kũ Luda ni p̄ofē kipańmanɔ ũ lán dakenɔ bà, ⁴ ama Luda sùru z̄k̄s̄, à yenyĩ v̄w̄ere manamana. ⁵ Goro kũ ó de gèno ũ ó taarinɔ yāi, à ó fúte kũ Kirisio leelee. À á sura bà a gbēke gũn. ⁶ Kirisi Yesu gũn à ó sé à ó vúte k̄ao zaa musu, ⁷ de à le à a gbēke z̄k̄s̄ bonsare m̄ońne andunia kũ ani su gũn yāi yā mana kũ à k̄ewere Kirisi Yesu gũn musu. ⁸ Luda á sura bà a gbēke gũn Yesu náani kũ a k̄e yāi. Abire dí bo á k̄ĩnaanlo, Luda mé à á gbá. ⁹ Á surabana dí bo á yákena gāinlo, de gbēke sún ìa dāoro yāi. ¹⁰ Luda ɔgben ó ũ. Kirisi Yesu gũn à ó ké de òḡo kú kũ yā mana kũ à ḡĩnake à d̄itewere k̄enaao.

Gōna mè dok̄no ũ Kirisi gũn

¹¹ Ák̄no kũ á de buri pāndenɔ ũ inaa gũn, à laasun lé á kunna yāa. T̄z̄nadeno dì á sísi gyof̄rodenɔ, ama n̄ t̄z̄na de bisāsiri ɔgbe ũme. ¹² Goro birea á kun Kirisi sari, á de gbē z̄t̄no ũ Isarailanɔne. Á baka kú Luda bàka kunna kũńwo kũ a l̄sennenaao gũnlo. Á kú andunia gũn t̄maa sari ludad̄naa sari. ¹³ Kirisi Yesu gũn tera, ák̄no kũ á z̄a kũ Ludao yāno a nai k̄ani kũ Kirisi aru gbānao. ¹⁴ Àk̄me ó kunna kũ k̄o nna ũ, à tò Yudanɔ kũ buri pāndenɔ ḡò mè dok̄no ũ. A mèe gũn à ibere kũ à da n̄ dagura b̄ni ũ gb̄oro, ¹⁵ à Musa doka nà gui kũ a yāditenano de à tó n̄ pla n̄ pínki ḡo k̄ao gbē dufu m̄en do ũ. Len à tò ò k̄e kũ k̄o nna le. ¹⁶ À ibere làka, à n̄ pla n̄ pínki k̄e nna kũ Ludao mè dok̄no p̄i gũn a gana lía yāi. ¹⁷ À sù à k̄ena nna kũ Ludao baaruu kp̄a ák̄no kũ á z̄a kũ Ludaonɔne kũ gbē kũ ò k̄ani k̄aonɔ do. ¹⁸ Kirisi yāi ó pínki ó zé v̄i ò na De Ludai kũ a Nini dok̄no gbānao.

¹⁹ Abire yāi á de gbē z̄t̄no ke b̄asuno ũ doru, a ḡo bedeno ũ kũ Luda gb̄eno, a ɔndenɔ ũme. ²⁰ Ák̄no me kpé kũ Luda b̄o ē kũ z̄irinɔ kũ annabinɔ n̄aa ũ, ak̄s̄ Kirisi Yesume à ēpetegbe ũ. ²¹ A gũnn kpé p̄o s̄inda pínki dì k̄o kũn, àdiḡo gb̄a Luda kpé ũ Dikiri gũn. ²² A gũn ák̄no se, á de kpé p̄i bob̄no ũ, ák̄no me Luda Nini kúki ũ.

3

P̄olu z̄ĩkena buri pāndenɔ té

¹ Abire mé à tò makū Pɔlu, má de purusuna ũ Kirisi Yesune ákōno buri pāndenɔ yāi. ² Ádi ma lākū Luda a gbēkekennena zī dāmenε mà ke á téroo? ³ Luda a asiriyā mōmenε, ma kēáre fíti kò. ⁴ Tó a a kyó kè, áni f̄s à d̄s lākū ma wé kè nà Kirisi asiriyā musu. ⁵ Luda dí yā pì o gbēkene yāro, akū tera sà à mò a z̄irino kū a annabinɔne kū a Nini gbānao. ⁶ Yā kū à utena yā pìn dí: Kirisi Yesu gūn baaru nna mana yāi buri pāndenɔ ḡs̄ Luda túbiblerinɔ ũ lεεε kū Yudanɔ, ò ḡs̄ kūnwo mēdokōndenɔ ũ. N̄ baka kú lé kū Luda s̄εε gūn. ⁷ Ma ḡs̄ baaru nna p̄i k̄p̄ari ũ gba kū Luda dāmenε, a gbāna tén zī ke ma gūn yāi. ⁸ Makū kū má kīana Luda gbēno té, Luda gba p̄i dāmenε, akū maten Kirisi aruzεke lakanasari baaru kpá buri pāndenɔne, ⁹ maten asiriyā kū Luda ten wete gbē s̄inda p̄inkine boñne gupuraa. Asiriyā p̄i utena Luda kū à p̄o s̄inda p̄inki kè kīnaa zaa káaku, ¹⁰ akū tera sà à tò kpatablerinɔ kū ikode kū ò kú musuno a ɔnd̄s̄ buri dasino d̄s̄ s̄osi gbēno gāi. ¹¹ Luda p̄oyenyīna kū à kun zaa káaku p̄i lé p̄apa Kirisi Yesu ó Dikiri gāi. ¹² A gūn ó zé v̄i ò na Ludai kū sw̄εεo kpatena a náanikena yāi. ¹³ Abire yāi ma wé kēáwa, àsun tó á n̄εse yaka wari kū maten ke á musu yāiro. Á kpetana yāime.

Kirisi yenyī

¹⁴ Abire yāi madì kúte De Ludanε. ¹⁵ A kīnaa a bedε kū ò kú musu kū z̄iteono n̄ tó lèn n̄ p̄inki. ¹⁶ Madì wé kea à á gba gbāna á n̄εseε gūn kū a Nini gbānao a aruzεke gakuride lén, ¹⁷ de Kirisi vute á sw̄èn a náani kū áten ke yāi, á z̄inipetena ḡs̄ gbāna yenyī gūn, ¹⁸ de à le à a yenyī yàasa kū a gbānao kū a leio kū a lòkotooo gbá d̄s̄ kū Luda gbēno p̄inki, ¹⁹ de à le à a yenyī kū oni f̄s̄ ò a lé d̄s̄ p̄inkiro d̄s̄, Luda papana p̄inki pekeréawa.

²⁰ Luda z̄ōkō! Anì f̄s̄ à kewere de lākū odì a wé ke ke odì a laasun lé nàla manamana kū gbāna kū àten zī ke ó gūnwo. ²¹ Òḡs̄ a tó kpá s̄osi gbēno kū Kirisi Yesuoo gūn wè kū w̄εεo ari ḡoro s̄inda p̄inki! Aami.

4

Mēdokōnkenaa

¹ Makū kū má de purusuna ũ Dikirine, ma wé kēáwa, á kunna ḡs̄ de lākū Luda á sísi àḡs̄ de nà. ² À kō f̄s̄, àḡs̄ yekōi z̄idabusanaa gūn kū n̄εseyīdao kū menao. ³ À wé tā àḡs̄ lédokōno kū à bò Luda Nini kīnaa v̄i bà kū àdi á dok̄sa ũ. ⁴ M̄è m̄èn dome, akūs̄ Nini p̄i m̄èn dome. Len tāmaa kū Luda á sísiaa m̄èn do le se. ⁵ Dikiri m̄èn do, akūs̄ donyīze m̄èn do kū da'itekēna m̄èn doo. ⁶ Luda m̄èn dome ó p̄inki De ũ. Àkū mé à iko v̄i ó baadia, àdiḡs̄ zī ke ó gbē s̄inda p̄inki gūn, à kú kū ó gbē s̄inda p̄inkio.

⁷ Kirisi gbēke kè ó baadine, lákū à gba dàwεε nà lén. ⁸ Abire yāi à kēna Luda yān ò pì:

Kū à fùte à tà musu, à dò zìzɔnɔne are,
à gba dà gbēnɔne.

⁹ A fute à tana musu bire de deramεε? Abire pì à kipa ari zīte gēi gīa. ¹⁰ Gbē kū à kīpaa pīime gbē kū à fùte à tà ludambe musumusu ū, de à gu sīnda pínki pa. ¹¹ Àkū mé à gbēkenɔ gbà zé ògō de zìrinɔ ū, gbēkenɔ annabinɔ, gbēkenɔ baarunnakparinɔ, gbēkenɔ pasutonɔ ke yādannerinɔ, ¹² de Luda gbēnɔ gō kú a zī soru gūn, de Kirisi mē gbāna kū, ¹³ ari ó pínki ògō gé ká Luda Né náani dokōnɔ kenaa a dōna dokōnɔ gūn, de ò gō gbē papananɔ ū Kirisi kū pó sīnda pínki pēkerεa zōkō lén. ¹⁴ Tó lemε ònigō de né fīti kū òdi òndō kū manafikio kēine ò ní sātεnɔ ū doru, kū yā dufu dannεna dī ní sé lán ĩa ke ísō bà. ¹⁵ Oi, òni yāpura o kū yenyīo, ò gbā yā sīnda pínki musu Kirisi kū à de a mì ū gūn. ¹⁶ A gūnn mēgu sīnda pínki dī kō kūn ò nakōa kū tīnɔ gbānao, akū mēgunɔ dī zī ke a zéa, mēe dīgō gbā àgō kara kū yenyīo.

Kunna zī kū kunna dufuo

¹⁷ Abire yāi maten yā oáre kū Dikiri tóo, mateni á gbao laakarii. Àsungō kun lán kifiri kū ní nēsefutake doñne arenɔ bàro. ¹⁸ Ní laasun ní ké yōnkɔ, ò zà kū wēndi kū Luda dī kpámmao, kū ní wé sira, akūsō ní sá gbāna yāi. ¹⁹ Ò nēse vīro, ò ní zīda kpà wé'isariyāa, ò dà vāni buri sīnda pínki kēna ni vī. ²⁰ Àkōnɔ sō, ádi Kirisi yā dada lero. ²¹ Yesu gūn a a yā mà, a yāpura kū à vī dàda. ²² Ò òáre à ɔ gbare á dà zī kū à doáre arei, kū à yàka á pónidena vāninɔ yāi. ²³ Ò òáre à á nēse lite á laasun gō dufu, ²⁴ áni dà dufu kū Luda kè lán a pó bà sé, á kunna nigō adona kunna yāpurade ū yāzedeke gūn.

²⁵ Abire yāi à ɔ gbare manafiki yāi, á baadi gō yāpura o a gbēdakenε, zaakū mēdokōnɔdenɔmε ó ū. ²⁶ Tó á pō fē, àsun durunna kero. Àsun tó ifántē gē kpén àgō kpé pōfēnaro, ²⁷ de àsun Ibilisi gba zéro yāi. ²⁸ Gbē kū àdi kpāni o yā à kpāni tó. À wé tā à zī mana ke kū a ɔo, de à pó le à bo takasidenɔne. ²⁹ Àsun tó yā vāni ke bo á lénlo, séde a zéde kū ani gbē kara, à ke àre ū gbē kū òten manɔne. ³⁰ Àsun Luda Nini kū à kú adona da pōsiranlo. À de sēda kū Luda kēáwa ari á bona gɔɔ zī ū. ³¹ Àsun ke ĩni kū gbēkeoro. À pōfē tó kū pētēo kū patana gbānao kū gbēsōsōnao kū pásikena buri sīnda pínki. ³² Àgō gbēke ke kū kōo. Àgō kō wēnda gwa. À sùru ke kū kōo lákū Luda sùruu kè kááo nà Kirisi gūn.

5

Kunna gupuran

¹ Lákū á de Luda né yenyĩdeno ũ nà, à a ágba sé. ² Lákū Kirisi yewái nà à gí a wèndiĩĩ ó yāi sa'obɔ kū a gbĩ nna Ludane ũ, à tó yekōi doáre are le se.

³ Lákū á de Luda gbēno ũ nà, adi kū ò pāpākena ke dà vāni buri sīnda pínki ke wākū yā ma á té sero. ⁴ Wé'isariyā'ona kū yā dōro sari onaa kū fāai bēne bonaao mana kāáoro dɔ, sé sáabukena yā. ⁵ Àgō dō sānsān kū pāpākēri ke kesō dāvānide ke kesō wākūde ke ni kpata kū à bō Luda kīnaa ble lele kū Kirisioro. Pó kū gbē dì a wākū ke gō a dikiri ũme. ⁶ Àsun tó gbēke á sāte kū yā pā korioro. Yā bire takano mé ani tó Luda pofē kipa a yādarisarinɔa. ⁷ Àsun tó á bàka gō kú kūńworo. ⁸ Á kú gusiran yā, tera sà Dikiri gūn á kú gupuran. Àgō kun gupura gbēno ũ, ⁹ zaakū gupura dì mana buri sīnda pínki iĩne kú yāzedeo kú yāpura. ¹⁰ À yā kū àdi ká Dikirigu dada. ¹¹ Á bàka sūngō kú kú gusira yākena kú à karana vīrooro. À yā bireno bobo gupurai. ¹² Bee yā kú gbē pino dì ke asiri gūn ona bi wé'iyāme. ¹³ Tó ò bō kú yāo gupurai, òdi a sūsu dō, ¹⁴ zaakū gupura dì tó ò pó sīnda pínki e. Abire yāi òdi pi: I'ori ñ vu ñ fute bona gan, Kirisi ni gu punne.

¹⁵ Àgō á táa'ona dō manamana. Àsungō de yōnkono ũro, sé òndōrinɔ. ¹⁶ Àgō yā kū Luda a zé bōare ke, zaakū goro dīkīnanon vāni. ¹⁷ Abire yāi àsungō de yōnkono ũro, àgō dō lākū Dikiri poyenyĩna de nà. ¹⁸ Àsungō kú kú wēdekenaaoro, àdi pāpā zīmame, ama à tó Luda Nini gō zī ke á guu papana, ¹⁹ gbasā à fāai bo kū kōo kū zaburao kū Luda tókpanaa kú lè kú Luda Nini dì daáreo. À lè sí, à Dikiri tó kpá á swēe gūn, ²⁰ àgō De Luda sáabu ke goro sīnda pínki yā sīnda pínki gūn kú ó Dikiri Yesu Kirisi tóo. ²¹ À mì natekōne Kirisi vīna kú á vī yāi.

Gōgbē kunna kú a nāno

²² Ákōno nōgbēno, á baadi gō mì nate a zāne lākū Dikirin áten kene bà. ²³ Zaakū gōgbēme nōgbē mì ũ, lākū Kirisi de sōsi gbē kú ò de a mè ũno mì ũ nà kú n Surabariio. ²⁴ Lākū sōsi gbēno dì mì nate Kirisine nà, leme se nōgbēno gō mì nate n zāno le yā sīnda pínki gūn.

²⁵ Ákōno gōgbēno sō, á baadi gō ye a nāni lākū Kirisi ye sōsi gbēno nà, à gí a wèndiĩĩ a yāi. ²⁶ À gbà bōne kú ío a yā gāi de àgō de a pó ũ, ²⁷ de à n kpan'are ke kú gakurio sāa sari yitorokūnaa sari mamberu sari gbāsī sari taari sari. ²⁸ Len à kú gōgbē sīnda pínki gō ye a nāni le lán a zīda mēe bà. Gbē kú à ye a nāni ye a

zĩdaimε. ²⁹ Gbēke ò gí a zĩda mēciro. Àdi póbile kpáa, àdi laakari òba lákū Kirisi ò ke sɔsi gbēnɔne nà, ³⁰ kū ó de a mēgunɔ ũ yāi. ³¹ Abire yāi gōgbē ni bo a de kū a dao bea, oni nakōa kū a nanɔ, n gbēnɔn pla ni gō mē do ũ. ³² Asiri zōkō kú yā pìi gūn, ma è à de le Kirisi dagura kū sɔsi gbēɔ. ³³ Bee kū abireo à de á yā ũ se ò. Á baadi gō ye a nanɔ lán a zĩda bà. Nɔgbē sō, à a zā yā da.

6

Néno yá

¹ Ákōnɔ néno, Dikiri gūn àgō á de kū á dao yā ma, zaakū abire mé à mana. ²⁻³ À bèere lí á de kū á daone, de àgō aafia à gí ke andunia gūn. Yā kū Luda òte káaku kū léseaaon gwe.

⁴ Ákōnɔ denɔ sō, àsun á néno pɔ yakaro. À n tũtu ke à lé darĩma Yesude négwana ũ.

Zòno yá

⁵ Ákōnɔ zòno, àgō á andunia dí dikirinɔ yā ma kū nēsedoo kū vĩnao kū lukanaao lákū Kirisin áten kenεε bà. ⁶ Àsun zĩ keĩne n wé yāiro. Àgō Luda pɔyenyĩna ke kū yāpuraao kū ákōnɔme Kirisi zòno ũ yāi. ⁷ Àgō zĩ ke kū kokario lákū Dikirin áten kenεε bà, adi ke bisāsirinlo. ⁸ Àgō ò kū Dikiri ni baadi yāmanakena fĩna bonε, zò kesō zĩdade.

⁹ Ákōnɔ dikirinɔ sō, àgō keĩne le se. À yā pásĩ oĩnena tó. Àgō ò kū mókōnɔ kū ákōnɔ pínki, á Dikiri kú musu, àdi yā ke gbēke wé yāiro.

Gōkebo kú Luda kpàwánɔ

¹⁰ Yā kū à gòn dí: Àgō gbāna Dikiri gūn kú a iko gbāna zōkōɔ. ¹¹ À gōkebo kú Luda kpàáwanɔ da pínki, de à le à ze gíngin à Ibilisi òndō fō. ¹² Zaakū adi ke bisāsirinɔn óten ɔsi ká kũworoo, sé nini vāni kú ò kú musunɔ. Ò de andunia díkĩna gusira kíblerinɔ ũ kú n mĩdenɔ kú n ikodenɔ. ¹³ Abire yāi à gōkeboɔ pìnɔ sète à da pínki, de à fō à ze à gí gɔɔ vānia, gbasa à gō zena gíngin a pínki kenaa gbera. ¹⁴ Àgō zena gbāna, à yāpura ò á pi asa ũ, à yāzedeke da mò uta ũ. ¹⁵ À kena nna kú Ludao baaru nna kpá kyate ũ, de àgō kú kú soruo. ¹⁶ Àgō ludanaanikena kũna sēgbako ũ gɔɔ sĩnda pínki, de à fō à Setan kà tédenɔ de pínki. ¹⁷ À surabana sé à kú mò fũra ũ, àgō Luda yā kú à de a Nini fēneda ũ kũna. ¹⁸ Àgō adua ke gɔɔ sĩnda pínki, àgō Luda kpányĩ gbeka yā sĩnda pínki gūn kú a Nini donnena areo. Àgō itē ke kú mena zōkōɔ, àgō adua ke Luda gbēnɔne n pínki. ¹⁹ À adua kemene ò, de tó maten yā o, Luda ma gba lé mà a baaru nna asiri oĩne vĩna sari. ²⁰ Baaru nna pì yāi má de Luda wéde

kū ò dà kpésiran ũ. Àgõ adua kemene, de mà baaru nna kpá vīna sari lākū à kū mà kpá nà.

Lézmananaa

²¹ Ó gbēndo yenyīde Tikiku, Dikiri zīkeri náanide ni ma baaru kpááre pínki, de à le àgõ ma kunna dõ kū pó kū maten keo. ²² Ma a zláwa de à ó kunna oáreme, á nèse le à yīda kū.

²³ Ó gbēno, De Luda kū Dikiri Yesu Kirisio á gba aafia, à á yena kōi karaáre kū á ludanaanikenaao. ²⁴ Luda gbēke ke gbē kū ò ye ó Dikiri Yesu Kirisii lakanaa sarinone ní pínki.

FILIPIDENO

Pɔlu aduakɛna Filipidenɔne

¹ Makū Pɔlu kū Timɔtio Kirisi Yesu zòblerinɔ ókɔnɔ mé o takada dí kè Luda gbɛ kū ò kú Filipinɔne kunna Kirisi Yesu gūn kū n gbɛ zɔkɔnɔ kū n kpanyirinɔ. ² Luda ó De kū Dikiri Yesu Kirisio gbɛke keáre, à á gba aafiaa.

³ Gɔɔ kū á yā òmagu pínki, madigɔ ma Luda sáabu kpáme. ⁴ Ma aduakɛnaa gūn pínki madigɔ adua keáre á pínki kū pɔnnao, ⁵ kū á ɔ kakarana kúmao baaru nna kpanaa gūn zaa gɔɔ kū a mà ari kū a gbārao yāi. ⁶ Má dɔ sānsān, lākū Luda nà zī manaa á té nà, anigɔ ke, ari à gé mì deo Kirisi Yesu sugɔɔ zī. ⁷ À mana kū má á yā kūna á pínki le, zaakū á yā kú ma swèn. Má da kpésirann yá, má ze kū baaru nna piio a yāpura ona yāin yá, á pínki á baka vī zé kū Luda ma gba gūn. ⁸ Luda dɔ kū mateni á bege ke á pínki kū Kirisi Yesu yenyī burio. ⁹ Madi adua keáre, de á yenyī gɔ kara àgɔ gé dɔnaa gūn kū wékɛnaao swáswa, ¹⁰ de à yā kū à kú à ke dɔ, àgɔ kun nèsepuradenɔ ũ taari sari Kirisi sugɔɔ zī. ¹¹ Àgɔ pana kū yā mana kū òdi bo Yesu Kirisi kīnaanɔ, de ò Luda tó bo, ò a sáabu kpá.

Kirisime Pɔlu wèndi u

¹² Ma gbɛnɔ, má ye àgɔ dɔ kū yā kū à ma le té kà baaru nna gena arɛime, ¹³ akū soza kínabe dogarinɔ n pínki kū gbɛ kparanɔ dɔ kū Kirisi yāin ò ma dà kpésiran. ¹⁴ Ma dana kpésiran yāi ó gbɛnɔ Dikiri náani kè dasi de yāla, akū n kùgbāna kàra, òten Luda yā o gbɛnɔne vīna sari.

¹⁵ Yāpurame, n gbɛkenɔ dì Kirisi yā waazi ke denlana yāi kū nèsegɔbaao, gbɛkenɔ sɔ kū nèsemanao. ¹⁶ Gbɛ díkīnanɔ dì ke kū yenyīome, zaakū ò dɔ kū má zena kū Yesu baarunnakpanaao yāin má yīna la. ¹⁷ Nèsegɔbade pìnɔ sɔ, òdi Kirisi yā waazi ke denlamɔnnɛna yāime, adi ke kū nèsepuraonlo. Òten da òteni n kunna kpésiran wari karamene. ¹⁸ Yāken yá? Manafiki gūnn yá, yāpura gūnn yá, a pínki dé, òten Kirisi yā waazi kemɛ. Ma pɔ nna kū abireo, akūsɔ ani era à ke nna dɔ, ¹⁹ zaakū má dɔ kū adua kū áten kemene kū Yesu Kirisi Nini kpányiō ni tó mà bo. ²⁰ Ma wé dɔi, akūsɔ má a náani vī manamana, kū wé'i ni ma kū yāke gūnlo. Tera sà lán yā bà kū kùgbānao mani Kirisi tó bo ma mɛe gūn, má kunn yá kesɔ ma gan yá. ²¹ Zaakū Kirisi yāin má kún, ga demene àre ũ. ²² Tó ma kunna kū wèndiio demene zī àrede ũ, má dɔ a kū mani séro, ²³ ma laasun kpaatename. Má ye mà tá, de màgɔ kú kū Kirisio. Gwe manamene de gu dila zà. ²⁴ Ama à mana màgɔ kú kū wèndiio á yāi. ²⁵ Abire yā futena

vĩro. Má dõ kũ mani gõ la màgõ kũ kãáo á pínki, de à le à gé are kũ pɔnnao ludanaanikena gũn.

²⁶ Len gɔɔ kũ mani era mà su á gwa le, áni zé le à ãa dã Kirisi Yesu gũn manamana ma yã. ²⁷ A pínki dé, tó ma su á gwa ke mádi suronlo, à tó á kunna kõ sé kũ Kirisi baaru nnao, de tó mateni á baaru ma, mà ma kũ á zena gíngin kũ lédokɔnɔ, áten ɔsi ká kũ nèse mèn doo baaru nna pì zé yã. ²⁸ Àsun tó á ibereɔ yãke vĩna á kũro. Abire nigõ deñne sèeda ũ kũ ò mii pè kakatenaana, ákɔnɔ sõ áni bo mana. Luda kenan gwe. ²⁹ Zaakũ Luda á gbá zé à wari ke Kirisine, adi ke a náanikena adonlo. ³⁰ Ɔsi kũ a è maten ká yã, akũsõ a mà maten ká ari tera, ákɔnɔ á kũ ɔsi dokɔnɔ pìi gũmme.

2

Zidabusanaa

¹ Tó á kunna Kirisi gũn lédamma vĩ, tó a yenyĩ ten té kpáái, tó á lédokɔnɔ vĩ kũ a Ninio, tó á kõ wènda vĩ kũ sùruuo, ² à laasun dokɔnɔ ke, àgõ yenyĩ dokɔnɔ vĩ lédokɔnɔdeno ũ, pɔyeinayádokɔnɔdeno ũ, de ma pɔnna gõ papana. ³ Àsun yãke ke denlana ke yõgõkena yãiro. Zidabusanaa gũn à a gbédake kũ kũ bèereɔ de á zídala. ⁴ Gbèke sún laasun lé a zída mèn do yãaro, à gbè pãndenɔ pó lé do. ⁵ Àgõ nèse kũ Kirisi Yesu vĩ vĩ se. ⁶ A ludakena gũn adi a zída kena lele kũ Ludao yã daro, ⁷ akũ à a zída gwenaa tòn, à zìrike sè, à gõ bisásiri ũ, à bisásirike sè. ⁸ À a zída bùsa, à mii nàte ari à gèe à gào, ari lígbãndurukpana ganaa. ⁹ Abire yã Luda a sè musu, à tó kũ à de tó sında pínkila kpàne, ¹⁰ de tó ò Yesu tó sì, gbè sında pínki ni kútene ludambe kũ zíteo kũ zíte gèio, ¹¹ gbè sında pínki ni o kũ a léo kũ Yesu Kirisime Dikiri ũ De Luda tóbona yã.

À gu puñne andunia gũn

¹² Abire yã ma gbè yenyĩdeno, lákũ adi ma yã ma gɔɔ kũ má kũ kãáo nà, atènsa kũ má kũ kãáo tera doru, àgõ á bona mana lé papa kũ vĩnao kũ lukanaao. ¹³ Zaakũ Luda mé áten zĩ ke á gũn de àgõ ye a pɔyenyĩnaai gbasà à ke. ¹⁴ À yã sında pínki ke yãkete kũ lékpakɔanao sari, ¹⁵ de àgõ taari sari, gbãsi sari, Luda né mamberusaridenɔ ũ tera gbè sãtena nèsepãsideno té, kũ áten gu puñne andunia gũn lán susunenɔ bà, ¹⁶ àgõ wèndi yã kũna,

de mà le mà ìa dā kāáo Kirisi sugɔɔ zĩ yāi. Tó átɛn kɛ lɛ, de mádi bà pā léro akūsō mádi zĩ pā kɛro. ¹⁷ Bee tó ma aru ni kóte á ludanaanikena sa'o'i ũ, ma pɔ nigō nna, matɛn pɔnna kɛ kāáo á pínki. ¹⁸ Ákōnɔ sō, à pɔnna kɛ lɛ, ò kɛ lɛlɛ.

Timɔti kũ Epafarɔdituo

¹⁹ Kũ Dikiri Yesu arubarikaaɔ mani Timɔti zĩáwa tera, de mà le mà á baaru ma, ma laakari kpáte. ²⁰ Má gbēke vī kũ à ye á yāi yāpura lākũ a bàro. ²¹ Gbē sīnda pínki zīda yā mé àdi done are, adi kɛ Yesu Kirisi yānlo. ²² Á dō lākũ Timɔti a zīda bì nà, à baaru nna zĩ kè kũmao lán né kũ a deo bà. ²³ Tó má a zɛna dō súsu, má ye mà a zĩáwa gōnɔ. ²⁴ Má Dikiri náani vī kũ mani su á gwa tera ma zīda.

²⁵ Ma gbē Epafarɔditu, ma zīkɛri dake, ma zīkari dake kũ a a zī à kpámai kũ pɔ kũ matɛni a ni denɔ, ma è à mana mà a gbareáwame. ²⁶ Àteni á bege kɛ á pínki, akūsō a nɛsɛɛ yāka, kũ a a gyākɛna baaru mà yāi. ²⁷ Á gyā kè yāpura ari à kà gana, akũ Luda a wēnda gwà. Adi kɛ àkũmɛ adoro, kũ makũome se, de ma pɔsira sún kararo yāi. ²⁸ Abire yāi matɛn wā mà a gbareáwa, de á wé sikɔlɛ, á pɔ kɛ nna, ma laakari kpáte. ²⁹ À gbānake kpái Dikiri gũn kũ pɔnna zōkōo. À bèere lí gbē bire takanɛ. ³⁰ À gō fíti kũ ani ga Kirisi zĩ yāi. À a zīda kpà gaa de à le à kpányī kũ áni fō à kemɛnɛro kemɛnɛ yāi.

3

Kirisi dōnaa

¹ Ma gbēnɔ, yā kũ à gōn dí: À pɔnna kɛ Dikiri gũn. Mani gí yā kũ ma óare gbè sísiiro. Àkũmɛ aafia ũare. ² À laakari kɛ lɛwanna kũnɔi, yāvānikɛri kũ òdi ní kɛ yákiyaki pínɔ! ³ Ókōnɔ kũ odì donyī kɛ Ludanɛ kũ a Nini gbānao, odì ìa dā Kirisi Yesu gũn, odì náani kpá ó zīda yāaro, ókōnɔ mé ó tōzōnade yāpuranɔ ũ. ⁴ Makũ, má zé vī mà náani kpá ma zīdaa. Tó gbē ten da a a zīda náani kè, ma a pɔ kè deala. ⁵ Ma tōo zō ma gɔɔ sɔraakōde zī. Isarailan ma ũ inaa gũn, Biliaminu buri, Eberu buri yāpura. Musa doka musu má kú Farisinɔ gāa gũn. ⁶ Ma ania kè, ma wé tã sɔsi gbēnɔa. Yākɛna a zéa Musa doka gũn, gbēke dí fō à ma taari èro. ⁷ Ama yā kũ má kũna àre ũ yā pínɔ gōmɛnɛ àree sari tera Kirisi yāi. ⁸ A kũ à deñla ma yā sīnda pínki dìte àree sari ma Dikiri Kirisi Yesu dōna kũ à de a pínkila yāi. Kirisi pì yāi ma ɔ gbàre yā sīnda pínkii bìsa ũ, de màgō a vī, ⁹ màgō kú a gũn kũ yā kũ dì tó ò kɛ nna kũ Ludao a náanikena yāiio. Luda dì tó yā bo kũnwo nna dokakũna yāinlo, àdi tó yā bo kũnwo nna Kirisi náanikena yāimɛ. ¹⁰ Yā kũ má yei mé à de mà Kirisi dō kũ

gbāna kū à fùteo bona ganwo, de ma bàka gō kú a warikēnaa gūn, mà gō lākū a bà a ganaa gūn ¹¹ gbasà mà gō gàavu ũ.

Pó kú nten péa lenaa

¹² Adike ma lè pínkinlo akūsō má papana gīaro. Maten péame, de mà yā kū Kirisi Yesu ma se a pó ũ yāi sí ma pó ũ. ¹³ Ma gbēno, mádi sí ma lè kōro. Yā mèn don maten ke, madì nōnō pó kú à kú ma arēi, pó kú à kú ma kpe laasunlēnaa sari. ¹⁴ Maten pé pó kú ma wé dōiia, de mà àre kū Luda ó sísia gena musu le Kirisi Yesu gāi. ¹⁵ Ókōno gbē papanano, ògō laasun bire vī. Tó á laasun pānde vī, Luda ni á wé kéáre yā bire musu. ¹⁶ A pínki dé, gu kú o kan dí, ò gé are zé dokōno pii gūn.

¹⁷ Ma gbēno, à ma ágba sé, lākū o a taka kèáre nà, á wé gō pé gbē kū n̄ kunna kō sionoi. ¹⁸ Madigō oáre yā gèn baaakō, akūsō ma era maten oáre tera dō kú wé'io, gbēnon kun dasi kū n̄ yākena n̄ ké Kirisi gana lía iberenō ũ. ¹⁹ Ò m̄i pè kakatenāa. N̄ gbereme n̄ dikiri ũ, wé'iyāme n̄ ìadābo ũ, andunia yān n̄ laasun digō kúa. ²⁰ Ókōno sō, ludambe gbēnon ó ũ, ó wé dō Surabari kū ani bo gwea, àkūme Dikiri Yesu Kirisi ũ. ²¹ Ani ó mè gbānasarinō li lán a mè gakuride bà kú a gbāna kū ani fō à tó pó sīnda pínki m̄i nateareo.

4

Lédammanaa

¹ Abire yāi ma gbē yenyīde kū mateni á bege kenō, ákōno kū á de ma ìadābo kū madì pōnna keo ũno, àgō zēna gíngin Dikiri gūn le, ma gbēno.

² Ma kúte kè Yuodianē kū Sintisio ògō lédokōno vī Dikiri gūn. ³ Mōkōn sō ma gbēndo náanide, ma wé kēmma, n̄ kpá nōgbē p̄n̄oi, zaakū ò òsi kà kūmao baaru nna kpanaa gūn kú Kelementio kú ma zīkeri dakenō. N̄ tó kú wèndi takadan.

⁴ Àgō pōnna ke Dikiri gūn gōro sīnda pínki. Ma òáre dō, à pōnna ke. ⁵ Á á zīda busa gbē sīnda pínkine. Dikiri sunaa kà k̄ani. ⁶ Àsun yāke damu kero. Yā sīnda pínki gūn à adua ke, à yā gbeka Luda kú sáabukēnaao, à á yā'ummanano one, ⁷ ani á nèse kú á laakariio kpáteáre Kirisi Yesu gūn. Nèsekpatēnaa pii zōkō, à de bisāsiri dōna la.

⁸ Ma gbēno, yā kū à gōáren dí: Yā kū à yāpura vī akūsō à bèere vī, yā kū à zé vī akūsō à gbāsī vīro, yā kū à nna akūsō à arubarika vī, yā kū à mana akūsō òdi a sáabu kpá, àgō laasun lé yā birenō musu. ⁹ Yā kū ma dàáre a sì, yā kū a mà ma léi akūsō a èma, à yā birenō ke, Luda aafiade nigō kú k̄áo.

Polu Filipidenō sáabukpanaa

¹⁰ Ma pō nna à kè zōkō Dikiri gūn, zaakū á laasun èra à sūma sà. Á ma yā kúna yā fá, zén ádi lero. ¹¹ Mádi o le kū maten takasi

ke yāinlo, zaakū ma dà ma zīdane màgõ sáabu vī gwena sīnda pínki gūn. ¹² Má takasikena dõ akūsõ má nnamana dõ. Gɔɔ sīnda pínki gu sīnda pínkia kána ke nàa, pódinyī ke pókĩammana yáke vīmene doró. ¹³ Mani pó sīnda pínki fõ Kirisi kú àdi ma gba gbána yāi. ¹⁴ Bee kú abireo kú á bàka kú kú ma takasikenaao, a yā mana kè.

¹⁵ Filipidenɔ, á dõ kú á zīdao, ma baaru nna kpanaáre káaku gūn, kú ma bo Masedonia bùsun, sɔsi ke kun kú à kpàmai kú ɔgɔ yā bɔkɔtenaaoro, sé ákõnɔ. ¹⁶ Bee gɔɔ kú má kú Tesalonika, a pó kú mateni a ni denɔ kpàzāmenε de gèn dola. ¹⁷ Adi ke gban maten wetero, á àre karana Luda kīnaan maten wete. ¹⁸ Ma pó kú a kpàzāmenε lè, à pàpa ari à dìre. Epafarɔditu á gbanɔ kpàma, pó m̀ma sà. À de sa'obɔ kú a gbī nna Ludanε akūsõ àdi káagu à sí ũ. ¹⁹ Ma Luda ni pó kú á a ni vīnɔ kpàáwa Kirisi Yesu gūn a aruzεke gakuride lén.

²⁰ Ògõ ó Luda ó De tó bo gɔɔ sīnda pínki! Aami.

Lézammanaa

²¹ Á fɔ kpá Luda gbēnɔa ní pínki kunna Kirisi Yesu gūn. Ma gbē kú ó kú leelenɔ fɔ kpàáwa. ²² Luda gbēnɔ fɔ kpàáwa ní pínki, atēnsa gbē kú ò kú Siza beanɔ. ²³ Dikiri Yesu Kirisi gbēke keáre á ninin.

KOLŌSEDENŌ

Sáabukpana kũ aduakenaao

¹ Makũ Pɔlu, Kirisi Yesu zĩrii Luda pɔyenyĩnaa gũn kũ ó gbẽ Timotio, ókɔnɔ mé o takada dí kɛ ² ó gbẽ náanide kũ ò kú adona Kirisi gũn zaa Kolɔsenɔne. Luda ó De gbẽke keáre, à á gba aafiaa.

³ Gɔɔ sĩnda pínki tó óten adua keáre, odigɔ Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De sáabu kpáme, ⁴ zaakũ o á Kirisi Yesu náanikena baaruu mà kũ yenyĩ kũ á vĩ ó gbɛnɔneeo ní pínki, ⁵ kũ á wé do pɔ kũ à ditenaáre ludambei yái. A yápara yá mà zaa káaku baaru nna kũ o kpàáre gũn. ⁶ Baaru nna pì ten né i àten dagula andunia gũn pínki, lákũ à kè á té nà zaa gɔɔ kũ a mà, akũ a Luda gbẽke súsu dɔ. ⁷ Ó gbẽ yenyĩde ó zĩkeri dake Epafara mé à yá pìi dàáre ó gɛne ũ. Kirisi zĩkeri náanideme, ⁸ àkũ mé à yenyĩ kũ Luda Nini á káa òwɛre.

⁹ Abire yái zaa gɔɔ kũ o á baaruu mà, odigɔ wé keáre Ludaa lakanaa sari, de à tó à a pɔyenyĩna dɔ swáswa, a Nini á gba òndɔ kũ wézɛo pínki, ¹⁰ de àgɔ kun lákũ Dikiri yei nà, á yá sĩnda pínki káagu, de á yá mana sĩnda pínki kena gɔ dagula, á Luda dɔna gɔ kara, ¹¹ de àgɔ gbãna yá sĩnda pínki gũn a gbãna gakuride lén, de à pɔ sĩnda pínki fɔ kũ menao kũ pɔnnao, ¹² de àgɔ De Luda sáabu kpá, zaakũ à ó ká baka kũ à dite a gbɛnɔne gupuranwa. ¹³ À ó bó gusira ikon, à ó ká a Né mèn do yenyĩde kpatan. ¹⁴ A gáin o gɔ zĩdadeno ũ, ó durunna kèwá.

Kirisi de pɔ sĩnda pínkila

¹⁵ Kirisi bi Luda kũ òdi e kũ wéoro takame, Àkũme daudu ũ Luda pɔkenano té pínki.

¹⁶ Luda pɔ kũ à kú musu kũ zĩteoo kè pínki a gáii, pɔ kũ òdi eno kũ pɔ kũ òdi erono, kpatablerinon yá ke dikirinon ke gbãnadeno ke ikodeno.

Pɔ sĩnda pínki bò a kĩnaame, akúsɔ ò kun a pɔ ũ.

¹⁷ À kun pɔ sĩnda pínki á, pɔ sĩnda pínki kun a gáime.

¹⁸ Àkũme sɔsi gbẽ kũ ò de a mè ũno mì ũ.

Àkũme naana ũ, gàavu káaku ũ, de à gɔ pɔ sĩnda pínki mède ũ.

¹⁹ Zaakũ à kà Ludagu a kíkè pínki pèkerɛa. ²⁰ À tò pɔ sĩnda pínki kè káao nna a gáii, pɔ kũ ò kú zĩte ke musunon yá. A aru kũ à kòte lía mé à sù kũ kena nna plio.

²¹ A kē Ludaa yā. A iberenon á ũ á laasun kũ á vānikenano yāi, ²² akũ Luda tò a ke káao nna Kirisi gana a bisāsirikemee gūn yāi sà, de à á kpan'are ke gbāsī sari, mamberu sari, taari sari, ²³ tó á zena gbāna á ludanaanikēnaa gūn yīgānaa sari gīngin, tó ádi kēkōa kũ tāmaa kũ á vī baaru nna kũ a màa gūnworo. Ò baaru nna pìi kpà gbē kũ Luda kè zīte lanone pínki kũ makũ Pɔlu, ma gō a kpàri ũ.

Pɔlu zīkena sɔsi gbēnɔne

²⁴ Tera sà maten ponna ke kũ wari kũ maten ke á yāiio. Wari kũ Kirisi kè sɔsi gbē kũ ò de a mè ũnɔ yāin maten pó kũ à gō papa ma mēe gūn. ²⁵ Luda zī dāmene, akũ ma gō sɔsi gbē pìnɔ kpanyīri ũ. À ma zī mà a yā oáre papana. ²⁶ Asiriyā kũ à utena gbēnɔne zaa káaku zaade Luda dí andunia kátero mé à bò Luda gbēnɔne gupuraa sà, ²⁷ Luda ye ò dō lākũ asiriyā pìi gakuri zōkō nà buri pāndenɔ kīnaa. Asiri pìn dí: Kirisi kú á gūn, akũ á wé dɔ gakuria. ²⁸ A waazin odì ke gbē sīnda pínkine, odì lé daómma, odì yā dao gbē sīnda pínkine kũ òndō sīnda pínkio, de ò gé kũ baadio papana Luda are Kirisi gūn. ²⁹ Abire yāi maten zī ke, maten kokari ke kũ a gbāna kũ àten zī ke ma gūnwɔ gbānagbāna.

2

¹ Má ye àgō kokari zōkō kũ maten keáre dō, ákōnɔ kũ Laodiseadenɔ kũ gbē kũ ódi wé sikōleronɔ pínki, ² de n swè le à kpáte, ò lédokōnɔ ke kũ yenyiò, de n wé kē swáswa, ògō Luda asiriyā kũ à de Kirisi pìi ũ dō. ³ A kīnaan òndō kũ dōnaao aruzeke sīnda pínki ùten. ⁴ Mateni abire oáre, de gbēke sún á sáte kũ lénna lékpakōanaaoro yāi. ⁵ Bee tó má kú kááoro, ma nini kú kááo, ma è áten yā ke a zéa, akūsō á Kirisi náanikena gbāna, akũ ma pɔ kè nna.

Pó sīnda pínki pèkeremma Kirisi gūn

⁶ Lākũ a Kirisi Yesu sà á Dikiri ũ nà, àgō kú a gūn le, ⁷ á zīni gō petena a gūn. À kara a gūn, àgō gbāna a náanikēnaa gūn lākũ ò dàáre nà. Àgō kú kũ sáabukpanaao manamana. ⁸ À laakari ke de gbēke sún dōna gbāna kasaáre à á sáte kũ bisāsiri òndō pā korioro. Yā bireno dì bo futekarayānɔ kũ andunia yākenano kīnaame, adi ke Kirisi kīnaanlo. ⁹ Zaakũ Luda kíke sīnda pínki pèkere Kirisia a bisāsirikemee gūn. ¹⁰ Kunna gbē kũ à de gbāna sīnda pínki kũ iko sīnda pínkioo mīde ũ pìi gūn, a sīnda pínki pèkereáwa. ¹¹ A gūn a tōō zō à bò á dà zīn. Adi ke tō kũ bisāsiri dì zōnnenlo, kũ Kirisi dì zōnne. ¹² Zaakũ da'itekēnaa gūn ò á vī káao, akũ a fute káao, kũ a gbāna kũ Luda a fùteo bona gan náani kè yāi. ¹³ Á de gēnɔ ũ yā Luda kīnaa á taarinɔ kũ á dà zīnɔ

yāi, akū Luda á gbá wèndi dufu lèlè kū Kirisio, à sùruu kè kūoo kū ó taarinɔ pínki. ¹⁴ Luda ó taari takada kū à ó dá yān gògo, à sè à pà lía. ¹⁵ Kirisi gana lía gbāna sì dikirinɔ kū gbānadennɔɔa, à bò kúnwo sarapuraa à ní kpe bò, à ní kpan'are kè zìzɔnɔ ũ.

¹⁶ Abire yāi àsun tó gbēke á taari e póblena ke pómína ke dikpe ke mɔ dufu bona ke kámmabogɔɔ yā musuro. ¹⁷ Yā birenɔ pínki bi yā kū ò pì ani su takame, yā pìnɔ bɔkɔtenan Kirisi ũ. ¹⁸ Àsun tó gbē kū àdi a zīda busa éke pó ũ kū àdi donyī ke malaikanɔne á sàte à á bo pó kū á wé péanlo. Wégupu'ena yā mé àdigɔ gbāna gbē bire takane, akū àdi a zīda bi pā a bisāsirikeda laasunnɔ yāi. ¹⁹ À pena Kirisi kū à de mì ũaro. Kirisi gūn mēgu sīnda pínki dì kō kū, ò nākōa kū tīnɔ gbānao, mē pìi dìgɔ gbā lākū Luda ye à gbā nà.

²⁰ Zaakū a ga kū Kirisio andunia yākenanɔ musu, bóyāin adì ní yāditenenanɔ ma lán andunia gbēnɔ bàa? ²¹ Òdi pi, òsun adikīna na n ɔīro, òsun adikīna í kero, òsun ɔ na adiaro. ²² Pó birenɔ pínki dì láka kū ní anfānikenaao. Bisāsiri yādannenan abirenɔ ũ. ²³ Yā birenɔ de lán ɔndɔ yā bàme, zaakū òdi donyī yā tilasi dañne kū zīdabusanaao kū waridɔna ní zīda mēeao. Bee kū abireo àdi kpá ó dànɔnero.

3

Kunna wèndi dufu gūn

¹ Lākū a fute kū Kirisio nà, à tó ludambe yā doáre are, zaakū gwen Kirisi vutena Luda ɔplai. ² À tó á laasun gɔ kú ludambe yānɔa, àsungɔ kú andunia póaro. ³ Zaakū a ga, á wèndi utena kū Kirisio Luda gūn.

⁴ Lākū Kirisi de á wèndi ũ nà, tó à bò gupuraa, ákōnɔ se áni bo káao kū gakurio sà. ⁵ Abire yāi à andunia yā kū ò kú á nèsee gūnnɔ de: Pāpākenaa, wé'iyā, mēfutena, yā vāni nidena kū wākūuo. Pó kū gbē dì a wākū ke gōne a dikiri ũme. ⁶ Yā birenɔ yāin Luda ni pofēna kipa a yāmarisarinɔa. ⁷ Ákōnɔ se, á kú yā pìnɔ gūn yā, ò dòáre are. ⁸ À ɔ gbarē yā dí takanɔi sà: Pofēnaa, zukakanaa, nèse pāsī, gbēsōsōna kū yāpāpā'onaao. ⁹ Àsungɔ éke tokōnero, zaakū a á dà zī kū a yākenanɔ gòala, ¹⁰ a a dufu sè kū à kèkè àten dufu kū de à gɔ lán a Kèri pó bà. ¹¹ Gwe Yudano kū buri pāndenɔ dokōnɔme kū tōzōnadennɔ kū gyɔfɔɔdenɔ kū sēnte gbēnɔ kū wésiradenɔ kū zōnɔ kū zīdadennɔ. Kirisime ní pínki ũ, à kú ní gūn ní pínki.

¹² Abire yāi, lākū Luda á sé a gbē yenyīdenɔ ũ nà, dà kū ò de à daáwanɔn dí: Wēnda, gbēke, zīdabusanaa, busēke kū menao. ¹³ À kō fō. Tó yāke sù à á ká kū kōo, à sùru ke kū kōo. Lākū Dikiri sùru kè káao nà, à ke kū kōo le se. ¹⁴ A pínki musu à yenyī kū àdi yā

pìno kakara swáswa daáwa. ¹⁵ À tó aafia kũ à bò Kirisi kĩnaa kí ble á swèe gũn, zaakũ kunna kũ k̄so aafiaan Luda á sísia mèdok̄no deno ũ. Àḡo Luda sáabu kpá. ¹⁶ À tó Kirisi yā vuteki le á nèsen manamana. À yā dak̄ne, à lé dak̄sa kũ ōnd̄o s̄inda pínki. Sáabukpanaa gũn à lè sí Ludane á swèe gũn kũ zaburao kũ tókpanaa kũ donyĩ lè no. ¹⁷ Pó kũ áten ke ke kũ áten o pínki, à ke kũ Dikiri Yesu t̄so, à De Luda sáabu kpá a gāi.

Luda gbēno kunna kũ k̄so

¹⁸ Ák̄no no gbēno, á baadi ḡo m̄i nate a zāne. Len à kũ à ke Dikiri gũn e. ¹⁹ Ḡo gbēno, á baadi ḡo ye a nan̄oi. Àsunḡo p̄asĩ kũnworo. ²⁰ Néno, à á de kũ á dao yā ma yā s̄inda pínki gũn, zaakũ abire mé àdi ká Dikirigu. ²¹ Deno, àsun á néno nèse fute à n̄ po yakaro. ²² Z̄no s̄o à á andunia dikirino yā ma yā s̄inda pínki gũn. Àsun zĩ keñne n̄ wé yairo. À zĩ keñne kũ nèse mèn doo, zaakũ Dikiri v̄nakerino á ũ. ²³ Yā kũ áten ke pínki, àḡo ke kũ yāpurao, lánd̄o Dikirin áten kene bà, adi ke bisāsirinlo. ²⁴ Àḡo d̄o kũ áni Dikiri láada le á baka ũ. Dikiri Kirisin áten doi. ²⁵ Yāvānikeri ni a vāni gbè le. Luda di gbēke wé gwaro.

4

¹ Ák̄no dikirino, à á z̄no gwa a zéa súsu. Àḡo d̄o kũ ák̄no se á Dikiri v̄i musu.

² À á z̄ida kpá aduakēnaaa kũ itēkēnaao kũ sáabukpanaa. ³ À wé ke wēre Ludaa do, à zé bowere ò a yā waazi ke, ò Kirisi asiriyā oñne. Abire yāin ò ma dai kpésiran. ⁴ À wé kemene mà yā p̄i o swáswa, lākũ à kũ mà o nà. ⁵ Àḡo á z̄ida kũna d̄o Yesusariden̄o té kũ ōnd̄o. Àḡo yā kũ Luda a zé bòáre ke a ḡo. ⁶ À tó á légb̄e ḡo nna àḡo karana v̄i, de àḡo d̄o lākũ áni yā lí baadia nà.

Lézammanaa

⁷ Ó gbē yenyĩde Tikiku ni ma baaru kpáare pínki. Àkūme z̄ikeri náanide ũ, ó z̄bleri dakeme Dikiri zĩ gũn. ⁸ Abire yāime mateni a z̄íawa de à ó kunna oáre, à laakari le à kpáte.

⁹ Á gbēndo Ōnesimu, ó gbē yenyĩde náanide ten su k̄ao. Oni p̄o kũ ó kú a gũn gu dia oáre pínki. ¹⁰ Arisitaku kũ ó kú lele kpésiran f̄o kpáawa kũ Baanaba dakūna Maakuo. Ò Maaku yā oáre k̄o. Tó à sù á k̄inaa, à gbānake kpáne. ¹¹ Yesu kũ òdi pine Yusutu f̄o kpáawa do. Yuda kũ óten kpata kũ à bò Luda k̄inaa zĩ ke leleno lén gwe. Ma laakari kpatena kũnw̄o. ¹² Á gbēndo Epafara, Kirisi Yesu z̄bleri f̄o kpáawa. Àdiḡo ania ke kũ aduakēnaáre o ḡo s̄inda pínki, de à le à k̄asara kú àḡo papana Luda p̄oyenyĩnaa gũn. ¹³ Mani f̄o mà a sèeda ke kũ áten zĩ keáre

manamana, ákōñō kŭ Laodiseadenō kŭ Ierapōlidenō. ¹⁴ Ó likita yenyĩde Luku kŭ Demasio fō kpàáwa. ¹⁵ À fō kpá ó gbē kŭ ò kú Laodiseanōa kŭ Ninfao kŭ sōsi gbē kŭ òdi kō kakara a beano. ¹⁶ Tó a takada dí kyó kè, à kpá Laodisea sōsi gbēnōa ò a kyó ke, gbasa à ní pó kyó ke se. ¹⁷ À o Akipune, à laakari dō Dikiri zĩ kŭ ò dāneea, à a mì de. ¹⁸ Makŭ Pōlu makŭ mé ma yā dí kè kŭ ma zĩda o, ma fō kpàáwa. À tó ma kunna kpésiran yā gō dōágu. Luda gbēke kéáre.

TESALONIKADENƆ TAKADA KAAKU

TesalonikadenƆ zémɔnnɛnaa

¹ Makū Pɔlu kū Silasio kū Timɔtio, ókɔ̀nɔ̀ mé o takada díkĩna kè Tesalonika sɔsi gbɛ̀ kū ò kú De Luda kū Dikiri Yesu Kirisio gūnnɔ̀nɛ. Luda gbɛ̀ke kɛ́áre, à á gba aafiaa. ² Ó aduakɛnaa gūn á yā digɔ̀ dɔ̀ógu gɔ̀rɔ̀ sīnda pínki, odigɔ̀ Luda sáabu kpá á pínki yā musu. ³ Lákū áten zī ke á ludanaanikɛnaaa nà, áten kokari ke yenyī gūn, akūsɔ̀ áten mɛna ke wédɔ̀na ó Dikiri Yesu Kirisii yāi, yā pìnɔ̀ digɔ̀ dɔ̀ógu Luda ó De are. ⁴ Ó gbɛ̀ Luda yenyīdenɔ̀, ó dɔ̀ kū Luda á sé, ⁵ zaakū kū o baaru nna kpááre, ódi su kū yā'onaao adoro, o su kū Luda Nini gbānaome, yā pì ó kūna gbāna manamana. Á dɔ̀ lákū ó kú á té nà á aafia yāi, ⁶ akū a gɔ̀ ókɔ̀nɔ̀ kū Dikirio dàdarinɔ̀ ũ. Wari zɔ̀kɔ̀ gūn a yā pìi sì kū pɔ̀nna kū Luda Nini dàáguo, ⁷ akū a zé m̀ Yesude kū ò kú Masedonia b̀usu gūnnɔ̀nɛ kū Girisi b̀usuuo pínki. ⁸ Dikiri yā b̀ò á kĩnaa, adi zɛ Masedonia kū Kirisio adoro, á Yesu náanikɛna yā dàgula pínki, à baarukpana vī doro. ⁹ Òten o lákū o zé lè á kĩnaa nà, lákū a kpe li t́ananɔ̀nɛ, a are d̀ Ludaa nà, akū áten do Luda Wèndide Yāpuradei, ¹⁰ áteni a Né Yesu kū à a f̀t̀te bona gan dā ari à bo ludambe, à su ó sí pɔ̀fɛ̀ kū Luda ni kipańmaa.

2

Pɔlu zīkɛna Tesalonika

¹ Ma gbɛ̀nɔ̀, á dɔ̀ kū á zīdao, kū ó zé lena á kĩnaa dí ke pāro. ² Á dɔ̀ lákū ò wé t́awá nà, o wari kè káaku zaa Filipi, akū Luda ó gbá swèè, o a baaru nna kpááre kokari kū kokario. ³ Ó nakaranaáwa de éke zé yā ũro. Ódi ke laasun vāni ke á takikɛna yāinlo. ⁴ Lákū Luda ó ká a baaru nna kpanaaa nà, len odì kpáńne le, adi ke bisāsiri pɔ̀yeinan óten wetero, sé Luda ó laasun t́aasikeri pó. ⁵ Á dɔ̀ kū ódi yā nnanna o gbɛ̀kenɛro, akūsɔ̀ ódi yāke ke kū manafikio wākū yāiro. Ludan ó sèedade ũ. ⁶ Ódi sáabu wete bisāsiri kĩnaaro, ákɔ̀nɔ̀ ke gbɛ̀ pāndenɔ̀. ⁷ Bee kū ó a zé vī ò gɔ̀áre aso ũ ó Kirisi z̀irikɛna yāi, o kè kááo busɛbusɛ, lákū nɔ̀gbɛ̀ nérande dì laakari dɔ̀ a néa nà. ⁸ Kū ó yeái manamana yāi, ódi zɛo ò baaru nna kū à b̀ò Luda kĩnaa kpááre adoro, kū ó zīda kpááwanaaome dɔ̀, zaakū a gɔ̀ ó gbɛ̀ yenyīdenɔ̀ ũ. ⁹ Ma gbɛ̀nɔ̀, à tó ó zīkɛna kū wario yā dɔ̀águ. Gɔ̀rɔ̀ kū óten baaru nna kū à b̀ò Luda kĩnaa pì kpááre, odigɔ̀ zī ke f́anantɛ̀ kū gwāanio, de òsun gɔ̀ á gbɛ̀kenɛ aso ũro yāi. ¹⁰ Ákɔ̀nɔ̀mɛ ó sèedadɛnɔ̀ ũ, kū Ludao dɔ̀, kū ó kú ákɔ̀nɔ̀ kū a Yesu náani kè̀nɔ̀ té a zéa nèsɛpuradenɔ̀ ũ taari sari. ¹¹ Á dɔ̀ kū o yā kè á baadine

lákū de di ke a nénɔne nà. ¹² O lé dàáwa, o á nèsɛɛ kpàtéáre, o nakaraáwa, de á kunna ke lɛɛɛ kū gbē kū Luda n̄ ká kpata gakuride kū à bò a kīnaannɔ.

¹³ Kū a Luda yā kū o òáre p̄i mà, ádi dite bisāsiri p̄o ūro, a si lákū à de nà, Luda yā yāpura ū. Àkū mé àtɛn zī ke ákɔnɔ kū átɛni a náani kenɔ gūn. Abire yāi dɔ odiḡɔ Luda sáabu kpá lakanaa sari. ¹⁴ Ó gbēnɔ, á yā kè lɛɛɛ kū Luda gbē kū ò kú Kirisi Yesu gūn zaa Yudeanɔ, zaakū á b̄usudenɔ wé t̄ááwa se lákū Yudanɔ t̄ám̄ma nà. ¹⁵ Yudanɔ Dikiri Yesu dè kū annabinɔ dɔ, akūs̄ ò p̄ewá. N̄ yā di ká Luda guro, ò iberɛɛ sè kū gbē s̄inda p̄inkio. ¹⁶ Òdi kpáwɛɛ ò yā kū Luda di gbē sura bao o buri p̄andenɔne. Len durunna kū òdiḡɔ ke gɔrɔ s̄inda p̄inki òdiḡɔ didik̄sa lɛ. Luda p̄ofē k̄ipa n̄ musu sà.

Tim̄oti zīna Tesalonika

¹⁷ Ó gbēnɔ, kū o k̄ék̄sa gɔrɔ pla, wé mé adi k̄s̄ ero, ama ó laasun kúáwa. O á bege kè manamana, o m̄ɛ wà kū ò wé sik̄ɔlɛ. ¹⁸ Ó ye ò su á gwa dɔ. Makū P̄olu ma suna zé w̄ɛtɛ à de ḡɛn dɔ ke ḡɛn plala, akū Setan kpàwɛɛ. ¹⁹ Tó ó Dikiri Yesu sù, dí mé aniḡɔ de ó t̄ámaa kū ó p̄onnao kū ó ḡàzubɔɔ ū a are á baasii? ²⁰ Zaakū ákɔnɔmɛ ó gakuri kū ó p̄onnao ū.

3

¹ Kū ódi f̄s̄ ò m̄ena doro, o zɛo ò ḡs̄ Atɛni ó t̄ɛnɛ, ² o ó gbēndo Tim̄oti, Luda zīk̄eri dake Kirisi baarunnakpanaa gūn z̄íáwa, de à á gba gbāna à á n̄ɛɛ kpàtéáre á ludanaanikɛnaa gūn, ³ de á gbēke laakari sún fute w̄ét̄ámmānaa p̄i yāiro. Á d̄s̄ kū á z̄ídao kū Luda abire taka òt̄ɛwɛɛ. ⁴ Gɔrɔ kū ó kú á k̄inaa, o ḡinake o òáre kū oni wé t̄áwá, akū à kè lɛ lákū á d̄s̄ nà. ⁵ Abire yāi kū mani f̄s̄ mà m̄ena doro, ma a z̄i à á ludanaanikɛna gwa. Ke Ibilisi á ȳs̄ à á gwá, ó z̄i kè p̄an yá, ó d̄s̄ro.

⁶ Kū Tim̄oti sù sà, à á ludanaanikɛna kū á yenyĩ baaruu kpàwɛɛ. À p̄i ó yā òdiḡɔ d̄ógu kū laasun manao, akūs̄ átɛni ó bege ke lákū ótɛni á bege ke nà. ⁷ Ma gbēnɔ, á ludanaanikɛna yā mé à tò ó laakari kpatena á yā musu ó w̄ét̄ámmāna kū ó wario gūn p̄inki. ⁸ Zaakū á zena ḡinḡin Dikiri gūn, tera o ïam p̄a sà. ⁹ Óni f̄s̄ ò Luda sáabu kpá á yā musu. O ó Luda sáabu kpá manamana kū p̄onna z̄s̄k̄s̄ kū òdi ke a are á yāiio. ¹⁰ Gwāani kū f̄anant̄ɛo òdiḡɔ wé ke manamana, de ò le ò wé sik̄ɔlɛ, ò p̄ó kū à k̄ia á ludanaanikɛnaa gūn papaáre.

¹¹ Luda ó De kū ó Dikiri Yesuo zé porowɛɛ ò su ò á gwa. ¹² Dikiri yenyĩ kū á v̄i kū k̄s̄o kū gbē s̄inda p̄inkio karaáre, à dadaála lán yenyĩ kū ó v̄i k̄ááo bà, ¹³ à á sw̄ɛ gba gbāna de àḡs̄

kun gbāsī sari taarisaridenŃ ũ Luda ó De are ó Dikiri Yesu kŭ a gbēno pínki sugŃŃa.

4

Kunna lákŭ Luda yei nà

¹ Yā kŭ à gŃn dí, ma gbēno, a mà ó kīnaa lákŭ à mana á kunna ká Ludagu nà. Á kunna de le kŃ, ama óten wé keáwa, óten kúte keáre ó Dikiri Yesu gŭn, àgŃ kun le àgŃ géo. ² Á yā kŭ o dàáre kŭ Dikiri Yesu tó dŃ. ³ Luda ye á kunna gŃ adona, à mì kē pāpākenaaa. ⁴ Á baadi gŃ a zīda kŭna dŃ kŭ bēereeo gbāsī sari, ⁵ adi ke kŭ dà vāni nidēnaao lán kifiri kŭ ò Luda dŃronŃ bànlo. ⁶ Yā pīi musu gbēke sún a gbēdake taki ke ke à taari kenero, zaakŭ Dikiri ni wé tā yā bire taka kèrinŃ a lákŭ o gīnake o òare nà, o á sã gào. ⁷ Luda dí ó sísi ògŃ kŭ kŭ gbāsīoro, séde ó kunna gŃ adona. ⁸ Abire yāi gbē kŭ à gī yādannena díi, adi ke bisāsirin à gīro, Luda kŭ àdi a Nini kŭ à kŭ adona daógun à gī.

⁹ Óni le ò yekŃina yā oáero, zaakŭ kŭ á zīdao Luda yekŃinaa dàáre. ¹⁰ Á kunna de le kŃ, á ye ó gbē kŭ ò kŭ Masedonia bŭsu gŭnnŃ ní pínki. Ma gbēno, o lé dàáwa, àgŃ ke le àgŃ géo, ¹¹ à zé wete àgŃ kun yáketete sari, á baadi á zīda yā ke à á zīda zī ke, lákŭ o òiteáre nà, ¹² de á kunna le à ká bàaidenŃgu, de àsun fu á zīdaa à da gbēkeiro.

Dikiri sunaa

¹³ Ma gbēno, o ye àgŃ yāpura dŃ gbē kŭ ò andunia tòno yā musu, de á pŃ sŭngŃ sira lán gbē kŭ ò támaa vīronŃ bàro yāi. ¹⁴ Zaakŭ o sì kŭ Yesu gà à fŭte, len dŃ Luda ni tó gbē kŭ ò andunia tò Yesu gŭnnŃ era ò su káao lele.

¹⁵ Yā kŭ óten oáre díkīna bi Dikiri yādannenaame. ÓkŃno gbē kpara kŭ ónigŃ kun ari Dikiri sugŃŃ zīnŃ, óni do gbē kŭ ò andunia tòo pīnŃne arero. ¹⁶ Dikiri mé ani bo ludambe, à kipa kŭ yāditenneanao kŭ malaika gbē zŃkŃŃ kŃtooo kŭ Luda kákáki Ńo, gbē kŭ ò gà Kirisi gŭnnŃ ni vu bona gan káaku, ¹⁷ abire gbera ókŃno gbē kpara kŭ ó kunnŃ, oni ó séte kŭíwo lele ari ludambe lukun ò da Dikirile ía gŭn, gbaso ògŃ kŭ káao ari gŃŃ sīnda pínki. ¹⁸ Abire yāi à kŃ laakari kpáte kŭ yā pīio.

5

¹ Ma gbēno, yā pī kēna ke a kegŃŃ oárena zé vīro, ² zaakŭ á dŃ sãnsã lákŭ kpāni dì su gwāani nà. Len anigŃ de Dikiri sugŃŃ zī le. ³ Tó gbēno ten pi, ó aafia, ó kun ó laakariia, kakatena ni surŭma kãnto lákŭ né'iwāwā dì su nŃsindarea nà, oni boro. ⁴ ÁkŃno sŃ ó gbēno, á kŭ gusiranlo, gŃŃ pī ni suáwa lán kpāni bàro, ⁵ zaakŭ gupura gbēnŃn á ũ, fānantē gbēnŃn á ũ á pínki. Gwāani ke gusira gbēnŃn ó ũro. ⁶ Abire yāi òsun i o lán dakenŃ

bàro. Ò itē ke ògõ kú ó laakariia. ⁷I'orinŃ dì i o gwāani, wēderinŃ sŃ òdi wēde ke gwāani. ⁸ÓkŃŃ sŃ, zaakū fānantē gbēnŃŃ ó ũ, ògõ kú kú laakariio, ò ludanaanikena kú yenyīo da mò uta ũ, ò surabana tāmaa kú mò fūra ũ. ⁹Zaakū Luda dí ó dite à pŃfē kipawáro. À ó dite à ó sura ba ó Dikiri Yesu Kirisi gāime. ¹⁰Àkū mé à gà ó yāi de ògõ kú kāao, tó ó bēne ke o andunia tòn yá. ¹¹Abire yāi à lé dakŃa, à kŃ gba gbāna, lākū áten ke nà.

Pɔlu yaditena TesalonikadenŃne

¹²Ma gbēnŃ, o wé kēáwa, à bèere lí gbē kú òdi zī ke á ténŃne, kú ò iko vīáwa Dikiri gūn, òteni á da zéanŃ. ¹³À n̄ gakuri dŃŃne manamana yenyī gūn zī kú òten ke yāi. Àgõ nna kú kŃo. ¹⁴Ma gbēnŃ, o lé dàáwa, à fayasaridenŃ da zén, à gbē yīdanŃ gba swèe, à laakari dŃ gbānasaridenŃa, à mēna kú gbē sīnda pínkio. ¹⁵À laakari ke, á gbēke sún a vāni fīna bo kú a vānioro. À zé wete àgõ a mana kekŃne kú gbē sīnda pínkio gŃŃŃ sīnda pínki.

¹⁶Àgõ kú kú pŃnnao gŃŃŃ sīnda pínki. ¹⁷Àgõ adua ke lakanaa sari. ¹⁸Àgõ Luda sáabu kpá yā sīnda pínki musu. Abire mé à deáre a pŃyenyīna ũ Kirisi Yesu gūn. ¹⁹Àsun Luda Nini té kú àdi kángu dederó, ²⁰àsun annabikēyā gya boro. ²¹À yā sīnda pínki tàasi ká, àgõ a mana kūna, ²²à mì kē vānikena buri sīnda pínkia.

²³Luda Aafiade tó á kunna gŃ kú adona yā sīnda pínki gūn, à á nini kú á wēndiio kú á mēeo dākŃpāáre aafia taari sari ari ó Dikiri Yesu Kirisi sugŃŃŃ. ²⁴Luda kú à á sísi à á sé náani vī, ani yā pì keáre.

²⁵Ma gbēnŃ, à adua kewēre. ²⁶À fŃ kpá ó gbēnŃa n̄ pínki kú Luda gbēnŃ lēpemmaanao. ²⁷Ma naáre Dikirii, à takada dí kyó ke ó gbēnŃne n̄ pínki. ²⁸Ó Dikiri Yesu Kirisi gbēke keáre.

TESALONIKADENŃ TAKADA PLADE

Yakpatekena Kirisi sugɔɔa

¹ Makū Pɔlu kū Silasio kū Timɔtio, ókɔnɔ mé o takada díkĩna kè Tesalonika sɔsi gbē kū ò kú Luda ó De kú Dikiri Yesu Kirisioo gũnnɔnɛ. ² De Luda kú Dikiri Yesu Kirisio gbēke keáre, à á gba aafiaa.

³ Ó gbēnɔ, à kù ògɔ Luda sáabu kpá á yá musu gɔɔ sĩnda pínki, lákú à mana nà, zaakú á ludanaanikena ten gé are manamana, akúsɔ yenyĩ kú á baadi vĩ kú kɔo ten kara. ⁴ Abire yáì odì lé gbē á yá musu Luda sɔsinɔ gũn, lákú áten wétammanna kú wari pínkió fɔ nà kú menao kú ludanaanikenaao. ⁵ Abire mɔwɛɛ kú Luda dì yá gɔgɔ kú gbēnɔ a zéame. Abire yáì a ka à gē kpata kú à bò Luda kĩnaa gũn kú áten wari ke a yáì. ⁶ Luda dì yá ke a zéame. Ani wé tã gbē kú òten wé tãáwanɔa, ⁷ ani ákɔnɔ kú òteni wé tãáwanɔ gba ãampaki kú ókɔnɔ, tó Dikiri Yesu bò ludambe kú a malaika gbãnanɔ ⁸ kú tévuraa. Ani wé tã ludadõrisari kú odì ó Dikiri Yesu baaru nna síronɔa. ⁹ Kakatena lakanasarin Luda ni wé tãomma. Oni ñ kpake Dikiri are kú a gbãna gakurideo. ¹⁰ Tó à sù gɔɔ pì zĩ, ani tó bo a gbēnɔ yá musu, gbasaa náanikerii pìnɔ a mana bo ñ pínki. Anigɔ kú ñ té, zaakú a yá kú o òáre sù.

¹¹ Abire yáìn odìgɔ adua keáre baala'i, de ó Luda tó á kunna ká gwena kú à á sísia, à yá mana kú a ze kú a kenaaonɔ kú zĩ kú áten ke a náanikena gũnnɔ pínki papaáre kú a gbãnao. ¹² Dikiri Yesu tó ni bo á musu, ákɔnɔ sɔ á tó ni bo a musu ó Luda kú Dikiri Yesu Kirisi piio gbēke yáì.

2

Ludayadarisari

¹ Ó gbēnɔ, Yesu Kirisi suna kú ó kɔkakaranaao de ò daale yá musu, o wé kèáwa, ² àsun tó á laakari fute aragaró. Tó annabi yáke waazi ke takada kú ò pì à bò ó kĩnaa pì, Dikiri sugɔɔ kà kò, àsun bídi kero. ³ Àsun tó gbēke á sãte kú yá bire takaoro, zaakú gɔɔ bire ni suro, séto gbēnɔ bona Luda kpe gɔɔ kà gĩa kú ludayadarisari kú à mii pè kakatena zéa bona gupuraa. ⁴ Ani gí pɔ kú òdi ñ dìte dikiri ùnɔi kú pɔ kú òdi donyĩ keñnenɔ pínki, ani a zĩda bi deñla, ani gé à vute Luda kpén, à a zĩda dìte Luda ù se. ⁵ Gɔɔ kú má kú kãáo ma yá pì òáre. Ádi dɔnloo? ⁶ Á dɔ pɔ kú àteni a dádã de àsun bo a gɔɔ áro yá? ⁷ Zaakú ludayádanasari ten ɔ tá asiri gũn kò. Ani boro, séto gbē kú àten kpáne gò zén baasiro, ⁸ ludayádarisarii pì ni gbasaa à bo sà. Dikiri Yesu ni a de kú a lé'iao, à a kakate kú a suna gakurio. ⁹ Ludayádarisari pì

ni su kŭ Setan gbānao à daboyānŃ kŭ yābonsarēnŃ ke kŭ sèeda éke buri sīnda pínki. ¹⁰ Ani manafiki buri sīnda pínki ke gbē kŭ ò m̀i pè kakatena zéanŃne, kŭ ò g̀i yāpura kŭ ani n̄ sura bai yāi. ¹¹ Abire yāi Luda ni likarana pāsī zīr̄ma de ò éke náani ke. ¹² Yā ni gbasā à vute gbē kŭ odi yāpura síro kŭ òdi pŃnna ke kŭ a vānionŃa n̄ pínki.

Luda á sé de à á sura ba

¹³ Ó gbē Dikiri yenyīdenŃ, à mana ògŃ Luda sáabu kpá gŃŃ sīnda pínki á yā musu, zaakŭ Luda á sé zaa káaku, de à bo kŭ a Nini kŭ à tò o gŃ a pŃ ū gbānao á yāpura sina yāi. ¹⁴ Luda á sísi à á sé baaru nna kŭ o kpáare yāi, de á baka gŃ kŭ ó Dikiri Yesu Kirisi gakuri gŃn. ¹⁵ Abire yāi ó gbēnŃ, à ze gbāna, àgŃ yā kŭ o dàare kŭ léo ke takada gŃn kŭna. ¹⁶ Ó Dikiri Yesu Kirisi kŭ Luda ó Deo yewáí, a gbēke gŃn à ó laakarii kpàtewere ari gŃŃ sīnda pínki, à tāmaa mana dàógu. ¹⁷ Á á laakari kpáteare, à á gba gbāna yāmanakena kŭ yāmana'onaaŃ gŃn pínki.

3

À adua kewere

¹ Yā kŭ à gŃn dí, ó gbēnŃ, à adua kewere, de Dikiri yā le à dagula likalika, àgŃ bèere vīnne lākŭ à vī á kīnaa nà. ² À adua kewere de à ó bo gbē vāni dŃŃsaridenŃ Ńī, zaakŭ adi ke gbē sīnda pínki mé à Luda yā síro. ³ Dikiri náani vī, ani á gba gbāna, ani á sí a vānia. ⁴ O á náani kè Dikiri gŃn kŭ áten yā kŭ o òareŃŃ ke, akŭsŃ ánigŃ ke. ⁵ Dikiri tó à Luda yenyī kŭ Kirisi menao gbáze dŃ á swèn.

Òsun ma'a kero

⁶ Ó gbēnŃ, o naare Dikiri Yesu Kirisii, à kē ó gbē kŭ ò ma'a vīnŃa, kŭ òdi zī ke kŭ yā kŭ o dànn̄oronŃ. ⁷ Á dŃ kŭ á zīdao, kŭ à mana àgŃ té ó ágbai, zaakŭ ma'adenŃn Ń ū gŃŃ kŭ ó kŭ á téro. ⁸ Ódi gbēke pŃble sí o blè fīnabonaa sariro, o zī kè gwāani kŭ fānantēo, o wari kè ari í síwá, de òsun gŃ á gbēkenē aso ūro yāi. ⁹ Ó a zé vī à kpáwáí, ama o kè le de à ó ágba sé yāime. ¹⁰ GŃŃ kŭ ó kŭ kááo, o d̄ite kŭ gbē kŭ à ye zīkenaaairo ni pŃ blero. ¹¹ O mà kŭ á gbēkenŃ ma'a vī, òdi pŃke kopiro, séde gudē. ¹² O d̄ite gbē bire takanŃne, o nañne Dikiri Yesu Kirisii, ò vuteki kŭ ò zī ke ò n̄ zīda gwa.

¹³ ÁkŃnŃ sŃ ó gbēnŃ, àsun kpasa kŭ yāmanakēnaaoro. ¹⁴ Tó gbēke dí yā kŭ o òare takada dí gŃn daro, à a yā bo à d̄ite. Àsun kakara káaoro, de wé'i le à a kŭ yāi. ¹⁵ Ama àsun a sé á ibere ūro, à lé daa á gbēndo ū.

¹⁶ Dikiri Aafiade á gba aafia gŃŃ sīnda pínki yā sīnda pínki gŃn. Dikiri gŃ kŭ kááo á pínki. ¹⁷ Makŭ PŃlu makŭ mé ma

fɔkpammana díkĩna kè kũ ma zĩda ɔɔ. Abirekũme ma takada pĩnki sèeda ũ, len madì kē le. ¹⁸ Ó Dikiri Yesu Kirisi gbēke keáre á pĩnki.

TIMŌTI TAKADA KAAKU

Yadannerinɔ gbana laakarii

¹ Makū Pɔlu, Kirisi Yesu z̄irii lākū Luda ó Surabari kū Kirisi Yesu kū ó wé d̄oio d̄itemene nà, ² ma takada dí k̄enne Timŏti, ma né'ina Yesu zé gūn. De Luda kū ó Dikiri Kirisi Yesuo gbēke kenne kū s̄uruuo à n gba aafiaa.

³ Lākū ma nakamma nà gɔɔ kū maten gé Masedonia b̄usun, ñ ḡ Efesu ñ o gbēkenɔne òsun yā kū àdi k̄ó sé kū Luda yāoro dañne doró. ⁴ Òsun laakari d̄o gara kū dizinɔ t̄ó k̄onwena kū à lé v̄irooa doró. Abire dì su kū lékpak̄ōanaaooome. Àdi t̄ó Luda z̄i kū àdi bo a náanikenaa gūn gé arero. ⁵ Ma yā p̄ii d̄ite de òḡō yenyī v̄i yāime, yenyī kū àdi bo n̄esepura kū laasunlena dok̄onɔ kū ludanaanikena manafikisarioo gūn. ⁶ Gbēkenɔ p̄ā yā p̄inɔne ò ḡē yā p̄āp̄ā onan. ⁷ Ò ye òḡō de Musa doka yādannerinɔ ū, ama ò yā kū òten o gbáze d̄ōro ke yā kū ò z̄ēanɔ.

⁸ Ó d̄ō kū doka p̄i mana, t̄ó gbē ten z̄i kea a z̄éa. ⁹ Ó d̄ō d̄o kū Luda dí doka d̄ite gbē mananɔ yāiro, séde dokadarisarinɔne kū s̄āgbānadennɔ kū ludawekerisarinɔ kū durunnakerinɔ kū ludad̄ōrisarinɔ kū donȳirisarinɔ kū de kū dao d̄ērinɔ kū gbēderinɔ ¹⁰ kū zinakerinɔ kū p̄āp̄āb̄ēnek̄erininɔ kū lágilaginɔ kū ékedenɔ kū yādimmarinɔ kū gbē kū òdi bo yādannena z̄éde kp̄enɔ ñ p̄inki. ¹¹ Yāzede p̄i k̄ō s̄i kū baaru nna gakuride kū Luda arubarikade a kpanaa n̄amene ma ōio.

Lākū Luda gbēke k̄e Pɔlune nà

¹² Ma Kirisi Yesu ó Dikiri kū à ma gba gbāna s̄āabu k̄e, zaakū à ma náani k̄e à ma se mà z̄i keare. ¹³ Ma a t̄ó b̄ēne s̄i yā, ma wé t̄ā a gbēnɔa, ma gbāna m̄ōñne. Bee kū abireo à s̄uruu k̄e k̄ūmao, zaakū ma k̄e w̄esirakenaa gūmme kū a náanikenasario. ¹⁴ Akū ó Dikiri gbēke z̄ōk̄ō k̄emene, à t̄ó ma a náani k̄e, akū má yenyī kū à de ó p̄ó ū kunna Kirisi Yesu gūn v̄i. ¹⁵ Yā dík̄ina bi yāpurame, à k̄e ò sí ɔplapla. Kirisi Yesu s̄u andunia gūn durunnakerinɔ surabana yāi. Makū, ma durunna mé à de dakenɔ p̄ola, ¹⁶ akū Luda ma w̄ēnda gwà, de mena z̄ōk̄ō kū Kirisi Yesu k̄e kū makū durunnakeri k̄āsaraao bo gupuraa, de àḡō de s̄ēda ū gbē kū oni a náani ke ò w̄ēndi kū àdi lākaro lenɔne. ¹⁷ Luda m̄ēn do légelege, gɔɔ s̄inda p̄inki Kína kū àdi garo akūs̄ òdi a e kū w̄éoro ḡō b̄ēere v̄i kū gakurio gɔɔ s̄inda p̄inki, aami.

¹⁸ Ma né Timŏti, lākū ò ḡīnake ò annabikeyā ò n yā musu nà, maten yā p̄i danne, de ñḡō k̄ūna ñ z̄i mana káo ¹⁹ ludanaanikēnaa gūn kū laakarīio kp̄atēna. Gbēkenɔ yā p̄inɔ

kpà sākoto, akū n ludanaanikēnaa di lé kúte. ²⁰ Imēneū kū Alēsandao kú n té. Ma n kpá Setanwa, de ògō dō kū òdi dōke kū Ludaoro.

2

Donyĩkenaa

¹ Káaku gĩa ma lé dàmma, à adua ke gbē sīnda pínkinē à zé gbēkañne, à kúte ke Ludanē n yāi kū sáabukpanaao. ² À adua ke kīnanōne kū gbānadēno n pínki, de ò le ògō kun aafia yākete sari ludayāmarinō ũ, ó kunna gō bèere vī. ³ Abirekū mé à mana, àdi ká Luda ó Surabarin. ⁴ À ye gbē sīnda pínki surabana le ògō yāpura dō.

⁵ Zaakū Luda mēn dome, akūsō yākekeri kun mēn do Luda kū bisāsirinō dagura, àkūme bisāsiri Kirisi Yesu ũ.

⁶ À a zīda kpà à gbē sīnda pínki bō, akū ò a sēdaa kē a gōra.

⁷ Abire yāi Luda ma dite a kpàkakeri kū a zīriio ũ, de mà a donyī zé yāpurade da buri pāndenōne. Yāpuran maten o, adi ke ékenlo.

⁸ Má ye gōgbēno adua ke gu sīnda pínkia, ò o sé musu gbāsī sari, pōfē kū lékpakōanaao sari. ⁹ Má ye do nōgbēno n zīda keke a zéa yōgōkenaa sari, zīdamōnnēnaa baasi. Adi ke kū mī yōgōde tānaao ke wura kū òso nōmanablebōno ke biza ogodēnoŋlo.

¹⁰ Ò n zīda keke kū yāmanakēnaao lākū à kū nōgbē donyīrinō ke nà. ¹¹ Nōgbēno yā dada yītēna, ò mī nate yā sīnda pínki gūn.

¹² Madì we nōgbēno yā dada gōgbēno ke ògō iko vīnīmaro, séde ògō yītēna kítikiti. ¹³ Zaakū Adamun Luda kē káaku, a gbera Awau.

¹⁴ Adi ke Adamun ò sātēro, nōgbēno ò sātē à gō taaride ũ. ¹⁵ Ama tó nōgbēno mena fō kū ludanaanikēnaao kū yenyīo kū kúadonaao zīdamōnnēnaa baasi, oni né i aafia.

3

Sōsi gbē zōkōno

¹ Yā dīkīna bi yāpurame: Tó gbē ye à ke gbē zōkō ũ, àten zī mana ni de. ² Gbē zōkō gō kun taari sari, nōmēndode ũ, laakaride ũ. Àgō a zīda kūna dō gbē fayade ũ, nibōkūri ũ, gbē kū ani fō à yā dañne ũ. ³ Àsungō de wēderi ke gbē pāsī ūro. Àgō de nēsēdode yāketesaride ũ. Ogo sún done arero. ⁴ Àgō a on kūna dō, a nēno gō mī natēne ògō a odoiki gwa. ⁵ Zaakū tó gbē a on kūna dōro, ani ke dera à fō à Luda sōsi gbēno gwaa? ⁶ Àsungō de Yesude dufu ūro, de àsun ĩa dā à a zīda da yān lán Ibilisi bāro

yāi. ⁷ Àgō tó nna vī Yesusaridenō kīnaa dō, de òsun a tó ĩni sí, à zu Ibilisi tankutenlo yāi.

Sosi kpanyĩrino

⁸ Lemε dō kpanyĩrino gō de gbē bèereɛdenō ũ. Òsungō de lépladenō ũro. Wē yā sún doñne arero. Òsungō de ɔgō vāni weterino ũro. ⁹ Ògō Yesu yā asirino kūna kū nēsepurao. ¹⁰ Ò n yā gwa gīa, tó ódi yāke leńmaro, gbasa ò n dìte kpanyĩrino ũ. ¹¹ Lemε dō n nōnō gō de nōgbē bèereɛdenō ũ, laakaridenō ũ, ògō náani vī yā sīnda pínki gūn. Òsungō de kōrōmōtōdenō ũro. ¹² Kpanyĩri gō de nōmendode ũ, àgō a ɔn kū a nēno kūna dō. ¹³ Gbē kū ò n zī kē a zéano gwena nigō mana, n laakari nigō kpatena n Kirisi Yesu náanikenaa gūn manamana.

Ó donyĩze asiri zōkō

¹⁴ Bee kū maten yā dínō onne, ma dìte mani su n gwa saa. ¹⁵ Tó ma suna sù à gī kē, má ye ñgō dō lākū à kù ògō kun Luda ɔndenō ũ nà. Ɔnde pìnōme Luda Wēndide sosi ũ, yāpura pétéki ũ kū a gbānalekio. ¹⁶ Ó donyĩze asiri kū à bò gupuraa zōkō yāpuramε:

À bò à sù bisāsiri ũ,
Luda Nini yāpura kpàa,
malaikanō a è.
Ò a yā waazi kē burino té,
ò a náani kē andunia gūn,
Luda a sè à tà kāao gakuri gūn.

4

Tēyāno

¹ Luda Nini ò swáswa kū gōrō kpεde gbēkenō ni pā kpá Yesu zéi, ò té yā kū tānanō dì ékedenō da a onanyĩ ò n sáte. ² Manafikide pìnō a mana dōkōne kū a vānioro, n nēse gana lākū ò pi gē wānan ò kēo bà. ³ Òdi gbēno dādā nōsenaai kū zākenaa, akūsō òdi pōble tèbona dìte gbēno, pōble kū Luda kē a náanikeri kū ò yāpura dōno yāi, kū à de ò ble kū sáabukpanaa. ⁴ Pō kū Luda kē sīnda pínki manamε. Òsun a ke tè boro, ò ble kū sáabukpanaa, ⁵ zaakū Luda yā kū ó aduakēnao gbāsī bòn.

Kirisi Yesu zīkeri mana

⁶ Tó n yā pìnō dà n gbēno, ĩnigō de Kirisi Yesu zīkeri mana ũ kū ò gwà kū ó donyĩze yāno kū yādanne mana kū n téiio. ⁷ Ñ mī kē futeokaragara kū àdi kō sí kū Luda yāoroa. Ñ n zīda tūtu ke de ñgō de ludayāmari ũ. ⁸ Mētutukēnaa àre vī fīti, ama dena ludayāmari ũ àre vī yā sīnda pínki gūn, zaakū abire

dì su kũ wèndiio gbāra kũ ziao. ⁹ Yā dīkīna bi yāpurame, à kà ò sí ɔplapla. ¹⁰ Òdi zī ke òdi ɔsi ká a musu, zaakũ ó wé dɔ Luda Wèndidei. Àkũme gbē sīnda pínki Surabari ũ, atēnsa a náanikerinɔ.

¹¹ Ñ yā pìnɔ diteñne ñ dadañne. ¹² Ñsun tó ò n kefennakena gya boro. Ñ tó n kunna zé mɔ Yesu náanikerinɔne yā'onaa gũn kũ yākenaa kũ yenyĩo kũ ludanaanikenaao kũ kunna gbāsī sario. ¹³ Ari màgɔ su ñ wé tā ñ Luda yā kyó ke gbēnɔne, ñ dañne ñ lé daoríma. ¹⁴ Gba kũ Luda dānne gɔɔ kũ ò annabikēyā ò n yā musu, akūsɔ gbē zɔkɔnɔ ɔ nānamma, ñsun pā kpáiro. ¹⁵ Ñ laakari dɔ yā pìnɔ ñ mè kpáa, de gbē sīnda pínki n gena are e. ¹⁶ Ñ n zīda yā kũ n yādannenaao tāsai ká. Ñgɔ gé are kũ yā pìnɔ. Tó n kè le, ñni n zīda sura ba kũ gbē kũ òten sã kpá n yāinɔome.

5

Gyaanɔ kũ don'arɛdenɔyā

¹ Ñsun kpākē mare zɔkɔɔiro. Ñ lé daa lán n de bà. Ñ lé da kefennanɔa lán n vīni kũ n dakūnanɔ bà. ² Ñ lé da nɔgbē zɔkɔɔa lán n da bà, ñ lé da nɔ gbānaa lán n dāre bà kũ nèsɛpurao.

³ Ñ kpá gyaanɔ kũ ò gbēke vīronɔi. ⁴ Tó gyaanɔ néno vī ke daikorenɔ, ò n danenɔ gwanaa dada gĩa n donyīkenaa gũn, ò fīna bo n denɔne kũ n danɔ, zaakũ abirekũ dì ká Ludagu. ⁵ Gyaanɔ kũ à gbēke vīro wé dɔ Ludai, àgɔ adua ke àgɔ kpányī gbekaa gwāani kũ fānantɛo. ⁶ Gyaanɔ kũ a zīda pɔyeinaa di done are bi gèeme, bee tó à bēne. ⁷ Ñ yā pìnɔ dañne de gbēke sún n taari ero. ⁸ Tó gbē teni a danenɔ gwaro, atēnsa a ɔndenɔ, à bò Luda yā kpeme, Yesusaride deala. ⁹ Nɔgbē kũ à de ò da gyaanɔ tén di: Nɔgbē kũ à kà wè baaakɔ, akūsɔ à zā kè gèn do, ¹⁰ ò a dɔ yāmanakeri ũ, négwari mana ũ, nibɔkūri Luda gbēnɔ gbá pìpiri ũ, takaside kpányīri ũ, nɔgbē kũ à mèe kpá yāmanakena pínkia ũ. ¹¹ Ñsun gyaanɔ nɔ gbānanɔ danlo, zaakũ tó n gɔ nidēnaa fùte, n nana Kirisia ni busame, onigɔ ye ò zā ke, ¹² ò n zīda da yān, kũ ò lé kũ ò sènne yā gbòro yāi. ¹³ Abire gbera òdi ma'a dada, òdigɔ gēgē ɔn kũ ɔnnwo. Adi ke ma'adenɔme n ũ adoro, òdi gɔ gbēpiri guderinɔ ũme dɔ, òdi yā kũ à de ò oro o. ¹⁴ Abire yāi má ye gyaanɔ nɔ gbānanɔ zā ke, ò né i ò laakari dɔ bea, de òsun ó iberenɔ gba zé ò ó tó vāni síro yāi. ¹⁵ Ñ gbēkenɔ bò ò tē Setanyī kò. ¹⁶ Tó Yesude nɔgbē ke gyaanɔnɔ vī a bea, àgɔ kpányī. Àsun tó ò gɔ ɔsine aso ũro, de ò le ò kpá gyaanɔ kũ ò gbēke vīronɔi yāi.

¹⁷ Gbē zɔkɔ kũ àdi doñne are a zéaa kà ò fīna bonɛ leu pla, atēnsa gbē kũ à waazikena kũ yādannenaao kokari vī. ¹⁸ Luda yā pi: Àsun léso da zù kũ àten pó gbēnero. À pì dɔ: Zīkerii kà à

a làada le. ¹⁹ Ñsun gbē kū à sù kū gbē zōkō káarao yā síro, séto sèedadeno kà gbēnon pla ke aakō baasiro. ²⁰ Ñ kpākē gbē kū ò durunna kēnci gbē sīnda pínki wára, de vīna le à gbē kparano kū. ²¹ Ma nanne Luda kū Kirisi Yesuooi kū malaika kū à n sēno, ñgō yā pìno kūna, ñsun gbēke tē boro. Ñsun yāke ke gbēkenē úblembe yāiro. ²² Ñsun wā ñ na gbēa ñ a da Luda zīnlo. Ñsun tó n gō kú gbēke durunna gūnlo. Ñgō n zīda kūna gbāsī sari. ²³ Ñsun í pā mi atēnero. Ñgō sèwē gá fíti n nēse yāi kū n gyākēna gēn baaakō.

²⁴ Gbēkeno durunna di bo gupuraa ari ògō gé a yā gōgō kúnwo, gbēkeno sō n pó di bo likalikaro. ²⁵ Leme do yāmanakenaa di bo gupuraa, bee a kū odi ero ni le à gō utenaro.

6

¹ Gbē kū ò de zò ūno n dikirinō dite gbē bèerēdeno ū ò mi nateñne a sīnda pínki gūn, de òsun Luda tó kū yā kū odi dañeō vāni boro yāi. ² Gbē kū n dikirinō de Yesu náanikeri ūno sún doke kúnwo kū ò de kō gbēno ū yāiro. Ò zò bleñne manamana, zaakū gbē kū òteni n zī àre bleno bi Yesu náanikerinome, n gbē yenyidenome. Ñ yā pìno dañe, n lé daoríma.

Yena ɔɔi

³ Tó gbēke ten yā pānde dañe, akūsō adi ze kū ó Dikiri Yesu Kirisi yāzedeo kū ó zé yādannēnaaoro, ⁴ iadāriime, à yāke dōro, lékpakōana kori kū yāgwana lakanasario a kù gyā ū. Yā bireno di tó gbēno nēsegōba kpá, ò fiti ke, ò kō sōsō, ò laasun vāni lé kū kōo, ⁵ ògō ñni kū kōo. Gbē pìno laasun kotina, yāpura n kē, òdigō da donyīkenā bi ɔɔwetezeme. ⁶ Donyīkenāa àre zōkō yāpura, tó gbē zè kū pó kū à vīo. ⁷ Zaakū ódi su kū pōkeo andunia gūn laro, óni tá kū pōkeo sōro. ⁸ Tó ó pōble kū pōkasanō vī, abirekū mō le. ⁹ Gbē kū ò ye ò gō aruzekede ūno di n zīda da yōgwana tankuten. Pónidēna mīsari kari di gēngu à n kpá kisira kū kakatēnaaooi. ¹⁰ Yena ɔɔi mé à de yā vāni sīnda pínki zīni ū. Gbēkeno a kōde kē ari ò kē ó donyīzeā ò wāwā zōkō kpà n zīdai.

Ñsi mana ká

¹¹ Zaakū Luda gbēme n ū, n bàa sí yā pìnone, n tó yā mana gō donne are kū yākena a zéaao kū ludanaanikenāo kū yenyīo kū menao kū busekenāo. ¹² Ñ ó donyīze ɔsi mana ká, n wēndi kū àdi lākaro sí, zaakū abirekūn Luda n sisia ɔɔro kū n lé mana sēne pari wára. ¹³ Ma nanne Luda kū àdi wēndi kpá pó sīnda pínkiaai kū Kirisi Yesu kū à yā mana ò Pōntiu Pilatinēo, ¹⁴ ñgō yā kū ò ditēne kūna gbāsī sari taari sari ari ó Dikiri Yesu Kirisi sugro zī. ¹⁵ Gbānade mēn do Arubarikade, kīnāno Kína,

dikirinŋ Dikiri mé ani Kirisi pì bo gupuraa a gŋrŋa. ¹⁶ Àkū mé àdi garo ado, àdigŋ kú gupura kū òdi fŋ ò nairo gūn. Gbēke dí wé sialero, oni fŋ sero. Àkū mé à gakuri kū gbānao vī gŋrŋ sīnda pínki, aami.

¹⁷ Ñ o andunia tera díkīna aruzekedenŋne, òsun ĩa dāro. Òsun gbāna le ŋgŋda náanisariaro, ò gbāna le Luda kū àdi pŋ sīnda pínki kpáwá zŋkŋ ò pŋnna keŋŋa. ¹⁸ Ñ onne ò a mana ke, ò nna kéŋne, ò ŋ poroŋne, ògŋ gbēke vī. ¹⁹ Lán abirekū bà oni zàna mana di n zīdane aruzenna pŋ ũ, oni wēndi kū à de wēndi ũ yāpura le.

²⁰ Timŋti, ò yā kū Luda nānne n ŋ kū gbāna. Ñ mì kē ludayādanasari yā pāpā onaaa kū yālekperere'ona kū òdi pi dŋnaao. ²¹ Gbēkenŋ zèŋ, akū ò pā ó donyīzenne.

Luda gbēke kéáre.

TIMŌTI TAKADA PLADE

Pɔlu tɛkpana Timŏtigu

1 Makū Pɔlu, Kirisi Yesu z̄irii Luda pɔyenyĩnaa gūn wèndi kū à a lé sè Kirisi Yesu gūn yā musu, ² makū mé ma takada dí kènne, ma né yenyĩde Timŏti. De Luda kū ó Dikiri Kirisi Yesuo gbēke kenne kū sùruuo, à n gba aafiaa.

³ Ma sáabu kè ma dizinɔ Ludanɛ kū madì doi kū nèsepurao, zaakū n yā dìgɔ dɔmagu lakanaa sari ma aduakena gwāani kū fānantɛoo gūn. ⁴ Tó wétɛ kū à bòmma yā dɔmagu, madì n beɛɛ kemɛ, madìgɔ ye ò wé sikɔle, de ma pɔnna ke z̄ɔkɔ. ⁵ N ludanaanikena kū nèse mèn doo yā dɔmagu. N dai Loisi kū n da Yunisio Luda náani kè le se, akūsɔ má d̄s s̄ans̄an kū nten ke le se.

⁶ Abire yāi maten dɔngu, ò fute ò ze kū gba kū Luda dānneo ɔɔɔ kū ma ɔ namma, ⁷ zaakū Nini kū àdi ó gba gbāna kū yenyĩo kū z̄idakūnad̄snaaon Luda kpàwá, adi ke nini v̄inadenlo. ⁸ Abire yāi òsun wé'i kū kū ó Dikiri yā onnenaao. Òsun wé'i kū kū ma yāoro, makū kū ò ma da kpésiran Kirisi yāi. Ò wari kū òdi ke a baaru nna kpāna yāi ke kūmao kū Luda gbānao. ⁹ Àkū mé à ó sura bà, à ó sísi o ḡs a p̄ó ũ. Adi ke yā kū o kè yāinlo, a z̄ida pɔyenyĩna yāime kū gbēke kū à kèwɛɛo zaade ɔɔɔ dí naaro. ¹⁰ Gbēke p̄i b̄o gupuraa ó Surabari Kirisi Yesu p̄i sunaa gūn sà. À ga gbāna kàkate, à wèndi kū mēvānasarioo b̄owɛɛ gupuraa a baaru nna kū òdi kpá gūn. ¹¹ Luda ma dite a z̄iri ũ, de mà baaru p̄i kpàkpa ke mà a yā dañne. ¹² Abire yāin maten wari dí kei, ama wé'i òdi ma k̄uro, zaakū má gbē kū ma a náani kè d̄s, akūsɔ má d̄s s̄ans̄an kū ani f̄s à yā kū à nāmene ma ɔ̄i dākpā ari a sugɔɔ z̄i. ¹³ Òḡs yā kū n mà ma lén ari a z̄iniaa p̄i kūna yāzɛdedannena ágba ũ kū ludanaanikenaao kū yenyĩ kū ó v̄i Kirisi Yesu gūnwɔ. ¹⁴ Ò yā mana kū Luda nānne n ɔ̄i kū gbāna kū a Nini kū à kú ó gūn gbānao.

¹⁵ Ò d̄s kū Asia b̄usudenɔ ma zukūna ò p̄inki. Figelu kū Emɔgenɛo kú ò té. ¹⁶ Dikiri wēnda d̄s ɔnesif̄oru bedenone! Zaakū à sù à ma nèse kpatenamene lé v̄iro, adi wé'i kū kū ma dana kpésiran yāoro. ¹⁷ Kū à sù Romu ḡñɔ, à ma wete ari à gèè à b̄oma. ¹⁸ Dikiri wēnda d̄sne yākpatekeɛɔɔ z̄i. Ò kpányi z̄ɔkɔ kū à kēmene zaa Efesu yā d̄s s̄ans̄an.

2

Kirisi Yesu z̄ikari mana

¹ Mòkōn sō ma né, ñgō gbāna kū gbēke kū Luda vī kūoo Kirisi Yesu gūnwō. ² Yā kū n mà ma ò pari wára, ñ na gbē nánidenōne n òĩ, kū oni fō ò dada gbē pāndenōne. ³ Ñ warikena fō kūoo Kirisi Yesu zīkari mana ũ. ⁴ Andunia yā bōkōtenaa dì do zīkari kū à kú zīlanne arero, de a yā ká a dikirigu yāi. ⁵ Bākpakūsūri sō, tó adi bàa lé a zéaro, ani zīblena fūra lero. ⁶ À kù búbari kū à zī gbāna kè a baka sé káaku. ⁷ Ñ laasun lé yā kū ma òo pìnōa, zaakū Dikiri ni n gba òndō a pínki gūn.

⁸ Ñ dōn kū Yesu Kirisi bi Dauda burime, akūsō à vù bona gan. Baaru nna kū madì kpán gwe. ⁹ Abire yāin maten wari ke. Ò mòò kàma lán dàkerii bà, ama Luda yā dí sí mò káaro. ¹⁰ Abire yāi madì yā sīnda pínki fō gbē kū Luda n sēno yāi, de mókōno se Luda n sura ba, ò gakuri kū àdi lákaro le kunna Kirisi Yesu gūn. ¹¹ Yā díkīna bi yāpurame:

Tó o ga káao, ónigō kú káao.

¹² Tó o mena fō, óni kí ble káao.

Tó o ledi kpàì, ani ledi kpáwái se.

¹³ Tó ó náani vīro, à kpé náani vī,

zaakū ani we à ledi kpá a zīdairo.

Dikiri zīkeri mana kū lékpakōanaaoro

¹⁴ Ñ yā pìnō dō n gbēnōgu, ñ nañne Ludai òsun lékpakōana ke yāno musuro. À àre vīro, àdi gbē kū òten manō yakame. ¹⁵ Ñ kokari ke de Luda n sáabu kpá, zīkeri kū àdi yā yāpura wēkōañne sūsu ũ, kū wé'i dì a kū a zī yā musuro. ¹⁶ Ñ pā yābōtena pā kū àdi kō sé kū Luda yāoronē. Àdi gbēno ludayādanasari karañneme, ¹⁷ akū yā kū òdi dañne dì dañla lán fōnna bà. Imeneu kū Filetuo kú n té. ¹⁸ Ò kè yāpuraa, òdi pi ò fùte bona gan kò, òdi gbēkeno ludanaanikena yakañne. ¹⁹ Bee kū abireo ē kū Luda kpàte zena gbāna, ò yā díkīna kèa: Dikiri gbē kū ò de a pó ũno dō. Gbē kū àdi Dikiri sísi mì kē yā vānia.

²⁰ Òn da dìgō pónō vī dasi. Ò a kenō kè kū wurao kū anduru-fuuo yātikisikebō ũ, akūsō ò a kenō kè kū lío kū gbliio yāfitikebō ũ. ²¹ Tó gbē ò bōte yā bèeresari gūn, ani gō yātikisikebō ũ, anigō anfāni vī Dikirine, anigō kú adona yāmanakena pínki soru gūn. ²² Ñ bàa sí kefenna pónidenanōne, ñ tó manakena kū ludanaanikenaao kū yenyiō kū kunna kū kōo nnao donne are leele kū gbē kū òdi Dikiri sísi kū nèsepuraonō. ²³ Ñ ò bōte mìsari lékpakōana kū à dōna ke vīron. Ñ dō kū àdi fiti da. ²⁴ À mana Dikiri zòbleri gō fiti vīro. A nèse gō do kū gbē sīnda pínkiō, yādanneri mana kū àdi gbē fō ũ, ²⁵ à gbē kū òdi a yā síronō gba laakari busebuse. Òdigō dōro ke Luda ni fō à n gba zé ò nèse lite

ò yāpura sí, ²⁶ ò bo Ibilisi kũ à n̄ kũ à n̄ dá a poyenyĩnaa gũn bàn, n̄ laakari suńma.

3

Bisāsirinŋ yākēna gɔɔ kpedenŋa

¹ N̄gŋ dŋ kũ gɔɔ kpedenŋ nigŋ pāsī. ² Gbēnŋ zīda yā ni dońne are, ɔɔ ni n̄ swè ble. Onigŋ de karambaanidenŋ ũ, zīdabirinŋ, gbēsŋsŋrinŋ, de kũ dao yādarisarinŋ, guturunŋ, ludayādarisarinŋ, ³ gbēyākērisaridenŋ, sūrusaridenŋ, gbēyakarinŋ, fayasaridenŋ, aniapāsīdenŋ, yā mana iberenŋ, ⁴ bonkpedenŋ, laasunsaridenŋ, yŋgŋdenŋ. Onigŋ ye pŋnnakēnaai de Luda yāla. ⁵ Ōdi donyī ke, ama ò ye a gbānairo. N̄ ke zā kũ gbē bire takano. ⁶ N̄ gbēkenŋ dī gē nŋgbē kũ òdi mī gbākēnneronŋi, ò n̄ fu kũ léo. Durunna sāa dà nŋgbē pīnŋn, dà vāni mé à gŋńne, ⁷ òdigŋ yā dada gɔɔ sīnda pīnki, ama òdi fu yāpura kũnaa. ⁸ Lākũ Yanē kũ Yamberesio bŋ Musa kpe nā, len gbē pīnŋ dī bo yāpura kpe le. N̄ laasun lékpereme, ó donyīze gũn pŋ ginyĩnanŋme. ⁹ Ō gena are vī dorŋ, zaakũ gbē sīnda pīnki n̄ yŋnkŋke dŋ, lākũ ò Yanē kũ Yamberesio pŋ dŋ nā.

Luda yā àree

¹⁰ Mŋkŋn sŋ, n̄ témai. N̄ ma konna dŋ kũ ma yādannēnaao kũ yā kũ maten péaaŋ kũ ma ludanaanikēnaao kũ ma menakeŋ kũ ma yenyīŋ kũ ma zena gbānaŋ ¹¹ kũ wé kũ ò tāmāŋ kũ wari kũ ma kēeŋ. N̄ yā kũ à ma le Antiŋku kũ Ikŋniuo kũ Lisitiraŋ dŋ kũ wétāmmana zŋkŋ kũ ma fŋŋŋ. Ama Dikiri ma bo a sīnda pīnki gũn. ¹² Gbē kũ ò ye ŋgŋ kun ludayāmarinŋ ũ Kirisi Yesu gũnnŋ ni wétāmmana le. ¹³ Gbē vāninŋ kũ manafikidenŋ vānikēna nigŋ karamē. Oni gbēnŋ sātē, mŋkŋnŋ se onigŋ sātēna. ¹⁴ Mŋkŋn sŋ, n̄ ze kũ yā kũ n̄ dàda n̄ sī yāpura ũŋ. N̄ gbē kũ ò dàdannēnŋ dŋ, ¹⁵ zaakũ n̄ Luda yā dŋ zaa n̄ néfitikegŋŋa. Ani fŋ à n̄ gba ŋndŋ à n̄ ká Kirisi Yesu nāanikēna kũ àdi n̄ sura baa. ¹⁶ Yā kũ à kũ Luda yān bŋ Luda kīnaa pīnkime. À àre vī, zaakũ àdi yāpura dańne, àdi n̄ éke káńne n̄ ɔĩ, àdi n̄ gba laakarii, àdi lé dańma yākēna a zéaa gũn, ¹⁷ de Luda gbē sorukēna ma yāmanakēna sīnda pīnki zé gũn.

4

¹ Ma nanne Ludai kũ Kirisi Yesu kũ ani era à su à kpata ble à yākpate ke kũ gbē bēnenŋ kũ gyāwāndenŋŋ, ² n̄ Luda yā waazi ke. À zé kē kesŋ adi kero, n̄gŋ kúo. N̄ yā diteńne, n̄ kpākēnyī, n̄ lé dańma, n̄ yā dańne kũ mena zŋkŋŋŋ. ³ Zaakũ gɔɔke ni su kũ gbēnŋ ni we ò sā kpá Luda yāzededannēnaairo. Oni

yādannerinɔ kakarańyĩ n̄ zĩda pɔyeinaaame, de ò yā kū à kàngu dańne. ⁴ Oni n̄ kòkɔtɔ zu yāpuraɛ ò are dɔ garanɔa. ⁵ Mɔkɔn sɔ, ñgɔ laakari vĩ yā sĩnda pĩnki musu. Ñ wari fɔ, ñ baarunnakpari keɛna ke, ñ n zĩ lé papa.

Pɔlu kunna ga léi zaa Romu

⁶ Ma gɔrɔ pàpa kò, oni ma aru kóte sa'o'i ũ tera. ⁷ Ma ɔsi mana kà, ma bàa lè ma bɔte. Má Yesu yā kūna ma a lé pàpa. ⁸ Kunna mana fūra ditena, àteni ma dā sà. Dikiri yākpatekeri mana mé ani kúmenɛ yākpatekegɔrɔ zĩ. Adi ke makúme ma adoro, kū gbè kū ò ye a sunaainɔ n̄ pĩnkime.

⁹ Ñ zé wete ñ su ma kĩnaa likalika. ¹⁰ Demasi ma ton à tà Tesalonika, kū à ye anduniaia yāi. Keresensi tà Galatia busun, akúsɔ Titu tà Dalamatia busun. ¹¹ Luku mé à gò kūmao ado. Ñ Maaku sé à mɔ leele, zaakū àdi kpámai zĩ gūn manamana. ¹² Ma Tikiku gbàre Efesu. ¹³ Tó nten su, ñ ma utagyaba kū ma tò Kaapu bea zaa Toroasi sé ñ suomenɛ kū ma takadanɔ, atɛnsa a kū ò kè kū báraonɔ.

¹⁴ Alesanda sia yā vāni kèmenɛ manamana. Dikiri ni yā kū à kèe pì fĩna bone. ¹⁵ Ñ laakari kei, zaakū à bò ó yā kpe pásĩpāsĩ. ¹⁶ Yākpatekeɛna kūmao káaku gūn gbèke dí ze kūmaoro, ò ma ton n̄ pĩnki. Luda sún n̄ yā pì daro. ¹⁷ Dikiri zè kūmao à ma gba gbāna, akū ma zé lè ma waazi kè ma a lé pàpa, buri pāndenɔ mà n̄ pĩnki. À ma bo músu léi. ¹⁸ Dikiri ni ma bo yā vāni gūn pĩnki, ani ma sura ba ari mà gé káo a kpatan musu. Àkū mé à gakuri vĩ gɔrɔ sĩnda pĩnki, aami.

Lézammana

¹⁹ Ñ fɔ kpá Pirisila kū Akilaooa kū Ōnesifɔru bedenɔ. ²⁰ Erasatu gɔ Kɔrinti. Ma Torofimu tò kū gyāo Miletu. ²¹ Ñ zé wete ñ su ari bunsire gɔ ká. Yubulu kū Pudenio kū Linuo kū Kalaudiao kū ó gbèɛnɔ pĩnki fɔ kpàmma. ²² Dikiri gɔ kú kūnwo. À gbèke keáre.

TITU

Titu zikena Kereti busun

¹ Makū Pōlu, Luda zòblerii, Yesu Kirisi zìriin ma ũ. À ma zī mà gbē kū Luda n̄ sénɔ kara a náanikenan mà tó ò a donyīze yāpura d̄s, ² de n̄ wé ḡs d̄s wèndi kū àdi lákaroi kū Luda a lé sè zaade andunia dí kátero. Àdi éke to s̄ro. ³ Akū yā p̄i b̄o gupuraa a ḡɔɔa waazi kū Luda ó Surabarii dāmenε ma ke gūn lākū à d̄ite n̄a. ⁴ Makū mé ma takada dí kènne Titu, ma né yāpura Yesu zé kū ó kú lεεle gūn. De Luda kū Kirisi Yesu ó Surabariio gbēke kenne, à n gba aafiaa.

⁵ Ma n to Kereti, de n̄ yā kū ò ḡò gwenɔ ḡs ḡs, n̄ gbē z̄sk̄nɔ d̄ite wēte kū wēteo lākū ma ònne n̄a. ⁶ À mana gbē z̄sk̄s ḡs kun taari sari n̄omendode ũ. A n̄énɔ ḡs ludanaanikerinɔ ũ, òsunḡó n̄ d̄s né z̄z̄āde sāgbānadeno ũro. ⁷ Zaakū gbē z̄sk̄s bi Luda z̄igwariime, àsunḡó de taaride ke ñadāri ke p̄of̄eri ke wēderi ke gbē p̄āsī ke ɔḡvāniweteri ũro. ⁸ Séde àḡs de nib̄okūri ũ, laakaride kū à zè kū yāmanakenaao ũ, gbē s̄usu kū à kú adona akūs̄s̄ à a z̄ida kūna d̄s ũ, ⁹ gbē kū à zè s̄usu kū yā náanide kū òdi dañ̄eɔ ũ, de à le à lé da gbē p̄āndenɔa kū yāz̄ededann̄enaao p̄iio, à gbē kū à b̄o a yā kp̄eno éke kánne n̄ ɔ̄.

¹⁰ Zaakū sāyāmarisaride kū òdi gb̄nɔ likara kū n̄ yā'onaaonɔn d̄asi, atēnsa gbē kū ò zè kū t̄z̄yāonɔ. ¹¹ Òdi ɔn b̄unu yaka. À mana ò lés̄o dañ̄ne. Òdi yā kū à de ò dañ̄ero dañ̄ne ɔḡo b̄ēne lena yāi. ¹² Kereti busu annabi ke p̄i, Keretino bi ékedenome, n̄b̄o p̄ās̄inome, ye'uide p̄oke kopirisarinome. ¹³ Yā p̄i bi yāpurame. Abire yāi n̄ kp̄ak̄ényī manamana, de ò zé sé s̄usu. ¹⁴ Òsun laakari d̄o Yudano garaaro ke gbē kū ò k̄è yāpuraa yāditenanɔ. ¹⁵ P̄oke d̄iḡs gb̄āsī gb̄āsīsaridenɔnero, akūs̄s̄ p̄oke d̄iḡs gb̄āsīsari ludayādarisari gb̄āsīdenɔnero, kū n̄ laasun kū n̄ n̄es̄eɔ vāni yāi. ¹⁶ Òdi pi ò Luda d̄s, akū n̄ yākenaa d̄i n̄ éke bo. Begirinome, òdi yā maro, òdi f̄s̄ ò yā mana ke kero.

2

Yadannena zéde

¹ M̄ok̄n s̄s, n̄ yā kū àdi k̄s sé kū yāz̄ededann̄enaao dañ̄ne. ² N̄ da mare z̄sk̄nɔne òḡs n̄ z̄ida kūna d̄s gbē b̄ēredeno ũ, laakaridenɔ ũ. Ò zé sé s̄usu kū yenyīo kū menao. ³ N̄ da n̄gbē z̄sk̄nɔne d̄o n̄ kunna ḡs de donyīri mananɔ kunna ũ. Òsunḡó de guderu ke wē z̄onɔ ũro. Ò yā mana dañ̄ne, ⁴ de ò lé da n̄z̄ārenɔa n̄ baadi ḡs ye a z̄ai kū a n̄énɔ, ⁵ òḡs de laakaridenɔ ũ gb̄āsī sari,

ò laakari dɔ́ n̄ ɔ́n zĩa, n̄ baadi mì nate a zãne de òsun Luda yã vāni boro yāi.

⁶ Ñ lé da kefenanɔa dɔ́ ògɔ́ laakari vī. ⁷ Ñ yāmanakena zé mɔ́nne a pínki gūn. N yādannena gɔ́ bèere vī à kɔ́ sí kū n yākenaa ⁸ kū yázede kū oni fɔ́ ò a éke boroo, de wé'i gbē kū ò bò n kpenɔ́ kū, òsun yã vāni le ò o ó yã musuro yāi.

⁹ Ñ lé da zɔ́nɔa ò mì nate n̄ dikirinɔne yã sĩnda pínki gūn, ò yã kū ani kángu ke. Òsun yã lím̄maro. ¹⁰ Òsun kpāni or̄maro. Ò tó ògɔ́ n̄ dɔ́ gbē náanidenɔ́ ũ manamana, de Luda ó Surabari yã kū odì dañne wé bo yã sĩnda pínki gūn.

¹¹ Zaakū Luda gbēke kū à sù kū surabanaao gbē sĩnda pínkinεε bò gupuraa. ¹² Gbēke pì ten dawere ò kpe li yã kū adi kɔ́ sí kū Luda yāoronε kū andunia pónidenanɔ́, de ògɔ́ ó zĩda kūna dɔ́ gbē mananɔ́ ũ, ludayāmarinɔ́ ũ andunia tera díkĩna gūn, ¹³ ó wé gɔ́ dɔ́ gɔ́rɔ́ arubarikade kū óten dāa. Àkūme ó Luda zɔ́kɔ́ ó Surabari Yesu Kirisi sugɔ́rɔ́ gakuride ũ. ¹⁴ À a zĩda kpà ó yāi, à ó bó vāni sĩnda pínki gūn, à ó gbāsĩ gògo, de ò gɔ́ a zĩda gbē kū ò yāmanakena ania vīnɔ́ ũ. ¹⁵ Ñ yã pìnɔ́ dañne ñ lé daor̄mma. Ñ kpākēnyĩ kū iko kū n̄ vīo pínki. Ñsun tó gbēke n gya boro.

3

Ò laakari dɔ́ yāmanakenaana

¹ Ñ dɔ́ n gbēnɔgu ò mì nate gbānadenɔne kū ikodenɔ́, ò n̄ yã ma, ògɔ́ kú kū yāmanakena sĩnda pínki soruo. ² Òsun gbēke tɔ́ vāni síro. Ògɔ́ de nèsedode yāketesaridenɔ́ ũ kū ò busana gbē sĩnda pínkinε. ³ Zaakū ókɔ́nɔ se, ó faya vī yāro, ludayādarisarinɔ́n ó ũ. O sãte, ó de pɔ́nnakena kū dà vāni sĩnda pínkió zɔ́nɔ́ ũ. Odìgɔ́ kú nèse vānio kū nèsegɔ́bao. Ó de begirinɔ́ ũ, o zākɔ́gu. ⁴ Bee kū abireo kū Luda ó Surabari gbēke kū a yenyĩo bò gupuraa, ⁵ akū à ó sura bà. Adi ke ó yāmanakena yāinlo, kū à ó wēnda dɔ́ yāime. À ó zú ò à ó í dufu, à tò o gɔ́ gbē dufunɔ́ ũ kū a Nini ⁶ kū à pìsiwá gbānao Yesu Kirisi ó Surabarii gāi, ⁷ Abire yāi yã bò kūoo nna a gbēke yāi, o gɔ́ túbiblerinɔ́ ũ, ò wé dɔ́ wēndi kū àdi láraroi. ⁸ Yã pì bi yāpurame.

Má ye ñ gã na yã pìnɔ́ onaaa manamana, de ludanaanikerinɔ́ le ò mè kpá yāmanakenaana. Abirekū mana, à karana vī gbēnɔne. ⁹ Ñ pã mìsariyã yāgaganaane kū dizinɔ́ tɔ́ kɔ́nɔwēnaao kū fitiio kū lékpakɔ́ana Musa doka yã musuo, zaakū yã pānɔme, ò karana vīro. ¹⁰ Ñ kpākē gbē kū àdi tó ò kēkɔ́aai bee gèn pla, gbaso ñ péa. ¹¹ Ñgɔ́ dɔ́ kū gbē bire taka sãte. Durunnakeriime, à a zĩda bòbɔ.

Lézammana

¹² Tó ma Atema ke Tikiku zìmma, ò zé wete ò su ò ma le Nikopolì, zaakū ma zεo mà bunsirε láka gwe. ¹³ Ì ania ke ò zàna ke bùsu dokadōri Zenasinε kū Apoloo de póke sún kīám̄maro ò tá gūn. ¹⁴ À mana ó gbēn̄ yāmanakεnaa dada ò ò zīda kpáa, ò yā kū à kō sion̄ bōkote de òsungō kun pāro. ¹⁵ Gbē kū ó kú leelen̄ fō kpàmma ò pínki. Ì fō kpá gbē kū ò yewái Yesu zé gūnn̄a. Luda gbēke keáre á pínki.

FILIMÓ

Pɔlu Filimó sáabukpanaa

¹ Makū Pɔlu kū ò ma da kpésiran Kirisi Yesu yāi kū ó Yesude dake Timotio, ókɔnɔ mé o takada díkīna kènnɛ, ó zíkɛri dake yenyīde Filimó ² kū sɔsi gbē kū òdi kɔ kakara n beanɔ kū ó nɔgbē yenyīde Afiao kū ó zíkari dake Akipuo. ³ Luda ó De kū Dikiri Yesu Kirisio gbēke kenne, à n gba aafiaa.

⁴ N yā digō dɔmagu gɔɔ sīnda pínki ma aduakɛnaa gūn, madigō ma Luda sáabu kpá, ⁵ zaakū ma Dikiri Yesu náani kū nten ke baaruu mà kū yenyī kū n vī kū Luda gbēnɔo n pínki. ⁶ Madigō wé ke, de ó kunna kɔo Yesu zén tó n wé kē yā mana kū ó vī kunna Kirisi gūn pínki musu. ⁷ Ma gbē, n yena Luda gbēnɔi ma pɔ kè nna manamana, à ma laakarīi kpàtemene, zaakū n n laakarīi kpàtēnɛ.

Pɔlu kutekɛna Filimónɛ Onesimu yā musu

⁸ Abire yāi, bee kū ma zé kà Kirisi gūn mà yā kū à mana n ke ditennɛ, ⁹ bee kū abireo ma kúte kènnɛ kū yenyīo. Makū Pɔlu, ma mare zɔkɔ ina kū ma kunna kpésiran tera Kirisi Yesu yāio, ¹⁰ ma kúte kènnɛ Onesimu yā musu kū à gō ma né ũ Yesu zé gūn kpésiran la yāi. ¹¹ À anfāni vīnne yāro, ama tera à anfāni vī makū kū mɔkɔnwoonɛ. ¹² Ma a gbàemma, àkūmɛ ma swè ũ. ¹³ Ma kunna kpésiran baaru nna kpana yāi, má ye àgō kú ma sare, de àgō kpámai n gēnɛ ũ, ¹⁴ ama má ye mà yāke ke n lé sarīro, de nsun yā mana kemene tilasiro, séde kū n pɔyeinaao. ¹⁵ Ke anigō Onesimu kemma yā gɔɔ pla de à era à summa àgō kú kúnwo gɔɔ sīnda pínki yāime. ¹⁶ À kun lán zòò bà doro, zaakū à de zò la, à de n gbē yenyīde ũ kunna Kirisi gūn. Ma gbē yenyīdemɛ. Oni mɔkɔn kū à de n zò ũ, akūsō à gō n gbē ũ Dikiri gūn pɔ o dɔ yá?

¹⁷ Abire yāi tó n ma dite n gbēndo ũ, n gbānake kpái, lákū ñni kpámai nà. ¹⁸ Tó à zānne yākea ke tó à n fīna kūna, abire gō ma yā ũmɛ. ¹⁹ Makū Pɔlu makū mé ma yā díkīna kè kū ma zīda o, mani n fīna bonnɛ. Kū n ma fīna kūna n zīda wèndi ũ, mani lé páaro. ²⁰ Tò, ma gbē, kunna Dikiri gūn n yā mana kemene, n ma laakarīi kpàtemene ó kunna Kirisi gūn yāi.

²¹ Ma takada dí kènnɛ, kū má dō kū ñni ma yā ma, akūsō ñni ke de yā kū ma ònnela. ²² Abire gbera n kipaki kekemene dɔ, zaakū má wé dɔi Luda ni ma boáre wéke kū áten kea yāi.

Lézammana

²³ Epafara kũ ó kú lεεε kpésiran Kirisi Yesu yâi fɔ kpàmma
²⁴ kũ ma zĩkeri dakenɔ Maaku kũ Arisitakuo kũ Demasio kũ
Lukuo. ²⁵ Dikiri Yesu Kirisi gbêke keáεε.

EBERUNO

Kirisi de malaikanola 1:1-2:18

Kirisi de Musala 3:1-4:13

Kirisi de Haruna buri sa'orinola 4:14-7:28

Kirisi sa'orikena deñla 8:1-10:39

Ò Luda náani ke 11:1-12:25

Lédammanaa 13:1-13:25

Luda Né de malaikanola

¹Luda yā ò ó dizinone yā káaku annabinò gāi gèn baaakō zéno gūn dasi, ²ama à yā òwèrè a Né gāi gɔɔ kpede díkīnanon sà. Né pì gāin Luda andunia kèò, à dìtè kū àkū mé anigō pò sīnda pínki vī. ³Àkū mé à Luda gakuri tékèna ũ, à de a kunna ũ sānsān. Àkū mé à pò sīnda pínki kūna kū a yā'ona gbānao. Durunnano kēmmana gbera à vùtè musu Luda zōkōde oplai. ⁴Lákū tó kū à blèè pì de malaikanò pòla nà, len a zōkō deñla lè. ⁵Luda yā dí ò malaika kenè yā yá?

Ma Néme n ũ, ma n i gbāra,

Kesō:

Manigō de a De ũ,

anigō de ma Né ũ.

⁶Kū Luda tò a daudu sù andunia gūn à pì:

A malaikanò donyī kenè ní pínki.

⁷Malaikanò yā musu à pì:

Adì a zīrinò li ïa ũ,

a zīkerinò sō tévura ũ.

⁸A Né yā musu sō à pì:

Luda, ïnigō vutena kiblegbaaa gɔɔ sīnda pínkime,

ndigō n kíkègo kūna yāzede ũ.

⁹Ní ye yāmanakènaai, n zā vānikèna gu.

Abire yāi Luda, n Luda, n ka kín,

à ponna pìsimma de n gbēnola.

¹⁰Ò pì dɔ:

Dikiri, n andunia zīni pètè zaa káaku,

musu bi n ɔzīme.

¹¹Ní pínki ni gētè, ama ïnigō kun.

Oni zī kū lán pókasa bà,

¹²ïni ní koko lán uta bà,

ïni ní litè lán pókasa bà.

Mòkōn sō, n kuuna digō dokōnò,

n gɔɔ lakana vīro.

¹³À yā dí ò malaika kenè yā yá?

Nè vutè ma oplai

ari màgō n ìberenò kenne n tìntin ũ.

14 Malaikanɔ bi nini zikerinɔme ń pínki. Luda di ń zĩ de ò kpá gbē kū oni surabana lenɔime.

2

Surabana zɔkɔ

1 Abire yāi ò yāpura kū o mà kū ɔplapla gíngin, de òsun kē zéaro yāi. 2 Zaakū yā kū Luda díte malaikanɔ gāi bi tilasime, akū ò fīnaa bò gbē kū ò gĩ mai ò pànenɔne a zéa, 3 tó ódi surabana zɔkɔ pì yā da s̄oro, óni bo yá? Surabana yā pìi bò Dikiri kīnaame, akū gbē kū ò mànɔ yāpura kpàawere. 4 Luda èra à yāpura kpà yā pìia kū sèedanɔ kū yābonsarenɔ kū daboyā dasi kenanɔ kū a Nini gba kū à kpàateteńnenɔ a poyenyĩnaaa.

Yesu gōna bisāsiri ũ lán ó bà

5 Adi ke malaikanɔn Luda andunia zia kū óteni a yā o nàńne ń ɔĩro. 6 À kú Luda yān gukea ò pì:

Bón bisāsiri ũ kū a yā dīgɔ dɔnguu?

Bón a ũ kū ndi laakari dɔaa?

7 N a kē kīana malaikanɔi fēte,
n a kà kpatan kū gakurio kū bèereeo,

8 n tò pó s̄inda pínki m̄i nàtenɔ.

Kū Luda tò pó s̄inda pínki m̄i nàtenɔ, adi a ke tó m̄inatenanɔ sariro. Tera lán dí bà, ódi e kū pó s̄inda pínki m̄i nàtenɔ gĩaro, 9 ama o è kú Yesun ò téa. Luda a kīa malaikanɔi ari gɔɔ pla, de Luda gbēke gūn à ga gbē s̄inda pínki gēne ũ, akū à a kà kpatan kū gakurio kū bèereeo ga wari kū à kē yāi.

10 Lákū pó s̄inda pínki bò Luda kīnaa nà, akūs̄ pó s̄inda pínki de a pó ũ, kū à ye à gē kū gbēnɔ dasi a gakuri gūn a nénɔ ũ, à k̄ s̄i k̄aaò à gbē kū à surabana zé bóńne papa warikenaa gūn.

11 Gbē kū ò ḡ Luda gbēnɔ ũ kū gbē kū àdi ń ke Luda gbēnɔ ũo, ń pínki de dokɔnɔme. Abire yāi ń s̄isina a gbēnɔ ũ di a wé'i kũro.

12 À pì:

Mani n tó bo ma gbēnɔ té,

mani n sáabu kpá k̄kakaranaa gūn.

13 À pì dɔ:

Mani a náani ke.

À pì dɔ:

Makūme la kū né kū Luda kpàmanɔ.

14 Zaakū né p̄inɔ bi bisāsirinɔme, akāa se à ḡ bisāsiri ũ lán ń bà, de à ga à Ibilisi kū àdi su kū gao kakate, 15 à gbē kū òten v̄ina ke ganɔ òten zò ble ari ń wèndi lénno bo. 16 Yāpura gūn malaikanɔn àten ɔ dańmaro, Ibrahĩ burinɔme. 17 À k̄ s̄iò à ḡ lán a dakūnanɔ bà yā s̄inda pínki gūn, de à ḡ Sa'oriki s̄urude náanide ũ Luda zĩ gūn, gbēnɔ durunna kútekebo ũ dɔ. 18 Lákū à

wari kè à yṣogwanaa fṣ nà, ani fṣ à gbē kū òteni n̄ yṣ ò n̄ gwano faaba ke.

3

Yesu de Musala

¹ Abire yāi ma gbēno, ákōno kū Luda á sísi a su a kīnaano, à laasun lé Yesu kū Luda a zī Sa'oriki kū o zεo ūa. ² Náanideme Luda kū à a dītenε lākū Musa de nà Luda onn. ³ Lākū onkaterii bēereε dīgō de onla nà, len Yesu gakuri zōkō de Musa póla le. ⁴ On sīnda pínki a kàteri vī, akūsō pó sīnda pínki Kàterin Luda ū. ⁵ Luda on zīkeri náaniden Musa ū, yā kū Luda ni o sèedademe. ⁶ Kirisi sō bede pì nème. Luda a on nàne a oī. Ókōnoμε on pì ū, tó ó kpé óten támaa kū ó vī lé gbē kū kù gbānao.

Luda gbēno kámmaboki

⁷ Abire yāi lākū Luda Nini ò nà:

Tó a Luda kòtoo mà gbāra,

⁸ àsun sāgbāna ke lākū á dizino kè nàro,

kū ò ma le ò ma gwa goro kū ò bò ma kpe gbáranan.

⁹ Bee kū ò ma yákenano è wè bupla,

ò ma le ò ma gwa gwe, ò ma gbāna lé gwà.

¹⁰ Akū ma po fē gbē pìnai,

ma pì gbē sāsānanoμε n̄ ū,

odi ma zéno dōro.

¹¹ Akū ma la dà ma pofē gūn ma pì,

oni gē ma kámmabokinlo fá.

¹² Ma gbēno, à laakari ke á gbēke súnḡō swè vāni ludanaanikenasari vī ari à gé kēo Luda Wèndidearo. ¹³ Gu kū àdi do kū adì pì Gbāra pínki, àḡō lé dakōa, de durunna sún á gbēke sàte à sāgbāna kūro yāi. ¹⁴ Zaakū Kirisi gbēnon ó ū, tó ó náani kū ó vī zaa káaku kūna gbānagbāna ari a léa. ¹⁵ Lākū ò ò nà:

Tó a a kòtoo mà gbāra,

àsun sāgbāna ke lākū á dizino kè nà

goro kū ò bò ma kpero.

¹⁶ Dínon gbē kū ò Luda kòtoo màa ò bò a kpeno ū, tó adi ke gbē kū Musa n̄ bóte Misilano baasiroo? ¹⁷ Dínon Luda po fēnyī ari wè bupla, tó adi ke gbē kū ò durunna kè, n̄ gèe ḡō katena gbáranna gūno baasiroo? ¹⁸ Dínon à la dàne kū oni gē a kámmabokinlo, tó adi ke gbē kū ò gì a yā maino baasiroo?

¹⁹ O è kū odi le ò gēnlo n̄ ludanaanikenasari yāi.

4

¹ Zaakū gēna kámmabokin kū Luda a lé sè kpé kun, ò laakari ke, de ó gbēke sún kurairo. ² Zaakū o baaru nna mà lán n̄ bàme, ama yā kū ò màa pìi àre vīnnero, kū odi ma kū

ludanaanikenaoro yāi. ³ Ókōno kũ o yā pìi sìno, odi gē kámmaboki pìn. Mókōno sō Luda pì:

Ma la dà kũ pofēo ma pì,
oni gē ma kámmabokinlo,

À yā bire ò bee kũ à a zī m̀i dè zaa anduniakatena goro, ⁴ zaakũ ò goro supplade yā ò Luda yān gukea ò pì, goro supplade zī Luda kámma bò kũ zī kũ à kēeo pínki. ⁵ O mà tera à pì, oni gē a kámmabokinlo. ⁶ Zaakũ gbē kũ ò baaru nna pì mà zaa káakuno dí gēnlo, kũ odi síro yāi, akũ a gēnaa gò gbē pāndenone. ⁷ Akũ Luda era à goro ke dite do òdi pì Gbāra, abire gbera a g̀i kè akũ à Dauda gbà lé, à ò lākũ ò ò nà tera:

Tó a a kòtoo mà gbāra,
àsun sāgbāna kero.

⁸ Tó Yosua gē kũnwo kámmaboki pìn yā, de Luda dí goro pānde yā o kpekpero. ⁹ Akũ mé à tò kámmaboki gò Luda gbēno pò ũ. ¹⁰ Zaakũ gbē kũ à gē Luda kámmabokin kámma bò kũ a zīome, lākũ Luda kámma bò kũ a zīo nà. ¹¹ Tó leme, ò wé tã ò gē kámmaboki pìn, de ó gbēke sún gí Luda yā mai, à fu lán n̄ b̄aro yāi. ¹² Luda yā bēne, akūsō à gbāna, a lé nna de fēneda kpa plaplala. Àdi n̄ zō à gē nēsee gūn ari ninin, àdi gē m̀epēpekerekin ari wá b̄orogon, àdi laasun kũ nēse yāo gwagwa. ¹³ Luda pókena ke utenanero, a ke kpáne guiro. Luda kũ òni ó yāno sète ò one d̀i pò s̄inda pínki e ari a bia.

Yesu de sa'orikinola

¹⁴ Zaakũ ó sa'oriki zókō kũ ludambe wèkōa ari Luda kīnaa vī Luda Né Yesu ũ, ògō zé kũ o sè yā kũna ǵingin. ¹⁵ Zaakũ ó sa'oriki vī kũ ani f̄ō à ó wēnda d̄ō ó gbānasarike gūn. Ò a yò ò gwà lán ó bà yā s̄inda pínki gūn, adi durunna kero. ¹⁶ Abire yāi ò na Luda Gbēkekenneri kíblegbaai kũ swēeo kpatena, de à ó wé gwa à gbēke kewere a goroa.

5

¹ Òdi sa'oriki s̄inda pínki sé gbēno téme, òdi a dite n̄ wéde ũ Luda kīnaa, àgō gba kpáa, àgō a gbagbañne n̄ durunnao yāi. ² Ani f̄ō à ke kũ gbē kũ ò sàte n̄ d̄ōnasarike gūnnoo busebuse, zaakũ àpii kũ kũ gbānasarikeome se. ³ Abire yāi séde à sa o a zīda durunna yā musu, lākũ àdi o gbē kparano pò musu nà do. ⁴ Gbēke d̀i a zīda ká kpataa pìi gūnlo. Luda mé àdi a ká, lākũ à Haruna kàn nà.

⁵ Len se Kirisi dí a zīda ká sa'oriki kpataa gūnlo, Luda mé à a kàn à pì:

Ma Nème n ũ,
gbāran ma n i.

⁶ À pì Luda yān gukea do:

Ìnigõ de sa'ori ù gɔɔ sɪnda pínki lán Melekizedeeki bà.

⁷ Gɔɔ kù Yesu kù andunia gùn à adua kè kù wiki gbānao kù wé'io, à kúte kè Luda kù ani fɔ à a sí gaaane, akù Luda a yā mà, kù àdi a yā da yāi. ⁸ Bee kù a Ludanekeo, à mìnatenā Ludane dāda a warikenāa gùn. ⁹⁻¹⁰ Kù mana pèkerēa à làka, Luda a kà sa'oriki ù lán Melekizedeeki bà, akù à gò surabana kù àdi lākaro boki ù gbē kù òdi a yā manone n pínki.

Laakarikena funaai

¹¹ Yā bire musu ó yā vī dasi ò oāre, ama a bokotena zī'ūme, zaakù adì yā dɔɔ dɔ likaro. ¹² Ákōno kù a gii kèn lán dí bà, à mana àgõ de yādannerino ūme, ama ari tera á kpé kù ò era ò Luda yā kù òdi dada gbē dufunone daāre dɔ. Yō'i mé à kō sī kāáo, adi ká à yūku pó blero. ¹³ Zaakù yōmiri sɪnda pínki bi néme, adi ká à ɔze dōkōne kù ɔplaoro. ¹⁴ Yūku sō, gbē kāsara kù ò dōne kèono pómē. Ó a mana dōna kōne kù a vānioo dāda.

6

¹ Abire yāi ò Kirisi yādannena káakupono kpá kpe, ò gé are ari ò gō gbē pèkerenanō ù. Adi ke óni era ògō yātākpatena dino gbè sísi donlo: Kpelina yā gènonne, ludanaanikēnaa, ² da'ite yādadanaa, onamānaa, gèno vuna ke zia yākpatēnaa. ³ Tó Luda wè, óni yā bireno kpá kpado ò gé are. ⁴ Zaakù tó gbē wé kè, à Luda gba lè, a baka kù Luda Nini gūmmē, ⁵ tó à Luda yā kù andunia kù àten su gbānao í kè, à a nna dō ⁶ tó à fūa, zé kun kù à era à nèse lite doro, zaakù àten Luda Né pá lía dōme, àten wé'i daa gupuraame. ⁷ Tó legū ten ma zīte gèn baaakō àten mōto le, akù à pó kù à àre vī búbarinone bùte, Luda di arubarika dan. ⁸ Tó à lè kù lèkaraao bùte sō, à ginaame, à zā kù lékennēnaaoro. Ani mì de kù téome.

⁹ Ákōno sō ma gbē yenyīdeno, bee kù o ò le, ó laakari kpatena á yā musu kù á kù kù yā mana kù ò bō surabana zé gūnno. ¹⁰ Luda di yā ke a zéa, á yākenano kù yenyī kù á vī káao ni sāaguro, zaakù a kpányī kè a gbēnonne, akūsō á kpé áten ke. ¹¹ Ó ye á baadi gō ania vī le ari a léa, de ásun sika ke pó kù á wé doi yā musuro. ¹² Ásun ma'á kero. À gbē kù òten Luda náani ke kù menao òten pó kù Luda a lé sè leno ágba sé.

Lé kù Luda sè sika vīro

¹³ Gɔɔ kù Luda ten lé sé Ibrahīne, kù gbēke kun deala à sí káaoro, a yāin à sī kù a kunnao ¹⁴ à pīne, áni arubarika daagu yāpura à tó a buri karanē. ¹⁵ Ibrahī mena fɔ, akù à pó kù Luda a lé sène lè. ¹⁶ Òdi la da kù gbē kù à deñla tóome. Ladana mé àdi tó ò yā yāpura dō, akūsō àdi lékpakōana kékōañne. ¹⁷ Luda ye à mó gbē kù a lésena ni gō n pó ūnone swáswa kù a lé litena

vĩro, akũ à sị kũ a kunnaao. ¹⁸ Leme yā mèn pla kun kũ à litena vĩro, Luda ni f̄s̄ à éke to a musuro. Yā pìnɔ teni ók̄ɔnɔ kũ o nainɔ gba swè manamana, de ò tãmaa kũ ó wé d̄oi ke sikaa sari. ¹⁹ Ó tãmaa bire vĩ ó wèndibadɔɔ ũ. À náani vĩ, akũs̄ à gbãna, àdi gē kũoo Luda kúkia lábure kp̄e, ²⁰ gu kũ Yesu gĩnake à gèn ó yāi, à ḡs̄ sa'oriki ũ ari gɔɔ s̄inda pínki lán Melekizedeeki bà.

7

Sa'oriki Melekizedeeki

¹ Melekizedeekime Salemu kína ũ yā, Luda Musude sa'oriime. Gɔɔ kũ Ibrahĩ z̄li blè kinanɔa àten su, akũ Melekizedeeki gèe à dàale, à sa mana òne, ² akũ Ibrahĩ aruzeke kũ àten suo pínki kuride kp̄aa. Melekizedeeki tó p̄i p̄i, yāzede kína. Abire gbera Salemu kína bire p̄i, aafia kína. ³ À de kũ dao kũ dizinɔ vĩro, a wèndi naana ke mìdena vĩro. À bò lán Luda Né bàme, sa'oriin a ũ gɔɔ s̄inda pínki.

⁴ À gwa lákũ à z̄k̄s̄ nà. Ó dizi káaku Ibrahĩ aruzeke kũ à s̄ete z̄lan kuride kp̄aa. ⁵ Musa doka d̄ite Levi buri kũ ò de sa'ori unone, ò p̄o kuride sí n̄ Isaraila dakenɔa, bee kũ n̄ Ibrahĩ burikeo. ⁶ Melekizedeeki bi Levi burinlo. Bee kũ abireo à Ibrahĩ p̄onɔ kuride sì, à sa mana ò Ibrahĩ kũ Luda lé s̄eneene. ⁷ Sikaa sari gb̄e kũ à sa mana ò gb̄ene z̄k̄s̄ de gb̄e kũ à sa mana ònela. ⁸ Sa'ori kũ òdi p̄o kuride sí pìnɔ bi gb̄e kũ òdi ganome. Melekizedeeki s̄s̄, gb̄e kũ ò p̄i àdiḡs̄ kun gɔɔ s̄inda pínkin a ũ. ⁹⁻¹⁰ Gɔɔ kũ Melekizedeeki gèe à dà Ibrahĩle, odi Levi i k̄ro, à kũ a dizi de Ibrahĩ wógbamme. Abire yāi oni f̄s̄ ò pi sé, gɔɔ kũ Ibrahĩ p̄o kuride p̄i kp̄a, Levi buri kũ òdi p̄o kuride kp̄árimano mé ò kp̄a.

Yesu de lán Melekizedeeki bà

¹¹ Levi buri sa'orii p̄inome doka kũ Musa kp̄a Isarailanɔa z̄ini ũ. Tó oni f̄s̄ ò tó gb̄enɔ ḡs̄ papana, oniḡs̄ sa'ori p̄ande ni vĩ lán Melekizedeeki bà doro, sé Haruna buri sa'ori ḡaa. ¹² Tó sa'orinɔ lite, séde doka lite. ¹³ Gb̄e kũ ò yā bireno ò a musu bi Isaraila buri kũ a gb̄eke dí sa'ona z̄i ke zikirome. ¹⁴ Zaakũ ó d̄s̄ s̄ans̄an kũ ó Dikiri bò Yuda buri ḡumme. Ódi ma kũ Musa sa'ona yā ò buri p̄i musuro. ¹⁵ Yā kũ yā p̄i wé bòn dí: Sa'ori p̄ande bò lán Melekizedeeki bà. ¹⁶ A ḡona sa'ori ũ bi doka ke burike yānlo. A wèndi kũ àdi lákaro gbãna yāime. ¹⁷ Zaakũ ò p̄i: Īniḡs̄ de sa'ori ũ gɔɔ s̄inda pínki Melekizedeeki ḡan.

¹⁸ Ó doka kũ à kun yā p̄i kp̄a kpado, kũ à gb̄anaro, akũs̄ à kun p̄oke ũro. ¹⁹ Zaakũ doka p̄i dí tó gb̄eke ḡs̄ papanaro. Akũ tãmaa kũ à s̄ana zé bòwere, kũ o nao Ludai.

²⁰ Abire gbera Luda dí abirekū ke ladanaa sariro. Gbē kparano gò sa'orino ũ ladanaa sarime, ²¹ ama Yesu gò sa'ori ũ kū ladanaao, kū Luda pine:

Dikiri la dà ani lé sukparo,
à pì anigò de sa'ori ũ goro sinda pinki.

²² Ladanaa pì yāi Yesume zenkpeke ũ kū Luda bàka kunna kúnwo dufu de a zila. ²³ Abire gbera sa'orinon dasi yā, zaakū ga dì tó ògò kú n zī gūn goro sinda pinkiro. ²⁴ Ama kū Yesu kun goro sinda pinki yāi, a sa'orikēnaa gēneblena vīro. ²⁵ Abire yāi ani fò à gbē kū òdi na Ludai kū a gbānaonɔ sura ba mámmam, zaakū à kun goro sinda pinki de àgò kúte kéne Ludane.

²⁶ Sa'oriki bire taka mé à kò sī kūoo. A kunna adona. À yā vāni ke gbāsī vīro. Luda a kèkōa kū durunnakerino, à a sè à tào musu ari a kīnaa. ²⁷ A bàka kú kū sa'ona lākū gu digò do nào lán sa'oriki kparano bàro. Gbē pino dì sa o n zīda durunnano yāi kū n gbēno póno do. Àkāa sō, à ò gèn dome, kū à a zīda kpà. ²⁸ Musa doka dì gbēno ká sa'orikino ũ n gbānasarike gūmme, ama kū Luda sī kū a kunnaao doka pì ditēnaa gbera, akū à a Né kū à gò papana ari goro sinda pinki kàn.

8

Yesume ó Sa'oriki ũ

¹ Yā kū óten o mìn dí: Ó sa'oriki bire taka vī vutēna kíblegbaaa musu Luda zókòde oplai. ² Àdi zī ke Ludakukia, bizakuta yāpura kū Dikiri dòn, adi ke pò kū bisāsirino dònlo. ³ Zaakū suna kū gbanɔ kū sa'onaa yāin òdi sa'oriki sinda pinki kái, à mana àpii gò pò vī à kpá se. ⁴ Tó à kú andunia gūn, anigò de sa'ori ũro, zaakū sa'ori kū òdi su kū gbanɔ lākū doka dìte nàno kun kò. ⁵ Zī kū óten ke bi pò kū à kú musu takame, a ninime. Abire yāi kū Musa ye à bizakuta do, Luda pine à laakari ke à pò kū a a taka mōne kpi musu ke lākū à de nà pinki. ⁶ Yesu mé à Luda bàka kunna kūoo yākekeri ũ. Zaakū Luda bàka kunna kūooo pì de a bàka kunna kúnwo zila, zī kū ò dāne de sa'oriki pino póla. Luda bàka kunna kūooo pì lésena de a zila do. ⁷ Tó Luda bàka kunna kúnwo zī pì papaname yā, de a plade zé vīro. ⁸ Kū Dikiri Isarailano taari lè à pì:

A goro ten su kū mani ma bàka
kunna kū Isarailano kū Yudanɔ dufu ke.
⁹ Anigò de lán ma bàka kunna kū n dizinɔ
goro kū ma n kú n ɔa ma n bóte Misila bàro.
Zaakū odi ze kú ma bàka kunna kúnwooro,
akū ma n tón.

¹⁰ Ma bàka kunna kū Isarailano goro bireno gbera yān dí:
Mani ma dokayāno dañe n nēsēn,

mani kḗ n̄ swḗea.
 Manigṓ de n̄ Luda ũ,
 onigṓ de ma gbḗno ũ.

¹¹ N̄ gbḗke ni yā́ dada a dakenero,
 n̄ gbḗke ni ma dṓna da a gbḗnero,
 zaakū́ n̄ pínki nigṓ ma dṓme,
 né́ fíti gbḗ zṓkṓ n̄ pínki.

¹² Mani sùru ke kṹnwo kṹ n̄ taarinō,
 mani n̄ durunnanṓ yā́ da doro.

¹³ Kṹ Luda bàka kunna kṹnwo dufu pì yā́ ò, à a káakupṓ zĩ̀ bò.
 Pó́ kṹ à zĩ̀ kṹ à b̀usa, a kpana gui zàro.

9

Luda bàka kunna kṹnwo zĩ̀ sa'onaa

¹ Luda bàka kunna kṹnwo káaku donyĩ́ zé vĩ́ kṹ Ludakuki kṹ à kú zĩ́teo. ² Fitila kṹ teburu kṹ òdi burodi kátea Ludanero kú kpéda kṹ òdi pì gu kṹ à kú adonan. ³ Kpéne kṹ òdi pì Ludakuki pì kú lábure plade kpe. ⁴ A gũnn turaretitikpataki kṹ ò pì kṹ wuraaō kun kṹ Luda bàka kunna kṹnwo àkpati kṹ wura kútea mámmamwo. Wura lo kṹ mana kú a gũn kú àkpatii pìi gũn kṹ Haruna gò kṹ à lá b̀tōō pàao kṹ Luda yāditenā gbè anlonō. ⁵ Àkpatii pìi musu kerubu gakuridenōn kú durunnakēmmakila. Pó́ pìno b̀kōtena dodo gōrōn díro.

⁶ N̄ katena le gũn, sa'orino dìgṓ gḗ kpéda gũn gèn baaakṓ ò n̄ sa'ona zĩ́ ke. ⁷ Sa'oriki mé àdi gḗ kpéne wḗ do gèn do, akūsṓ àdi gḗ aru sariro. Àdi aru pì fāfā a zĩ́da durunna yā́i kṹ a gbḗno pó́ kṹ ò kè dṓnasarike gũnwo. ⁸ Luda Nini ten m̀wewere, gōrō kṹ kpé káaku pì kun, Ludakuki zé wḗnaro. ⁹ Abirekṹ ten yā́ lekṓawere kṹ tera yāō à pì, pó́ kṹ donyĩ́rii dì Luda gbanō kṹ sa'opṓ kṹ àdi kpáano dì fṓ à a nḗse danē dokōnō swáswaro. ¹⁰ Yā́ ditēnaa pìno bi m̀ebarayāme. Pó́ble kṹ p̀minaao kṹ gbà̀bona buri sīnda pínkio yāme. Ò dìte ari zé dufu gōrō gṓ káme.

Luda bàka kunna kṹnwo dufu sa'onaa

¹¹ Akṹ Kirisi sù yā́ mana kṹ à kà tera sa'oriki ũ. À gḗ bizakuta kṹ à zṓkṓ akūsṓ à papana de a káakupṓla gũn, kṹ bisāsiri mé à d̀ro, andunia díkĩna pón s̄ro. ¹² Adì gḗ Ludakukin kṹ blè ke zù aruoro, à gḗ kṹ a zĩ́da aruo gèn dome, à gbḗno b̀ò ari gōrō sīnda pínki. ¹³ Zaakṹ òdi blè aru kṹ zùsa aruo kṹ z̀nunu kṹ ò kpàta túbuo fāfā gbḗ kṹ ò gbāsīnōa ò gbà́ boó́ne, ¹⁴ oni Kirisi pó́ o dṓ yá? À a zĩ́da kpà Ludaa mamberu sari kṹ Nini kṹ àdigṓ kun gōrō sīnda pínki gbānao. A aru dì ó swḗ pípiwewere bona yā́ pā kekēna pìno gũn, de ò zĩ́ ke Luda Wḗndidenē.

15 Abire yāi Kirisi mé à Luda bàka kunna kúnwo dufu yākekəri ũ, de gbē kū Luda n̄ sísino wèndi kū àdi lákaro kū à a lé sè le yāi. À gà de à n̄ bo, à taari kū ò kè Luda bàka kunna kúnwo káakupọ yā musunọ kēm̄ma. 16 Tó ò ye ò zī ke gbē légbeditenaaa, sé ògō dō sānsān kū ade gà, 17 zaakū ga gberan légbē digō gbāna vī. Tó légbediteri kpé bēne, légbē digō gbānaro. 18 Abire yāin odi Luda bàka kunna kúnwo káakupọ pi sa ke aru sariro. 19 Kū Musa doka yāditenanọ ò gbē sīnda pínki wára, à sākā tēra zónzon kū sēsōvlāoo sè à zō zūsane bōrọ kū blèkofini aru kū ò yākate kū íooa, à fāfā Musa dokaa kū gbēnọ do n̄ pínki 20 à pì, Luda bàka kunna kúnwo arun gwe, kū à dītéare à kūna. 21 Len Musa aru fāfā bizakutaa kū sa'ona zīkebọnọ do pínki. 22 Doka gūn aru mé àdi gbà bo pọ daside pínkine. Arukọtenaa sari durunnaọ kēm̄mana kunlo.

Kirisi a zīda kpà sa'opọ ũ durunna mīdena yāi

23 Zaakū à kō sio ò gbà bo pọ kū ò kú ludambē taka pìnọne lán abire bà, sa'opọ kū à de abirekūla kō sī kū ludambē pọ pìnọ. 24 Zaakū Kirisi dí gē Ludakuki taka kū bisāsiri bònlo, à gè a yāpura ludambēme, gu kū à kun tera ó Zekūnwode ũ Luda are. 25 Sa'oriki di gē Ludakukin kū pókāde aruo wè kū wèeo, ama Kirisi dí gē de à a zīda kpà gèn baaakō yāiro. 26 Tó adi ke lero, de àten wari ke gèn baaakō zaa anduniakatena gọrọa. Yāpura gūn à sù gèn dome gọrọ kū andunia kà a kákia sà, à a zīda kpà sa'opọ ũ, de à durunna mì deo. 27 Luda dīte bisāsirine à ga gèn do, gbasa à yākpate ke káao, 28 len Kirisi a zīda kpà gèn do le, à gbēnọ durunna di a mīia dasi. Ani era à su a gèn pladeo, adi ke durunna yāin doro, de à gbē kū n̄ wé doinọ sura ba yāime.

10

1 Musa doka bi yā mana kū àten su takame, adi ke yā pìnlo. Abire yāi sa dokōnọ pì ona gèn baaakō wè kū wèeo di fō à gbē kū òten na Ludainọ ke papana zikiro. 2 Tó sa pì onaa gbà bō donyīrinọne gèn do ari gọrọ sīnda pínkime yā, de n̄ kù gbāna, ò a onaa tò. 3 Yāpura gūn sa'onaa pì mé àdigō gbēnọ durunna yā doṅgu wè kū wèeo. 4 Zaakū zūsa kū blèkofinioo aru di fō à durunna kēm̄ma zikiro. 5 Abire yāi kū Kirisi ten su andunia gūn, à pì Ludane:

N̄ ye sa'opọ ke gbairo,
akū n̄ bisāsiri mēe kēm̄ene.

6 Sa'opọ kū òdi ká tén à té kū

kū sa'opọ kū òdi o durunna yā musuo
di kánguro.

⁷ Akū ma pì: Makūme la!

Lákū ò kè takadan ma yā musu nà
ma su n poyenyīna keme, Luda.

⁸ Káaku gīa à pì, sa'ona kū gbao kū sa kū òdi ká tén à té kūo kū
sa kū òdi o durunna yā musuo di ká Ludaguro, à yeiro, bee kū
doka mé à dite. ⁹ Akū à pì, akāame dí, a su a poyenyīna keme.
À a káakupò kpà kpado a plade ditena yāi. ¹⁰ Luda poyenyīnaa
pì kenaa gūn Yesu Kirisi a zīda kpà sa'opò ũ gènn do, à tò ó kú
adona Luda gbēno ũ.

¹¹ Goro sīnda pínki sa'orino dìgō kú n zī gūmme, ògō sa dokōno
kū àdi fō à durunna kēmīma zikiro o gènn baaakō. ¹² Kirisi sō, à
sa ò durunna yā musu gènn dome ari goro sīnda pínki, akū à gèe
à vùte Luda oplai. ¹³ Zaa goro kùà à kú gwe, àten dā Luda a
ibereno keare a tintin ũ. ¹⁴ Zaakū sa'ona gènn do pìi gūn, à tò gbē
kū à gbā bōnneno gō papana ari goro sīnda pínki. ¹⁵ Luda Nini
èra àten yā pì owere do à pì:

¹⁶ Ma bàka kunna kūnwo goro bireno gbera yān dí:

Mani ma dokayāno dañne n nēsee gūn,

mani kē n swēea.

¹⁷ Akū gbasà à pì:

Mani n durunna kū n taarino yā da doro.

¹⁸ Lákū à n durunna kēmīma nà, sa'ona n yāi zé vī doro.

Ò na Ludai

¹⁹ Abire yāi ma gbēno, kū Yesu aru gbānao ó gēna Lu-
dakukin zé vī kū swēeo kpatena. ²⁰ À wèndi zé dufu bòwere a
mèe gāi à gè kūoo lábure kpe ari Ludakukia. ²¹ Lákū ó sa'ori zōkō
vī nà Luda onkūri ũ, ²² ò na Ludai kū nèse doo kū a nāanikena
sikaa sario kū swè kū ò pìpi ò taari laasun bò a gūnwo kū mè
kū ò a zú ò kū í swáswao. ²³ Ògō tāmaa kū o zeo kūna gíngin,
zaakū Luda a lé sè, akūsō à náani vī. ²⁴ Ò laakari dokōa, ò té
kákōgu yenyī kū yāmanakenaao yā musu. ²⁵ Òsun pā kpá ó
kōkakaranaai lákū gbēkeno di ke nàro. Ò lé dakōa, atēnsa lákū
a è Dikiri sugoro ten ká káni nà.

²⁶ Tó o yāpura mà o dō, tó o gi óten durunna ke, sa'ona kū
ani durunna kēwá kun doro. ²⁷ Pó kū à gōwere mé à de ògō wé
do yākpatei ũ kū swèkēnguo kū té gbāna kū ani Luda ibereno
kakateo. ²⁸ Òdi gbē kū à gi Musa doka dai de a wé gwanaa sari
gbēnonn pla ke aakō sèedakpanaa musu. ²⁹ Tó gbē gèsee pète Luda
Néa, akū à Luda bàka kunna kūnwo aru kū à gbā bòare gya
bò, akū à Nini Gbēkekeneri sōsō, àgō dō kū a wétamma nigō
zōkō de abirekūla manamana. ³⁰ Zaakū ó yā dikīna òri dō à
pì, akāa mé áni fīna boñma, akāa mé áni fīna boñne. Ò pì do,

Dikiri ni yākpate ke kũ a gbēno. ³¹ Yā pāsĩme, tó n lete n da Luda Wèndide oĩ.

³² À laasun lé á konna yāa. Á wékēnaa gbera a wari fò á o si zòkò kanaa gūn. ³³ Zīkeno a òdi á sòsò, òdi á wé tã pari gūn. Zīkeno a òdi ze kũ gbē kũ òteni wé tã leno. ³⁴ A purusunano wēnda dǝ. Kũ ò á póno siáwa, a we kũ ponnao, zaakũ á dǝ kũ á aruzeke mana kũ anigò kun goro sīnda pínki vī. ³⁵ Abire yāi àsun tó á wórogo kũ à àre vīáre zòkò gēteáwaro. ³⁶ Séde àgò mena vī de à pò kũ Luda a lé sè le a poyenyīnakēnaa gbera.

³⁷ Zaakũ à gò fítìme, ani gĩ kero, kũ gbē kũ àten su ni kipa.

³⁸ Gbē mana nigò kun ma náani kũ àten ke yāi, ama tó à èra kpé, ma pò nigò nnaro.

³⁹ Gbē kũ òdi boru kũ kpé o ò n zīda kakatenon ó ũro. Gbē kũ ò Luda náani kè ò surabanaa lenon ó ũ.

11

Gbē káakunò ludanaanikēnaa

¹ Ludanaanikēnaame támaa konna Luda kīnaa sika sari ũ, yā kũ òdi wé sialero sina yápura ũ. ² Gbē káakunò ludanaanikēna mé à tò Luda n sáabu kpà.

³ Ó ludanaanikēna mé à tò ó dǝ kũ a yā'ona mé à andunia kàte. Pó kũ òdi wé sialeron à pó kũ òdi wé siale kèo.

⁴ Habila ludanaanikēna mé à tò a sa'ona Ludaa mana de Kainu pòla. A ludanaanikēna yāin Luda a sáabu kpà, à a òdi gbē mana ũ, akũ à a gba sī. Bee kũ à gà, ó kpé óteni a yā ma Luda náani kũ à kèe pì yāi.

⁵ Enoku ludanaanikēna mé à tò Luda a sè, de àsun garo yāi. Odi a e doro, kũ Luda a sè bona andunia gūn yāi. Ari Luda gò a sé, à a sáabu kpà, à pì a yā kàagu. ⁶ Gbēke yā dī ká Ludagu a náanikēnaa sariro. Séde gbē kũ àten nai sí kũ à kun akūsò àdi fīna bo a ki weterinone.

⁷ Kũ Luda lé dà Nuhua yā kũ odi e yāro musu, akũ à Luda náani kè, à a yā mà, à gó'ite kè, à a ondeno sura bào. A ludanaanikēna mé à tò yā vùte andunia, akūsò Luda tò yā bò káao nna a náani kũ à kèe pì yāi.

⁸ Kũ Luda Ibrahimī sisi de à gé bǝsu kũ áni kpáa àgò vī gūn, akũ Ibrahimī Luda náani kè, à Luda yā pì mà. À bò be, bee kũ à gu kũ àten gén pì dǝro. ⁹ À Luda náani kè, akũ à be pète bizakuta ũ bǝsu kũ Luda a lé sènne pì gūn nibo ũ. Len Isaaku kũ Yakubuo do, zaakũ Luda lésēnaa pì gò n pò ũme. ¹⁰ Zaakũ wēte kũ Luda kàte à bò a zīni petenaan Ibrahimī wé doi.

¹¹ Sara ludanaanikēna mé à tò à zé lè à nò sī, bee kũ parama, akūsò à zī kũ, zaakũ à dǝ kũ Luda kũ à lé sèare náani vī. ¹² Bee

kū à zĩ kũ, gōgbē mèn do pì buri kè dasi lán susunenɔ ke ísirale b̀usu'atē bà, oni f̄ò a lé d̄oro.

¹³ Gbē pìnɔ g̀aga n̄ pínki n̄ ludanaanikena g̀un, p̀ó kũ à a lé s̀enɔ lenaa sari. Ò è z̄a dire ò gb̄anake kp̄ai. Ò p̀i, nib̀ò b̀òasunɔm̄e n̄ ù z̄ĩtea la. ¹⁴ Gbē kũ òdi o lenɔ ten m̀owere kũ òteni n̄ z̄ida b̀usu ni dem̄e. ¹⁵ Tó b̀usu kũ ò b̀on b̄egen òten ke ȳa, de ò zé lè ò èra ò tà gwe. ¹⁶ Ama b̀usu kũ a mana de abirekũlan òteni a ni de, àkũ ludambe p̀ó ù. Abire ȳai tó ò Luda s̄isi n̄ Luda ù, àdi ken̄e wé'iȳa ùro, zaakũ à wéra k̄ate n̄ p̀ó ù.

¹⁷⁻¹⁸ Kũ Luda Ibrah̄i ȳò à gwà, akũ Ibrah̄i Luda náani kè, à Isaaku kp̄a sa'op̀o ù. Luda lé s̀ene ȳa à p̀i, Isaaku burinɔn onig̀ò p̄in̄ne a burinɔ ù. Bee kũ abireo à zè kũ a né mèn do p̀i kpanaa. ¹⁹ À s̄i kũ Luda gb̄ana ni f̄ò à g̀enɔ vu bona gan, akũ à de l̄ákũ ò p̀i à èra à Isaaku lè bona gan bà. ²⁰ Isaaku Luda náani kè, akũ à sa'ole kè Yakubu kũ Isauone. ²¹ Kũ Yakubu kú ga léi, akũ à Luda náani kè, à sa'ole kè Yusufu n̄en̄ne, akũ à gb̄ana lè a g̀ooa à donȳi kè. ²² Kũ Yusufu kà gana, akũ à Luda náani kè, à Isarailanɔ bona Misila ȳa ò kũ l̄ákũ oni ke kũ a g̀ewao nà.

²³ Musa de kũ a dao Luda náani kè, akũ ò a ùte ari m̀o aak̄ò a inaa gb̄era, kũ ò è a àlesi mana ȳai. Odi v̄ina ke doka kũ Firi'auna d̄iten̄ero. ²⁴ Kũ Musa kè z̄òk̄ò, akũ à Luda náani kè, à g̀i ò a s̄isi Firi'auna n̄en̄gb̄e né ù. ²⁵ À s̄i ò a wé t̄a kũ Luda gb̄enɔ de kunna kũ p̀onnoo durunna g̀un g̀oro plala. ²⁶ À d̄ite kũ wé'i kũ òdi dańma Kirisi ȳai de Misila aruzekela, zaakũ z̄iakpezi l̄áadan a wé kúa. ²⁷ A ludanaanikena mé à tò à b̀ò Misila, adi v̄ina ke Firi'auna p̀of̄en̄ero, à zè g̀inḡin l̄ákũ à Luda kũ òdi e kũ wéoro èe bà. ²⁸ A ludanaanikena mé à tò à V̄inla dikpe d̄ite kũ aru mamana kpé lé gb̄l̄iao, de gb̄ed̄eri s̄un ɔ na n̄ daudun̄aro ȳai. ²⁹ Isarailanɔ Luda náani kè, ò bikũ Isira T̄eraa lán z̄ĩte kori bà. Kũ Misilanɔ ȳò le, akũ í dàńla. ³⁰ Isarailanɔ Luda náani kè, ò t̄aa ò ò lika Yerikoi ari g̀oro suppla, akũ a b̄ini k̄ote. ³¹ Karua Rahabu Luda náani kè, à gu'asirigwarinɔ d̄ite à n̄ gwá manamana, akũ adi kakate kũ ludayadarisarin̄oro.

³² Mani pi dera d̄oo? Mani zé le mà Gid̄in ȳa oro ke Baraki ke Samusi ke Yefeta ke Dauda ke Samueli ke annabinɔ. ³³ Ò Luda náani kè, akũ ò z̄li blè k̄inanɔ, ò ȳa g̀òg̀ò gb̄en̄ne a zéa, ò lé kũ Luda s̀en̄ne gb̄èe lè, ò músunɔ lé n̄ak̄o, ³⁴ ò té p̄as̄i dè, ò b̀ò f̄eneda léi, ò gb̄ana lè n̄ gb̄anasarike g̀un, ò p̄as̄i kũ z̄li g̀un, ò pè buri p̄ande z̄ikarinɔ, ³⁵ ò n̄gb̄en̄o né g̀enɔ f̄ute bona gan ò kp̄ámma. Ò m̄èe ù n̄ gb̄ekenɔ, akũ ò g̀i ò n̄ gb̄are, de ò vu bona gan ò bo mana ȳai. ³⁶ Ò n̄ gb̄ekenɔ fobò, ò n̄ gb̄e kũ fl̄aao. Ò m̀òò kà n̄ gb̄ekenɔ, ò n̄ ká kpésiran. ³⁷ Ò n̄ pápa kũ gb̄èeo ò n̄ dede, ò n̄ z̄òk̄ore pla kũ s̄akasakaa, ò n̄ dede kũ f̄enedao. Ò kurè s̄a bára kũ

blè bárao dana. Ò g̃ k̃ori, ò ñ wé t̃à, ò wari d̃òr̃ma. ³⁸ Andunia kunna dí k̃ó sí k̃úńworo. Ò likaralikara s̃èn k̃ú k̃pi musuño, ò kú gb̃ew̃eñoñ k̃ú t̃óñw̃eñoñ. ³⁹ Bee k̃ú Luda gb̃ē p̃iño s̃áabu k̃p̃à ñ p̃ínki a náani k̃ú ò k̃è ỹái, odi p̃ó k̃ú à a lé s̃èñ̃ne lero, ⁴⁰ Luda g̃ĩnake à d̃ite, ò gwena mana le de ñ p̃óla, de òsung̃o papana ó sariro.

12

Luda a gb̃ēño totonaa

¹ Abire ỹái ók̃oño se, lákū s̃èdad̃eño diwái nà le, ò o k̃p̃á p̃ó k̃ú òdi k̃p̃áw̃er̃eño k̃ú durunna k̃ú àdi ó kak̃uñ aragao p̃ínki, ò bàk̃pak̃ūs̃una k̃ú Luda d̃it̃ew̃er̃e lé k̃ú meñao. ² Ò wé pé Yesua k̃ú à bò k̃ú ó ludanaanik̃ena z̃éó ak̃ūs̃o à z̃é p̃ii k̃è papana. À gana líaa f̃ò, adi a wé'iỹá daro p̃oñna k̃ú à d̃itenañe lena ỹái, ak̃ú à g̃èe à ṽùte Luda k̃íblegba oplai. ³ À laasuñ lé a ỹáa, lákū à meña f̃ò k̃ú durunnakeri k̃ú ò ib̃er̃e bire taka s̃è k̃áaoño, de àsuñ k̃pasa á ñèsẽe yakaro ỹái. ⁴ Zaakū à osikana k̃ú durunnaoo g̃uñ, ádi z̃e a gi ari a ge a gaoro. ⁵ Ñèseỹidak̃una ỹá k̃ú ò òáre lán ñéño bà s̃ááguñ yá? Ò p̃i:

Ma né, tó Dikiri teni ñ toto, òsuñ d̃ite p̃áro.

Tó à k̃p̃ák̃enỹi, òsuñ tó ñ k̃á garo.

⁶ Zaakū gb̃ē k̃ú Dikiri yeiiñ àdi toto, àdi wé t̃á gb̃ē k̃ú à si a né ũa.

⁷ À w̃ét̃amma d̃ite totona ũ. Luda mé àteñ abirek̃ú k̃éár̃e, k̃ú a ñéñoñ á ũ ỹái. Né ke kuñ k̃ú a de ni g̃í à a totoi yá? ⁸ Tó adi á toto lán a né k̃paraño bàro, á de a ñéño ũro, ỹig̃isariñeñoñ á ũ.

⁹ Ó deño ṽi andunia la k̃ú ò ó toto, ak̃ú o ñ ỹá mà. Lákū à de le nà, ò mì nat̃e ó De k̃ú à kú musu de abirek̃ula òg̃o kuñ. ¹⁰ Ó deño ó toto g̃o pla p̃ó ũ ñ ònd̃s̃ léñ. Luda di ó toto ó karana ỹáime, de ó kunna le àg̃o adona lán a bà. ¹¹ Totonaa ke p̃oñna ṽi a g̃oaro, sé p̃osira, ama gb̃ē k̃ú totonaa p̃i ñ k̃ékeño di a gb̃è le z̃á bona mana k̃ú aafiao ũ.

¹² Abire ỹái à á o k̃ú ò g̃ò d̃áiño k̃ú á gb̃á k̃ú ò g̃ò terereño gba gb̃ána, ¹³ à z̃é sé s̃usu, de ák̃oño k̃ú àteñ t̃õteño s̃uñ kak̃uñlo, ò g̃o k̃ú aafiao.

¹⁴ À w̃et̃e àg̃o nna k̃ú gb̃ē s̃inda p̃ínki, á kunna g̃o adona, zaakū tó gb̃ē kunna adonaro, ani Dikiri ero. ¹⁵ À laakari ke, á gb̃ēke s̃uñ kura Luda gb̃ēk̃ek̃eñenaai à g̃o g̃onna ũ á té, à wari do gb̃ēño dasi à ñ yakaro. ¹⁶ Á gb̃ēke s̃ung̃o de p̃áp̃akeri ke ludaỹadarisari ũ lán Isau bàro. À a daudukeze ỹia p̃ó g̃èñ do blena ỹái. ¹⁷ Á d̃s̃ k̃ú à sa'ole w̃et̃e a dea z̃á, ak̃ú Luda g̃iñe. Bee k̃ú à w̃et̃e k̃ú wé'io, adi z̃é le à ỹá k̃ú à k̃è litero.

Luda bàka kunna k̃úńwo z̃i k̃ú a dufuo

18 Adi ke Sinai kpi kũ oni f̄s ò ɔ naaan a nairo, kũ àten té kũ, à gusira v̄i kũ gu bùgubuguuo kũ zàga'ĩao 19 kũ kákáki yĩsãmpanaao kũ Luda kòto gbãnao. Kũ Isarailano kòtoo p̄i mà, ò kúte kènè ò p̄i, àsun yáke oñne doro, 20 zaakũ oni yã kũ à d̄iteñne d̄ikĩna f̄ro à p̄i: Bee pókade mé à nà kpi p̄iia, ò pápa kũ gb̄eò ò de. 21 Luda kipanaa p̄i bi v̄ina yãme manamana ari Musa p̄i, v̄ina a kũ, àten lukaluka.

22 Ama a na Zaiš kp̄ii kũ Luda Wèndide wéte Yurusalemu kũ à kú musuo kũ a malaika dasidasi kũ ò kakarana gweno 23 kũ daudu kũ n̄ t̄s k̄ena gweno k̄kakaranaao kũ Luda kũ à de gb̄e s̄inda p̄ínki yákpatekeri ũo kũ gyãwãn gb̄e mana kũ ò ḡò papanano 24 kũ Yesu kũ à de Luda bàka kunna kũnwo dufu yákekeri ũo kũ a aru fãfãna kũ àten yã mana o de Habila pólaò.

25 À laakari ke, àsun gí yã'orii p̄i yã mairo. Lákũ gb̄e kũ ò ḡi Luda lédamma mai z̄ite lano dí boro nà, ók̄ono se, lákũ Luda ten lé dawá zaa musu, tó o kpe line, oni ó p̄s o d̄o yá? 26 A kòto z̄ite lùkaluka yã, akũ à lé s̄e à p̄i, áni gu lukaluka ḡèn do d̄o, adi ke z̄ite adonlo, kũ musuome sà. 27 Kũ à p̄i, ḡèn do d̄o, abirekũ ten piw̄ere Luda pókena kũ ani lukaluka p̄ino ni ḡe z̄elame, de p̄s kũ àdi lukarano le àḡo kun. 28 Abire yã lákũ òten kpata kũ àdi yĩḡaro ble nà, ò Luda sáabu kpá, òḡo donyĩ kene lákũ à yei nà, òḡo mì natene v̄inakenan̄e ḡũn. 29 Zaakũ ó Luda bi té kũ àdi kũnmame.

13

Lédammaanaa

1 À wé tã àḡò gb̄eke v̄i kũ k̄so. 2 À laakari d̄o nibokũnaaa, zaakũ len gb̄eken̄o malaikano yàrii kè d̄ona sari le. 3 À tó gb̄e kũ ò n̄ ká kp̄esira ḡũno yã d̄águ, lákũ á kú kũnwo kp̄esiran bà, kũ gb̄e kũ òten wé tãr̄mano, lákũ ák̄onome òten wé tãáwa bà. 4 Baadi ḡo n̄osena da yã bèere de ũ. Òsun n̄ wúteki gb̄as̄i kpáro, zaakũ Luda ni yákpate ke kũ zinakerino kũ p̄ápakerino. 5 Yena ɔḡo s̄un doáre arero. À ze kũ p̄s kũ á v̄io, zaakũ Luda p̄i:

Mani n tónlo,
mani pã kpányĩ zikiro.

6 Abire yã òdì kùgbãna ke ò pi:

Dikirime ma kpanyĩri ũ,

v̄ina ni ma kũro.

Bón bisásiri ni f̄s à kemenee?

Sayapura onaa

7 À tó á don'arede kũ ò Luda yã òáreno yã d̄águ. À n̄ kunna tàasi ká ari a léa, á Luda náani ke lán n̄ bà. 8 Yesu Kirisi dok̄ono ḡia kũ gb̄arao ari ḡoro s̄inda p̄ínki. 9 Àsun tó ò á s̄ate kũ yã

nibɔ dasi dannenanɔoro. À mana ó swè gbāna le Luda gbēke gūn, adi ke sa'opóble kú àdi àre ke ke gbē kú ò zèonɔneronlo. ¹⁰ Bizakuta sa'orinɔ zé vī ò sa'oki kú ó vī póble blero. ¹¹ Sa'oriki dì gē Ludakukin kú pókāde aruo durunnanɔ kēmmana yāi, akū òdi a gè kpata bùra kpe. ¹² Abire yāi Yesu gà wēte kpe se, à gbā̀ bò gbēnɔne kú a zīda aruo. ¹³ Ò bo ò gé a kīnaa bùra kpe, wé'i ó kú kāao se. ¹⁴ Zaakū ó wēte kú anigō kun vī laro, wēte kú àten sun ó wé dɔi. ¹⁵ Abire yāi ògō Luda sáabu kpá lakanaa sari kú Yesu gbānao ó sa'ona ũ. Gba kú a sísirinɔ dì suon gwe. ¹⁶ À laakari dɔ yāmanakena kú kōgbēkenaaoa. Sa bire taka ona mé àdi ká Ludagu. ¹⁷ À á don'aredenɔ yā ma, à mì nateñne, de ò le ò zī ke kú pɔnnao, zaakū ò de gbē kú oni n zī yā baba Ludaneno ũ. Tó òten zī ke kú lésuruo, ani àre keárero.

Lézammanaa

¹⁸ À adua kewere. Yāke teni ó swè vīro, odigō ye ògō kú ó dɔrɔɔa yā sīnda pínki gūn. ¹⁹ Ma wé keáwa à adua kemene, atēnsa mà le mà su á kia likalika.

²⁰ Luda aafiade kú ó Dikiri Yesu fùte bona gan sādāriki ũ a bàka kunna kúoo gɔrɔ sīnda pínki aru gāi, ²¹ à á keke kú mana pínki, de à a pɔyenyīna ke, à yā kú à kàagu ke ó gūn Yesu Kirisi gāi. Àkū mé à gakuri vī gɔrɔ sīnda pínki, aami.

²² Ma gbēnɔ, ma wé keáwa, àgō lédamma yā pì kūna kú menao, zaakū takada kú ma keáre zōkōro. ²³ Àgō dō kú ò ó gbē do Timɔti gbàre. Tó à kà la tera, óni su á gwa lele. ²⁴ À fɔ kpá á don'aredenɔa n pínki kú Luda gbēnɔ pínki. Itali bùsudenɔa fɔ kpááwa. ²⁵ Luda gbēke keáre á pínki.

YAMISI

Yōgwanaa

¹ Yamisi, Luda kũ Dikiri Yesu Kirisio z̀bleri mé à fɔ kpà Isaraila buri m̀en kuri awεεpla kũ ò fākōananɔ.

² Ma gbēnɔ, wari burinɔ dasi. À pɔ kũ ani á le dite pɔnna yā ũ, ³ zaakũ á d̄s kũ á ludanaanikena yōgwana ni mena iáre. ⁴ À tó mena papaáwa, de àḡs de gbē kàsarano ũ swáswa yāke kīnaáwa sari. ⁵ Tó ōnd̄s ten kīa á gbēkea, à wé ke Ludaa, ani a gba, zaakũ àdi gbē sīnda pínki gba pɔ kũ n̄s̄eεo do taari'ena sari. ⁶ Tó à wé k̄a s̄s, à a n̄ani ke sikaa sari, zaakũ sikade de lán ko vl̄a bàme. Gu kũ ía kàkan, gwen àdi liten. ⁷ Gbē bire taka s̄nḡs da áni pɔ le Dikiriaro, ⁸ zaakũ a n̄s̄e kun plaplame, akũ àdiḡs sika ke yā kũ àten ke ḡn pínki.

⁹ Takaside kũ à kú ó té pɔnna ke, kũ Luda a kàra yāi. ¹⁰ Aruzekede pɔnna ke, kũ Luda a làgo yāi, zaakũ aruzekedeno ni ḡte lán lávu kotenaa bàme. ¹¹ Ifánt̄e dì fute kũ a puusu gbānao, à lánɔ dì kori ke, a vu dì k̄te, a manake dì láka. Len aruzekede ni kpágui a b̄kotenano ḡn le.

¹² Arubarikaden gbē kũ àdi yōgwana f̄s ũ, zaakũ a bona mana gbera Luda ni w̄endi kũ à a le s̄e gbē kũ ò yeain̄ne kene yari ũ. ¹³ Tó yōgwana gbē lè, àsun pi Ludamero, zaakũ oni f̄s ò Luda lé ò gwà kũ a v̄anioro, akūs̄ ò pii dì gbēke ȳs à gwa kũ a v̄anioro. ¹⁴ Baadi yōgwanaa dì bo a pónidena kīnaame, akũ àdi a wé ble à a ḡate. ¹⁵ Akũ pónidena pii dì nò sí à né i durunna ũ. Tó durunna z̄k̄s kũ s̄s, àdi ga ime.

¹⁶ Ma gbē yenyīdeno, àsun á z̄ida s̄atero. ¹⁷ Gba mana swáswa sīnda pínki dì bo musu, De Luda pógupurinɔ K̄eri kīnaame. Àdi litero, a gupura i dì lagoro. ¹⁸ A p̄yenyīnaa ḡn à ó í kũ a yā yāpuradeo, de ò le òḡs are a pɔ kũ à k̄eno té.

Yamana kũ a k̄enaao

¹⁹ Ma gbē yenyīdeno, à yā dí ma. Àḡs yā ma likalika á pínki, ama àsun yā o likalikaro, àsunḡs pɔ f̄e likalikaro. ²⁰ Zaakũ bisāsiri pɔf̄e dì su kũ yā mana kũ Luda yeiioro. ²¹ Abire yāi à ɔ gbare dà v̄ani kũ yā p̄āsī kũ à dàgulano pínki. À yā kũ ò t̄s̄ à sw̄en, kũ ani f̄s à á sura ba sí kũ z̄idabusanaao.

²² Àsun á z̄ida s̄atero, àsun yā pì ma kũ s̄ao p̄aro, à z̄i kea. ²³ Zaakũ gbē kũ àdi yā ma, akũ àdi z̄i keoro de lán gbē kũ àteni a z̄ida gwa dígi ḡn bàme. ²⁴ A z̄ida gwanaa gbera, tó à ḡe z̄éla, lākũ à de nà dì s̄aagu ḡn̄ome. ²⁵ Gbē kũ a wé pé Luda doka papanaaa kũ àdi tó ò ḡs z̄idadeno ũ, akũ àdiḡs géo are, àdi ma à

sãaguro, àdi zĩ keame, Luda ni arubarika da adegua a yãkenaa gũn.

²⁶ Tó gbẽ a zĩda òtẽ donyĩri ũ, akũ àdi a lé f̄sro, àteni a zĩda kekeme, àten donyĩ ke pãme. ²⁷ Donyĩkena swáswa kũ à taari vĩ De Ludaneron dí: Ò tonenõ kũ gyaanenõ gwa n̄ wëndake gũn, ògõ ó zĩda kũna dõ gbãsí sari andunia yã musu.

2

Gbẽ wé gwanaa

¹ Ma gbẽnõ, ákõnõ kũ àteni ó Dikiri gakuride Yesu Kirisi náani kenõ, àsun gbẽ wé gwaro. ² Tó gbẽ gè á k̄kakaranaa gũn wura tãka kũ pókasa tékenaaõ dana, tó takaside kũ à bizakasa gbãsí danaa gè se, ³ tó á wé té gbẽ kũ à pókasa tékena danaai, tó a pine à mó à vute gu manan, tó a pì takasidenẽ à gé à ze dire, kesõ à mó à vute á gbá sare, ⁴ àten kõ tè bome, àten yã gwa kũ manafikion gweroo?

⁵ À ma, ma gbẽ yenyĩdenõ. Luda gbẽ kũ ò de gbãnasaridenõ ũ andunia gbẽnõnẽ sè ògõ gbãna a náanikenaa gũn, de ò kpata kũ à a lé sè gbẽ kũ ò yeinõnẽ ble. ⁶ Ákõnõ s̄, àten gbãnasaride pinõ kpe bo. Aruzekedenõ mé òdi gbãna bleáwaroo? Mókõnõ mé òdi á gáte ò gé kãáo yãkpatetekiaroo? ⁷ Mókõnõ mé òdi tó nna kũ à kúáwa yakaroo? ⁸ Luda dokayã mĩde pì, àgõ ye á gbẽdakei lán á zĩda wëndii bà. Tó á yã pì kũna yãpura, àten yã ke a zéame. ⁹ Tó àten kõ wé gwa s̄, àten durunna keme. Doka pìi vùtéáwa, a gõ taaridenõ ũn gwe. ¹⁰ Zaakũ tó gbẽ doka kũna pínki, tó à fù mèn doa, à gõ taaride ũ a pínki gũmme. ¹¹ Luda pì, àsun zina kero. À pì dõ, àsun gbẽ dero. Bee tó rĩdi zina kero, tó n gbẽ dè, n gõ dokadarisari ũme. ¹² Ákõnõ kũ Luda ni yã gõgõ kãáo doka kũ àdi tó ò gõ zĩdadennõ ũ musu, àgõ yã o, àgõ yã ke lákũ à kõ s̄i kãáo nà. ¹³ Luda ni yãkpatẽ ke kũ sùrusaridenõ sùruu sari, ama yã ni bo kũ sùrudeo nna.

Ludanaanikena kũ yãmanakenaaõ

¹⁴ Ma gbẽnõ, tó gbẽ pì, àten Luda náani ke, tó àdi pòke kero, bó yã gwee? Ludanaanikena bire taka ni f̄s à a bó yá? ¹⁵ Tó á gbẽ mèn do, gõgbẽ ke nõgbẽ ten pókasa kũ pòbleo takasi ke, ¹⁶ tó á gbẽke pinẽ: Luda n gba aafiaa! N̄sun tó ãa n dero, n̄ pò ble n̄ kã, tó adi wëndibadõõ kpáaro, bõn abire ũu? ¹⁷ Leme se ludanaanikena ado pòkekenaa sari bi yã gèeme.

¹⁸ Tó gbẽ n pì, nten Luda náani ke, akũs̄ maten yã ke, mani pinne, n̄ n ludanaanikena pòkekenasari m̄m̄m̄nẽ, mani ma ludanaanikena m̄nn̄nẽ ma yãkenaa gũn. ¹⁹ N s̄i kũ Luda mèn dome. À mana. Bee tãnanõ se, ò d̄s̄ le, akũ òdigõ lukaluka. ²⁰ Yõnkõ! Pó kũ à tò ludanaanikena pòkekenasari pã, n̄ ye mà

onne yá? ²¹ Kū ó dizi káaku Ibrahĩ a né Isaaku kpà sa'opɔ ũ, yā dí bo káao nna a yākena yāiroo? ²² N è yá? A ludanaanikena kū a yākenaao kpákɔime. A yākena mé à a ludanaanikena pàpai. ²³ Akū Luda yā díkĩna pàpa kū à pì, Ibrahĩ Luda náani kè, akū Luda tò yā bò káao nna a náani kū à kè yāi. Akū ò tó kpàne Luda gbēna. ²⁴ A è yá? Yākena mé àdi tó yā bo kū gbēo nna, adi ke ludanaanikena adonlo. ²⁵ Leme dɔ karua Rahabu kè nna kū Ludao a yākena yāi, gɔɔ kū à gu'asirigwarinɔ dite à n gbare zé kpāni gūn. ²⁶ Lákū mèn ninisari de gè ũ nà, len ludanaanikena pókekenasari de gè ũ le se.

3

Léfɔnaa

¹ Ma gbēnɔ, àsun ke yādannerinɔ ũ dasiro, zaakū á dɔ kū Luda ni wé piti ókɔnɔ yādannerinɔa yākpatekegɔɔ zĩ de gbē kparanɔla. ² Ó pínki odigɔ zā yāa baala'ime. Tó gbē lé dì a ásarukero, taarisarideme, ani fɔ à a mèn pínki gbāna fɔ. ³ Odì sɔmɔ ká sɔne de à ó yā ma yāime, akū odì a mile ble. ⁴ Kesɔ à gó'ite gwa ísiralala. Bee kū a zɔkɔkeo kū zàga'ia gbāna kū àdi a yĩpao, a fĩbɔ de fĩtinleme. Àkū mé àdi a mile ble, akū a fĩrii dì a pɔyeina dane. ⁵ Leme sɔ, néne bi mègu fĩtinleme, akū àdi ìa dā kū yā zɔkɔɔ.

À gwa lákū té fĩti dì sè dasi kpáta nà. ⁶ Néne de lán té bàme, àkūme andunia vāni ũ ó mèn gūn. Àdi tó gbāsĩ gɔ kpá ó mèn pínki. Gyāwān té mé àdi nakara nénea, akū néne dì té kpá ó andunia kunan. ⁷ Bisāsiri nɔbɔsɛntenɔ tūtuu kè pínki kū bānɔ kū pɔ kū òdi taa o kū kuaonɔ kū kpònɔ, à kpé àten ke ari tera, ⁸ ama gbēke dì fɔ à a néne tūtu kero. Àkūme pɔ vāni kū àdi ze teniro ũ. À pana kū sɛwetɛo, ⁹ nénen odi Dikiri ó De sáabu kpáo, akū odì era ò bisāsiri kū à a kè lán a bà káo dɔ. ¹⁰ Lédokɔnɔ pĩn sáabukpana kū gbēkanaao dì bon. Ma gbēnɔ, àsungɔ de lero. ¹¹ Íboki dì í nna kū í kyākyaao bo wèe dokɔnɔ gūn yá? ¹² Ma gbēnɔ, kaka lí ni né i kù ũ yá? Geepi lí ni né i kaka ũ yá? Leme dɔ bia í sùkusukude ni í nna boro.

Ɔndɔ kū àdi bo musu

¹³ Á té, dí mé à yādɔri ɔndɔde ũu? À mɔíne a kunna mana gūn kū a yākenanɔ kū zĩdabusana kū àdi bo ɔndɔ gūnwɔ. ¹⁴ Tó á nèsegɔba pásĩ kū denlawetenaao vĩ á swèe gūn sɔ, àsun ìa dāro, àsun gí yāpurairo. ¹⁵ Ɔndɔ bire taka dì bo musuro, andunia pɔme, á dā pɔme, Ibilisi pɔme. ¹⁶ Zaakū gu kū nèsegɔba kū denlawetenaao kún, gwen kɔyāmasari kū yā bène pínkió digɔ kún. ¹⁷ Tó gbē ɔndɔ kū àdi bo musu vĩ, káaku àdigɔ gbāsĩ vĩro, a gbera àdigɔ yāketè vĩro, àdi a zĩda busañne, àdi gbē yā ma, à sùru papana kū yāmanakenaao. Àdi gbē tè boro, akūsɔ àdigɔ

manafiki vīro. ¹⁸ Iberemiderii di kena kũ k̄so nna t̄s, akũ àdi yã mana k̄ẽ.

4

Gbēnnakpana kũ anduniao

¹ Bó mé àdi fiti kũ lékpak̄ōanaao da á tée? Òdi bo á p̄oyeina kũ òten ɔsi ká á m̄e gūnn̄o k̄īnaanloo? ² Adiḡō ye p̄sí, ama adì ero, akũ adì gb̄ẽ de. Adì p̄ó ni de, akũ adì p̄ó kũ át̄en péa lero. Akũ adì lékpak̄ōa ke, adì fiti ke. Á a vīro, kũ adì wé ke Ludaaro yáime. ³ Tó à wé k̄è, adì ero, kũ adì wé ke kũ n̄esemanaoro yáime, zaakũ adiḡō ye à a bok̄ote ke á p̄ónidenano gūmm̄e. ⁴ Náanisariden̄o, á d̄s kũ gbēnnakpana kũ anduniao bi iberesena kũ Ludaonloo? Gb̄ẽ kũ à ye à ke andunia gb̄ẽ ũ ḡò Luda ibere ũme. ⁵ Kũ ò k̄è Luda yān ò p̄ì, Nini kũ Luda dà ó gūn n̄eseḡōba vī, át̄en da yã p̄ān yá? ⁶ Ama gb̄ẽke kũ Luda vī k̄oo de abirek̄ūla, zaakũ ò k̄è Luda yān ò p̄ì: Luda di ibere sé kũ z̄idabirin̄o, ama à gb̄ẽke vī kũ z̄idabusarin̄o.

⁷ Abire yāi à mì nate Ludane. À gí Ibilisine, ani bàa síare. ⁸ À na Ludai, ani naái. Durunnakerin̄o, à ɔ bo durunnan. N̄esep̄laden̄o, à á sw̄è pípi. ⁹ À ɔɔ d̄o kũ p̄osirao kũ w̄endayāo. À á yáad̄ona lite ɔd̄ona ũ, à á p̄onna lite n̄eseyakana ũ. ¹⁰ À á z̄ida busa Dikiri are, ani á kara.

¹¹ Ma gb̄ēn̄o, àsun k̄ó t̄ó b̄ēne síro. Gb̄ẽ kũ à a Yesude dake t̄ó b̄ēne s̄i ke à a b̄ēne bò, à Luda doka s̄eda vāni k̄è, à a vāni bò. Tó n Luda doka vāni bò s̄s, a m̄ariime n ũro, a vāniboriime n ũ. ¹² Ludan dokaditeri ũ kũ yākpatekeriio. Àkũ mé à gb̄ẽ surabana kũ a kakatēnaao gb̄āna vī. M̄ok̄ōn s̄s, díme n ũ, kũ ndi n gb̄ēdake vāni boo?

Luda bàka bonaa

¹³ À yã ma sà, ák̄ōn̄o kũ adì pi, gb̄āra ke zia áni gé w̄eran, áni vute gwe w̄è do, áni laga tá à àre le. ¹⁴ Á yã kũ ani á le zia d̄s yá? Á d̄s lákũ á w̄èndi de nà yá? Á de lán suka bàme. Tó à kpà f̄iti, akũ àdi ḡēte ḡōn̄o. ¹⁵ Yã kũ à de à on dí: Tó Dikiri w̄è, akũ ó aafia, óni ke lán dire bà ke lán dí bà. ¹⁶ Tera s̄s át̄en ĩa d̄ā, a Luda bàkaa bò. ĩad̄āna bire taka buri manaro. ¹⁷ Gb̄ẽ kũ à yāmanak̄ena d̄s, akũ adì k̄ero durunna k̄è.

5

Kpākēna aruzekeden̄o

¹ Ák̄ōn̄o aruzekeden̄o, à yã ma sà. À ɔɔ d̄o, à wiki lé kisira kũ ani á le yāi. ² Á aruzek̄eno yāka, k̄ōk̄ōn̄o á p̄k̄asano s̄oso. ³ Á ɔḡo d̄āa kpà, akũ a d̄āakpanaa p̄i ni á da yān, ani á m̄è p̄iti lán té bà.

A aruzekε dì ɔɔɔ kpεde zĩ. ⁴ À ma! A ɔɔɔzĩkeri kũ ò á burapɔɔɔ kèárenɔ blè, akũ ɔɔɔ pì yā Luda ki lè. Pókèrii pìnɔ wikilēnaa gè Dikiri Zĩkaride sān. ⁵ A á mēna mà zĩte la á pɔyeinakēnaa gūn. A mēe kpà kùtukpana ɔɔɔ pó ũ. ⁶ A yā dà gbē mananɔla, a n dεde, odi gíáero.

Mena

⁷ Abire yāi ma gbēnɔ, àgɔ mēna fɔ ari Dikiri sugɔɔɔ. À gwa lán búbarii dì a burapɔ bèereede kēgɔɔ dā nà. Àdi mēna fɔ zaa kaburagɔɔ ari sakare. ⁸ Ákōnɔ sɔ, à mēna fɔ à ze gbāna, zaakũ Dikiri sugɔɔɔ kà kāni. ⁹ Ma gbēnɔ, àsun yāketε kákširo, de Luda sún yākpate ke kāáoro yāi. Yākpatekerii pì zena kpéleleá fá! ¹⁰ Ma gbēnɔ, annabi kũ ò yā ò yā kũ Dikiri tšonɔ, à mēna kũ ò kè warikēnaa gūn zé dí taka sé. ¹¹ Odi pi ò arubarika vī, kũ ò mēna fɔ yāime. A Ayuba menakēna baaru mà, a mà lākũ Dikiri kēne nà kpekpe, zaakũ wēnda kũ sūruuo papana Dikiria.

¹² Atēnsa ma gbēnɔ, àsun la daro. Àsun pi a sì kũ ludambεo ke kũ zĩteo kesɔ kũ pó pāndeoro. À tó á ee gɔ ee. À tó á oi gɔ oi, de yā sún vuteáwaro yāi.

Aduakēna ludanaanikēnaa gūn

¹³ Á gbēke ten wari ke yá? Á adua ke. Á gbēke pɔ nna yá? À Luda sáabu kpá. ¹⁴ Á gbēke ten gyā ke yá? Ade sɔsi gbē zškōnɔ sísi ò adua kēne, ò nísi máa kũ Dikiri tšo. ¹⁵ Adua kũ ò kè ludanaanikēnaa gūn ni gyāre pì werekša. Dikiri ni a fute. Tó à durunna kè yā sɔ, ani kēa. ¹⁶ Abire yāi à á durunnano okōne, à adua kekōne de à le àgɔ aafia. Gbē mana aduakēna gbāna, àdi zĩ ke manamana. ¹⁷ Iliasu bi bisāsirimε lán ó bà. À adua kè manamana, de legū sún maro, akũ legū dí tó zĩtearo ari wè aakɔ kũ mɔ suddoo. ¹⁸ À èra à adua kè dɔ, akũ legū'i bò manamana, zĩte póble kè.

¹⁹ Ma gbēnɔ, tó á gbē mēn do zā yāpura zéa, akũ á gbēke èra à a dà zén, ²⁰ àgɔ dš kũ gbē kũ à tò durunnakerii pìi bò sātēna zén à èra à sù, à a sì gaame, akūsɔ à lá kù durunna dasinɔla.

PITA TAKADA KAAKU

Tāmaa kū àdi n̄ nero

¹ Makū Pita, Yesu Kirisi z̄iri mé à takada dí k̄è Luda gb̄e kū ò de nib̄ōn̄o ū andunia dí ḡun, kū ò f̄ak̄ōana b̄usu dík̄īn̄ano ḡūnn̄ōn̄e: P̄ontu, Galatia, Kapadosia, Asia kū Bitiniaio. ² De Luda ḡīn̄ak̄e à á d̄ō, akū à á sé, a ḡō a p̄ó ū kū a Nini gb̄ānao, de à mì nate Yesu Kirisine, a aru gb̄à boá̄re. Luda gb̄ēke kū aafiaao karaá̄re.

³ Ò Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De s̄áabu kp̄á! A s̄uru z̄ōk̄ō ḡun à ó í dufu kū Yesu Kirisi vuna gan gb̄ānao, akū ó tāmaa kū àdi n̄ nero v̄ī, ⁴ zaakū túbi kū à dit̄enaá̄re ludambe p̄i di l̄ákar̄o, àdi gb̄ās̄ī kp̄áro, a mana di l̄ákar̄o. ⁵ Luda soru k̄è à làka de à á sura ba a náani kū át̄en ke ȳāi, akū àteni á d̄ákp̄ā kū a gb̄ānao ari à ḡé bo kū surabanaa p̄iio gupuraa ḡōo kp̄ede z̄ī. ⁶ Át̄en p̄onna ke kū ȳā p̄iio, bee kū áni wari ke ḡīa fiti ȳōgwana buri s̄īnda p̄ínki ȳāi. ⁷ Lákū òdi wura mana d̄ō té ḡun n̄à, len òteni á ludanaanik̄ena ȳō à gwa l̄e, zaakū á ludanaanik̄enaa p̄i b̄ēere v̄ī de wura kū a gakuri di l̄álala manamana. Tó a bo mana, Luda ni á s̄áabu kp̄á Yesu Kirisi suḡōo z̄ī, ani á kpe ta kū gakurio. ⁸ Bee kū ádi a ero, á yei. Bee kū ádi wé ke pla k̄āao zik̄iro, át̄eni a náani ke, akū át̄en p̄onna z̄ōk̄ō kū à ḡè onala ke, ⁹ kū át̄eni á ludanaanik̄ena gb̄è le á surabana ū ȳāi.

¹⁰ Annabin̄o ḡīn̄ak̄e ò gb̄ēke kū Luda ni ke k̄āáo ȳā ò, ò surabanaa p̄i ȳā gwà, ò a tāasii k̄à. ¹¹ Kirisi Nini kū à kú n̄ ḡun ḡīn̄ak̄e à wari kū Kirisi p̄i ni ke òn̄ne kū gakuri kū ani le a gberao, akū ò w̄ete ò ȳā p̄i z̄é d̄ō kū a ḡōo. ¹² Akū Luda tò ò d̄ō kū ȳā kū òten o p̄i de n̄ ḡōo p̄ó ūro, á p̄óm̄e. Tera s̄à baarunnakparin̄o ȳā p̄i òá̄re kū Luda Nini kū Luda p̄i z̄ī bona ludambe gb̄ānao. Bee malaikan̄o se òten òsi ká ȳā p̄i d̄ōnaai.

Kunna adona

¹³ Abire ȳāi àḡō kú á laakariia, àḡō á z̄īda k̄ūna d̄ō, á wé ḡō d̄o gb̄ēke kū Luda ni k̄eá̄re Yesu Kirisi suḡōo z̄īi sikaa sari. ¹⁴ Lákū á de Luda né kū òteni a ȳā man̄o ū n̄à, àsun tó dà v̄āni kū á v̄ī ȳā á wésiraḡōo doá̄re arero. ¹⁵ Luda kú adoname. Lákū à á sisi à á sé n̄à, àḡō kú adona á ȳāk̄ena s̄īnda p̄ínki ḡun l̄e se. ¹⁶ Zaakū ò k̄è Luda ȳān ò p̄i:

Àḡō kú adona,

zaakū má kú adoname.

¹⁷ Zaakū Luda di ȳákp̄ate ke kū baadio a ȳākenaaa n̄ wé gwanaa sari, tó át̄eni a sísi De, à v̄īna kene á nib̄okenaa ḡun la. ¹⁸ Á d̄ō l̄ákū Luda á bó kunna kori kū à de á fut̄eokaraya

ũ gũn nà. Luda dí á bo kũ pó kũ a gakuri dì lákaoro, lán wura ke andurufu bà, ¹⁹ à á bó kũ Kirisi aru gakurideome, kũ à de lán sãne bòro kũ à mamberu vïro à gbãsi vïro bà. ²⁰ Luda gĩnake à a dìte zaade adi andunia kátero, akũ à bòáre káao gupuraa goro kpede díkinano zĩ. ²¹ A yã musun áten Luda náani ke. Luda a bò gan à gakuri kpàa, de à le à a náani ke, á wé gõ doi.

²² Lákũ minatena yápurane gbà bòáre nà, akũ a gõ kõ gbẽno ũ manafiki sari, àgõ yekõ kũ nèse mèn doo. ²³ Luda á í dufu kũ a yã wèndide kũ àdigõ kun gbãnao. Yã pì de póburi kũ àdi ga ũro, póburi kũ àdi garome.

²⁴ Gbẽ sĩnda pínki de lán sèè bàme, nĩ gakuri de lán sèvu bàme pínki.

Sèè dì kori ke, a vú dì kóte,

²⁵ ama Dikiri yã ògõ kun goro sĩnda pínki.

Yã pì mé à de baaru nna kũ ò kpàáre ũ.

2

Gbè wèndide

¹ Abire yã à yã vãni sĩnda pínki tó kũ éketona sĩnda pínki kũ manafikio kũ nèsegõbao kũ kōyakanaao. ² Lákũ nékpántẽno ògõ yõ'i ni de nà, àgõ Luda yã kũ à de lán vī'ipu swáswa bà ni de le se, de à le à gbã á surabana zé gũn, ³ tera sà kũ a dõ kũ Dikiri mana. ⁴ À nai, àkũme gbè wèndide kũ ò gii ũ, ama Luda a sè bèere ù. ⁵ Ákõno sõ á gbè wèndide kũ Luda teni a kpé è boono ũ. Ákõnome a gbàgbarino ũ, adì sa kũ àdi káagu o kũ a Nini gbãnao Yesu Kirisi gáí. ⁶ Zaakũ ò kè Luda yãn ò pì:

Nĩ gwa, maten gbè dìte Zaiõ,

èpetena gbè bèere ù kũ ma sè ũ.

Wé'i ni gbè kũ àteni a náani ke kũro.

⁷ À de gbè bèere ù ákõno kũ áteni a náani kenone, ama à de le gbè kũ òteni a náani kerononero.

Gbè kũ kpéborino pã kpài

mé à gõ kpé kusuru gbè mìde ũ.

⁸ Len do à de:

Gbè kũ òdi gè sía ũ,

gbèsi kũ òdi kpáala ò léte ũ.

Ò gèè sia, kũ odi Luda yã daro yãí. Len Luda dìteíne le.

⁹ Ákõnome buri kũ Luda ní sénõ ũ, kínano kũ sa'orino ũ, a gbè kũ ò kú adonano ũ, de à Luda kũ à á sisi a bo gusiran, à gè kááo a gupura bonsarede gũn sáabu kpá.

¹⁰ Á de Luda gbẽno ũ yãro,

ama tera sà a gõ ní ũ.

Luda dí sùru ke kááo yãro,

ama tera à kè kááo.

Kunna ludanaanikerisarinɔ té

¹¹ Ma gbě yenyĩdenɔ, lákū á de nibɔ kū bòasunɔ ũ nà andunia dí gūn, maten lé daáwa, à mì kē á dà vāni kū òdi zì ká kááonɔa.

¹² Àgɔ kun gbě bèèredenɔ ũ kifirinɔ té. Leme dɔ bee tó ò á díte yāvānikerinɔ ũ, tó ò yā mana kū áten kenɔ è, oni Luda sáabu kpá gɔɔ kū ani suńyĩ.

¹³ À mì nate ikode kū bisāsiri ditenɔne n pínki Dikiri yāi, kína kū à gbāna vī deńlan yá, ¹⁴ ke gbānade kū à díte à wé tā yāvānikerinɔa à yāmanakerinɔ sáabu kpá. ¹⁵ Luda poyenyĩnaan dí: Á yāmanakēnaa gūn, áni yōnkɔ wésiradenɔ lé yĩteńne. ¹⁶ Àgɔ zĩdadenɔ ũ, ama àsun tó á gōna zĩdadenɔ ũ gōáre vānikēna zé ũro. Àgɔ kun Luda zòblerinɔ ũ. ¹⁷ À bèère li gbě sīnda pínkinē. Àgɔ ye á Yesude dakenɔi. À vīna ke Ludanē. À bèère lí kīnanē.

¹⁸ Zĩkerinɔ, à mì nate á dikirinɔne, à zòkòke dōńne yā sīnda pínki gūn. Adi ke dikiri mana nèsedodenɔne n̄tēnenlo, ama kū n̄ gbě pāsīnɔome se. ¹⁹ Tó ò wé tǎáwa pǎ, tó a mena f̄so Luda yāi, abirekū sáabu vīáre. ²⁰ Tó ò á gbě á taari yāi, tó a mena f̄so, abirekū tó nna vī máa? Ama tó a wari kè yā mana kū a kè yāi, tó a mena f̄so, Luda ni á sáabu kpá. ²¹ Abire yāin Luda á sisi á á sé. Kirisi wari kèáre, à zé mòáre de àgɔ té a gèsegbēei yāi.

²² Adi durunna kero, odi ma à éke tòro.

²³ Kū ò a sòsò, adi yā síńlaro. Kū à wari kè, adi yā pāsī ke ońnero, à zè kū Luda yǎkpatekeri manaome. ²⁴ Àkū mé à ó durunnanɔ dī a mīia, à gào lía, de ó bàka súnɡɔ kú kú durunnanɔ doro, ògɔ kú yāmanakēnaa gūn. A flǎgbenɔ mé ò ó gbá aafia. ²⁵ Zaakū a sǎte lán sǎnɔ bà yā, akū a are dò á Dǎri kú á Dǎkpāriioo tera sà.

3

Kunna k̄so

¹ Nɔgbēnɔ s̄s̄, à á zĩda kpá á zǎnɔa. Tó n̄ gbēkenɔ ten Luda yā daro, á kunna ni n̄ lite. Bee tó ádi yáke ońnero, ² oni e kū á kun gbāsī sari, akūs̄ a á zĩda kpám̄ma. ³ Àsun tó á nɔmanake ḡs̄ mè yā ũro, mītāna ke nɔmanablebɔnɔ ke pókasadanaan yá. ⁴ Ama àgɔ de á nèsēgūnyā kū àdi lákaro ũ, nèsēyīda kū zĩdabusanaao. Abirekū mé à bèère vī Ludanē. ⁵ Zaakū len nɔgbě donyīri kū n̄ wé dɔ Ludai yānɔ n̄ zĩda kèke le, ò n̄ zĩda kpà n̄ zǎnɔa. ⁶ Len Sara de le, àdi Ibrahī yā ma, àdi a sisi Baa. Tó áten yā mana ke, tó áten pó kú òdi vīna kenē yā daro, a Sara dàa sèn gwe. ⁷ Ḡs̄gbēnɔ s̄s̄, àgɔ kú kúnwo nɔgbēke dōnnēnaa gūn, àgɔ yā mar̄ma, de póke

sún kpááre á aduakɛnaa gūnlo, zaakū á de wèndi gbablerinɔ ũ lɛɛɛmɛ.

⁸ Abire gbera àgɔ̀ lédokɔ̀nɔ̀ vī kɔ̀o á pínki. Àgɔ̀ kɔ̀ wènda dɔ̀, àgɔ̀ yekɔ̀i, àgɔ̀ gbɛ̀kɛ vī kɔ̀o, à busakɔ̀nɛ. ⁹ Àsungɔ̀ a vāni fīna bo kū a vānioro. Àsungɔ̀ gbɛ̀ kū à á sɔ̀sɔ̀ sɔ̀sɔ̀ro. À sa mana onɛ, zaakū Luda á sisi de à arubarika daágu yāime.

¹⁰ Gbɛ̀ kū à ye àgɔ̀ kú nnamanan, akūsɔ̀ à ye a konna gɔ̀ mana, à a lé kū kū yāvāni'onaa, àsun tó ékɛ bo a lénlo.

¹¹ Ade kpɛ̀ li a vānɛ, à a mana kɛ, à aafia zé wete àgɔ̀ téi.

¹² Zaakū Dikiri dīgɔ̀ gbɛ̀ mananɔ̀ tàasi ká, a sá kpá ní aduakɛnaai, ama àdi mìkperɛ zu yāvānikerinɔ̀nɛ.

Wétámmana yāmanakena yāi

¹³ Tó á kokari vī kū yāmanakenaao, dí mé ani wé tǎáwaa?

¹⁴ Bee tó a wari kè yāmanakena yāi, á arubarika vī. Àsungɔ̀ vīna kɛ ní wétámmanaanero, àsun tó á swè kǎáguro. ¹⁵ À Kirisi dɔ̀ Dikiri ũ á swè gūn. Àgɔ̀ kú soru gūn gɔ̀rɔ̀ sīnda pínki, de à le à yā we gbɛ̀ kū àteni á la yā kū á wé dɔ̀ii mīia. ¹⁶ Àgɔ̀ ońnɛ busebuse kū bèɛrɛlinnenaao. À ońnɛ kū nèsepuraao dɔ̀, de wé'i gbɛ̀ kū òteni á sɔ̀sɔ̀ á yāmanakena Kirisi gūnnɔ̀ kū. ¹⁷ Warikena Luda pɔ̀yenyīnaa gūn yāmanakena yāi mana de warikena yāvānikena yāila.

¹⁸ Kirisi gà gèn do durunnakēmmana yāi. Taarisaride gà ókɔ̀nɔ̀ taaridenɔ̀ yāi, de à le à gé kūoo Luda kīnaa. Ò a dè mɛɛ gūn, akū Luda a vù ninike gūn. ¹⁹ A ninike pì gūn à gèɛ à waazi kè gyāwānde kū ò ní ká kpésirannɔ̀nɛ. ²⁰ Ò bò Luda yā kpɛmɛ yā, gɔ̀rɔ̀ kū à mɛna ari Nuhu gèɛ à gó'ite kè à làkao. Gbɛ̀ kū ò bò ín aafia gó pì gāinɔ̀n dasiro, gbɛ̀nɔ̀n sɔ̀raakɔ̀. ²¹ Í pì mé à de á da'itekɛna kū àdi á sura ba tera taka ũ. Da'itekɛnaa pì bi mè gbāsīworona yānlo, lésɛna Ludanɛ kū nèsepuraomɛ. Àdi ní sura ba, kū Yesu Kirisi bò gan yāi. ²² À gbāna blè malaikanɔ̀a kū tǎnanɔ̀ kū ní gbānadenɔ̀ kū ní ikodenɔ̀, akū à tà ludambɛ, à kú Luda oplai.

4

Bona kunna zīn

¹ Lákū Kirisi wari kè a mèn nà, ákɔ̀nɔ̀ se à nèɛ bire buri sé, zaakū gbɛ̀ kū à wari kè a mèn, ade mīi kè durunnaamɛ. ² Gɔ̀rɔ̀ kū à gɔ̀áre á kunnaa gūn, á dà vāni súnɡɔ̀ doáre are doro, séde Luda pɔ̀yenyīnaa. ³ Á kunna kifirinɔ̀ yákenaa gūn yā mò lɛ. Yā

á kú wé'isariyākēnaa gūn kū dāvāninidēnaao kū wēdekēnaao kú pāpā kōkōo kú wēmikōkō bēnēeo kú tānagbagbana kú Luda zāaguo. ⁴ Kū adi kakara kūnwo ní pāpā zōkōo pì kēnaa gūn doro, àdi kēnē yābonsarē ũ, akū òdi á tó vāni sí. ⁵ Oni ní yākenanō baba Ludanē, kú à yākpatekēna kú gbē bēnēno kú gyāwāndenō soru kē. ⁶ Ò baaru nna kpà bee gyāwānde pìnōnē se, de ò le ògō kú ninikē gūn lán Luda bà, bee kú yā vùtēnma mēe gūn lán gbē sīnda pínki bà.

Ludayāmarinō

⁷ Pó sīnda pínki lakanaa kà kāni. Abire yāi àgō de laakaridenō ũ, àgō á zīda kūna dō de àgō adua kē yāi. ⁸ Yā kú à de a pínkilan dí: Àgō yekōi kú nēse mēn doo, zaakū yenyī dì pó kúte durunnānōa dasi. ⁹ À yāri kekōnē yāketekanaa sari. ¹⁰ Lákū Luda gba dà á baadinē nà, à kpákōi kú gba pìnō Luda gba buri donadona zīkeri mananō ũ. ¹¹ Gbē kú à de waazikeri ũ, à Luda yā oñnē. Gbē kú à de kpányīri ũ, à kpányī kú gbāna kú Luda a gbào, de à Luda tó kpá yā sīnda pínki gūn Yesu Kirisi gāi. Àkū mé à gākuri vī kú gbānao gōrō sīnda pínki! Aami.

Warikēna Yesudekē yāi

¹² Ma gbē yenyīdenō, àsun tó yōogwana pāsī kú àtēni á le bo á sarē lākū yā dufu mé à á lé bàro. ¹³ Lákū á bàka kú Kirisi warikēnaa gūn nà, à pōnna kēo de à le àgō pōnna zōkō vī gōrō kú Kirisi pì ni bo gupuraa kú gākurio. ¹⁴ Tó ò á sōsō Kirisi tó kú à kúáwa yāi, á arubarika vī, zaakū Luda Nini gākuride kúáwa. ¹⁵ Á gbēke sún wari kē gbēdena kē kpāni'ona kē yābēnekēna kē gude yāiro. ¹⁶ Tó a wari kē á Yesudekē yāi, àsun kēáre wé'iyā ũro. À Luda sáabu kpá kú Yesu tó kúáwa yāi. ¹⁷ Zaakū wētāmmagōrō kà, Luda gbēnōn à nàa kūnwo. Lákū ókōnōme à nàa kūoo káaku nà, ani láka kú gbē kú ò gī Luda baaru nna mainōo deramēe?

¹⁸ Zaakū gbē mananō surabana zī'ū,

yā ni bo kú ludayādarisarinō kú durunnakerinōo deramēe?

¹⁹ Abire yāi gbē kú òtēn wari kē Luda pōyenyīnaa gūnnō ní zīda na ní Kèri nāanidenē a oī, ò kpé ògō yā mana kē.

5

Luda sà kpàsa gwanaa

¹ Matēn lé da ákōnō gbē zōkōnōa sà. Gbē zōkōnōn ma ũ se. Má de wari kú Kirisi kēe sēedade ũ, akūsō ma bàka nigō kú kú gākuri kú ani bo gupuraaao se. ² Àgō de kpàsa kú Luda kàtēáre dàrinō ũ. À o likai kú pōyeinaao, adi kē tilasinlo, lākū Luda yei nàme. Adi kē ogowetēna yāinlo. À kē kú nēse mēn doo dé. ³ Àsungō gbāna mō gbē kú ò ní nááre á oī pìnōaro. À tó á kunna gō á sā pìnō

da a zéa, ⁴ áni kífura kũ a gakuri ò láraro le gɔɔ kũ Sádāriki ni su.

⁵ Ákõnɔ kefennanɔ sɔ, à á zīda kpá gbē zōkõnɔa. Á pínki à á zīda busakõne à kpákõi, zaakũ

Luda ò ibere sé kũ zīdabirinɔ, ama à gbēke vī kũ zīdabusarinɔ.

⁶ Abire yāi à á zīda busa Luda gbānadene, ani á kara gɔɔ kũ à òtēa. ⁷ Á á yā'ummananɔ tóne pínki, zaakũ àdi laakari dɔáwa.

⁸ Á wé gɔ dɔ, àgɔ kú á laakarīia. Á ibere Ibilisi de lán músu ɔɔɔrii bàme. Àten kpáte keái, àten gbē wete à kũ. ⁹ À gíne, à ze gbāna ludanaanikēnaa gūn, zaakũ á dɔ kũ á Yesude dake kũ ò kú andunia gūnnɔ ní pínki ten wari dokõnɔ pì keme se. ¹⁰ Luda Arubarikasīndapinkide á sisi a gakuri kũ àdi láraroa Kirisi gūn. Tó a wari kè fíti, ani á bo mana, ani á ze gíngin, ani á gba gbāna, ani á zīni péte. ¹¹ Àkũ mé à gbāna vī ari gɔɔ sīnda pínki! Aami.

Lézammanaa

¹² Ma takada fíti dí kèáre kũ ó gbēndo Silasi ɔome. À demene gbē náanide ũ. Ma lé dàáwa, má de a sèedade ũ kũ yā kũ ma ò de Luda gbēke yāpura ũ. À zeo gíngin. ¹³ Babilɔnu gbē kũ Luda ní sé lán á bànɔ fɔ kpááwa. Ma né Maaku fɔ kpááwa dɔ. ¹⁴ À fɔ kpákõa kũ lépemmaanao yenyī gūn. Luda ákõnɔ kũ á kú Kirisi gūnnɔ gba aafia á pínki.

PITA TAKADA PLADE

Yapurakpana síkina kù Luda ó síkina

¹ Makù Simo Pita, Yesu Kirisi zòblerii, a zìrii, makùme ma takada dí kè gbè kù ó Luda ó Surabari Yesu Kirisi n gbá zé ò a náani kè lán ó bà à manake gáinone. ² Gbèke kù aafiaao gō papanaáwa Luda kù ó Dikiri Yesuo dōnaa gūn.

³ Luda ó sé ògō kù a gakuri kù a manakeo gūmme, à tò ó a dō, akù a Ludakegbāna ó gbá pō kù à kù ògō vī, de ó kunna le à ke lēle kù a yāo. ⁴ Len à yā zōkō bèereede kù à a lé sēwērenō kè le, de a yāi ò bo andunia dà vāni kù àdi n yaka gūn ò Luda kunna taka sé. ⁵ Yā bire yāi à kokari ke manamana, à Luda náani ke manakenaa gūn, à yā mana ke dōnaa gūn, ⁶ àgō dōna vī á zīda kūnaa gūn, àgō á zīda kūna dō mena gūn, àgō mena vī nana Ludaii gūn, ⁷ àgō nana Ludai kōgbēke gūn, àgō gbēke vī kōo yenyī gūn. ⁸ Zaakū tó á yā bireno kūna, akù òten kara, áni gō kun pā karanaa sariro ó Dikiri Yesu Kirisi dōnaa gūn. ⁹ Gbè kù à yā bireno kūna sōro, à a wé nākōa, à gō vīna ūme. À sán kù Luda durunna kù à kè yāno kēare. ¹⁰ Abire yāi ma gbēno, à kokari ke à yāpura kpá síkina kù Luda á sísi à á séa. Tó áten yā bireno ke, áni fu zikiro. ¹¹ Lemē oni gbānake kpáái manamana le, áni gō kù kù ó Dikiri ó Surabari Yesu Kirisio a kpata kù àdi lākaro gūn.

¹² Abire yāime, bee kù á yā bireno dō, akūsō á zīni petena yāpura kù á kūnaa gūn, manigō yā pino dōágume. ¹³ Goro kù má kpé kù ma sōo gūn, maten da à mana màgō té káágu yā pino dōnaágu yāi. ¹⁴ Má dō kù ma bona ma sōn goro ni ká tera, lākū ó Dikiri Yesu Kirisi gīnake à òmene nà. ¹⁵ Mani kokari ke, de yā pino le àgō dōágu goro sīnda pinki ma ga gbera.

Kirisi gakuri sèedadeno

¹⁶ Kù ó Dikiri Yesu Kirisi suna kù gbānao òáre, ódi té gara kù ò dà kù òndōoiro. O wé kè pla kù a zōkōkeome, ¹⁷ goro kù De Luda bèereē line à a tó bò. À Luda zōkō gakuride kōtoo mà à pì a Né mèn do légelege yenyīden a ū, a yā di káagu. ¹⁸ O kōto kù à bò ludambe pii mà goro kù ó kù kāao kpi kù à kù adona musu. ¹⁹ Abirekū mōwēre kù yā kù annabinō ò bi yāpurame. À mana à laakari dō yā piia fitila kù áten gu büruburu pu ūme ari gudōo susune gō gé fute á swèn, de gu le à dōáwa. ²⁰ À kù à deñla sà àgō dō kù gbēke di fō à yā kù annabii kè Luda yān bōkote a zīdaro. ²¹ Annabinō yāke di bo bisāsiri pōyeinaa gūnlo, ò Luda yā ò lākū a Nini dōñne are nāme.

2

Ekēyādannerino

¹ Annabi ékēno bò yā Isarailano té. Leme ékēyādannerino ni bo á té le se. Oni éké kū àdi tó ò kakate ká Luda yādannerenan, ò ledi kpá Dikiri kū à n bóí, oni n zīda kakate kánto. ² Onigō tényī dasi n wé'isariyākenaa gūn, oni yāpura zé vāni bo n yāi. ³ N wākūkenaa gūn oni á ble kū éke kū òdi bleao. Yākpate vùtēmma à gī kè, i dì na n Kakateri wénlo.

⁴ Zaakū Luda dí malaika kū ò durunna kēno tóro, à n ká tōnwēē sira kū à kú zītezīte gūn, àgō n kūna ari yākpatekegōro zī. ⁵ Adi andunia zī kū a yādarisari kū ò kú a gūnno tóro, à tò í dàńla. Ama à Nuhu kū àdi manakena waazi ke bò kū gbēnon suppla pādeno. ⁶ À yā dà Sōdōmu kū Gōmōraola à n kákate ò gō túbu ū, à n ké le yā kū ani ludayādarisarinō le sēda ū. ⁷ Ama à Lutu bò, gbē mana kū a nēseē yāka dokadarisari pino wé'isariyākena yāi. ⁸ Gbē mana pì kú n té, yā vāni kū àten e akūsō àten ma lākū gu digō do nà ūa kū a nēsemana yāi. ⁹ Leme do Dikiri gbē kū ò naaino bona yōgwanaa gūn zé dō, akūsō à gbē vāni kūna dō de à wé taa yākpatekegōro zī. ¹⁰ A pāsīn sà gbē kū òdi iko gya bono ū, n mè dà vāninō mé àdi dońne are gbāsīkenaa gūn.

Ekēyādannerii pino bi kùgbānade karambaanidenome. Dōkena kū malaika gakuridenō dì n gba vīnaro. ¹¹ Malaika kū n gbāna kū n ikoo de gbē pinolano dì we ò n tó bēne sí ò yā dirīma Dikiri arero. ¹² Gbē pino dì yā kū ò a gbá dōro bēne bome. Bisāsiri bára mé à kúmma, ò laasun vīro. Ò n í, de ò n kúkū ò n dede yāime. Oni kakate lán nōbōno bà, ¹³ oni a vāni kū ò kè fīna bońne. Dāvānikena fānantē dì keńne nna. Goro kū òten pó ble kāáo, òdi pōnna ke kū n pónidenano. N kunna á té bi mamberume kú gbāsīo. ¹⁴ Zinakena kú n wéa, durunnakena dì mōmōmaro. Òdi manafiki ke gbē kū Luda yā dí zīni péte n gūnlonone. Wākū n swēē blè. Luda lé kēńneme. ¹⁵ Ò sàte, ò kè zé súsua, ò zé dokōno sè kū Bēo né Balamu kū à ye ogo vāni lenaai. ¹⁶ Zaaki pólēbūnu'ina yā òne lán bisāsiri bà, à kpākēi a vānikena yā musu, à gīne kū a yōnkōkenaa. ¹⁷ Gbē abirenōn de lán ísēboki kū n í bàbano bàme, lán luku kū à gēte kū ĩao bà. Gusira níkinikin Luda dìteńne yàri ū. ¹⁸ Òdi ĩa kori zōkō dā, òdi òndō ke gbē kū ò bò sātēna zēn dufunone kū dāvāniyāo kū wé'isariyāo. ¹⁹ Yā kū àdi n yaka zōnōme n ū, akū òdi gōna zīdadeno ū lé séńne. Zaakū gbē sīnda pínki bi yā kū à a swēē blèe zōome.

²⁰ Tó ò bò andunia yāgbāsīkenan ó Dikiri ó Surabari Yesu Kirisi dōnaa gāi, akū ò tò yā pīi era à n daguraa kè, à n swēē blè,

ń kunna kpɛde vāni de a káakupɔla. ²¹ Tó odi yāpura zé d̄s yāro, de abirekū manañne de kū ò d̄s, gbasa ò kpɛ lì Luda yā kū ò dàñnenɛla. ²² Yāasi kū ò kè dīkīnanɔ pāpa ń musu yāpura: Gbēda dī era a pisii. Leme dɔ: Alɛde kū ò a zú ò dī era à mátɛmate bɔkɔtɔmmɛ.

3

Dikiri sugɔɔ zī

¹ Ma gbē yenyīdenɔ, takada plade kū ma kēáren dí. Takada mèn pla pínki pìnɔ gūn ma yā d̄águ de à vu in kū laasun manaomɛ. ² Má ye yā kū Luda annabinɔ ò yānɔ d̄águ kū yā kū ó Dikiri ó Surabarii dīte a zīrinɔne ò óareo. ³ Àḡs d̄s zaa káaku kū gɔɔ kpɛde zī zīdapɔyeinakerinɔ ni su ò á fobo ⁴ ò pi: Adi a suna lé séroo? À kú máa? Ó denɔ gà, ama pó sīnda pínki kú a gbèn zaa lákū Luda andunia kàte nàme. ⁵ Kū Luda yā ò yā à musu kū anduniaio kè, ò yā pīi kpà sākoto. À zīte bò ín, à a kè í pīi gāime, ⁶ akū í pīi dà andunia káakupɔla, à a kàkate. ⁷ Luda yā'ona dokōnɔ pī mé à tò musu kū andunia tera dío ditena té pó ũ ari gɔɔ kū ani yākpate ke kū a yādarisarinɔ, à ń kakate.

⁸ Ma gbē yenyīdenɔ, àsun tó yā dīkīna s̄áaguro: Gɔɔ do de Dikirine lán wè wàa sɔɔro bàme, wè wàa sɔɔro s̄s denɛ lán gɔɔ do bàme. ⁹ Dikiri m̄ɛf̄ɛ vī kū yā kū à a lé sè kenaaio lákū gbēkenɔ ten da nàro, àten m̄ena ke kááomɛ. À ye gbēke kakatero, à ye gbē sīnda pínki nèse litemɛ. ¹⁰ Dikiri sugɔɔ niḡs de lán kpāni suna bàme. Zī birea musu ni gēte fioo, a pónɔ ni té kū ò pia, zīte kū pó kū ò kú a gūnnɔ niḡs kun doroo. ¹¹ Zaakū pó sīnda pínki ni kakate le, gbē kpate burin ániḡs de a ũu? À tó á kunna ḡs adona ludayāmarinɔ ũ ¹² wédona a sugɔɔi, à wé t̄a gɔɔ pī ká likalika. Zī pīia musu ni té kū, a puusu wāna ni a pónɔ yó. ¹³ Ókōnɔ s̄s, ó wé dɔ ludambe dufu kū zīte dufuooi kū Luda a lé sèwɛɛ. Gwen manakena niḡs kún.

¹⁴ Abire yāime ma gbē yenyīdenɔ, á wédona gɔɔ pīi gūn à kokari ke àḡs kun mamberu sari taari sari, àḡs nna kū Ludao. ¹⁵ À ó Dikiri m̄enake dīte surabana ũ, lákū ó gbē yenyīde Polu takada kēáre nà kū ònd̄s kū Luda a gbào. ¹⁶ Yā pìnɔn Polu ò takada kū à kènɔ gūn pínki. A takada pī gukenɔ d̄rɔ d̄na zī'ũ. Wésiradenɔ kū gbē kū ń zena gbānaronɔ dī yā pìnɔ lite kpɛdangara, lákū òdi ke nà kū Luda yā takada kparanɔ. Len òdi ń zīda da kakatenan le.

¹⁷ Ákōnɔ s̄s ma gbē yenyīdenɔ, lákū á yā pī d̄s nà kò, à laakari ke, de dokadarisarinɔ sún á s̄ate kū ń ékeoro. Àsun bo á zena gbānan à létero. ¹⁸ Àḡs gbā ó Dikiri ó Surabari Yesu Kirisi gbēke

kū a dōnaaoo gūn. Ākū mé à gakuri vī tera ari gɔɔ sīnda pīnki!
Aami.

YUHANA TAKADA KAAKU

Ya wèndide

¹ Yā kū à kun zaa káaku kū o a yā mà, akū o a è kū wéó, o a gwà, o ɔ nàa, yā wèndide pì baaruun óten kpááre. ² Wèndide pìi bò gupuraa, o a è, ókɔ̀nɔ̀me a sèedadenɔ̀ ũ. Wèndide pì kú De Luda kīnaame yā, akū à bò à sùwá. A baaruun óten kpááre. ³ Yā kū o mà, akū o èen óten oáre, de ákɔ̀nɔ̀ se à le àgɔ̀ kú kúoo kɔ̀ gbēnɔ̀ ũ, zaakū ó kun kɔ̀ gbēnɔ̀ ũ kú De Ludaome kú a Né Yesu Kirisi pìio. ⁴ Óten yā díno oáre de ó pɔ̀nna le àgɔ̀ papana.

Luda bi gupurame

⁵ Baaru kū o mà a kīnaa, óten kpááren dí: Luda bi gupurame, gusira kú a kīnaaro, bee fíti. ⁶ Tó o pì ó kú káao kɔ̀ gbēnɔ̀ ũ, akū ó kú gusiran, éken óten to, óten zī ke yāpuraaro. ⁷ Tó ó kú gupuran, lākū Luda kú gupuran nà, gbasa ó kun kɔ̀ gbēnɔ̀ ũ, a Né Yesu aru dì ó durunna sīnda pínki kēwá.

⁸ Tó o pì ó durunna vīro, óteni ó zīda kekeme, yāpura kúwáro. ⁹ Tó o ó durunnanɔ̀ ò Ludane, à náani vī, àdi yā ke a zéa, ani ó durunna pìnɔ̀ kēwá, ani yā bène pínki gowá. ¹⁰ Tó o pì ódi durunna kero, o Luda dìte ékede ũme, a yā kú ó swèè gūnlo.

2

¹ Ma né yenyīdenɔ̀, maten yā bire oáre de àsun durunna kero yāime. Ama tó á gbēke durunna kè, ó Zekūnwode vī De Luda kīnaa, àkūme taarisaride Yesu Kirisi ũ. ² Àkūme ó durunnanɔ̀ kútekebo ũ. Adi ke ó durunnanɔ̀n adoro, kú andunia pínki gbēnɔ̀ póome.

³ Tó ó yā kū à ditenɔ̀ kūna, abirekū m̀wewere yāpura kú ó a dɔ̀. ⁴ Tó gbē pì á a dɔ̀, akū à a yā kū à ditenɔ̀ kūnaro, ékedeme, yāpura kú a swèè gūnlo. ⁵ Gbē kū à a yā kūna sɔ̀, Luda yenyī papana a gūn yāpura. Pó kú ani tó ò dɔ̀ kú ó kú a gūnn dí: ⁶ Gbē kū à pì á kú a gūn, séde àgɔ̀ kun lākū Kirisi kun nà yā.

Ya dufu ditena

⁷ Ma gbē yenyīdenɔ̀, adi ke yā dufun maten oáreero, yā zī kū ò dítéare zaa káakume. Yā zī pìime yā kū a mà ũ. ⁸ Bee kū abireo yā kū maten oáre dufume dɔ̀, òdi a yāpura e a kīnaa kú á kīnaao, zaakū gusira ten gēte, akū gupura yāpura ten pu sà.

⁹ Gbē kū à pì a kú gupuran, akū à zā a gbēdakegu, ade kú gusira gūmme ari tera. ¹⁰ Gbē kū à ye a gbēdakei kú gupuran, a yāke dì tó gbēke furo. ¹¹ Gbē kū à zā a gbēdakegu kú gusiran, à té gusiran, à dɔ̀ gu kū àten génlo, kú gusira a vīna kú yāi.

¹² Ma né yenyīdenɔ̀, mateni abirekū oáre

kū á durunnano kě́áwa a tó gāi yāime.

¹³ Marenɔ, mateni abirekū oáre
kū á gbě kū à kun zaa káaku dō yāime.

Kefennano, mateni abirekū oáre

kū a z̄i blè Setanwa yāime.

Ma né yenyīdeno, ma òáre

kū á De Luda dō yāime.

¹⁴ Marenɔ, ma òáre

kū á gbě kū à kun zaa káaku dō yāime.

Kefennano, ma òáre

kū á gbāna vī, Luda yā kú á swèe gūn do,

akūsō a z̄i blè Setanwa yāime.

¹⁵ Àsungō ye andunairo, kesō pō kū ò kú a gūnno. Tó gbě ye anduniai, à ye De Ludairo. ¹⁶ Zaakū yā kū à kú andunia gūn pínki, mē pónidena kū wépio kū aruzeke ñadānaao, adi bo De Luda kīnaaro, à bō andunia kīnaame. ¹⁷ Andunia ten gēte kū a pónidenaao, ama ludapoyenyīnakeri nigō kun goro sīnda pínkime.

Kirisi ibere

¹⁸ Ma né yenyīdeno, goro kpeden ó kun dí. Lákū a mà kū Kirisi ibere ten su nà, a iberenō gīnake ò kè dasi. Abirekū mōwere kū ó kú goro kpede gūn. ¹⁹ Gbě pino bō ó kīnaame, ama ó gbēno. Tó ó gbēno me yā de ò kú kūo. Ò bō de ò dō kū n gbēke de ó gbě ūro yāime.

²⁰ Ákōno sō, Luda a Nini diáre, akū á yāpura dō á pínki. ²¹ Ma abire òáre, kū á yāpura dō yāime, adi ke kū á dōro yāinlo. Á dō kū éke ke di bo yāpura gūnlo. ²² Dín ékede ūu? Gbě kū à gī Yesu Arumasihukēnaaimē. Gbě bire takan Kirisi ibere ū, à gī De Ludai kū a Néome. ²³ Gbě kū à gī Luda Néi De Luda vīro. Gbě kū à zè kū Luda Néo mé à De Luda vī do.

²⁴ À tó yā kū a mà zaa káaku gō kú á swèe gūn. Tó yā kū a mà zaa káaku pì kú á swèe gūn, ákōno sō, anigō kú Luda Né gūn kū a Deo. ²⁵ Pō kū Kirisi a lé sēweren wēndi kū àdi láraro ū.

²⁶ Ma yā bire òáre gbě kū òteni á sātēno yā musu. ²⁷ Ákōno sō, Nini kū a lè Kirisia kú á gūn. Á bàka kú kū gbēke yā dadanaáreoro, zaakū a Nini ten yā sīnda pínki dadaáre, à yāpura vī, éke kú a gūnlo. Lákū àten dadaáre nà, àgō kú Kirisi gūn le.

²⁸ Tera sà ma né yenyīdeno, àgō kú a gūn, de goro kū à bō gupuraa, ó swèe gō ditena, wé'i sún ó kū a sugoro zīro.

²⁹ Zaakū á dō kū Luda mana, àgō dō kū yāmanakeri sīnda pínki bi a néme.

3

Luda nénɔ

¹ À gwa lákū De Luda yewáí à kè zōkō nà ari àdi ó sísi a nénɔ. Ó a ũ sō! Andunia ó dōro, kū adi a dōro yāi. ² Ma gbē yenyīdenɔ, Luda nénɔn ó ũ tera, lákū ónigō de nà dí bo gupuraa kōro. Ó dō kū goro kū ani bo gupuraa, ónigō de lán a bà, zaakū óni a e lákū à de nà. ³ Gbē kū à wé dōi le dì a swè pu, lákū Kirisi swè punaa nà.

⁴ Gbē kū à durunna kèe bò doka kpeme, zaakū durunnakena bi bona doka kpeme. ⁵ Á dō kū Kirisi sù durunnakēmmana yāime, durunna sō à kú a swèe gūnlo. ⁶ Gbē kū à kú a gūn dīgō kpé àgō durunna kero. Durunnakeri ke dí a ero, adi a dōro.

⁷ Ma nénɔ, àsun tó gbēke á sātero, yāmanakeri mé à mana, lákū Kirisi mana nà. ⁸ Gbē kū àdi durunna ke bi Ibilisi pōme, zaakū Ibilisi durunna kè zaa káakume. Ibilisi yānɔ kakatena yāime Luda Né sù. ⁹ Gbē kū Luda a ì dīgō kpé àgō durunna kero, zaakū Luda buri mé à kú a gūn. Ani fō àgō kpé gō durunna kero, kū Luda a ì yāi. ¹⁰ Lákū ó Luda nénɔ dōkōne kū Ibilisi nénɔon dí: Gbē kū àdi yā mana kero kesō gbē kū à ye a gbēdakeiro bi Luda nénlo.

Yekōinaa

¹¹ Yā kū a mà zaa káakun dí: Ògō yekōi. ¹² Àsungō de lán Kainu bàro. À de Setan pō ũme, akū à a dakūna dè. Bó yā mé à tò à a dèe? Kū a yākena bène, akūsō a dakūna pō mana yāime. ¹³ Ma gbēnɔ, tó andunia zāāgu, àsun tó à bo á sarero. ¹⁴ Ó dō kū o bo gan o gē wèndii gūn, kū ó ye ó Yesude dakenɔi yāi. Gbē kū à ye gbēiro bi gèeme ari tera. ¹⁵ Gbē kū à zā a gbēdakegu bi gbēderiime. Á dō kū gbēderi ke dīgō wèndi kū àdi láraro vī a gūnlo.

¹⁶ Yā kū ó yenyī pì dōaan dí: Kirisi a zīda kpà ó yāi. Ókōnɔ sō, séde ò ó zīda kpá ó Yesude dakenɔa. ¹⁷ Tó gbē andunia pō vī, akū à è a Yesude dake kú pónidenaa gūn, tó adi a wènda gwaro, Luda yenyī kú a swèe gūn yá? ¹⁸ Ma né yenyīdenɔ, òsungō yekōi kū léoro. Ògō yekōi yāpura gūn kū ó yākenaao. ¹⁹ Abire m̀wɛre kū yāpura gbēnɔn ó ũ, gbasá ó swè le àgō ditena Luda are. ²⁰ Tó ó laasun teni ó kù vī sō, ó dō kū Luda zōkō de ó laasunla, à yā sīnda pínki dō.

²¹ Ma gbē yenyīdenɔ, tó ó laasun teni ó kù vīro, ó swè nigō ditena Luda are, ²² kū ó yā kū à diteno kūna, akū óten yā kū àdi kene nna ke yāi, óni pō kū o gbèkaa e. ²³ Yā kū à diteweren dí: Ò a Né Yesu Kirisi náani ke, ógō yekōi lákū à ditewere nà. ²⁴ Gbē

kū à yā kū à dìtɛnɔ kūna kú a gūn, Luda pì kú ade gūn se. Ó d̄s kū à kú ó gūn a Nini kū à kpàwá yāi.

4

Nininɔ d̄skɔnɛnaa

¹ Ma gbē yenyīdenɔ, àsun nini sīnda pínki náani kero. À nininɔ tàasi ká à gwa, tó ò bò Luda kīnaame, zaakū annabi ékenɔ dasi kù andunia gūn. ² Yā kū ani tó à Luda Nini d̄sn dí: Nini kū à pì Yesu Kirisi sù bisāsiri ũ bò Luda kīnaame. ³ Nini kū àdi ze kū Yesuo lero dí bo Luda kīnaaro. Kirisi ibere kū a mà àten sun gwe. À kú andunia gūn kò.

⁴ Ma né yenyīdenɔ, Luda gbēnɔn á ũ, a z̄li blè annabi éke pìnɔa, zaakū gbē kū à kú á gūn z̄sk̄s de gbē kū à kú andunia gūnla. ⁵ Andunia gbēnɔme n̄ ũ. Abire yāin òdi yā o andunia ágban, akū andunia gbēnɔ di n̄ yā ma. ⁶ Luda gbēnɔn ó ũ. Gbē kū à Luda d̄s di ó yā ma, gbē kū à de Luda p̄ ũro di ó yā maro. Àkū mé à tò ó Nini yāpurade d̄sk̄sne kū nini ékeo.

Ludame yenyīde ũ

⁷ Ma gbē yenyīdenɔ, òḡs yek̄si, zaakū yenyī di bo Luda kīnaame. Gbē kū à yenyī pì vī bi Luda néme, à Luda d̄s. ⁸ Gbē kū à yenyī vīro Luda d̄ro, zaakū Ludame yenyīde ũ. ⁹ Lákū Luda a yenyī m̄wɛɛ gupuraa n̄n dí: À a Né m̄n̄ do légelege z̄li andunia gūn, de ò w̄endi le kū a gbānao. ¹⁰ Yenyī p̄in dí: Adi ke ók̄nɔ mé ó ye Ludairo, Luda mé à yewái, akū à a Né z̄li ó durunnanɔ kútekebo ũ. ¹¹ Ma gbē yenyīdenɔ, lákū Luda yewái le nà, séde òḡs yek̄si. ¹² Gbēke dí wé ke pla kū Ludao zikiro, ama tó ó yek̄si, Luda kú ó gūn, akū a yenyī pì papana ó gūn.

¹³ Ó d̄s kū ó kú a gūn akūs̄s̄ à kú ó gūn, kū à a Nini kpàwá yāi. ¹⁴ O è, a s̄edadenɔn ó ũ, kū De Luda a Né z̄li andunia Surabari ũ. ¹⁵ Gbē kū à ò gupuran kū Yesu bi Luda Néme, Luda kú a gūn, akūs̄s̄ à kú Luda gūn. ¹⁶ Ó Luda yenawái d̄s, akū ó a náani vī.

Ludame yenyīde ũ. Gbē kū àdiḡs yenyī vī kú Luda gūn, akū Luda kú a gūn. ¹⁷ P̄s̄ kū à tò yenyī pì papana ó gūnn dí: Ó sw̄é niḡs̄ ditena yākpatেকেগর̄o zīme. Zaakū lákū Kirisi de nà, ók̄nɔ se, len ó de le andunia dí gūn. ¹⁸ Yenyī p̄i diḡs̄ vīna vīro. Yenyī swáswa di pé vīnaa, zaakū vīna bi w̄étamma yāme. Vīnade yenyī diḡs̄ swáswaro.

¹⁹ Ók̄nɔ, ó yenyī vī, kū Luda gīnake à yewái yāime. ²⁰ Tó gbē pì à ye Ludai, akū à z̄à a Yesude dakei, ékedeme. Zaakū gbē kū à ye a Yesude dake kū à a èiuro, ani f̄s̄ àḡs̄ ye Luda kū adi a eroi yá? ²¹ Yā kū à dìtɛwɛɛn dí: Gbē kū à ye Ludai, séde àḡs̄ ye a Yesude dakei.

5

Luda Né náanikenaa

¹ Gbē kū àdi Yesu náani ke Arumasihu ũ, Luda mé à ade ì. Gbē kū à ye dei ye a néime se. ² Tó ó ye Ludai, akū ó yā kū à ditenɔ kūna, abire mé à m̀wewε kū ó ye Luda nənɔi. ³ Zaakū yena Ludai mé à de yā kū à ditenɔ kūna ũ. Yā kū à dite pìnɔ de aso ũ s̄ro. ⁴ Zaakū gbē kū Luda a ì dì z̄ì ble anduniaame. Ó ludanaanikena mé àdi tó ò z̄ì ble anduniaa. ⁵ Dí mé àdi z̄ì ble anduniaaa? Séde gbē kū à sì kū Yesu bi Luda Néme.

Yesu Kirisi sèedadeno

⁶ Yesu Kirisi p̄in gbē kū à sù à da'ite kè à a aru k̀te ũ. Adi ke da'itemε adoro, à da'ite kè à a aru k̀te se. Luda Ninin a sèedade ũ, zaakū àkūme yāpurade ũ. ⁷ Sèedadeno kun mèn aak̄me. ⁸ Luda Nini kū í p̄io kū aru p̄io. Pó mèn aak̄ p̄ino p̄inki dok̄no. ⁹ Lákū odì bisāsiri sèedakena sí nà, Luda sèedakena de abirekūla, zaakū Luda yā p̄i ò a Né yā musume. ¹⁰ Gbē kū àdi Luda Né náani ke sèedaa p̄i v̄i a sw̄εe gūn. Gbē kū adi Luda yā síro Luda p̄i dite ékede ũme, zaakū adi yā kū Luda ò a Né musu síro. ¹¹ Yā kū à òon dí: Luda ó gba w̄endi kū àdi láraro, w̄endii p̄i s̄ à kú a Né k̄naame. ¹² Gbē kū à Luda Né v̄i w̄endi kū àdi láraro v̄i. Gbē kū à Né p̄i v̄iro w̄endii p̄i v̄iro.

W̄endi kū àdi láraro

¹³ Maten yā birenɔ oáre, ák̄no kū áten Luda Né náani kenɔ, de àḡ d̄s kū á w̄endi kū àdi láraro v̄i. ¹⁴ Pó kū à tò ó sw̄εe d̄ḡs ditena Luda aren dí: Tó o pó wé k̄ea lákū à p̄o yei nà, àdi sí k̄oo. ¹⁵ Lákū ó d̄s kū àdi ó wéke ma nà, ó d̄s kū pó kū o wé k̄ea p̄i o ḡnake o lè k̀.

¹⁶ Tó gbē a Yesude dake è, àten durunna kū àdi ñ kakatero ke, à wé ke de Luda a gba w̄endii. Durunna kū àdi ñ kakateron má téa. Durunna kū àdi ñ kakate kun, adi ke abirekūn ma p̄i à wé ke a musuro. ¹⁷ Yāvānikena s̄inda p̄inki bi durunname, ama durunna kū àdi ñ kakatero kun.

¹⁸ Ó d̄s kū gbē kū Luda a ì d̄ḡs kp̄é àḡs durunna kero, zaakū Luda Né dì a dāk̄pā, Setan dì f̄s à ɔ naaro. ¹⁹ Ó d̄s kū Luda gbēno ó ũ, bee kū andunia p̄inki kú Setan ɔ̄ime. ²⁰ Ó d̄s kū Luda Né sù, akū à ó wé k̄è, de ò le ò Yāpurade d̄s. Ó kú Yāpurade p̄i gūn kū a Né Yesu Kirisio. Àkūme Luda yāpurade p̄i ũ. Àkūme w̄endi kū àdi láraro ũ.

²¹ Ma né yenyidenɔ, à laakari ke tānanɔi.

YUHANA TAKADA PLADE

Yápura kú yenyĩo

¹⁻² Makū gbē zōkō, makūme ma takada díkĩna kè nōgbē kú Luda sèene kú a nénō. Má yeáí yápura gūn, yápura kú à kú wá gūn, akūsō anigō kú kūoo gōō sīnda pínki yái. Makūme madoro, kú gbē kú ò yápura pì dōnōme ní pínki. ³ De Luda kú a Né Yesu Kirisio gbēke kéáre kú sùruuo, ò á tó kú aafiaao yápura kú yenyĩoo gūn.

⁴ Kú ma è á né kenō kú yápura gūn lákū De Luda dìtewere nà, ma pō kè nna manamana. ⁵ Tera sà nōgbē, mateni wé kemma. Adi ke dokayā dufun maten onnero, yā kú ó vī zaa káakume. Ògō yekōi. ⁶ Yenyĩn dí: Ògō yā kú Luda dìtenō kūna. Yā kú Luda dìte piin dí: Ògō kú yenyĩ gūn lákū a mà zaa káaku nà.

⁷ Gbēkerinō dàgula andunia gūn dasi, òdi pi Yesu Kirisio dí su bisāsiri ūro. Gbē bire takanō bi gbēkerinōme, Kirisio iberenōme. ⁸ À laakari ke, àsun tó zī kú a kè ke pāro. À tó à á láada le papana. ⁹ Gbē kú à vī Kirisio yādannenala Luda dōro. Gbē kú à zè kú yā piio De Luda vī kú a Néo ní pínki. ¹⁰ Tó gbē sù yā dadaáre, tó à yā bire kūnaro, àsun a síro. Àsun gbānake kpái sero. ¹¹ Zaakū gbē kú à gbānake kpài bàka kú kú a vānikenanōme.

Lézammanaa

¹² Má yā vī dasi mà oáre, ama má ye mà kéáre takada gūnlo. Má tãmaa vī mà su wé kpátéái, ò yā o kōo wédewe, de ò pōnna le àgō papana. ¹³ N vīni kú Luda sè nénō fō kpàáwa.

YUHANA TAKADA AAKODE

Luda zikerinɔ sinaa

¹ Makū gbē zōkō, makūme ma takada dīkīna kē ma gbē yenyīde Gayusine. Má yenyī yāpura gūn. ² Ma gbē yenyīde, madìgō adua kenne, de ñgō aafia, yā sīnda pínki le à bo kúnwo nna, lákū n kunna mana nà. ³ Kū ó gbēnɔ sù, ò òmene lákū n yāpura kúna nà, n kú a gūn, akū ma pɔ kē nna manamana. ⁴ Goro kū ma mà kū ma nēnɔn kú yāpura gūn pínki, pɔnna ke demene abirelaro.

⁵ Ma gbē yenyīde, n náani vī zī kū ndi ke ó gbēnɔne gūn, atēnsa nibɔnɔ. ⁶ Ò n yenyī yā ò sɔsi gbēnɔne. Ñ zàna keíne, lákū à mana ò ke Luda zī gūn nà. ⁷ Zaakū ò dà zén kú Kirisi tóo, odi kpányī le Yesusaridenɔ kīnaaro. ⁸ À kō sio ògō gbē dí takanɔ yàri ke, de ògō de n zikeri dakenɔ ũ yāpura baarukpanaa gūn.

⁹ Ma takada ke kē n sɔsi gbēnɔne, ama Dioterere denlaweteri ye ó yāiro. ¹⁰ Abire yāi tó ma su, mani bo kū yā kú àdi kenɔ kú yā vāni kú àdi diwánɔ. Yā pìi dī káne póke ũro, àdi ó gbēnɔ síro, bee se àdi gí gbē kú ò ye ò n sínɔne, àdi sɔsi zé zōíne.

¹¹ Ma gbē yenyīde, ñsun yā bène dadaro, sé yā mana. Gbē kú àdi yā mana keme Luda pó ũ, gbē kú àdi yā vāni ke Luda dōro. ¹² Gbē sīnda pínki dī Demeteriu tó nna sí. Bee yāpura a zīdanda dī a sáabu kpá se. Ókōnɔ odī a sáabu kpá dɔ, akū n dō kú ó sèedakena náani vī.

Lézammanaa

¹³ Má yā vī dasi mà onne, ama má ye mà kenne takada gūnlo. ¹⁴ Má tāmaa vī ò wé ke pla tera, ò yā o kōo wédewe.

¹⁵ Luda n tó kú aafiaa. N gbēnnanɔ fɔ kpamma. Ñ fɔ kpá ó gbēnnanɔa dodo.

TIRE TE YUDU U YORUA

Yudu u sāawa Yesu Kirsin wəɔ̃ turo. Yesugibu kpurowa u tire te yorua. Saa ye, gaba seewa ben suunu sɔ̃ ba sɔ̃si weesuginu sɔ̃simɔ̃ ni nu koo de ben Yesun yigbenu nu karana. Tɔ̃n be ba sɔ̃si ni mɛ̃ mi, ba wāawa kom bɛ̃rɛtɛkɛ sɔ̃. Adama Gusunɔ̃ u koo bu kam koosia nge mɛ̃ u yeruku tɔ̃mbu gabu kua be ba ñ nùn mɛ̃m nɔ̃wɛ̃. N weenɛwa Yesugibu bu ka tii yina. Domi ba Gusunɔ̃n gari mɔ̃ yi yi s̃aa gem sere ka baadommaɔ̃. Yiya n weenɛ ba n da dendi.

Tire ten kpunaa

1. Tɔ̃biribu, naasu 1-2.
2. Keu koosio weesugibu, naasu 3-16.
3. Yiirebu ka kirɔ̃, naasu 17-23.
4. Siara dāakibu, naasu 24-25.

Tɔ̃biribu

¹ Nɛ̃ Yudu, Yesu Kirsin yoo, nɛ̃ wi na s̃aa Yakɔ̃bun wɔ̃nɔ̃, na bɛɛ tire teni yoruammɛ̃, bɛɛ be Gusunɔ̃ Baaba u soka. U bɛɛ k̃i, m̃a u bɛɛ k̃ɔ̃su Yesu Kirsin s̃ɔ̃.

² Gusunɔ̃ u n bɛɛ wɔ̃nwɔ̃ndu ka alafia ka k̃iru sosiammɛ̃.

Keu koosio weesugibu

(I maa mɛ̃erio Piɛ̃ II, 2:1-17)

³ Nɛ̃n k̃iɛnasibu, na raa k̃i n bɛɛ tireru yorua, nɛ̃ ka bɛɛn faaban garin s̃ɔ̃, adama wee t̃ɛ̃ n kua tilasi n ka bɛɛ tire teni yorua n ka bɛɛ hania koosia kpa i ka gari yi i naanɛ doke suna yi Gusunɔ̃ u wigibu w̃ɛ̃ nɔ̃n teeru sere ka baadommaɔ̃. ⁴ Domi tɔ̃n k̃ɔ̃sobu gaba dua gbɛ̃num bɛɛn suunu sɔ̃ be ba Gusunɔ̃n durom g̃ɔ̃sikia, bu ka ben kom k̃ɔ̃sum gafara wa, ma ba Yesu Kirisi yina, wi u s̃aa bɛsɛn Yinni boko. Saa gasɔ̃ gasɔ̃n diya ba yorua ye n koo bu deema siribun biru.

⁵ Baa mɛ̃ i ye kpuro ỹɛ̃ s̃aa s̃aa, ka mɛ̃, na k̃i n bɛɛ yaayasia ma ye Yinni Gusunɔ̃ u Isirelin tɔ̃mbu wɔ̃ra saa Egibitin tem di u kpa, yen biru u be ba ñ naanɛ doke kam koosia. ⁶ I maa w̃ollun g̃aradoba yaayo b̃ɛn ayera kun bu turie, ma ba ben tiin wāa yeru gɛma ba deri. Gusunɔ̃ u ka bu ỹɔ̃ni b̃ɔ̃kua, u kp̃ɛ̃ yam w̃ɔ̃kuru sɔ̃ ba ka siribun t̃ɔ̃ bɛntembereru mara. ⁷ Mɛya maa Sodomu ka Gom̃ara, ka wuu si su su sikerɛnɛ, si kpuron tɔ̃mbu ba maa daa bɛrɛtɛkɛ kua, tɔ̃n durɔ̃bu ka tɔ̃n durɔ̃bu ba tii sankunamɔ̃. Ba wuu si kpeerasia ka d̃ɔ̃ wi u ku ra gbi, ma n kua ỹireru t̃ɔ̃mbun s̃ɔ̃.

⁸ Ka mɛ̃, tɔ̃n k̃ɔ̃so be maa, ben bwisikunu sɔ̃ ba ka toranu tii disi dokemɔ̃, ba ñ wirugibu wiru kp̃iɛyammɛ̃ ma ba w̃ollun yi-ikogibu w̃ommɔ̃. ⁹ Adama Mis̃eli, wi u s̃aa Gusunɔ̃n g̃aradoban

wirugii, u ñ kākā u Setam taare wē ka wəmburu dōma te ba sanna ba Məwisin goru sikirinε, adama u Setam sōwawa u neε, “Yinni Gusunəwa u koo nun gerusi.” ¹⁰ Adama tən kōso be, ye ya kun bu yeeri yeya ba wəmmə, ye ba maa m̀ ka marumaruru nge yeε yeya ya bu kam koosiamə. ¹¹ Nəni swāarugiba ba sāa. Domi ba Kaenin yira swīi, ba tii sure toraru sō bu ka are wan sō nge mε Balamu u kua, ma ba Gusunə seesi nge mε Kore u kua, ma ba tii kam koosia. ¹² Tən be, ba sāawa sankara kowobu beεn tōo baka ni i ra ko kīrun sō sō, ba ka beε dimə, ka sekuru sariru, ba ben tii nərimə tona. Ba sāawa nge guru winu ni woo ga bərikiamə, ni nu ku ra ka gura nε. Ba sāa nge dāa ni nu derura nu ñ binu mə, ni ba wuka ka gbiniə, ni nu gu mam mam. ¹³ Ba sāawa nge nim wōkun nim kure ni nu kukumə. Nge mε nu nin yakeru kōmə meya ba maa ben sekuru sari kom sōsimə. Ba sāawa nge wəllun kperi yi yi yin swaa bie, Gusunə u bu yam wōku te ta kpā yiiye tē sō ba koo du ka baadomma.

¹⁴ Enəku maa, wi u sāa Adamun sikadobun tōka nəəba yiruse u Gusunən gari gerua ben sō u neε, wee, Yinni u sisi ka win gərado dεero dabi dabiru ¹⁵ u ka baawure kpuro siri kpa u ka Gusunən beεre yēru sarirugibu kpuro taare wē ben kom kōsum kpuron sō mε ba kua Gusunən gendun sō, ka maa gari kōsin sō yi torobu be ba ñ Gusunən beεre yē ba nūn gerusi. ¹⁶ Tən be, ba ra n wure, gāanu sari ni nu ra bu wēre, ben bine bu kpare. Ba ra woo kana gari gere, ba maa tambu gari dori sōmə bu ka yērobun gāanu wa.

Yiirebu ka kirə

¹⁷ Adama beε nen kīnasibu, n weene i gari yi yaaya yi beεn Yinni Yesu Kirisin gəroba raa gerua. ¹⁸ Domi ba beε sōwa ma sanam dāakim sō tən yaako kowoba koo na be Gusunən beεre yeε sarira koo de ben bine ya n bu kpare. ¹⁹ Beya ba ka karanaa naamə, ba ben tiin bwisikunu m̀, ba ñ Hunde Dεero mə. ²⁰ Adama beε nen kīnasibu, i tii tāsisiə beεn naane doke dεerabu sō i n kanaru m̀ ka Hunde Dεeron dam. ²¹ I tii nenus Gusunən kīru sō, i n ka beεn Yinni Yesu Kirisin wənwəndu mara te ta koo ka beε wāaru te ta ku ra kpe naawa.

²² I ben wənwəndu waawo be ba gōrusu yiru yiru m̀. ²³ I n gabu gawamə dō sōn di i n bu faaba m̀. I maa gabun wənwəndu waawo ta n ka berum mənne, adama i n ben toranu tusa sere ka ben yabenə ni ben daa ya disinu tēni.

Sira dāakibu

²⁴⁻²⁵ Gusunə turo sāa beεn Faaba kowo wi u koo kpī u beε kōsu i ku ka wəruma, kpa u beε terasia win yiiko sō taare sariru sō ka nuku dobu. Wiya u yiiko ka kpāaru ka dam ka girima mə saa beεn Yinni Yesu Kirisin min di, yee yellun di, ka tē, sere ka baadommaə. Ami.

ZIA YĀ BIRINA YUHANANE

Kirisi ena wégupu gūn 1:1-1:20

Takadakēna sɔsi mèn supplanɔ gbēnɔne 2:1-3:22

Takada kokona kū a kāni'ɔ mèn supplanɔ gogonaao 4:1-8:1

Kākāki mèn supplanɔ pɛnaa 8:2-11:19

Kwā kū nòbɔ pāsī mèn planɔ 12:1-14:20

Luda pɔfē kerε mèn supplanɔ atēna anduniaa 15:1-19:5

Kirisi suna à kí ble zīte 19:6-20:15

Musu dufu kū zīte dufuo 21:1-22:21

Takada dīkīna boki

¹ Luda yā kū àten su ke mò Yesu Kirisine de à biri a zòblerinɔne, akū à a malaikaa zī makū Yuhana a zòbleriia, à tò ma yā pìi dè. ² Luda yā kū Yesu Kirisi de a sèedade ũn ma è, akū maten o. ³ Arubarikadenɔn gbē kū à zia yā dīkīna kyó kè ũ kū gbē kū ò a yā mà ò kūnanɔ, zaakū a gɔɔrɔ kà kāni.

⁴ Makū Yuhana makū mé ma takada dīkīna kè sɔsi mèn suppla kū ò kú Asia būsuu gūnnɔne. Luda kū à kun yā, à kun tera, akūsɔ àten su kū a Nini mèn suppla kū ò kú a gbà arenɔ ⁵ kū Yesu Kirisi kū à de sèedade yāpura ũo ò gbēke keáre, ò á gba aafia. Yesu pìime gàavu káaku ũ, àkūme andunia kīnanɔ gbānade ũ. À yewái, à ó bo ó durunnanɔn kū a aru gbānao, ⁶ à ó ká kpatan Luda a de gbàgbarinɔ ũ. Àkū mé à gakuri kū gbānao vī gɔɔrɔ sīnda pínki! Aami. ⁷ Ì gwa, àten su ludambe lukun. Gbē sīnda pínki ni a e, bee gbē kū ò a zònnɔ, andunia buri sīnda pínki ni wēnda ɔɔ dɔ a yā musu. Lemε! Aami.

⁸ Dikiri Luda pì: Makūme Alafa kū Omegao ũ, Gbānasīndapinkide kū má kun yā, ma kun tera, akūsɔ maten su.

Yesu Kirisi bo à suna Yuhanaa

⁹ Makū Yuhana á gbē do kunna Yesu gūn kɔ gbēnɔn ó ũ wari gūn, kīblenaa gūn, menake gūn. Ma kú ísira luan kū òdi pì Patamɔ Luda yā kū Yesu de a sèedade ũ yāi. ¹⁰ Dikiri gɔɔrɔ zī Luda Nini sùma, akū ma kòto gbāna mà ma kpe lán kākāki'ũ bà ¹¹ à pì: Ì pó kū n è kē takada gūn, í kpāzā sɔsi mèn suppla kū ò kú wēte dínɔ gūnnɔne: Efesu, Simiina, Peggamumu, Tiatira, Saadi, Filadēfia kū Laodiseao.

¹² Akū ma lite, de mà gbē kū àten yā o kūmaoo pì e. Kū ma lite le, ma wura fitiladibɔɔ è mèn suppla. ¹³ Ma gbēke è fitiladibɔɔ pìnɔ té lán bisāsiri né bà. À utagyaba dana, àten gáte a gbá léa, à wura asa dɔ a gbān. ¹⁴ A mikā de púu táitai lán sākā ke buu bà, a wé de lán ténene bà. ¹⁵ A gbá ten té ke lán m̀gotē kū òten baasa tévura gūn bà. A kòto de lán ísòkena kīni bà. ¹⁶ À susunenɔ kūna

a ɔplan mèn suppla, fēneda lénna kpa plapla ten bo a lén. A ān ten té ke lán ifāntē gbāna bà.

¹⁷ Kū ma a è, ma lete a gbá sare, ma gō sàii. Akū à a ɔpla nàma à pi: Nsun tó vīna n kūro. Makūme Arēde kū Kpēdeo ū, ¹⁸ gbē kū àdigō kun ū. Ma ga, akū má kun, akūsō manigō kun ari gōrō sīnda pínki. Má ga kū gyāwānwo mōnenō kūna. ¹⁹ N pō kū n è kē, pō kū ò kunnō kū pō kū oni su a kpēnō pínki. ²⁰ Susunē mèn suppla kū n è ma ɔplan pìnō kū wura fitiladibō mèn suppla pìnō asirin dí: Susunē mèn suppla pìnō bi sōsi mèn suppla pìnō zīrinōme, fitiladibō mèn suppla pìnō bi sōsi mèn suppla pìnōme.

2

Efesudenō yā

¹ N kē Efesu sōsi zīriine: Makū kū má susunē mèn supplanō kūna ma ɔplan, maten kure wura fitiladibō mèn supplanō té, makū mé ma yā díkīna ò. ² Má n yākenanō dō kū zī kū nten keo kū n menakenaao. Ndì we n gbē bēnenō ditero. Gbē kū òdi n zīda dite Luda zīrinō ū, akūsō ò de a ūro, n n lé n gwà n è ékedenōme n ū. ³ N mena fō, n wari kē ma tó yāi, ndi kpasaro. ⁴ Ama má yā vī kūnwo. Yenyī kū n vīmenē káaku būsā. ⁵ N tó n kunna zī zaa gōrō kū ndi busaro yā dōngu. N nēse lite, ngō yā kū ndi ke yānō ke. Tó ndi ke lero, mani sunyī, mà n fitiladibō go. ⁶ Bee kū abireo n yā díkīna vī, n zā Nikolaitānō yākenanōn lākū ma zāngu nà. ⁷ Gbē kū à sã vī, à yā kū Luda Nini ten o sōsi gbēnōne ma: Mani gbē kū à zīi blè gba zé à lí wèndide kū à kú Luda aruzennā gūn né ble.

Simiinadenō yā

⁸ N kē Simiina sōsi zīriine: Makū kū má de Arēde kū Kpēdeo ū, ma ga ma era ma vu, makū mé ma yā díkīna ò. ⁹ Má wētāmma kū òten mōnne dō kū n takasikenaao. Bee kū abireo aruzekedeme n ū. Gbē kū òdi pi Yudanōme n ū akūsō ò de a ūronō, kū n aduakēkpe de Setan pō ū, má dō lākū òdi yā dimma nà. ¹⁰ Nsun vīna ke wari kū ĩni kenēro. N ma, Ibilisi ni á gbēkenō ká kpésiran de à á yō à gwa, ani wé tāáwa ari gōrō kuri. Ngō náani vī ari ngō gé gao, mani aruzenna kenne yari ū. ¹¹ Gbē kū à sã vī, à yā kū Luda Nini ten o sōsi gbēnōne ma: Ga plade ni wari dō gbē kū à zīi blèearo.

Pēegamumudenō yā

¹² N kē Pēegamumu sōsi zīriine: Makū kū má fēneda lénna kpa plapla kūna, makū mé ma yā díkīna ò. ¹³ Má n kúki dō, gu kū Setan gbà kumme. N ma yā kūna, ndi ledi kpámairo, bee gōrō kū ò ma sēda yāpurade Antipa dè n wēten, gu kū Setan

kunn p̄i. ¹⁴ Ama má yá vī kūnwō fīti. N̄ gbēn̄o vī gwe kū ò Balamu yā kūna. Balaamu p̄i mé à dà Balakin̄e à Isarailan̄o ḡate à n̄ dá t̄ana p̄óblen kū p̄āp̄aken̄aao. ¹⁵ Lem̄e d̄o n̄ gbēn̄o vī gwe, ò Nikolait̄an̄o yā kūna. ¹⁶ Abire yāi ò n̄èse lit̄e. Tó n̄di ke lero, mani sunyī tera mà z̄i ká kūnwō kū f̄ēn̄eda kū à kú ma l̄en̄wo. ¹⁷ Gb̄e kū à s̄ā vī, à yā kū Luda Nini ten o s̄osi gbēn̄one ma. Mani gb̄e kū à z̄i bl̄e gba mana kū à ut̄en̄aa, mani a gba gb̄e pura kū ò tó dufu k̄ēa d̄o. Gb̄eke tó p̄i d̄ōro, séde gb̄e kū ma kp̄āaa p̄i.

Tiatiraden̄o yā

¹⁸ N̄ k̄e Tiatira s̄osi z̄iriin̄e: Makū Luda Né kū ma w̄é de lán t̄en̄ene bà akūs̄o ma gb̄a de lán m̄ògot̄ē bà, makū mé ma yā dík̄ina ò. ¹⁹ Má n̄ yāken̄an̄o d̄ō, n̄ yenyī, n̄ ludanaanik̄en̄aa, n̄ z̄ik̄ena kū n̄ menaken̄aao. Má d̄ō d̄o kū yā kū n̄ten ke kp̄ekp̄e mana de a k̄áakup̄ola. ²⁰ Ama má yá vī kūnwō. N̄ n̄ogb̄e Yez̄ebeli kū à a z̄ida d̄ite annabi ū gb̄a z̄é. Àteni ma z̄òblerin̄o s̄ate, àten dañ̄ne ò p̄āp̄a ke ò t̄ana p̄ó ble. ²¹ Ma a gb̄a z̄é à n̄èse lit̄e, ama à ye à a n̄èse lit̄e à p̄āp̄aken̄a tóro. ²² N̄ ma, mani a w̄ute gyān, mani tó gb̄e kū ò p̄āp̄a k̄e k̄aaon̄o wari z̄ōk̄ō ke, tó odi n̄èse lit̄e ò a yā t̄oro. ²³ Mani a iban̄o d̄ede kū gagagyāo, s̄osi gb̄e s̄inda p̄ínki ni d̄ō kū makū mé mad̄i gbēn̄o laasun kū n̄ sw̄ēeo gwa, mani f̄ina bo á baadin̄e a yāken̄aaaa. ²⁴ Á Tiatira gb̄e kpara kū á yā p̄i kūnaro, akūs̄o á yā kū òdi pi Setan asiri z̄ōk̄ō d̄ōron̄o, mani aso p̄ānde diár̄ero. ²⁵ À o didi yā kū á kūnaa ari m̄àḡō gé su. ²⁶ Gb̄e kū à z̄i bl̄e, akūs̄o à yā kū má yein̄o kūna ari a léa, mani a gba z̄é à gb̄ana ble burin̄o. ²⁷ An̄i kí bleñ̄ma kū m̄ò ḡòoo à n̄ wíwi lákū òdi ē oro wíwi nà, lán ma De ma gba z̄é nà. ²⁸ Mani a gba gud̄ona susun̄e d̄o. ²⁹ Gb̄e kū à s̄ā vī, à yā kū Luda Nini ten o s̄osi gbēn̄one ma.

3

Saadiden̄o yā

¹ N̄ k̄e Saadi s̄osi z̄iriin̄e: Makū kū má Luda Nini m̄en supplan̄o kūna kū susun̄e m̄en supplan̄o, makū mé ma yā dík̄ina ò. Má n̄ yāken̄an̄o d̄ō. Kunna b̄ēne tó mé à d̄omma, ama ḡēeme n̄ ū. ² N̄ vu, ò gb̄e kū ò ḡōnn̄en̄o lé kū fl̄aao ari òḡō gé ga, zaakū ma è n̄ yāke papana ma Ludan̄ero. ³ Abire yā mé à t̄o yā kū n̄ mà akū n̄ si, ò tó àḡō d̄ongu, òḡō kūna, ò n̄èse lit̄e. Tó n̄di vuro, mani sunyī lán kp̄āni bà, òn̄iḡō ḡoꝛo zaka kū mani su d̄ōro. ⁴ Bee kū abireo n̄ gbēn̄o vī Saadi gwe fīti kū odi n̄ p̄ókas̄an̄o gb̄āsī kp̄áro. Óni kure l̄eēle kū p̄ó purao dana, zaakū ò kà a léi. ⁵ Len̄ gb̄e kū à z̄i bl̄e niḡō p̄ókasa pura dana le. Mani a tó d̄ede

wèndi takadan zikiro. Mani ze kãao ma De kũ a malaikano are. ⁶ Gbẽ kũ à sã vĩ, à yã kũ Luda Nini ten o sɔsi gbẽnɔne ma.

Filadɛɛfiadenɔ yã

⁷ Ñ kɛ Filadɛɛfia sɔsi zĩriine: Makũ kũ má kú madona yãpurade ũ, má Dauda mɔne kũna, madì zé wɛ gbẽke di fɔ à a tataro, madì zé tata gbẽke di fɔ à a wɛro, makũ mé ma yã díkĩna ò. ⁸ Má n yákenanɔ dɔ. Ñ ma, ma zé wɛnne n are, gbẽke ni fɔ à a tataro. Bee kũ n gbãna fíti, ní ma yã kũna, nídi ledi kpámairo. ⁹ Setan aduakεkpe gbẽ kũ òdi ní zĩda dite Yudanɔ ũ, akũsɔ ò de a ũronɔ, mani tó ékede pìnɔ su ò kútenne, oni dɔ kũ má yenyĩ. ¹⁰ Zaakũ ní yã kũ ma ditenne kũna n fɔ n mena, mani n sí wari kũ àteni su andunia pínki gúnwa, de à gbẽ kũ ò kú zĩtenɔ yɔ à ní gwa. ¹¹ Mani su tera. Ñgɔ pɔ kũ ní vĩ kũna gbãna, de gbẽke sún n láada símmaro yã. ¹² Mani gbẽ kũ à zĩi blè ke ma Luda kpé gbègba ũ. Ani bo zikiro. Mani ma Luda tó kɛa kũ ma Luda wɛte Yurusalemu dufu kũ ani kipa bona a kĩnaa zaa musu tó kũ ma tó dufuo. ¹³ Gbẽ kũ à sã vĩ, à yã kũ Luda Nini ten o sɔsi gbẽnɔne ma.

Laodiseadenɔ yã

¹⁴ Ñ kɛ Laodisea sɔsi zĩriine: Makũ Aami, sèda náanide yãpura kũ má de pɔ kũ Luda kènɔ mède ũ, makũ mé ma yã díkĩna ò. ¹⁵ Má n yákenanɔ dɔ. Ñ yĩdaro, akũsɔ ní wãnarò. Má ye ñgɔ yĩda kesɔ wãna. ¹⁶ Lákũ ní lógɔɔgɔ nà, ní wãnarò akũsɔ ní yĩdaro, mani n pisime. ¹⁷ Ndi pi ɔgɔde aruzekede kũ ní pòke ni vĩrome n ũ. Ñ dɔ kũ gbẽ pã pótompò barakeri wèndade takaside vĩnaame n ũro. ¹⁸ Maten lé damma, ñ wura baasana lú ma kĩnaa, de ñ ke ɔgɔde ũ. Ñ pókasa pura lú ñ da, de ñ n pótompoke ute ñ bo wé'in. Ñ wé eze lú ñ ká n wén, de ñ gu e. ¹⁹ Madì kpákɛ gbẽ kũ má yeñyĩnɔi mà ní toto. Abire yã mé à tò, ñ wé tã ñ nèse lite. ²⁰ Ñ gwa, má zena kpélelea, maten gbà lé. Tó gbẽ ma kòtoo mà, akũ à zé wèmenne, mani gɛ mà pɔ ble kãao, ani ble kũmao. ²¹ Mani gbẽ kũ à zĩi blè gba zé à vute kũmao ma gbàaa, lákũ makũ ma zĩi blè ma vute kũ ma Deo a gbàaa nà. ²² Gbẽ kũ à sã vĩ, à yã kũ Luda Nini ten o sɔsi gbẽnɔne ma.

4

Donyĩkena Ludane zaa musu

¹ Abire gbera ma zé è wèna ludambe. Akũ ma kòto kũ ma mà káaku lán kākāki'ũ bàa mà dɔ à pì: Ñ mɔ la, mani yã kũ ani su abire gbera mɔnne. ² Gwe gònɔ Luda Nini òma, akũ ma gbàa è ludambe gwe, gbẽke vutea. ³ Gbẽ kũ à vutena pi ten té ke lán gbè bèere de kũ òdi pi diamɔ bà kesɔ kaanelia. Ludambefɛnɛda

lika bára pìii, a í de lán lá'i taka bà lán emeradi bà. ⁴ Gbà mèn baro awɛɛsiikɔ̀nɔ̀n likai, gbɛ̃ zɔ̀kɔ̀ gbɛ̀nɔ̀n baro awɛɛsiikɔ̀nɔ̀n vutɛvutena bára pìnɔ̀. Ò pɔ̀ pura dadana, ò wura fùra kúkuna. ⁵ Legū ten pí, àteni bo bára pì kīnaa, àteni pūtā, àteni pata. fitila nana gbàa pì are mèn suppla, mókɔ̀nɔ̀mɛ Luda Nini mèn supplanɔ̀ ũ. ⁶ Dígi kú gbàa pì are lán ísira bà. A í kè gárangaran lán gbèdigi bà.

Gbàa pìnɔ̀ daguran pɔ̀ bēne mèn siikɔ̀nɔ̀n lika gbàa pìii. Wé dɔ̀dɔ̀nma kpɛ̃ kú areo. ⁷ Pɔ̀ bēne pìnɔ̀ káakupɔ̀ de lán músu bà, a plade de lán zùsaa bà, a aakɔ̀de àn de lán bisásiri ànn bà, a siikɔ̀de de lán vāu kú àten vura bà. ⁸ Pɔ̀ bēne mèn siikɔ̀ pìnɔ̀ baadi dèmbere vī mèn suddodo. Wé dɔ̀dɔ̀ ń dèmbere pìnɔ̀, a gūn kú kpɛ̃o. Fānantē kú gwāanio òdigɔ̀ o lakanaa sari:

Kúadona, kúadona, kúadona,
Dikiri Luda Gbānasīndapinkide.

Ń kun yā, ń kun kú a terao, akūsɔ̀ nten su.

⁹ Gɔ̀ɔ̀ kú pɔ̀ bēne mèn siikɔ̀ pìnɔ̀ gbɛ̃ kú à vutena gbàaa, akūsɔ̀ àdigɔ̀ kun gɔ̀ɔ̀ sīnda pínki pì tɔ̀ kpà, ò bèere line, ò a sáabu kpà, ¹⁰ gbɛ̃ zɔ̀kɔ̀ gbɛ̀nɔ̀n baro awɛɛsiikɔ̀ pìnɔ̀ dī wútewute a are ò donyī kene, òdi ń fùra gogo ò káte gbàa pì are ò pi:

¹¹ Dikiri ó Luda, n ka ò n tɔ̀ kpá,
ò bèere kú gbānao linne,
zaakū n pɔ̀ sīnda pínki kè,
n kena kú n kunnao bi n pɔ̀yenyīnaame.

5

Sāne Bòrɔ̀ kú takada kokonaa

¹ Akū ma takada kokonaa è na gbɛ̃ kú à vutena gbàaa pì ɔ̀plan, ò yā kèa are kú kpɛ̃o pínki, ò a lé kùkū kú kāni'ò leu supplao. ² Akū ma malaika gbānade è, àten kpàkpa ke kú kòto gbānao à pi: Dí mé à kà à kāni'ò dínɔ̀ gogo à takada dí poroo? ³ Ama gbēke kú ludambe ke zīte ke zīte gbáru kú ani fɔ̀ à takada pìi poro à gwaro. ⁴ Ma ɔ̀ dɔ̀ manamana, zaakū odi gbēke e kú à kà à takada pìi poro à gwaro. ⁵ Akū gbɛ̃ zɔ̀kɔ̀ pìnɔ̀ doke pìmene: N̄sun ɔ̀ dɔ̀ro. N̄ gwa, Yuda buri Músu kú à de Dauda kpata kú à b̀tɔ̀ pà Kína ũ zīi blè. Àkū mé ani fɔ̀ à kāni'ò mèn suppla pìnɔ̀ gogo à takada pìi poro. ⁶ Akū ma Sāne Bòrɔ̀ è zena gbàa piia pɔ̀ bēne mèn siikɔ̀ pìnɔ̀ kú gbɛ̃ zɔ̀kɔ̀ pìnɔ̀ té. À de lākū ò a kùtu kpàa bà. A bēne vī mèn suppla kú wéo mèn suppla. Luda Nini mèn suppla kú à ń zī andunia gu sīnda pínkianɔ̀n gwe. ⁷ À gɛ̀ è takada pìi s̀ gbɛ̃ kú à vutena gbàa pì ɔ̀. ⁸ Kú à takada pìi s̀, akū pɔ̀ bēne mèn siikɔ̀ pìnɔ̀ kú gbɛ̃ zɔ̀kɔ̀ gbɛ̀nɔ̀n baro awɛɛsiikɔ̀ pìnɔ̀ kùtekute Sāne Bòrɔ̀ pì are. Ń baadi mɔ̀ɔ̀

kūna kū wura keε kū turaretiti kán à pào. Turaretiti pì bi Luda gbēno aduakenanome. ⁹ Ò lè dufu sì òten pi:

N ka ñ takada pì sí ñ káni'ò pìno gogo,

zaakū ò n de,

n gbēno bò Ludane kū n aruo

buri sīnda pínki gūn, buriyā sīnda pínki gūn,

gbē sīnda pínki gūn, būsū sīnda pínki gūn.

¹⁰ N ñ ká kpatan,

ò gō ó Luda gbàgbarino ũ,

onigō kí ble zīte.

¹¹ Akū ma malaikanò è likana gbàa pìii kū pò bēne pìno kū gbē zōkō pìno dasidasi, ñ dasi kà dúbú ũgbangba, oni fō ò ñ lé dōro.

Ma ñ kīni mà, ¹² ò pì kū kòto gbānao:

Sāne Bòro kū ò dèe kà ò iko dōne

kū aruzekēo kū òndōo kū gbānao kū bèereeo

ò a sáabu kpá, ò a tó kpá.

¹³ Akū pò kū Luda kè musu kū zīteo kū zīte gbáruo kū ísira gūnwò pínki, bee pò kū ò kú gu sīnda pínkinò, ma mà ò pì:

Ògō bèere kū gbānao dō

gbē kū à vutena gbàaane kū Sāne Bòroo,

ónigō ñ sáabu kpá, ògō ñ tó kpá goro sīnda pínki.

¹⁴ Pò bēne mèn siikō pìno pì, aami. Akū gbē zōkō pìno wùtewute ò donyí kēne.

6

Káni'ogogonaa

¹ Ma è Sāne Bòro káni'ò mèn suppla pìno káakude gò. Akū ma mà pò bēne mèn siikō pìno doke yā ò lán legüpūtānaa bà à pì:

Ñ mó! ² Akū ma sō pura è, gbē kū à dia sá kūna. Ò kífuraa kùne, akū à bò zìbleri ũ, de à gé zì ble.

³ Kū Sāne Bòro káni'ò plade gò, ma mà pò bēne plade pì: Ñ mó! ⁴ Sō pānde bò dō, à de tēe zónzon. Ò gbē kū à dia gbà zé à aafia sí anduniaa, de gbēno kō dede. Ò fēneda zōkō kpàa.

⁵ Kū Sāne Bòro káni'ò aakōde gò, ma mà pò bēne aakōde pì: Ñ mó! Akū ma sō sira è, gbē kū à dia zaka kūna. ⁶ Ma kīni mà lán gbē kòtoo bà, à bò pò bēne mèn siikō pìno té à pì: Ése zaka lé dome goro do zī ogo ũ. Gbado zaka lé aakōme goro do zī ogo ũ.

Ñsun tó kù líno kū geepi líno yakaro.

⁷ Kū Sāne Bòro káni'ò siikōde gò, ma pò bēne siikōde kòtoo mà à pì: Ñ mó! ⁸ Akū ma sō pufau è, gbē kū à dia tón Ga, Gyāwān téi. Ò ñ gbà zé ògō iko vī andunia gbēno leu siikōdea, ò ñ dede kū zìio kū nàao kū gagagyāo kū nòbo pāsino.

⁹ Kū Sāne Bòrɔ kāni'ɔ sɔɔrode gò, gbě kū ò ń dede Luda yā ona kū Yesu sèedakpanaao yāi, ma ń gyāwāndenɔ è turareti-tikpataki gbáru. ¹⁰ Ò wiki gbāna lè ò pì: Dikiri kū à kú adona yāpurade, bɔren ìni yākpate ke kū gbě kū ò kú zītenɔ ò ó dena fīna bommaa? ¹¹ Akū ò utagyaba pura dāda ń baadinε, ò piñne ò mena fɔ fiti ari ń Yesu zòbleri dake kū oni ń dede lán ń bànò lé gé káo.

¹² Kū Sāne Bòrɔ kāni'ɔ suddode gò, ma è zīte yīgāyīgā pāsīpāsī, ifántē sira kù níkiniki lán biza kū ò dà òsin bà, mɔvura tēra kū lán aru bà mámmam. ¹³ Susunenɔ bò ludambe, ò kòte zīte lán zāga'īa dì líne ísi woro nà. ¹⁴ Ludambe kèkōa, à kòkokoko lán pèe bà. Kpinɔ kū ísira luanno sò ń kúkia pínki. ¹⁵ Andunia kínano kū kpatablerinɔ kū soza gbě zòkōnɔ kū aruzekedenɔ kū gbānadenɔ kū gbě sīnda pínkiò zòno kesò zīdadeno ùte gbèwēnenɔn kū gbèsòkōnɔ. ¹⁶ N' wiki gò do: Kpinɔ kū gbèno à daóla, à ó ute gbě kū à vutena gbàaane, à ó sí Sāne Bòrɔ pɔfēa.

¹⁷ Zaakū ń pɔfēkipammana gɔrɔ zòkō kà. Dí mé ani fɔ à bonn?

7

Sèedakena Luda zòblerinɔ

¹ Abire gbera ma malaika gbēnɔn siikōnɔ è zezena andunia kusuru siikōnɔa, ń baadi a kusuru īa kūna, de īa sún pá zīte ke ísira ke lí kearo yāi. ² Akū ma malaika pānde è, à bò à fūte ifáboki kpa, à Luda Wēndide sèedakebɔ kūna. À lé gbāna zù malaika gbēnɔn siikō kū ò ń gbá zé ò zīte kū ísirao yaka pìnɔi ³ à pì: Àsun zīte ke ísira ke líno yakaro ari ò sèeda ke ó Luda zòblerinɔ mì'arenɔa. ⁴ Akū ò gbě kū ò sèedaa pìi kèrmanò lé òmenε, ń gbēnɔn dúbu basuppla awεesiikōme. Ò bò Isaraila buri sīnda pínki gūn.

⁵ Yuda burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awεεpla

Rubeni burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awεεpla

Gada burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awεεpla

⁶ Asa burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awεεpla

Nafatali burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awεεpla

Manase burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awεεpla

⁷ Simεɔ burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awεεpla

Levi burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awεεpla

Isaka burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awεεpla

⁸ Zεbuluni burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awεεpla

Yusufu burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awεεpla

Biliaminu burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awεεpla.

Buri sīnda pínki kakarana ludambe

⁹ Abire gbera ma gbēno è dasidasi, oni f̄s ò n̄ lé d̄sro. Ò bò b̄usu s̄inda p̄inki ḡun, buri s̄inda p̄inki ḡun, gbē s̄inda p̄inki ḡun, buriyā s̄inda p̄inki ḡun. Ò zezena gbà k̄u Sāne B̄or̄o ar̄e. Ò utagyaba pura dadana, ò zaa lán̄o k̄ukūna n̄ oĩ. ¹⁰ Òten wiki gbāna lé òten pi:

Surabanaa d̄i bo ó Luda k̄u à vutena gbàaa
k̄u Sāne B̄or̄o kiam̄e.

¹¹ Malaikan̄on zezena ò lika gbà k̄u gbē z̄ok̄on̄o k̄u p̄o b̄ene m̄en siik̄on̄o n̄ p̄inki, ak̄u ò k̄utekute gbàa p̄i ar̄e ò donyĩ k̄e Ludane ¹² ò p̄i:

Aami! Ó Luda mé à t̄s v̄i k̄u gakurio
k̄u ōnd̄s̄o k̄u s̄abuo k̄u b̄erēēo
k̄u ikoōo k̄u gbānao ḡor̄o s̄inda p̄inki. Aami!

¹³ Ak̄u gbē z̄ok̄o p̄in̄o doke ma la à p̄i: D̄in̄on gyabapuradari d̄ik̄inan̄o ūu? Ò bò máa? ¹⁴ Ma p̄ine: Baa, m̄ok̄on̄ mé n̄ d̄s. Ak̄u à òmene: Gbē k̄u ò bò w̄étamma z̄ok̄o ḡunn̄ome. Ò n̄ utagyabaa p̄in̄o p̄ipi Sāne B̄or̄o aru ḡun à pura k̄u.

¹⁵ Abire yāin ò k̄u Luda gbà ar̄e,
òten doi a kp̄én f̄anant̄e k̄u gwāanio.
Gbē k̄u à vutena gbàaa p̄i d̄i a kuta kúnla.

¹⁶ Nà ke ími ni n̄ de doro,
if̄ant̄e ni n̄ léro, gu ni w̄ám̄maro,

¹⁷ zaak̄u Sāne B̄or̄o k̄u à k̄u gbà guragura ni ke n̄ D̄ari ū,
ani doñne ar̄e ari ís̄e w̄ëndide bokia,
gbasa Luda ni n̄ w̄ét̄e warawarañne p̄inki.

8

Kāni'ò supplade gonaa

¹ K̄u Sāne B̄or̄o kāni'ò supplade gò, ludambe k̄e k̄itikiti lākū minti baraakuri taka bà. ² Ak̄u ma malaika gbēnon̄o suppla k̄u òdiḡs̄ zezena Luda ar̄en̄o è, ò kākāki kp̄ám̄ma m̄en suppla.

³ Ak̄u malaika p̄ānde s̄u à z̄e turaretitikpataki k̄u ò p̄i k̄u wuraaò sare, à t̄esib̄o k̄u ò p̄i k̄u wuraaò k̄ūna. Ò turaretiti kp̄aa dasidasi de à kakara k̄u Luda gbēno p̄inki aduak̄enaao à kpata, ak̄u à kp̄ata gbà ar̄e turaretitikpataki p̄iia. ⁴ Ak̄u turaretiti t̄usuk̄e k̄u Luda gbēno aduak̄enaao f̄ute malaika oĩ Luda ar̄e. ⁵ Ak̄u malaikaa p̄i t̄esib̄o s̄e, à t̄e s̄io turaretitikpatakia à p̄a, ak̄u à z̄u z̄ite. Leḡu ten pata, àten p̄ut̄ā, àten p̄i, ak̄u z̄ite ȳiḡȳiḡā.

Kākaki m̄en supplan̄o p̄ena

⁶ Malaika gbēnon̄o suppla k̄u ò kākāki m̄en suppla k̄ūnaa p̄in̄o a p̄ena soru k̄e. ⁷ A kākakude a kākāki p̄e, ak̄u ò leḡugbe k̄u t̄eo

kakarana kũ aruo kòte zĩte. Zĩte leu aakõde té kũ, lĩno leu aakõde té kũ, sè ísi té kũ míomio.

⁸ Malaika plade a kākāki pè, akū pó téde bò à sì ísiran lán kpi zōkōo bà. Ísira leu aakõde li aru ũ, ⁹ akū ísira pó bēnenō leu aakõde gāga, gó'itenō leu aakõde yāka.

¹⁰ Malaika aakõde a kākāki pè, akū susune zōkō kũ àten té kũ lán sènte bàa bò ludambe, à lète à dà swano kũ ísēbokino leu aakõdela. ¹¹ Susune pì tón sewe. Í leu aakõde li sewe ũ, akū gbē kũ ò í pìi mìnō gāga dasi a kyākya yāi.

¹² Malaika siikõde a kākāki pè, akū ò ifāntē leu aakõde lè kũ mōvuraaō leu aakõde kũ susunenō leu aakõde, de n leu aakõde sira kũ yāi. Akū fānantē leu aakõde gō gupurakūnaa sari, len à kun le gwāani dō. ¹³ Akū ma vāu è, àten vura musumusū. Ma mà, à wiki gbāna lè à pì: Waiyoo, waiyoo, waiyoo gbē kũ ò kú zĩtenō malaika gbēnōn aakō kũ ò gō pìnō kākāki'ū kũ àten gé bo yāi.

9

¹ Malaika soorode a kākāki pè, akū ma susune è, à bò ludambe à lète zĩte. Akū ò Zĩngowee lōkoto mōne kpāa, ² akū susune pì Zĩngo wēe lōkoto pì zé wè. Túsukpe bòn lán tāmāte zōkō túsukpe bà, akū Zĩngo wee pì túsukpe ifāntē sira kũ, gu kè síi níkiniki. ³ Kwano bōte túsukpe pìi gūn, ò dà zītela. Ò n gbá gbāna lán andunia fīnō gbāna bà. ⁴ Ò pīnne òsun wari dō sēēaro ke lá ke lí ke, séde gbē kũ ò Luda sēeda vī n mī'arearonō. ⁵ Odi n gba zé ò gbēnō dedero, ama oni n da mè'ummanan ari mō sooro. N wāwā de lán fī gbēpana wāwā bàme. ⁶ Goro birenōa gbēnō ni ga wete, oni ero. Ga ni ni n de, ama ga ni bàa léine.

⁷ Kwa pìnō de lán sō kũ ò soru mà kũ zĩionō bà. Ò póke kúkuna lán wura fūraa bà, n ān de lán bisāsiri ānn bà. ⁸ Ò mikā vī gbānagbāna lán nōgbē mikā bà, ò sakanō vī lán músu saka bà. ⁹ N kùse de lán mò uta bà, n dèmbere kīni dō lán gó dasi kũ sōnō ten gáte zīi gūn kīni bà. ¹⁰ Ò vlā vī kũ kàao lán fī pō bà. N gbāna kú n vlā pīnōa, de ò wari dōo gbēnōa ari mō sooro. ¹¹ Zĩngowee lōkoto malaikaa pīme n kīna ũ. Kū Eberu yāo a tón Abadō. Kū Giriki yāo sō Apōliō. ¹² Yā pāsī káakupō gēte, a mèn planō ten su a kpe dō.

¹³ Malaika suddode a kākāki pè. Ma kòtoo mà à bò Luda are turaretitikpataki kũ ò pì kũ wuraaō bēne siikōnō kpa. ¹⁴ À pì malaika suddode kũ à kākāki kūnaane: N malaika gbēnōn siikō kũ ò yīyīna swada kũ òdi pi Yuflatī sareno poro. ¹⁵ Akū à malaika gbēnōn siikō kũ ò n soru kè wè birea mō birea goro birea goro zaka bire yāinō pōro, de ò bisāsirinō leu aakõde dede

yāi. ¹⁶ Ò soza sōdeno dasi lé òmenε, ò gbēnɔn miliō wàa dome. ¹⁷ Wégupu'ena pìi gūn lán ma sō pìno kū n ò dirino è nà n dí: Ò mò utano dadana tēε lán té bà, búgu lán buluu bà, kpà'ikpa'i lán ifántēgbōō bà. Sō pìno mì de lán músu mìi bà. Té kū túsukpeo kū ifántēgbōō ten bo n lén. ¹⁸ Kisira mèn aakō díkīnɔn, té kū túsukpeo kū ifántēgbōō kū àten bo n lé gūnwo mé à bisāsirinɔ leu aakōde dède. ¹⁹ Zaakū sō pìno gbāna kú n lé gūn kū n vláo do. N vlá de lán mlèε bà, ò mì vī kū òdi wari doo gbēnoa.

²⁰ Gbē kpara kū odi gaga kisira pìi musuronɔ, odi nèε lite ò pó kū ò kè yā tòro. Ò kpé òten kúte tãnanɔne kū pó kū ò kè kū wurao kū andurufuuo kū mògotēo kū gbēeo kú lío. Pó pìno di gu ero, òdi yā maro, òdi taa o sōro. ²¹ Odi nèε lite ò n gbēdena tòro ke n pódamma ke n gbāsīkena ke n kpāni'ona.

10

Malaika kú takada porona fítinnao

¹ Akū ma malaika gbānade pānde è, à bò ludambe, àten kipa. Ludambe luku likai, ludambefēneda kú a mìla. A ān de lán ifántē bà, a gbánɔn de lán ténene bà. ² À takada fítinna kúna porona. À a opla gbá zè ísira, à a oze gbá zè zītea. ³ À wiki gbāna lè lán músu pūtānaa bà. Kū à wiki lè, legūpūtāna mèn supplanɔ yā ò. ⁴ Kū legūpūtāna mèn suppla pìno yā ò le, má ye mà kē takada gūn, akū ma kòtoo mà, à bò ludambe à pì: Ngō yā kū legūpūtāna mèn suppla pìno ò kúna asiri gūn, òsun kēro. ⁵ Malaika kú ma è zena ísira kú zīteooaa pì a opla sè à do musu, ⁶ akū à sī kú Luda kú à kun goro sīnda pínkio kú à musu kú zīteo kú ísiraoo kè kú pó kú ò kú n gūnno pínki à pì: Ani gi ke doro. ⁷ Malaika supplade kākāki pégoro zī, tó àten su pé, Luda poyenyīna kú à utēna ni ke, lán à a baaruu kpà a zòbleri annabinɔne nà.

⁸ Akū ma kòto kú ma mà à bò ludambe pìi mà do à pì: N gé n takada porona kú à na malaika kú à zena ísira kú zīteoo musu oī sí. ⁹ Akū ma ge malaikaa pì kīnaa, ma pìne à takada fítinna pì kpāma, akū à pìmenε: N sí n só. Anigō nna n lén lán zó bà, ama ani ke n nèεenero. ¹⁰ Akū ma takada fítinna pìi sī malaikaa pì oī, ma sò. À kè nna ma lén lán zó bà. Kū ma mò, adi ke ma nèεenero. ¹¹ Akū ò pìmenε mà annabikēyā o do manamana burino kú būsuno kú buriyāno kú kīnɔn yā musu.

11

Sèedade gbēnɔn planɔ

¹ Akū ò leba kpāma poyōbo ũ, ò pìmenε: N fute n Luda kpé yō kú a gbagbakio, n donyīri kú ò kú gwenɔ naro. ² N a on tó,

ñsun yōro, zaakū ò kpà kifirinɔaame. Oni gèse pétepete Luda weraa ari mɔ bupla awεεpla. ³ Mani ma sèedade gbēnɔn planɔ gba zé ò annabikeyā ò gɔɔ wàa suddo kū baaakɔoo pìi gūn kū uta kasanɔ dadana. ⁴ Gbē pìnɔn kù lí mèn pla kū fitiladibɔ mèn pla kū ò zena andunia Dikiri arenɔ ũ. ⁵ Tó gbē ten wete à wari dómma, té ni bo n lén à n iberεε pìnɔ kpáta. Len gbē kū àten wete à wari dómma ni ga le. ⁶ Ò ludambe zé tatana gbāna vī, de legū sún ma gɔɔ kū òten annabikeyā oro yāi. Ò í litena aru ũ gbāna vī dɔ. Oni kisira buri sīnda pínki kpá andunia gɔɔ kū ò yeia.

⁷ Tó ò n sèedaakεnaa làka, nòbɔ pāsī kū àdi bo Zīngo wèe lòkoto gūn ni zī ká kúnwo à zī blerímma à n dæde. ⁸ N gènɔ nigɔ katena wera zókɔ kū ò n Dikiri pà lía zéda gūn. Yáasi gūn òdi wera pì sísi Sɔdɔmu ke Misila. ⁹ Gbē sīnda pínki kū buri sīnda pínki kū buriyā sīnda pínki òrinɔ kū būsú sīnda pínki gbēnɔ ni n gènɔ gwagwa ari gɔɔ aakɔ kū a kusuo, oni we ò n vīro. ¹⁰ Gbē kū ò kú zitenɔ ni pɔnna ke, oni dikpe ke, oni gba dakɔne, kū annabi gbēnɔn pla kū ò wari dómma pìnɔ gāga yāi.

¹¹ Gɔɔ aakɔ kū a kusuo pìi gbera Luda tò wisa wèndide gèngu, akū ò fùte ò zè. Vīna gbē kū ò n éno kù manamana. ¹² Akū annabii pìnɔ kòto gbāna mà à bò ludambe, à pìinne: À fute à mólá. Gɔɔ kū n iberεnɔ wé fīmma, akū ò fùte ò tà musu ludambe luku gūn. ¹³ Zī kùà zīte yīgāyīgā pāsīpāsī, wera pì leu kuride gbòro, akū gbēnɔn dúbú supplanɔ gāga zīteyīgāyīgānaa pìi gūn. Vīna gbē kparanɔ kù, akū ò bèεεε lì Luda Musudene. ¹⁴ Yā pāsī plade gète, a aakɔde ten ká sà.

Kakaki supplade penaa

¹⁵ Malaika supplade a kākaki pè. Kòto gbānanɔ bò ludambe ò pì:

Andunia kpataa gè ó Dikiri pó ũ
kū kína kū à kàao,
anigɔ kí ble gɔɔ sīnda pínki.

¹⁶ Gbē zókɔ gbēnɔn baro awεεsiikɔ kū ò vutevutena n gbàaa Luda are pìnɔ kùtekute ò donyī kène ¹⁷ ò pì:

Dikiri Luda Gbānasīndapinkide
kū n kun yā akūs n kun ari tera,
o n sáabu kè,
zaakū n bo kū n gbāna zókɔome,
gbasa n na kíblenaaa.

¹⁸ Būsú sīnda pínki gbēnɔ pɔ fè,
akū n pɔfè kìparímma.

N yākpatekena kū gyāwāndenɔ gɔɔ kà.

Ini fīna bo n zòbleri annabinɔne

kū n gbē kū òten vīna kenneno,
 né fīti gbē zōkō,
 ĩni anduniaderino dēde.

¹⁹ Akū ò Luda kpé kū à kú musu wè, akū ò Luda bàka kunna kúnwo àkpatii è a gūn. Legū ten pí, àten pata, àten pūtā. Zīte yīgāyīgā, legūgbē pāsī kòte.

12

Nɔgbē kū kwā zōkōo

¹ Akū ma wé sī sēeda zōkō bonsarele ludambe. Nɔgbē ke ifantē yīna biza ũ, mɔvura kú a gbá gbáru, à susune mèn kuri awēplanɔ kuna kífura ũ. ² À ònsina, akū ònwāwā fùtea, àten né'iwāwā wiki lé. ³ Akū ma wé sī pópāndele ludambe sēeda ũ. Kwā zōkō tēra zónzon kú gwe, a mii mèn suppla, a bēne mèn kuri. À kífura mèn supplanɔ kúkuna. ⁴ À susunenɔ leu aakōde wòwo ludambe kū a vlāo, à kòte zīte, akū à sù à zè nɔgbē kū à ye à né i pì are, de à le à né kū ani i pì só yāi. ⁵ Akū nɔgbē pì nēgōgbē kū ani kí ble buri sīnda pínkia kū mò gòoo ì. Akū ò né pìi sè ò tà kāao Luda kū a gbāao kīnaa. ⁶ Nɔgbē pìi bàa lè à tà sèn, gu kū Luda kèkene, de ò a gwa gɔɔ wāa suddo kū baaakōoo gūn.

⁷ Akū zī fùte ludambe, Mukaila kū a ìbanɔ zīi kà kū kwā pìio, kwā kū a ìbanɔ zīi kà kúnwo. ⁸ Akū n gbāna kīa, odi vuteki e ludambe doro. ⁹ Ò pè kwā zōkō pìia ò a bò. Àkū mé à mlè zī kū òdi pi Ibilisi kesō Setan, andunia pínki sàteri ũ. Ò a bò ò zù zīte kū a ìbanɔ lēle. ¹⁰ Akū ma kòto gbāna mà ludambe à pì:

Ó Luda zīi blè sà,
 a gbāna kū a kpataao bò gupuraa,
 à ikoo kpà kīna kū à kàa.

Zaakū ò pè yādimmariia ò a bò.

Akū mé àdigō ó gbēno yaka ó Ludane fānantē kū gwāanio.

¹¹ Ó gbēno zīi blèa kū Sāne Bòɔ aru gbānao kū n sēedadekeyāo.

Ò gī n wēndiii ari ò gèe gào.

¹² Abire yāi ákōno kū á kú ludambeno,
 à ponna ke.

Waiyoo zīte kū ísirao,
 zaakū Ibilisi kīpaáwa kū pofē zōkōome,
 kū à dō kū gɔɔ kū à gōare kpáaro yāi.

¹³ Kū kwā è ò a zu zīte, akū à pète nɔgbē kū à nēgōgbē ì pìii.

¹⁴ Akū ò vāu zōkō dēmbere mèn pla kpà nɔgbē pìia à vurao à ke zà kū mlèe pìio, à tá gu kū ò kèkene sèn, de ò a gwa gwe wè aakō kū a kusuo. ¹⁵ Mlèe pì í pìsi nɔgbē pìi kpē lán swa bà, de ísō le à a sé, ¹⁶ akū zīte nɔgbē pìi mii sī, à a lé wè, à í kū à bò kwā

lén pìi mì. ¹⁷ Akū kwā pì pɔ fɛ̀ nɔgbɛ̀ pìii, à gɛ̀e zì ká kū a buri kū ò gòɔ, gbɛ̀ kū ò Luda yā kūna, kū ò kun Yesu sèedade ũɔ. ¹⁸ Kwā pì zena ísira léa.

13

Nɔ̀bɔ̀ pásĩ mèn planɔ̀

¹ Akū ma nɔ̀bɔ̀ pásĩ è, àten bo ísira pìi gūn, a mìi mèn suppla, a bɛ̀ne mèn kuri. Bɛ̀ne mèn kuri pìnɔ̀n kífura kúkuna. Dɔ̀kena kū Ludao tó kēna a mìi pìnɔ̀a. ² Nɔ̀bɔ̀ pásĩ kū ma èe pìi bò lán sàboo bà, a ɔ̀ pásĩ manamana. A lé de lán músu lé bà. Kwā a gbāna kpāa kū a gbāao kū a iko zɔ̀kɔ̀ɔ. ³ A mìi pìnɔ̀ doke de lán ò a kari kè ari à kà ganaa bà, akū a bɔ̀ɔ pìi làka. A yā bò andunia gbɛ̀ sīnda pínki sare, akū ò tɛ̀i. ⁴ Akū ò donyĩ kè kwā pìine, kū à a ikoo kpà nɔ̀bɔ̀ pásĩ pìia yāi. Ò kùte nɔ̀bɔ̀ pásĩ pìine dɔ̀ ò pì: Dí mé à kà nɔ̀bɔ̀ pásĩ pì ũu? Dí mé ani fɔ̀ à zì ká kāao?

⁵ Ò karambaani yá'ona lé kpà nɔ̀bɔ̀ pásĩ pìia, à Luda tó bɛ̀ne sío, akū ò a gbà zé à iko ke ari mɔ̀ bupla awɛɛpla. ⁶ Akū à nà dɔ̀kena kū Ludaoa, à a tó bɛ̀ne sɔ̀ kú a kúkiò kú gbɛ̀ kú ò kú gwenɔ̀. ⁷ Ò a gbà zé à zì ká kú Luda gbɛ̀nɔ̀ à zì bléríma. Ò a gbà zé dɔ̀ àgɔ̀ iko vī buri sīnda pínkia kú gbɛ̀ sīnda pínkiò kú buriyā sīnda pínki òrinɔ̀ kú būsú sīnda pínkiò. ⁸ Tó adi ke gbɛ̀ kú ń tó kú wèndi takada gūnnɔ̀ baasiro, gbɛ̀ kú ò kú zītenɔ̀ ni donyĩ ke nɔ̀bɔ̀ pásĩ pìine ń pínki. Takada pì bi Sāne Bɔ̀rɔ̀ kú ò dè zaade Luda dí andunia kátero pómɛ. ⁹ Gbɛ̀ kú à sá vī yā pì ma.

¹⁰ Gbɛ̀ kú Luda dìte ò a kú zìzɔ̀ ũ oni a kūmɛ. Gbɛ̀ kú Luda dìte ò a de fɛ̀nedao fɛ̀nedan oni a deo. Abire ten o Luda gbɛ̀nɔ̀ne ògɔ̀ mena vī, ògɔ̀ náani vī.

¹¹ Akū ma nɔ̀bɔ̀ pásĩ pānde è, àten bo zīten. A bɛ̀ne vī mèn pla lán sāne bɔ̀rɔ̀ pɔ̀ bà, ama à yā ò lán kwā bàme. ¹² À nɔ̀bɔ̀ pásĩ káakupɔ̀ pì iko pínki kè a wára. À tò zīte kú gbɛ̀ kú ò kúano donyĩ kè nɔ̀bɔ̀ pásĩ káakupɔ̀ kú ò a kari kè ari à kà gana a bɔ̀ɔ làka pìine. ¹³ À daboyā zɔ̀kɔ̀nɔ̀ kè, ari se à tò té bò ludambe, à lète zīte bisāsirinɔ̀ wára. ¹⁴ À gbɛ̀ kú ò kú zītenɔ̀ sàte kú daboyā kú ò a gbà zé à kè nɔ̀bɔ̀ pásĩ káakupɔ̀ pì wáranɔ̀. À pìine ò nɔ̀bɔ̀ pásĩ kú ò a kari kè kú fɛ̀nedao, akū à kpé bɛ̀ne taka ke. ¹⁵ Ò a gbà zé à wèndii kpà nɔ̀bɔ̀ pásĩ taka pìia, akū nɔ̀bɔ̀ pásĩ taka pì yā ò, à tò ò gbɛ̀ kú ò gí donyĩ kenɛɛinɔ̀ dède. ¹⁶ À tò ò sèeda kè ń gbɛ̀ sīnda pínki ɔ̀plaa kesɔ̀ ń mì'are, né fíti gbɛ̀ zɔ̀kɔ̀, aruzekedenɔ̀ kú takasidenɔ̀, zɔ̀nɔ̀ kú zīdadennɔ̀. ¹⁷ Gbɛ̀ kú à nɔ̀bɔ̀ pásĩ pì tó sèeda vīro kesɔ̀ à tó lambaa, ade ni fɔ̀ à pɔ̀ yía kesɔ̀ à lúro. ¹⁸ Ɔ̀ndɔ̀yān dí. Gbɛ̀ kú à wézé vī, à nɔ̀bɔ̀ pásĩ pì lambaa dɔ̀dɔ̀, zaakū bisāsiri tó lambaame. À lamba bi wāa aakɔ̀ kú baaakɔ̀ awɛɛsuddome. (666)

14

Sāne Bòrɔ kù gbē kù à ní bóno

¹ Akū ma Sāne Bòrɔ pìi è zena Zaiš kpia. Gbēnoɔn dúbu wàa suppla awēsiikō kú káao. A tó kù a De tóo kēna ní m'arenoa. ² Ma kīni mà à bò ludambe lán ísōkena kīni bà, lán legüpūtāna gbāna bà. Kīni kù ma màa pì de lán mɔɔlerino mɔɔ'ũ bà. ³ Gbēnoɔn dúbu wàa suppla awēsiikō pìno ten lè dufu sí gbà kù pó bēne mèn siikōno kù gbē zōkōno are. Gbēke dí fō à lèe pìi dàdaro, tó adi ke gbē kù ò ní bó andunia gūn pìno baasiro. ⁴ Mókōno me gbē kù odi gbāsī ke kù no gbēnoɔrono ũ, kù ò kun lési. Òdigō té Sāne Bòrɔi gu kù àdi gén pínki. Ò ní bó gbē káakuno ũ Ludane kù Sāne Bòrɔ pìio. ⁵ Odi ma ziki kù ò éke tòro, akūsō ò taari vīro.

Yākpatekegɔɔ baarukpanaa

⁶ Akū ma malaika pānde è, àten vura musumus. À baaru nna kù à kun gɔɔ sīnda pínki kūna, de à kpá gbē kù ò kú zītenone, bùsu sīnda pínki, buri sīnda pínki, buriyā sīnda pínki kù gbē sīnda pínki. ⁷ À kòtoo sè gbānagbāna à pì: À vīna ke Ludane, à bèere líne, zaakū a yākpatekena kù gbēnoɔ gɔɔ kà. À donyī ke Luda kù à musu kù zīteo kù ísirao kù ísēbokino kēene. ⁸ Malaika plade té a kpe à pì: Babilonu gbòro! Wera zōkō pìi gbòro! À tò buri sīnda pínki a pāpākena wē gbāna kù àdi su kù Luda pofēoo mì.

⁹ Malaika aakōde té ní kpe, à kòtoo sè gbānagbāna à pì: Tó gbē donyī kè nòbɔ pāsī piine kù a takao, à a sēdaa sì a m'area kesō a ɔa, ¹⁰ àkū mé ani Luda pētē wē kù ò kà atēne a pofē tokon mi, ani wāwā ma té kù ifāntēgbōo gūn Luda malaikano kù Sāne Bòrɔo are. ¹¹ N wētamma túsukpe nigō bo gɔɔ sīnda pínki. Gbē kù ò donyī kè nòbɔ pāsī piine kù a takao, ò a tó sēdaa kēnoɔn ñampana vīro fānantē kù gwāanio. ¹² Abire ten o Luda gbēnoɔne ògō mena vī, gbē kù ò yā kù à ditenō kūna, òten Yesu náani kenō.

¹³ Akū ma kòtoo mà, à bò ludambe à pì: N̄ adikīna kē. Arubarikadenome gbē kù oni ga kunna Dikiri gūn zaa terano ũ. Luda Nini pì: Leme! Oni kamma bo kù ní zīo, zaakū ní yāmanakena gbè tényī.

Zīte póno kēkēnaa

¹⁴ Akū ma ludambe luku è, póke vutēnaa lán bisāsiri bà. À wura fūra kuna, à kòma lénna kūna. ¹⁵ Akū malaika pānde bò Luda kpén, à lé gbāna zù gbē kù à vutena ludambe lukuaai à pì: N̄ kòma ká pói n̄ kē, zaakū zīte póno mà, à kà kēna. ¹⁶ Akū gbē kù à vutena ludambe lukua a kòmaa màte zīte, à zīte póno kēkē.

¹⁷ Malaika pānde bò musu Luda kpén, à kòma lénna kūna dɔ.
¹⁸ Akū malaika pānde kū à té iko vī bò sa'okia. À lé gbāna zù
 gbē kū à kòma lénna kūnaa pīi à pì: Ñ n kòma lénna ká geepi yō
 kū ò kú zītenɔi ñ zōzō, zaakū n nénɔ mà. ¹⁹ Akū malaikaa pì a
 kòmaa màte zīte, à geepi yōnɔ zōzō, à kà geepi'ifēki zōkō kū à de
 Luda pɔfēkipabɔ ũ gūn. ²⁰ Ò gèsee pètepete geepi yō pìnɔa wēte
 kpe, akū aru bôte geepi'ifēki gūn, à dàgula ari kiloo wàa do kpé
 basɔro, à lei kà sō sōmɔ léi.

15

Kisira kpekpe mèn supplanɔ kpányīnaa

¹ Akū ma sèeda pānde è ludambe, à zōkō, à bò ma sare.
 Malaika gbēnɔn supplanɔn kisira kpekpe mèn supplanɔ kūna.
 Abirekūn Luda ni a pɔfēkipamma lákao.

² Akū ma pòke è lán sèbe bà, à de lán dígi bà kakarana
 kū téo. Ma gbē kū ò zīi blè nòbɔ pāsī pīia kū a takao kū a tó
 lambaaonɔ è zena sèbe kū à de lán dígi bàa pīi sare, ò mɔrɔ kū
 Luda kpàmmannɔ kùkūna. ³ Òten Luda zòbleri Musa lè sí kū
 Sāne Bòrɔ lèeo ò pì:

Dikiri Luda Gbānasīndapinkide,
 n yākenanɔn zōkō, ò bò ó sare.

Buri sīnda pínki Kína,
 ndi yā ke a zéa kū yāpurao.

⁴ Dikiri, dí mé à n vīna vīroo?

Dí mé ani gí n tó kpáii?

Zaakū n mèn do n kú adona.

Buri sīnda pínki ni su à donyī kenne,
 zaakū n yāmanakenanɔ bò gupuraa.

⁵ Abire gbera ma Luda kpé è wēna musu, bizakuta kū à doka
 kun ũ. ⁶ Akū malaika gbēnɔn suppla kū ò kisira mèn suppla
 kūnanɔ bôte kpé pīi gūn. Ò táaru biza pura táitai kū àten té ke
 dadana, wura asa dɔdɔna n kùseea. ⁷ Akū pò bēne mèn siikōnɔ
 doke wura kere kpà malaika gbēnɔn suppla pìnɔ baadia. Luda
 kū àdigō bēne gɔrɔ sīnda pínki pɔfē kán à pà. ⁸ Luda gakuri kū
 a gbānao túsukpe kpé pīi pà. Gbēke ni fō à gēnlo ari malaika
 gbēnɔn suppla kisira mèn suppla pìnɔ gèe à làkao.

16

Luda pɔfēkipana anduniaa

¹ Akū ma kòto gbāna mà bona Luda kpén, à pì malaika
 gbēnɔn suppla pìnɔne: À gé à Luda pɔfē kū à kú kere mèn suppla
 pìnɔ gūn atē anduniaa.

² A káakude gèe à a kere àtē anduniaa. Akū bòbūnu vāni pāsīno bō gbē kū ò nòbo pāsī sèeda vī, kū òdi donyī ke a takanəa.

³ A plade a kere àtē ísira. Akū ísira'i gǒ lán gè aru bà, pó bēne kū ò kú a gūnno gāga pínki.

⁴ A aakōde a kere àtē swanəa kū ísēbokino, akū í pino lì aru ū.

⁵ Akū ma mà malaika kū à í iko vī pì:

Kúadonade məkōn kū n kun yā,

akūsō n kun kū a terao,

n yākpate kè kūrwo a zéame.

⁶ Ò n gbēno kū n annabino aru kòte,

akū n aru kpàmma ò mì.

À kō sī kūrwo le.

⁷ Akū ma kōtoo mà bona sa'okia à pì:

Leme, Dikiri Luda Gbānasīndapinkide,

n yākpate kè kūrwo a zéame,

akūsō n yāpura vī.

⁸ A siikōde a kere àtē ifāntēa, à tò a té bisāsirinno kpàta. ⁹ A puusu gbāna n pá, akū ò Luda kū à kisira bireno iko vī tó bēne sī. Odi nēse lite ò bèere línero.

¹⁰ A soode a kere àtē nòbo pāsī gbàaa, akū gusira dà a kpatala. Gbēno teni n lé yākate wāwā gūn, ¹¹ akū ò Luda Musude tó bēne sī n wāwā kū n bòbūnuo yāi. Odi nēse lite ò kpe lì n yākenanəero.

¹² A suddode a kere àtē swada kū òdi pi Yuflatia, akū swa pì í bàba, akū zé bō ifāboki kpa kīnanəe. ¹³ Akū ma tānanno è mèn aakō lán blōno bà, òten bo kwā kū nòbo pāsīo kū annabi ékeo lén. ¹⁴ Tāna dabokerinome. Òten gé andunia pínki kīnanno kīnaa, de ò n kakara ò zī ká Luda Gbānasīndapinkide goro zōkō zī yāi.

¹⁵ N ma! Mani su lán kpāni bàme. Arubarikaden gbē kū á wé gō dō ū, kū à a pókasanəo dana de àsun bo pótompo ò a pótompoke ero yāi. ¹⁶ Akū tāna pino kīna pino kākara gu kū òdi pi kū Eberu yāo Amagedō.

¹⁷ À supplade a kere àtē íaa. Akū kòto gbāna bō gbà kīnaa Luda kpén à pì: À kèn gwe. ¹⁸ Legū ten pí, àten pata, àten pūtā. Zīte yīgāyīgā pāsīpāsī. Zaa lākū bisāsirinno kú zīten nà, a taka buri dí ke zikiro, à kè pāsī manamana. ¹⁹ Wéra zōkō kpàatekōre leu aakō, akū buri sīnda pínki wéranəo gbòro. Wéra zōkō Babilonu yā dō Ludagu, akū à a pofē pāsī wē toko kpàa, à mì. ²⁰ Ísira luanno gète pínki, odi kpino e doro. ²¹ Legūgbe zōkōno bō ludambe, ò kà kiloo bupla. Ò sīsī bisāsirinno, akū ò Luda tó bēne sī legūgbe kisira pì yāi, zaakū kisira pì pāsī manamana.

17

Karua kū à di nòbɔ pāsīa

¹ Malaika gbēnɔn suppla kū ò kere mèn suppla kūnaa pìno doke pìmenɛ: Ñ mós mà yā kū ani wí karua zōkō kū à vutena swanɔa dasi mɔnnɛ. ² Andunia kɔnanɔ pāpā kè kāao, andunia gbēnɔ a pāpākɛna wē mì ò kà. ³ Luda Nini dinama pì gūn malaikaa pìi gèe kūmao sèn. Akū ma nɔgbē ke è dina nòbɔ pāsī tēraa. Dɔkɛna kū Ludao tónɔ fífía, a mìnɔ mèn suppla, a bēnɛnɔ mèn kuri. ⁴ Nɔgbē pì biza tēra kū a gaaruradeo yīna, à zābleɔ kū ò pì kū wuraaonɔ dana kū gbè bēɛɛdenɔ kū òsonɔ. À wura toko kūna, tē pónɔ kū a pāpākɛna gbāsīnɔ kán à pà. ⁵ Ò tó asiride kè a mì'area ò pì:

Wéra zōkō Babilɔnu,
pāpākerinɔ kū andunia tē pónɔ da.

⁶ Ma è nɔgbē pìi Luda gbē kū ò n dɛdɛ Yesu sèedakpana yāinɔ aru mì à kà, àtɛni a dɛ lán wē bà.

Kū ma a è, yā pìi bò ma sare manamana. ⁷ Akū malaikaa pì ma la à pì: Bó yā mé à tò yā pìi bò n sareɛ? Mani nɔgbē pì asiri onnɛ kū nòbɔ pāsī kū à a sena asirio, kū a mìnɔ mèn suppla a bēnɛnɔ mèn kurii pìi. ⁸ Nòbɔ pāsī kū n èe pì kun yā, à kun tera doro, akūsō ani bo Zingo wēɛ lòkotoo gūn à mì pé kakatenaana. Gbē kū ò kú zīte, akūsō n tó kú wèndi takadan zaa andunia naanagɔɔaronɔ, tó ò nòbɔ pāsī kū à kun yā, akū à kun tera doro, ama ani era à su pìi è, a yā ni bo n sare. ⁹ Laasunde kū à ɔndō vī yān dí. Mì mèn suppla pìno bi sīsī mèn suppla kū nɔgbē pì vutenaanɔmɛ. Kína gbēnɔn supplanɔmɛ dɔ. ¹⁰ Ñ gbēnɔn sɔɔro lète, gbē mèn do kun, gbē mèn do kpé. Tó à sù, ani gí kero. ¹¹ Nòbɔ pāsī kū à kun yā, akū à kun tera doro pì bi kína sɔraakōdemɛ. Gbēnɔn suppla pìno dokemɛ dɔ. Àtɛn mì pé kakatenaana. ¹² Bēnɛ mèn kuri kū n èe pìno bi kína gbēnɔn kuri kū odi kpata ble kòronɔmɛ. Ama oni kí ble gɔɔo fítinle gūn kū nòbɔ pāsīo lɛlɛ. ¹³ Ñ gbēnɔn kurii pìno lédokōnɔmɛ. Oni n gbāna kū n ikoo kpá nòbɔ pāsī pìia. ¹⁴ Oni zī ká kū Sāne Bòrɔɔo, ama ani zī bleríma, zaakū dikirinɔ Dikirimɛ, kɔnanɔ Kíname. A gbē náanide kū à n sísí à n sɛnɔn kú kāao. ¹⁵ Akū malaikaa pìi òmenɛ: Swa kū n è karua vutenaanɔ bi gbēnɔ kū parinɔ kū burinɔ kū buriyānɔmɛ. ¹⁶ Nòbɔ pāsī kū bēnɛ mèn kuri kū n èe pìno ni zā karuaa pìgu. Oni a kakate, ò à tó pótompo. Oni a só, oni té sōa. ¹⁷ Zaakū Luda a pɔyenyīnaa dàrɛnɛ n swèn ò lédokōnɔ kemɛ. Oni n kpata kpá nòbɔ pāsī pìia ari Luda yā gé papao. ¹⁸ Nɔgbē kū n èe pì bi wéra zōkō kū à iko vī andunia kɔnanɔaamɛ.

18

Babil̄nu gboronaa

¹ Abire gb̄era ma malaika pānde è bona ludambe. À iko zōkō
vī, à gakuri andunia pura kù. ² À wiki gbāna lè à pì:
Babil̄nu gb̄oro, wéra zōkō pì lète.

À gō t̄anan̄ kúki ū, t̄ana buri s̄inda pínki tò ū,
bā kù òdi ní t̄è bo ò zāngun̄ be ū.

³ Zaakū buri s̄inda pínki a p̄ap̄ak̄ena wē
kū àdi su kū Luda p̄of̄ēoo mì.
Andunia k̄inan̄ gb̄āsī k̄è k̄āao,
akū andunia lagatarin̄ k̄è aruzek̄eden̄ ū
a nnamana zōkō gūn.

⁴ Akū ma kòto pānde mà bona ludambe à pì:
À b̄ote wēte p̄i gūn ma gb̄ēn̄,
de á ò s̄ungō kú a durunn̄an̄ gūn
yā kù oni m̄onen̄ s̄ún á lero yāi.

⁵ Zaakū a durunn̄an̄ gb̄à ò zō ludambea,
akū a d̄āken̄an̄ d̄ò Ludagu.

⁶ À f̄ina bon̄e yā kù à k̄ēn̄nea,
à ken̄e a yāken̄anaa leu pla.

À p̄ēt̄ē wē k̄āne a tokon
de p̄ó kù à k̄ān̄nela leu pla.

⁷ À wāwā kù wēndayāo kp̄ái,
lākū à t̄ó b̄ò nnamanaa gūn lén nà.

Zaakū àdi o a sw̄ēē gūn,
saraunian a ū vutena a gb̄āaa,
gyaan̄ takasiden a ūro,
āni wēnda k̄e zik̄iro.

⁸ A yā mé à tò kisira d̄ik̄īnan̄ ni a le ḡoro do,
ga kù wēndao kù n̄āao.

Té mé ani k̄ūa,
zaakū Dikiri Luda a yākp̄atek̄eri gb̄āna.

⁹ Andunia k̄ina kù ò gb̄āsī k̄è k̄āao, ò nna mà k̄āon̄, t̄ó ò a
t̄ék̄ūna luku è, oni s̄o d̄o, oni ní z̄ida k̄ēk̄ē. ¹⁰ Oni ze z̄ā v̄ina gūn
wāwā kù ò kp̄ai yāi ò p̄i:

Waiyoo, waiyoo, wéra zōkō!

Wéra ikode Babil̄nu!

Yā v̄utemma ḡoro do ḡōnḡōn̄ yá!

¹¹ Andunia lagatarin̄ ni s̄o d̄o s̄ō, oni wēnda ken̄e, kù gb̄ēke
ni ní laga d̄ik̄īnan̄ l̄úmma dor̄o yāi: ¹² Wura, andurufuu, gb̄è
b̄ēereden̄, òson̄, biza oḡoden̄, biza t̄ēra kù a gaaruraden̄,
siliki, lí mana buri p̄ínkin̄, p̄ó kù òdi k̄e kù wisa sakaaon̄
kù lí b̄ēereden̄ kù m̄ògot̄ēn̄ kù m̄òsin̄ kù gb̄è puran̄ p̄ínki,
¹³ lít̄ek̄e gb̄īnnaden̄, d̄ò p̄ón̄, turaretitin̄, lí'ón̄, wē, nísi,

flawa, póblewεno, zùnno, sāno, sōno kũ n gónno, zòno kũ bisāsiri wëndino. ¹⁴ Oni pinε: Pó mana kũ ndi a ni deno làkamma pínki. N nnamana kũ n gakurio pìtimma pínki, ìni kara ñ n e ziki doro.

¹⁵ Lagatari kũ ò kè aruzεkedenō ũ wéra pìi gāino ni ze zà vīna gūn wāwā kũ ò kpai yāi. Oni ó do ò wēnda ke ¹⁶ ò pi:

Waiyoo, waiyoo wéra zōkō!

À táaru biza yī yā

kũ biza gaaruradeo kũ a wé tēradeo.

À zāblebo kũ ò pì kũ wuraaono dà yā

kũ gbè bèεedenō kũ òsonō.

¹⁷ À aruzεke sīnda pínki làka goro do gōno.

Gó'ite dikirino kũ táa'orino kũ gó gbēno kũ gbē kũ òdi zī ke ísira musuno ni ze zāzā n pínki. ¹⁸ Tó ò wéra pì tékūna luku è, oni wiki lé ò pi: Wéra ke kun yā kũ a zōkō kà wéra díkīna ũro.

¹⁹ Oni ó do, oni n zīda kēkē, oni wēnda ke, oni wiki lé ò pi:

Waiyoo, waiyoo wéra zōkō!

Gbē kũ ò gó'ite vī ísira musuno pínki

kè aruzεkedenō ũ kũ aruzεke kũ à pīsiaao,

akū à gō bezi ũ goro do gōno.

²⁰ À ponna ke a yā musu ludambedenō kũ Luda gbēno kũ a zīrino kũ a annabino, zaakū Luda mé à fīna bōaáre.

²¹ Akū malaika gbānade gbè kũ à kà wísilgbε gbèntē ũ sè à zù ísira gūn à pì:

Len oni wéra zōkō Babilōnu zun le kũ gbānao, oni wéra pì e ziki doro.

²² Oni mōro ke gāgā

ke kutε kesō kākāki'ū ma n gūn ziki doro.

Oni zīkēri ke le n gūn ziki doro.

Oni wísilgbε kīni ma n gūn ziki doro.

²³ Oni fitila gupura e n gūn ziki doro.

Oni nōsekīni ma n gūn ziki doro.

N lagatarino bi andunia gbē zōkōno me yā, n pō dà buri sīnda pínkia, n n mī līte.

²⁴ Ò annabino kũ Luda gbēno aru lè a gūn kũ gbē kũ ò n dēde andunia gūnno n pínki.

19

Pōnnakēna ludambε

¹ Abire gbera ma kōto gbāna mà ludambε lán pari yā'onaa bà à pì:

Aleluya! Ó Luda mé à zī blè!

Àkū mé à gakuri kũ gbānao vī ado,

² zaakū àdi yākpatε ke kūnwo

a zεa kŭ yāpuraome.

À yākpatε kè kŭ karua zōkō
kŭ à andunia yàka kŭ a pāpākenaao.

À a zòblerinō dεdεna fīna bōa.

³ Ò pì dō:

Aleluya!

A túsukpε nigō dō gōrō sīnda pínkime.

⁴ Gbē zōkō gbēnōn baro awεεsiikōnō kŭ pó bēne mèn siikōnō
wùtewute ò donyī kè Luda kŭ à vutena a gbàaane ò pì:

Aami! Aleluya!

Sāne Bòrō nōsepōble

⁵ Akŭ ma kòtoo mà bona gbàa pì kīnaa à pì:

À ó Luda tó kpá a zòblerinō á pínki,

ákōnō kŭ á a vīna vīnō,

né fíti gbē zōkō.

⁶ Akŭ ma kòtoo mà lán pari yá'onaa bà, lán ísōkena kīni bà, lán
legŭpŭtāna gbāna bà à pì:

Aleluya!

Dikiri ó Luda Gbānasīndapinkide nà kíblenaaa.

⁷ Ò pōnna ke, ò yáa dō, ò a tó kpá,

zaakŭ Sāne Bòrō nōsegōrō kà, a nō sorumii mà.

⁸ Ò táaru biza pura táitai kŭ àten té ke kpàa à yī.

Táaru biza pì bi Luda gbēnō yāmanakēnanōme.

⁹ Malaikaa òmenε: Ñ kē. Arubarikadenōn gbē kŭ ò ní sísi Sāne
Bòrō pìi nōsepōbleano ũ. À òmenε dō: Luda yā yāpuran gwe.

¹⁰ Ma wute a are de mà donyī kenε, akŭ à òmenε: Ñ abire tó.

Ñ donyī ke Ludanε. N zòbleri daken ma ũ kŭ n gbē kŭ ò yā kŭ
Yesu de a sèedade ũ kŭnanō. Zaakŭ yā kŭ Yesu de a sèedade ũme
annabikeyá'ona mì ũ.

Kirisi suna dina sō puraa

¹¹ Akŭ ma ludambe è wēkōana, akūsō pura bō, gbē kŭ à dia
tón Náanide Yāpurade. Àdi yākpatε ke kŭñwo, àdi zī ká kŭñwo
a zéa. ¹² A wé de lán tévuraa bà, à kífura kúkuna dasi. Tó ke
kēna a mì'area, gbēke tó pì yási dōro, akāa baasiro. ¹³ À uta kŭ
ò dà aru gŭn dana. À tón Luda Yā. ¹⁴ Ludambe zīkarinōn téi,
ò didi sō puranōa kŭ táaru biza pú táitaio dadana. ¹⁵ Fēneda
lénna ten bo a lén, de à burinō léo. Ani kí bleríma kŭ mō
gòoo, ani gèse péte geepi nénōa geepi'ifēki gŭn, àkŭme Luda
Gbānasīndapinkide pōfē pāsī ũ. ¹⁶ Ò tó díkīna kè a utaa kŭ a
gbádao:

Kínano Kína, dikirinō Dikiri.

¹⁷ Akū ma malaikaa è à zena ifāntēn. À lé gbāna zù bā kū òten vura musumusunɔ pínki à pì: À mós à kakara à póbile zókó kū Luda kèáre ble, ¹⁸ de à le à kínano gè só kū soza gbē zókóno kū gbānadeno kū sōno kū n̄ dirino kū gbē sīnda pínkino, zīdadeno kū zōno, né fíti gbē zókó. ¹⁹ Akū ma nòbo pásī è kū andunia kínano kū n̄ zīkarino, ò kō kākara ò zī ká kū gbē kū à di sōa pìio kū a zīkarino. ²⁰ Ò nòbo pásī pìi kù lēlē kū annabi éke kū à daboyāno kè a areo. Daboyā pìnɔn à gbē kū ò nòbo pásī sèeda vī, ò kùte a takaneno sàteo. Ò n̄ zú té sèbe kū àten kū kū ifāntēgbōo gūn bēne n̄ pla n̄ pínki. ²¹ Gbē kū à di sōa gbē kparano dède kū fēneda kū à bò a lé gūnwo, akū bāno n̄ gèno blè ò kà pínki.

20

Kirisi kíblena andunia gūn wè wàa soro

¹ Akū ma malaikaa è bona ludambe, à Zīngo wèe lòkotoo mōne kūna kū mōkakōana gbìgiriio. ² À kwā kū à de mlè zī ũ, kū òdi pi Ibilisi ke Setan kù, akū à mōo kàa ari wè wàa soro. ³ Malaikaa pì a zù Zīngo wèe lòkotoo pìi gūn, à zé tàre à mōda kài à kà de àsun burino sàtero ari wè wàa soro pì gé papao. Abire gbera oni a gbaré fíti.

⁴ Akū ma gbāno è kū gbē kū ò vutenaano. Ò n̄ gbá zé ò yākpate ke kū gbēno. Ma gbē kū ò n̄ m̀i zò Luda yā kū Yesu de a sèedade ũ ona yāino è. Odi kùte nòbo pásī ke a takanero. Odi a sèeda ke n̄ m̀i'are ke n̄ soro. Ò vù gan, ò kí blè kū Kirisio wè wàa soro. ⁵ Gèno vuna káakupɔn gwe. Gè kparano dí vuro ari wè wàa soro pìi gèe à papao. ⁶ Arubarikadenɔn gbē kū n̄ baka kú gèno vuna káakupɔ gūno ũ, ò kú adona. Ga plade iko vīm̄maro. Onigō de Luda kū Kirisio gbàgbarino ũme, onigō kí ble kāao ari wè wàa soro.

Setan zuna tén

⁷ Tó wè wàa soro pìi pàpa, oni Setan bo ò a gbaré. ⁸ Ani gé buri kū ò kú andunia kusuru siikōano sàte, Gogu kū Magoguo, ani n̄ kakara, de ò zī ká. N̄ dasi de lán ísirale bùsu'atē bà. ⁹ Ò dà anduniala, ò lika Luda gbēno bùraai kū wéra kū Luda yeio, ama té bò ludambe à kùr̄ma. ¹⁰ Ò Ibilisi kū à n̄ sàte sè ò zù té sèbe kū àten kū kū ifāntēgbōo gūn, gu kū ò nòbo pásī kū annabi ékeo zùn. Onigō wāwā ma fānantē kū gwāanio goro sīnda pínki.

Yakpate kpède kenaa

¹¹ Akū ma gbà pura zókó è kū gbē kū à vutenaao. Zíte kū musuo dibi lè a are, gu kun̄ne doro. ¹² Akū ma gyāwāndeno è, né fíti gbē zókó, ò zena gbàa pì are. Ò takadano wèwè, akū ò takada pānde wè dō wèndi takada ũ. Ò yākpate kè

kū gyāwāndenɔ́ n̄ yākenaaa, lākū a kēna takada pìnɔ́ gūn nà.
 13 Ísira gyāwānde kū ò kú a gūnnɔ́ kpà. Ga kū Gyāwānwɔ
 gyāwānde kū ò kú n̄ gūnnɔ́ kpà se. Akū ò yākpate kè kū baadio
 a yākenaaa. 14 Ò ga kū gyāwānwɔ zù té sèbɛɛ gūn. Té sèbɛɛ pì
 bi ga plademɛ. 15 Gbē kū odi n̄ tó le wèndi takada gūnlonɔ́n ò n̄
 zù té sèbɛɛ pìi gūn.

21

Zīte dufu kū musu dufuo

1 Akū ma zīte dufu kū musu dufuo è, zaakū zīte káakupɔ́ kū
 musu káakupɔ́o gète, akūsɔ́ ísira kun doro. 2 Akū ma Luda wéra
 Yurusalemu dufu è bona musu Luda kīnaa, àten kipa. Ò a kèkè
 lán nɔ́gbē kū a zāke sorumii màa bà. 3 Akū ma kòto gbāna
 mà bona gbà kīnaa à pì: Luda vùte kū bisāsirinɔ́ sà, anigɔ́ kú
 kūńwo, onigɔ́ de a gbēnɔ́ ũ. Luda pì nigɔ́ kú kūńwo a zīda n̄ Luda
 ũ. 4 Ani n̄ wétē warawarańne pínki. Ga nigɔ́ kun doro ke wēnda
 ke ɔ́dɔ́na ke wāwā, zaakū yā zīnɔ́ gète.

5 Akū Gbē kū à vutena gbàaa pì: N̄ ma! Maten pó sīnda pínki
 ke dufu. Akū à òmenɛ: N̄ kē, zaakū yā dínɔ́ náani vī, akūsɔ́
 yāpuramɛ. 6 Akū à òmenɛ: À kèn gwe. Makūmɛ Alafa kū
 Omɛgao, Naana kū Lakanaao ũ. Gbē kū ími ten de, manì a
 gba ísē wèndide boki. 7 Gbē kū à zīi blè mé anigɔ́ pó dínɔ́ vī
 pínki. Manigɔ́ de a Luda ũ, anigɔ́ de ma né ũ. 8 Ama vīnadɛnɔ́
 kū nánisaridenɔ́ kū yāvānikerinɔ́ kū gbēderinɔ́ kū zinakerinɔ́
 kū ezedenɔ́ kū tǎnagbagbarinɔ́ kū manafikidenɔ́ pínki, n̄ baka
 nigɔ́ de té sèbɛ kū àten kū kū ifāntēgbɔ́o ũmɛ. Ga pladen gwe.

Yurusalemu dufu

9 Malaika gbēnɔ́n suppla kū ò kerɛ mèn suppla kūna, kisira
 kpɛde mèn suppla kán à pà pìnɔ́ doke sù à òmenɛ: N̄ mó mà Sāne
 Bòrɔ́ nɔ́ dufu mɔ́nnɛ. 10 Luda Nini dinama pìi gūn malaikaa pì
 ma se à gèe kūmao kpi lei zɔ́kɔ́a. À Luda wéra Yurusalemu
 mòmɛne bona musu Luda kīnaa, àten kipa. 11 Àten té ke kū
 Luda gakurio, àten pí lán gbè bèerɛde bà, lán diamɔ́o bà. 12 À
 bīni lei zɔ́kɔ́ vī. À gānu mèn kuri awɛɛplamɛ, malaika gbēnɔ́n
 kuri awɛɛplanɔ́n zezenan. Isaraila buri mèn kuri awɛɛplanɔ́ tó
 kēna gānu pìnɔ́a. 13 Gānu mèn aakɔ́ kú ifāboki kpa, mèn aakɔ́
 kú gugbānduru kpa, mèn aakɔ́ kú gènɔ́midɔ́ki kpa, mèn aakɔ́
 kú ifālete kpa. 14 Ò bīni pì ē pète gbè mèn kuri awɛɛplanɔ́a. Sāne
 Bòrɔ́o zīri gbēnɔ́n kuri awɛɛplanɔ́ tó kēna gbèe pìnɔ́a.

15 Malaika kū àten yā omɛne póyɔ́bɔ́o kū ò pì kū wuraaoo kūna,
 de à wéra pì yɔ́o kū a gānunɔ́ kū a bīnio. 16 Wéra pì kusuru
 siikɔ́mɛ, a gbāna kū a yāasaoo leelemɛ. Akū à wéra pìi yɔ́o kū

póyǎbǎo p̄io. A gbàna bi kiloo wàa kuri awεεplame. A gbàna kũ a yàsaao kũ a leio pínki lεεlεme. ¹⁷ À a b̄ni yǎ do, a lei gàsákuru basuppla awεεsiikǎ. Malaikaa p̄i a yǎ bisásiri gàsákuru gbàna lεmme. ¹⁸ Ò b̄ni p̄i kè kũ diamǎo. Wéra p̄i bi wuraame atēne swáswa lán dígi bà. ¹⁹ Ò gbè kũ ò wéra p̄i b̄ni p̄eteaa kèke kũ gbè bèereede buri s̄inda pínki.

Ò gbè káakupǎ kèke kũ diamǎo,
 a plade kũ safiaao,
 a aakǎde kũ agataao,
 a siikǎde kũ emeradiio,
²⁰ a sǎrode kũ onisiio,
 a suddode kũ kaaneliaao,
 a supplade kũ kisolitiio,
 a sǎraakǎde kũ beriliio,
 a kēndode kũ topazaao,
 a kuride kũ kisopazaao,
 a kuri awεεdode kũ yasintiio,
 a kuri awεεplade kũ ametisiio.

²¹ Gānu mèn kuri awεεpla p̄inǎ bi òso mèn kuri awεεplanǎme. Ò n̄ pínki kè kũ òsooo mèn dodo. Wéra p̄i zéda bi wuraame atēne, òdi gu en lán dígi bà.

²² Mádi Luda kpé e wéra p̄i gūnlo, zaakū Dikiri Luda Gbānas̄indapinkide kũ Sāne Bǎrǎoome kpé p̄i ũ. ²³ Wéra p̄i bàka kú kũ ifántē ke mǎvura gupunaaoro. Luda gakuri mé àdi wéra p̄i pu, akūsǎ Sāne Bǎrǎo de a fitila ũ. ²⁴ Burinǎ ni taa o a gupurai, andunia k̄inanǎ ni gēn kũ n̄ aruzekenǎ. ²⁵ A gānunǎ nigǎ tatana fānantē zikiro, gwāani nigǎ kú gwe sǎro. ²⁶ Oni gēn kũ burinǎ aruzekenǎ kũ n̄ pǎ ogǎdenǎ. ²⁷ Ama pǎ gbāsī ke ni gēnlo ke wé'iyāk̄eri ke manafikide, tó adi ke gbē kũ Sāne Bǎrǎo n̄ tó kè wēndi takada gūnnǎ baasiro.

22

¹ Akū malaikaa p̄i swa'i wēndide kũ àten bo Luda kũ Sāne Bǎrǎo gbà k̄inaa mǎmene, àten té ke lán gbèdigi bà. ² Àten bàa lé wéra zéda guragura. Lí wēndide kú a bara dire kũ a bara lao, àdi né i wè do gēn kuri awεεpla, mǎ kũ mǎo gēn dodo. Lí p̄i lánǎ bi burinǎ aafialekiamε. ³ Pǎ kũ Luda lé kēne ke nigǎ kun doro. Luda kũ Sāne Bǎrǎo gbà nigǎ kú wéra p̄i gūn, a zǎblerinǎ sǎ oni doi. ⁴ Oni a e wédewe, akūsǎ a tó nigǎ kú n̄ m̄'area. ⁵ Gwā nigǎ kun doro, gbēke bàka nigǎ kú kũ fitila ke ifántē gupuraoro, kũ Dikiri Luda ni gu puñne yāi. Onigǎ kí ble ari gǎrǎ s̄inda pínki. ⁶ Akū à òmene: Yā birennǎ náani v̄i, akūsǎ yāpurame. Dikiri Luda kũ àdi do annabinǎne are mé à a malaikaa z̄i, de a zǎblerinǎ yā kũ ani su tera d̄s.

Yesu ni su tera

⁷ Ñ gwa, mani su tera. Arubarikaden gbē kū à zia yā takada díkĩna yā kūna ũ.

⁸ Makū Yuhana makūme ma yā birenɔ mà, ma è. Kū ma mà, akūsɔ ma è, ma kute malaika kū à yā pìnɔ mòmene gbá sare mà donyĩ ke. ⁹ Akū à òmene: Ñ abire tó. Ñ donyĩ ke Ludane. N zòbleri daken ma ũ kū n annabi gbēdakenɔ kū gbē kū ò takada díkĩna yā kūnanɔ. ¹⁰ Akū à òmene: Ñsun pɔ kúte zia yā kū à kú takada díkĩna gūnwaro, zaakū a gɔɔ kà káni. ¹¹ Gbē vāni wé tā àgɔ a vāni ke. Gbāsīde wé tā àgɔ gbāsī. Gbē mana wé tā àgɔ a mana ke. Gbē kū à kú adona wé tā àgɔ kú adona.

¹² Ñ gwa, mani su tera, manigɔ láada kūna, de mà fīna bo baadine a yākenaaa. ¹³ Alafa kū Omegaon ma ũ, Arɛde kū Kpɛdeo, Naana kū Lakanaa. ¹⁴ Arubarikadenɔn gbē kū ò n utagyaba pìpinɔ ũ. Onigɔ zé vī ò gē wéra pì gānunɔ gūn, ò lí wèndide né ble. ¹⁵ Ama kifirinɔ nigɔ kū gwero, ezedenɔ kū pāpākerinɔ kū gbēderinɔ kū tānagbagbarinɔ kū gbē kū ò ye manafiki yākenaainɔ.

¹⁶ Makū Yesu ma a malaikaa zī àgɔ deáre yā pìnɔ sèedade ũ sosine. Makūme Dauda buri kpata kū à bòtɔ pà Kína ũ, gudɔna susune i nna ũ. ¹⁷ Luda Nini kū Sāne Bòrɔ nɔ dufuo dì pi, ñ mó. Gbē kū à yā pìi mà sɔ, à pi, ñ mó. Gbē kū ími ten de, à mó. Gbē kū à ye í wèndidei, à sí gba ũ.

¹⁸ Maten pi gbē kū ò annabiketakada díkĩna yā mànɔne í pínki, tó gbē yāke kàra a gūn, Luda ni kisira kū n yā kú takada díkĩna gūnnɔ kara adene. ¹⁹ Tó gbē yāke bò takada díkĩna gūn sɔ, Luda ni ade baka bo a wéran kū lí wèndide kū a yā kú takada díkĩna gūnwo.

²⁰ Gbē kū à de yā pìnɔ sèedade ũ pì: Yāpurame, mani su tera. Aami! Dikiri Yesu, ñ mó!

²¹ Dikiri Yesu gɔ gbēke vī kū a gbēnɔ n pínki. Aami!